

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 980.

liber 19 numero 6. Revisio V, 51

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

5

0
3
0
0
2

ספר תפארת ישראל

והם ששה דרשות נחמדות
כלולות משבע
חכמות

הכנים וגם הקרם ההכנס השלם הדיין המצויין
כמהרר שלמה יזיאל בן החכם השלם הדיין
המצויין כמהרר צמח דוראן בן בנן של
קדושים זרע קדש ברוכיה חמה הגבורים
אשר מעולם כמהרר שמעון בר צמח וכמהרר
שלמה בנו ולה

Con licentia de i Superiori.

בויניציאה

בבית דניאל זאליס

התנצלות המגיה י"ז

אמר

המגיה הכיטול לראות מי עלה שמים ויורד שריד לאדירים כספר
הנחמד הזה בו חרוטים דרושים חדשים מקרוב באו ששה שמוותם
כמין קוב למיניהם כלולים משבע חכמות הכינס וגם חקדם בזיון ועיון הרב
המוחר יצו כיד אלדיו עליו לטובה וכאשר יזכמו ה' להשלים הכפר הזה נרפיק
עוד פירוש על מגלת אחשורוש שחבר הרב הכו' דרך כל ודרך חלק כפאוקים אלך
ומזל ועוד שלישיה און ותקן כפר יקר הערך שמו אשר קראו מאמר סעודת מצוה
לקיים והחוט המטולט בו והכני הדל באלפי לשלשה קבות קמתי אני לפתוח אל
דודי ואם כחדא קגיא הראשונה ראיתי כועם הדרושים ג' כאחד טובים הן אלה
קנות דרכיו ממה שהרב היה לופכאי לכתיב על הספר בדיו כי תמיד מתעסק
בדרכי זכור באמונה והשניתי צאה לקראתי אגרת שלום אגרת מגילי אנכעות
הרב מזהיר אותי על דרך מזהיר ין לזהר להשתדל בכל עולה יצא לאור תעלומות
חכמה והשלישית וכתתי ואם לא שכחתי ימים מקדם מה שהרב הגדיל לעשות
עמי בהיותי במחנה שלו הקרוש תחת שלש אלה ננערתי חכמי ואשים ידי לקולמוסי
ואמרתי עת לעשות לאדוני לתקן וליישר אם המצא ימצא שים טעות ממלא וחקר
בכתיבה שגיאות מי יבין מנכתרות בקמי :

נאם הצעיר שמואל יזי"א בן לא"א
החכם השלם כמהרר יעקב בן לא"א
החכם השלם כמהרר שמואל האג"ו
זל"ה

רבות

עשית אתה ה' אלרי נפלאותיך

ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה

עצמו מספר

בירושלמי דברכות אמר ר' הונא שדילא מצאמכו שגיא כח לא מצאנו כח
 וגבורתו של הקב"ה ר' אבהו בשם ר' יוחנן אמ' היסופר לו כי אדבר
 אס אמר איש כי יכולע אס בא לספר גבורתו של מקום מתבלע. אמר ר' שמואל
 בר נחמני מוי ימלל גבורות ה' כגון אני וחברי. אר' אבין מוי ימלל גבורות ה' תרגם
 יעקב איש כפר חנניה לך דומיה תהלה המא דכולא משתקא. למרגלית דלית
 לה עימי כל מה דאת משבח לה את פגים לה. עכ' וכן גכ' כגמ' דידן פר' הקירא
 את המגילה הובא המאמר הזה כפי דרך זאת. אחר אשר מצאנו ראינו
 שגם במעשים האנושיים שכל עוד שהם באים מפאת עושיהם בתוספת עיון
 והשגחה יש להם יתר שאת מעלה ותהלה על הדברים הבאים מעושה' כמיעוט
 השגחה וקו' הבאים מהם בדרך מקרה ומבלתי השגחה כלל. הנה יחוייב מזה
 בדרך קו' וכן של קו' שהדברים האלדיים אשר הם בתוספת השגחה ממונת
 שראוי הוא ומחוייב שיותן להם מעלה ותהלה לפי תוספת השגחתו ית' בהם ועכ'
 ולכן הדבר אשר תתפרסם בו תוספת השגחה ממונת יתבר' יחוייב שיותן' לכ' אליו
 בהשקפה נכונה ובחינה נאמנה. הקודם הוא מבורא. מעצמו שהאדם הנלכב
 המשיגים בפעולתו לקחת בה מועד מועדי. שהיה מעשה זה מתוקן ומיושר כפי
 תוספת השגחתו בו וכמאמ' אסף ע"ה כפי חקק מועד אני מישרי' אשפט שמואמר
 זה הוא בולל על כל העיונים אשר היה בא בשיריהם. ואמר שכל עוד שהיה
 לוקח מועד והשערה במיתון והשגחה ועיון לנדריו כל עיון ועיון מהם או היה
 משפטו יונא לאור ולפי הלכות והוא אומר אני מישרים אשפט. ואמר מישרים
 ולא אמר מישר לרמוז לכ' נדריו והשערה בחיוב ובשלילה לומר שינא משפטו
 מיוש' לכ' נדריו ואס' לנדר שנתקדש' והאס' לנדר שמונע ממונה היה למורכב השגחתו
 ועיונו ומיתונו בעיונים האלדיים אשר היה בהם והגם כי לפי קשור הכתוב

חקרמה

עם מה שלמטה ממנו ועם מה שלמעלה יראה שאינו מדבר כי אם על הדרושים
האלודיים לפי שהוא התחיל לדבר על הרעות אשר יגיעו לישראל בגלותם והתפלל
לאל ית' שלא ישחית אותם והוא אומר למנצח אל תשחת מומור לחקך שיר ואמר
בשם אנשי הגלות הודינו לך אלים הודינו למר שהגם שתמצא אותנו רעה גדולה
בגלותנו אין אנו ח' וקורי' תגר על מד' דייך רק הודינו לך אלהינו יקרוב ש'ך
בפינו לברכך על הרעה כשם שמברכין על הטובה שלזה כפל ההודאה לומר
שכשם שהודינו על הטובה כך הודינו על הרעה וקמר ואמר כי אקח מועד וגו'
לומ' שבאשר אראה משפט מעוקל ח' וכד' יק ורעלו כמו שמכחישי התורה שלויס
ושקטיס ועם מרעיתו כיניהם נתונים למשכה ולבוזים אני מתכוון בזה ולקח
מועד מועדים ואז מישרים אשפטו וקמר ואמר כמוגי' ארץ וכל יושביה וגו' לומר שגם
שישראל הם המה קיום העולם מצד שקבלו את התורה וכמדרשם זל בכר' ועבד
הם בצרה ורעית במגורם בין מה' אין לנו להקשות בזה כי הוא יודע מה לעשות
בעולמו ולזה קמר ואמר אמרתי להוללים ש תהולו וגו' וכדדדטי ליה רזל גכ' בכר'
וזה מה שיראה מקשור הפסוקי' עכ' זל שדברי אקף ע' במקום הזה הם כוללים
ולומר שהיה לוקח מועד גכ' במעשיו האנושיים ועשה בהם מיתון והשערה וזה
היו כל משפטיו מישרים לשני צדדיהם וכאמו' כי הכונה באומר מישרי אשפטו
לכלול כל מעשיו אם עיוניים אם מעשיים שהפעולו אשר יהיו עומדי' ביד ע' שהם
בקרוב בשם משפט כשם מה שנאמר מה יהיה משפט הנער ומעשהו' והכלל
שהשערה והמיתון תוציא לאור משפט בין בעיון בין במעשה' ואולם האדם
הנמר במעשיו אשר לא יקח מועד למשפטיו אם בעיוניו אם במעשיו לא תבוא
ממנו פעולה על נכון ולא עיון אמיתי וכשיבואו על הנכון כפי הרחוק אין ראוי
שיותן לו מעלה ותהלה על אותה פעולה או עיון למה שבאו ממנו שלא ככוונה רק
על צד המקרה וההזדמנות ואין השבח והתהלה כי אם לעושה מעשיו בשכל
בכוונה וכדיעת מה שהוא עושה על פי ההשקפה לצד שיתקרב אליו ולצד
שנתרחק ממנו' וכבר שמענו הדרשנים מלינים על זה הענין פקוק אני אמרתי
בחפזי כל האדם כוזב שיר' לומר שכל דבר הנאמר ממני בחפזו ובתמהוון הלב
בנמרות העיון הנה אני וכל האדם העושה זה הענין יהיה כוזב במאמרו שג'
ממנו על זה האופן' והוא מה שאמר שעה' גם בלא דעת נפש לא טוב ואף בדגל'
חוטא' ולהבין הפסוק הזה על נכון אבארהו עם סמיכותו למעלה ולמטה והוא
אומר טוב רש הולך בתומו מעקש דרכיו והוא ככיל' גם בלא דעת נפש לא טוב
וגו' חולת אדם תסלק דרכו ועל' ה' יועף לבו' והנה הג' פסוקים שה באו כנגד
ג' חלוקות בבני אדם במעשיהם שיש מהם מעדיפים לצד היתרון' ויש הולכים
בהפך לצד החסרון ויש שאוחזים הדרך הישרה' היא הדרך האמצעית ובאו
הפסוקים האלה שלש על שלש שכנגד המעדיפים להתחכם ולהתעקש ביותר
בין במעשיהם בין בעיוניהם אמר טוב רש הולך בתומו מעקש דרכיו והוא ככיל'

הקדמה

ג

והוא מבואר לפי הכונה והסכלות הנאמר פה הוא סכלות קיימי שמתוך חכמתו
 בעיניו הוא מעקש דרכיו והמך ואמר גם בלא דעת נפש לא טוב לומר שכמו
 שהחלק הראשון הוא לא טוב גם החלק האמצעי אם יהיה בלא דעת נפש לא
 טוב הוא שגם בדרך זאת האמצעית צריך יישוב הדעת עם הנפש והסכל וכוה
 יבוא הגם על הנכון שהוא מוקיף על הראשון והנה אמר בפסוק הזה ב' חלוקות
 שכנגד העיוניים אמר גם בלא דעת נפש לא טוב והוא מבואר לפי הכונה וכנגד
 המעשים אמר ואף ברגלים הוטא ש"ל שהאיש שיהיה אף ונמנהר במעשיו יהיה
 חוטא וברוע במעשיו ופי' חוטא כמו קולע אל השערה ולא יחטיא ו'ל' שהרגלים
 הנאמרים פה הם כינוי אל הכות הדברים העומדים לפניו והכונה שמי שלא
 יתכוון בענייני מעשיו בכבותיהם הד' יהיו מעשיו גרועים כי ענין רגל הוא סבה
 באחד משתפיו וכמו מה שכתב הרמ"ם ז"ל כשתוף רגל' וכנגד החלק הג' אמר
 אולת אדם תקלף דרכו וגו' לומר שהאולתים המעדיפים כאולתם לנדר החקרין
 הנה אולתם תקלף דרכם אם במעשיהם אם בעיוניהם שמתוך אולתם ומהירותם
 יעלו בידם חרם בכל מעשיהם אשר יעשו וגם בעיוניהם לא יעמדו על נכון ויהיו
 חקרים באמונתם ולכן באי זה מקרה שיקרה אותם על ה' יועף לבם ממיעות
 האמונה כמה שהיו בעיוניהם מבוהלים ודחופים ולזה היה חסך ע"ה מתפאר
 בעצמו שמרוב פחדו מהשאג' והנטייה מכונת האמת היה מניח בטבלו בהקדמ'
 מונחת שהאדם הוא מיועד אל הטעות הגם כי ירבה להשאג' במעשיו ומה גם
 עתה אם יהיו מעשיו במקרה ופגע והוא אומר כי יתחמץ לכבי וכליותי אשתוקן
 ואני בער ולא אדע וגו' ש"ל שגם בעת אשר יתחמץ לכבי בקרבי לחשוב מחשבו'
 לברר בצדדי המכוסה הנודק מהבלתי נודק' וגם בעת אשר אשתוקן ואתחדד
 בעצה עם כליותי עכ"ל אני מניח בטבלי בהקדמה ראשונה שאני בער ולא אדע
 בהמו' הייתי עמך' וכוה היו עליים כהוגן כל מעשי לאשר הייתי מתפאר ומתבה'
 מהנטייה מדרך האמת והוא מה שקמך ואמר ואני תמיד עמך אחות ביד ימיני
 והוא מבואר לפי הכונה שהימין הוא כינוי אל העיוני האמתית והמעשית המונחלת'
 ואף הרשב"ץ ז"ל פירש הפסוק הזה שהכונה בו לומר שהוא מודה על עצמו אהפך ע"ה
 לפני קונו ואומר רבו של עול' כשאני מתעבכ ומתחמץ עם לכבי ואשתוקן ואתחדד
 בטבלי או אני יודע כי קודם החמון והשבון ההוא הייתי רחוק מהאמת והוא אמ'
 ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך' והכונה שלא תהיה העמידה על האמת
 אלא אחר ההתחממות וההסתוכנות' וכפי ריבוי ההסקפה והבחינה יתעלה
 ויתרומם המעשה או העיון ההוא ביתר שאת. ויחוייב לכל איש חכם לב להביט
 בעין חכמתו אל כל דבר הנודע ש"ל שלא נעשה מהאיש העושה בו איש חכם לב להסקפה
 ובהשגח' רבה עד שיעמוד על אמת הדבר ההוא על כיון ומה גם עתה אם האיש
 ההוא הוא מודע בחכמה יתירה וכ"ל אם הוא זכות המדברים ברוח הקדש
 ובמשל' במודע על פסוק ויתר שהיה קבלת חכם וגו' והנמשך הוא ג"כ גלוי ומדע

לכל

הוא

הקדמה

לכל לאשר המעשים האלדריים הם בחכמה נפלאה וגם בדברים הנראים לעיני
הרואים אשר יאחזתם היא גרועה וחמורם הוא בגדר הפחיתות והשפלות עכ"ז יש
בהם אליו ית' חכמה נפלאה וגבורה מראה למתבונן בהם וחוקר עליהם כפי
אמתותם כמ"ש דוד הע"ה בקדר שבחי הכריאה שהשוה השבח אליו יתב' מגדולי
המעלה בכריאותיו * עד השפלים והגרועי' ככל הנבראים והוא אמ' על הגדולים
במעלה עוטה אור כשלמ' וגו' שהכונה בכנוי האור הזה רומז על השכלי' הנבדלים
אמר נוטה שמים כיריעה שהוא אומר על עולם הגלגלים וקדורס ומאלכס ודבר
על הגלות היבשה ועל היצירות אשר בארץ וקפר הקדור הנפלא הנראה לעין כל
בקדר מעשה בראשית שהוא על היותר אופן ששלימות שיתקיימו בו הנבראים
הוא אמרו המשלם מעיינים בנחלים וגו' * וקפר קדר חדוש הלכנה וקדר היום
והלילה שהוא הכת קיום הנמצאים מהב"ח וזולתם * ואחר שהשלים השבח לכבוד
ית' על הנד הזה המרומם והנפלא בכריאה חזר לשבח הבור' ית' על הנד האחר
שהוא בריאת היצירות הפחותות כשקצים ורמשים הנולדים מהעפוש * ואמר
כנגד הנד הזה מה רבו מעשי' וגו' זה היס גדול וגו' שרמז ואין מקפר וגו' שבוה
הוא מדבר על הכריאות והיצירות הגרועות והפחותות הנולדות מהעפוש אשר
אין כח בטבעם להתקיים בזמן * והוא מ"ש לכהוף תוסף רוחם יגועין ואל עכרם
ישוכון תשלח רוחך יבראון ותחדש וגו' שהוא רומז על הב"ח הנולדי' מהעפוש שהם
נבראים אשר ששכים לעפרם מה שאין כן בנולדים מוכר ונקבה * ולהעיר לב
המתבונן באלו היצירות להתבונן בהם בכל כחו וכחו * לכן כשהתחיל לדבר
בהם אמר בתחלה מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו' לומר שמעלת חכמתו
ית' תוכר ותראה בתנו שלמות א חומר גרוע מאד שהוא חומר אלו הכריאו השכל'
הנולדים מהעפוש שנתן להם יתב' ככח חכמתו שלמות החיות ושלמות המעשה
ממה שעושים ככח טבעם כי זה ממה שיורה על חכמתו ית' ולזה קמך ואמר יהי
שם ה' לעולם ישמחה' במעשיו שהכונה בו לומר שגם בכריאות אן יכול בהם גדר
השמחה אליו ית' ממה שהם מעשיו וחכמתו ית' נכרת בכריאתם והיא כוונת רז"ל
במה שאמרו בפרק שירה שרצים מה הם אומרים יהי כבוד ה' לעולם ישמחה
במעשיו * והוא מכוון לפי הכוונה וכמו שהאריך בזה הרב בעל ספר העקרי' ז"ל
פ"א מ"כ * ואם במה שבא ממנו ית' כסדר טבע הכריאה כך מה גם עתה וק"ו וכמו
ש' ק"ו בדברים ובמעשים אשר יעשו ממנו ית' כשידוד המערכה ובביטול הטבע
ובהתחדשות תוספת פליאה ובהראות הסגה מראה כי כפי מה שתתברר בהם
השגחתו ית' וכפי הראות יכלתו בהם צריך שיגדל נא כח המתבונן בהם לרוש
ולתור ולחקור במעשים ההמה כפי מה שתשיג ידו * והשאר יהא מאמינו בלבו
ודיו * כי החקירה הנכונה היא כפי כח המתבונן לא כפי כחו יתב' ואם לא יוכל
לעמוד עליהם לבל כחחקירתו כפי חולשת שכלו לז' בקפיר בהם לבד וכפי פורס
לכד יש לו מנות ובריבוי ספורים יש לו טבח טכחים * וכמו אמר המגיד ע"ה מזה
עליו

עלינו לקפר ביציאת מצרים וכל המרכה לקפר ביציאת מצרים הרי זה משוכח .
הנה הוא ע"ה לא תלה המצות כי אשם בכפור לבד ולא בחקירה . והנה קושי זה
המאמר הוא ממה שלא יעלם מעין כל וזה כמה שהניח בראשונה הכפור כיצוא
מצרים בגדר מצוה וחייב . ואח"כ הניחו בצד הי. תר טוב והמשוכח והוא מאמר
הפכוי כי מה שהוא בגדר ההכרח לא יפול בו הנמות והשכח . ואולם לפי דרכנו
אין בזה שום קושי . והוא לפי שהמניד ע"ה בראשונה הניח שהכפור לבד ביציאת
מצרים הוא מצוה ויצא בו אדם יחי חובת והגדת לבכך וגו' וכ"ש המתכוון לחקור
בהם מלין כפי השגת היד ולא לפי זה היה אפשר לומר שאין תועלת באריכות
הכפור כ"כ . שמאחר שאין שם חקירה בתוכיות המעשים ההמה הנה יהיה די
לנו בזכירה לבד לקיום המצות ואין לנו צורך באריכות הכפור מאחר שאין לנו
יכולת לכונן בשערי חזרות חקירות אופן עשייתם לזא וכל המרכה לקפר כיצוא
וכן לומר שהגם שכפור לבד היא תלויה המצוה עכ"ז שכח שבחיים הוא למאריך
במפורים ההמה : והכונה ברבוי הכפור הוא לומר שיהיה מורה ומודיע פרטי
המעשים ההמה ר"ל להורות לבני אדם שככל גם מהנכים הובללו בו כמה נקיים
ונקי נקיים וכדרך מדרשי רז"ל בכל גם ונמ מנמי מצרי שהם מורים בהם באזכע
שהיה בו כמה נקיים ובהיה דאמרינן במכת הדם אל חבין הלוי ברבי ממכת
הדם העשירו ישראל כיצד המצרי וישראל בכית אחד והגגית מלאה מים ומצרי
הולך למלאת הקיתון מתוכה מוציאה מלאה דם וישראל שיתה מים מתוך הגגית
והמצרי אומר לו תן לי בידך מעט מים ונתן לו ונעשה דם : ואומר לו המצרי נשתה
אחי ואתה מן קערה אחת וישראל שיתה מים ומצרי שיתה דם וכשהיה לוקח
מישראל בדמים היה שותה מים מכאן העשירו ישראל ע"כ : וכן ג"כ במדרש רבה
הראשונים בכל גם ונמ מנמי מצרים כי נעשו בו כמה נקיים ולהעיר הלבבו לזה
המכוון אחיזא מדרש אחד לבד מה שדרשו ז"ל במכת הכרד והוא אמר ויהי ברד
ואש מתלקחת בתוך הכרד גם בתוך גם : ר' יהודה ור' גמיה חד אמר בפרוגיתא
דרומבא דחרגי ימיתיה מתחננא מלגו . וחד אמר בהדין עשייתא דמיא ומשחא
מתערבין כחדא ונורא דליק מן גויהון . מלה"ל לשני לבענות של מלך קאין שהיו
בלחמים זה עש זה לימים הגיעו זמן מלחמתו של מלך ועשה המלך שלום ביניהם
ועשו שליחות המלך ביחד כך אש וברד זהובין זה לזה כיון שהגיע זמן מלחמתה
של מצרים עשה הקב"ה שלום ביניהם להכות במצרים היו ויהי ברד ואש וגו' ע"כ
דבריהם ז"ל . ולהבינם על נכון אקדים ואומר שהאש והמים הם הפכיים בטבע
כנודע מהם ואין בהם שום איכות לשתף ביניהם ומטבעם הוא להתרחק זה מזה
אפי' בדרך שכונה וחיבור לבד . כי הפכיים לא יתחברו יחד בנושא אחד לאשר
בהתחברם ישחיתו זה את זה ולזה מהפלא הענים הוא להיות מציאות לחבור
האש והמים יחד גם בדרך שכונה לבד ד"ל גם שיהיו המים מכפנים והאש מקפת
אותם מכחין וכ"ש שיקיפו המים את האש שיהיה הוא ביותר פליאה נשגבה לפי
שהאש

שהאש

ד. וזכור ושמע . וזכור ושמע . וזכור ושמע . וזכור ושמע .

חקדמה

מהאש מפעבה הוא להתפור לחוץ והמים מדרכ' הוא להתקבץ א' עצמום ולהעצור
לפנים • ולכן כהיות האש מקפת המים גם שהם מחוכרים יחד אינו ככ' מהפלא
לפי שהמים הם באים ומתקבצי א' עצמום והאש היא הולכת ומתפורת לחוץ ובוה
יהיו הולכים הלון וחוקר מהפגישה וההדוק יחד ואלם כאשר יהיו המים הם
המקיפים את האש הנה בזה יש פלאי פלאות לפי שהאש היא מתפורת לחוץ •
והמים המקיפים הם מתקבצים לפנים ובוה יהיו הולכים ומקיפים בפגישתם
ובהדוקם יחד ועכו' לא יתפעלו זה מזה לכבות המים את האש וזה הוא מהפלא
העצום גם אם תהיה האש כלתי מולוכבת ואינה מעלה שלהבת רק גחלת לבד
וכש כאשר תהיה האש היא מעלה שלהבת • ועכו' המים הם מקיפים אותה
ונעצרים ובאים אל שלהבת ההיא ולא ישחיתו המים את האש ההיא • ובוה
כבין דבריהם זל ומחלקותם • דההוא דאמר כהדין פרוגייתא דרומנא וכו' כונתו
לדייק קרא דקאמר ואש מתלקחת בתוך הכרד דמשמעו' מתלקחת הוא שהיתה
מאש הולכת ומתאחותו מתהדקת עם הכרד שהוא המים הנעצרים ונקפאים
אליה והיא מתפורת אליהם ובוה נעשו מהודקים ודקים יחד בעצם אחד והיו
דאמר כהדין פרוגייתא דרומנא דרצינייתיה מתחמיא מלגיו לומר שהאש במה
שהיתה מתפורת לחוץ והמים במה שהיו נעצרי' ונקפאים לפי' נתעצמו ונתדבקו
זה בזה ולקחו זה מזה כחרצן הזה של רמון שהוא דומה לגחלת והמים המקיפין
איתו נאחזו בו ונעשים גוף אחד ועצם אחד והיינו גם בתוך גם דקאמר ר' ששכונת
המים עם האש גם שתהיה האש היא המקפת הוא גם גדול וברך הזה שהיה
בהפך כפי הנאמר הוא גם בתוך גם והיינו דקאמר קרא ואש מתלקחת וכדאמר'
ולקח נושא משלו מפרוגייתא דרומנא לאשר הוא דומה ממש למראה הגחלת •
אמר המגיה ולפ' למד פרוגייתא דרומנא שפי' בתוך הכרד שהיה הכרד בתוך •
וגם לאשר המים הם דקים עם הגרעינה כיותר מפירות אחרים כנודע ממש •
וההוא דאמר כהדין עששיתא וכו' בא להוכיח בדיוקא דקרא דקאמר ואש
מתלקחת בתוך הכרד דמשמעו' בתוך הוא מורה שהיתה האש היא הולכת
ומתאחות בתוך הכרד עד שהיה הכרד ההוא נראה כלו כלהבה ובערת ולא
כמראה פרוגייתא דרומנא שא' כמרא' לשון אש ממש והיינו דקאמר כהדין עששית'
וכו' ונורא דליק מן גויהון ר' שהיתה האש מבפנים דולקת כלהבה כמו הפתילה
הדולקת בתוך העששית ובוה היתה מתפורת ביותר ומתעצמת ככ' בתוך המים
הנקפאים עליה עד שהיה הכרד ההוא כמו הפתילה הדולקת בתוך העששית
אשר ישלח להבה מתפורת לחוץ לא שכוון שהיה בכרד ההוא משיחה מפסקת
בן האש והמים כשמן המפסיק בין המים והפתילה דלא נחית למומר שא' שהיה
הכרד ההוא דולק כלהבה כמראה הפתילה הדולק' בתוך העששית וגם אנקלוס
ה' כיוון לזה במה שתרגם ואישתא משתלהבא בגו' כרד' וגם כי ראינו בתוכ' בטס
חכמי ספרד זלהה דרכים אחרים כמד' זה דבריהם הם עטרת ראשינו ודברי
עצמנו אלה הם קרובים לטוחות דברים כפי פשוטם • וגב' המשל שעשו זל

בסוף דבריהם הוא מורה באצבע בוונתמי כי מבורר הוא לעיני הדואים שהוא
מורה על כל מה שכתבנו כפשוטות ודי כזה הערה מדבריהם אל להורות כי
נכחו ונפלאותיו ית' בכל אחד ואחד ויהי יש כמה נסים ונפלאות והוא השבח שיש
למרבה לספר כנפשו ית' ולזה כיוון המגיד הנו' וכל המרבה לספר בינימות מוצרים
ר"ל כיי' שבה שבחים למרבה בקיפור בהם לכד ר"ל לפרטם אחד לאחד למצוא
חשבון ולהוציא מהם תולדות ועל הדרך שזכרנו ואעפ"י שלא יבנם בחדריהם
להתבונן באיכות המעשים ההמה איך היו ואיך נעשו כי זהו מהרחוק להשיגו
יש לאדם להמונע מזה שמה יבא לידי בלבול באמונתו וכמו שקרה לרבים חכמי
לכ אשר באו בשערי החקירה באיכות מעשה הנסים ובתוכן פעולתם כי די לנו
בחקיר לפי כח טלנו לכד ולא שתהיה החקירה ממנו בידיעת חכמתו הנפלאה
איך באו ממנו ית' הנכים ההמה והיו בוונתמי בפתחת הקדמתו ואת רבות
עשית ונו' ותולה אל שהמוזר אשר בא בקרבו הפסוק הזה לא סכירא
לן כדעת הרד"ק זל וקצת מפרשי' שכתבו שדור ע"ה חברו בעת שחלה ויחי מחלנו
שבנותן שבת להקב"ה אשר שלח דברו וירפאהו' אבל האמת הוא כדעת רש"י
זל שכתב שהמוזר הזה הוא מדבר כנגד האומה בכללה ושהוא מדבר כנגד
עצמות מצרים ומעמד הר סיני וקבלת התורה וביאת ישראל לארץ כמו שהוא כתב
בפירושו זל שהמשיך כל המוזר כפי כוונה זאת ולפי הדרך זאת אומר כי בוונת
דעה' בפסוק הזה לומר רבות נפלאות גדולות ועצומות עשית עמנו פעמים
בהראות טובה רבה כפי מדת רחמיך המרוכים ופעמים בהראות מדת דיןך
וגבורתך בעולם והוא אמרו ה' אלדני' ויה על דרך מ"ש מרעה' ה' אלדים אתה
החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החוקה אשר מיט בשמים ובארץ
אשר יעשה כמעשיך ובגבורותיך' אמר ה' אלדים לומר שהוא ית' מנהיג עם
בריותיו כשתי מדותיו אם במדת הרחמים בהראות טובה רבה גם למי שאינם
ראויים אליה שבנגד זה אמר את גדלך וכמו שפירש רש"י זל זו מדת טובך וכמו
שנא' ועתה יגדלנא כח ה' ואת ירך זו ימיך שהיא פשוטה לקבל טובים' החוקה
שאתה כובש ברחמים מדת הדין בחוקה' ואם במדת הדין להראות גבורותיו
בעולם באשר פעלו עליה וכדרכיו לא הלבנו' שבנגד זה אמר מי אל בשמים
ובארץ אשר יעשה כמעשיך ובגבורותיך' וכן ג"כ על זאת הכוונה אמר דוד הע"ה
כפסוק זה שאנו בו רבות עשית אתה ה' אלדי ובאמור ואמ' נפלאותיך ומחשבותיך
אינו ירל שאם נבוא לחקור בענייני פליאותיך ומחשבותיך מצד חכמתך הנפלא'
שעשית בה אותם פליאותה' הוא מהכלתי אפשר רק חקירתו תהיה לינו כלומ'
כפי ערכנו אנו החוקרים והוא מה שהשלי' ואמר אין ערוך אליך שירל שאי אפשר
לעמוד בחקירתנו בפליאותיך ובכחך מדרך' והוא מאמר דעה' ג"כ באומרו
מי ומלל בגבורות ה' ישמיע כל תהלתו וארזל כגמ' רמגלה פרוך באמר ר' אשורלמי
גאה למלל בגבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו וכמו שפירש רש"י זל והכוונה
לומר

הקדמה

לומר דהא ביהא תליא ר"ל שהגבורות הבאו ממנו ית' הם באים ממדותיו העצמות
וכחותיו ההולכות לכלתי תכלית * והנה מעתה מאחר שכל פלא ופלא הבא ממנו
ית' הוא נעשה מכח מדה ידועה לו ית' א"כ יתחייב לפי זה שאין אפשרות לשום
חכם ויודע למלל גבורותיו ית' עד שתקדם לו הידיעה בכל מדותיו ית' וכתבתי
העצמות שהם המה תהלותיו * וזה הוא מהכלתי אפשר למה שתהלותיו הם
מהכלתי בעלי תכלית ובהוא דנחית קמיה דר' חנינא וכו' והתלמי במנוע הוא
במנוע * וכן ג"כ מכל לרקדק במה שאמר מי ימלל גבורות ה' ולא שאמר מי יגיד או
מי יספר או מי ידבר וכיוצ' שכן מצינו להקדוש רשבי' ע"ה דרייק דיוקא דא דאית
הכי פרשת ויחי וז"ל ר' שמעון פתח ואמר מי ימלל גבורות ה' האי קרא אוקמוה'
אבל מהו מי ימלל וכו' מי ידבר מי יבעי ליה ואיתימא דאורחיה דקרא הכי דהא
קראי קגיא חינון הכי לא דכלהו לאחזאה מלה קא חתיין * מי ימלל גבורות ה'
כמא דאת אמר וקטפת מלינו גבורו' ה' דכגוין חינון דהאכל גורא דדינא מתמן
קא חתיא ועל דא מאן חיהו דיקלק ויעבר גורא חדא מאינון גבורין דעבר קב"ה
עבר' ע"ה * והגם כי הוא ע"ה דרשו לפי דרכו האמתית ג"כ יתפרסם לפי פשוטו כפי
דרך זאת * ויר"ל מי הוא זה שיש לו כח למלול מלילות וקטיפות בגבורות הש"ת
למה שהם נעלמים ונפלאים מלעמוד עליהם כפי אמתותם כי לא יודע לשכלנו
בידיעה אמתית איך נפלאו ממנו ית' הפלאים ההמה * ולא מיבעיא הנקיים
המפורקיים שבאו בהפך הטבע שאין בנו כח להשיגם אלא גם הדברים שהם
עשויים בקודות הטבע ופליאותיו ר"ל שהם פועלים מזד צורתם הטבעית כמושב'
אבן המגני' טק את הברזל וכיוצא בזה אין לנו יכולת לדעת קוד פעולתם ומה נש
עתה בדברים העשויים בהתנגדות הטבע שאנו רואים ואין אנו יודעים מה רואים
וכמו שז"ל במדרש בפסוק על עלמות סיר אמרו בני קרח מעולמים הם הדברי'
שראינו ואין אנו יודעים מה ראינו * וכבר האריך מענית בזה האיש הטרי מהר"ם
הלוי ז"ל בהקדמתו לאילת אהבים בקנה הכזהעלה כי ידיעתנו אליו יתבר' מזד
הנקיים והנפלאים הוא אור רפה כניצוץ השמש המכה על אבן קשה אשר לא יוכל
לעבור גשמו והניצוץ ההוא יתהפך למקירו והוא מה שכווננו אליו בפסוק פתיחת
הקדמתנו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך וכמדובר * ואמר אגידה
ואדברה עצמו מקפר יר"ל שתכלית מה שאוכל להגיד ולדבר בהם הוא כי הם
עצמו מקפר * ויהיה עצמו מקפר גורת ההגדה והדיבור שאמר סיגיד וידבר וזאת
היא כונת המאמר שפתחנו בו הקדמתנו אמר' הונא שדי לא מצאנהו שגיא כח
וכו' הנה הם ע"ה הורונו במאמר הזה שהמניעה לחקור בגבורותיו ית' היא מחנייבת
מפאת ד' כחינותו אמר חדא וזמר אמר חדא ולא פליגי האחד מפאת עומק
המושג שהוא תלוי בדבר בלתי בעל תכלית * הב' מפאת קוצר המשיג שהוא יש
לו תכלית וקצבה ואי אפשר לו לעמוד על דבר שהוא בלתי בלתי * השלישי מפאת
התשוקה והחסד שיבקוף להכחך לפני לפנים ממה שכחו להשיג ולכן יוסר

ממונו כחו גם כמה שחלקו להשיג וכמשלשעשה מורה גדקמו ע"ה מהרוא' והמביט
 לעין השמש' הד' מבאת שבעל כרחו יהיה ממעט בגבורתו למה שיצטרך לתת
 להם קצבה והנה כנגד הא' באו דברי רב הונא שדי לא מצאנוהו שגיא כח לא
 מצאנו כחו וגבורתו של הקב"ה ש"ל שאין כמו כח ויכולת לעמוד עליהם באמיתות
 למה שדרישתן היא כדרישתו עצמו ית' והתלוי בכמועו וכו'. ומה שהביא לרב הונא
 ע"ה לדרוש הפסוק הזה כפי זה האופן הוא מבאת הקושיא הנראית בהנחתו
 באומרו שדי לא מצאנוהו שגיא כח שאדרבה לו ית' הכח והעזו וכן מצאנו להם ז"ל
 במקום אחר שהקשו קושיא זאת ואמרו שדי לא מצאנוהו וגו' והא' כתיב ימיכה'
 באדרי בכח אר' חינוכ' בר פפא ל"ך כאלו בטעת דין כאן בטעת מלחמה' ולפי
 תשובה זאת ז"ל שדי לא מצאנוהו עם בריותיו כבואו לדין עמהם שהוא שגיא
 כח רק הוא דן אותם כפי בחסו ולא כפי כחו ולזה הו"ה השלים ואמ' ומשפט ורוב דקקה
 לא יענה וכפי רש"י ז"ל וז"ל ומשפט היקורין לא יענה בהם הכריות יותר מדאי וכן
 לא ענה להצדיק עצמו יותר מדאי כמה שאז אפשר להם וכן נאמ' בענין הצדקה
 איש כמתנת ידו וכו' עכ"ל ז"ל ור' הונא ע"ה במאמר שאנו בו בא' לישב הפסוק
 הזה באופן אחר שיתישיב בו על צד הנאות והכונה ממונו ע"ה לומר שאלהוא
 לאחר שהזכיר ככלאותיו ית' כמעשיו העצומים חזר ואמר שדי לא מצאנוהו שגיא
 כח לומר שלא מצאנו בעצמו כח להשיג כחו וגבורתו מפני שהם כדריש' עצמותו
 יתברך ולדעתו וזכרו לברכה הכי קאמר קרא שדי לא מצאנו לו הדרך שהוא בא
 שגיא כח שהדרישה בזה היא כדרישת המהות ולזה אמר לא מצאנוהו בכינוי
 אליו יתברך ולא קאמ' לא מצאנו שדי שגיא כח שהכונה לומר שכמו שהוא עצמו
 יתברך לא ימצא כן גם כן לא ימצא לנו הדרך כמה שהוא שגיא כח למה
 שהכל הוא דרוש אחד וכאמור למעלה' וכפי הדרך הזאת יתפרש סוף
 הפסוק הזה באופן עצמו לומר שכמו שהוא יתברך לא יושג וכן גם כן כמו
 שלא יושגו מעשיו איך היו ממונו באותו דרך שהם בו וכאמור כן ג"כ הדבר אשר
 אנו רואים כמעשיו שהוא משפט במקום שאינו ראוי לפי ראותנו כצדיק ורע לו
 ורוב דקקה ג"כ במקום שאינו ראוי כפי ראותנו כרשע וטוב לו לא יענה את האדם
 באמונתו כי האדם השלם באמונה באמונה גם שיראה משפט כצדיק ורוב דקקה
 לרשעים לא יענה אותם באמונתו הדבר הזה היה ע"ד מה שדרשו ז"ל בפסוק' צדקתך
 כהררי' שמשפטך תהום רבה ואמר זה אליהוא ע"ה לא יושב לפי שהיה זועק חנם
 על דינו ית' ואמר לו הוא שכחם שלא יושג הוא ית' כך לא יושגו מעשיו וככלאותיו
 איך נעשו ממונו ית' וכן לא יושגו דינו ומשפטיו כי דרישת כלם כדרישת המהות
 וצדיק באמונתו ישיה ולא יענה אותו מאמונתו ענין צדיק ורע לו רשע וטוב לו
 וכנגד הב' שהדרושה בזה תביא את האדם להכנס כדרי' מדרים עד שיגיע
 לאחרי שיש טהור ואולי לא יהיה ראוי לכך או יהיה עדין צעיר לימים וימות בלא
 עתו ובהוא ינוקא דדרש כחש מל' וכו' כנגד זה באו דברי ר' אבהו ע"ה היסוד

חקרמה

לו כי אדבר וגו' אם בא לספר בגבורותיו של מקום מתכלע ויהיה פירוש הפה
הזה כפי דרכו זאת על זה האופן והיא שאלהו לאמר שהזכיר נפלאו ממעשיו
יתכ' לאמר היכן פר לו כי אדבר וגו' לאמר וכי אפשר לו בשום אפשרות שאפשר
לפניו ית' מעשיו כפי מה שהם ועל פי אמונתם והלא זה הדבר הוא בעלם ממני ואי
אפשר לי שאשיגו למה שהוא תלוי בידעת מהותי ית' וכסע שאי אפשר לי לעמוד
על מציאות מהותי ית' כך אי אפשר לי לעמוד על ידיעת נפלאותיו אלה כי התלוי
במנוע הוא נמוע ושל' להמנוע מהו מבאת היותו שיגיעו והוא מה שהשלי' לאמר
אם לאמר איש כיוכלע ויש לדייק באומרו בתחלה היקופ' לו כי אדבר ולבסוף
לאמר אם לאמר איש כי יכולע אשר למה בתחלה תפס לשון דיבור ולבסוף תפס
לשון אמירה כדאי לא דבר רק פוא' ואל' שעמין הדבור הוא מאמר גפרד בלא
קבוץ דברים ובלא כלאור ואריכות ואל' עמין המאמר הוא הדבר אשר יתבאר
בענינו כפי צורך הדרוש ההוא אשר יהיה בו המאמר ההוא ולפי זה יבא הפס'
יודוייק הדק העיב גיל' היסופר לו ובאמר כי אדבר כלומר אפי' דיבור בעלמ'
ואל' אם לאמר איש בדרך מאמר ואריכות מקבוץ דברים וכיאורים בודאי הוא
כי יכולע האיש ההוא הכא לקרבה לדרך זאת ובנגד הג' שהדרישה בנפלאותיו
צריך שתקדם אליהם האמונה הנאמנה באופן שיהיה חקר כמה שיוכל להשיג
והשאר יהיה מאמינו בלבו לפי האמונה שקדמה לו ומי הוא זה שיהיה מסער עד
אזיה מקום מהחקירה יד שכלו מגעת ויאמר לחקירתו עד פה תבא ואל' תוביק
אולי בולמוס תאות החקירה תכריהו לפנים ממחיצת שכלו ותבלבל באמונתו
ח' ולזה לאמר ר' שמואל בר' חמני מי אמלל גבורותה' כגון אמי וחברי רב' איך דאוי
להכנס בשערי הדרוש הזה אלא כגון אמי וחברי למה שהוא והם עה' היו יכולים
לשמוע הסנאים הנכרים ד' לחקור כמה שיש להם יכולת עליו לחקור ולהאמין
כמה שהוא דרך אמונה ואל' חלתי יש לחוש להם שמואל לא ישמרו התנאי הזה
זיכלו בנופלים לקנות כנפשותם אמונות רעות וכלבולים ובנגד הד' שהדרישה
והחקירה בגבורותיו ית' הוא מיעוט בכבודו ית' למה שהוא כותן תכלית וקצבה
לדבר שהוא כב' הנה כנגד זאת לאמר ר' אבין לך דומיה תהלה קמוח דמילתא
משותקא משל' למרגלית וכו' שכפי דרך זאת תהיה כוכת הפסק לומר כשתהיה
הדומיה לך ד' מזדך ובעבורך כדאי שזאת הדומיה היא תהלה גדולה אלך
והכונה לומר שבאשר תהיה המכיעה מהרבות התהלה אל' ית' מזד' ירא' הלאת
והקצור בחשבון שאין קץ וסוף לכוראות תהלותיו אין לך תהלה יותר מזאת ואל' אם
באשר תהיה הדומי מזד' היותו מתעלם וכלתי משגים במעשיו ית' אין זאת תהלה
וכרחה תחשב לו שלא הביט למעשיו ית' ולפועלו כי הנה איש כזה בדומי שלו הוא
אוי' מחריש ולא לחכם יחשב ולא ימצא לגבו טוב משתיקתו ואל' השתיקה
והדומיה אשר היא תהלה אל' ית' היא הכאה אחרי הספור וההגדה בגבורותיו
ית' וכבואו אל' שערי החקירה באיכות קוד' עשייתם יודה ויאמר מהנכסים הפעה

עצמו מספר וישים יד לפה וכפי מה שבי' למעלה באמרו אגידה ואדברה עצמו
 ומספר וכן בכתיה הכוונה באמרו אגידה ואדברה עצמו מספ' לומר שתכלית
 מה שאדבר ואגיד בהם הוא כי הקפור בהם הוא עצום ונפלא ומשובח יותר
 מכל הפוריותורה בכללה למה שהקפור במעשה הנקיים מקנה ונוטע בלב
 האדם אהבתו ית ויראתו ואל' הפורי הנקיים הם המה הדרישה ביראתו יתברך
 ומבחר החכמות וראשיתם היא הדרישה כיראה וכו' באמר שיה' יראתה
 ראשית דעת וכמו שפירש הרב המחירי זל והביא על זה פסוק אז ראה ויספרה
 היכניה וגם חקרה ויאלמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו' שהכוונה לומר שהוא
 ית' הכין את התורה כפי חכמתו הנפלאה ועשה בה בינים ופני בינים והוא אומר
 ויספרה מלאן כפיר גורתם והכוונה שעשה כפיר הזה המקבל כל גוון כך
 התורה מקבלת כל בינים ופני בינים שהכין וחקר בהית' והמשווא שכל הפני
 שיש בה היא הדרישה בדבר שהוא מביא אל היראה והו' עיקר החכמה והוא
 אומר ויאלמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו' אל' הקפור במעשה הנקיים הוא
 דבר עצום ונפלא אל' ית' למה שהוא מביא לידי יראה וקפור ד' בלא חקירה
 וכאמר העגיד ע"ה וכל המרבה לקרר ביציאת מצרים הרי זה משובח ועל דרך
 מה שפירש מהו וכן הוא הדין נמי בכל קווי ונפלאותיו ית' המרבה לפרט בהם
 ולעשות מהם אכזות ותולדות טובה הוא לו וכו' וכו' בהם העצום והנפלא הנזכר
 במגלה המהוללה הזאת אשר בסבתה היה קיים האומה הקדושה וקיום התורה
 בכללה וכפי מה שיתבאר לפני כע"ה בביאור בפסקיו' כי הנס הגדול והנפלא
 שהוא הוא ביציאת מצרים ויותר ולכן מצוה עלינו להרכות בקיסורה וכו' ולא
 בי הנקיים והנפלאות הנז' בהם בהשגחה נפלאה ממו' וכיד' בוראה מיכלתו
 ית' וכד' להורות ולהראות בעין האמונים עלי תולע האמונה שכל מיני השגחותיו
 ית' נמצאו בה ראיתי לקדם פניה בדרושים יקרים המורים על מעלתה והמבארי'
 כי כל ההשגחות הנעשות ממו' ית' לטובה עמו ישראל נמצאו בה אחת לאחת
 למצוא חשבון וכו' וכו' דבריהם מחולקים לתמשה דרושים נדרשים לכל חפני
 ועבודתו ית' הרוצים לקרר בזכרותו ית' ורכ טוב ולכנית ישראל וכו' והוספתי עוד
 ודרוש ששי בביאור שני פרשיות שכתוב בתורה בענין עמלק לאשר בהם יתבאר
 שהכתו ית' אל עם זו יצר לו ועוד לאשר הם מענינה של מגלה זאת כי
 עמיניה בלם נרמו' בתוך פרשיות אל' וגו' שיתבאר כע"ה ולפי
 שהדרושים האלה הם כחבור בפני עצמם לכן לפני
 עמיניהם ומשאל דבריהם קראתי להם בשם

תפארת ישראל

שהכוונה לומר שמכלל דבריהם יודע שהוא יתברך נתן לעמו הוד והדר וכבוד
 ותפארת ושהוא ית' מתבאר בהם כמו שאמר ישראל אשר בך אתפאר
 והם קוד' הימוד כפי דרך הנשכ' ע"ה בפסקו' זה:

הדרוש הראשון

הדרוש

הראשון הוא מדבר בהשגחה הבאה ממנו יתברך כפי דרך העולם וההנהגה הטבעית עד שהדואה כפי השלוח אומר שהדברי ההמה הם מדרך טבע העולם והנהגתן וקורא אותם לדי הימים אמנם אמו עם מרעיתו מאמינים אמונה אומן כי כולם הם בהשגחה ממנו ית' וכדרך נס ושמדדו ית' כתגלגלו כל אותם גלגולי ונתתבו כל אותם סבוכים עד שינאל לפועל מה שברצונו ית' לעשות לטובת ידידיו וכחידו' אס לכלל האומה ואס לפרט יחידי הקגולה אנשי אס ונתלה:

ואתחיל ואומר **רבות** עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומאשכותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר

רבי שמואל בר נחמני פתח לה פתח להאי פרשת מהבא תחת הנעצון יעלה ברוש ותחת הקרפד יעלה הדם והיה

לה' לשם לאות עולם לא יכרת תחת הנעצון זה הימן שעשה עצמו עז דכתי' וככל הנעצונים וככל ההללים יעלה ברוש זה מרדכי שהיה ראש לבשמים דכתיב ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמין מורא לכיא ותחת הקרפד זו וסתי הרטעה בת כמו של נל שטרף בית אלהיכו דכתיב בה רפידתו זה יעלה הדם זו אקתר הנדקת שנקראת הדקה שנאמר ויהי אומן את הדקה וכתי' והוא עומד בין ההדקים והיה לה' לשם אלו ימי הפירים לאות עולם לא יכרת זה מקרא מגלה: ידוע הוא כי יסוד תורה זוה לנו משה ע"ה הוא להאמין אמונה אומן כי העם בחר לויה ית' הם מונהגים ע"פ השגחתו ית' וכל עניניהם אינם במקרה והזרמן אלל בכונה והזמנה ממנו יתב' ואין צריך לומר בדברים הנקיים המפורקמים לעין כל אלל גם בדברים הנראים שהם באים לפי טבע העולם והנהגתו אמונתו היא שהם גם הם באו בהשגחה וכהשקפה ממנו ית' ועל כיונא כוה אמ"ל כמה נקיים הם נעשים עם האדם בכל יום ויום אלל שאין בעל הנכ מכיר בנכו' ופי' זל על הכוול הואת פקוק לעושה נפלאות גדולות לכדו כי ל"ה שהכוונה בו לומר שהוא יתבר' עושה כמה נפלאות גדולות עם האדם ואינו מכיר בהם אלל הוא ית' ואולם גם בעל הנכ עצמו לא הכיר בנכו' דהכי איתא במדרש הרכה נקיים ונפלאות הוא ית' עושה עמון בכל יום ויום ואין אדם יודע ומי יודע

הוא

הדרוש הראשון

ה

הוא יתבר' יודע אדם נתון על המטה והנחש לכמו בארץ כאלו לעמוד הרגיש בני
הנחש כיון שכל ליתן רגליו בארץ על הנחש ברח מפניו ואינו יודע מהפלאים
עשה הקב"ה עמו ומי יודע הוא יודע שנאמר לעושה נפלאות גדולו' לבדו הוא ית'
יודע נקיים ונפלאות שעשה עם האדם ע"כ' והכוונה לומר שהעולם רבן כמו רבן
מקרוו שאין שם טעה בלל רעה' ולא רגע בלל פגע' ולולי השגחתו ית' להציל
בני העול מהמקור' ההמה א"ל לכני העולם להתקיים וכ"כ כמה שהם מוכסים
מעניו בני האדם ואינם מרגישים בהם להשמר מהם רק עניו ה' המה משוטטות
בכל הארץ לפקח בצרכי בני עולמו להציל להם ולחיות כהיום הזה יום ליום ולילה
ללילה כי לולא זה אין להם קיום' וכמו שביארנו זה במדרש גב' והוא אמר' במדר'
תלים מזמור קד' זל כתיב לעושה נפלאות גדולות לבדו ובתיב ונתן לחם לכל
בשר ללמדך שכל שם א"ל לעולם בלל כרנסה כך א"ל לעולם בלל פלאים ע"כ'
הנה מבורר מזה שמיצאות הפלאים הוא הכרחי לקיים העולם כמיצאו הפרנסה
והטעם הוא כדאמרן א"ס מוד' רבוי המקרים והפגעים א"ס מוד' התעלמותם
מעניו כל בשר' והנה כנגד הא' אמר בעל המאמר שאנו בן הרבה נסים נעשים
עם האדם בכל יום ויום לומר שא"ל רבוי המקרים הם נעשים ממנו יתבר' הרבה
נקים בכל יום ויום וכנגד הב' אמר המשל מהנחש להורות על ההתעלמו' שאינם
בגלים אלא אליו ית' וא"ל בעלע' אין עמו ידיעה בנס ההוא וכמעשה הנוכח
בירושלמי דמס' תרומות פרק ח' דאיתא התם הכי ברנותה דרבוי' א"ש גם אויבו
ישלי' אתו ר"ל אמ' זה הנחש ר' ינאי הוה מרחיל מימיה קניא והוה יהיב ערקויה
על ד' מרושין על מייא' חד זמן פשיט ידיה ואשכחיה גבוה אמר' ארימון מיבא
שומר פתאים ה' ע"כ' וזה מוכיח שאלא שמירתו הוא ית' לאדם לא היה לו אפשרו'
להנצל גם א"ס יהיה הוא מתן לב לשומר את עצמו כרבי ינאי ע"ה וכ"כ א"ס הוא
עצמו אינו מתן לב לזה שהוא ית' שומרו יען כי הוא לא נתן לב לעצמו וסמך על
חכדיו ית' והוא מאמר הכתו' שומר פתאים ה' יוש' להתבונן בדכריהם חלה ע"ה
דמאי שנא לא נשאו משלם להורות על ההתעלמות אלא מעניו הנחש והלא
הרבה ריוח והצלה לכניו ית' גלויות ונקתרו' ומה זה להם זל לשאת המשל מהנחש
בפרע' י"ל שכוונתם זל בזה להוכיף למו לקח טוב והוראה יקרה וטהורה
בהשגחתו ית' ולומר שאלא די במקרים אשר הם בהודמן ומקרה שאינם באי' בעצם
וראשונה כנגד האדם שהוא יתברך עושה נקים ומציל האדם מהם אלא גם
בעניינים אשר הם מיומנים ומזומנים כנגדו הוא ית' פודהו מהם ומהמהם ולזה
תפקדו זל במשלם המשל מהנחש לאשר הוא אויב לאדם ומבקש רעתו כמו שנא'
ואיבה אשית בינך ובין האשה וגו' והכוונה להם זל במשל שנסאו' לומר שגם כי
הנחש לפי הטבע שנתן בו ית' הוא דורש וחורש רעת האדם וכל היום הוא אורב
במקומו להיסקין ולנוד את נפשו והאדם אינו נתן לב לזה ואינו נשמר ממנו ע"כ'

והוא יתבר' יודע אדם נתון על המטה והנחש לכמו בארץ כאלו לעמוד הרגיש בני הנחש כיון שכל ליתן רגליו בארץ על הנחש ברח מפניו ואינו יודע מהפלאים עשה הקב"ה עמו ומי יודע הוא יודע שנאמר לעושה נפלאות גדולו' לבדו הוא ית' יודע נקיים ונפלאות שעשה עם האדם ע"כ' והכוונה לומר שהעולם רבן כמו רבן מקרוו שאין שם טעה בלל רעה' ולא רגע בלל פגע' ולולי השגחתו ית' להציל בני העול מהמקור' ההמה א"ל לכני העולם להתקיים וכ"כ כמה שהם מוכסים מעניו בני האדם ואינם מרגישים בהם להשמר מהם רק עניו ה' המה משוטטות בכל הארץ לפקח בצרכי בני עולמו להציל להם ולחיות כהיום הזה יום ליום ולילה ללילה כי לולא זה אין להם קיום' וכמו שביארנו זה במדרש גב' והוא אמר' במדר' תלים מזמור קד' זל כתיב לעושה נפלאות גדולות לבדו ובתיב ונתן לחם לכל בשר ללמדך שכל שם א"ל לעולם בלל כרנסה כך א"ל לעולם בלל פלאים ע"כ' הנה מבורר מזה שמיצאות הפלאים הוא הכרחי לקיים העולם כמיצאו הפרנסה והטעם הוא כדאמרן א"ס מוד' רבוי המקרים והפגעים א"ס מוד' התעלמותם מעניו כל בשר' והנה כנגד הא' אמר בעל המאמר שאנו בן הרבה נסים נעשים עם האדם בכל יום ויום לומר שא"ל רבוי המקרים הם נעשים ממנו יתבר' הרבה נקים בכל יום ויום וכנגד הב' אמר המשל מהנחש להורות על ההתעלמו' שאינם בגלים אלא אליו ית' וא"ל בעלע' אין עמו ידיעה בנס ההוא וכמעשה הנוכח בירושלמי דמס' תרומות פרק ח' דאיתא התם הכי ברנותה דרבוי' א"ש גם אויבו ישלי' אתו ר"ל אמ' זה הנחש ר' ינאי הוה מרחיל מימיה קניא והוה יהיב ערקויה על ד' מרושין על מייא' חד זמן פשיט ידיה ואשכחיה גבוה אמר' ארימון מיבא שומר פתאים ה' ע"כ' וזה מוכיח שאלא שמירתו הוא ית' לאדם לא היה לו אפשרו' להנצל גם א"ס יהיה הוא מתן לב לשומר את עצמו כרבי ינאי ע"ה וכ"כ א"ס הוא עצמו אינו מתן לב לזה שהוא ית' שומרו יען כי הוא לא נתן לב לעצמו וסמך על חכדיו ית' והוא מאמר הכתו' שומר פתאים ה' יוש' להתבונן בדכריהם חלה ע"ה דמאי שנא לא נשאו משלם להורות על ההתעלמות אלא מעניו הנחש והלא הרבה ריוח והצלה לכניו ית' גלויות ונקתרו' ומה זה להם זל לשאת המשל מהנחש בפרע' י"ל שכוונתם זל בזה להוכיף למו לקח טוב והוראה יקרה וטהורה בהשגחתו ית' ולומר שאלא די במקרים אשר הם בהודמן ומקרה שאינם באי' בעצם וראשונה כנגד האדם שהוא יתברך עושה נקים ומציל האדם מהם אלא גם בעניינים אשר הם מיומנים ומזומנים כנגדו הוא ית' פודהו מהם ומהמהם ולזה תפקדו זל במשלם המשל מהנחש לאשר הוא אויב לאדם ומבקש רעתו כמו שנא' ואיבה אשית בינך ובין האשה וגו' והכוונה להם זל במשל שנסאו' לומר שגם כי הנחש לפי הטבע שנתן בו ית' הוא דורש וחורש רעת האדם וכל היום הוא אורב במקומו להיסקין ולנוד את נפשו והאדם אינו נתן לב לזה ואינו נשמר ממנו ע"כ'

חדרוש הראשון

הוא יתעשה נסים ופלאות להצילו ממנו מכלתי ידיעת האיש ההוא כשתהיה
הסגחתי יתעלה לטוב ה' ונשכיל כי זאת היא כוונתם זל ממוצא דבריהם שאמרו
במדרש ילמדו פר כ שלח וזל ברצות ה' דרכי איש גם אויביו יסלי אתו ר' שמואל
בר נחמני אמר גם אויביו יסלים אתו זה הנחש שנאמר בו ואיכה חשית וגו' ו
וכשהק' כה חפץ בדר כיו של אדם הוא משלים אותו לו יומעשה בנחש אח' שהיה
נרתע ובא מן הסדה נכנס לתוך ביתו של אדם אחד עש עם חשכה ומצא קערה
אחת של שום שחוק נתונה על השלחן נתן פיו עליה וכל את השום וסוד והקיא
לתוך הקערה ובהה אותה כמו שהיתה בתחלה דלה אותו נחש של הבית מה
עשה הלך וגלה אותה קערה באו ומצאו אותה מגולה וספוכה מי גרס לבעל
הבית שלא מת אותו הנחש שגלה את הקערה הוי ברצות ה' דרכי איש גם אויביו
יסלים אתו כמאמרם זה זל גלו לה כוונתם שנתכוונו לה במאמרם הא' לפי דרכם
וראה גראה שעיד הקיפו אומץ כמאמרם זה האחרון להורות אותם כמה היתה
כוונת הנחש ההוא לצוד ולהכמין לרפשות בעלי הבית עד שכסה אתה קערה
כדי שלא יובן להם יעכז המוכין כל בעלם ית' הזמין הנחש הב' ועשה מה שעשה
והיתה ההגלה לבעלי הבית על ידו וכזה ידענו פלישו מוראותנו ית' שכמה שהיה
מקרה המות בו עצמו היתה ההגלה שכמעשה המרא הזה היה נחש אח' ממינת
כפי טבע האיבה שנתן בו הש"ו והיה נחש אחד מחיה מכלת הסגחתי ית' הנעלה
על הטבע ולזה הסלים בעל המאמר ואמר ברצות ה' דרכי איש גם אויביו וגומר
שהכוונה לומר שהגם היה המראה כפיקוק שהוא מיותר לפי שהלל ברצות ה'
דרכי איש אויביו יסלים אתו אמר שכמעשה הזה שיהיה על זה האופן ידענו
שהגם הם כפיקוק הוא על כיון לפי שכא לרבויו ולטפוי מילת יקירא בהסגחתו
ית' והוא שכא לומר שמזד הסגחתו וזו ית' לא די שתהיה ההגלה לאדם מיד
אויביו כפי מה שתהיה ברצונו ית' אלף שיעשה הש"ת שתהיה ההגלה ההיא גם
על ידי האויב עצמו הדורם והחורם דעת המוצל ההוא בנחש הזה שהוא כפי מה
שגזר הוא ית' ונתן בו בטבע אויב אל האדם ועכז בהסגחתי ית' לטובה תהיה
ההגלה על ידו וגם כי הוא האויב עצמו יוכמו שמצינו כאלו השני נחשים ששמו
שמי ראשים זה להמית מזד טבע האיבה והגורה הכללית וזה להחיות מפאת
ההשגחה הפרטית והרצון ממנו ית' ולזה אמר הכתוב לעשה נפלאות גדולות
לכדו לרמוז אל התעלמות שאינו מכיר בנחש הנעשה ממנו על זה האופן אלף
הוא יתבר' ואפי' בעליו חין עמו ידיעה כלל כמה שנעשה לו והסלים ואמר כלל
הכוונה לומר לפי דרכם שמחוייב עלינו להחמין גכ' שהוא ית' מתרהב עמו בחקדי
וברחמים תמיד כל היום שאין צורך לומר בדברים שהם נראים טובים מעצמם
אלא גם בדברים שגראה מהם לפי השעה שהם לרעתו של אדם כמה חקדים
וטובות דכות יש בהם לעתיד וה"ל כלל ר' לחסד ה' מלאה הארץ ככל עת ובכל
זמן בכל מדה שהוא מורד לאדם שגם אס היא רעה ממט טובה רבה היא אליו

לכלות

לכלות פשע ולהתם חטאת וכו' שעל הרוב הרעה היא אינה רעה ממש הק
לטובתו של אדם ועל צד החסד והרחמים והחמלה והחמינה היא אליו והפי
אותה במד' ומייתי לה במסכת נדה פירק המפלת דרש רב יוסף מד' אורך ה' כי
אנפת ביישוב אפך ותנחמני כימה הכתוב מדבר כשמבכי אדם שיצאו לקחופ'
ישכ לו קוץ לאח מהם ברגליו התחיל מחרף ומגדף לימים שמע שטבעה ספינתו
של חכרו בים התחיל משבח לכך כאמר ישוב אפך ותנחמני והי' דאמ' ר' אלעזר
מד' לעושה פלאות גדולות לכדו ברוך שם כבודו אפ' בעל הנס אינו מכיר בנסו
עכ' ולכן החסיד הנודע בשערים שמו היה אומר על כל מדה ומדה הבאה עליו
גם זו לטובה וכן בברכות פירק הרואה אחר לעולם יהא אדם רגיל לומר כל
דעבדין מן שמיא לטב כי הא דר' עקיבא היה אומר כל דעבדין מן שמיא לטב ואלא יהבו ליה
אושפיזא וכו' וכתב בארחא וכו' ואמר כל דעבדין מן שמיא לטב ואתא ויקא וכו'
ואמר וכו' ואתא שזנרא וכו' ואתיא אריא וכו' ואמר וכו' ונקעו ע' לומר לב כלמד'
שמשמעותו הוא לכבת הטוב ולא קבעו לומר כל דעבדין מן שמיא טוב כן נחום
איש גם זו לא קבע לומר גם זו טובה הכוונה מהם בזה היא להורות אותנו שגם
אם לפי השעה הרבר ההוא הוא נראה שהוא רע בהחלט עכ' הנהימים
באים יודע הדבר ויוכר לעין כל שהדבר ההוא לא נהיה אלא לתכלית דבה טוב
שיבא ממנו ויתברר לאנשי העול' שהדבר ההוא טוב הוא וטוב שמו מעקרא
וכהיה ראמר' שישב לו קוץ וכהיה נמי דר' עקיבא ע' שלכסוף כד אתא גייקא
שכיה ליה היא מתא אז נודע לו ולאותם שהיו עמו שהיו כל אות' רעות טובו רבות
וישועות קרובות להגיל להם מאותם גייקות ולכן ע' הודה על חלקו ועל מנהגו
הטוב והישר ואמר היינו דאמרי כל דעבדין מן שמיא לטב ולזה הם השלימו שם
דבריהם זל' ואמרו אמר רב הונא אמר רב משום ר' לעולם יהיו דבריו של אדם
מעטים לפני הקב"ה שנאמ' אתבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר וגו' על כן
יהיו דבריו מעטים שהכוונה לומר שראוי לאדם בבואו תוכחה נגדו שלא ימהר
להוציא דברים של זעף מפיו להתאונן רע על הרעה ההיא הבאה אליו כי אלי
לימים באים יתבררו ויתלכדו הדברים ההמה שאינם אלא לטבתו ולהנאתו ואז
תבקה כלמה פניו על מה שזעף כנגדו וית' וכהוא ששכ לו קוץ שהתחיל לחרף
וכו' ולכסוף התחיל משבח וכו' ואוי לו לאותה בוש'ה על מה שהתח' ל' לחרף ולזה
הראוי לאדם הוא להיות דבריו מעטי' שלא להתאונן על הרעה שמוא אינה אלא
לטובה ר' לתכלי' הטוב שיבא ממנה ואם היא רעה ממש מכוננת לעצמה טובה
היא אליו ליהי' התוכחת מוקר אליו ממנו ית' למרק ולכלות פשע ולהתם חטאת
או לתקפ' זכות וישר באדם לפי שמדותיו' בכל' תכלי' מעשיו אינם אלא לתכלית
הטוב וכאמרם זל' אין רע יורד מלמעלה וכו' שהכוונה לומר שמיצאות הרע ממנו
יתב' ותכליתו הוא לתכלית הטוב במה שהוא טוב ר' לשהרע אינו מכוון לעצמו
אמנם הוא מתחדש במקרה בעבור קבת הטוב הנמשך ממנו כי קורי האב אל

הדרוש הראשון

הבן שהוא רע מגיע לכן מהאכזאיו תכלית לעצמו אלא בעבור הטוב המגיע
זהמטך ממנו כקבלת המוסר שהוא לשוכ א הדרך הנכונה כן הוא תכלית הרע
הבא ממנו ית' הוא לתכלית הטוב הנמשך ממנו והוא מה שכיוון לו מרעה בלתי
לישראל וידעת עם לבכך כי כאשר ייקר איש את כבו' אלהיך מיקרך ואלו
וידעת עם לבכך ולא אמר וידעת כלבכך לפורחת אומתו ולהשכימו שצריך האדם
שישכיל הדבר הזה בדעתו עם האמונה התקועה בלבו רוצה לו שצריך להקדים
האמונה לדיעת השכל וה' וידעת עם לבכך רוצה לו שתשכיל ותבין הדבר הזה
בידיעה במושכל עם קדמות האמונה שיש לך בלבך והוא שמקורי האב יתב' הם
בכוונה ממנו ות' ככוונת יקורי האב אל הבן שאינם אליו א מה שממנו ר' ללקחה
על מה שעבר והמרה את ביו אלא כמנתו היא אל מה שאלו ר' ל' כדי להחזיר
למוטב להבא כן הם יקוריו ית' אליכם בכיו בחירונו אינם אלא על הטוב הנמשך
מהם וא' הרעת ההמה טובות רבות הם ב' חלש וכמו שהרח ב בזה הדרך הרב
בעל העקריו ז' פ'ג מ'ב ו'איתא במד' בדרך כוונה זאת ז'ל וגם הוא חכם יבא
רע ללמדך שאפי' רעה שהיה מביאה לעו' כח' מ'ביאה ע' ה' כוונה כדבריה'
אלה ע' היא מבוחרת לפי כוונתו שרצונו למד שאין הכוונה האפי' במציאות
הרעה וההשתתה לכתות החקרות כדי שיהיה הרע ההוא היקף אליהם ונקמה
כפי מעשיהם אלא מנר שברע ההוא יהיה פרקו האמת לכתות השומרו האמת
והרעים כקיומו והשמוח בהראותו וגם להחזיר למוטב הכתות ההמה החקרות
זוה כלו הוא טוב צמוד לכוהים בו וכמו שהאריך בזה הד' אברהם ז' כוונת ז'
ובמה שז'ל שאפי' רעה שמביאה מביאה בחכמה עוררו אותנו ז'ל על השמי
בחינות הנאמרות בתכלית הרעה הבאה ממנו יתבר' שאלוהי הוא על הכחיה
שהיא רעה ממש ואלוהי היא כייקורי האב אל הבן היא חכמה נפלאה ממנו ית'
ואם הרעה היא היא על צד הכחיה הכ' שהיא לתכלית טוב וז'לה א' אם
לכללות קהלה ואם לפרטות יחיד קבולה וכהיה דר' עקיבא ע' הם בודאי
חכמה נפלאה ממנו יתב' והמנא שמה שהיה נראה לכאורה שהוא בא במקרה
והזדמן וכפי השתלחית השבע והזמן לא היה ולא כראו לא להוציא הטוב ההוא
לפועל ודרך כלל כל פעולתו ית' הם טובות ונכחים וישירים למוצאי דעת
והוא מאמר הכתוב שאבדו לעושה נפלאו וגו' כל' וכאמר מה ראוי להאמינו
גם כאיש אחד פרטי ומה יש עתה בלואמה בכללה שהגא מושגת ממנו יתברך
בכל פרטי עמיניה וי' שואת היא כוונת ז'ל כמאמרם שאמרו אל ישראל נקראו
ברם והקב' נקראו נזר' ישראל נקראו גאן והקדוש ברוך הוא נקרא רעה'
ישראל נקראו בנים והקב' נקראו אב' ישראל נקראו כרם ש' כי ברם ה' נבואת
בית ישראל והקב' נקראו מנר שגא' אפי' ה' נזרה אמר הקב' עשו קב' לשומר
שישמור אתכם ישראל נקראו גאן שגא' ואתנה באני גאן מרעיתו והקב' נקראו
רעה שגא' רעה ישראל האזינה אמר קב' עשו דיר לרועה שיבוא וירעה אחסם
ישראל

הדרוש הא

9

וישראל נקראו צמים שנא' במים אתם לה' אלדריכם. והקב"ה נקרא חב שנאמר אתם
 ה' חביבו אתה וגו'. אמר הקב"ה כבוד לאב כשהוא חלל בני וכבוד לבנים כשהם
 חלל אביהם עשו בית לאב כדי שיבוא וישרה חלל בניו בה' ועשו לי מקדש וגו'.
 קודם ביהודי הכוב' כמאמר הזה יש לדקדק ולומר למה הזכירו זל להביא ראיה
 חל שהוא ית' נקרא רועה מפסוק רועה ישראל ונה' ואלה בפסוק עצמו שהביא והוא
 לראיה ל' שישראל נקראו צאן הוא אומר ואתנה צאני צאן מרעיתי חל' היה להם זל
 להביא ראיה ממנו חל שישראל נקראו צאן ואל שהוא ית' נקרא רועה ומה להם
 זל להביא ראיה אחרת מפסוק רועה ישראל וגו' ויש לומר שדעתם זל כפי פסוק
 צאן מרעיתי שיכול להתפרש שהוא מלשון פרנסה ויר' צאן פרנסתו וכמש' זל על
 פסוק דימיתוך רעייתי תראנו משם במדרש חיות. וגם יש לפרש אותו כמו
 שפיר שזהו קצת המפרשים זל שהוא ית' מדמה אותם לצאן אשר הוא חלל בעלה
 עומדת לגוה ולולדות ולחלב והיא עומד לרעייה תמיד ולא לשחיטה ולא למכירה
 ומתוך חבתה חלל אותה לכו' אליה ואינו נותנה אלא ביד רועה נאמן והוא קוראה
 צאן מרעיתי ר' צאן העומדת לי לרעי' שהוא רועה אותה בעצמו. לזה זל כראות'
 שאין הכרח ממלת מרעיתי לומר שהוא בעצמו ית' רועה אותה לפי שיש לפרש
 על האופנים הנזכרים בקש' להם ראיה ממקום אחר שהיא מפ' רשת לומר שהוא
 ית' נקרא רועה בעצמו וכבודו חל עמו וצאן מרעיתי. ולהבין כוננת המאמר'
 על כפון יש להקדים ולומר לפי שעולם המעשה הוא נחלק לשלושה חלקים. והם
 חלק בעלי הטבע אשר אין להם ידיעה ולא רצון במעשיהם כדומה והגומת.
 וחלק בעלי הרצון הפרטי הם הפ' הכלתי מדברים שיש להם ידיעה פרטית
 ורצון בתמעתם להתקרב למועיל להם. ולהתרחק ממוזיקם ואין להם ידיעה רק
 בתמעתם זאת ולכן אין ראוי לקרותה ידיעה בעצם לאשר איננה כי אם הערה
 בהם מזד טבעם. וחלק בעלי המדע הכללי והרצון הבחירי כי זה כל האדם
 שהוא יודע ידיעה כללית בעצמו וכולתו עולה בשכלו למרומי עליות. ויורד
 לעמקי תחתיות. וכמאמר המליץ זל על האיש הנכון והחכם שמים לרום וארץ
 לעומק ורוחב לב נכון אין חקר. אהב התקנות וכו' וכמו שפירשנו מפרשי
 דבריו זל. והחלק הזה נקרא עולם קטן לפי שנכללו בו כל העולמות בכללם. וגם
 ככללו בו הג' חלקות המוכרי' כנגד ג' נפשיות שבו. נפש הג'ומת. ונפש המרגשת
 ונפש המשכלת. והנה מנאנו ראינו כי כל אחד מה' הג' חלקות הנו' גם אם יש
 לכל אחד מהם טבע והכחה בעצמו לעשות מה שבחאו לע' אות'. הנה כאשר
 יהיה להם מי שישגיח בהם לעבוד עבודת' ולשמור את משמרת פקודת' להשתדל
 בהם כפי ראויים. או יצליחו במעשיהם ביותר על מה שהיה בכחם לעשו' לבי
 טבבח המשתדל בהם יהיה בהם תהפ' טובה. וברכה מרובה. וזה שהכרח
 אשר הוא מהחלק הנעשים מע' לפי הטבע גם כי הוא יש לו בטבעו להנמיח
 מוצא דשא ולעשות פרי בודאי הוא טבעת שיהיה לו בוגר טוב המצדו והמעדרו

הדרוש הא

והמשקה לרגעיו או יגדל כמו ביותר ויפרה וירבה ופריו יתן בעתו וכל אשר
יעשה יגלה וכן הגוף גם כן גם אם יש להם טבע ורצון להתקרב וכו' ולתרחק
וכו' הנה כאשר יהיה להם רועה נאמן להרביצם כנאות דשא ועל מי מנוחו ויהלם
או יגליחו ביותר ויתברכו ויפרצו לרוב כמאד מאד וכן האדם ג"כ גם וכי יש לו
כח השכל ויש לו רצון למאוס ברע ולבכור בטוב ולהתנהג על פי כחותיו החושי'
והשקפותיו השכליות עכ"ז בעת אשר יהיה לו מורה דרך באביו או רבו ללמד
אותו להועיל ולהיסירו בדרך טובה אז הוא מוקיף כח ומתאזר באומץ להוציא
שכלו ומדעו לאור החיים הזמניים והנצחיים ולפי זה יבואו דכריר אוטעי'
ע"ה על כוון שכוונתו בהם להורות אותנו שהוא ית' משגיח באומות הקדושה בכל
דרכי ההנהגותיהם ובכל הליכותם הן בדברים הטבעיים הן בדברים הרגומיים
ובכ"ט בדברים הבחיריים שאין לך הנהגה באדם כי אם על פי ג' אלה שהם מהלכי
ג' נפשות שבו וכאמור: והנה כנגד המהלך הטבעי הבא מפאת נפש הנזמחת
אמר ישראל נקראו כרם והקב"ה נקרא נוצר לומר שהוא ית' משגיח בעם זו יצר
לו גם בהנהגתם הטבעית שהוא נוצר אותם כמו המוצר הטוב הנוצר את כרמו
לעבדה ולשמרה להולידה ולהזמיחה על הצד היותר טוב סיהיה בכרמים וכבר
הם ז' נתנו טעם לשבח למה לא בא הדימוי לישראל אלא בכרם בייחוד על הרוב
גם שבא הדימוי לשאר האילנות בקצת פעמים וכנגד המהלך הרגומי הבא
מפאת נפש החיונות אמר ישראל נקראו ג' והקב"ה נקרא רועה לומר שהוא ית'
משגיח בהם בהנהגתם הרגומית כרועה עדרו ידעה בורעו יקצץ טלאים וגומ'
וכנגד המהלך הבחירי והמדע השכלי שהוא בא מפאת נפש השכלית אמר
ישראל נקראו בנים והקב"ה נקרא אב לומר שהוא ית' מנהיג את בניו בחירו כאב
רחמן החומל על בנו בכבודו וראשית אוננו והמאמר הזה אמרוהו ז' על פסוק ועשו
לי מקדש וגו' לומר כי מה שהשרה ית' שכינתו בתוך עמו ישראל הוא להשגיח עליה
על פי הדרכים הנו' ולכן בית המקדש ראוי להקראות סוכה ודיר ובית כפי הג'
בחיות הנו' והם מבוארים לפי הכוונה ואולי כווננו ז' בשלשה שמות אלה כנגד
הג' בתי מקדשות ולוה הטעם מקדש ראשון ושני לבית הנזר ולדיר הרועה
שאינם עשויים לדירת קבע וכן היו כ' המקדשות הראשונים ואולם השלישי שהוא
דירת קבע קראוהו בית וכן ג"כ כווננו ז' שבשני בתים הראשונים לא היתה השגחתו
ית' עם ישראל כי אם בדמיון השומר עם הכרם והרועה עם הגוף אבל בשלישי
יתקיים בו דמיון האב עם הבנים ממש כי לא יפרד מהם עוד וזה ע"ה מה שא' ז'
במאמ' א' אברהם קראו הר שנא' בהר ה' יראה יצחק קראו שדה שנא' וינא' יצחק
לשוח בשדה יעקב קר' בית שנא' אין זה כ"ה בית א' וכפי מ"ש הרב הגדול בעל העק'
והכלל שהאומה הקדושה כל הנהגותיה ועניניה כלל ופרט כלם הם בהשגחה ממנו
יתב' ואפי' בדברים הנראים לכאורה שהם גלגולים וקבוצים מפאת השתלחות
הטבע ומקרי הזמן ותולדות הימים הבל ממנו ית' כוונה נכונה לעשות נסים

ונפלאות

ופלאות אל עמו בחירו שלא היה קבוץ אותם פרטים על אותו אופן אלא לנאת
 מהם בהתמטבותם כלל אחד להגלת העם הקדוש ולהטיב להם באחריתם או
 לכפי פרע אחד מיוחד קבולה ומהמין הוה מהשגחה הוא זה שזכר בתחלת
 מוגלתו שנתן הוא ית' בלב המלך לעשות המטה הגדול ההוא על אותו אופנים
 המ' בפרטיו ונתן בלב וסתי שהיא גם היא תבא אחר המלך לעשות משה נשים
 ונטל ית' מהמלך טעמו וממשו עד שזוה את קריביו להביא את המלכה לכניו
 וכו' ונתן בלכה מרד ומעל עליו לבנותו ולהטיבו דברים קשים ומרים בפני השמים
 והעמים ונתן בלב ממוכן הקטן ככל החכמים יודעי העמים לחרוז את המאפע
 על אותו אופן עד שהוכרח המלך לעשות דבריו גם כי היה קשה בעיניו מאמרו
 כמו שיתבאר בביאור הפסוקים בעה' וכן הענה היעונה למלך מאת נעריו שגם
 שהיא מרה וקשה לפי השכל עכ' הנעבה בעיניו לקבץ נערות וכו' הכל היה ממת
 ית' בהשגחה לפי שיצא מזה שתבוא אקתר לכית המלך בלי שירעו את עמה ואת
 מולדתה עד עת בוא דברו ית' לקיים מה שנא' ולאכבי הקתר אקתיר וכו' ומאשה
 נתן בלב העבדים לקנוף על אדוניהם ולהרים בוגד מה שאינו מדרכו של עולם
 ומהתודעות הדבר למרדכי ולא לאחר ומהגדת אקתר בשם מרדכי ומכתובת
 הדברים בקפר לפני המלך והוא רואה ומביט ולא נתעורר להשיב גמול למרדכי
 על זה עד עת קץ ומגדלות המן והתרוממתו על כל השמים וכו' שהכל היה להיות
 מרדכי עה' בא במקומו כי כל קבוץ חלה הפרטים היו בלם בהשגחה ממנו ית'
 להמטך מהם הנבם הנפלא ההוא וכלם מעשה נקים יקראו וכומו שיתבאר בביאור
 הפסוקים על פי מדרשו רז' כי כל עסקנו בפסוק לא יהיה לא להוציא מפרטיות
 המעשים ההמה נקים וניקי נקים כמו שזיעלנו בראשית דברנו : וגם אם לפני
 הנראה שהיו הנבים ההמה בנושאים פחותי המעלה ומעינינים גרועים אין
 להקל בהם כי כבודו ית' יראה מכל צד שיעשה בוגם מהנבים וכתובסת מעלה
 ורוממות היא אליו ית' באשר יצא לפועל בספלא מתוך עינינים ופרטים שאין
 בהם ממש שוה מורה שלא יהיה הפועל הגפלא ההוא מאותם עינינים הגרועים
 אלא באשר כחותי הוא מערב בהם עד שיצא הפועל ההוא לאור וכומו שהוא
 מודעית מעמין ויבירותיו פחותי החמר גרועי המעלה וכומו שתבד בעל העקרים
 זל מאמרה פ'א תל ובעבור כי מעלת האומן תוכר בפועלתו משני פנים אם מצד
 היותו פועל פועל ככל אחרתו בחמר נכבד ומעלה שבוה ניכר לכל שהפועל
 ההוא הנכבד הוא מפועל נכבד ושלים כמו מי שיראה כלים נאים מהזהב ואבן
 יקרה שאלו הכלי כלי הפק וזור על גודל מעלת העושה אותם : ואם מצד היות
 עושה כלים נאים מגויירים צור נפלא בחומר גרוע : כאלו תאמר הצורף שעשה
 כלים נאים מגויירים צור נאה מפותח פתוחי חותם כבדול שזה בלי הפק יורה
 על חכמת הצורף ההוא ושלמותו בעשותו כבדול שהוא חומר דחיק מאד שיקבל
 הצורף הנאה ההוא בפתיחותו כפי שזה הנראה שבהיות החומר מוכן לקבל

הציר שיעשה בו ציור באופן נפלא שכן כתב ארסטו במאמר ה"א ומפר הכ"ה
 בהיות תופש על החכמים הקדמונים שלא רצו לדבר בטבע הכ"ה הפחותים
 המולדים מהעפוש לפחיתותם. אצלם ולא דברו זולתי בגולדים מוכר ונקבה
 ואמר הוא כי יותר ראוי לדבר בכ"ה הפחותים המולדים מההפשוט ממה שידוע
 בשאר כ"ה. ולא מצד עצמם אחר שהם פחותים מאד והם מחומר גרוע שהם
 יותרים ונולדים מהפשוט. אבל בכחיות הכח האלהי שהוא משרש בהם שיה
 בלי הפק יורה על מעלת הפועל ושלמותו שהוא מתקח החיות בחומר גרוע כיה
 שיהיה נולד מהעפוש מבלי התחברות זכר ונקבה כ"ה אחר דומה ל הנולד מחבור
 זכר ונקבה ויה שבה גדול אל האומן וכו' ע"ל ז"ל. וכנגד כן לענייניו מהנכסים
 הכעשים מקצתן כרעים גרועים הם נסים גדולים ביותר מהנכסים הגדולי הידוע
 אשר נעשו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. לפי שמוצד גריעות אלו הפרטים לא
 היה אפשר מצד הטבע ליעשות מהם נק אם לא מצד שהכח האלהי בא בקרבם
 עד שנמשך מהם מה שנמשך מהנכסים והכללות. ולזה היתה הכוונה ממנו
 בפתיחת דרושנו רבות עשית אתה ה' אלהי וגו' כי הוא מורה על כל מה שמכר
 בדרוש הזה. וכפי הכוונה אומר שמלת רבות הנאמרת בפ' הזה שאנו בו תתפרט
 בג' פנים אם על רוב הכמות. אם על רוב החיכות. אם על רוב המשך הזמן. כמו
 שנאמר אם עוד רבות בשנים. ותהיה הכוונה באומרו רבות עשית על שלשתן
 יחד כי כלם תמצאנה בנביו ית ובייחוד בנימי מוגלתנו זאת ולבאר זה
 על הנכון אקדים ואומר דברים לקושים מדברי אז הרשב"ץ ז"ל בספר מגן אבות
 פ"ג חלק ב' ז"ל הנכסים הם על שני מינים ואם הם תחת קווג אח' והוא שימי הטבע
 ברצון הא' ית' הימין הא' הוא מהנסי' אשר עניינ' מורה שהם הפך הטבע כהפך
 הימנה לנחש וקריעת יבומה שידמה לזה. הימין הב' הם הנכסים שאין עניינם
 מורה שהם הפך הטבע כמו בא הארבה למזדים שיש כיוצא בזה לפי הטבע
 ואולם יהיו עניינים אלו ודומיהם נכסים חוץ לטבע בא' מג' פנים. הא' כיוצא אחר
 דבר נביא כמו שנאמר בשמואל ע"ה אקרא אל ה' ויתן קולות ומטר וגומ' שאלול
 דברי הנביא שהיו מקודם לא. היה מתפרסם הדבר ההוא שהוא נב' כי כמה
 פעמים יקרה זה כוונת נב'. והב' בהיותם בתכלית הורות עד שא"ל להיות על
 האופן ההוא כפי הטבע וכמו שנאמר בארבה לפניו לא היה כן ארבה כמה
 זגו' וכן כיוצא באמר בו מה שנאמר מההפלגה והורות. והג' הוא בהיות הדבר
 שהוא נמשך לזמן רב כדרכות וקללות התורה שאלו היה כן פעם אחת או שני
 פעמי לא היה מוכת והיינו חושבים שהיה הדבר ההוא במקרה ומה הימין הוא
 הצלחת האבות שאלולא ההתמדה הינו אומרים שהיה להם זה בהצלחת המול
 וכמו שאמר לניחוק ע"ה ראה ראינו כי היה ה' עמו. וכן בפסוק נאמר וירא
 אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו. אלו הנכסים יקראו נכסים
 במקרים וכמו שא"ל לפי בעל הנב' איתו מכיר בנקווה האמת הוא שהם נכסים
 גדולים

גדולים ואין הפרש ביניהם וכן קריעת ים לעיני היותם נמים וככללות זולתו
מישם התפרסם היותם הפך הטבע עכ"ל זל : וכפי זה אומר בו הג' פנים המב
כלם מנצחו כנס הכפלה הוא שאנו בו : אם לא' והוא בואם אחר דבר ככיא ובו
דבר אחר זל כמדרש שהוא דברי קבלה זל ויגד לו אמרדכי את כל אשר קרבת
אשר קרהו בחלום מלמד ש הזכיר לה החלום אשר חלם מעיני זה בסנה הבטמת
למלך אחשורוש וירא והנה רעם גדול וחוק ובהלה על הארץ ופחד גרעו לכל
אשכיה והנה שני תמימים גדולים וירעו זה לקראת זה ויערבו מלתמה ויבטו
לקולם כל גויי הארץ והנה כי היהם גוי אחד קטן ויקומו כל הגוים על הגוי הקטן
ההוא לאכד וכו' מעל הארץ ויהי היום ההוא חשך לכל העולם ויגד לו גוי הקטן
בואר ויועק אל' והתמינים כלחמים בא בוריות חמה ואין מפריד ביניהם וירא
מדרכי והנה מעין מים אחד קטן עבר בין שני התמינים האלה ופריד ביניהם מן
המלחמ' אשר היו כלחמים והמעין ניגד ויהי לנחל שוטף כשטף ים הגדול הולך
זשטף ככל הארץ וירא והנה זרחה השמש לכל הארץ ויאר העולם ויתרום
הגוי הקטן והגבוהים השפלו ויהי שלום ואמת בכל הארץ : ויהי מהיום ההוא
ההוא והלאה ויגדור מרדכי את החלום אשר חלם וכעת אשר הציר לו המן אמר
לאמת על ידי שלוחה הנה החלום אשר הפרתי לך בימי נעוריי ועתה קומי
זכסי מאת הקב"ה ובואי לפני ה' חנה והתחכמי על עמך ועל מולדתך עב' מקפד
החלום הכבואי וסברו ויבדאי' הוא סגריך לכל בעל אמונה שיאמין אמונה
שלימה כי החלום הזה הוא מהמין ש' עליו כתר זה אם יהיה נביא' ה' במרת' ש' ע
אחד עת' כלום אדבר בו : כי מה' ה' ב' אחרונה א' ג' לאי מולתא ס' א' היה זה
ממיכה החלום הטבעי ללא טיף בזה לו אין חלום כלל דברים בטל ושהכל הוצ' א
זכהיה אמת ויניב וכפין' ול' לו' שהכוונה לה' זל כמה שפרו החלום הזה כלשון
מקרא ל' שהוא כדברי נבואו הבאי' בדברי קבלה' ואם לב' והוא בהיות' בתכל' ה
הזרות וכו' זאת מודעת היא שהמעשי' ההמה מתחלת יעדיק פס' ה' כתכל' ה' ה' ה'
כמו שיתבא' כה' כביאו הפק' : ואם לב' והוא בהיות' הדבר נמשך לזמן רב וכו' א
זאת בהיותה שמה יום אשר ישכ' המלך אחשורוש על כסא מלכותו ועל מרומי שמו
נתרומ' כאל' כלשאר מכה ועשה וכו' ועשה המשת' ההוא בבאו' לבוכוהו ואלבש
בגדי כהונ' וכו' הוא ית' טיה' טעמו ושלח מלאכי ועמולתת' שלחמו לפניו לפסח ותהי
ההשמה הילכ' ומקפ' כפרעי' המעשי' ההמה' משנת' ג' למל' ש' עד שנת' ז' הי' כל
אותם ימים לא פסקה השגחתו ית' לטובה מעל עמו ישר' ב' מה' טיה' עשה להם
פסים זה אחר זה ומקדים הפואה למכתה' באותם גבולות ואותם סבובים כמו
שיתבאר ית' כל' כפי' הפקוקים כפי מדרש רז"ג א' ת' ישי' המצרים שעתה
בהם אשר עברו בהם בגדה הרה הכל היה להנחתם ולע' בתסולתסי' א' אחריית
כמה שבהם' כאלו' ליד' תשוכה' גמרה' יכל' חס' איהם אשר קדמו להם וכאמר' זל
גדולה הקרת טבעת' לישאר' א' יותר מעש' כש' אים' ו' נביא' ש' עמדו' לה' לישאר' א'

וְנִמְצָא שֶׁכָּל עֲמִינֵי מַגְלַה זֹאת הֵם נְקִיִּים וְנִפְלְאוּלוֹת וְנִמְקָה הַלְכָה כְּדַרְדְּרֵי הָאֵלֶּה
 שֶׁנֶּרְדֵּךְ לְקִרְוֹת כָּלֵה לְנִצָּחַת יְדֵי חֹבֶה שֶׁבִּיה הָיָה אֲחֵתוֹ שֶׁכָּל מֵה שֶׁנֶּעֱשֶׂה מִהַמְשַׁחָה
 וּמִהַדְּבָרִים הַנִּמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ הַכֹּל הָיוּ מְעִשֵׂי נְקִיִּים וְלוֹה הֵיטָה הַכֹּוֹנֵה מִמֶּנּוּ בִּסְקוּק
 שֶׁפִּתְחָמוֹבוּ לְמֹר רַבּוֹת עֲשִׂית אֲתָה ה' אֱלֹדֵי וְגוֹר ל' שֶׁמֶזֶד שֶׁהַמְעִשִׂים הַאֵלֶּה שֶׁהֵנּוּ
 בִּזְה הַנֶּסֶם הֵם רַבּוֹת כְּמִינֵינֶם וְגַם בְּאֵיכּוֹתֶם כִּי הֵם נְקִיִּים גְּדוּלִים וְנִפְלְאוֹת כְּמוֹ
 שִׁיתִּכְאֹר עוֹד כְּדְרוֹשִׁים הַבָּאִים בָּהּ וּבִפְירוּשׁ הַפְּסוּקִים וְגַם מִזֶּד הַמֶּשֶׁךְ זִמְנֶם
 יָמִים רַבִּים יִדְעוּ נִאֲמָנָה שֶׁלֹּא הָיוּ כְּמִקְרָה וְהוֹדְמוֹן אֵלֶּה כֹּלֶם נִעֲשׂוּ בְּהַשְׁגָּחָה
 וּבְהַשְׁקָפָה מִמֶּךָ ה' אֱלֹדֵי וְיָרָל עֲשִׂית אֲתָתֶם כִּכְפָּה ה' אֱלֹדִים אֲשֶׁר בּוֹ כְּדָאֵת אֵת
 עוֹלָמְךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּיֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹדִים אֲרָץ וְשָׁמַיִם שֶׁמֶזֶד עֲזָמַת פְּלִיאֹתֶם
 וְרִיבֵינִי וְהַמֶּשֶׁךְ בְּזִמְנֶךָ רַב יִדְעֶה שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים בְּהַשְׁגָּחָה רַבָּה וּבִשְׂדִידוֹד הַמַּעֲרָכָה
 וּכְשִׁימֵי הַטְּבַע כְּקִרְיַעַת זִכְוֹלְתָה מֵהַפְּלִיאֹת וְהַנֶּסֶם כִּי הַמִּקְרָה לֹא יִתְמוּד וְלֹא
 יִמְאִיד וְלֹא יְקוֹדֵר וְאֹמֵר כִּפְלִאוֹתֶיךָ וּמַחֲשָׁבוֹתֶיךָ אֲלֵינוּ לְמֹר שֶׁאֲתָם הַנִּפְלְאוֹת
 אֲשֶׁר עֲשִׂית וְהַמַּחֲשָׁבוֹת אֲשֶׁר חֲשַׁבְתָּ לְמַרְחוֹק הָיוּ כִּשְׁבִילֵנוּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מִצִּיּוּם
 אֲלֵינוּ כְּעֵת הַנֶּרְדֵּךְ שֶׁגַם שְׁלִפֵי הַטְּבַע הָיוּ נִרְאִים הַמְעִשֵׂי הַהֵמָּה שֶׁהָיוּ רַע בְּהַלְכָּה
 הֵנָּה לְכַסּוֹף כּוֹדְעוֹ הַדְּבָרִים שֶׁהַכֹּל הִיָּה בְּמַחֲשָׁבָה וּבְחִמְכָה מִמֶּנּוּ יִתְבַר לְטוֹבוֹתֶנּוּ
 כְּדָאֲמַרְךָ עַל מֵאֲמָר ז'ל שֶׁאֲמַרוֹ עַל פְּקוּק גַּם הוּא חֲכָם וַיִּבְאֵר רַעוּבֹו וְכַמְעַשְׂדֵּה הַיּוֹסֵף
 דִּישָׁכ לֹו קוֹץ וְכו' וְכַמְעַשֶׂה דְר' עֲקִיבָא וְכו' דָּאֲמַר כָּל מֵאִי דְעַבְדִּין מִשְׁמִיָּא לְטַב
 כִּן כְּרַעוּ כָּל מַגְלַה זֹאת הָיוּ לְטוֹבוֹתֶנּוּ וְכְמוֹ שִׁיתִּכְאֹר מִמְדְּרֵשִׁי ר'זֵל שֶׁאֵיבָא בָּהּ בְּפִי
 הַפְּסוּקִים שֶׁהֵם מִסְּבִיבִים פְּמִי הַדְּבָרִים כֹּלֶם אִם לְמֵה שֶׁמִּמֶּנּוּ ר' לְתַקְוֹן אֵינָה חֲטָא
 קִדְּם כְּדִרְשִׁי ז'ל עַל וַיִּקְרַע מִרְדֵּי אֵת כְּגַדֵּינִי וְגו' אִם לְמֵה שֶׁבֹו ר' לְאֹתוֹ עַת
 עֲנָמוּ לְהַצִּלְתֶּם לְפִי הַטְּבַע אִם לְמֵה שֶׁאֲלֵינוּ ר'זֵל שֶׁהָיוּ קְדִימַת רַבּוּאָה לְמַכָּה כְּפִי
 דְרָךְ מֵה שֶׁדְּרָשׁוּ ז'ל עַל פְּקוּק אַחַר הַדְּבָרִים הַאֵלֶּה גְּדֵל הַמֶּלֶךְ אֲחִישֶׁרוּשׁ אֵת
 הַמֶּן וְגו' וְאֹמֵר אֵין עֲרוּךְ אֲלֵיךָ ר'זֵל כְּמוֹ שֶׁפִּירְשָׁהוּ רֵשִׁי ז'ל וְהַרְאֵבֵנוּ ז'ל שֶׁכּוֹנְתָנוּ לֹו
 אֵין עֲרוּךְ אֲלֵיךָ בְּאֵלֵרִים לְעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיךָ וּכְגַבְוֹרוֹתֶיךָ אֵלֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂית עִמָּנוּ
 מֵהַנִּפְלְאוֹת לְשַׁעֲתָן וְהַמַּחֲשָׁבוֹת לְקוֹדֵם וְלַעֲתִיד וְגַם ז'ל שֶׁכָּבֵהֶם רַבּוֹת כְּכּוֹתֶם
 וּבְאֵיכּוֹתֶם וּבְהַתְמוּדָת הַמֶּשֶׁךְ וּמִנֶּם עַד שֶׁאֵל לְעַרְכֶם וּלְקִדְרָם וְלֵהַזְכִּיר לְפָנֶיךָ לְפִי
 שֶׁעַבְרוּ גְדֵר הַפְּסוּד וְהַעֲרָכָה בְּהֵם וְהָאֵל אֲגִידָה וְאִדְבָרָה עֲנָמוּ מִסְּפָר ר'זֵל
 שֶׁגַם כְּסִיפִיר לְבַד עֲנָמוּ וְכָשֵׁ אִם אֲכּוּא לְחַקוֹר בְּהֵם מִלִּין שֶׁלֹּא אֲוֹכֵל לְהֵם לְפִי
 שֶׁהַנִּפְלְאוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת הַהֵמָּה הָיוּ כֹּלֶם הוֹלְכוֹת וּמִשְׁמָשׁוֹת בְּדֶרֶךְ נְקִיִּים נִסְתָּרִים
 עִם שֶׁהָיוּ נִרְאִים כְּדִרְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם וַיִּצָּא מֵהֶם וּמֵהַתְמוּדָתֶם כְּדֶרֶךְ הַהֵינִילִי שֶׁפִּיטְטֵה
 צוּרָה וְלוֹכֵס צוּרָה שֶׁיְהִיָּה מִרְדֵּי תַחַת הַמֶּן וְאֲסַתֵּר תַּחַת וְשָׁמַי שֶׁהַמַּתְכוּן בּוֹהַ
 יִכִּין וְיִשְׁכִּיל שֶׁלֹּא הִיָּה זֶה כִּי אִם כְּרוּחַ הַשֵּׁתִי וּבְכַחוֹ הַגְּדוּל וְהַנִּרְאָ שֶׁגַם אִם הָיוּ
 הַדְּבָרִים נִעֲשִׂים בְּדֶרֶךְ דְּרָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם הֵנָּה לְפִי הָאֲמַת הֵם נְקִיִּים נִפְלְאוֹת
 וְנִרְאִים לְמֵה שֶׁנֶּעֱשׂוּ בְּשִׂדוֹד הַמַּעֲרָכָה שֶׁאֵין לָךְ שִׂדוֹד מַעֲרָכָה יוֹת מִזֶּה לְהַשְׁפִּיל
 גְּאִינִים וְלִשְׁוֹם שְׁפִלִים לְמֹרוֹם וְזֹאת הִיָּה הַקּוֹנֵה לָר שֶׁבּוּאֵל כִּר נַחֲמִי עֵה

בְּכַמִּיתָנוּ

ע

בפתחתו אשר פתח להא פרשתא ששמו אותה פתיחת דרוסו זה יוהא אמת
 תחת הנענץ יעלה ברוש וגו' הכוונה לרזל בפתיחה זו לפקוח עיני סכלנו
 ולהראותנו באצבע זה אלדינו ית וננוהו והנה הוא ע"ה כמרים קול קורא ואומר
 שאו מרום עיניכ וראו מי פעל ועשה הדברי העצומי האה שנמשכו משה הפרטי
 הנראים גרועים ואין בהם ממש מי אמר כן מי גורכן להיות שתחת המן הרטע
 שכ" עלתה מעלתו עד שעלה לשמי' שיאזו כנ" וראשו לעב הגיע כחיים מלך צור
 לחשוב בעצמו ש"ה הוא ולא אדם יעלה ברוש הוא מרדכי איש יהודי גולה ונדח
 שלא היה נכחמו בדרך העול' ובטבעו ולא בחיל' ולא בכח ב"א ברוח דעת וירא' ה'
 שהיה בו וכריח הסם הטוב שהיה לו אשר על כן נקר' כסם מרדכי ע"ש מרדכור
 שדבר זה בודאי הוא מור' את עצמו שהוא פלאי' פלאי' שאין מקום מדרך העולם
 להיות זה תחת זה עזה היה בשמים ממעל וזה בארץ מתחת וכמו שדרשו ז"ל
 במדרש חזית על פקוק לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב שא"ל הכתוב
 הזה מדבר במרדכי אתמול לוכס שק ואכפר והיום ומרדכי יצא מלפני המלך
 וקרא על עצמו לא ידעתי נפשי שמתני וגו' הורו לנו ז"ל כיג"ס בעיני מרדכי עצמו
 היתה פליאה נפלאה להיותו עולה העלייה ההיא מכירא עמיקתא לאיגרא
 רמא' ולזה קרה על עצמו לא ידעתי וגו' למה שהפעל ההוא שהיה לרחוק היה
 שיעלה בדמיון כ"ש שיושכל בשכל וכמו שדרשוהו ג"כ ז"ל ל"ס על יוסף ע"ה אשר
 מוכת הקורים יצא למלך וכנגד דהע"ה אשר מאחר עלות הכיאו' לרעות וגו'
 וכמעשה דיוקטא חייטא המוכא שם שכלם היו פליאות גם בעיני בעלי הנס
 בעצמם כ"ש בעיני אחרים יפלא על העליה משאל' תחתיות למרומי עליות ולא
 בחיל ולא בכח כי אם ברוחנות ית' והיא כוונת ר"ט בר נחמי ע"ה שהוא מתמיה
 וחרד על הדבר וקורא בגרון ואומר תחת הנענץ יעלה ברוש וכדאמרן והיסיף
 להפלא עוד כנגד אקתר אשר היתה יתומה מכלי אב ואם אשה חלושה נעושה
 בעלי כתושה וכחן ית' באה היא לבית המלך ותמלך תחת ושתי ומסר הש"ת
 בידה איש צר ואויב המן הרע המרום והמתנשא על כל קצין וראש עזה מורה
 כי מלחמה זאת היא המתיעדת בתורה כי יד על כה ית מלחמ' לה' בעמלק כמו
 שיתבאר לפנים ב"ה ולזה כיוון בעל הפתיחה ע"ה ואמר ותחת הקרפד יעל' הדס'
 תחת הקרפד וזשתי וכו' שהתימה בזה הוא גדול עוד ביותר מהראשון כי
 מי זה אמר ותתי שתחת ושתי שהיתה בת בנו של נ"ל והמלכות לה ירושה מהאימ
 אשר כ"כ עלה שאוכו השמימה עד ששרף רפירתו של מקום דהיינו כטריקן של
 קרפד שאין יהיה אפשרות בדרך טבע שתעלה אקתר במקומה אשר לא היה
 לה מבוא לכוא עד הלום כי אם כימין עווו ית' כמה שהיתה כצדקיס הנקראים
 בשם הדס' הלא פלא זה יעיד ויגיד על כחו וגבורתו ית' המחצבת רהבים ושטי
 כוב ומרומות קרנות הצדקיס הדלים ומקימה אותם מעפר' ולכן מהמחוייב
 ואוהיה לה' ל"ס אן ימי הפרים שנקראו על שם הפיר הוא הגורל להורו שהוא

חרושי הא

ית' שידד המערכה למה שראית כי ביום אשר טברו חוינו היהודים לשלטו פה
מבחי הוראת המול ונהפוך הוא וגו' כמו שיתבאר כפי הפקוק בעה' לאלות עולם
לא יכרת זה מקרא מגלה שבשביל שהיא מורה על נקיים גדולים ועצומים לאין
חקר לכן היא תקום לעולמים וכאמרם ז"ל בירושלמי דמגלה ר' יוחנן ו' לחד אמר
בכיאים וכתובים עתידים ליבטל וה' חומשי תורה אין עתידין ליבטל מה טעם
קול גדול ולא יקף וחד אמר אף מגלת אקתר והלכות אין בטלות באמר להלן
ולא יקף וכאמר כאן וזכרם לא יקף מודעם והלכות שנאמר הלכות עלם לו
וכמדד משלי דר שוגם כן שכל המועדים בטלים וימי הפורים אינם בטלים שאלו
וזכרם לא יקף מודעם ולבאורה נראה שהמד' הזה הוא קשה לומר
בעיני כל רואיו ותלנה אזני שומעיו לקול הקריאה לאלו שיתבטלו מועדי ה' אשר
באו בכיוון מפיו ית' למרעה בתורה הקדושה אשר לא תסונה ולא תהטל לעד
ולעולמים ויש לומר שאין הכוונה לומר שמצות מעשה המועדים תהיה בטלה
בעת מן העתים ח"ו אמנם הכוונה לומר שבעת קבוץ הגלויות תהיה זכירת
המועדים בטלה ר"ל שלא כפלא עוד באותו זמן ככפי יציאת מצרים ובכל הנקיים
אשר נעשו בימים עברו לפי שהפלאים הנעשים בימי קבוץ הגלויות הם ביתר
טאת מעלה וחשיבות מכלם ולכן לא יהיה הזכרון לשם ולתלה ולתפארת אלא
במה שיעשה מהנקיים והפלאות באותו הזמן וזהו עצמו כונת מאמר ז"ל שאמר
בפס' דברכות וז' תניא אמר להם בן זומא לחכמים וכי מזכירין יציאת מצרים
ל' להלא בת' הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה וגו' כי אם
חי ה' וגו' אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים לאלו שמהיה' שעבוד מלכויות
עיקר ויציאת מצרים טפלה וכן הוא אומר אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל
תתכוננו מלה' לאדם שהיה מהלך בדרך ופגע בנזבאב וכו' ופגע בו ארי וכו' אף
כך יש' נרו אחרונות משכחת ישות וכו' עכ' והנה דבריהם אלה ז' מוכיחי' שאין
בוונתם באמנם כל המועדים בטלים שיתבטלו לגמרי רק בוונתם היא לומר שלא
יהיו זכורים להתפלא בהם לפי שהמועדים הם אצלנו בזמן הזה בעש' ובזכירה
לפי שהזכירה תביא לדי עשייה וזאת היא אחת מהכוונות שכוונ' ז' במאמרם
שאמרו זכור ושמור כדיבור אחד באמרו ש' ל' שהזכירה והשמירה הם בכלל
אחד ובשניה זכירה כלל בה השמירה לפי שלא תהיה הזכירה אלא בשביל
השמירה וא"כ צווי מצות המעדי' הוא בזכירה ושמירה וא"כ בעת קבוץ הגלויות
לא תהיה לנו עיקר המצוה שא' בעשייה לכד והזכירה לא תהיה כל עיקרה אלא
בנקיים שיעשו בזמן ההוא לפי שהם ביותר פלאים ותעצמו' ממה שהיה בראשונה
ואין להקשות על דבר זה ממה שהנחנו שהזכירה תביא לדי עשייה ובאז' זכור
ושמור וכו' וא"כ מאחר שהמועדים מצות עשייתם תהיה קיימת עדיין בזמן ההוא
אין אפשר לומר שתבטל וכירתם והלא לא תקיים העשיה אלא בזכירה שיש
לומר בזה לפי שהנקיים אשר יעשו לעתיד הם מהמין עצמו שנעשו בימי כמו

הדרוש הא

יר

טדרשו זל במדרש רבה ובכמה מקומות ממדרש רזל ואולם יהיו הנקיים ההמה
 ביותר פליאות ממה שנעשו בראשונה ולכן בהיות הנקיים האחרונים והראשונים
 כלם ממין אחד ולא ישתנו אלא בפחות ויותר כאשר תהיה הזכירה מהנקיים
 טיעשה יתברך עמנו בקבוצ הגלויות שהם ביותר פליאות מהראשונים הזכירה
 ההיא תהיה מביאה לידי מעש המועדים שהם רומזים ללואותם נקים שנעשו
 בראשונה ובאחרונה ומה שאזל וימי הכורים אינם בטלים רל'גסם

בימי קצוף גלויות זכר לא יסוף והיו עדיין הם עצמם נוכרים ונעשים
 לא כאשר המועדים שלא תהיה הזכירה בהם בעצמם אלא כמה

שיבוא אחריהם כיצא בהם וכדלמרן והעעם בזה שימי

הפורים לא תבוא עוד אחריה זרה כמותה לטכחה רונה

לומר שלא יבוא עוד ישראל לידי אותה מדה שתהיה

גורת כליה בכל אשר בשם ישראל יכנה עד שאל

בזה זרות אחרונות מטכחות ראשונות כי

כמותה לא נהיתה ולא תקים עוד וכפיר'פ

והימים האלה וגו' ארטיב הדבור בזה

ואביא ביאור הרשכ"ל זל שביאר

במד' הוה והכלל כי הימים

האלה הם רבים ועצומים

והגם כי רוב הנקיים

נעשו בהם

לכתחלה

יראו

נעשו ממקרי הזמן ומילדי הימים הנה לפי האמת כלם הם

בהשגחה ובהשקפה מאת בורא העולמים אשר

לעמו בחירו השקיף ברחמיו לכן הם

קיימים ונצחיים לעולמים ולזה

דרש בעל הפתיח עליהם

ללואות עולם לא

יפרת זה

מקרא

מגלה ינה הוא מה שרצינו לעורר עליו בקבוצ

מלך בדרוש הזה ואלו

ית' הטבח

והתהלה:

הדרוש הב

הב' הוא להורות תוספת
 מעלה וחשיבות לנשים
 הנכבדים והנוראים
 הנו' כמגלה הזאת וגם
 לכל הנשים אשר נעשו
 עמנו בית ישראל והוא
 במה שיבאר הדרוש
 הזה כי כל הנשים
 והנפלאות אשר נעשו

הדרוש

עמנו מעולם וגם כל הנהגת כללותנו אינם כי אם על ידי יתב' בעצמו וכבודו ולא
 על ידי שליח ואמצעי ובוה תגדל שמחתנו ביצועת אלהינו בבחינתנו כי מידו
 ית' היתה זאת לנו ושלח תהיה השמחה בבחי' הנס וההצלה לכד ואתחיל ואומר

עשית אלהי' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין עריך
 אליך אגירה ואדברה עצמו מקסר :

רבות

בר עופרן פתח לה פתחא להאי פרשתא מהבא
 ושמתי בכאי בעלים והאכדתי משם מלך ושדים

רבי אבא

באם ה' מלך זו ושתי ושדים זה המן ועשרת בניו ועוד איתא התם רב מותנא פתח
 מהבא כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אלינו בה' אלהינו ככל קראנו אליו
 ועוד איתא התם רב נחמן בר יצחק פתח מהבא שיר המעלות לולא ה' שהיה לנו
 בקים עלינו אדם אדם ולא מלך ופרש' זל אדם ולא מלך זה המן ועוד איתא התם
 רב אשי פתח לה או הנקה אלהים לבא לקחת לנו גוי מקרב גוי וכו' אחר אשר
 גם במלכי ב' יש תוקפת מעלה ורבו יתירה למושגחים מהם בעצמם על האנשים
 המושגחים מהם עי' אמצעי ושלח מה גם עתה וק' וכו' של ק' בהיות המשפט
 הזה עצמו עם מלך מלכי המלכים הקב' הקודם הוא מבואר מעצמו ואינו צריך
 לאימות ממקום אחר כי לפי זה מפיכשת בן שאול כאשר הוכיחו דוד הע' וא"ל
 למה לא הלכת עמי מפיכשת שהכוונה בתוכחתו זאת שמיניתו להלך עמו היתה
 מצד האיבה הנטורה בלבו על מלכות בית אביו כפי מה שרגל בו עכדו זיבא
 והוא הסיבו על תוכחתו זאת ואמר עבדי רמוי וגו' עד כי לא היה כל בית אחיכי
 אם אנשי מות לארזי המלך ותשת את עבדך באובלי שלחניך ומה יש לי עוד
 צדקה ולצעוק עוד אל המלך שהכוונה לו בתשובתו זאת לומר שהאיש החכם
 והנלכב אין ראוי לו לחסוד לאיזה איש מאישי האדם בדבר אשר הוא יונא מגדר
 טבע האדם אשר יש לו חלק מועט מהמועט מהשכל כי כל עוד אשר הוא בשם
 אדם יכונה ח' לו לעשות מעשה החסד ההוא ויה' כי לא היה כל בית אחי וגומר

ר"ל כי הוא רחוק רחוק מהחטא ההוא יען כי המלך נתנהג עמו בקנה האחרון
 מהטוב והישר והחמד והרחמים והוא כמה שהוא עצמו וכל בית אביו בכללם הם
 אכזבי מות למלך ולא די שהטה שמו חסד לכלתי המיתו והחיה את נפשו אלא גם
 הגדיל את חסדו עוד עמו כאשר שמהו אחד מיוחד מכלל האנשים המושגחים
 מהמלך עצמו בלי שליח ואמצעי כיניהם להיותו אוכל בשלחן המלך
 כי אין זאת אלא לקודמים באהבה וכמציאותן בעיני המלך ואם
 כן לפי זה אי אפשר שיהיה נחמד בדבר עבדי אשר רגל אותי
 לחמ' שמניעתי להלך עם המלך היה ממני כמרד וכמעל כי לא תנא כזאת מאת
 כל אשר הוא בטם אדם יכוהי כי גם בבח' נאמר ידע שור קונהו וגו' ולזה השלים
 ואמר ומה יש לי עוד נדקה ולועוק עוד אל המלך רל שאחרי ההוכחה הזאת אין
 לו עוד להקדוק את דימו ולזעוק עוד בכביה ותחנה לפני המלך להוכיח על מעשי
 שאינם כרועל וכמרד וכמעל יוכפי זה נתיישב הפסוק על כוון והרואה דברי
 הדרק' זל יראה כמה הוא קשה הפסוק הזה להתיישב על כוון הנה הדברים
 מוכיחים מעצמם שאין מעלה ותהלה היוצאת מאת המלכים לאנשיהם כמעלת
 ההשגחה בהם מקבלי אמצעי כיניהם ולכן דוד העב' כאשר ראה טובת ברוזלי
 הגלעדי עמו שהיה איש זקן מאד בן שמונים שנה ובא ממקומו והגיש אליו משכב
 וקפית וכלי יוצר וגו' וגם כי באו עמו גב' כמשכב וקפית וגו' טובי בן נחש ומביר בן
 עמיאל עבד בראות דעה כי ברוזלי זקן מאד בן שמונים שנה וגם כן שקפנה עליו
 זקנה ביותר מן הראוי לכן שמונים שנה כי לזה כפל הכתוב ואמר כי איש גדול
 הוא מאד לזה אמר לו אתה עבדו אתי וכלבלתי אותך עמדי בירושלם הבונה לו
 עב' באמר אתה ר"ל גם כי רעך אלה עשו גם הם כמעשך עבד אתה בפרט איני
 נדיך לגמלך גמולה מיוחדת והוא כמה שתעבו אתי וכלכלתי אותך עמדי בירושל'
 ואולם רעך אלה יהיה כבודם במקומם מונח לקבל ממני הכבוד והמעלה עליך די
 אמצעים לאשר עליהם היה החיוב ביותר ממך להלך לי כי אתה איש זקן מאד
 יעבד כאת אליו ולכן תעבוד אתי ואני בעצמי וכבודי אכלכל אותך כמה שתהיה
 כיוון עמי על שלחתי וכאשר לא קבל ממנו ברוזלי הדבר הזה לטעמתו שנתן ונתן
 לו כמהם בנותחתיו אמר לו והנה עבדך כמהם יעבור עם אדוני המלך ועשה לו
 את אשר טוב בעיניך הבונה באמרו זה שאינו ראוי כמהם להיות הוא מקבל
 טובת המלך מאת המלך עצמו שדי לו לקבל מיד אחרים כמאמר המלך ולזה
 אמר ועשה לו את אשר טוב בעיניך ר"ל הטוב בעיניך עשה אותו לו על ידי אכזבך
 בחיריך ודילי בזה מהמעלה והגדולה ולזה השיבו דעה ואמר לו אתי יעבור
 כמהם ואני אעשה לו את הטוב בעיניך וכל אשר תבחר עלי אעשה לך ר"ל מה
 שאמרת כמהם יעבור עם אדוני המלך שמשמעות עם הוא שיהיה בכלל האנשים
 הנקראי בטם עבדי המלך איני אומר לך אתי יעבור כמהם בייחוד ומה שאמרת
 לי ועשה לו את אשר טוב בעיניך שמשמעות אלה הדברים שאעשה לו דברים אלו

100

גם על אחרים ואמצעים שיהיו גדולים אלני ממנו במעלה * אזני אומר ואני
 אעשה לו והסוף לומר ואני ולא אומר ואעשה לנגד בפי מאמר ברוחני שאמר
 ועשה לו * אלא לאמר ואני אעשה לו הכוונה לומר ואני בעצמי וכבוד אעשה לו
 את הטוב בעיניך ולא שיהיה מקבל ממני על ידי הוולת הגדולים ממנו במעלה *
 ואמר הטוב בעיניך ולא אומר הטוב בעיני כפי מאמר ברוחני לומר שכל הנה
 מחוייב לו בגמלה והוא לפי קדימות טובתו אלנו עד שחובה בגמלה להיות
 כאלו היא מאלת ברוחני עצמו * ודוד הוא השלים לבד * ולכן הסוף ואמר וכל
 אשר תבחר עלי אעשה לך ר"ל מחוייב עלי שאעשה לך אלני בעצמי כפי מה
 שתבחר עלי ואל זה לאשר היה חלוף זה מצד רוחני והואק מאל להיות יושב בשלחן
 המלך בכמו כמהם קשה לכבוד המלך שדבר קשה הוא להני צעירי השמים יושבי
 על שלחן המלך עבד אל כפי בחירתך שחכרת להיות הרבה מוסב לכך כמהם
 אעשה לך למי בעצמי וכבודי ואני חושש לכבודי יכוה לרוב חכרתך וטובתך אלני
 כן גכ בעת זנותו את שלמה בנו אל ולבני ברוחני הגלעדי תעש חקר והיו באוכלי
 שולחניך כי זאת היא תכלית המעלה שתעש' להם כאש' גורת אמי אמו לעשוש
 אביהם ודו יכוה לענין הקוד לפי פרשומו וכך גכ לענין הנמשך הוא גלוי ומפורס'
 שזאת היא אליוית' גם עם מלאכיו קדושו שיהעלו הרשון המקבל השפע
 ממנו ית' בלי אמצעי הוא גדול במעלה ואסיבות מכל בתות המלאכי כוהאישים
 והחשמלים * הכשפעים בהשתלשלות ממנו זכין הגלגל העליון אשר הוא ית' בעצמו
 בכת תנועתו הוא גכ גדול במעלה ואסיבות על כל שאר הגלגלים המתנועעש
 מתחתיו * וכן גכ האומה שנקראת קדושה בארץ מתחת אשר הנהגתה וכל
 השכעותיה היו ממנות' בתולה ולא עי' אמצעים אין הפק' שיש להם יתר זאת
 במעלה וחשי' ב' כדבר הזה על כל מבחשי התורה ולשון הניתנוס להנהגת שרי
 מעלה וככבי השמים וככליהם * ולכדור הרבה הגדול והנפלא הזה אקדים
 ואומר ידוע הואכי האומה הקדושה נקראת פרי קדשו והאשיות תבואתה
 כמאמר הכתוב קדם ישראל לה' ראשית תבואתה הבוונה כמאמר ראשית
 תבואתה הוא משלל מחשבתו של ישראל קדמה לכל * ולפיכך לקחן ית' לחלקו
 ולנחלתו ר"ל שיהיו מונהגים עלפי הנהגתו הוא בעצמו ית' ועש' השגחתו כפי
 דמיון הקודם המכר מדרכי מלכי ב' ולא נתן למלאכים ולשרי מעלה כמ'ה
 כדרכי הקדוש דשכ' ע' וז' פתח ר' ואומר זכאין אינון ישראל מכל שאר מ'ה
 דעלמא' תח' דכל מ'ה אתיהבו ואתמקרו תחות יחיל' שמיא וטולן ודברכן מומן
 עליהו בשולטנותיהו וישראל קדישין זכאה חולקהו בעלמא דין ובעלמא דאתי
 דלא הייב לון קב' לא למלאכא ולא לשולטנא אחרת' אלא הוא ית' אחיד לון
 לחולקיה ההד' כיעקב כחר לו זה וגו' ועל דא רסומות דקב' אחרבקא בהון
 וההד' אהכתי אתכס אמרה וכתיב כי מאהבת' אתכס וגו' וכן גכ כפ' אמו איתא
 בתם וז' ר' חייא קתה' כעלתך מעשר וגו' ארץ כעשר וגו' תח' זכאין אינון
 ישראל

ישראל בעלמא דין ובעלמא דתי דקבא אתרעי בהו ואינון מתדבקין ביה
 ואיקרון קדישין ועס ה' וכן עד דקליק לון לדרגא עלאה דאיקרי קדש דכתב
 קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כמה דאוקימנא דהא ישראל מתמניא זמין
 אתדבקין ביה בסמיהו כו' והכוונה לומר טגס שהאומה הנקראת קדושה היא
 דבקה אליו ית' בהתחלה ראשונה שעלה רמז ואמר זכאין אינון ישראל בעלמא
 דין שהוא רמז שנחלו מלכות יקרו' ובעלמא דאתי טרמו אל אחיות פאר הדרו
 עוד הוקיף להם ית' רבו יתרא להעלותם מעלה יתירה בהתעצמות התורה
 והמצות עד דקליק לון לדרגא עלאה דאיקרי קדש רל' שהצב להם יד בבית
 נתיבות החכמה חעליונה שהתורה היא נובלותיה וכמו שיתבאר בדרושים
 הכאים בעה' כמה שתרגם אנקלום עה' בפ' עם נבל ולא חכם עמא דקבילו
 אורייתא ולא חכימו והכלל שלקחם אליו ית' לחלקו ולנחלתו והדביקם בו בעצמו
 כב' יכל' וכן גכ' דברים אליו כאו מכורשים בפדקיר' אליעזר הגדול כ' יתג
 אמר' שמעון בדור הפלגה קרא הקב' לע' שדים האוחזים וקובצים כסא בבדו
 ואמר להם באו ונכלכל לשונם לע' לשונות ולע' אומות ודפילו גורלות כל א' וא'
 מהם עלה בגורלו אומות ולשונם ופתחו וכל גורלו של הקב' אברהם אבינו עה'
 ודרעו אחריו כי חלקה' עמו יעקב חכל נחלתו' וכבר האריך בדרוש הזה מהר'
 אברבנאל זל' בספר עשרת זקנים וכפי' התורה פ' מטפטים כו' שמה ביאר
 באריכו שכמו שהוא ית' לקח לעצמו מבחר עולם המלאכים שהוא העלול הראשון
 להיותו הוא ית' בעצמו ובדודו מנהיגו ומשפיעו' וכן בעולם הגלגלים גכ' לקח לו
 מוכרם שהוא גלגל ערבות להיותו הוא ית' סבת תמעתו הבללית' כמובן הוא
 ית' לקח לעצמו בעולם השפל המבחר בונה' האומה סקראת קדושה להשפיעם
 טוב וכל השפיעה דגמו בלי שליט ואמצעי ועל הדרך' שיתבאר סה' זה ביאור
 בדברים אליו הוא שעולם המלאכים אינו באופן שזה מהשלימות טגס שהם נרות
 נפרדות מהחומר הנה הם מאולקים זה מזה כמה שהם זה למטה ממדרגת זה
 וכמו שכתב הרב המורה זל' בהלכות יהודי התורה זול' ובמה יתפרדו הנבובת
 זו מזה והלא אינון גופין וכו' עד כל אליו העטרה שמות נקראו בהם המלאכי' על שם
 עטרה מעלות שלהם זכר' וספוגה שהעלול הראשון מקבל השפע האלהי מהסבה
 הראשונה ית' וממנו הוא משתלשל כה' אחר זה עד שיעששעו כלם' זכאין שרגו
 זה במראה הקולם באומרו והנה מלאכי אלהים עולים וזורמים וכתב גכ' מורה
 דקמו זל' כפתיחת קפרו הנכבד שענין אמרו עליהם הוא רמז' לענין אחר ואמת
 ויורדי' הוא לענין אחר כו' ופירשן מפרשע זל' שהספוגה בונה לומר סבה' המלאכי'
 משקיפים בעליוותם העלמות מהם לעינין בהם' ולקבל השפע בהשתלשלותם
 יתוארו בשם עלי'ם' זכאשר הם משקיפים בעצמם ובמה' שלמטה מהם לתת
 להם הכח וההשפעה שקבלו ממה שלמעלה מהם אז יתוארו בשם זורדים' וכן
 גכ' בעולם הגלגלים מכואר הוא שאינם באופן שזה מהשלימות ושהם למטה זה

חדוש הראשון

מונה בזה רגה ושיש בהם חלק אחד מיוחד אליו ית' והוא הגלגל העליון הנקרא
ערכות * שהוא ית' משפיע ומכניע התמונה הכללית בלי אמצעי כלל * כן על
הדרך הזה הוא בעלם השכל נמצא אחד מיוחד אליו ית' להשפיע ולהט ביעו
שבע רצון ממנו ית' ולהנהיגו ית' בעצמו וכבודו * והיא האומה שנקראת קדושה
אכן הראשה אשר לקחה לחלקו ולנחלתו * להעלותה מעלה עליונה בתורה
ומנוותיה וכו' למעלה במאמרי הקדום ע"י אומה שכתבו שהוא ית' בעצמו וכבודו
מונה ומשפיע הגלגל העליון שהוא ערכות * זה הוא מה דברים שזריכיין כי אור
והרחבת הדבור אך אמנה לעורר על זה בקני מלין * אזל ערכות דס ונסא
שוכן עליו שנה' קולו לרוכב בערכות וגו' וכתוב רוכב שמים בעורך וכתב הרב
המורה ז"ל פ' ע"מה' הא' וז' ולפי זה העיין באמר בו ית' רוכב שמים בעורך פירושו
השליט על השמים וכן לרוכב בערכות עניינו השולט על ערכות והוא הגלגל
העליון המקיף בכל וכדברי ד"ל הנכפלים בכל מקום שהם * ורביעם ושערכות
הוא העליון המקיף בכל * ולא תרחיק היותם מוכיין * ואם הם יותר כי לפעמים
ימנה הכדור א' ואע"פ שגלגלים הרבה כמו שהוא מבוחר למעיינים בעינין זה *
אמנם הנה המכוון ממנו הנה הראותם שערכות הוא למעלה מהכל ועל ערכות
כאמר רוכב שמים בעורך וגו' עכ"ל ז"ל וכן כל אותה הפרק הוא נמשך לדבר הזה
ד"ל לבאר שגלגל ערכות הוא מיוחד אליו ית' והוא בלי תשמישו ולכן דימה
והמשיל אותו במרכבה באמרו רוכב שמים לומר שהוא ית' עם ערכות כיחם
הרוכב * שהוא מניע את ההמה ומוליכנה באשר יהיה רוחו ללכת והיא בלי
אליו לשישתמש בה כפי רצונו כן הוא ית' מניע הגלגל העליון אשר בתנועתו
יתנועע כל מתנועע * וגם הביא ז"ל בפסוק זה מאמרם ז"ל שאמרו ערכות שבו
דרך ודקה ומשפט וגו' חיים ושלום וגו' ברכה וכו' * ויתרן לנו ז"ל הקושיא שיש
בדבריהם ע"ה כמה שהביאו הראיה אל כל אותם דברים שמנאום שהם בערב
מהפסוקים האומרי' שאותם דברים עצמם הם מיוחדים אליו ית' באומרם דקה
דכתיב וילכש דקה כשריין גזו' חיים דכתיב כי עמך מקור חיים וכלם הם ע"ה
זאת ותשוכתו הרמתה ז"ל בזה הוא שהכוונה מהם לומר שכמה שמנינו שהם
מיוחדים אליו ית' אליו הדברים * משם ראיה שהם בערבנות למה שהוא בלי
אליו ית' להנהגתו ולכפוף הביא מאמרם ז"ל הו' בפרקי ד' אלעזר ע"ה ז"ל * ורביע
ברא הק"ה ומכלם לא בחר לכפוף מלכותו אלא ערכות שנה' קולו לרוכב
בערכות וגו' * וגם כי הוא ז"ל בפ' ד' מה"כ כתב דבר מה שהוא בתורה לדברים אליו
כפי הנראה לבתחלה שכן כתב ז"ל שם ז"ל ולא יתכן שיהיה שהשכל המניע
הגלגל העליון הוא המחוייב המזיאות לפי שבוה כבר השתתף עם השכלים
האחרים בענין האחר והוא הנעת הגשמים בו הנה מהר' אברבנאל ז"ל האריך
מענית להשיב אמרים טעורים כסתירה זאת הנראית כדברי רבנו ז"ל ותכלית
דבריו ז"ל שהסתירה הוא הנראית לנו כדברי רבנו ע"ה היא ממיין הסבה הא'

שכתב זל' בהקדמתו לקיבות הקתורות והפכיות הנמצאות בספרים • וכפי אשר
מצינו שהדבר הזה ר"ל אס הוא יתברך מניע הגלגל העליון נפל בו מחלוקת בין
הפלוסופים • לזה נזכר לומר שדבריו הראשונים הם כפידעתן רעד שכתב שהוא
ית' מניע הגלגל העליון ונתן חיוב לו כן לפי שהגלגל העליון הוא הנכבד והמעולה
אשר בכל הגלגלי למה שהוא מקיף בכלם ולפי יתייב לו שהמרום והמתנשא על
כל ית' הוא המניע אותו • ואולם הדברים השמים שכתב בפ' ד' מהכ' כתבם כפי
דעת בן קינא האו' שהוא ית' אינו ממניע הגלגלים וחיובו לו כן שלא ישיגהו ית'
השיתוף עם השכלים המניעים • וזאת היא כוונת דבריו זל' ולד' נר' שא"ל לנו לומר
שזאת היא כוונת רבנו זל' וזה מב' פנים • הא' לפי שהוא עצמו זל' כת' כפתיחתו זל'
ו' אמנם אשר ימצא במאמ' הזה מן החלוק' הוא לפי הסכה הה' והסכה הז' ודע זה
זהבן אמתתו וזכרהו מאד שלא תתערבב בקצת פרקיו וכו' ואכ' אחר שדרכו זל'
עצמו בא' סבת החלוק' הנמצא במאמרו הוא לפי הסכה הה' והז' מהסכות שנתן
לקתירו הנמצאו' בספרי • ונזנו לזכו דבר זה תמיד כל היום ואיך נכח לדי שכה
לו' שמרת קתירתו זאת שיש במאמריו אלה היא מהסכה הא' • עוד אחרת דלא
מקתבר לומר כן על רבנו זל' לפי שהוא במאמרו הא' הניח דבריו כפי דעת רז"ל
והקמייב על מאמריה ויישב בהנחתו זאת דבריה זל' כפי מה שכת' למעלה • ואיך
יעלה על לבנו לומר שאח"כ חזר וכתר דבריו הראשונים המונחים ע"כ רז"ל שהם
קיני והניח כשי' עדן קינא ואז' הרשב"ן זל' השיב ואמ' שלא נמצא קתיר כלל בדברי
רבנו זל' וזה לפי שהתנוע' שדבר מונה בא' אינה ממין התנוע' שדבר מונה בשניה
שהתנועה היא שדבר מונה בשניה היא התנועה החלקיית השוה לשאר
התנועות של שאר הגלגלים • ואולם התנועה שדבר מונה בראשונה היא מדכרת
על ההשתעב להשפיע בזה הקדור מה שהוא מנייר שהוא רזון הסכה הראשונה
בכל התנועה הכללית לכל הגלגלים כי הוא המקיף בכלם • אס כן ינדק לומר
שהאל ית' הוא מניע הגלגל העליון המקיף בכל כמו שינדק לומר כי רב החובל
הוא מניע הקפינה מפני שמשרתי הקפינה הם משרתים אותו כשמירת החבלים
כפי מה שידענו ממנו שהוא רצון עכ"ל זל' • ולד' אומר שרמונו אל מה שאמר זל'
שהתנועה המיוחסת אליו ית' לגלגל ערבנות היא הצור וההשתעבד אל מה שהוא
רצונו ית' אל ערבנות רס ונשא שוכן עליו • שהכוונה לומר שהוא ית' מתרומם
ומתנשא עליו שהוא רמוז אל ההשתעבד להשפיע בקידור הנמצאות מה שהוא
רצונו ית' וכוה באו דברי רבנו זל' נוחים זה לזה רישא וקיפא ואין קתירה בדבריו
זל' כלל • וקד' בזה הם דברי הרב רשב"ש זל' • ונמצא כלל הדברי' שהוא
ית' כעצמו וכבודו מנהיג החלק הנכבד שבמלאכים • והאלק הנכבד אשר בעל'
הגלגלים • וכן הוא ית' ככבודו ובעצמו מנהיג החלק הנכבד שבעולם השכל והיא
האומה הנכבדת • וזאת היא כוונת הנביא ירמיה ע"ה באמרו כי כאשר ידבק
האור אל מתני איש כן הדבקתי שא' את כל בית ישראל ואת כל בית יהודה להיות

הדרוש הב

לִי לָשֶׁם לְתִהְיֶה וּלְתַפְאֵרֶת • הפסוק הזה הניח כדרך כלל כל מזה שקדם לנו בדברנו
אלה והוא כמה שאמר שהוא יתברך הדביק אליו בית ישראל וכיית יהודה וכונת
הדבקות הוא להכניסם הוא יתולקחת אותם לחלקו ולזה דימה אותם אליו יתברך
בדיבוק הזה כאשר ידבק האזור אל מתני איש שהכוננה לומר שמהם הם אליו ית
ביחס המלכותיים העליונים שאינם נדבקים אל הכשר ואולם בית ישראל וכו' הם
אליו ביחס האזור שהוא נדבק אל מתני איש מבלי שיזון מעל המתנים • והכוננה
לומר שהם נדבקים אליו ית' בהנהגה ובהשפעה כעלול הראשון וכלגלגל העליון
הכולל את כל הגרמים בכללם • והוא אמרו לשם לתהלה ולתפארת לרמוז שהם
אליו ית' ביחס עצמו שהם מיוחקים אליו הכבדים שכשתי העולמות • וכמאמר
זה עצמו הוא מאמר מרעה באמרו אתה האמרת היום וה' האמירך היום להיות
לנו לשם קבולה כאשר דבר לך ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם
ולתפארת • שהכוננה לומר שהוא ית' האמיר והגדיל האומה הנבחרת מכל מיה
במה שדימה אותם לעלול הא' ממנו ית' שהוא מושפע ממנו ית' בלי אומעי • וכן
דמה אותם לגלגל העליון אשר תנועתו הכללית היא מיוחקת אליו יתברך וכלל
שלתם ואמר לתהלה ולשם ולתפארת שבמה שאמר לתהלה רמוז לעול המלאכי
שהם עומדים ברומן של עולם לסאר ליוצרים וכמו שתקמו אנשי כבכת הגדולה לומר
יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום עולם וכו' ובמה שאמר לשם • רמוז
לעולם הגלגלים • וייחך להם השם לפי שמוצד תנועתם ומהלכס מודע שמו יתברך
ומתבררם בעולמו וכמאמר דהעה כי אראה שמך וגומ' ובאמר השמים מקפריס
כבוד אל וגו' וכן גם כן כמה שיעשה ית' אותית כתנועות הגלגלים השמימיים יתנו
הגוים ויודע שמו כיניהם וכמו שהיה בענין מראדך בלאדן בן בלאדן במעשה
דחוקיה המלך עה' • ואמר לתפארת כנגד האומה הישראלית לרמוז שהיא אליו
ית' ביחך השתי חלוקות שכינה אותם לתהלה ולשם • והכוננה ביחוך האומה
הקדושה בשם תפארת לומר שהם אליו ית' עדי תפארת גדולתו לפי שעל ידיהם
מתעלה ומתקדש בעולמו וכמו שנאמר בשמו ית' ישראל אשר כך אתפאר • והנה
באו דבריו מרעה' ודבריו ירמיהו עה' בענין אחד ולא באו בקבון אחר ממש לפי
שכא שמו בדבריהם שמרעה' אומר בקדר נאות מלמעלה למטה לתהלה ולשם
ולתפארת מה שלא נוצח כן במאמר ירמיהו עה' שאמר לשם לתהלה ולתפארת •
ומה שיש לומר בזה הוא • לפי שמרעה' לימודו הוא ביתר שאת מלימוד ירמיהו עה'
ולכן כמה שהיתה נפשו של מרעה' דבקה בעליונים למעלה למעלה התחיל בקדר
דבריו מעולם המלאכים • והוא אומר לתהלה • ועל דרך האמור • ואולם ירמיהו
עה' לא היה קדר למודו כל כך ולכן כמה שלא היתה נפשו דבקה עם העליונים
כנפשו של מרעה' לזה התחיל בקדר דבריו בהוראת עולם הגלגלים ועלה למעלה
מהם שהוא עולם המלאכים • וחזר אחר כך והשלים דימויו ואמר ולתפאר שהיא
האומה שנקראת קדושה וכפי הדרך האמור • וזה על הדרך עצמו שאזלמשה

שהיה קרוב לשמים ורחוק מהארץ אמ' האוינו השמים ואדברה וגו' וישעה שהיה
קרוב לארץ ורחוק מהשמים אמר שמעו שמים והאוינו ארץ וגו' והכוונה לומר שלא
היתה נפשם של שאר נביאים ע"ה בדבקות לעליונים ובריחוק לארץ כנפשו של
מרע"ה כי קרוב הוא שגופו של מרע"ה ר"ל חומר היה וך כנפשותם של שאר נביאי'
ע"ה וכפי מה שמצינו כתוב בשם מהר"ר יהודה עוזיאל ז"לה במאמרם ז"ל שאמרו
שלשה נכנסו זה לפנים מזה משה נכנס לפנים שנא' ומשה נגש אל הערפל לפנים
ממשה דק ומשפט שנא' דק ומשפט מכון כקאך לפני מזרק ומשפט נפשותיה'
של דניקים והיתה נפש אר ובי צרורה בצרוד החיים וגו' שלכאורה נראה שהמאמר
הזה הוא קשה כמה ששם נפשותיהם של דניקים כיתר מעלה ממרע"ה והשיב
הוא ז"ל בזה שהכוונה מהם ז"ל באמרם משה הוא רמוז לחומר שהיה זך ונקי
בערך נפשותם של דניקי' ואלו הם נפשו ע"ה היתה במעלה עליונה על כל הנפשות
ולא תכנס בגדר שאר הנפשות של הדניקים בכללם ע"ה ולזה המאמר דניק
בלישניה שלכפי חומרם של משה רע"ה קרא אותם בשם משה לבד ולא הזכיר הנפש
ואולם בשאר דניקים אמר נפשות של דניקים והגם כי לפי המובן המאמר אינו
מדבר כי אם על נבואת מרע"ה שנכנס ונגש אל הערפל ואם כן על מדרגתו כפי'
קאמר מ"מ כיוון שדימה אותו בחיים לנפשות הצדיקים במיתתו והמאמר הזה
ביארמהו בדרך אחרת במקום אחר כפי מה שהוא צריך לענייניו ויבא זה על
הנכון כפי השינוי שמצינו בהגון מאמר מרע"ה ממאמר ירמיה ע"ה והכלל העולה
ממאמר שניהם ע"ה הוא על ענין אחד שאלו להורו' על האומה ישראי' שהיה בערך
אחד וכיחם אחד לכבד שבעולם המלאכים ולכבד שבעולם הגלגלים ולכן
שלשתם יוכלו במאמר אחד לתהלה ולשם ולתפארת והיו ענין הקריאה שקרא'
ית' בשם נבואתי כמו שנאמר והנאיתי את נבואתי את עמי בני ישראל וגו' שכן
שקראו העליונים בשם נבא כמו שנאמר וכל נבא השמים עומדים עליו מוימינו
ומשמאלנו וכדרשתם ז"ל וכי יש ימינו וכו' אלא אלו המלאכים המוימינים לזכות
ומשמאלים לחובה וכן נאמר בכלל על העליונים והתחתונים ויכלו השמים והארץ
וכל נבאם בן הם אליו ית' נקראים בייחוד בשם נבא' וזהו מה שמצאנו ראונו
לזכריה ע"ה בשעה שבא ליעד הבאולה לישראל אם מבית באם מבית ג' כפי מה
שנחלקנו בזה המפרשים ז"ל היה תופס בכל ייעודיו השם הזה ואומר כה אמר ה'
נבאות' והטעם בזה הוא לפי שראה ע"ה כי ייעודיו לא יקומו ולא יהיו אלא אחר
הייאוש הגדול וכ"כ בגלות החל הזה לכן להכניס דבריו באזני שומעיהם ולתת
להם קיום ולשקעם בלבות כל הדורות הבאים אחריו היה מרגיל בלשונו לומר בכל
ייעוד וייעוד מדבריו כה אמר ה' נבאות עד שמצינו לו ע"ה הפל מזה ג' פעמים
בפסוק אחד כמו שנאמר כה אמר ה' נבאות טובו אלי אמר ה' נבאות ואשוב ליכם
נאם ה' נבאות שלפי מה שנרא' לכאורה שזה המאמר בא בתוך העודף מהיתרון
ובתב הרב האלקמותי ז"ל וזליתו מהפסטים ז"ל שהפסל הזה הוא ללא כוונה שאולי

הדרוש הב

הנביא הזה ע"ה היה דרכו בכך לומר על כל דיבור ודיבור מדבריו ה' זכאות ולכן
כפי הרגלו ככל לומר כן פעמים שלש בפסוק א' ולפי ע"ה אין הדעת ממה בזה
דלא מחא ליה למריה דנביא זה למימר עליה ע"ה שהיה רגיל להזכיר על פיו ה'
זכאות ללא טעם וללא קבה ואלו לפי דרכו האמור לא קשי מודי וזה שטעמו
לשבח הוא לומר שהמוכת שיקומו דבריו ויהיו הל"א הוא כמה שנקרא שמו יתבר'
בשם ה' זכאות שפירושו הוא ארון זכאות מעלה שהם עולם המלאכים ועולם
הגלגלים וכן הוא ארון זכאות מטה שהם אומות וישראל אם כן מקיבת קריאת
השם הנכבד הזה יקוויב עלינו להאמין בכל מה שיעד ושעל כל פני מורה ישראל
יקבצנו וגו' ומאמר דהע"ה לא לנו ה' לא לנו כי לשמך וגו' וכן הוא גם כן מאמ' הנבי'
ומה תעשה לשמך הגדול וגו' ולזה כדי לחזק את דבריו ע"ה כפל הדבור הזה שהוא
טענה והכרח לקיום ייעודיו ג' פעמים בפסוק א' ואפשר שכיילת ג' פעמים בפ'
אחד ה' זכאות היא רמות אל הג' עצמם שאמרו מרעה וירמיה ע"ה שהכוונה
מהנביא ע"ה לחזק הלבבות ולומר שההכרח לקיום הייעודים ההמה שיעד הוא
לאשר המלאכים העליונים הם זכאותיו והגלגלים הם זכאותיו ועמו בית ישראל
הם גם כן זכאותיו ומזד זה יהיה ית' גואלם ופדם עכ"פ שלא יהיה פגם ח' בסמו'
הנקרא בשם זכאות המורה על שהוא לקח לחלקו האומה הקדושה בשם שלקח
לחלקו הנכבד שבשתי העולמות וכאמור ויכולני לומר שזאת היא הכוונה להם ז'
במאמרם שאמרו בויקרא רבה פרש"ב על פסוק דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
וז' אמר ר' יודן משל למלך שהיו לו פרקאין והיה מצוה את עבדו ואל' נערה קפלה
תן דעתך עליה אמר לו אדוני המלך מכל פרקאין שיש לך אי אתה מצוה אותי
אלא עליה אמר לו שאני מדביק אותה לבשרי כך אמר מרעה לפני הבה רבש"ע
מכל ע' אומות אוטיבטאות שיש לך בעולמך אי אתה מצוה אותי אלא זו את בני
ישראל אמר אל בני ישראל אמ' לו לפי שהם דבקים בי הה"ד כי כאשר ידבק
האזור אל מתני איש וגו' אמר ר' אבין משל למלך שהיה לו פורפירון והיה מצוה
את עבדו ואומר ל' נערה וכו' תן דעתך וכו' אמר לו אדוני המלך מכל פורפירון
שיש לך אי אתה וכו' אמר לו שאותה לבשתי ביום מלכותי כך אמר מרעה
להק"ה רבש"ע וכו' אמר לו הם המליכוני תחלה על הים ואמרו ה' ימלך לעל ועד
אמר ר' ברכיה משל לזקן שיש לו מעפורת והיה מצוה את תלמידו וכו' אמ' לו אדוני
הרב מכל מעפראות שיש לך וכו' אמר לו מפני שאותו לבשתי בעת שנתמנית וקן
כך אמר מרעה לבני הק"ה רבש"ע וכו' אמר לו מפני שקבלו עליהם תורתו בקיני
ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע אמר ר' יודן באוראח כמה חבב הק"ה את
ישראל שמוכיחין ה' פעמים בפסוק אחד ואתנה את הלוי וגו' ארשב' משל למלך
שהיה לו בן יחידי וכו' והיה אומר אכל בני שתי בניו וכו' אמר ר' משל לאחד שהיה
יושב ועשה עטרה למלך עבר אחד ואמר לו מה אתה עושה אמר לו אני עושה
עטרה למלך אמר לו כל מה שאתה עושה ויכול לקבוע בה אבכני טובות ומרגליות

קבע זמרגדין קבע למה שעתיד לינתן בראשו של מלך . כן אל הקב"ה
 למרעה כל מה שאתה יכול לשכח את ישראל שבת . לגדלן ולפארן פאר .
 למה שאני עתיד להתפאר בהם שנאמר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך
 אתפאר . עבד דבריהם זל . ויש עלינו להבין ולהשכיל מה היא הכוונה להם ע"ה
 בדביו המשלים האלה . שלפי הנראה כלם הם הולכים לענין א' וראי זה בראי
 זה שאין ביניהם רק חילוף המשאים מפרקסין לפורכירון ומכורפירון למעפורת
 וכדאי לא דבר רק הוא . ו"ל כי כפי מה שקדם לנו במצא כי דבריהם זל בנושאי
 משליהם אלה באו על הכתוב וזה לפי שהם זל כשאוג' המשלים האלה כנגד ה'
 עולמות הו' כפקוקי מרעה וירמיה ע"ה וזר אמר חדרא וזר אמר חדרא ולא פליגי
 והוא שתק' שם את פניו כנגד העלול הראשון שהוא דבק עמוית ומשפיע בו
 בראשונה ושכן היא אליו האומה שנקראת קדושה ולזה נשא משלו בפרקסין
 שהוא החלוק הדבק לבשר . ואמר שהיתה התשובה ממנו ית' למרעה על מה
 שכתב רובי תורותיו לישראל ולא עשה כן לכל גוי וגו' לפי שהם דבקים ש"ו כאשר
 ידבק האור אל מתיני איוס והכוונה שהם אליו ית' ביחס העלול הא' שהוא דבק בו
 וקרוי אליו בפרקסין זאת וכמו שנאמר בריאל ע"ה חוה הוית עד די כרקוין
 דמינ' ועתיק נומין יתיב לבושיה בתלג חיור שהוא דומו אל העלול הראשון הדבק
 אליו ית' שהוא מנהיג עולמו בו כרחמים גמורים . זר' אכין עליו השלום נשא
 פניו אל החלק הנכבד שבגרמים השמימיים ושכן הם אליו בית ישראל ולזה היה
 נושא משלו מהפורפירון שהוא לבוש העליון של המלך להראות בו כבוד מלכותו
 ויקר תפארת גדולתו . ולזה שהיתה תשובת הקב"ה למרעה על אהבת עמו
 בית ישראל ונתינת תורתו להם ולא לעם אחר הם שהמליכוני על הים ואמר
 ה' ימלך לעולם ועד הכוונה לומר שלא בראית יכלתו ית' אלא ע"י בניו וכחידע
 במה שעשה להם על הים וכמזרי' שאו נודע לכל כי מלכותו בכל משלה וכמאמר
 יתרו עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים וכו' וא"כ לפי זה הם אליו ית' ביחס
 הפורפירון אל המלך שהוא מורה ומודיע על הדר גאווה וכבוד מלכותו והיחס
 הזה הוא היחס עצמו הנאמר בעולם הגלגלים מפי שני המלאכי מרעה וירמיה
 באמרם על עולם הגלגלים ולסם למה שהם מודיעים את שמו הגדול וכדאמר'
 לעיל . ולמעלה ראש מכל הגלגלים הוא גלגל ערבות המיוחס אליו ית' כתובעתו
 הכללית וכמו שנאמר עליו בייחוד דוכב שמים בעורך וגו' וכמאמרם זל הכתוב
 לעיל ופסי מה שנאמר סולן לרופכ בערבות ביה שמו וגו' . זר' ברכיה נתן
 פניו אל המדובר עצמו שהיא האומה שנקראת קדושה ולכן נשא משלו להורות
 מזה שהיא גם היא אליו ביהם עצמו הנאמ' במשלים שקדמוהו והיה נושא משלו
 מהמעפורת של הזקן הכעשה ראש ישיבה שכאשר ישים עליו המעפורת יודע
 לעיני כל ראוי כי הוא ראש הישיבה והכוונה לומר שכמה שקבלו את תורתו
 ית' ואמרו כל אשר דבר ה' בעשה ונשמעהו אליו ית' כד ימוי הנכבדים שכטפ'
 העולמות .

העולמות. וכפי זה שקדם לנו כי מזר קבלת התורה נודעה חכמתו
 ונתפרסם לכל שהוא ית' ומכס הרזים וכי אין התפארת והכבוד אלא אליו
 ית' והוא מה שנאמר ישראל אשר כך אתפאר : וכמו מ"מ מרעה לישראל ואתם
 הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום : ומקך ליה ראה למדתי אתכם חוקים
 וגו' שפטים כאשר צויה' אלהי וגו' ואמר רק עם חכם ונכון הגוי הגדול הזה :
 כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו וגו' ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים
 דרקים וגו' אלהים תשים לבך אל דברי מהר' אבראם בנאל זל כפי' פקוקים אלו כי
 הם מופתים כח וגבורה בדברנו אלה : שאם העם המקבלים את התורה :
 ואפי' בחלק החקים שנראה ממנו שהוא דבר קשה אל השכל להולמו יקראו
 חכמים ונכונים לעיני העמים : ומה גם עתה כמה מעלות טובות ורמות יהיו
 לעיני העמים בחכמתו ית' אשר הבינה וגם חקרה זאת התורה הנתנת אל בני
 בחייו שבוה הוא מתפא' ומתקדם ומתעלה בעולמו ולכא' ע"ה שהיתה התשובה
 ממנו ית' למרעה' כנגד זה לפי שקבלו עליהם את תורתו בקימו ואמרו כל אשר
 דבר ה' נעשה ונשמע : וענין דרשה זאת שדרשו זל היא מיותרת דמקראות
 דקאמר דבר אלבני ישראל ואמרת אליהם זו את בני ישראל ואמרת אליהם :
 ולזה א"ל שהכל שיש באלו האמירות והצווים והדיבורים היא לרמוז שמרעה'
 באלו הוא תמה בלבו על רוב הצווים והדיבורים והאמירות שכלו לישראל מה
 שלא נעשה כן לכל העמים : והוא ית' המבין מחשבות משיבו ואומר לו ואמרת
 אליהם ר'ל שאין ראוי לדבר ולצוות אלא אליהם לפי שהם אליו בערך המשלים
 הם שכלו כנגד מה שנאמר ג"כ לתהלה ולשם ולתפארת שהם כנגד ה' בחימות
 הם : וגם דרשו באחרונה שריכויו הכפילות הנאמר הם בשמותיהם הם
 בכינוייהם באמר דבר אלבני ישראל ואמרת אליהם הוא רומזא החכה והאהבה
 שמחבב אותם להוכיחם כמה פעמים בצווי אחד : למה שהם אליו כיחבב הבן
 היחידי אשר לא יעדר זכרו מפי אביו על כל פעם ופעם שמוכיחו שהוא קוראו
 בשמו ולא יסמוך על מה שמוכיחו בראשונה : ור' יהודה ע"ה אפשר שבין לומר
 שאלת ואמרת הנאמרת בכפילות הוא מענין אתה' האמרת היום שהוא ענין
 גדולה ורוממות : ונתבארה כוונתינו כביאור דבקנותי' באומה הקדושה במה
 שהיא מונהגת ממנו ית' ומושפעת ממנו בלי חמצעי כדרך העלול הראשון וכדרך
 גלגל ערכות : והשתא דאתיבאל להכי עדיין את' דריבין למודעי ר"ל ליישב
 מדבריהם מה שיקשה לנו הואת ההנחה לפי שמינו כפ' משפטים אחר קבלת
 התורה קידם חטא העגל נאמ' הנה אכבי שולח מולאך לפניך וגו' שיראה מהמאמ'
 הזה שהנהגת אומתו נתנה ע' מלאך מהמלאכי כמו מה שנתנו ביד שרי ומלאכי'
 ואין הפרש ביניהם וכין האומות : והוא הפך המונח : מכל דברינו אלה ואם
 היו כל המכרשים זל מסכימים שדברים אלו לא באמרו לישראל אלא עי' זעף
 יצרון לאחר ששאל את העגל : ושהם הם הדברים עצמם הנאמרים כפ' כי תשא

הוה נוחח לן קצת לפי שהיו תולין לומר חטאם ענה בס להביאם לירי מדה
 זאת ואלו כאלו נראה דברי רוב המפרשים זל סכתבו שהדבר ההוא הנאמר
 להם בקדר משפטים הוא בקדר הפרשיות ר' שגאמר קודם חטא העגל יקשה
 עלינו למאד מאד דבר זה עם מה שנאמר ממנו בקודם כיהנה הארון רש"י
 זל ואוחזיו דרכו ונתיבו הם סוכרים שהמלאך הנו בקדר כי תשא הוא עצמו
 הנזכר בקדר משפטים ושלל נאמרה פרשה זו אלא על צד העונש ולדעתם נוחח
 ואלו כפי דעת רוב המפרשים אחרונים גם ראשונים זל האומרי כי מה שנאמר
 בקדר משפטים הוא ענין אחר בפני עצמו יקשה לנו הדבר הזה עם ההנחה
 הראשונה והרב מהר"י אברבנאל זל האריך בענין הזה והרבה להשיב על
 מי שקדמוהו בדרך משא ומתן והפליג אמרים לברר דעת הראשונים ודעתו זל
 ביישוב הדרוש הזה וכל דבריו בזה הם שמחה ללכתות ושעשוע לנפשות.
 ואמו הפעוטות באנו ללקט לקוטי בתר לקוטי מדברי רזל במד רבה אשר בהם
 נכללו דברי המפרשים זל והנה מנאמו ראיו שהם זל ג"כ הלכו במדרשם על פי
 ב' הדרכים הנזכרים שכן חז"ל בשמות רבה פ' ל"ב זל הנה חכמי שולח מלאך וגו'
 מהר"י חכמי אמרתי חלהים אתם אלו האומרי ישראל והמתינו למרעה ולא היו
 עושים אותנו מעשה לא היתה מלכות ולא מלאך המות שולטים בהם וכן הוא אומ'
 חרות על הלוחות וגו' עד אומרו וכאחד השרים תפולו אר' פתחם הכהן אמר להם
 הקב"ה הפלתם עצמכם לשעבר הייתם משתמשי על ידי עבשו אינא אתם משתמשי
 אלא על ידי מלאך וכו' ועוד איתא התם כפי דרך זאת ד"ה הנה חכמי שולח
 מלאך אמר הקב"ה לשרא"ל אלו זכותם אני בעצמי נעשיתי לכם שליח בדרך
 שנעשיתי לכם במדבר שנאמר וה' הולך לפניו וימס' ועבשו שלא זביתם
 הריני מוסר אתכם ביד שליח שנאמר הנה חכמי שולח מלאך וגו' ואימתי נמקרו
 לשליח כשעה שעברו ע"ז מתי שכן אמר הקב"ה למרעה לך נחה את העם ואמר
 משה להקב"ה אם אין פניך הולכי וגו' הנה הם זל הורונו בדבריהם חלה
 בפיהם שלא נאמר ענין המלאך למרעה' לא לאחר חטאו ישראל בעגל ושהיה
 זה להם ממנו ית' על צד הזעף והחרון שכן ביארו בפירוש באמרם ואימתי
 נמקרו לשליח בפעם שעברו ע"ז וכזה נמצא פרקליט גדול לרש"י זל ולהלכי
 בתיבו חן חמונה יקשה עלינו מאד לפי קברא זאת אשר למה נזכר הדבר
 הזה בקדר משפטים קודם זכירת מעשה העגל ואח"כ נכלל שנית במקומו
 בקדר כי תשא לאחר זכירת מעשה העגל ולפי האמת לא היה ראוי להזכר
 אלא לאחר מעשה העגל לכד כי שם ביתו וגם כי רש"י זל במליצת לשונו
 רמו לתשובת הקושי הזה והוא במה שאמר זל הנה חכמי שולח מלאך
 באן כתשרו שעתידין לחטוא וזכירה מתרחקת מהם ואומרת להם כי לא אעלה
 בקרבך וגו' הנה שלמים וכן רבים זל הקשו עליו ואמרו מה ענין בשורה זאת סמוך
 למתן תורה וגם מהר"י אברבנאל זל הרבה להשיב עליו בדרך הזה מכמה פנים
 ולע"ד

ולע"י אומר לפי דרך זו שנאמר להם לישראל הדבר הזה לאחר מתן תורה על גב
 ההתראה לומר שאלו יעברו תורתו הנתנת להם ויחלפו חקיו אשר קבלו עליהם
 אז ימקור אותם ביד שומר להנהיגם ולהדריכם ולא יהיו מונהגים ממנו יתברך
 כבדראשונה ולזה מרעה לא דבר מאומה ולא הרע בעיניו בשומעו ההתראה הזאת
 כי מה לו ולתפלה על הדבר הזה שבא בדרך התראה שאלו לא יבואו עם ישראל
 לידי מדה זאת בשלל יאשמו ולא ימרו את דבריו אמנם בעת שבא הדבר הזה
 לידי מעשה כאשר עשו העגל אז צעק אל ה' ואמר אם אין פניך הולכים וגו' וחלה
 את פני ה' אל ריו עד שנתנה אליו ית' ואמר פני ילכו וגו' ובפי הדעת האחרת
 איתא התם: ד' הנה אנכי שולח מלאך לפניך הה' חונה מלאך ה' קביב ליראי
 עושה אדם מנוח אחת מתן לו מלאך אחד לשמרו שנאמר כי מלאכיו יצוה לך
 עשה ב' מצות בותנין לו שני מלאכים עשה מצות הרבה בותנין לו מלאכים הרבה
 וכו' הנה הם הזרועו בפירושו במאמרם זה שלא נאמר להם ענין זה המלאך הנוכח
 בקדר משפטים אלא על גב השכר והייעוד הטוב על מה שקבלו את התורה ועל
 מה שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ולפי הדעת הזאת המלאך הנוכח בקדר
 משפטים אינו מענין המלאך הנוכח בקדר כי תשא שזה על גב השכר
 והייעוד הטוב תחת קבלת עול מלכותו וזה על גב העונש והחרון תחת המירס
 אותו ית' בתבנית שור אוכל עשב ולזה בעיני מרעה רע וחלה את פני ה' אל ריו
 וכראשון בשומעו הדבר ההוא שמח כלבו כאשר היה בעיניו מכשר טוב משמיע
 שלום ואולם צריכין דברים הללו תכלין כדי שיתייסבו על לב ולטעום בהם טוב
 טעם כי איך יהיה ייעוד הנהגת המלאך פעם על גב השכר והרצון הטוב ממנו
 ית' ופעם אחרת להפך והנה נא הואלנו לראות במדרשם זל ומזלנו ראינו להם
 זל דבר טוב ישמח לבנו להקיר ממנו דאגת הקושי הזה דהכי איתא נמי התם
 בפר' הנה אנכי שולח מלאך וגו' אמר לו הקב"ה מי ששמר את האבות ישמור
 את הבנים וכן אתה מונח באברהם אע"כ שבירך את יצחק בנו אמר ה' אלהי
 השמים הוא ישלח מלאכו וגו' ויעקב ע"ה אמר לבניו המלאך הגואל אותי וגו' אמר
 להם הוא גאלני מיד עשו הוא הצלני מיד לבן הוא ונני הוא פרנסני בשני רעבון
 אמר הקב"ה למשה אף עבשוני מי ששמר את האבות הוא ישמור את הבנים שנא
 הנה אנכי שולח מלאך וגו' בכל מקום שהמלאך נראה שכינה נראית שנאמר וירא
 מלאך ה' כלבת אש ומיד ויקרא אליו ה' וגו' ולא עוד אלא בשעה שצועקין ישראל
 לפניו תבא להם תשועה כך כנסה שנאמר הנה צעקת בני ישראל באה אלני
 וכן בגדעון ויצא מלאך ה' וגו' וירא מלאך ה' וגו' ויאמר לך בכחך זה והושעת את
 ישראל וכן לעתיד לבא בשעה שיגלה הגאולה באה על ישראל שנאמר הבני שולח
 מלאכי ופנה דרך לפני וגו' ע"כ בדבריהם אלה זל יתבאר לנו השינוי שיש עין ב'
 המלאכים האלה ושזה נאמר לייעוד הטוב וזה נאמר לייעוד העונש והזעף
 ולכאור זה חקדים דברים לקוחים ככללותם מדברי הרמב"ן זל כפי מה שפירש
 לפי

לפי דרכו בעולם האצילות וכפי מה שפירש הראב"ע ז"ל כפי התורה וכפי דרך
הר"ן ז"ל בדרשותיו וכפי דרך א"ז הרש"ן בפר מגן אבות והוא כי כשכבר נתב
בדברינו מהמלאך העלול הא' הוא מיוחד אליו ית' לקבלת השפע וממנו היא הולך
השפע בזה אחר זה ולזה העלול הא' קראוהו ז"ל מטטרון לפי שהוא עוזר ושומר
לכל הבאים אחריו שהנשמר ממנו ית' בייחוד שמירתו היא על ידו כמו שיתבאר
בעה"ל ולהרלב"ג ז"ל נקרא העלול הא' מטטרון לפי שהוא עם שאר העלולים כי הם
האם עם הכני והוא קרוב ללשון לעז שקורין לאם בשם מאטרי' והוא עצמו המלא'
הנקרא מיכאל שרמוז עליו ז"ל בדבריהם בגמרא דברכו כאמרם גדול מה שנאמ'
במיכאל יותר ממה שנאמר בגבריאל דמיכאל באחת וגבריאל בשנים וכו' .
שהכוונה לומר שמיכאל מזד שהוא עלול מהקבה הא' והוא מקבל ממנו בתחלה
לפי פעולתו היא נכבדת וגבוהה מפעולת שאר המלאכים ומה שאז"ל וגבריאל
בשמים לרמוז כי הוא מקובב בזה אחר זה מהקבה הראשונה ית' ומיכאל ולזה
פעולתו אינה ככ' בפעולת מיכאל לפי שפעולתו של גבריאל היא לתת צורות
בחומר אחד אשר יוכן בתנועת הגלגלים לקבל אותה צורה וק' לימו מאמרם זה
ואמרו ואלוהו בארבע זמנות בשמחה ובשעת המגפה באחת הכוונה
לזמ' שתכלית הכח האנושי הוא לפעול ביקוד אחד לכד ואין בו כח לפעול בערנ'
הכ' יקודות לתת האם הצורות בכללם בפעם אחת רק הוא פועל בהם בכל יקוד
פעם אחת ואינו משלים הפעולה בכלם רק בארבע פעמים וכמו שזכרנו לע' ע'ה
שהוריד אש מן השמים ועלה בקערה שהוא האויר וגלם אדרתו וחצה את המים
וגזר את הקיום בצפחת השמן וכד הקמח שהם ארציים ואז"ל ומלאך המות
בשמחה לומר כי פעולתו היא בהפקד המוגים אשר זה הוא קבת המות והמוגים
הם שמנה חס ולח חס ויבש קר ולח קר ויבש חס וזה בלחות ויובש קר
זוה בלחות ויובש יבש זוה בחוס וקור' לח זוה בקוד וחוס וכשיגבר ח' משמנה
מוגים אלה יתר מהראוי אז הוא מת והיא כוונתם ז"ל מלאך המות בשמחה ומה
שאז"ל ובשעת המגפה באחת לרמוז שמיתת המגפה ח' היא מיתת גזרית מאת
ית' ואינה מהלכת על דרך הטבע ולזה הוא כותן בו יתבר' כח לפעול בכל שמנה
מוגי האדם בתנועה אחת בפעם אחת כוונה זאת במאמר זה לקחתיה
מדברי א"ז הרש"ן ז"ל ולהיות כי מיכאל פעולתו היא גבוהה ונכבדת על כל
פעולות שאר העלולים כי הוא הראשון לכלם אליו ית' לזה קראוהו ז"ל בשם מיכאל
לומר שהוא מטיב ביוצרו ית' ביותר ממה שהם מטיגים בו שאר המלאכים לפי
קודבתו אליו ית' ולכן הוא מפליא להשתבח ביוצרו ית' ואומר מי כאל' שכפי מה
שתגדל היריעה וההשגה בו ית' תגדל העבודה והתהלה אליו ית' ועד' מש' דהע'ה
לכמו שלמה דע את אלהי אביך ועבדו' וכן גב' קראוהו ז"ל קוריו שר הפנים
שהכוונה לומר שהוא ית' נראה אליו בראשונה לקבל ממנו השפע בתחלה
שהמלאכים נקרא להם שמות כפי פעולותיהם וכמו שאז"ל בפר' נגמר הדין

שגברית נקרא שמו אטמוון קגרון פסקיון ופרשו שם הטעם וכן העלול הראשון גב
 הרבו לו זל שמות כפי פעולותיו כי נקרא מטטרוון על שם השמירה או על שם
 יחס האם כמו שזכר למעלה ונקרא קוריא שהוא לשון עור וכיוע בלשון
 מהלשוננו וגם קוריא בגימ' עור ולדרך הרמב"ן זל נק' שדי שכן הוא גימ' של מטטרוון
 וכן גב' כתב רש"י זל ועל זה המלאך ר"ל העלול הראשון כאמר ומלאך פניו הושיעם
 גפיר שרש"י זל ומלאך פניו זה מיכאל י והנה לפי הנחה זאת המושגח ממנו
 ית' והנשמר והנעזר בו ית' שמירתו ועורו יהיו עי' המלאך הזה כי במציאותו נמצאת
 השכינה וכמו שרמוז בדבריהם לדבר זה בשמות רכה פ"ב וירא מלאך ה'
 אר' יוחנן זה מיכאל ר' יוסי הארוך כל מקום שנמצא והיו רואים אותו היו אומרי'
 שם נמצא רבנו הקדוש כך כל מקום שמיכאל נראה שם כבוד השכינה נראית
 ר"ל ששם שר' יוסי הארוך לא היה נפרד מרכיבו הקדוש וכשהוא נמצא באי זה
 מקום היו יודעים ששם בודאי היה נמצא רבינו הקדוש כן בכל מקום שנמצא
 מיכאל נמצאת שם השכינה ואותה שמירה ואותה השגחה תקרא על שמו ית' לא
 בשם המלאך. ואחרי הדברים האלה המונחים על פי דברי רז"ל הנו' ועל פי
 המדרש כנו' נכחו לביאור המאמר שאנו בו' ויל' שהכוונה בולומר שהוא ית'
 בשכר שקבלו ישראל את תורתו ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ייעד
 אותם שיהיו מונהגים ממנו ית' ושלל יהיו כמה שהם מונהגים עי' שרי מעלה
 והנהגות ית' הוא עי' העלול הא' הנקרא מלאך פניו וגם נקרא בייחוד מלאך
 ה' כמו שקקדמנו ומה נעשו הדברים האלה לפי דרך הרמב"ן זל ובעלי דרך
 האמת זל. שהם מסבכים פני הדברים אל עולם האצילות וגם לפי דרך
 בעלי הפשט שהדברים הם מקובצים אל עולם המלאכים גם את זה לעומת זה
 עשה האלהים והוא ית' קורה למלאך הזה מלאכי בכינוי אליו ית' ולזה אמר
 האל ית' לישראל הנה אנכי שלח מלאך לפניך וגו' והזהיר בו לשמוע בקולו מצד
 שהוא מנהיג הנהגות ית' והוא אמרו ית' השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו
 כי שמי בקרבו ואמר כי אם שמע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר כלו'
 שכשמיעתם את קולו אתם עושים כל מה שאדבר לכם ואמר כי ילך מלאכי
 וגו' הנה הוא ייחדו בכינוי אליו' ואלזה כוונת בדרשים שאנו בהם ואמרו
 הה"ד חונה מלאך ה' קביב ליריאויו קראוהו בייחוד מלאך ה' לרמוז אל מה שהוא
 ייחדו אליו ית' בכינוי אליו' ואמר עליו כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמורי
 והכחדתיו שבוה המאמר הורה כי הוא ית' בעצמו מנהיג את ישראל ומכחיד
 את האמורי עי' מלאכו המיוחד אליו ית' ולזה המאמר שאנו בכיאוורו אל' הקב"ה
 למרעה' מי שמר את האבות ישמור את הבנים והביא בעל המאמר ראיתו
 מדברי אברהם אע"ה אל אליעזר עבדו כברכו אותו באמר ה' אלהי השמים
 ישלח מלאכו שכיני מלאכו שאמר הוא רימוז למלאך שהוא מיוחד אליו ית' וגו'
 הכיאו רחיה מיעקב אע"ה שאשר לכינוי כברכו אותם המלאך הגו' אותי מבלדע

ודייקן זל מאמרו זה דקאמר מכל רע שהכל הזה דקאמר הוא לכלול הגלת עשו
 וזרת לכן ולאתווי נמי ענין פרכתו אשר המציא לו לחס לאכול ככל ימיו ובפרט
 ברעב פדהו ממות ולזה כלל ואמר מכל רע לאיתווי כל המי מילי כלומר שנעשו
 לו כלם עי' המלאך הנו ולפי זה איכא למידק בהאי כלל דקאמרי רזל רבשלמא
 זרת עשו ולכן ניחא לכללם במלאך שכן אמר המלאך הגואל אותי מכל רע
 ואולם המוות והפרכה הרי אנו רואים שתלאן בו ית' ממש באמרו האלהים
 הרועה אותי וגו' ואיך בעל המאמר כלל גם הפרכה בכלל דמכל רע ולומר
 שגם הפרכה באה לו עי' המלאך ולפי דרך הרמב"ן זל לא קשיא מידי לפי
 שהכל שב למקום שהנחלים הולכים וגם לדרך הפשט שאנו דורכים בו זל
 דלא קשיא גב' לפי הנחתנו שהנחנו שהנהגתו ית' והשגחתו ועינו על יראיו היא
 בעשית עי' מלאכו המיוחד אלינו בכינוי ית' ולכן הם זל כללו גם הפרכה
 בכלל דכילי יעקב אע"ה באמרו המלאך הגואל אותי מכל רע ואזל שגם
 הפרכה לא נמצא לו ממונו ית' לא עי' המלאך המיוחד לוי ית' שהוא העלול הא'
 ואולם ייחודה בפרט אלינו ית' ועשאה חלוקה בפני עצמה ביען שהפר נקה נריכה
 השגחה ממונו ית' ביותר מהגלת עשו וזרת לכן וכמו שאל' פותח את ידך וגו'
 ואזל שה' סקימנס מפתח הם מקורים בידו ית' לרמוז שהם נריכים להשגחה
 ממונו ית' ביותר וגם שהם בעשים עי' המלאך העלול הא' המיוחד אלינו עכ"ז
 לרוב השגחתו ית' בהם יותר מוולתם ייחודם אלינו ית'. והכלל הוא שכל הנהגה
 והשגחה ושמירה הבאה ממונו ית' לחסידיו ועבדיו הם כלם נעשי' על ידי המלאך
 המיוחד אלינו ית' אשר הוא נמצא עם שכינת עונו ית' וכפי מה שיתעלו
 הדברי' בהשגחה יקראו ביחוד בשמו ית' ולפי זה יעקב אע"ה אמר על הפרכה
 בפרט האלהים הרועה אותי וגו' והשלים בעל המאמר ואמר אף עכשנו מי
 ששמר את האבו' בו לומר שהמלאך הזה אשר ייעדם בו בבאן הוא המלאך הא'
 המיוחד אלינו ית' שבו הנהיג את האכות ודייק לה מדקאמר הנה אנכי שולח
 מלאך לפניך שיר' הנה אנכי משגיח בך לטמך בדרך עי' המלאך שאני שולח
 לפניך והוקיף עוד בעל המאמר תוספת ביאור לדברים האלה ואמר בכל מקום
 שהמלאך נראה שכינה בראית' וכפי מה שביארו במדר' האחר הנו למעלה
 כל מקום שנמצא שם ר' יוקי הארוך בו וכלפי זה אמר קרא במקום הזה כי ילך
 מלאכי לפניך ולזה הוקיף בעל המאמר ואמר שגם ההצלה הגדולה שנעשית
 לישראל בימי גדעון לא היתה כי אם על ידי המלאך הזה ר' העלול הראשון
 במציאות השכינה עמו ולזה נאמר בו ויבא מלאך ה' וידא מלאך ה' והשלים ואמר
 שכן כיי עוד הגאולה העתידה שנאמר הנני שולח מלאכי לפניך דרך לפני שהוא
 ידבר גב' על המלאך המיוחד אלינו ולזה אמר מלאכי בכינוי אלינו ית'. ונאמר
 בו גב' הנני שולח מלאכי כי כמו שאל' בכאן הנה אנכי שולח מלאך לפניך ובוה
 בתבאר המאמ' על נכון לפי זאת הדרך הקוברת שהמלאך הנאמ' בקרר משכני'

חרוש הב

אינו מענין המלאך הנאמר בקדר כי תשא שזה הנאמר בקדר משפטים הוא
לתוספת סדר ולתשלום רצון טוב חלף עבודתם * והנאמר בקדר כי תשא הוא
להפך תחת המורים אותו בתבנית סוד וגו' ולזה נאמר בו ושלחתי לפניך מלאך
ולא נאמר בו הנה אנכי כמו שגא' בראשון שגא' הנה אנכי הוא רמוז שהשכינה
במצאת עמו כדאמרן ואדרבה נאמר בו בפירוש כי לא אעלה בקרבך וגו' רק
שיהיו נמקרים למלאך אחד ממונה על הנהגת כל מה הנמקרים לשירי מעלה *
ולזה חרה אל העם הדבר הרע הזה בשמעם אותו ויתאבלו וגו' וכן בעיני מרעה'
רעי' ואמ' אל הש' ראה אתה אומ' אלי העל את העם הזה וגו' ואתה לא הודעתני
את אשר תשלח עמי כי לא ידע מה היא מעלת זה המלאך המשתלח ממוני ית'
עמהם עתה וחלה פני עליון ואמר אם אין פניך הולכים אל תעלמו מזה ונאמר
ונפלימו אני ועמך וגו' והרבה אליו תחנונים עד שנתרצה אליו ית' ואל' את
הדבר הזה אשר דברת אעשה ר'ל שנתרצה אליו ית' להיות הנהגת אומות ישראל
על הדרך והאופן ההוא הנאמר לו בראשונה בקדר משפטים שהמלאך ששמר
את האבות ישמר את הבנים והוא ית' כמזל עמו ותיוחד השמירה ההיא אליו
ית' כי זאת היא ההנהגה המיוחדת לעם בקדר לוי * ומעתה צדקו הכתובים
יחד מה שנאמר בתורה כי חלק ה' עמו ומה שגא' רוכב שמים כעורך ומש' ואתכם
לקח ה' וגו' עם מה שנאמר בדניאל ע"ה ואין איש מתחוק עמו על אלה כי אם
מיכאל שרכס * לפי שהנהגת מיכאל אינה אלא במציאות השכינה עמו ותיוחד
הנהגה ההיא אליו ית' לפי שהמלאך ההוא אינו אצלו ית' בהנהגה ההיא אלא
בתורת כליו וקבה להגיע הדבר ההוא הבא ממוני ית' אל המושגת ההוא * ולזה
דניאל ע"ה עליו אחד השרים הראשונים ש"ל אחד המיוחד בשרים הראשונים
היושבים ראשונה במלכותו ית' * ומעתה נתבארה כוונתו על ככין * אך
אמנה עדיין אנו צריכין למודעי רזל לאשר מצאנו ראינו שגם בקדר כי תשא
באמר ג'לך נחה את העם וגו' הנה מלאכי ילך לפניך * וזה יקשה עלינו עם
מה שהנחנו שכינוי מלאכי הוא חוזר למלאך המיוחד אליו ית' וא"כ הוא עצמו מה
שנאמר בקדר משפטים וזה הוא ניחא לדרך המפרשים האומרים שזה וזה נאמ'
על מלאך אחד * ולא דיוקו לכל בני דיוקו דקאמרן * ואולם לואת הדרך
השנית דדיוקו לכינויים שהם רמוזים למלאך המיוחד אליו ית' וכדאמרן *
קשיא טובא למאי דאמר בקדר כי תשא הנה מלאכי וגו' והשיבו בזה האחרונים
ז'ל כי מ"י ית' למרעה' בקדר כי תשא לך נחה את העם וגו' הנה מלאכי ילך לפניך
וגו' הכוונה ממוני ית' להבטיחו שהמלאך אשר שמו בקרבו שהוא אחד השרים
הראשונים ילך לפניו עד אשר יכנסו לארץ כי בהיותם בדרך ההוא המקובן הם
צריכים לנכים מפורקמים ע"י זה המלאך ואחר זה אל' לך עלה מזה אתה וכל
העם אשר העלית מארץ מצרים וגו' ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני
ולא הבטיחו כגרוש העממים ע"י המלאך אשר שמו בקרבו כי לא אמר ושלחתי
מלאכי

ואלא כי אלא ושלחתי מלאך זהו העולה מדברי אז הרש"ן זל בשם הראשונים
 זל. ויש להוסיף לקח טוב בזה ולומר כפי הדרך הזאת שגם בהיותם במדבר
 הנורא ההוא שהבטיחם בהפגת המלאך ההוא ר"ל העלול הראשון לא
 הבטיחם כמו שהבטיח הראשונה ממש הנאמרת בקדר משפטים שהבטיח
 בה שיהיה הוא ית' כמזא עמו. ושלח יהיה עמהם המלאך ההוא בהנהגתם
 אלא בתורת כלי וקבה להגיע ההשפעה הבאה ממנו ית' אליהם. רק אמר
 להם הנה מלאכי ילך לפניך ר"ל שיהיה פועל בהם ומנהיג אותם כפי הרצון ממנו
 בדרך מה המוגהים ע"י שרי מעלה שלא באמר להם עתה הנה אנכי שולח מלאך
 וגו' או מלת הנני שהם מורים על שהוא ית' כמזא עם המלאך ההוא וכדאמרן.
 ולזה הורע הדבר ההוא בעיני מרעה וזעק אליו ית' ואמר אם אין פניך הולכים
 וגו' וכמה יודע וגו' לפי שלא רצה לקבל גם הנהגת העלול הראשון אלא בהיות
 עמו השכינה לאשר אז לא יהיה להם אלא במדרגת כלי להגיע ההשפעה
 וההנהגה אליהם כפי חפצו ורצונו ית' ולא שיהיה מנהיגם כפי חפצו ורצונו הוא
 עצמו ושלח תהיה שכינה עמו עד הנהגת שרי מעלה לשאר האומות. וזאת
 היא הסונה לרב אידית זל שהשיב אל המין ההוא שאמר לו אם מטטרון שמו
 בשם רבו א"כ פלח ליה והשיב אותו דאפי' בפרנקא לא קבלינן ליה. ר"ל שלא
 רצינו ולהנהיג אותנו לעצמו כשלא תהיה שכינה עמו. ובוה עלו הדברים
 כהוגן כפי מדרשי ר"ל וכפי דיוקי הפקוקים על פי דברי ר"ל הימפרשים
 ראשונים ג"כ אחרונים. ובעתה קמה הקדמתנו וגם נצבה שלא מקרה
 הנהגתו אלא אליו ית' ומה שנו לפעמים בהנהגתו המלאך שהוא העלול
 הראשון המיוחד בכנוי אליו ית' אינו כי אם ביחס כלי וקבה להגיע הרצון ממנו
 ית' אליו לבד ולהשפיע חקרו ועובו אליו וכל זה עשה לנו לשמרנו ולנצרתנו
 מרעות הזמן לשלא יטובו בנו ככבי השמים וכקליהם לאשר הם עושים פעולתם
 עכ"פ לפי שאין בידם כח וממשלה לשנות הוראתם כפי מה שניתן להם ממנו
 ית' בתחלת בריאתם. ולזה הניח הנהגתו בידו ית' לאשר הוא ית' מסדר
 כח המערכה וההוראה מרעה לטובה. וכמו שאמר הנביא ע"ה אלה נוצרה
 לרגעים אשקיה פן יפקוד עליה לילה ויום אצרה. ר"ל שהוא ית' יעד שיהיה
 הוא בעצמו וכבודו נוצר האומה שנקראת קדושה ומשפיע עליה טובו בכללות
 בכל עת ובכל זמן. ונתן הטעם בזה פן יפקוד עליה המול בחו ולזה לילה
 ויום יהיה נוצר אותה ויהיה הפקוק חסר ממנו הפקוד בדרך הפקוקים שקומכי
 על מי שבדים לעשות כמו שבירש"י זל כפקוק ויגד ליעקב ואפשר לומר שאין
 הפקוק הזה חסר כלום ויהיה פירושו בקמיבות לילה ויום למלת פן יפקוד עליה
 ויד"ל אלה בעצמי וכבודי נוצרה לרגעים וגו' וזה עשיתי לה להיותה נשמרת
 ע"י שמירת אני בעצמי פן יפקוד עליה כח לילה ויום שהוא רומז אל תנועת
 הזמן וכח ההוראות הבאות מפאת היום והלילה המוצאים את הימים ומולידים
 תולדות

תולדות הימים שע"י כבה זאת אחרנה אני בעצמי תמיד כל היום ואשקנה טבע
 רצון כדי שאשדר לה המערכה לטובתה ולהנאתה ולבטל עליה כל גזרות
 קשות ורעות. ועם כי רצונו ית' הוא להיות עולם כמנהגו כוהג א"ה הוא ית'
 מבטל רצונו מפני רצונו לבטל הטבע והכח והמנהג שנתן בעולמו כפי ההוראה
 הבאה מתחלת הכריאה וכמו שיתב' זה כדרוש ה"ד בע"ה. ובוה נכין מאמרם
 ז"ל שאמרו על פקו' השקים' ממעון קודשך כו' כל השקפה שכתורה היא לרעה חוץ
 מזו ואיתים אף זו. כיצד הרי שהיתה שנה שחונ' ויבשה כגון דקאי שבתאי בחמה
 אומר הקב"ה שנה זו ראינה וגשומה הוי אומר ענת ה' לעולם תעמוד. בזה המאמ'
 הורנו ז"ל שהוא ית' לטובת עמו בחירו משדר המערכה עד שבערך ההשתנו' ההוא
 שייד' לומר שהיא השקפה לרעה כנגד המזלות והמערכות המשתדדים. וזה הוא
 יתבר' עושהו לפי שהוא משגיח ומביט לדעת המזל המשתדרד כפי בחינת הטובה
 המוגעת לעמו מהשדרד ההוא. וכירושלמי דמעש' שני הובא המאמר הזה כקגנון
 אחר דאיתא התם הכי ר' יהודה בשם ר' אלכסנדרא אומר בוא וראה כמה גדול
 כחן של עושי מצות שכל השקפה שכתורה ארירה וזה לשון ברכה. אומר ר' יוסי
 בר חנינא ולא עוד אלא שכתוב בה היום הזה ע"כ ז"ל והכוונה לומר שכח המצות
 יכול האדם להתחטאת עם יוצרו ולומר שההשקפה שתהיה לרעה ממעון השמים
 שיהפוך הוא ית' הקללה ההיא לכרכה כמה שיבטל כח הוראת מעין השמים וזהו
 מה שהוסף ר' יוסי בר חנינא לומר ולא עוד אלא שכתוב בה היום הזה שירצ' לומר
 שהמתורה הזה הוא פתח פה מלא ואומר שההשקפה ההיא המורה על האריר'
 אפי' שהגיע זמנה והנה היא באה ונהייתה היום הזה אפי' שאל ממך לברך את
 עמך ישראל היום הזה עצמו שהוא מורה על ההשקפה רעה וכפימה שאמ' דוד
 ע"ה יענך ה' ביום צרה שיר' שגם שיהיה היום עצמו מורה על הצרה כפי הוראת
 המזל עכ"ז יענך ה' ביום ההוא עצמו וכמו שנרחיב הדבור בזה בקעדת מצוה ב"ה
 במאמרם ז"ל שאמרו על פסוק זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. וגם כן עשה
 לנו ית' הדבר הזה ר' שלח מקר הנהגתנו לשרי מעלה להיות הוא לנו יתבר' לעורה
 בצרתה לנו במהירות ותכיפות מה שאי אפשר להיות כן על ידי השרי' והמערכו'
 ועל דרך הטבע והנהגתו כי הנקיים הנעשים ממנו ית' שהם למעלה מהטבע
 אם היו נעשים בדרך קדר הטבע ובהנהגת שרי מעלה וככבי השמי' וכקיליהם
 ר"ל לשיהיו הם מכימים החמרים ומוליכים אותה מצורה לצורה עד שיגיעו אל
 אותה צורה שיהיה הרצון בה ממנו ית' היו צריכין לאריכות זמן וזמנים ואולם
 באמרת אלנה צרופה הם נעשים תכף ומיד ולזה נקראו הנקיים האלו למעלה
 מהטבע כההפך עבר הארץ לכנים והמטה לנחש וכן ג"כ תהיה כוננת ר' יוסי
 בר חנינא במאמר מהירושלמי האמור לעיל כמה שאמר ולא עוד אלא שאמר
 בה היום הזה לומר שהמתורה הזה פתח פיו ואומר שההשקפה הזאת שתהיה
 לברך את ישראל תהיה ביום הזה עצמו ולא שתהיה באריכות זמן כפי תנועת

הכרכים במקלותם שהם צריכין לזמן זמנים ובוה יהיה קמיכות הפקוקים על
הכוכן לומר שההסקפה שתהיה ממעון השמים לברך וכו' תהיה היום הזה עמנו
ולא כפי מה שיור מעונות השמים שהם צריכין למועד מועדים * ולזה כיונו זל
במדרש תלים דהכי איתא התם על פקוק וירכב על כרוב וגו' זל משל למלך שבאו
שבאים ושבו את בניו והיו עבדיו מציעין לו את הקרון לרדוף אחריהם אמ' המלך
אם אני ממתין את עבדיו עד שיגיעו לי את הקרון בני אבד ימה עשה המלך נטל
סוק אחד מהקרון ורדף אחריהם * כך עשה ה' כה נטל כרוב אחד מכסא הכבוד
ורכב עליו ועשה מלחמה עם מזרים שבאמר וירכב על כרוב ויעף מהיכן הביאו
מוגלגלי המרכבה ע"ל זל * והכוונה במאמרם זה בכלל לומר לנו ולהורותנו על
התכיפות והמהירות שעושה ית' בכסיו וכפלאותיו עמו שמה שהיה צריך למשיכו
זמן רב כפי קדר הטבע וכפי קדרי המערכו שהוא הרמו שרמוזהו בהצע' הקרון
בעשה בשעה קלה ממנו ית' למעלה מהטבע והוא הרמו שרמוזהו זל ללקיחת
הקום מהקרון והרדיפה אחר האויב * ואולם יש לרדק במאמרם זל נטל כרוב
אחד מכסא הכבוד מהו ענין הכרוב הזה ומה שמו כי דענו * עוד שנית יש
לערור כמה שיראה במאמרם זה מהמותר וזה כמה שאמר נטל כרוב אחד מכסא
הכבוד הנה בזה הודיענו מהיכן נטלו וא"כ מה מקום נשאר לנו אחר כך לשאול
ולומר מהיכן נטלו * וגדולה עוד מואת בשינוי מקום שעשה לנטילת הכרוב הזה
שבראשונה אמר בדרך הנחה ידועה שנטלו מכסא הכבוד * ובשנייה אמ' מוגלגלי
המרכבה ולא דבר רק הוא השינוי הזה * ולהבין בוונת זל אקדים ולומר כי
הכרכים הם כמרכבה הם מלאכים בצורת אדם ולהם כנפים ולזה הוא מוכיר
בהם התעופפות ולפי שהכנפים הם מצורת הכרוב ענמודנה לומר שאין כרוב
בלא כנפים לזה תורתנו הקדושה אשר צותה אותנו במעשה המסכן לעשו כרובי
בשש קצות הכפרת אמרה בדרך הנחה והיו הכרכים פורשי כנפי לא היו
הכנפים מעצמות צורת הכרכים היה לו לומר תחלה ועשית לכרכים כנפי ואח"כ
יודיע אותנו אופן מצבם ל' שיהיו פורשים וכו' ואולם כאשר הכנפים הם מצורתם
עצמם ע"כ לא הוצרכו לצוות בעשייתם רק צוה באופן מצבם שיהיו פורשים * וכן
גם כן א"ל בפירוש שבענין הכרכים הנאמרים במרכבת יחזקאל ע"ה שהם מלאכי
מעלה בצורת אדם שכן הקשו כמה שחב' במרכבה פני אדם ופני כרוב * והשיבו
לא קטיא כאן באפי רברבי כאן באפי זוטרי * ואין לנו עקב בנכתרות' רק
הכוונ' ממנו לידע שהכרוב הוא מלאך ואינו גלגל השמש וזולתו מהגרמי השמימי
כדעת קצת מהרמב"ם זל כמו שהזכיר הרב מהר"ן שועיב בשם בפקוק וירכב
על כרוב * וכן גם כן להבין בוונתם זל צריך להקדים ולומר שהכינוי שמכנים דזל
במדרש זה וזולתו בשם מרכבה הרמו הוא על עולם המלאכים ולא כדעת קצת
האומרים כי כינוי המרכבה הוא רמו לעולם הגלגלים * וכן גם כן צריך להקדים
לומר שהגלגלים בכללם נקראים כסאו ית' וגלגל ערכות בניחוד נקרא בשם כסא

חדרש הראשון

הכבוד וכמו שכתב הרלב"ן ז"ל וכפי הדרך הנו' כתחלת דרושזה * ולפי זה יכול
דברי המאמר שאנו בו בלי יתור בלי שינוי שמה שאמר נטל כרוב אחד מכסא
הכבוד הכוונה לומר שהוא ית' כדי להשיעו בנו מיד טוביו הדרך הוא יתברך
בעצמו וכבודו לעשות נקיס ונפלאות למעלה מהטבע במהירות ותכיפות לפי
שאלו היה ממתין לבנו ביד טוביו עד שיעשה לנו נקיס ונפלאות כפי קדר הטבע
וקדר המערכה היה הדבר צריך להתמשכות זמנים הרבה ויאכרד הכן ביני
ביני ביד טוביו * וזאת היא כוונתם באמרם נטל כרוב מכסא הכבוד
ורכב עליו שירצה לומר שהוא יתברך נטל הכרוב מבית הועד שלו
שהוא הגלגל שהיה עושה בו פעולתו הכרוב ההוא ורכב עליו הוא ית' לעשות
הפעולה בתכיפות ומהירות בלי קדר פעולת המלאך עם הגלגל ר"ל בלא הכנת
החמרים והלכיתם מזורה לזורה בכח המלאך המביע את הגלגל * והוא הרמוז
שרמוז ז"ל ברכיבה ובהתעופפות הנו' בפקוק * ויהיה הכינוי של ההתעופפות
שאמר בפקוק חזור אל הכדוב וכמו שפירש הרב מורה דק ז"ל פמ"ח"א *
והכוונה לומר שבכחו ית' שרכב על הכרוב להגיעו הוא עצמו התעופף הכרוב
ההוא לעשות פעולתו במהירות מה שלא היה יכול לעשות כן אם היה עושה
פעולתו בהיותו קשור עם הגלגל שהיה צריך להתמשכות הזמן וכדאמר *
והמשל שעשו ז"ל יוכיח במה שאמרו ז"ל נטל קיס אחד מהקרונ שהקיס המנהיג
והמושך הוא רמוז אל המלאך והקרונ הנמשך הוא רמוז אל הגלגל המונהג
מהמלאך * וכפי המשל כל זמן שהקיס הוא קשור עם הקרון להמשיכו ולהוליכו
אינו יכול ללכת במרוצה גדולה ותנועתו היא מאוחרת * וכן במשל כי תתאחד
זמן רב הפעולה בהיותה נעשית בהכנת החמרים ע"י המלאך באמצעות הגלגל *
והוא הרמז מהם ז"ל באמרם נטל כרוב וכו' והוקיפו עוד לכאן שהכרוב הזה
שדברו בו בכאן הוא נאמר בייחוד על העלול הראשון שהוא מיכאל שנא' בו
ויעף אלי אחד מן השרפים שלזה הוקיפו עוד לומר בשנייה מהיכן הביאו
מגלגלי המרכבה ולפי מה שכבר הקדמנו שהמרכבה הוא כינוי למלאכים שהם
למעלה מהגלגלים ויוחסו הגלגלים אליהם לאשר הם מונהגים מהם * ולזה
בונו באמרם הביאו מגלגלי המרכבה ר"ל לקחתי מהגלגל העליון אשר הוא
ראשון והתחלה ראשונה להנהגת המרכבה העליונה כי הגלגל העליון הוא בא
אחריה בראשונה * ודאוי הוא שיוחס אל המרכבה ביותר משאר הגלגלים
לפי שהוא יקוד כל כח הגרמים השמימיים בכללם וכאמור למעלה ולזה הטעם
כמוהו ז"ל בשם הרבוי באמרם מגלגלי המרכבה והוא עצמו כקא הכבוד שאמר
בראשונה אלא פרושי קא מפרש לומר שצורך הלקיחה שלקחו השי' ממוקמו הוא
למה שהיה קשור כקום עם הקרון ר"ל קשור במעשיו עם הגלגל לעשות פעולתו
באריכות הזמן ולזה לקחו משם ורכב עליו בכחו הגדול ואז נתעופף הכרוב
ההוא לעשות פעולתו במהירות בלא תנועת הגלגל * וכפי המשל שנאש בעל

המאמר יעל כרחמו צריכין אנו לומר שהכרוב הזה שדברו בו זל הוא העלול הא' אשר שמו כהם רבו כפי מה שכתבנו למעלה כי התנועה החלקיית לגלגל ערבות הוא ע"י העלול הא' ולזה בעל המאמר אמר בראשונה הכיאו מכבא הכבוד שהוא כינוי לגלגל ערבות כ"יחוד. ואח"כ ביאר בשנייה הטעם למה הוצרך ית' לקחת אותו מטעם ואמר שהטעם הוא לפי שהוא נקשר ונגרר עם הגלגל. וכוה הוא מתאחר בתנועתו וכמאז שהוא דומה בדומה הנמשל עם המשל שעשו זל מהקסוק והקרון וכלפי דבריהם שאזל כל מקום שגראה המלאך היה שכינה בראית עמו. זל כי כינוי ויעף הנאמר בפסוק הוא חווה אלמיות' לומר שהוא ית' רכב על הכרוב הנו' ומיהר הוא ית' לעשות נסים ונפלאות שלא בקדר הגלגל והמערכה אלא למעלה מהטבע בלא התמשכות זמן כלל שבוה בודע לכל כי יד' העשתה זאת. ואחרי כתבי הדברים האלה בכוונת המאמר שאנו בוראיתו פי' הפסוק להרלב' זל בכפר שמואל ע"ה ומאזתי כי דבריו זל הם כוללים כל דברנו שכן כתב זל וירכב על כרוב אמר כי השי' רכב על כרוב והוא השכל הפועל שהוא מלאכו השלוח ממנו להשיג על אישי האדם כו' עד ומרוב מהירות הגלות פעולתו אמר שכבר עף על כנפי רוח ללכת במהירות גדולה עכ"ל זל. הנה נא הרב הזה זל כלל כפירוש הפסוק כל מה שביארנו מכוונת המאמר שאנו בו ונתבארה בכוונתו בכלל דרושנו זה שהוא ית' באהבתו את עמו בחירו לא מקר הנהגתם לשרי מעלה ולמערכות השמים וכסיליהם. וזה אם לגדל מעלתם אצלנו ית' מזר היוותם עמו במדרגת העלול הראשון ובגלגל העליון וכדאמרן. ואם בשביל לשרד להם המערכות ולבטל מעליהם כל גזרות קשות ורעות. ואם למהר ולהחיש בתשועת נפשם מיד שוכאיהם ומיד שוכיהם. וואת היא בכוונתו שפתחנו שנית בפתחת דרושנו זה. רבות עשית אתה ה' אלהי וגו' ר"ל בראותינו רבות ועצמות מהנשים והנפלאות שאתה עושה עמנו כזה ידענו כי העושה אותם הוא אתה ה' אלהי בעצמך וכבודך שלא נעשו בודאי ע"י טבע ולא ע"י מערכה רק אתה ה' אלהי עשית את כל אלה. ומה שהשלים ואמר נפלאותיך ומחשבותיך אלינו הכוונה לומר שגם כי שידוד המערכה וביטול הטבע הוא קשה בעינינו ית' וכדאמרן על מאמרם זל כל השקפה לרעה וכו' עכ"ל הוא ית' רואה בכחינת הטובה אלינו ולא לפי רצוננו ית' כב יכול והוא מ"ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו איך ערוך אליך והוא מבואר לפי הכוונה. ואמר אגידה ואדכרה עצמו מקפר ר"ל אם אבא להגיד ולקפר תוקף נפלאותיך ומחשבותיך הנו' ולהורות לכני העולם שמתוקף עזו שא"ל לומר עליהם שנעשו ע"י המערכה והטבע עצמו מקפר ר"ל שאין יכולת לי על זה למה שהם עצומים למאד מאד מקפר בהם ומלהורותם לכני אדם. ומרה"ן שועיב זל פי' פסוק זה כפי דרך זאת. וזל נפלאותיך ומחשבותיך אלינו. דע להבין זה שהנפלאות אשר יעשה הק"ה הם כ' מינים אחד נגלה ומפורסם לכל והב'

יהיה ידוע אללוה' לא חלל בני אדם ואפי' בעליו אין עמו הכרתוה הנכ כמו זל
וכו' ולזה אמר נפלאותך ומחשבותיך אלינו ר"ל הנסים הידועים אלינו וזאת
הנכסים אשר הם ידועים אליך לבד ויש אין ערוך אליך כי הם רבים עד אין
מקצר ולזה אגידה ואדברה עצמו מקפר והוא שכ' לאמר נפלאותיך ומחשבותי
אלינו ויד' שהנכים הגלים הם רבים מבלתי שנכח וינעוהך בזה אשר הם
גלויים אליך לבד וכפל נפלאותיך וימא שבתוך לחמו אל' הפלא בעצמו ואל'
תכליתו כי בכל פלא יפלו גוה' דברים י"ה' המאגדה ב' המאגדה ב' ר"ל
התכלית אשר הנכ מעשה בעבורו והמבואר הפל הנכים זכפל' אגידה ואדברה
כי בפלאים יוכלוהם הדיבור בה' כחיותו' ההפוך בכלל כמו מ' שמונה המכר'
שהם עשרה הכ' הדבור בפלאים ופאופן שינויים מהמהג הטבעי ובכלל
במכותיה' הד' וזה גב' כב' דברי' א' קיפור בולל בכל הפלאים אגידה פרעית בכל
פלא ופלא והא' ברמו כשם ספור והפני' כשם דבור והא' כשם הגדה נאח
מאמר הנה שאומ' להגיד העמן בכל פלא ופלא ואפי' הדבור הכולל בהס' א"ל
לפי שעצמו מקפר אשר יורה על הקיפור והמנין לבד בלי העיון בהם עכ"ל עצמו
ראש' ידבריו אלה במה שהניח בפירו' הפקוק הזה הם מוקיפים במ' כח ונבדורה
אם למה שפ' בו בדושימו הא' ואם במה שפ' בו'כ' לפי הנח' זה הד' שאמ' בו'
והנה הנכ הענוס המוכר במגלתו זאת יתעלה ויתרומוס ויפלא בעיניו
במה שהוא מורה לעין כל שהאומ' הנקראת קדושה היא דלקה אליו ולקחה
לחלקו ולחלתו מיום בריאת עלמו והם חובלים בת' בג' המלך ושותים עין משתו
אתכל' המל' בא' כפי מה שהיא ע"כ עלק' טבוב' דרוסמה שאמ' בורה ונדעלמו
מזד' טראימו שהמן עם כל השתרלותו להאכיד האומה הזאת אשר לפי הטבע
לא היה מוכס ומפלט מגורתו וכמו שיתבאר בפ' הפקוקים עכ"ל הוא ית' הפר
מחשבתו וקלקל עצמו והשיב לו גמולו בראשו כי זה הוא משפט האיס השולח את
בדבר אשר הוא מיוחד למלך והוא שאל' במדר' כמגלתו זאת א"ל יהודה אמר
הקב"ה אתם עומיקא שלי הלוקח לו עבד מן העומיקא ש' איו' מתחייב בכפשו
שכן אחשורוש אומר לחקתר הנה בית המן נתתי לחקתר על אשהו שלח ידו
ביהודים ואמר ד' יהודה כל דפשט ידיה בטומיקא בן הת ליה עכ"ל זל' ופירש
הערוך זל' עומיקא הוא כסא של מלך והכוונה לומר לפי שהאומה הקדושה היא
אזוית' כפי ערך העלג' הראשן שהיא כסאית' וכערך הגלגל העליון הנק' בייחוד
מכל הגלגלים כסא כבודו וככו' למעלה בן הם אליו יתבה' כסא כבודו ומושב קרן
ולזה השולח בהם יד' הוא מתחייב בכפשו למרים יד' במלך וכומו שיבא ובע"ה
בפירו' פקוק כי יד' על כסיה מלחמה לה' כעמלק וגו' שכוונתו לומר לפי שעמלק
נורעו אחריו כל מלחמותיהם ומגמת פניהם אינה אלא לתת יד' וכה' על כס' יה
שהיא אומתו הנקראת קדושה אשר היא אליו יתבר' בבחינת כסא כבודו ומושב
יקחו לכן כשביל זאת מלחמ' ממו עצמו ית' כעמלק מדור דור וכמו שפ' זל' מודת

של משה וכו' עד דורו של משיחא וכו' איתא גמי במדרש על פסוק והקרוי אליו
 ואמר מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אל מתקיימו עצתו של רשע זה מי מקריב
 לפנך פר בן שנה וכו' עד אמר להם הכ"ה ישראל בני ישראל עי הס קרובי הם אלהי
 הם מרומם אלם את קרנם כד"ו ורס קרן עמו וגו' והפונה לומר שמדד דבקותם
 אליו ית' הוא בעצמו וכבודו מרומם את קרנם גם אלם יהיו במדרגה התחתונה כי
 כל העומד עליהם אינו בא כנגדם אלא כנגדו ית' וזאת היא הכוונה לר' אבא בר
 גופרן בפתחתו למגלה זאת ושמתי כהאי בעילם וכו' שהיא פתיחת דרושנו זה
 שהשל הזה הורה אותנו בפתחתו זאת שהנכ הזה שבעשה בשושן הבירה שהיתה
 בעילם המדינה הוא גדול ונורא לפי שכו' נראית גבורתו יתברך ויש הוראה
 מזמו שהוא ית' מלך גדול יושב על כסא רם וכסא וידוע ממנו שגם שהיו ישראל
 נעושים ורטושים בעילם המדינה עכו' הוא ית' היה יושב בימותם והם כסא אליו
 וזה נראה לעין כל בשר כמה שאבד מפניהם מלך ושרים שהם ושתי המלכה והמן
 ובניו אשר היתה להם הממלכה וההתנשאות שנה מורה על דבקותם אליו ושהם
 כסאו ושמו הגדול נקרא עליהם וזאת הכוונה עצמה היא לר' מתנא בפתחתו
 שפתת בניו גו' גדול אשה לאלהים קרובים אליו וגו' שכוונת פתיחתו זאת היא
 מבוארת לפי דרכו בהרוש הזה וכו' גם כן יפלא בעינינו הנכ הגדול
 הזה למה שידענו ממנו שלא נעשה ע"י שליח אלא ע"י יתב בעצמו וכבודו לפי שהיה
 בו ביטול הטובים ושודוד המערכות וכמו שיתבאר ב"ה כביאור הפקוקים מפסוק
 א' עד גם ושתי המלכה וכמו שיתבאר ג"כ בפיר הפקוקים שפקוקי הכנה ג' תנוקות
 למדד כי וספי הפקוקים מן וכו' בעיניו וכו' עד קוף הענין שהכל הוא מורה שהנכ
 הזה נעשה בו שידוד המערכה ושלא נעשה אלא על ידו ית' בעצמו וכבודו כינינו
 מזרים וזאת היא הכוונה לר' אשי שפתח להאי פרשתא לו הנכא חלדים לבא
 לקחת לגוי מקרב וגו' לרמוז שכדרך עצמו שלקח הוא עצמו יתברך גוי מקרב גוי
 בגאולת מזרים כן היה הנכ הגדול הזה ומה גם עתה יתפלא הנכ הגדול הזה
 הפלא ופלא באשר היה ההפוך ההוא כתפיכות וכמהירות גדול להגיל ממות
 בפסם ולהניאם מיאסה לאודה בשעה הרא שוק מורה כי ידה עשתה זאת ולא
 ע"י שלוח וכרמו במאמר המובא למעלה הנאמר על פסוק וירכב על כרוכ נעק
 וגו' ומה גם עתה באשר התנה לאוניהם ולהפך ביום עצמו אשר שכרו אויבי
 היהודים לשלוחם הם ולעשות בהם כהצום ונהפוך הוא וכמו שיתבאר בפירוש
 הפקוקי וזאת היא הכונה לר' צחמן בפתחתו שפתח להאי פרשת' שיר המעלות
 לילא שהיה לכו בקום עלינו אדם וזהו אביה רב נחמן ע"ה שהזמזמר הזה לא אמרו
 דוד כרוח הקדש אלא כנגד הנכ הפלא הזה מדקאמר בקום עלינו אדם ונלא
 קאמר בקום עלינו מלכים שגו' שהוא אמר על אדם גדול דם נשאל שהיה מסק
 ביהנלעות כרצונו גס שלא היה מלך גדול כלפון לקום עלינו לבטל ממנו
 העלם ומי הוא זה הוא קאי' הלזה נר ואויב המן הרע הזה והנכ דב נחמן ע"ה

הדרוש הב

לא האריך דברים לזכר ולהוכיח מפסקוקי המזמור הזה שהוא מדבר כנגד גזרת
המזן רק הוכיח לבד מדקאמר אדם ולא מלך שבדאי הוא אומר על אדם שגם
שלא היה מלך היה לו יצאלת לעשות כאת כפשוטו לבטל ממנו מן העולם ואין זה כי
אם המן והשומע ישמע והזמור הזה שכל המזמור הוא מדבר כנגד כל פסטי
גזרת המן שהיתה בג' דברים קשים ומרים שהם להשמיד להרוג ולחבד שעמיכם
הוא להשמיד הדת שהשמד הוא כנגד גזרת הדת כידוע בדברי רז"ל ולהרוג
הוא הרג הנפשות ולאבד הוא כנגד בות המזון וקביו שנאמר ושללם לבו
שהג' גזרות האלה גור אותם מצד שנפל לו הגורל כיג' יום לחדש אדר שבו מת אבי
התעורה ולזה חשב להשמיד הדת ולאשר לא מצא בו זכות לישראל חשב להרוג
אותם לפי שאין להם מלאך מליץ בעדם להציל נפשם מני שחת ולאשר הוא מול
דגים חשב לבנות ממונם ולעשו כדגי הים הנכודים במצודה רעה וכמו שיתבאר
בביאור הפסוקים בע"ה ולפי זה לא היה לישראל מנוח ומפלט מגזרתו לולא כחו
הגדול ית' ששידד המערכה לבטלה מעל ישראל ולהפכה לראש אויבי וזהו מאמר
המזמור הזה לפרט שהתשועה והפירוק ההוא היה בכיטול ג' גזרות האלה ע"ת
ולזה התחיל ואמר לולא ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל ר"ל כל מו שהוא בשם ישראל
יכנה והוא מאמין אמונתם יאמר נא על הנק הגדול והמרא הזה לולא ה' שהיה
לנו שהכונו לו שהגורה ההיא כפי החיוב האמת לא היה מונה מנוח אס מצד
היותה בזמן היות ישראל חייבים כליתה ואין להם שום זכות להגן בעדם אס מצד
היותם במדרגה התחתונה ואשכ עצור וענוב ואס מצד הוראת המזלות והכוכבים
שהיו כלחמים ממקלותם נגד ישראל ואס כן לא היתה התשועה ההיא אס ממנו
ית' שהוא רוכב שמים וירכב על כרוב ויעף וגו' וביאר על איזו תשועה הוא מדבר
ואמר לולא ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם שהוא המן וכדאמר וכנגד הרג הנפשות
אמר אזי חיים בלענום בחרות אפס בנו הכונה בזה המאמר כנגד מה שזוה
להם באגרות שלא יפסטו בהם יד עד בוא הזמן הכועד שהוא לקוף יב חדש וכמו
שיתבאר בפ' להיות עתיד ליום הזה לולא ה' שהיה לנו לא היו ממתנינים לאותו
זמן הכועד להם מאת האדם שקם עלינו אס אזי ר"ל תתקן ומיד היו בולעים אותם
חיים וזה מצד החרון אף שעלה להם עלינו וה"א בחרות אפס בנו והכונה בזה לפי
מה שדרשו במד' רז"ל מנוסח הכת' שבת' להם המן לעורה עליהם האומו באכזריותו
חמה ושטף אף ולזא בקום עלינו אדם אזי חיים בלענום בחרות אפס כמוהוא
מפואר לפי הכונה וכדאיתא נמי במד' היה אחד מישראל ונא לטוק ליקח
ליטר של כשרא ואגורה של ריק היה הפרקיה הזה חונקו ואומר לו למחר אני הורגך
ומכובד את ממוך וכו' ולזה דוד ע"ה ברוח הקדש שהדחתה לו הדבר הזה הוא
מתפלל על שלא היו בולעים אותם חיים מאותה שעה שבדאי הוא כימה שהיה
הפרקי אומר למחר אני הורגך ולא היה הורג מאותה שעה ממנו ית' ואלו דברים
אלו וכן גם כן יודע הדבר הזה מהמן עצמו שהאריך זמן זמני והוא היה מתקומם

עליהם

עליהם ומצא לנו כח ויד מאת המלך - ולפי טבע העולם לא היה לנו לדחות השעה
דילמא תשתני נבו מהמלך שכן הוא דרך המתקוממים על חבריהם
במצאם יד עשים רצונם תכף ומיד פן תדחה השעה שאלו היה הוא עצמו מלך
היה אפשר לנו להאריך זמן שאין מי שימחה בידו - ולזה הוא מתפלל דוד ע"ה
ואומר לולא ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם שירל שהפלא בעצום הוא במה שהוא
אינו מלך רק אדם מתקומ' עלינו במצאו כח מאת המלך ועבד האריך מועד מועדי'
וכן נתפלל מהאומות עצמם שלא שלחו יד תכף ומיד בחרות אפס בנו וכדאמרן
ובנגד השמדת הדת אמר אזי המים שטפנו וגו' פירש על אי זה מים הוא אמר
ואזי אזי עבר על כשמו המים הזדונים שהוא רומן אל האמונות רעות של עובדי
אלילים וכו' ובנגד איבוד הממון אמר ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם ר"ל שלא
היינו אנו וכל ממוננו טרף ומאכל בפייהם והוסיף עוד לומר פליאות הנכ הגדול
הזה במה שלא די שהיתה ההצלה לעמו בחירו מאותה הגזרה הרעה ללא גם
שחובה לראש אימים וכמו שנאמר ונהפ"ך הוא וגו' והוא אמ' כשמו כשפור נמלטה
מיבח יוקשים - ולא די זה ללא הפח נשכר ואנחנו נמלטנו כי בזה רבו יתירא
פתוהפה לנו ואמר שהתשועה הזאת לא באה אלא ממנוית בעצמו ובכבודו ולא
ע"י שליח לפי שהוצרך בה לעשות שידוד המערכות בשמים ממעל וכיטול הטבע
וההנהגה בארץ מתחת וה"א עורנו בשם ה' עושה שמים וארץ - ר"ל שהתשועה
הגדולה הזאת הנעשית בישראל היא גדולה לשדים מצד שיש בה שידוד המערכה
וכיטול הטבע עד שודע ממנה שנעשית בכח האל העושה שמים וארץ כי
השידוד במערכות השמי' וכטול הטבע בתחתוני מורה על החדש וכמו שיתבאר
בה בדרושים הבאים - וגם יש לומר שהכוונה באמרו עורנו בשם ה' וגו' למה
שהתשועה הגדולה הזאת עשאה לנו לאשר אנו דבקים בו ואהובים אליו ולקוחים
לו לנחלה ולנו היתה תכלית בדאיאת שמים וארץ וה"א עורנו בשם ה' עושה שמים
וארץ ר"ל העור הזה בא לנו מאת השי' בה עושה שמים וארץ בשכילנו ולזה היה
לנו הוא יתב' עורה בצרות בקום עלינו אדם וכדאיתא במדרש הפיל פור ביום ח'
בשבת עמד שרו של יום אלפי הקב"ה ואמר רבטע' כי נבראו שמים וארץ ואמרת
אם לא בריתי יומם ולילה וגו' יש ברית בבשרם וכו' ורשע זה מכקש לאכדס עקור
שמים וארץ תחלה ואח"כ אתה מכלה אותם וכן כל יום ויום עמוד על המדרש
קחנו ובגוה וכן ג' תעמוד על דברי הרב בעל צרור המוד' זל בפרשת בראשית
ותנעם נפשי במועם אמרו וכו' מה שהראה פניו פנים שכל יום ויום משסת
פיו המעשה הם רמוזים ישראל לומר שלא היתה הכריאה של כל יום ויום אלא
בשכיל ישראל ולזה היתה כוונת דוד ע"ה באמרו עורנו בשם ה' עושה שמים וארץ
וכדאמרן - ולזה כווננו ג' בפסוק פתיחתנו רבות עשית אתה ה' אלדי וגו' ר"ל
שכל מה שעשית מרבוי בריאות בעולמך ה' אלדי ביום הכריאה שנאמ' בה ביום
עשות ה' אלדים ארץ ושמים הכל היה בשכילנו ולמענו וה"א נפלאותיך ומשכותך
אלינו

הדרוש הב

אלינו ואמר אין ערוך אליך הכוונה לומר לפי דרכנו שהאל ית' אשר ברא בריאות
רבות בעולמו והוא א' ומיוחד ולא ישיגוהו ית' משיגי הריבוי לא ראה ולא העריך
לעצמו ית' באותם הכריזו' פן יבואו בני העולם לנעות ולו' שמזד רבוי הכריזו' ח'
ישיגנו לו הרבוי כי מה הפשוט בכל צדדי האחדו' א"ח שיבואו הרבויים האלה
שזהו טעותם של אפי' קרוי' ומצאו אילן גדול ליחנק בו והוא במה שראו שמצאו
העליוני' הם קיימי' באיש וחיבו עזמם מזה לומר שמציאותם הוא מנמצא שיש בו
כח ויכולת לקיים האישים * ומציאות התחתונים שאינם קיימים אלא במין וחיבו
עזמם לומר שמציאותם הוא מהנמצא שאין לו כח ויכולת אלא לשמור המינים
בלבד ולא האישים והעלו בידם מכח טענה זאת שהם ב' רשויות ח' ויהוה ית'
לא היתה מחשבת חכמתו בכריזאות אלו על זה האופן אלא בשביל המין הנקרא
אדם ע"פ האמת שהיא האומה הנקרא' קדושה אשר האדם הזה נתאחד בו ב'
הכחו' השל הכח הכללי מזדהחומר לקיום המין והכח הפרטי מזד השכל לקיום
האישי ולזה הוא ית' אמר בכריזאת האדם נעשה אדם בצלמו ובדמותנו כיון
הרבים ואזל כמי נמלך והשיבו כמעשה שמים וארץ נמלך והוא מבואר לפי
הכוונה והוא ית' לא השקיף לטעות המינין בזה שיראה להם שהם ב' רשויות וכמו
שאזל במדרש בשעה שאמר הקב"ה למרעה' נעשה אדם וגו' אמר לפניו רבובו ש"ע
מפני מה אתה נותן כתחון כה לאפי' קורו' וכו' לפי שראה הוא יתברך דלאו
בשופטי עמקין ולא דברה התורה כמתים חספים מהאמונה הנכונה רק
ראה והביט ית' למה שהוא חועלת האומה הנקרא' קדושה לעתיד * ולענין הטעו
של המינין לא חשט דאדרבה מטם ראוה להאמין אמונה אומן שהוא יתברך בעל
הכחות כלם שמצונו ראינו שקבץ כל הכחות כלם ואחד אותם בכריזאה א' ככללת
ומתאחדת מכל הכחות בכללם וכפי זה אזל במדרש ההוא שהשיב האל יתברך
למרעה' כתוב והרופה לטעו' טעה שהכוונה לומר שאין כאן מקום לטעו' דאדרבה
מכאן הוא מקום נאמן להאמין שיש כח כולל מתאחדים בו כל הכחות כנראה הכל
והרופה לטעות בזה בודאי עינים לו ולא יראה ולכן אין לחסו' לו וכבר האריך בזה
הרב בעל העיקרים זל פ"א מ"ה המחשבה אלינו ית' בזה הוא לתועלת האומה כי
אליה העריך אלן הפליאות והמחשבות ולא אלינו ית' * והוא אמרו אין עריך אליך
והוא מבואר לפי הכוונה - ואמר אגידה וחדברה וגו' ר"ל אם אבוא להגיד
ולדבר איך היו מתכתבים אלו הפליאות מזד רבוי הכריזאות זהו
דבר עמוק עמוק מי ימצאנו וארוכה מארץ מדתו ורחב מני
ים והא עצמו מקפר זהו מה שרצינו להוכיחו בקנצי
מלן בזה הדרוש ואלינו יתברך התהלה *
והענין המוכר בקפר צדור המורה
בפרט בראשית מוה' כח
וגבורה בדרוש הזה :

השלישי ידו אוחזת בעקב הדרו' השני
 שקדמוהו כי הוא בא אחריו למלאכת
 דבריו כימה שהוא מכאן כי הוא ית'
 מאחר שלא היתה תכלי' כריאתו שמים
 וארץ חלא בשכיל עם זו יצר לו לכן
 בתחלת הכריאה כראש על האופן

הדרוש

שיהיו מוכנים כפי חמורם וצורתם להיות להם בהם קיום והעמדה בגופם ובגופת
 וליעשות להם מהם נקיים ויפלאות לעת הנורך. ואתחיל ואומר:

רבות עשית אתה ה' אלדי נפלאותיך ומחשבותיך אלניו אין ערוך אליך
 אגידה ואדברה עצמו מקסר:

רבי יוחנן פתח להאי פרשתא זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו
 הכל אפסי ארץ אתי ישועת אלדינו. אימתי ראו כל אפסי
 ארץ את ישועת אלדינו זה כי מי מרדכי ואסתר:

אחר אשר מצאנו ראינו כי גדל ההשתדלו' ורוב החריבות להשיג תכלית
 הוא הוראה גדולה על מעלת התכלית ההוא בעיני המשתדל
 ימנה ידענו ידיעה נאמנה מעלת תהלת האומה הקדושה. אכן הראשה
 בעיניו ית' אשר כל תכלית פועלתו ית' מראש מקדמו עלומים כלם הם קובכים
 הליהי' הדבר הזה הוא מבואר מעצמו כי החולשה והרפיון שיש לפועל בפעולות
 המביאו אל איזה תכלית היא הוראה אל פחיתות התכלית ההוא בעיני הפועל
 יהיה אוה' חס מזר פחיתות הדבר עצמו או מזר העדר הכרת טובות הדבר
 ההוא לפועל ההוא לאשר לא עמד על מעלתו ולא בא עד תוכו ותהי כן גם כן
 להפך כי כפי גדל מעלת תהלת התכלית בעיני הפועל יגדל גא' כחו ותתעורר
 דוחו בחריצות נפלא לפועל פעולות המביאות אל התכלית ההוא המקווה אליו.
 וזה הדבר עצמו הוא אליו ית' עם האומה הנקראת קדושה אשר היא אליו תכלית
 פעולותיו ומעשיו ית' במאמ' זל בראשי' ברא' לדים העולם לא נכרא חלא בשכיל
 יש' שנקראו ראשי' שנקדש ישראל' ראשי' תבואתה יולכן מראש מקדמו ארץ היו כל
 פעולותיו ית' עשוין ממנו בדרך שיגיע מהם התכלי' ההולמה שכל חז' תכלי' שיקווה
 מהכבסק' ליו לא יתחדש ויתהוו מאז' פעלו' שיוקדמו ליו רק צריך שיוקדמו לתכלי'
 ההוא פעולו' רשומו מיוחדות ליו ביחוד להביאו אל המציאו' כפי הנרצה מהפועל
 ההוא וכמאמר האומר שבחיבת התכלית עם מה שקודם לו כחיבת הנרצה עם
 מה שהוא הניל' לה וכמו שהארץ בזה הרב בעל העקדה זל במבוא השערים.
 ולזה ראתה חכמתו ית' שיהיה יסוד בנין העלמות בכללם עשוי ומתוקן בדרך
 ואופן שיהיה מבי' אל לזה התכלית הכבסק' אליו ית' ר' שנתן כוונתו ית' באופן שיהיה

הבנין בכללו בתכונתו ודמותו וזורתו בחלקיו וכלליו הכל הוא בכח טובות האומ'
הנקראת קדושה לתועלותיה ולהנאותיה בכל מה שתצטרך לקיומה כחיים
הזמניים וכחיים הנצחיים האמתיים וזו היא כוננתם זל שאמרו במד' ב"ר וישב הי'
לפנות בקר לאיתנו אר' יונתן תבאים התנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל
ההד' וישב הים לפנות בקר לאיתנו לתנאו שהתנה הקב"ה עמו וכתב יקו המים
יקו לי המים מה שאני עתיד לעשות בהם אמר ר' ירמיה בן אלעזר לא עם
הים בלבד התנה הקב"ה חלף עם כל מה שברא הקב"ה מששת ימי בראשית
ההד' ידי נעו שמים וכל זכאם צויתי צויתי את הים שיקרע לפני ישראל
צויתי את השמים ואת הארץ שיסתתקו לפני משה שברא האוינו השמים וגו' צויתי
את השמש ואת הירח שיעמדו לפני יהושע שנאמר שמש בגבעון דום וירח בעמק
אילון צויתי את העורבים שיכללו את אליהו שנאמר והעורבים צויתי לכלכלך
שם צויתי את השמים שיפתחו לפני יחזקאל שנאמר פתחו השמים וגו' צויתי
את הדג להקיא את יונה שנאמר ויאמר ה' דג ויקא את יונה עב' מדרסם
זל והכוונה בתנאים וצווים הנזכרים היא ההתחלה והדושים אשר שם ית'
בכל בריותיו עליונים ותחתונים להיותם בעת הצורך נעשים מהם המעשים
ההמה כפי רצונית' וזאת היא כוננתם זל באמרם מחשבתן של ישראל קדמה
לכל וכו' והוא יסופו עוד זל להפליא פליאות בענין הזה והוא שהדושים ששם בהם
הוא להיות הנם נעשה מהם לא כפעם א' לבד לא פעמים רבות שאחרי שישוב
הדבר למעשה הרשון ישוב גכ להשתנות לעת הצורך וזה פלא בתוך פלא והוא
היה שאל שחזר הים לתנאו הראשון שלפי הנראה לא היה להם לומר חלף חזר
ים לתקפו הראשון והוא מבוחר לפני הרוח שלא הוצ'לו מלת איתנו ממשמעוזה
שהוא תוקף חלף לכוונה זאת ולפי כוננתו זאת נשים לראשיתו עטרת תפארת
אמרי הרב הגדול בעל העקידה זל כי נעמו כמה שכתב בשער זל שהפליא
לעשות קדר ותיקון לאומה הנקראת קדושה כמה שהעריך לה מערכת מול
מערכת הבנין הכללי השמימי עד שתתייחס בחלקיה וכלליה אל גרמי השמים
אשר הם עמודי העולם ואשיותיו תאיו וחליו וחלמיו ואל המוני ככביהם עם גדולי
מאוריהם בכל מחנותיהם לזכאותם איש על דגלו באותותם למשפחות לבית
אבותם וראה תראה ההערכה ההיא שקדר בין הבנין השמימי ובין הבנין
של האומה הקדושה והיאם הנפלא ששם ביניהם ושעל היחס הזה אמר מרעה'
לישראל והנכם היום ככבי השמים לרוב' וכן גכ עליו נאמר לאברהם אע"ה
במדרש בין הכתרים בדרך רמו הכט נא השמימה וקפור הכבים וגו' הנה מה
טוב ומה נעים השער הוא בכללו כי הוא שער גדול לה לבוא בו זדיקים הרוצים
לירע ולהודע מעלת תהלת האומה הנקראת קדושה אך אמנה לפי דרכו זאת
אשר היא דרך רזל בכל מדרשיהם והיא גכ דרך הרס"י ע"ה כמדע מרו מאמריו
שהם קובכים כלם על ואת הכוונה שהוא ע"ה גם בעולם האלהות שם היחס הזה

עצמו כמדוע לידעי חן דבריו • צריך להקדים המאוחר בדברי מורנו בעל
העקידה זל אל המוקדם ולמו' שהוסס הבנין העליון באותו אופן כפי ערך בנין
האומה אשר מחשבתה קדמה לכל ואכ' כפי הראוי וכפי האמת הנכון צריכין
לאנו לומר בקדר היחס וההערכה • על זה האופן שכנגד מחשבתו ית' שהיתה
לאברהם אע"ה עד' מט' זל בהכרחם באברהם כראש המניח הנכדל הראשון
אשר לקיבתו נמצא הגלגל החלק הראשון לכל גלגלי השמים וכו' וכן גכ' כנגד
מחשבתו ית' ל"ב שכטים שכטי' יה המניח ית' מניחות הנכדל הכ' והגלגל הכ'
אשר בו אפודת חגורת הי"ב מזלות הקובכים את כל העולם כו' וכן על זה הדרך
צריך לדרוך בכל אותה הערכה שהעריך הרב הנו' בכל השער ההוא כי על זה
תבא כוננתם זל על הכיון במה שאמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל • וכן
גכ' מה שאזל כל העולם לא נברא אלא בשביל צדיק אחד מזדיקי ישראל שאל' שאל'
וצדיק יקוד עליהם וכן גכ' מה שאזל גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת • כי
כתחייב להם זל לומר כן מצד היות האומה הנקראת קדושה אצל עליוני ותחתוני'
במדרגת התכלית עם הסבות הקודמות כי כמו שהתכלית הוא עליון עליקר
הסבות ה"ד ודורך עליהם בטבע כן היתה האומה הזאת עליונה על כל הנבראי'
ודורכת עליהם למה שהיא תכלית כלם • והיא הכוונה להם שאזל במד' תחומא
וזל בשעה שעמד יהושע ועשה מלחמה בגבעון מה כתיב שם שמש בגבעון דום •
אל' השמש וכי יש קטן שיאמר לגדול דום אני נבראתי כד' ואתה נבראת כשטי' •
ואתה אומר לי דום • אל' יהושע וכי בן חורין שהוא קטון ויש לו עבד וזן איך
בן חורין הקטן אומר לעבד הוקן שתוק • אברהם אב"ה הקנה לו הקב"ה שמים
וארץ שנאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ • ולא עוד לא שהסתחווית
לפניו יוקף אבי שנאמר והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי • אל'
השמש ליהושע וכי אתה גוזר עלי שארום אמר לו הן אמר לו וכיון שאני שתק מן
יאמר קלוקו של הקב"ה אמר לו דום ואני אומר שירה שנאמר אז ידבר יהושע •
ואין אז אלא שירה שנאמר אז ישיר משה וגו' עכ"ל • וכדי שלא להאריך ולנאת
מהכוונה אפרסמו בלי קושיות ודקדוקי' ומתוך פירושו יתעורר המעיין ל' ההערות
שצריך לעורר בו' הנה יהושע ע"ה בראותו כי פנה היום בטרם יקום גוי או בני
אשר היה עס רב לכן אמר יהושע כגורה עילאה שמש בגבעון דום וגומ' וענן
השמש ליהושע מצד הקדימה הזמנית שיש לו עליו ושאיוראוי שישתעבד הגדול
בזמן אל הקטון ממנו בזמן יהיתה תשובת יהושע וטענתו על השמש מצד קדימ'
במעלה שיש לו עליו כי היא הקדימה האמתית ביותר מהקדימה הזמנית •
וקדימת המעלה שיש לו על השמש ביאר אותה במה שאמר כי הוא בן חורין
והשמש הוא במדרגת עבד • הכוונה בזה לומר שהוא בעל בחירה ורצון במעשיו
והשמש הוא כעבד שהוא מוכרח במעשיו שמוה הצד יש לו עליו מעלה יותר שאת
בי זאת היא המעלה וההתרוממות שיש לצדיקים על העליונים והתחתונים למה

שהם בחיורים במעשיהם והם מוכרחי' ובוה היה הוא כיחם התכלית של הקבות
הקדמו' ונעשו הכל עבדי' לוי' והביא ראייה שאברהם ע"ה שהקנה לו הכ"ה שמים
וארץ והכוונה היא על מה שנאמ' לו הבט נא השמימה וקפור הככבים אם תוכל
לקפור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך ועל הדרך שפירשו בעל העקיד' זל בשער
הנו' זל ויתכן שהענין הזה עצמו נרמז לאברהם ע"ה בין הכתרי' כשנא לו הבט נא
השמימה וקפור הככבים אם תוכל לקפור אותם למה חור וכתב ויאמר לו וגו' אלא
שהודיעו בני עמינים הא' שירבה זרעו מקפור ועל הב' חור ואמ' לו הקתכל במצב
השמימי הוה בכללו ופרטיו והתכוון בו ובצורתו בהמוניו וזכאיו ודע נא וראה
כי כה יהי זרע' בדמותו ונלמ' ויחס גדול היה בינו לכיכ' אשר לא יהיה לכל גוי וזלת'
ויתכן שרמז לו שם גס כן קדר הדגלים ומעמדן אשר היה עתיד לקדרן על דמות
המרובה העליונה אשר שם הד' פנים אשר שמו אותותם אותות בהם וכו' עכ"ל
זל ועם דברים אלו צריך להוסיף מה שכתב הוא זל בפירוש מאמרו זל שאמר
במדרש על פסוק זה זל ויזא אותי החוצה ר' יהושע דקכ"ג בשם ר' לוי אמר וכי
מחזן לעולם הוציאו אלא אחוי ליה סקקי שמיא בד"א עד לא עשה ארץ וחזנות
ר' יהודה אמר העלהו למעלה מכיפת הרקיע הוא דאמר ליה הבט נא השמימה
איך הבטה אלא מלמעלה למטה ועמוד על דברי הרב הנו' זל בפירוש המאמר
הזה וגם תעמוד על דברנו במה שכתוב ב"ה למטה בדרוש הזה בפירוש המאמר
הזה ובמה שאזל למעלה ממנו ולמטה ממנו : שהכלל העולה מדברי הרב זל
ודברנו הוא שהשמים וארץ הם קמויים לאברהם אבינו ע"ה ולזרעו אחריו למשול
בהם ולגזור עליהם כארון בן חורין הגיור על עבדיו מקנת כספו והיא הטענה
שטען יהושע על השמש באמרו וכי בן חורין שהנא קטן וכו' והיא עצמה הכוונה
שהראה הקב"ה ליוסף ע"ה בחלמו והנה השמש והירח וגו' שהכוונה במראת
ההשתחויה ההיא לרמוז שכל הככבים יכנעו אליו ויתבטלו לקבתו ושיהיה הוא
גזור עליהם וזה מקימו' כארון בן חורין על העבד ולולא יראת האריכו הייתי
מביא כל עניני חלומות ויוסף ע"ה בבאן והייתי מפרש אותם כפי כוונה זאת
ואולם די לנו בהערה אח' לכד והוא כמה שראינו שבכל עניני חלום הראשון
הוא אומר בווישאלו אותו ויזכירו עוד שזא אותו וכאשר הוכי' להם חלמו שחלם
והנה השמש והירח וגו' נאמר בו ויקנאו בו וגו' שיש לתת לב אשר למה יזאו עתה
מכלל שנאה וזאו לירי קנאה מתוך חלום זה והתשובה בזה בקצו מלין הוא
לפי שגדר הקנאה הוא לערך שני אנשים שהם ביחם אחד והם ראוים לאי זה
מעלה כפי הערך והיחס שיש בין שניה' ובוה נבין ונשיביל דברי מרע"ה לתלמוד
יהושע כמה ששיב לו המקנא אתה ליומייתן כל ע"ה נבואים כי יתן ה' את
רוחו עליהם שהכוונה לומר מדבריך ניכר שאתה חושב עלי שיש לי קנאה מזה
לפי שאלו האנשים בכנסו עמי ביחם א' והוא אמרו המקנא אתה לי לומר עשה
אתה לי שאני מקנא בדבר זה או יהיה פירושו כדרך בכל תבואתי תשרש וירד ל'
האם

האם אתה מסיר ממני קנאתי בדכריך לה והלא חבי' לפי דעתך שאני כשאר כל
אדם הנה האנשים האלה לא באו עמי בערך א' שרחוק רחוק אני מהם במעלת
הנבואה ואני אומר לך ומי יתן כל עם ה' כביאים כמוני כמוהם ביחס א' ממש וזה
יהיה במה שיתן ה' רוחו עליהם כמוני היום ולא כאלו שלא קבלו רוח הנבואה אלא
ממני ואז תראה בלילות ממני שלא תהיה לי קנאה מהם גם שבאו לגדר יחסי
וערכי בשווי א' ממש שאראה אותם ואשמח בלכבי הנה נראה מזה שלא יבואו
בגדר הקנאה אלא האנשים שבאו לערך אחד ושיהיה ראויים לאי זו מעלה כי אז
תפול הקנאה ביניהם כשיבוא הא' לגדר חברו בהשתתפות וכש' בשנתנה אותה
מעלה לאחד מהם לעצמו שאז תפול הקנאה לאותו א' שהוא ראוי גם כן למעלה
ההיא הפלא ופלא וכאז' אין מתקנא אלא חכם בחכם וכו' ולפי זה בני יעקב
אבינו ע"ה לאשר היו יודעים כפי קבלתם מאביהם שכל מעלת זרע אברהם אבינו
עליו השלום הוא להיות השמים בכללם נכנעים אליהם ועובדים את עבודתם
ונאת היא הירושה והנחלה שהיו מקנים לירש מאביהם * לזה בשומעם
החלום ההוא ידעו מהפסוק ושכרו שהוא רומז שמה שנאמר לאברהם אבינו ע"ה
הבט נא השמימה וגו' ונאמר מתוך חלום זה נראה שלא יתקיים הייעוד הזה רק
ביוסף * ולפי שהם כלם ראויים לנחלה זאת למה שהם זרע אברהם לזה בא'
לנדי קנאה והניחו השנאה שהיתה להם בראשונה למה שהיו תולין בזה החלום
ההוא * ר"ל שמזד שמשבתי עמקו בדברים ההמה לכן רעיוניו על משכבותיו
סלקו וכפי' הרמז' ז' באותם הפסוקים ואולם בהשתחויות הכוכבים אליו ידעו
כי מ"ה היתה לו * כי לא בא החלום ההוא ברוב ענין מחשבת וממו שאין מי
שיעלה זה על דעתו וכמו שאז' לא חזי איניס פילא דעיל בקופא דמחטא ולא
דיקלא דדהבא לפי שאינו מחשב בזה לעולמים ולזה באו וכו' באו לרקב עצמות
מזד הקנאה עד שעשו מה שעשו לבחון אם מ"ה היתה לו בודאי אם לא * והגם
בירושת הייעוד ההוא הוא קיים לעולמים לכל בית ישראל בכלל * עכ"ז הורשם
ביוסף בפרט לרמוז על מעשה יהושע הבא מורעו * וגם לרמוז שכל בית ישראל
יקראו בשם כמו שנאמר בית יוסף וכו' ולכן הייעוד ההוא אשר הוא קונו האומה
בכללה נרמז בו בייחוד * ומה שאז' עיר שאמר השמש ליהושע וכי אתה גוזר
עלי שאדום וכו' יש להקשות ולומר והלא בשכר הראה ליהושע פנים איך
הוא מחוייב להשתעבד אליו בהשתעבד הנקלה אל הנכבד * ואכ"מ היא
תמיהא זו של השמש באומ' וכי אתה גוזר וכו' וכן יש להקשות בתשובת יהושע
אליו הן בלא הראות פנים בפעם הראשונה * וכן יש להבין ולראות מה היא
הכוונה בעצבת השמש באומרן וכיון שאני שותק מי יאמר קלמן של הק"ה * ומה
היא הכוונה בתשובת יהושע באמרן דום ואני אומר שירה וכו' יש לומר שהכוונה
בתמיהת השמש באמרן וכי אתה גוזר וכו' לומר הן אמת בדכריך כן הוא שיש
לך עלי קדימה במעלה ושאני מחוייב להשתעבד לך אך אמנה מפנים אחרים

הדרוש הב

אי אחתה יכול לגזור עלי ולמ' דום וזה לפי שאני משתדל ומתעסק תמיד בעבודתו
ית' ואני ואתה משועבדים לעבודתו ית' שאם יוקף עצמו שהובאה הראייה ממנו
שהשליטנו פרעה על כל ארצו ואמר לו אני פרעה וכל ערדך לא יריב איש את ידו
וגו' יקרא לאומן אחד שיעשה לו דבר אחד מאומותיו : והלאומן ההוא הוא
טרוד במלאכתו של פרעה אינו מן הראוי לאומן ההוא שיעשה עבודת יקף ויניח
עבודת המלך לפי שיקף עצמו והלאומן חייבין בעבודת המלך וכדרך שאזל דברי
הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין * וזאת היא תמיהתו של השמש וכי
אתה גזור עלי שאדום ר"ל מאחר שאני מתעסק בעבודתו של מקום וגם כי אתה
אדון עלי המלך העליון הוא גדול עלי ועליך ואין ראוי לגזור גזרה זאת עלי
אלא הוא ית' לומר לי דום מעבודתי ועשה כמאמר יהושע * והשיבו יהושע ואמר
לו הן בלא ראיות פנים למה שקמך עלמה שהשיבו בראשונה ולכן אמר לו הן
בדרך גזרה החלטית כאלו היא גזרתו ית' לומר שגזרתו אני היא גזרתו עצמו ית'
כי זאת היא הכוונה שהקנה אותך לאברהם וההשתחויה שהשתחוית לאבי יקף
ע"ה כאלו הוא ית' צוה עליך ואמר שכל זמן שישאלו ממך זרע אברהם העבודה
וההשתעבד אליהם תניח עבודתו ותעבוד עבודתם * וכדמיון מלכותא דארעא
שאם המלך גור אומר אל האומנין וכתן להם רשות שכל זמן שיגזור עליהם עבדו
באמן ביתו שניחאו עבודתו הוא ויעשו כפי חפץ העבד ההו' וכפי מה שיטל מהם
שראו הוא להם שכן יעשו ולא יחשולמה שהם בו מעבודת המלך כי אז כעשותם
חפץ העבד ההוא כאלו הם עדיין מתעסקים בעבודתו של מלך יחשבו * והכוונה
במה שאמר השמש ליהושע כשאדום אנימי הוא שיאמר קילוקי של הקב"ה לפי
שידוע הוא שקילוק השמש להקב"ה היא התנועה שהוא מתנועע שמתוך התנועה
שלו מתבאר לעולם שיש מניע ויתבאר גדול יכלתו ית' ויתבאר כבודו ואור יקרו
ית' מזד וריחתו ואירו המאיר על כל העולם וכמו שאמר החכם הגדול לכתפלתו
כי מגדולת העבד גדולת האדון מודעת לכל יודעי דעת * וכמואמר הכתוב
השמים מספרים כבוד אל וגו' וזאת היא טענת השמש שאם ידום הוא מי יאמר
קילוקו של הקב"ה ר"ל שמזד ביטול תנועתו אפשר שיטעו האפיקורוסין לומר
שאין עם מניע שומר את המניעי להיותם תמיד מתנועעי ולא ישנו את תפקידם
והשיבו יהושע ע"ה ואמר לו אני אומר קילוקו וכו' הכוונה בזה לומר אדרבה
שכמעשה זה שעשה לשמש שתדום שהוא בזה מתקלק הקב"ה בכפלים לתושיה
שידעו הכל בכירור שהעולם מחוד נש לו מנהיג והוא עושה בו כרצונו כי שידוד
המערכה וביטולה מורה על הדרוש * וכמו שיתבאר בדרושים הבאים ב"ה *
וג"כ יש קילוק אחר גדול מזה להקב"ה במה שתדום השמש במאמו יהושע וזה במה
שידוע לעין הכל שתכלי הכריאה הוא בשביל האומה הנקראת קדוש וש"הכריא'
מעיקרא הוסי' בה ממנו ית' דוסי' וענין שבעת אשר תצטרך האומה איזה נס על
די שינוי המערכות וביטול התנועות שיעשה כן על ידי הכריאה וקדושי עליון

ובוה יתעלה ויתקדש הוא ית' בעולמו והו הקילום שכיין אליו יהושע עה שאמר
 דום ואני אומר שירה ונתבאר לנו מה שרצינו בו שהווא ית' כתחלה כרא הכבראני
 בכללם בדרך שיגיע מהם התכלית הנכסף אלי ית' במעשיו וכאמור וזאת
 היא כוננתם שאל בויקרא רבה פר' ל' ע"פ וזכרתי את בריתי יעקב הה' כה
 אמר ה' בוראך יעקב ויוצרך ישראל פנחס בשם ר' ראובן אמ' אומ' הק"ב לעולמו
 עולמי עולמי אומר לך מו בראך מי יוצרך יעקב בראך וישראל יוצרך דכתיב
 בוראך יעקב ויוצרך ישראל ר' יהושע דהכנין אמר בהמות לא נבראו אלא
 בזכותו של יעקב שכל הנה גא בהמות אשר עשיתי עמך ר' יהושע בר נחמיה
 בשם ר' חנינאל אמר שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות יעקב דכתיב וקם עדות
 ביעקב ואין עדות האמר כאן אלא שמים וארץ כדא' העדותי בכס היום את
 השמים ואת הארץ אר' ברכיה שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל
 דכתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ואין ראשית אלא ישראל
 שנאמר קדש ישראל לה' ראשית תבואתה אשר ר' אחא שמים וארץ לא נבראו אלא
 בזכות משה שנאמר וידא ראשית לנו אר' אבהו הכל לא נוצר אלא בזכות יעקב
 שנאמר לא באלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא כשכיל יעקב נוצר הכל ע"כ
 דכריהם עצמו ראש וזהנה המאמר הזה הוא אומר דרשני וכדי לבוא
 עד תכותו ולעמוד על כונתו יש לעורר בו ספקות שכתוב מהם אל הכוונה
 א' יש לשאל מה היא הכוונה להם זל בכללם מאמר זה ה' כ' מה הוא זה הכפל
 שכל בדברי ר' פנחס באמרו אומ' הק"ב לעולמו עולמי עולמי מ' לך מי בראך
 מי יוצרך והספק היה הוא נופל בג' פנים אס באמרו עולמי עולמי כיה היה די
 לו בעולם אחד ואס באמרו אומר לך מי בראך מי יוצרך למה לו הכפל הזה
 ג' ואס נאמר שהוא בתכוון כנגד הכתוב שאמר בוראך יעקב ויוצרך ישראל
 תהיה השאלה כנגד הכתוב ג' ואס כשינוי המלות מבריא לה ליצירה ויפול הספק
 בזה כנגד הפסוק ג' ג' מה היא הכוונה בדברי ר' יהושע במחלוקתו עם
 הקודמו שאמר בהמות לא נבראו אלא בזכותו של יעקב יש עלינו להשכיל במאי
 ק"י איהו יתק' ד' והיא קשה ממה שלפניה במאמר ר' יהושע בר נחמיה
 שאמר שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות יעקב וכ' שלכאורה נראה היינו תק'
 שאמר עולמי עולמי שהוא מאמר כולל אל שמים וארץ ה' והיא יותר קשה
 מכלם במאמר ר' ברכיה שאמר שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל כי
 לפי הנראה דכריו אלה הם כדברי הקודמו ואין ביניהם מחלוקת כלל רק שזה
 קרא בשם יעקב וזה בשם ישראל יכנה ג' כמאמר ר' אחא מה היא כוננתו
 אס הוא חילק אומ' ומוסיף או מבאר ז' כמאמר ר' אבהו מה היא הכוונה בו שלפי
 הנראה היינו תק' וא"כ יבול הספק בדכריו ג' על מה שהניח לשון כריאה ותפס
 לשון יצירה וג' למה חזר הוא גם הוא לקרוא בשם יעקב והס' כי לא להזכיר
 בשם ישראל בקודמו וכדי לבאר מאמר זה על ככון להקיר ממנו ספקותי
 ולהשי

הדרוש הג

ולהשיבו על מכוונתו חקדים ואומר הנה מצאנו לרזל שאמרו במדרשזהם
ואגדותיהם בגמרא שיש לכל העולם בכלל תכלית אחד מיוחד שהיתה הכוונה
לאיית נכספ' ככל הכריאה והוא מין האדם הנקרא בשם אדם כפי האמת וכמו
מה שהוקדם בדרכנו בראשית הדרוש הזה ובדרושים הקודמים וגם כי קצת רבי
המורה וגדולי התורה הבאים בשערי החקירה הפילוסופית מאזנה הברתם
לקבל דבר זה ולומר שיהיה תכלית מיוחד לכל הנמצאים לפי שעדיין השאלה
עצמה היא עומדת לומר ומה הוא התכלית באדם הזה וגם אם נאמר שהתכלית
בו היא לעבודתו ית' ובדרשתם אל ויניחם כגן עדן לעבדה ולשמרה עכ"ל עדיין
אנו עומדים ששאלתנו לומר ומה הוא התכלית המגיע לנו ית' בעבודה זאת של
האדם ומה תוספ' מעלה יש בחקו ית' בעבוד זאת או מה גרעון יגיעהו ח' בהעדר
העבוד היא ובמאמר הכתוב אס דקת מה תתן לו וגו' יפול לנו הפסק באופן
אחר והוא שאם הדבר בן שכל הנמצאים בכללותם התכלית המקווה מהם הוא
מין האדם אנו שואלים ואומרים שאם היה התכלית הזה יכול להמצא מכלת
מציאות אותם נמצאות אס כן מה תועלת יש במציאות לה הדברים כלנה אחר
שאיתם תכלית לעצמם רק לזולתם ואם אותה הזולת היה אפשרו למציאות מכלת'
במצא מציאות שהוא מפועל הריק והבטלה וכמו שהאריך בזה הרב מורה דקנו
ח"ג פ"ג והאמת הוא שאחר מדרשי רזל ואגדותיה' אנו הולכי אשר דבריהם דברי
קבלה ואין לנו להניח אותם וללכת אחרי השערות השכליות ולקבל דברי האנ'
שהאדם אינו תכלי' כל המציאות אכל כל נמצא ונמצא מהנמצאים כוונ' בו שיהיה
במצא לעצמו ולא יש תכלית משותף לכל הנמצאים אלא לתכלית מציאו' כל נמצא
ונמצא הוא שיהיה הוא עצמו מצי' כפי הרצון האלדי ית' כי זה הוא הפך מדרשי
רזל ובפרט הוא במרחק רב ממדרשי רשב"י ע"ה כנודע בכל מדרשיו ומהר"ן
שועיב ז"ל כפי תלים מומר ה' אדוננו כתב שהדעות נחלקו בזה לג' כתות שיש כת
קוברת שכל הנמצאים בכללם תכליתם הוא מין האדם וכת ב' קוברת שהנמצאים
העליונים מין האדם אינם תכליתם שאם כן נמצא שהנכבד יקר הערך והמעלה
הוא מקובב מהפחות ממנו בכמות ובאיכות ואולם הנמצאים התחתונים יש לומר
שהם נמצאי' בשביל מין האדם לפי שהוא בערך המעלה עליהם ולכן הוא סבתם
ותכליתם וכת ג' קוברת שגם הנמצאים התחתונים אין לומר שהם מקובבים
בשביל מין האדם שלפי דעתם של כת זו האדם הוא המין הפחות והשפלי שבכל
הנכבדים ולכן יחוייב לומר שאינם תכליתם שלא יהיה הנכבד מקובב מהנכלה
והנה הכת הזאת היא בטלה ומבוטלת כי גם ארסטו המאמין בקדמו' לפי דרכו
חייב לו לומר מזה ההקדמה הידועה שאין הטבע פועל דבר לטלה שהדברים
הטבעיים הינו זה מפני זה שמוציאות הצומח היה בשביל ב"ה אחר שאין להם
מציאות מכלת' מוזקין גם כן כל הנמצאים הם הולכים זה המהלך עצמו ר"ל שהם
כלם זה מפני זה עד שהיו כלם מפני האדם ונשארו לנו כ' חלוקות מהכתית הנז'

ומצינו למהר"י עראמה ז"ל בשער הפאריך לבאר הדרוש הזה והעמיד מחלוקת
 ר"ד ור' אלעזר בן פדת שחלקו במדרש על פסוק אחר וקדם צרתך בנה הדרוש
 עצמו שר"ל שאמר אחר למעשה יום הששי וקדם ליום א' הוא בובר סברת הכת
 הראשונה דקיימי כוותה מדרשו ר"ל ואגרותיהם בדלאמרן ור' אלעזר בן פדת
 שאמר אחר ליום הששי וקדם ליום הששי הוא סובר סברת הכת הכ' ולפי דעתו
 החלושה לא יחא ליה למרי עלמא למימר כך על ר' אלעזר בן פדת ולקמן בע"ה
 אבאר במה היא מחלוקתו עם ר"ל ואחר הקדמה זאת ז"ל שכדרוש הזה
 עצמו הם מתעסקים האנשים האלה שלמים וכן רבים בעלי המאמר אשר אמר
 בכיאותו וזה שר' פנחס האומר שהקב"ה אמר לעולמו עולמי עולמי אמר לך מי
 בראך מי יצרך כונתו היא לומר שנמצאו העולמות בכללם עלימים ותחתונים
 באלו המה תהיהם לכקט תכלית למציאותם כדבר שהוא נכבד מהם ואמ' שהב"ה
 השיב אותם דבר ואמר לעליונים ולתחתנים יעקב בראך וישראל יצרך וענין
 הכפל טבא במאמרן וכן השינוי מבריאה ליצירה הכונה בזה לאשר העול' הוא
 חומר וזרה וכן האדם הוא מורכב משתייהן ולזה אמר השלם הזה שהיתה תשו'
 הקב"ה לעולמו שהבריאה הראשונה אשר היא החומר הראשון הנכבד יש מאין
 היתה כנגד שם יעקב שהוא רמו לחלק גוף האדם ולזה אמר הכת' בראך יעקב
 לרמוז שהוא קבצתם ותכליתם ש' הדבר אשר הוא קבצתם ותכלית לאויה דבר אחר
 ראוי לכנות לו בשם פועלו ולומר עליו שהוא פעל ועשה הדבר ההוא והצורה
 שהושמה בכח החומר ההוא המכונה בשם יצירה היתה כשכיל שם ישראל שהוא
 רמוז לחלק השכלי האדם ונמצא שם ישראל הרמוז לצורה הוא יצר היצירה
 ההיא והנה דרשת השלם הזה היא קומצת על מה שדרשו ז"ל על פסוק לא יקרא
 שמך עוד יעקב וגי' וכלל דבריו ע"ה הוא שחומר הנכבדאים בכללם וצורתם לא
 היו ולא נכראו לא בשכיל מין האדם כנגד כ' חלקיו החומר והצורה והוא תכלית
 וקבצתם והיא קברת ר"ל האומר אחר למעשה יום הששי וקדם למעשה יום א'
 וכונת ר' יהושע דסכנין ע"ה האומר בהמות לא נבראו אלא בזכות יעקב כונתו
 בזה היא שהוא מודה לתק' בחדא ופליג עליה בחדא והוא לפי שתק' אמר שגם
 בשכיל חומר האדם המכונה בשם יעקב היה מוציאת חומר הנמצאים העליונים
 לזה בא הוא ואמ' אמת שחומר העליונים וצורתם היתה לתכלית צורת האדם ר"ל
 להשלימו כמותכליו ואולם למציאות חומרן ולקיימום לא נבראו אלא חלקי הבהמות
 ומה שלמטה מהם שהתחתונים שהיו כלם לקיים חומר האדם והוא מ"ם בהמות
 נבראו אלא בזכותו של יעקב ר"ל לחומר האדם הנקרא בשם יעקב ובאר רבי
 יהושע בן נחמיה להכריע ביניהם ואמר שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות יעקב
 לומר שעולם המלאכים יצרך בו מאמר ר' יהושע דסכנין שאמר שמיצאותם לא
 היה כי אם למציאות צורת האדם השכלית ולא למציאות חומרן ואולם שמים
 וארץ הגם שהיתה צורתם למציאות צורת האדם ולא למציאות חומרן הנה נא
 באומרם

באומרם לנו יכולין לומר שנברא בזכותו של יעקב שלא ירוחק שיהיה חומר
השמים והארץ בזכותו של יעקב שהוא כינוי לחומר ודקדקו בלשונם המלכים
האלה לומר בזכותו של יעקב ולא אמר בשביל יעקב לומר שמד הזכות שימצא
בחומר האדם שיהיה הולך ומתרומם עד שיתעצם בשכל היו הנמצאים האלה
ובאר ברכיה ע"ה ושינה בלשונו ואמר שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל
לפי שקשה עליו לומר שמפני חלק החומר אשר באדם היתה בריאת חומר
השמים והארץ ואמר הוא שלא היתה בריאת שמים וארץ אלא בזכות ישראל
ד' לופני חלק הצורה המכונה בשם ישראל והוקיף עוד לומר בזכות ישראל לרמוז
שמה שאנו אומרים בשביל הצורה ר"ל הצורה הסלימה אשר הוציאה לפועל מה
שבכחה לעשות שאם לא כן אותה צורה נפקדה והיתה לעמק עכור ונמצ' שהוא
חולק גם על ר' יהושע דקכ"מ שאמר בהמות לא נבראו אלא בזכות יעקב וכפי
מה שפירשנוהו. ובא הוא וחלק על זה ואמר שגם חומר הארץ בכללה לא היה
ולא נברא אלא בזכות ישראל ונמצא לפי דבריו שגם חלק חומר האדם עצמו
אין בו תכלית לעצמו שלא היה ולא נברא אלא לחלק צורתו העצמית אשר הוציאה
לפועל מה שבכחה לעשות שאל"כ לא תכונה בשם צורה כלל למה שידרה גם היא
לעמק עכור והיתה כחלק החומר וכמו שרמזו שהע"ה על זה באמרו בלב נכון
תנוח חכמה ובקרב כקילים תודע שלפי הנרא' מכשט הפסוק שהוא קשה בשינוי
לשונם מהלב לא הקרב שה"לל ובלב בקילים תודע אבל כפי הכוונ' הואת שאנו בה
הוא בא על נכון וזה לפי שהקבילי הם מורדי כח צורתם למטה ומשפילי אותה
עד עמק עכור ולכן לא שייך לומר בהם לב כלל כלומר שאין להם חלק במושכל
ול"ז ע"ה כפי הדיוק האמתי בלב נכון תנוח חכמה ר"ל שהנכון שהוא מוציא את
שכלו לפועל ומעלה ומרומם חלק הצור' שלו ומשפיל ומכניע חלק החומר הן לזאת
החכמה תמצא בלבו מנוחה והנחה לשבת בו למה שנעשה הלב הוא כאלו
הוא מקומה הטבעי וכל דבר שימצא מקומו הטבעי ישקוט וינח בו. ואולם
הקבילי אשר אין להם לב כלל כי היה להם כקרב וכמקם וכינת הבוסות והכוונה
לומר שהגבירו כח חמרם והשפילו ודכאו לארץ חיותם. וכדרשתם זל עלפסוק
כבר לב פריעה נעשה לבו כבד וכו' ל"ז בקרב כקילים תודע ר"ל תשבר החכמה
ולא תנוח בקרבם כמו יודע בהם אנשי סכות וכו' כי לא מצאה מנוח בלב
הקבילים הנעשה קרב למה שהוא הפכה וכל דבר שהוא חוץ למקומו הטבעי לא
ינוח ולא יתקומם אלא עד שובו למקומו הטבעי. וכנגד הדבר הזה רמז ר'
ברכיה ע"ה באמרו בזכות ישראל וכדאמרן. ובאר ר' אחא ע"ה לא בחולק עלמי
שקדמו רק בא אחריו להאיר נתיבו ולומ' שהזכות שאמר עליו ברכיה שבשכלו
נבראו שמים וארץ שענינו הוא הוצאת הצורה לפועל בדרישת המושכלות בא
הוא ע"ה לכאן שהמושכל הזה שתעצם בו הצורה ותצא לפועל היינו מושכלות
תורת מרע"ה בדרך אמונה וקיום מצותיה וידיעת דרושיה כפי הקבלה הוא ולא

בחכמה המחקרי' ההולכ' ע"פ ההשער' השכלי' ולזא שמים וארץ לא נבראו אלא בזכו' משה וכו' והוא מכו' לפי הכוונה. וכל ר' אבהו ע"ה אחרון חביב לחבב את מין האדם וית' מכל מי שקדמו ב'אומ' הכל לא מוצר לא בזכו' יעקב הנה השל' הזה ע"ה במאמרו זה שאחזו בלשונו לו' יצירה וקרא בשם יעקב ולא כינה בשם ישראל. הפלי' לעשו' יתר שאת למין האד' והגדיל' לעשו' תהל' לאדם ביות' מדברי ת"ק שאמ' יעקב בראך ויש' יצרך וכפי מה שפי' בא' הוא וקר' ואמ' שאין די' למו' שהבריא' הית' בזכו' יעקב לא גם היצירה שהיא רמוז' הצור' היתה גם היא בזכו' יעקב והכוונה כי גם שכל האדם עצמו לא היה ולא נברא לא כדי שיעשה לחומר שישתעבד אליו ויהיה קלוסו של מקום ית' עולה מחלק החומר כי בזה כבודו ית' מתעלה ומתפאר בהיות שכל האדם עושה לחומר שידבק בקונו דבקות שלם והוא דעת ר' פדת האו' אחר ליום הו' וקדם ליום הו' שכל האדם עצמו אנו אומ' אחר וקדם וגו' לפי שיש בו חלק שהוא אחר ליצירת עצמו והוא קדם גם כן בתכלית ליצירה עצמו והחלק הזה הוא חלק השכל שתכליתו הוא להשלי' חלק החומר וכו' נר' כ"א והו' אקו"ש החומר לפי ששכלו לא נבר' ולא היה לא לתכלי' חומר וכו' שידבק חומר בשכלו ולהיותם דבוקים ואדוקים יחד והחומר הזה לא היה זל' נברא אלא להדבק בשכל ונמצא שהשכל הוא אחר והוא קדם ובה' עלתה דעת רבי אלעזר פדת בהוגן. והוא מה שכוון ליו' דהע"ה באמרו לעשות רצונך לדי חפצתי ותורתך בתוך מעי'. הכוונה לומר שכל חפצו וכל' ישעו הוא להיותו שלם בעיון ובמעשה. ולפי ששלמות המעשה הוא העיקר כמודע מדבריהם זל' גדול לימוד שמביא לידי מעשה. לזה התחיל בו ואמר לעשות רצונך אלדי חפצתי לו' שחפצו רצוני הוא לעשות רצונך ר"ל להיותי שלם בעשיית רצונך שהוא רמו' אל מעשה המצות הכחות ממנו ית' אליו בחפצו ורצונו. והכוונה במאמרו זה לומר שמעשה המצות וקיומם באמיתו' הוא כמה שיהיה זה העושה משקיף למצוה כמה שהיא מצותו ית' כפי רצונו לא שיהיה עושה המצו' לפי מה שיעריך אותה ויחשיב אותה בעיניו ר"ל שטובה היא בעיניו כפי השכל וכמו שאמר אליפו' לאיוב קח נא מפיו תורה ושים אמרוי' בלבבך וכפי מה שפירשו מהר"י הכהן זל' כי העושה המצוה כפי זה האופן אינו עושה בבחינת רצונו ית' אלא בבחינת שכלו וכמאמרם זל' אל יאמר אדם אי' אפשי באכילת חויר וכו' אבל אפשי ואפשי ומה' אעשה ואכי שבשמים גור עלי'. וכמו שכתב מורה נדבקים זל' בפרקיו שהקדים למוקבת אבות' וגם כי יש על זה תשובה ממה שכתב נפש רשע אותה רעוגו' הנה הוא זל' עשה פשר דבר בענין הזה כפי חכמתו הנכללה. והדרוש הזה הוא ארוך במקומו ובפירוט משלי הארכתיו בו מענית פעמים שלם. וכפי ההשקפה הזאת אמ' לעשו' רצונך אלדי חפצתי וגו' וכדאמרן. וכנגד שלימות העיון אמר ותורתך בתוך מעי' ר"ל גם חפצתי הוא שתהיה תורתך בתוך מעי' ולכיון למה שאנו בו שהשלמות הוא בהיות החומר נכנע כל כך לא השכל עד שהגשם חלף הלך לו ויחורו חלקיו כל' הם

הדרוש הג

בתורת שכל כי זהו מה שנכסף אליו ית' כמעשה שמים וארץ * אמרו ותרתך בתוך
מעני * ולא אמר בתוך לבי * לרמוז שהוא מיחל ומקוה ממונו ית' שגם חלקי החומר
שלו אשר בית הוועד שלהם הוא הקרב והמעשים יחזרו כלם שכל פשוט לדרוש את
המושכלות בתורת הלב אשר הוא בית מושב החכמה ובהפך זה הוא מה שנאמר
בכפילים ובקרב כפילים תודע וכפי מה שפירשנוהו למעלה והכוונ' שגם האדם
הא מורכב מד' יסודו' וכשגם הוא בשם עבד' בהפך כחיתו החומריו' המושכלות
במה שיעזוב ענייני החומר ותאותיו או יהיה באופן אחד בארץ ויהיה בלו חלק
אחד לאלדיו * וכי גם המעשים יחזרו לב' והנה שלמה העה' גם הוא כיוון לזה ואמר
חיי כשרים לב מרפא ורקב עצמות קנאה שיש לפרש מרפא מלשון לא ירפך ולא
יעזבך ותהיה הכוונה לומר שהלב אשר הוא מרפא ענייני העולם ותאותיו * ושלל
יהיה בדרך מה שאמר המשורר ע"ה והעל' אשר נתן בלבי מנעני לבקש אחריתי
לא די שהלב עצמו יהיה שלם רוצה לומר שהאיש הכלבב הזה הוא שלם בחלק
הצורה * אלא גם חלק החומר המכונה בשם בשר הוא גם הוא יהיה חי וקיים
לעד כשכל עצמו ואולם מי שיש בלבו החמדה והקנאה לענייני העולם הנה הוא
בזה משי' תגבורת ותקפת חומרו וקופו רמה ותולעה והוא מה שהשלים ורקב
עצמות קנאה * וכבר הארכנו בזה בפ' משלי במאמרם זל' שאמרו כל מי שיש בו
קנאה עצמותו מרקיבין * וכל מי שאין בו קנאה אין עצמותו מרקיבין והוא מה
שכיוון באומרו חיי כשרים לב מרפא רוצה לומר חיי הכשרים של האדם הוא
הלב המרפא ענייני העולם * ואמר בשירים בלשון רבים מה שלא מצינו כן בכל
המקרא לומר בשירים בלשון רבים עד שמנים * להוסיף תקפת גדולה ברזו
אשר הוא מכוין אליו לומר שגם האדם רוב רובי חלקיו וכחותיו הם חומריות
וכמעט שהאדם יש לו בשירים רבים רוצה לומר תאוות רבות כפי ענייני החומר כי
כל אשר ואבר יש לו תאוה בפני עניו לאי זה חלק מענייני העולם ונמצא שכל
אבר הוא בשר בפני עצמו * ואולם הלב גם אם הוא אבר יחיד ליצר הטוב .

וכמאמרם זל' על פסוק טוב ילד מקפן וחכם שהוא יצר הטוב * עכ' חיי אותם
הכשרים ובטול אותם הבחות כלם הוא הלב המרפא וכדאמרן * ועל דרך זה יש
לפרש מה שאמר משה רבנו עליו השלום לישראל ואתם הדבקים בה' אלדיכם
חיים כלכם היום * שכינוי כלכם אינו חוזר אל כללות ישראל אלא הוא חוזר
אל כללות כל פרט ופרט מישראל * ויר' שמצד דבקו'ם בו יתברך היו חלקי
כל אחד ואחד מהם חיים כלם שגם חלקי החומר והגוף חזרו להקראת בשם
לב חיי * ולזה היתה כוונת ר' אחא באמרו הכל לא מנר אלא בזכות יעקב
וכאמור ובוה ידענו כוונת המאמ' הכללו שהוא קובב כפי כל מדרשי רז"ל שהיצירה
בכללה היתה לזכות את ישראל ושהבורא ית' כתחלה עם בה רוטס ואופן שתהיה
מוענת הכוונה והתכלית אשר אליו היתה היצירה לעליונים ולתחתונים ובוה
ידענו כי גם אם תהיה ח' גזרה רעה לסוגאיה' של ישראל הבאה להם מפאת

טבעא! מערכה שמימית הוא ית' מבטלה ביכלתו הנוראה ועלפי הרושם ההוא
 ששם בתחלה ככל כריאה וכריאה מהעליונים והתחתונים להיותם נמצאים לעת
 הצורך לעשות מהם נקים וכפלאות לצורך קיום עמו בית ישראל. וכנגד כל מה
 שכלל דרושנו זה מצאנו ראינו פרשה אחת שחתמתה הוא הפסוק שהביא ממנו
 ראיתו ר' אכהו ע"ה המובא במאמר הנזכר אמרו הכביא ירמיה ע"ה להוכיח בה
 חשגי דורו שלא היו מביעים ש מעלתם וגדולתם לפניהו ית' בתחלת הבריאה והיא
 כוללת כל הדברים הנזכרים ומוספת עליהם דברים כהמה וכהמה יוהא אומרו
 ע"ה שמועו את הדבר הזה אשר דבר ה' עליכם בית ישראל כה אמר ה' אל דרך
 הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה כי חקות
 העמים הכל הוא כי עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש כמענד בכסף וזהב
 ייפיהו במקמרות ובמקכות יחזקו ולא יפיק. כתמר מקשה המה ולא ידברו
 בשוא ינשוא כי לא ינערו אל תיראו מהם כי לא יריעו וגם הטיב אין אותם. מאיך
 כמוך הגדול אתה וגדול שמך בגבורה. מילא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה
 כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. וכאחת יעברו ויכלו מוסר
 הכלים עץ הוא. כסף מרוקע מתרשים ינבא וזהב מאופו מעשה חרש וידי
 צורף תכלת וארגמן לבוש מעשה חכמים כלם. וה' אלי' אמת. הוא אלהן
 חיים ומלך עולם מקצו תרעץ הארץ ולא יכילו גוים זעמו. כדנא תאמרו
 להון אלהא די שמיא וארקא לא עבדו יאכדו מארעא ומן תחות שמיא אלה.
 עושה ארץ בכחו מבין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים לקולתו המון
 מים בשמי מעלה נשיאי מקצה הארץ ברקים למטר עשה מוציא רוח מאוצרותיו
 נבער כל אדם מודעת הוביש כל צורף מפלל כי שקר נקבו ולא רוח בס. הכל
 המה מעשה הנעתועים. בעת פקודתם יאכדו. לא כאלה חלק יעקב כי יוצר
 הכל הוא ישראל שבת נחלתו ה' נבאות שמו. הפסוקים האלה הגם כי מהר'
 עראמה זל פירשה כמין חומר כפי חכמת אלהים אשר בלבבו תעמוד על דבריו
 בשער לז ותשמע אותם כי נעמו. אכן הפרישה היא שפי' הרב הנו' היא הלגיית
 ואיה כפי פשט הכתם של הפסוקים וג"כ הרב זל הנו' לא המשיך בפירוט
 החלוקה הג' שעשה הכביא בדבריו ושה שהיא עושה ארץ בכחו עד הקוף. ולזה
 יש להדריך בפשט פסוקי' אלו דרך זאת אשר בה נקיר הפק גדול הנראה בפרשה
 הזאת. והוא לאשר ראינו כי הפרשה הזאת היא נחלקת לשלשה ראשים.
 שכל חלק ממונה הוא מוזכר הכלי הגוים ותעתועיה' במעשה ידיהם הכל ריק
 ומוזכר קדושת המקום בה' ויכלתו הנוראה. והדבר הזה ראוי לתת לב אליו
 אשר למה לא השלי' דבריו בהכלי הגוים בפעם אחת ולא ישנה להם ואח"כ ישוב
 להכדיל בין החול בין קדש הקדשים בכל מיני הכדלים שיוכל להכדיל. ומה
 לנלביא ע"ה לעשות קריאתו זאת סידוגין סידוגין. ואולם שאר הדקדוקים
 וההערות שיש בפסוקי' כהלוך הפסוקי' יתבררו ויתלבמו והמעין יתעורר עליהם

הדרוש הג

מעצמו כפי מה שיראה כפי הפקוקים ואחרי העיון בדברי המפרשי ז"ל ראשונים
ואחרונים ז"ל להבנת פשוטי הפקוקים ודקדוקיהם בוא תבוא ברנה להוקיף
לקח בהם מדברנו אלה חנן הפעוטות וזריך להקדים ולומר שעובדי כוכבי
השמים וכיליה כפימה שהוא מודע מהם הם על שני מינים שונים. שיש כת
מהם אשר הם תועי לבב וסגדלה רעתם כמה שמתנין להם אלהות ואיילו ועבודתם
אליהם היא עבודת יראת אלהות ממש וזאת החלוקה כדאי שהיתה בטלה
מישראל שלא באו אליה מעולם ולא הוצרך הכביא ירמיה ע"ה להוכיחם על זה
ויש כת אשרת כמיעוט רע מוזאת שאין עבודתם להם אלא כמה שיחשבו ככלים
טבעיים כפי רעתם המשובשת ר"ל שהיו אמעיים במיהם לבין אלהים להבנת
צרכיהם ולתשלום רצוניהם. שהכת הזאת המה יודעים שיש כח עליון אשר
הוא קבת כל קבה ית' אך אמונה הם קוברים עם זה כי מה שניתן ממניית
מהבכ והממשלה לשרי מעלה ולככבים במקלותם לא יקור מהם לעולמים עד
שמתוך זה חזרו הם כאלו הם עצמם קבה ראשונה לכח ההוא שיש בידם ולזה הם
היו עושים גלמים וצורות לקבל הרחמים מהם ובעת פקודתם עיניהם ישאו
השמימה לשאל צרכיהם מהם והיו עושים להם עיטורים וקטורים ועבודות
להשיג רצונם מהם וכמו שכתב הרב מורה נדקמו ז"ל בטעמי הרבה מהמזנות
שהוא להרחקת הדבר הזה כפי מה שעמד הוא ז"ל על כפרי הנאכה ובעלי
העבודות ואלו הכתות בכללם הם נושאים עיניהם השמימה לראות את השמש
ואת הירח ואת הככבי להשכיל ולהבין מה משפטם ומה מעשיהם ומה הוראותם
לפי מחברתם אם לטובה ואם לרעה. וכפי ההוראה ההיא הנראות להם הם
הולכים ומשתחווים ועובדים אל מין אחד ממיני הגלמים שעשו להם כצורת
אותו ככב הצריך להם לפי הוראת אותה שעה. שכלל הוראות אשר הם
מורי הככבי במקלותם הם אם לטובה אם לרעה שיש הוראת שעה שהיא מורה
לפי מצב המזל השולט בה על ההשפע בתוספת טובה וברכה מרובה ויש הוראה
שהיא מורה על מלחמה עצומה ומיתת מלכים ועל מות ומהומה ח"ו ודבר ושדפון
וכיוצא בו בראותם הוראת השעה ההיא שהיא לטובה הם הולכים ומוקיפים
להרכות בעבודת המזל ההוא הצומח בשעה ההיא כדי להרכות שלומם וטובתם
וכשתיה הוראה להפך הם דורשים לטוריהם מעשה ידיהם בעבודות הידועה
אליהם להגיל להם מהרעה ההיא העומדת נגד פניהם. ובענין הזה היו טועים
קצת מפריצי בני עמנו בדורו של ירמיה ע"ה ולזה בא להוכיחם בפרש' זאת משמו
של האל ית' והוא אמרו שמעו את הדבר אשר דבר ה' עליכם בית ישראל ואמר
עליכם ולא אמר אליכם שלפי הנראה שיותר טוב היה לו לומר אליכם שהיא
מלה מורה שהדבור ההוא כאלו היה מפיו ית' אליהם ממש פנים בפנים ולא היה
לו לומר עליכם שהיא מלה מורה שהדבור ההוא לא היה אליהם ממש רק היה
לאחרים עליהם ואולם כוונתו בזה לומר שהנבואה הזאת אשר הוא אומרה להם

שתכלית

סתכלית מאמרה הוא לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וגו' הוא ית' אמרה
 ודברה על בית ישראל מיום היות העולם וכו' על כן מה שכל ואמר כה
 אמר ה' כיה שמיעה הנאמרת בדבור הראשון היא תורת על כלל הדברי' ההמה
 הנאמרים על בית ישראל מההתחלה הראשונה והאמירה השנית היא הנאמרת
 ומדברת על תהווה ויה נאות הוא לענין כפל השמיעה והאמירה ואולי מוכרת
 הוא ואמר ה' אמר ה' אל דרך הגויים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו
 הלאו הו' של ומאותות השמים לפי פשט הפסוק יראה שהיא לאו העטף והוא
 קשה שהי' אל דרך הגויים א' תלמדו מאותות השמים א' תחתו לפי שדרך הגויים
 שהיא מצוה עליו שלא ללמדו מהם הוא שלא נהיה נחתים מאותות השמים ואין
 לומר שהוא מצוה להם בעת כואת על כללות דרכי הגויים שלא ללמדם וגם
 שלא נחת מאותות השמים שלפי שמשמעות עניני הפרשה אינו מורה על
 זה כלל ורש' זכרו לברכה תיקנו כמה שפירשו בפ' רפה כלשון ישמעאל כי כן
 פירש ז' אל דרך הגויים אל תלמדו ואז מאותות השמים א' תחתו ואם כן לפירשו
 זה הדבר שהוא מצוה עליו שלא ללמדו מדרך הגויים אינו המחיתה מאותות
 השמים רק הוא מצוה להם על כל דרכי הגויים הידועים מהם שלא ללמד לעצתם
 ובשכר זאת מאותות השמים א' תחתו וכפי ענין הפרשה לא משמע שהוא מזהיר
 אלא על ענין אותות השמים והראות הככבים וכקליהם שלא תהיה לנו מחיתה
 מהם ואולם לפי דרכנו זה יש לפרשו כפשטו שהוא לאו העטף ויהיה ענינו שהוא
 מצוה על ב' ענינים שהם ידועים לחושים בככבים והכוונה לומר אל דרך הגויים
 אל תלמדו לשתהיו כמוהם מיתלים לעובדות ככבי השמים וכקליהם בראותם כי
 ממגד תכואות שמש וגו' וכן כל שאר הככבים שיש להם שלטון וממלה להקיף
 בתכואות ולהרבות בהלחות מרובות ולזה הם עושים עבוד' לפני הכלמי' העשוי'
 להם בצורות המולות ההמה וכפי דרך מה שאמרו פריצי בני עמנו בכניאנו זה
 אשר אנו בדרכיו ומאז חדלנו לקטר למלאכת השמים וגו' זאת היא דרך אחת
 הנלמדת מדרכי הגויים וכן גם כן יש דרך שני שבראותם הלקות והקדרות
 והשחרות וזאת הככבים המזוככות המורים על הדם ועל המות וכמאמר פדעה
 ראו כירעה וגו' ועל דרך מה שפירשו ז' הם מתבטלים ונשתי ויקומו או לקרא'
 בקול גדול לפני הכלמים ההמה העשויים להם בצורות הככבים ההמה ומתגודדי'
 כיושפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם אולי יענם הכעל הוא
 לתקין הוראת השעה להדיח מעליהם הרעה היא הנראית לפי אותה שעה
 כנגד זאת הוסיף ואמר ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגויים מהמה ר' ז'
 שאין ראוי לישראל לייחת מהם כי הם היו חלקינו ונחלתנו וכלנו עולמו כמו שמשלים
 במוק' דברנו לא כאלה חלק יעקב וגו' כי אין ראוי לייחת מהם אלא מה אשר המה
 כשני תחת ממשלתו ומש' בתור אשר חלקו ארץ וגו' וזאת לא כן וגו' והשלי' מאמרת
 זה ואמר כי חקות העמים הכל הוא וגו' רונה לנ' חקות העמים שהם חנוי' בככבים

אם לטובה אם לרעה וכפי ההודאה הם הולכים אל הגלמים אשר הם חללים
 בצורת הפככים ההמה ועובדים אותם כפי צורך השעה ההיא הכל הוא והזכיר
 הקדושות וההפרשות שעושים לגלמים ההמה כפי דעתם שמכוננים כזה להוריד
 עליהם הרותמים והטפסעו שבע רצון אם כמה שלוקחים עץ מיער מחדש לקדוש
 הגלם ההוא שכורתים אותו בעת ידוע לשפע טוב מהכב ההוא שעושים כלם זה
 בצורתו שכודאי הם תמים בככבים מעת התחלת עקסם בו ולז' עץ מיער
 כרתו רוצה לומר שכרת אותו מיער לשמו ולקדושתו של הגלם ההוא והם עושים
 להם יפויים ותקונים והזקקים כפי צורך עבודת הכב ההוא שניעשה הגלם הזה
 לצורתו יומה טוב ומה נעים לכיין התקונים ההמה שהזכיר כפי עניני כחות
 ככבי השמים ובקליהם ועל דרך מה שכתב מהר"י עראמה ז"ל לפי דרכו שלז'א
 מעשה ידי חרש כמעד ככפף וזהו ייבהו במסמרות ובמקבות יחזקום ולא יפיק
 ט"ל לדעת המפרשים ז"ל שהמיוקיים החלה הם עשויים לאותם גלמים כדי שלא
 יצא הגלם מתכונתו ולא יפול ולא יכשל מעיני ופיק בדרכים וגם ז"ל שהוא יוצא ואינו
 עומד והוא מלשון הפקת רצון כמו ויפק רצון מה והכוונה לומר שגם שהם עושים
 כל היפויים והתקנים ההמה לגלמם בעיר יבנה אותם ולא יפיק להם רצון בשו'
 צד בעולם והיה זה לפי שאין בהם כל רוח ולא השפעה שופע עליהם והם כדמיון
 התומר העשוי במעשה חרט אנוש על המקשה של המתכת שעושים עליה כחרט
 מעשה תימורות שכודאי שהצורה ההיא אינה כי אם הכל ורעית רוח כן המה
 הגלמים ההמה העשוי באותם יפויים ואותם תקוני עלילות והוא חמרו כתומר
 מקשה המה ולא ידברו נשוא נשוא כי לא יצדו ש"ל דמאי רבותא חית להו
 לגלמים אלו על אותם העשויים בחרט אנוש על המקשה אם כמה שמימים להם
 כה ממש ורגלים ממש הפה ההוא לא ידבר והרגלים ההנה לא יצדו וזה על דרך
 מה שפירשו ז"ל כפקוק רופאי אליל כלכם וכו' וכוה תתקן הכף שכמלת כתומר
 שלפי הנראה היא מיותרת וכמו שכתב מהר"י עראמה ז"ל וגם כי הרד"ק ז"ל חתר
 לו דרך להשיבה על כנה כדרכנו זאת באה על הנכון וכפי הדיוק האמתי פרשנו
 זה הוא מוכרח לתקון הכף ההיא ואמר כנגד ומאותות השמים אל תחתו וגו' אל
 תיראו מהם כי לא ירעו וכנגד הא' שהיא אל דרך הגויים אל תלמדו וכפי מה
 שפירשמהו אמר וגם היטב אין אותם ולאחר שכלל דבריו בדרך כלל חזר לפרט
 אותם כנגד ב' חלוקותיו : אם כנגד מ"ש אל תיראו מהם כי לא ירעו אמר מאין
 כמוך גדול אתה וגדול שמך בגבורה : י"ל מאין כמוך גדול אתה מעצמך ואין
 צריך כזה לא מופת ולא ראיה לדורשי האמת באשר אתה קבת כל סבה וכל
 הככבים ושמימם המה כגרון ביד החוצב בו : ואם יש מתעקשים כזה לתת
 כח לזכא השמים ולראות בככבי להרע ולהטיב תועי לכב הם שאין אפשר לטעות
 בדברים הללו והלא גדול שמך בגבורה : רוצה לומר שבמה שאתה כמה פעמים
 מטדד מערכות השמים ועושה תקיכות ושינויים בעולמך הגבורות ההמה הם
 מודיעים

מודיעים לעין הכל גודל שמך וטהככבים וזכא השמים לא כידם טיבם דף
כגרון וכו' ולזה המך ואמר מי לא ייראך מלך הגוים בילך יאתה : ר"ל לך יאתה
היראה והמלוכה לפי שבכל חכמי הגוים הבאים למקור מלין לצד עלילה
כבר נודע להם לפי חכמתם כי אתה הוא המלך הגדול והמורא וכן בכל מלכותם
אשר היו טועים וכופרים תזרו להודות את שמך וכמו שמצינו בפרעה שאמר מי
ה' אשר אשמע בקולו : וכפי מה שפירשו מהר"י עראמה ז"ל שאמר כך חזר והוה"ה
ואמר ה' הדריק וגו' וכו' האומר ומן הוא חלה די ישכבכו מן ידי שחזר הוא בעצמו
והיה כאיש טוב להודת ל' ולומר לשם עליון כמה שאמר בריך חלה הן די שדרך
מישך וגו' וכמו שבאר כפירו' המגלה כע"ה מאמרם ז"ל שאמרו על זה כבר אמרו
לאלהים מה נורא מעשיך והוא אמרו ובכל מלכותם מאין כמון וכאמור : ואמרו
ובאחת יבערו ויכסלו וגו' ירצה לומר שהגוים בכללם הרוב מהם הם יראים ממך
ויודעים גדולתך אך חמנה עב"ז באחת יבערו ויכסלו כמה שאמרי' שהם מבקשי'
ובקפיים להפקת הרצון ממך ע"ז אותם הנזרות כמה שהם יהיו אמצעים להם
להורדת הרוחניות ככלים הטבעיים וכו' ועל דרך מה שפירשו ז"ל בספוק לא
תעשון אתי אלדי בקף וגו' ולזה השלים ואמר מוקר הכלים עץ הוא : זהו סוף
ואמר בקף מרקע מתרשיטי יבוא וגו' מעשה חכמים כלם : רוצה לומר זה המוקר
שהם עושים בעצמם שהם מודים באלהותו ית' הכלים הוא המוקר הזה : למה
שלבסוף הם משתפים אותו ית' עם כלם א"ש עץ ובאלו חשבוהו כאלוהו עצמו
ח' עץ הוא : וגם ז"ל שהכוונה באמרו עץ הוא שהוא קוור אל בעל המוקר הזכר
כי הוא עצמו יחשב כעץ ההוא : ועל דרך מה שבאמר כמוהם יהיו עושיהם :
ואמר בקף מרקע וגו' הזכיר גם כן התקונים האלה והייפויים האלה שהם עושים
צלמים ההמה כפי צורך העל"אס ההוא לקבל ממנו הרוחניות וכן כל אותם
מלבוסים שמלבישי' אותם שהכל הם עושים אותו על דרך החכמה מעבוד' ההיא
כפי תוכן ענייניה והוא אמרו מעשה חכמים כלם שירצה לו' חכמים המה להרע
במעשיהם חלה שעשו להשיג מבוקשם על ידי אותם צלמים הנעשים מהם כפי
אותה תכונה שעשו בהם וכפי אותם מלבוסים שהלבישום לפי דעתם המשובסת
ואמר שלא יועיל להם כל השתדלותם כזה להדיח מעליהם הגורה הגזורה מאתו
ית' והוא אמרו וה' חלהים אמת ר"ל אמת וקיים לעד במאמרו ואמר הוא חלהים
חיים ומלך עולם לומר שאין איפשר שבעבודה ההיא שעושים אל' הככבים
והמזלות אשר הם כמתים בערכו ית' למה שאין להם כח ורשות בעצמם לשנות
את תפקידם להרע או להטיב כמת הזה אשר אין בו תנועה ורצון לשום ענין
שלבכתוה נאמר ויאכלו זבחי מתים וכמו שפירשוהו המפרשים ז"ל : לבעל דבר
המלך החי וקיים ית' ואמרו מקצפו תרעש הארץ ולא יכילו גוים זעמו יר"ל שלא
ימנעו זעמו מלבוא ולהביע איהם והיה ענין לא יכילו כמו איש ממנו את קברו לא
יבלה ממך וכו' ר"ל שלא יועיל להם מתשכותם ומעשיהם לבעל ההוראה ההיא

המורה

המורה

המורה על הקצף והעם ח'ו. ואמר כדנא תאמרן להים וגו' הפקוק הזה שחאמר
בלשון ארמית. המפרשים זל כתבו על דרך המדרש שאלו הדברים שלחם
ירמיה הנביא ע"ה באגרת ליכני וכני גלותי לבל שישבו בהם לכשדי כשיאמרו
להם שיעבדו את אלהיהם שיענו אותם אלהא די שמיא וארקא לא עבדו וגו' וכן
תרגמו יונתן בע"ה וכן מהר"י אברבנאל זל כתב לפי שהדברים האלו היו תשובה
לאומות העובדים על לפיכך אמרם ירמיה בלשון ארמית כדי שיהיו מודרגלים בפי
הישראלים להשיב בהם לכל גוי עבד עכ"ל שגם בארץ בעת שידברו עם האומות
יהיו הדברי עמהם כלשונם שהוא ארמית ולפי רש"י זה יקשה ראש הפקוק שהוא
מדבר עם הישראלים והי"ל כזה תאמרו להם אלהייהו די שמיא וארקא וגו' וגם
כי הרד"ק זל השיב לזה ואמר ומה שאמר כדנא תאמרן להם שהוא אזהרה להם
לישראל גב' בלשון ארמית כדי שלא לחלוק בפקוק שיהיה חזיו עברי וחזיו ארמי
וכו' ולי' הדיט נראה שהפקוק הזה הנביא הוא מדבר אותו בדרך ענה הגונה
כנגד חכמי הגוים הנו' למעלה באומרו על הגלמים ההמה מעשה חכמים כלם
ואולם לבקוף וכל חכמתם תתבלע בעת דאותם כי לא הועילו כלום בתקנתם וכמו
שאמר והאלהים אמת לזה אמר כנגד אותם החכמים בדרך לעג והתול' כדנא
תאמרן ר"ל אתם חכמי הכסדים והאומות העובדים אותם עבודות אני מלמדכם
להועיל. תשיכו את טלוחיכם דבר כזה האוסף והוא אמרו כדנא תאמרן להם
אלהייהו די שמיא וארקא לא עבדו יאכדו וגו' וכמו שתרגמו יונתן ע"ה לפי דרכו.
בדין תתיבון וכדין תאמרן להון טעוון אתון פלחין להון טעוון דלית בהון צדק
איכון מן שמיא לא יכלין לאחתא מטרא ומן ארעא לא יכלין לזמחא פירין איכון
וכלחיהון ייכדו מארעא ויסתזון מן תחות שמיא אלין. וכמדדש הזוהר איתא
האי קרא איהו תרגום בר ממלה דקוף קרא. איתמא בגין דמלאכין קדישין
לא נוקקים לתרגום ולא איתתמודעין ביה מלה דא יאות למימר בלישנא קדישא
בגין דישמעון מלאכיהו קדישייהו ויהון נוקקין לאודאה על דא... אלא ודאי
בגין כך כתיב תרגו' דלא נוקקין ביה מלאכין קדישין ולא יקנאון בברגש לאכאש'
ליה בגין דבהאי קרא בכלל' אינן מלאכין קדישין דהא אינן אלהים איקרין
ובכלל' דאלהים הון ואינן לא עבדו שמיא וארקא וכו' דעת המדרש הזה
שהפקוק הזה נאמר לישראל ולא למה' ונאמר בלשון ארמית לפי שכלול בו בשם
אלהייהו גם המלאכים קדושי עליון שהטועי' אחריהם לתת להם איילות וכח שהם
גב' הם יחשבו כעושי הגלמים ההמה שהם מעשה תעתועים וכמו שכתב הרמב"ם
זל בהלכות עכ"ס ובגמרת דחולין כ"ב ב' רמיקעל הויא מתניתין דתיבן השוחט
לשם הרים לשם גבעות וכו' שחיתתו פסולה... ורמיהי השוחט לשם הרים
וכו' לשם חמה ולבנה וכו' לשם מיכאל השר הגדול לשם שלשול קטן הרי אלו
זכחיתים וכו' ולזה נאמר בלשון תרגום שלא לקנאתו המלאכים לאשר הוא
כולל אותם עם כלל העבודות אליהם כל זה אמרו הנביא עליו השלום כנגד

ומאותות השמים אל תחתו וגו' וכנגד אל תיראו מהם כי לא ירעו ואולם כנגד
אל דרך הגנים אל תלמדו וכנגד וגם היטב אין אותם אמר החלוקה הג אשר היא
מדברת בהשפעת המטר בעת הצורך אליו ומוה ראיה לכל הטובות וההצלחות
שאין ראוי להיות דרישתם אלא אליו ית' כי הוא העניב את יזרעל * והוא אמרנו
עושה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים * ר"ל שאין ראוי לדרוש
בעד הטובה כ"ל ש"ו ית' לפי שהוא ית' עושה ארץ בכחו וכו' ובא הדבור הזה בלשון
הויה * ולפי הראוי ה"ל בלשון עבר * ו"ל שהכוונה בזה לומר שהוא יתברך הקבה
המהווה בתחלה והוא הקבה המקיימת בהויה ותהיה הכוונה בזה לומר שהיא
ית' בכל עת ובכל שעה שייך לומר בו שהוא עושה מחדש בהויה כמו שהוא ית'
נטה שמים בעבר * ואמר לקול תתו המון מים בשמים וגו' הכוונה לומר שהראיה
המוחשית שיש להביא על זה היא פתיחת השמים לתת המטר בעתו לזריקין
אליו מה שלא יוכלו עשות כן אלדי העמים אלילים ומה שאמר לקול תתו המון
מים * הרד"ק ז"ל פירש ז"ל לקול תתו הוא נהימת התחלת המטר שמשמעת קול
ובאמרו כי קול המון הגשם וכן פירש רש"י ז"ל * ו"ל לפי דרכו זאת שמלת לקול
אינה קמוכה רק מוכרתת ותהיה הכוונה לומר שהראיה המפורקמת על מה
שהוא ית' עושה ארץ בכחו וגו' הוא מה שאנו רואי בעינינו שגם בעת אשר לא תהיה
הכנה למטר מזד הטבע והיה הצורך להם כשיעמוד איש חקידו קורא בשמו
ית' עליהם תקף ומיד הוא עושה משמי קדשו לקול קריאתו והוא אמרו לקול תתו
המון מים וכהיה ראוי דאמרו על ר' יהודה ע"ה כד היה שליף מאכניה אתי מטרא
זכו והיה חקידא ע"ה דאמר כמה חזופין פני הרקיע וכפי מה שפירש מהר"י
הכהן ז"ל על פסוק התרים לעב קולך וגו' ועל פסוק ותגו' אומ' ויקס לך ועל דרכיך
נגה אור * וכמעשה רחובי המעגל וכן היא כוננת הכתוב שאנו בו לומר לקול
הקורא אליו הוא נותן המון מים בשמים ויעלה נשיאים מקצה הארץ מה שיהיה
רחוק כפי הטבע בעת ההיא לפי הומון ולפי הוראת מערכות השמים וכבליהם
והוא אמרו ברכים למטר עשה ר"ל עשה אותם מחדש בדרך רחוק מהטבע והוא
אמרו גם כן ויבא רוח מאוצרותיו שהפסוק כלו הוא מדבר בדרך התפעלות *
ש"ל שהמים הנו והנשיאים הנו והברקים הנו והרוח הנו כלם אינם באים אלא
בכח גדול ממנו ית' ורחוק מהטבע * ואמר נבער כל אדם מדעת רונה לומר אותם
החכמים החנוים בככבים העושים אותם כלמים על פי השערת אותה חכמה
להוריד הרוחניות ולהחיים השפעת הטובה אליהם בראותם הפלא הזה שלא
בעשה להם מעולם על ידי פקליהם או יבערו ויבטלו מדעתם המשוכס' ויובישו
כל זרפי הפקליים ההמה ועושיהם לאשר ידעו ידיעה נאמנה כי שקר נכבס
ולא רוח כס והרד"ק ז"ל פירש נכבס ענין כקוי וחפוי כמו המקכה הנכוכה *
ו"ל ויבישו ממה שכתו אותם כלמים בכסף וזהב כי לא יעילו להם * ורש"י ז"ל פי'
נכבס לשון מקכה * ו"ל שהוא מענין נכבס * והכוונה לומר ידעו כי שקר נכבס

חדושי הג

שהיו מנהגים לפניהם ומקטרים למה שהיו מכוונים שכפי מה שהם מרבים
בנכסיו ובעבודה תתרבה להם ההשפעה לטובה ותהי להם להפך כי לא הועילו
להם כלום והוא אמרו ולא רוח בם שהרוח הזה הוא רוחו לרוח יות שקו שתחול
על הצורה ההיא מהכב ההוא שנעשה זה בדוגמא אליו ובראותם שאין בהם
רוח ידעו כי הכל המה מעשה תעתועים בעת פקדתם יאברו לו שהוא חוזר אל
הנעבדים וכמו שפירשו החכם הכוריאס תפקדם ותחפש עליהם יהיו לאפקס
ככסף המזויף שאם יתפשו עליו יהיו מוצאים שהוא עשוי בדרך תחבולה אבל
הענין האלרי כל עוד אשר תחפש עליו תמצאו כוהב מזוקק שבעתים וגם לו
שהוא חוזר על העובדים וירל בעת פקודת אותם החכמים המוכ ונרפי הצלמים
הכו אל הצלמים ההמה שהטיבו להם איזה טובה וכפי מה שפירשו בפסוק
לקול תתו המון מים יאברו מתחלתם כי לא יוכלו להטיב להם אותם עבודות
בפקודה ההיא אשר פקדו אותם ולא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וכפי
מה שפירשו בו המאמר שאנו בו שהכוונה לומר שהוא ית' בעת הבריאה יצר את
הכל לחלק יעקב רל למה שיהיה קיום והעמדה להם לעת הצורך לאשר הם
התכלית בבריאה ולכן שם בה ית' אופן ודרך שיתקיים התכלית ההוא והוא אמ'
וישראל שבע נחלתו רוצה לומר שמד שהם השבט שלקחו לו ית' לנחלתו ולחלקו
למה שיהיו משלימים חזרום הנקרא בשם יעקב עם צורתם המוכנה בשם ישראל
לכן עשה זה האופן בבריאה להיותה נקראת בשם יעקב ומכונה בשם ישראל
ואמר ה' נבאות שמו לומר שהיה ה' הדבר על זה האופן הזה להיות כי הוא יתבר'
נקרא שמו ה' נבאות אם בערך נבאות מעלה שהוא ית' המהווה אותם והמזיירם
ואם בערך אומות ישראל שהיתה שבע נחלתו יתבר' וכמו שהארכנו בזה בדרוש
הכ' והכוונה לומר שבשכל שנקרא שמו ית' נבאות בערך אומות ישראל שגיה
היתה תכלית הבריאה עשה זה האופן בבריאה כדי שלא ישלוט בה כח המול
וכח הטבע כמו העכוס אשר בעת פקודתם יאברו ולזה אין ראוי לאומות ישראל
לקנות הטובה וההשפעה וההצלחה מכחות השמים ולא לייחת מהם מהודאת
הרעה כמו שהתחיל ואמר כה אמר ה' אל דרך הגוים א תלמדו ומאותות השמים א
תחתו וכדאמרן ואחר שכתבתו זה מוצאתי און לי בדברי רל שהם דרבו בפ'
הלא הדרך בעצמה שדרכו בה רוצה לומר שהם גם כן חלקיה לג' חלקים כל
חלק בתשבתו עמו ול באיכה רכתי כפי נסחת הילקט אמר ר' יוחנן אמי רימיה
מה תחלת מוצאתם בעבודת אלילים שאתם להוטים אחריה הלוואי היה לה
פתחון פה שנתוכח עמה נאמר דידיה ונאמר דידה נאמר דידיה כה אמר ה' א
דרך הגוים אל תלמדו ונאמר דידה ובאחת יבערו ויבטלו נאמר דידה וה' אדים
אמת ונאמר דידה כדנא תימרון להם וכו' נאמר דידיה עשה ארץ בכחו וכו'
ונאמר דידה הכל המה מעשה תעתועים ונאמר לדודיה לא כאלה חלק יעקב
כו והוא מבואר לפי בוונתו שאם לא כן למה לו לבעל המאמר לעשות חלוקות אלו

היה לו לומר נאמר דידיה בכל ענייניו ית ואחר כך היה חוזר ואומר דידיה בכל ענייניה וכוכל לומר שבעל המאמר נתן פניו להבדיל בין הקדש שבין החול בג' כנים והם שהוא ית' רוצה ויכול וחכם ובהפך הם השלילים ודורשיהם. והנה כנגד שהוא ית' רוצה אמר נאמר דידיה כה אמ' ה' ל' דרך הגוים וכו' כי יחתו הגוי' מהמה שהכוונה לומר מה לכם ללמוד מדרכי הגוים שהם נחתים מאותו השמים כי הככבים והמזלות אין להם רצון וחפץ כי הם מוכרחים במעשיהם ואתם מניחי' עבודתו ית' שהוא בעל החפץ והרצון שעל זה נקרא' ית' אדוני שהוא ארון עלינוים ונתתונוים והוא מה שאמ' נא' דידיה כה אמ' וכו' ובהפך אמ' נא' דידיה ובאחת יבערו ויכבדו לומר שאינם לא הם ולא עובדיהם בעלי חפץ ורצון רק יבערו במעשיהם למה שאין להם רצון בעצמם רק בעושה ואינו יודע מה הוא עשה.

וכנגד היכולת אמר נאמר דידיה וה' אלדים אמת וכו' שזה הפסוק הוא נמשך מהפסוקים שאמר למעלה והם מאין כמוך ה' גדול אתה וגדול שמך בגבורה מי לא ייראך מלך הגוים וכו' עד וה' אלדים אמת וכו' וכומו שפירשנו אותם למעלה שכוונתם הוא להורות עונם יבלתו ית' ואמר על ההפך ואמ' דידיה כדכא תאמרון להם לא הא די שמיא ונאקא לא עבדו וכו' שהכוונה לומר שהשלילים אין להם שום יכולת גם להציל את עצמם כמו שהשלילים ואמר יאכדו מארעא ומן תחות שמיא ואם לעצמם לא הועילו כ' לעובדיהם. ואם כנגד שהיו ית' חכם אמ' נא' דידיה עושה ארץ בכחו מכין תכל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים והוא מבוא' לפי הכונה וכנגד ההפך אמר ונאמר דידיה הבל המה מעשה תעתועים ש'רל שאין בהם חכמה ולא תבונה רק הכל ומעשה שטות ותעתועי. והשלילים ואמר וכאמר לדידיה לא כאלה חלק יעקב וכו' לומר שהוא ית' ברא את הכל ומקיים את הכל לתכלית האומה הקדושה שלזה נקרא יעקב ונוד הכל וכומו שביארנו ברוב במאמר הג' למעלה וחנה מצאנו לרזל ככ' מדרש מפורש ככל הדברים הנאמרים בפרשה הזאת שאנו כביאורה שהם זל גם כן שמו פניהם במדרש המוזר כנגד התחלת פרש' זאת דאיתא התם ויאמר אברהם הן לי לא נתת זרע אמר רב שמואל בר יצחק אמר אברהם לפני הקב"ה המול דוחקני ואו' לי אברהם אין אתה מוליד אמר לו הקב"ה הן בדברין אברהם אימי מוליד אברהם מוליד. שרילא תלד. שרה תלד. והנה דבר ה' אליו לאמר ר' יודן אמר ה' אליו. דבר ה' אליו. והנה דבר שון מלאך אחר מלאך דבור אחר דבור אמר לו הקב"ה אני ושלשה מלאכים נגלים עליך ואומרים לך לוט לייטא לא ירית לאברהם. ויוצא אותו החוצה ר' יהושע דסקנין אמר וכי מחוץ לעולם הוציאו אללא אחוי ליה שקקי שמיא היך מר"א עד לא עשה ארץ וחוצות ד' יוחנן אמר העלה אותו למעלה מכיפת הרקיע הוא דאמ' ליה הבט בא השמימה אין אומרון הכטה אללא מלמעלה למטה. רבא אמרי אל' הקב"ה כביא אתה ואין אתה אצטרולוגוס שפאמ' ועתה השב אשת האישי כינביא הוא בימי ירמיהו בקשו ישראל לבא לידי אצטרולוגיא ולא הניחם הב"ה דכתי' כה

הדרוש הג

אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוי מהמה
כבר ביקש אביכם אברהם לכבד לידי מדה זאת ולא הנחתיו ויזא אמות החונה
ויאמר הבט נא השמימה מלמד שהעלהו הקב"ה למעלה מכיפת הרקיע שאין
הבטתו וכו' שנאמר הבט משמים וראה וגו' אמר ליה עד דאת סנדלך ברגלך דרוך
בוכיח כל מי שנתן למטה מהם מתירא מהם אבל אתה שאתה למעלה
מהם דייטס ויש עלינו להכין ולהשכיל מה היא הכוונה
בחלוקת המאמר הזה למד כדאית ליה ולמד כדאית ליה. וזל שהכוונה בו
בכלל לומר שאברהם אע"פ האצטגימוכו סגדל עליה והורגל בה לכן גם אחרי
שנעשו עמו הרבה נסים וידע גבורותיו ית' וכפלאותיו. עכ"ז בעת שהיה רואה
מזלו ותולדתו על פי מחברתו היה קשה בעיניו שיהיה לו אפשרות להוליד כי גם
שהיה מאמין ביכלתיו ית' וכמציאות עכ"ז עדיין היה צופה ומביט אל מזלו לראות
מה יהיה ממנו והוא אמרס זל אמר אברהם לפני ית' המול דוחקמי ואומר לי
וכו' והוא ית' אשר בחר בו וכודעו אחריו אשר לא היתה תכלית הברואה כי אם
אלהים הראה לו פנים ופני פנים אל שהוא ית' משדד המערכות ומשנה הכחות
בשכלם והראה לו עוד פנים שהוא ית' בתחלת הברואה בדרך שימצא
בה הכח הזה לנאת לפעל בעת בוא הצורך כפי רצונו ית' והראה לו ית' שזה
הדבר משדוד המערכות ושינוי הטבעים והכחות הוא ית' עשה יעשהו באחד
מג' פנים. הא' הוא שהוא ית' לפעמים מתקן הוראת המול בלא שיצטרך לשדד
אותו ולבטלו מכל וכל כי זהו הנרצה ממנו ית' להיות העולם שומר את תמונתו
וכמנהגו מהג. ועד משזל שהפך להם הקב"ה לישראל הפכב ששמו רעה שהוא
מורה על הדם לדם מילה וכמו שיתבאר זה בפירוט המגלה בפסוק יעשו עין
גבוה חמשים אמה וגו' והאופן הב' הוא שכאשר תהיה ההוראה ככ' מורה על
הדבר ההוא ושאל' לה בתיקון בשום נד כפי הוראתה אז הוא ית' עושה חדשה
בעליונים ובחתינוים עד שתתקבל כח ההוראה ההיא וזה הוא כפי מה שהוא
קובכ עליו הדרוש הזה שהוא ית' שם הכח הזה בכל הנבראים בשעת הברואה
לקבל ההתפעלות וההשתנות בעת רצונו ית' וכמ"ס זל על פסוק וישב הים לפנות
בקר לאיתנו כפי המדרש המובא למעלה. והאופן הג' לשדד הכח הזה הניתן
ביד מערכות השמים הוא בא אליהם מצד השכלים הנכבדים אשר הם מניעים
אותם ומתנים בהם כח להתנהג כפי מה שהוא רצונו ית' וכמציאות רצונו שהוא ית'
כתן כח ושלטנות בשכל האנושי בהיותו שלם עם אלהיו שיהיה דבק עם השכלי'
הנכבדים. וגם שיהיה ביתר שאת מהם עד שיהיו הם משתעבדים אליו ולכן
שכל השלם יהיה הוא פועל במערכות השמים ולא יהיה נפעל מהם וכמו שיבא
בדרוש שיבא אחר זה בע"ה. וזהו כנגד האופן הא' שאל' שהשיב הקב"ה לאברהם
ואל' הן כדכריך אברהם אינו מוליד אברהם מוליד. שהכוונה לומר שאל' הקב"ה
מלפי האמת לא היה לך להביט אל המול ואל' ההוראה אחר אשר הראית
לדעת

לדעת כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל וגו' והן לו יהא כדכרוך שחששת אל
 המול יש תקון נקל לזה והוא שאכרם אינו מוליד אברהם מוליד. שבוה עדיין
 יש מקום להוראה ומה טוב ומה נעים דברי הקדושים האדירים האומרים שבכח
 הה"א שכרא בה עלימות' היה התיקון הזה כי זה מוסיקף גבורה בדברנו שאמרנו
 שהכל הושם בכח הבריאה מבראשונה. ומדזה ליה לקרא למימר ויאמר
 לא יירשך זה ואמר והנה דבר ה' אליו לאמר לזה מכח ייתורא דקרא דרשוזל
 שבא אליו דיבור אחר דיבור. ומלאך אחר מלאך בתכיפות ומהירות להסיר
 מזמו הסברא ההיא ולחוקן ולאמנו באמונתו שלא יחוס עוד להוראת המול ושלא
 להביט עוד אל האצטרולוגיא לפי שאינו מחלקה לא הוא ולא זרעו אחריו.
 וכנגד האופן ה"ב חזל ויזאל אותה החוזה וכי חוץ לעולם הוציאו וכו' אלא אחי
 ליה שקקי שמיא וכו'. המדרש הנה יהיה פירוש הכסוף הנה כפי זה האופן ויזאל
 אותו מהארץ אל החוזה לה שהם השמים וקראם חוזה להיותם מקיפים כמרכי
 הארץ. ולזה הביא ראיה מהפסוק שאמר עד לא עשה ארץ וסודות שכוונתו
 ג"כ באומרו חוזה הוא על הכדורים השקיימים שהם סובבים את הארץ והכוונה
 לומר כי לדתי שמים בתחלו והראיה הבוד הבריא' שעשה ית' בה רשם בהתחלה
 דראשונה לשתיה משתנית ומתהפכת כפי רצונו ית'. וזאת היא כונת ההעלאה
 שהוסיקף ר' יוחנן באמרו שהעלהו למעלה מכיפת הרקיע להביט בהם וכמעשה
 כרי להבין תוכן עניינים ואופן משפטיהם מיום היותם כי בן הוא דרך המביט
 מלמעלה למטה שהוא משקיף ורואה היטב בדבר ההוא שישקיף אליו שיראהו
 בכל קצותיו ודריו מה שאינו כן במביט ומציף במה שהוא כנגדו וכ"ש המביט
 במה שלמעלה ממנו. וכנגד האופן הג' אמרו דבן שאל הקב"ה לאברהם אחימי
 ע"ה גביא אתה ואין אתה אצטרולוגוס לומר שגפשה הנביא היא פועלת בכרכי
 השמים ואינה נפעלת מהמה כמו נפש האצטרולוגוס אשר הם מתפחדים מהם
 ולכן הם נופים ומכיטים אליהם לראות מה הוא המשפט היוצא מהם. וגם כי
 הדבר הזה הוא קשה עלינו מאד להביטו מחוייב הוא עלינו להאמינו גם אם לא
 נודע אליו באמתות אך יהיה התפעלות העליוני על ידי חקדי עלינו והנביאים
 ע"ה שלא נודע הדבר הזה באמתות אלא אליו ית' ולדברים בו דיבוק אליה בלא
 דעוה וטוב. והדבר היקר אשר רמזו לנו זל כדריכת העלמים בשמענו מאמר
 מורה דקנו זל שאמר על פסוק של בעלך שעל החומר הוא מרכי. וגם נוסף
 לשמוע אמרו כי נעמו במה שכתב בשתוף רגל שאחד משתופיו הוא באמר על
 סבת הדבר וזורתו. אז נבין ונשכיל דבריהם אלה שכוונתם לומר שגם שהנשמה
 חוזבה מלמעלה ובכחה זה היא מתרבת בשכלים ופועלת בגרמים השמימיים
 ואינה נפעלת מהם עכו מזד השתפותה עם החומר והסתככותה עמו קרוב
 הוא שיכטל ממנה מה שהיה בכחה לעשות אם לא שהגבירו הדיוקים חיל
 לעשות להחליט כח החומר ולהחיות כח הנורה. ולזה חזל שאל הקב"ה ע

דאת סנדלך ברגלך דרוך ככבויא . לל מאחר שאתה בשיתוף החומר שהוא
 מכונה בשם סנדל עם השכל המכונה בשם רגל למה שהוא קבת האדם ועצמות
 צורתו ועכו' אתה מגביר כח השכל על החומר ואתה עושה שגם החומר יהיה
 בערך השכל . בזה יש לך יכולת לדון הככבים במקלותם ולתתם מרמק'
 תחת הדום רגליך וכפי המטא והמתן שנפל בין השמש וכן יהושע ע"ה כנו'
 במאמר המובא למעלה . וגם יל שהכוונה להם זל לומר עד דאת סנדלך ברגלך
 וגו' ר' גם בעוד שאתה עדיין בשיתוף עם החומר דרוך ככבויא וכס' בהפרד הנפש
 מהחומר בעת שובה ל האלהים אשר נתנה כי אז לפי המעלה אשר קנתה ימינה
 הנפש היא היא פועלת נכסים ונפלאות בעולם הזה כפי מה שתדרוש ממנו ית'
 בעד החיים וכו' וכדאיתא בשמות רבה פ' ע"ד על פסוק וכוור לאברהם וגו' הה"ד
 גפן ממזרים תקיעו וגו' ודרשו על זה ג"כ פקוק ושכח אני את המתים שכבר מתו
 וגו' ולפי הנוכחא הכתוב בה עד דסנדלך ברגלך דרוך ככבויא יל שמגד השתתפו'
 החומר עם השכל ועכו' הוא מגביר את השכל וגם עושה לחומר שיהיה בערך
 השכל לפי זה יש לנו יכולת לדרוך את הקונים ואת הברקנים שהוא רמו' ל
 המיקרים והפגעים רעים ותולדות הימים שהם כקון מונד כלהם שכחו זה יכול
 לדרקס ולעבור עליהם ולא יוסיקוהו . הנה נתבאר מהמאמ' הזה כונת דרושו זה
 בכללו והוא שחכמתו יתברך בתחלה הקיפה בכל הדברים הנריכי' לעם זו כחר
 לתחלה לו בכל דור ודור ובכל זמן וזמן ושם רושם בכריאה בכללה להיותה עושה
 דגו' בעת כוא דבדו ית' בכל מה שהוא צורך קיום האומה הנקראת קדושה כדי
 שיתקיים התכלית אשר אליה היתה כונת הבריאה וזאת היא הכוונה ממנו בפי'
 שהתחלנו זאת הפעם ג' בדרוש הזה רכות עשית וגו' ר' רכות ונפלאות שאתה
 עושה עמו בכל דור ודור הנה אתה עשית אותם כשכבר בזמן הבריאה רוצה
 לומר שמתחלת הבריאה כבר עשית רושם ואיכות כנזרים לעשות אליו הרבות
 והתעצמות בעת הצורך להם לקיום אומתו הנקראת קדושה אשר לקחת אותה
 לנחלתך והוא אמרו עשית אתה ה' אלדי ר' לל לקחתנו לחלקך ולנחלתך וייחדת שם
 אלהותך עלינו וכמו שכתבנו למעלה על פסוק ישראל שבט נחלתו ה' כבאות שמו'
 והוא מה שהשלים ואמר נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך רוצה לו אליו
 הנפלאות והמחשבות שעשית אותם מתחלת הבריאה אלינו היתה הכוונה בהם
 ולא היה בהם ערך אליך ר' ללה וסיף גדולה ורוממות אליך כי אתה גדול ונורא
 מעצמך ואמר אגידה ואדברה עצמו מכפר ר' לאס אבוא לבאר הדרוש הזה ר' ל
 איך הרושם הזה הושם בתחלת הבריאה ולהמשיך בו הדיבור כפי מה שיצטרך
 לל אוכל כי עצמו מקפר הדברים הללו לאשר הם מהגדות העמוקים ורחוקים
 הם ומי יוצאם . וכן מצינו ראינו בענייני המגלה המהוללה הזאת שכל מה שנו'
 בה אם מהצרות אשר עברו עלינו אם מהגאולה והתשועה הגדולה הנעשית לנו
 בלהם הם כמוסים וחתומים באזנותיו יתבר' בתחלת הבריאה בכלל הנפלאות

שעשה רושם להם שכן אמרו ז"ל במדרש מגלה זאת וזה לשונם מי פעל ועשה קורא הרורות מראש וגו' מתחלת כריתו של עולם התקין הקדוש ברוך הוא לכל א' א' מה שראוי לו אדם ראש ליצורים • קין ראש להורגים • הכל ראש להרגים • נח ראש וכו' אברהם ראש וכו' יצחק ראש וכו' עד נ"ך ראש למחריבים • אחשורוש ראש למוכרים המן ראש לקונים • וכיון שראו כן התחילו צווחין ויהי בימי אחשורוש הנה הם ע"ה העלו בחשבון עם אותם דברים שפעל ועשה אותם ית' וקרא אותם מראש הדורות • הדבר הזה של מכירת אחשורוש וקניית המן כי לא נעשה כן בכל דור ודור אלא בימים הרבים ההמה • ולכן בראש הדור ההוא השני הרע ההוא שהיה בהם מה שלא היה בימים עברו • כזה ידעו כי בהשגחה ממנו ית' מתחלת העולם היתה הרעה ההיא מיוחדת אל ימי אחשורוש והמן ולכן התחילו הכל צווחין ויהי בימי אחשורוש • ר"ל שהם ימים מיוחדים אליו מששת ימי בראשית וכן גם כן בענין הנס והגאולה אמרו ז"ל במדרש על פסוק איש יהודי היה וגו' אמר ר' יוחנן כל מי שנא' בו היה מתקין היה אדם הא' מתוקן למיתה וכו' אברהם אחד היה אברהם מתוקן היה להדריך בני העולם בתשובה משה וכו' מרדכי וכו' היה מתוקן לגאולה היה • הנה הם ז' שמו בכלל האנשים ההמה אשר כל אחד מהם מתוקן לעניינו מששת ימי בראשית מרדכי ע"ה כי הוא גם הוא היה מתוקן לגאולה ההיא מששת ימי בראשית • ועוד איתא התם בנוסחא של בראשית רבה פ' ר' לוי ורבה ד' לוי אמר כל מי שנאמר בו היה ראש עולם חדש • אמר ר' שמואל חמשה הם נח אתמול אבינו שחקו מים ואמר ר' לוי בשם ר' יוחנן אפי' אנטרלוכין של רחיים נמחה במים • והבא את אמר ויהי בבינו היוצאים מן התיבה אתמהה אלא ראש עולם חדש • יוקף אתמול עמו בפכל רגלו ועכשו ויוקף הוא השליט על הארץ • אלא שראה עולם חדש • משה אתמול כורח מפני פרעה וכו' איוב וכו' מרדכי אתמול היה מתוקן ללליבה ועכשו הוא זולב את זולביו • אלא שראה עולם חדש • הנה הם ז' שמו את מרדכי גם כן בכלל האנשים שראו עולם חדש שהכוונה במאמר עולם חדש על שימי הטבע ושירוד המערכה • וירצה לומר שהדבר ההוא שנעשה עם כל א' ואחד מהחמשה שלמים וכן רבים ההמה יש בו שימי גדול בטבעים בארץ מתחת ושירוד באערכות השמים ממעל וכאלו נברא לו עולם חדש • ובדרך כלל הכוונה מהמאמר הזה שהאיש היהודי הזה המיוחד בדורו לגאולה ההיא היה מיוחד ומתוקן לנס ההוא מששת ימי בראשית וכן ג"כ הוא מכלל האנשים שראו עולם חדש לומר כי לצורך ענייני הנס ההוא בריאה חדשה ברא הק"ה בעלמו בעניני קריעת ים סוף וטביעת פרעה שנעשו על ידי מרעה כי זה שקע את שוקעו וזה זלז את זולבו וזאת היא כוונת ר' יוחנן בפתיחתו שפתח בה להאי פרשתא שהיא פתיחתו ג"כ בדרוש משה וכו' חקדו וואמוכותו לכית יש וגו' וזה למה שהוא ע"ה ראש והביט כנף הגדול הזה שהיה פלא עמוס כמה שהיתה הגורה היא גורה

מאת

הדרוש

מאת המלך המולך ככל העולם בכללו ואפי חק המלכות והנימוס שהיה בזמן
ההוא כי כתב אשר נכתב בשם המלך וכו' אין להשיב וגם כי כל האומות ככללם
פערו פיהם למלקוש הגויה ההיא וכמעט שהיו רוצים לעשותה בעת השמועה
ועכו שבה אחר ימינו ובעלה חק ממלכתם זה מורה בודאי שהגאולה ההיא
היתה מתקנת מששת ימי בראשית וכדאמרן ולזה פתח בפסוק הזה האומה
לכר חסדו ואמונתו לבית ישראל החסד והאמונה שעשה לבית ישראל מראש הדור
מקדמי ארץ בעת החיש אותה שהוא זמן גידת המן והכריח עליו השלום מקוף
הפסוק שאינו מדבר ורמוז אלל על התשועה הגדולה הזאת כפרט שהיתה בימי
מרדכי ואסתר והוא כמה שאמר בקוף הפסוק וראו כל אפסי ארץ את ישועת
אלריכו ואם נתן לבנו להכין ועינינו לראות איזה נב עכר בעול שהיתה בו תשועה
לישראל בכל אפסי ארץ לא נמצא שהיה אלל בזמן מרדכי ואסתר ע"ה שהמן
בעצמו לא נתעורר לעשות הגזירה ההיא אלל לפי מה שראה כי כל היהודי היו
במלכות אחת וכמו שאפרש בע"ה בפסוק ויבקש המן להשמיד את כל היהודים
אשר בכל ממלכות אשורוש כי לחמלה עלינו לשלא נכוא לירי מדה זאת הוא ית'
זדקה עשה עמו באשר נתגנו נפוצים בין העמים ביולכיות חלוקות כדי שאם
תכעוב עלינו מלכו אחת ותחטוב מחשבות להשמידנו תחמול עלינו מלכו אחרת
וגם בקצת ממונה הם ביד המלכות האומרת להשמיד כלכה יברחו מממלכה
אל ממלכה וכמו שפירש מהר"ארכנאל זל בפסוק אמרתי אפסיהם וכן דרשו
זל דקות פרושו בישראל זדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפורס בין האומות
ואולם בזמן אשורוש שכל מי שבשם ישראל יכנה היו במלכותו ואיש לא
נעדר מהגזירה ההיא בודאי היא שהתשועה הגדולה ההיא הנעשית
בישראל וכו' בה חסדו ואמונתו לבית ישראל כדי שיתקיי התכלית
שהיתה מגמתו אליו יתב בעת הכריחה שאם לא היתה
התשועה ההיא על האופן ההוא היה שם ישראל
ח' עובר מן העולם ועד העולם ולזה
השלם הזה הפותח בפתיחתנו
הורה באצבע ואמ' אימתי
וראו כל אפסי ארץ את
ישועת אריכו בימי
מרדכי ואסתר
לרמוז אל
הדברים
הלא והוה שרצינו לבאר בקצת מלין בדרוש הזה ואלו יתברך
השכח והתהלס וההתרוממות
והמעלה ית' וית' אכ"ר:

הר' להביע אומר כי הוא ית' לקיים
 התכלית אשר אליו היתה מגמת פני
 חכמתו ית' בכריאה לא די שהוא ית'
 משדר המערכו ומסנה הטבעי בשכיל
 צורך קיומו האומה חלא שגם הוא ית'
 נתן כח זה ביד חסידי עמו וקדושיהם
 להיותם עושים הדברים האלה בשינוי הטבעים ושדוד המערכות ושיהיו כל
 ישראל נשמעות אליהם לדבר הזה מבלי נטילת רשות ממנו ית' וגם כי קצת מאלה
 הדברים באו וזכרונם בדרושים שעברו אגב ארחייהו. הדרוש הזה יהיה מיוחד
 לברר וללבן הדבר הזה בקנצי מלין. ואתחיל ואומר.

הדרוש

רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך
 אגידה ואדברה ענינו מקפר.

ר' יהושע

בר חנינא פתח להאי פרשתא מהבא. והיה כאשר
 שט ה' עליכם להטיב אתכם וגו' כן ישיש וגו' וכי חדי
 קב"ה במפלתן של רשעים והכתיב בצאת לפני החלון אומרים הודו לה' כי לעולם
 חסדו ואמר ר' יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זאת לפי שאין הקב"ה
 שמח במפלתן של רשעים. ואמר ר' שמואל בר נחמני אר' יוחנן מד' ולא קרב
 זה חלו זה כל הלילה באותה שעה בקשו מלאכי השרת למור שירה לפני הקב"ה
 אמר להם מעשה ידי טבועים בים ואתם אומרים שירה לפני. אר' יוסבר חנינא
 הוא חינו שש אכל אחרים משיש. דייקא נמי דכתיב ישיש ולא כתיב ישוש
 שמע מינה. מקודות פליאות חכמתו ית' ביצירת כל הנוצרים עליונים ותחתונים
 ומקובלת הכפש האנושית ומעלתה על שאר צורות הנמצאות אשר על זה אמר ית'
 בשעת מעשה האדם נעשה אדם בצלמו כדמותנו. היה האדם השלם מושל
 בעליונים ובתחתונים לגזר אומ' עליהם והם יקיימו את דברו שזהו המכוון ממנו
 ית' להיות האדם אחרון ביצירה לכל הנבראים לשיהיו כלם משתעבדים וכבועים
 אליו למה שהיה במדרגת הנורה אליהן והם כלם בערך ההיולי הקודם לצורה
 ביכן חייבה חכמתו ית' בקדר טבע היצירה ושרשה כפי רצונו ית' להיות כל
 מתאחר ביצירה גדול במדרגה אל הקודם אליו. וכבר מודע לנו מחיוב הפרקום
 הגדול עד שאינו דרך לשום ראיה כי האדם הרמונו בשם נעשה אדם היא האומ'
 הנקראת קדושה לבד אשר אליה היתה כונת הכריאה בכללה. וכמאמרם
 אל אתם קרויים אדם ואין מה' קרויים אדם ולזה הממשלה הזאת לא נתנה ית'
 בייחוד רק אליה ולחסידיה ולקדושיה אשר בכל דור ודור שלא עשה כן לכל בני
 למושל חייה אחד מהם בעליונים או בתחתונים ליעשות על ידו חייה גם ופלא

הדרוש הר

באי זה זמן מן הזמנים כאשר שמענו וכן ראינו באומותינו הנקראת קדושה אם
בכללה ואם בפרטיה בכל דור ודור ובכל זמן וזמן אשר הם עושים פליאו בעולם
בדוגמת מעשה יוצרה וכדאיתא בקפר הזהר פ' בראשית וז' פתח ר' שמעון
ואמר בראשית ברא אלהים בהאי קרא אית לאסתכלא דכל מאן דאמר אית
אהא אחרא אשתני מעלמין במא דאמר כדנא תאמרין להום אלהא די שמיא
וארקא לא עברו יאכדומין ארעא וזון תחות שמיא אלה וכו' עד אמר ליה ר'
אלעזר האי קרא דכתיב מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו' מאי שבחא
איהו. א"ל האי קרא בכמה דוכתי אתמר. אבל ודאי לאו איהו כמה דכתיב
כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. דהא איכא מיניה למפתח
פומא דחייביא דמחשבין דק"ב לא ידע הרהורין ומחשבין דילהון וכגין כך
אית לאודעא שטותא דילהון דומנא חדא אתא פילוסופא חדא מאומות העולם
ע"כם לגבאי א"ל אתון אמרין דאלהכון שליט בכל רומי שמיא ובלהון חילין
ומשריין לא אתרבקון ולא ידיעיין אתר דליה. האי קרא לא אבגי יקריה כ"כ
דכתיב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך דעביד שקולא דא לכני
נשא דלית לון קיומא. ותו דאתון אמרין ולא קס נביא עוד כמשה בישראל
לא קס אבל באומות קס אוקי הכא אנא אימא בכל חכמי הגוים אין כמוהו אבל
בחכמי ישראל איכא. מאי הכי אלהא דאית בחכמי ישראל כוותיה לאו איהו
אלהא שליטא אכתכל בקרא ותשכח דדויקנא כדקא יאות. אמרינא ליה
ודאי שפיר קאמרת. מאן מחיה מתים אלא קבה בלחדוי אתא אליהו ואלישע
ואחיו מיתאי. מאן מוריד גשמים אלא קבה בלחדוי. אתא אליהו ומניע לון
וכחית לון בצלותיה. מאן עביד שמיא וארעא אלא קבה בלחדוי אתא אברהם
ואתקיימו בקיומיהו בגיניה מאן מנהיג שמשא לא קבה בלחדוי אתא יהושע
ושכיך ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך דכתיב וידום השמש וירח
עמר. קבה גזר דין ואתקיים אוקי הכי מרעה גזר דין ואתקיים. ותו
דקבה גזר דין וזדיקייא דישראל מכעלין לון דכתיב זדיק מושל יראת
אלהים. ותו דאיהו פקיד לון למהך באורחוי ממש לאתדמא ליה בכלא. אול
ההוא פלוקופא ואתגזיר בכפר שחלין וקרון ליה יוקי קטינאה ואוליך אורויתא
קביא ואיהו יתיב בין חבימין ונכאין דההוא אתר וכו' הנה נא ראינו כי הפילוקופ
הזה בראותו שהפקוק הוא רומז אל הדבר הזה ר"ל שלא נאמרה הקגולה הזאת
כי אם באומת ישראל המיוחדת אליוית' נתגזיר וקבל עליו עול התורה והודה על
האמת המפורסם אשר אין יכולת לכל אדם להכחישו כי הוא דבר אשר
הושג בחוש. וכן ג"כ ב"ד באו דבריהם על הסגנון הזה בעצמו דאיתא התם
הכי אין כאל ישורון. אין כאל ומי כאל ישורון הנאים והמשוכחין שבכס אתה
מונא כל מה שהק"ב עתיד לעשות הקדים ועשה על ידי הנדיקים בעה"ז. הכ"ה
מחיה מתים. ואליהוה החיה המתים. הק"ב עזר גשמים. ואליהו עזר
גשמים.

גשמים . הקב"ה מברך את המועט . ואלהיו מברך את המועט הקב"ה מחיה
 מתים ואלו שמועט מחיה מתים . רז"ל קא דייקי קרא דקאמר אין כאל ישורון בכ"ף
 קמוצה שלפי המשפט היה ראוי ל"כף ההיא שתהיה שואית ויהיה פי' הפסוק
 אין כאלהי ישראל וגם כי רש"י ז"ל והפשטנים פירשו הפסוק בדרך קריאה
 ש"ל יש רון הלא לכם לדעת שאין כאל . רז"ל דרשוהו בלי קרום שהכוונה ממנו
 לומר אין כאל אלא ישורון שכן הרבה מקראות חקרים המלה המחברת .
 והכוונה בכלל בשמי המאמרים הנזכרים שהאנשים השלמים הם דומים ליוצרים
 בדמיון גדול עליהם כב יכול שהם כמוהו ממש כמו שנאמר כי בכל חכמי הגוים
 ובכל מלכותם מאין כמוך . הא בחכמי ישראל יש כמוהו . וכן ג"כ יש להם
 דמיון אליו ית' עד שנקראים בשם אל וכל זה היה להם מצד שהם דוגמת הצורה
 עם ההיולוגי לגבי כל הנכראים ולכן הם שליטים בהם כפי מה שאמר הוא ית'
 בזלמנו כדמותנו וכו' יתישב ודבר בעל המאמר כי לפי הנראה לכאורה הוא
 קשה באמרו אמה מונח כל מה שעתיד הקב"ה לעשות הקדים ועשה על ידי
 הצדיקים אשר למה תפס לשון קדימה שה"ל כל מה שעושה הקב"ה עשוהו
 הצדיקים ויהיה מונה והולך בקדר שתפס ואולם לפי דרכנו ניחא דהאי קדימה
 היא בשעת היצירה ר"ל ששם בטבע כל המזרים שהיו משתעבדים לצדיקים
 וכדאמרן . ולכן יש להם כח וממשלה בין בדברים הטבעיים כמו המטר שא"עף
 שלא נמקר ביד שליח הם שליטים עליו בין בדברים הנסיים אשר הם בלתי
 טבעיים כלל כגון לברך את המועט ולהחיות המתים וכמו שנאמר תמשילנו
 במעשה ידך וגו' ופירשוהו ז"ל שהוא רומז גם אל השמים והארץ שהם מעשה
 ידיו ית' כמו שנאמר חף ידי יקדה ארץ וימיני טפחה שמים . וגדולה עוד
 מזה עשה ית' לעמו יש שנתן כח וממשלה ביד קדושיהם לפעול בעליונים
 ובתחתונים כפי רצון לבס הון והטהור גם אם לא יהיה רצונו הוא כב יכול אל
 הדבר ההוא באותו עת עכ"ז הוא ית' מבטל רצונו מפני רצונו ומקיים מאמרו
 וכמו שדרשו ז"ל על פסוק מושל באדם גדיק מושל ביראת אלהים כמדורש וכנז'
 במאמר המובא למעלה ממדרש זה הר . ולכן הנבקים והנפלאות ההמה הנעשים
 מהם בכח זרועם וכמו שאמר הכתוב ואם זרוע כאל לך . ועד מה שפירשו מהר"י
 הכהן ז"ל הוא ית' קוראם על שם אותם צדיקים שנעשו על ידיהם אותם פלאות
 וכמ"ש ז"ל במדרש אשרין ישראל מי כמוך וגו' הקב"ה עושה מלחמתן של ישראל והנצחון
 שלהם הוא וכן הוא אומר לכל האותות והמופתים אשר עשה משה וגו' אשר עשה
 ה' לא באמר אלא אשר עשה משה הקב"ה שלחו לעשות והנצחון נקרא על שמו
 וכן דבור אומרת לברק קום ברק ושכה שבייך וגו' וכי שביו של ברק הוא והרי היא
 אמרה לו קום אלא קום ולא תעשה מלחמה כי המלחמה היא של הקב"ה שנאמר
 כי יום היום אשר נתן וגו' וכן הוא אומר מן שמים נלחמו וגו' והיא נקראת על
 שם ברק וגו' וכן דוד כשירד להלחם עם גולית אמר וידעו כל העם הזה וגו' וכתוב

הדרוש הר

הכה שאול באלפיוודו ברבכותיו אמר דוד לפני הק"ה אתה הוא העושה
מלחמה ולך הוא הנצחין שנאמר לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וגו'
אל"ה לך לך הנצחין חף אנינות לך הנצחין ההד' למנצח לעבד ה' לך לך
עב'. והכוונה בכלל בדבריהם אלה לומר שהנצחיקים ע"ה אינם נותנים אל
עצמם המעלה הזאת אשר בכחם לעשות למה שבחינתם בעשיית אותם נסים
אינה אלא אליהו' אשר בכח חכמתו ית' השקיף בעת היצירה לברוא את כל
הנוצרים בדרך שיהיו משתעבדים לנפש השלמים למה ששם אותה צורה לכל
הבריא' בכללה ולכן הם מותיין הגדולה והתפארת ליוני' הכבוד עולמו בחכמה
נפלא' על זה האופן' ואלים הוא ית' מענותותו וחכירותו הוא מסיים בחינתו מחד
הקבה המקרבת כי גם שהיה זה הנס בכח היצירה בקבה מקדמת מומנו ית'
הוא ית' רואה כי הקבה המקרבת והפועלת במה שבה הוא הנצחיק הזה אשר
בכח קדושתו ובדכקות נפשו בעליונים הוציא לפועל הנס ההוא וכש' אם היתה
השעה גזרה מהש' שלא ליעשה הנס ההוא אז שלא יהיה טל ומטר לפי רצונו
ובאים הנצחיקים ועושים לו ית' שיעשה כפי רצונו לא כפי רצונו וכמעשה אליהו
זל כהערה שקפץ ונשבע אם יהיה טל ומטר כי אם לפי דברו שהכוונה באומרו
לפי דבריו ללפי דבריו ולא לפי דברו ית'. וכן מעשה דחיי המעגל בהמטרה
יוכיח שנשבע כשמו הגדול ית' וכמו שיבוא בע"ה בזה הדרוש' לכן בבחינה זאת
הוא ית' מקבב פני הדבר אל הקבה המקרבת וקורא הפליאות ההמה בשם
הנצחיקים ההמה שהיו הם בכח נדקתם קבה מקרבת אל אותם הפליאות' ולפי
זה היתה הכוונה ממונו בהוצאתו פעם רביעית בפסוק רבות עשית אתה ה'
אלהי נפלאותיך ומחשבותיך וגו' הכוונה לומר רבות עשית אתה ה' אלהי בוחן
הבריא' שיצרת עולמך ותכנת אותה באופן שיהיו אלו הרבות וההתעצמו בזמנ'
והוא אומרו עשית אתה ה' אלהי ר'ל ככה הבריא' שהיתה בכח ה' אלהים שנאמ'
ביום עשות ה' אלדים ארץ ושמים וכמו שפירשנוהו למעל' גם כן' ואמ' נפלאותיך
ומחשבותיך אלינו' ר'ל אותם הנפלאות והמהשבות שעשית מעת היצירה אתה
מיחסם אלינו שמתוך ענותותך אתה מרבה אותנו ומגדל אותנו כאלו אנו בכחנו
הם העושים אותם ואתה קוראם בשמנו' ואמר עוד כפי כוונה זאת אין ערוך
אליך רוזה לומר אין אתה בוחן ועורך הדברים אליך גם שאתה הוא העושה
הדברים האלה מראש מקדם אלא אתה עורך אותם אלינו למה שאנו הקבה
הקרובה וכאמור' ואמר אגידה ואדברה על דרך מה שפירשנוהו בדרוש הקודם
רוזה לומר אם אבוא להגיד ולקמר איך חייבה חכמתו ית' להיות היצירה על זה
האופן עצמו מקפר הדברים האלה' ומצאתי און לי מומאמר אחד לר'ל נאמר
על הפסוק' שהתלנו בו שהוא מקיף בכל מה שהוא טובב עליו הדרוש הזה בכלל
וזה לשונו'. בירושלמי ד"ה אמר ר' קימון רבות עשית אתה ה' אלהי לשעבר.
מבאן ואילך נפלאותיך ומחשבותיך אלינו. אמר ר' יהושע משל למלך שהיה

לו אורולגין וכיון שעמד בנו מקרה לו אמר ר' יוסף למלך שהיה לו שומירה כיון
 שעמד בנו מקרה לו אר אחא למלך שהיתה לו טבעת כיון שעמד בנו מקרה
 לו אר חייא למלך שהיה לו כלי נגרות כיון שעמד בנו מקרה לו אר יצחק
 למלך שהיו לו אוזרות כיון שעמד בנו מקרה לו רבנן אמרי למלך שהיה לו
 צרתק של רפואות כיון שעמד בנו מקרה לו עבד דבריהם זל ולנו יש לדעת אם
 אלה השלימים וכן רבים הם חולקים זה על זה או אם הם מוקיפים כל אחד על
 חבירו ואם הם חולקים מה ענין מחלוקתם וכמאי קאמפלגי ואם הם
 מוקיפים יש לראות מה היא תוספת טובת כל אחד על חבירו וגם יש לראות
 מה מצאו זל יחור או קושי בפסוק הזה עד שהביאו אותו אל חדר הוראתם
 לדרוש בו הדרישות האלו עלפי המשל שמשא כל אחד מהם למר כדאית ליה
 ולמר כדאית ליה ולמאי דחנקתבר לך שלפי הנראה משטחיות דבריהם
 זל אומר אני שאינם חולקים אלא כל א' מהם הוא מוקיף כח וגבורה במעשה
 צדקו הנעשי על ידי הכן יקיר לו בנו חמודו ידידו וילד שעשועיו יתמה שהכריחם
 לדרוש הפסוק הזה כפי מה שדרשנו הו לפי שראו זל שלפי משמעותו היה לו למר
 בדרך כלל רבות נפלאות ומחשבות עשית אתה ה' אלהי אלינו וגו' ולמה לו למר
 רבות עשית אתה ה' אלהי חלוקה אחת ואח"כ חזר ואמר נפלאותיך ומחשבותיך
 אלינו כו' ולזה באו ע"ה ודרשוהו שהפסוק הוא מדרב"ב חלוקות כב' זמנים
 שונים יר"ל רבות עשית אתה ה' אלהי בזמן קדר הבריאה שמעת הבריאה שמת
 דושם בככראים להיותם מנזאים לפי הצורך ככל זמן וזמן הפלאות ההמה
 זכונ"ב שמת רושם בפשטות החומה הקרושה להיות כל היצורים משתעבדים
 אליהם על פי הדברים האלה ד"ל כפי הקבולה ששמת בפש האנושית ע"ה מה
 שהקדמנו בדרושינו זה והוא אמרו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו ד"ל ככל זמן וזמן
 ובכל דור ודור נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כפי אתם הרבות שעשית בזמן
 הבריאה ואמר אין עריך אליך יר"ל כפי הדרך שאנו בו שהבריאה שעשית אתה
 ה' אלהי על זה האופן מהרושם אם לככראים להשתעבד אם לפש האנושית
 למשול בהם אין עריך אליך כאלהים לעשות כמעשים האלה בעולמך אלא אם
 עמך ונחלתך שאנו בערבך לכל הדברים האלה וכמאמר רשב"י ע"ה ומאמר
 בר' הנו למעלה ואמר אגידה וגו' כפי מה שפרשנו והוא עצמו מאמר ר'
 סימון שאמר רבות עשית לשעבר מכאן ואילך נפלאותיך ומחשבותיך אלינו
 שהכוונה באמרו לשעבר הוא רמוז על זמן הבריאה והכוונה לו באמרו מכאן
 ואילך ר"ל ככל דור ודור הם יוצאים לפועל אותם הנפלאות ומחשבות על ידינו
 למה שקבע אותם אלינו ר"ל שהם מקבולת נפשותינו ובאו אחריו ע"ה חבירו מאירי
 כתיבה דרוש הזה במסליהם הרבים והנכבדים האלה והנה ר' יהושע ראה והביע
 שהדברים הנדולים והנוראים שהוא רמוז שיהם הפסוק באמרו רבות עשית וגו'
 הם הנוראות הנעשות בשמים ממעל מסדור המערכות ובטול כח כוכבי השמים
 ובקליהם

ובקליהם על ידי הצדיקים והחסידים למה שגם העליונים יוצרו כאופן ההשתעבר
 אליהם וההכנע לאמרום וההזדוות לקיום דבריהם והוא מה שכוון במשל
 שנשא על זה משל למלך שהיה לו אורולוגין שהוא הכלי שמכווין בו השעות
 מתנועת השמים והככבים במסלותם וירל שמלך מלכי המלכים הקב"ה היה לו
 כלי האורולוגין הזה מוזן הבריאה מוזן ומיומן לעשות בו רצונו לבטח חמוד וכיון
 שעמד בנו מקורו לו רוצה לומר שמקר לו הכח הזה שעליו נקרא בשם שדי יתברך
 ונתן אותו בידו למסול בשמים ממעל לבטל מהם הוראתם כי על כן נקרא בשם
 אל בדרשתם זל כפסוק אין כאל ישורון וכאמר במאמר המובא למעלה י ורבי
 יוסי בא והוקיף אומן במעלת הבן הזה אשר הוא ידיו חסו ואמר שיש לו לבן
 הזה מעלה אחרת ורבו יתירא והוא לפי שאמונתו הנכונה והנאמנה באמונת
 החדוש היא שהאל יתברך הבריאו כלן בדרך שיהיו קיימים בטבעם עם רצונו
 ית' הדבק עם הטבע ההוא רוצה לומר שאין לכבראים קיום מצד טבעם לבד לא
 עם הרצון האלדי ית' הדבק עמהם והוא מה שהוכיח האל ית' לאיוב על מה שהיה
 מסלק השגחתו ית' והוכיחו ית' כמה שהוא ית' בכל עת ובכל זמן רצונו הוא קיים
 עם כל בריאה ובריאה ושואין קיום לכבראים מצד טבעם לבד וזהו כמה שמצינו
 שרוב תוכחותיו ית' אמרם לו בלשון עתיד ובלשון הווה כאומרו התקשר מעדמות
 כימה וגו' התרים לעב וגו' התשלח ברכים וגו' מי יספר שחקי בחכמה וגו' התאזר
 ללביא וגו' התתן לקוס וגו' המבינתך יאבר כן וגו' שלכאורה נראה שהיה לו ית'
 לומר לו האם קשרת מעדמות כימה או משכות כקיל פתחת וכן כל אותם דברים
 שהזכיר לו יתברך ממה שיצר בעולמו כיון היה לאומרום כפי דרך זו בלשון עבר
 על קדר הבריאה ואלו לפי מה שאנו בו תבוא על כיון התוכח כפי אותו אופן
 כדי לאמת ההשגחה ממנו ית' בעולמו ולומר לנו שהוא ית' רצונו קיים עם טבע
 כל יצירה ויצירה וראוי לומר עליו ית' שהוא המקשר כימה בהווה וכן כל מה
 שקדר לאיוב מהשמימיות והטבעיות לומר שמה שהם עושים והולכים הוא ית'
 עושהו בהווה מצד רצונו הקיים עם הטבע שנתן בהם שלזה נקר ית' חיי העולמים
 והדבר היקר הזה כבר הארכו בו מענית הראשונים והאחרונים וכמו שאמר
 איפו לאיוב הלא אלה גובה שמים וכמש' מהר' הכהן זל ורזל רמז אל הדבר הזה
 באומרום כל העולם תלוי בזרועו ית' להורות שחכו וגבורתו ית' היא המקיימת את
 העולם כי כמו שהוא ית' הקב"ה המהווה בן הוא הסבה המקיימת * וכאמר
 דוד הע"ה כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד * שירל שהוא ית' בהתחלה ראשונה
 אמר ויהי כמו שאמר בכל בריאה ובריאה ויאמר אלדים ויהי בן והוא מש' כי
 הוא אמר ויהי * וכנגד קיום ההווה בהווה אמר הוא צוה ויעמוד * לומר שאין
 קיום לכריא' לא מצד רצונו ית' הדבק בה והנה הכח הזה מקרו לבטח חמודו רוצה
 לומר שהאומה הנקראת קדושה היא חבה המקיימת את העולמות בכללם וזה
 בדקוהת אליו ית' ובהתעקקותה בתורתו הקדושה * וכד' רשת זל על פקו נמוגים

ארץ וכל מושביה חכמי תכנתו עמודיה קלה ועל עינין זה אמרו זל כל הדן דין
 לאמתו נעשה שותף לה כה"ה במעשה בראשית זכור שהשתתפות היה הוא כמה שהם
 עושים רצונו יתברך אשר אליו היתה תכלית הכריאה שבעשיית רצונו ית' יש מח
 ה' במעשיו ותדבק השגחתו ושמירתו לעולם יוהו כוונת המשל שנשא ר' יוסי זל
 בענין הזה באומרו משל למלך שהיתה לו שומירה וכו' שהשומירה היא הסוכה
 שעושים שומרי הגנות והפרדקים וזה רמז למה שברא יתבר' עולמו בדרך שאין לו
 קיום חלף בשמירתו ית' אליו וכשעמדה האומה על הר קיני וקבלה את התורה
 חזרה השמירה הזאת אליה שהיא הסכה המקיימת והמעמד כשם שהיא הסכה
 הזמה וזה מעיקר' לאשר היא היתה תכלית הכריאה וכמאמ' התנא ע"ה על ג' דברים
 העו' עומד על התורה ועל העבוד ועל גמילו' חקדו' וכונתו באומרו העולם עומד
 לרמוז אל הסכה המהווה שיר' שיקוד העולם שעומדת עליו הויתוהם הג'
 דברים הללו ומקיימי ג' דברים הללו הוא האומה הנקראת קדושה ח"כ היא
 הסכה המהווה וכנגד הסכה המעמדת והמקיימת אמר התנא כ"ה על ג' דברי'
 העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום וגם כי המשנה הזאת ה"כ נזכרה
 ביאור אשר למה זיחסה הקיום וזה העמדה לג' דברים חלה האחרונים והלא
 אותם הג' דברים ה"כ בראשונה יהיה בהם די לקיום וההעמדה שמשאר שהיו
 הם קבת ההויה כ"ה הוא שהיו הם עצמם קבת הקיום וההעמדה אין זה מקומה'
 ואלם למה שאנו בו עליה בידיו מתרתו מתנייתא קמיתא ובתרייתא שהאומה
 הנקראת קדושה כשם שהיא קבת ההויה כך היא השומרת וכוזרת אתה וכמו
 שאמ' מענין זה בדרוש הקודמי לזה ולזה אמ' נושא המשל ע"ה שהשומירה שהיתה
 למלך נתנה לבנו והוא מבואר לפי הענין וכו' ר' אחא והוסיף לנו אומץ באהבת
 הבן היקר לאביו כמה שנתן לו ית' הכח שהוא בידו ית' מעת הכריאה בענין
 הטבעים והאיכות כמה ששם רושם בכל הנכבדים שיהיו משתני מזה לזה בעת
 בוא דברו ית' כמו מי שטבע באיכות החום שישתנה לקור וכן ההפך וכמו שאזל
 יקו המים יקוולי בריותי למה שאנו עושה בהם שהכח הזה נתנו ביד בנו ד"ל
 שיהיו חקדינו גזורים על היצירות לשנות איכותם ומוגם וכהיאדר' חנינא שאמ'
 לבתו מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק וכן היה שנשאר הכר ההוא
 שהיה בו חומץ דולק והולך כל הלילה ההוא וכל היום עד שהבדילו עליו במוצאי
 שבת וכהנהומילי מעלייתא הזכרים בפרק קדר תעניות והוא המשל
 שנשא השלם הזה מהטבעת שהיתה למלך וכו' שהרצון בטבעת הכתנת מואת
 המלך למוצא חן בעיניו הוא נתינת הרשות לגזור על כל עבדי המלך באות נפשו
 ושיקיימו את דבריו כגורת המלך עצמו והכוונה לומר שנתן ית' טבעתו על יד ימין
 האומה הנקראת קדושה לגזור או' על כל הנזכרים לשנות איכותם ומוגם ולעשות
 בהם כפי רצונם וכו' אחריו ר' חייא והאיר גתיב לאמר שגם כן נתן ית' לעמו
 בחירו כחו הגדול והכורא שבו יצר את היצורים מהאפק המוחלט וכמאמר בעל

הפר יצירה ע"ה ועשה אימי ישנו והכח הזה הוא ית' עושהו בכל עת ובכל זמן
להמציא מצואים מהאפס לפי צורך השעה ומכ"ש שהוא ית' מוסיף שפע וברכה
להרבות הדבר המועט ככד הקמח והאבן שמן וכמו ויאכלו ויוותרו כדבר ה'
הנאמר לאילטע ע"ה. וכן גב' האומה הנקראת קדושה ניתן לה הכח הזה ר"ל
להמציא מצואים מההעדר ולא לכביאים ע"ה לכד היה החק הזה אלא כסגס הוא
ניתן לחקידעי עולם ואפילו לנשותיהם וכהה"ח דאמרינן בדביתהו דר' חנינא בן
דוקא דאשכחתייה לתנורא מליא רפתא ואגנא מליא לטיא המוכא כפ' הנו' והוא
המשל שנטא השלם הזה מכלי הנגרות שהיה למלך וכו' שבכלים אלו הוא ממציא
דברים וכלים מכלים שונים ומביאים לעולם. כך הוא ית' ברצונו המציא מצואים
מאין בכח התורה שנקרא' כלי אומנתו כדרשתם ז"ל על פסוק ואהיה אצלו אמונ'
אמרה תורה אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה וכו'. ונתן הכח הזה לבנו יחידו
לעשות הוא גם הוא בראים כפי רצונו. וזה היה להם בכח התורה שנתן להם
שהיא הכלי שבו נברא העולם והעומד על קודותי' יהיה לו יכולת להמציא מצואים
יש מאין וכש"א ז"ל יודע היה בכלל לזרף אותיו שנבראו בהם שמים וארץ ואם לא
בא אל שערי חדריה דז' לו באהבתה והדבקות במצוותיה וכוה די לו להיות לו
יכולת להמציא מצואים ולחדש חדשים ובהיהו דרביתהו דר' חנינא בן דוקא
וכיוצא בה ובארעהו ר' ינחק ע"ה וחקרו לומר שהוא ית' נתן לבנו בכורו כח
וממשלה ביותר ממה שזכרו חביריו הראשונים והוא כמה שטעם ית' מקודות
פלאות חכמתו ביצירת כל המצרים ובקבלת הנפש האמיתית לשתיה היא
מושלת בהם והם יהיו משתעבדים ונכנעים אליה וזה גם לסמת רצונו ית' כב
יכול לפי השעה ר"ל סגס אס תהיה השעה דחוקה ואין לה כושר מאתו ית' לפי
עון הדור שנספקו המקורות ונשברו הצמורות עכו' צדיקי עולם בכח קדושתם
ובזכות תורתם הם מורדים השפע והברכה אל העולם וממשיכים הרצון הטוב
משוכני סנה בהכרח עליו כב יכול ומבטלין הרצון שהיה לו שלא להשפיע ט. כה
וכה הוא מעשה רחוני המעגל דשלחו ליה רבן ועל דרכיך נגה אור דור שהיה
אפל הארתו כתפלתך דור שהיה שפל הגבהתו כתפלתך וכנגד זה נשא משלו
מהאורות והוא מבוחר לפי הכוונה וזכור תזכור המאמר שא"ל על פסוק וחנותי
את אשר אחון בשעה שעלה מטה למרו' הראהו הקב"ה אורות כו'עד והללו למי
ואמ' לו למי שאין לו כלום אני נתן; לו בדרך דקה שאל וחנותי את אשר אחון וגו'
כי המשל שאנו בו יבא על ככון לפי מאמר זה ויר' שהכח הזה שיש לו ית' להתגבר
על מדת דינו ולתת שפע וברכה ושכע רצון בדרך דקה נתנו הוא ית' לבנו להיותו
כמוהו מוריד השפע והברכה במתנת חנם. ואח"כ כאו רבן והגדילו לעשות
בכח הכן הזה הנאהב לאביו וזה למה שהוא ידוע שיש הכדל גדול בין הרופא
שנותן הסדור לשמירת הבריאו'. ובין הרופא המתן רפואה והנהגה להקר החולי
אחרי היותו וכל שכן אס הוא חולי מקוכן וממית. והנה הוא ית' הוא הרופא

האמת

האמת כי הוא ית' מחויר נשמות לפגרי' מתי' וכל שכן שנותן רפואה לחולי הממות
 וכמו שנאמר הרופא לשכורי לב וגו' רוצה לומר כי גם שהלב הנשבר ונדכה אשר
 הגיע חליו לבית חללו אי אפשר שתהיה לו תרופה לפי הטבע עכו' ככחו ית' הוא
 רופא גם לשכורי לב * וכן נאמר ג' על התעקקות בתורה אשר היא ניצוץ
 מאורו ית' רפאות תהי לשרך ושיקוי לעצמותיך שהכוונה לומר שגם חולי הטובה
 הוא ממיית כודאי למה שהוא התחלתי יצירת האדם וכמו שאמר הרופאים וכן גם
 כן יובט העצמות והתעקמותם הוא אחד מאותות המות למה שזה מורה על כלו
 הלחות השרשי מקבת החום המתגבר עליו והרופא צוה לתלמידו ואמר לו
 כשתראה אותות המות הוא חולי רע השמר לך פן תרכאהו פן תקרא רופא רע
 לזה אמר רפאות תהי לשרך ושיקוי לעצמותיך * לומר שגם שאלו החלאים הם
 ממייתים והם אותות המות לפי הטבע עכו' בהשגחתו ית' לפי ההתבונן שיהיה
 לאנשים החולים מהם בתורתו הוא ית' מקביר מהם החולי ההוא וכמו שאלו בתורה
 ביעודיו ית' הקביר ה' ממך כל חולי וגו' ועל דרך מה שפירשהו מהר"י אברבנאל ז"ל
 וכבר הארכנו בזה בפי משלי * והנה הוא ית' כתיב הכה הזה אל העם כחר לנחלתו
 במה שטס רוטם ויכולת בקבולת נפשותיהם לבעול את הגורה קשה גם אם יצאה
 ונהיתה וכמו שנאמר החל הנגף בעם ונאמר כאהרן עה' ויעמוד בין המתים ובין
 החיים ותעזר המגפה * וכן בפנחס נאמר ויעמוד פנחס ויפלה ותעזר המגפה
 וראה תראה במדרש רבה מה שדרשו ז"ל על פקוקים אלו * וכן גם כן ברוד העה'
 גאמר וישא רוד את עיניו וירא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו
 שלופה בידו נעויה על ירושלם * וכאשר התפלל והקריב את קרבנו גאמר וישא
 ה' למלאך וישב חרבו אל מדנה וגו' ואין זאת בכיאים לכד כאהרן ופנחס ורוד לא
 גם לאחרונים מהחקידים ואנשי מעשה כמעשה דר' אחא במתא מחקיא המוב'
 במדרש הנעלם פ' וירא אלו * וגדולה מוזאת מיניו להם עה' שהחזירו נשמו לפגרי'
 מתים כהיה דר' חייא כמעשה דרבינו הקדוש עה' עם אנטונינוס וכהיה דר'
 דרבא דשחטיה לר' וירא וכעא רחמי עליה ואחיה וכהיה דר' מאיר עם רבי
 הובא שהחיה אותו לאחר שהיה בקברו והו' כונת המשל שנשא רבין מהגדרת ק
 של רפאות והוה מבואר לפי דרכו נמצא שכלל דעותם ז"ל הוא שכל אחד מקרושי
 האומה הנק' קדושה יש קבולה בפשו מכח יצירתה שנאמ' בה בצלמו כדמותו
 שיהיו כל הנצורים נשמעים אליה אם לבעול גורת המערכה השמימית ולשנותה
 והוא המשל מהאור ולגון וכאמור * ואם להיותם הסבה המקיימת והמעמדת את
 העולם * והוא משל מהשומירה וכאמור * ואם לשנות ולהחליף איכות הדברים
 הטבעיים לקרר את החום ולחמם את הקר * והוא המשל מהטבעת וכאמור *
 ואם להמיא מוצאים ולעשות את שאינו ישו * והוא המשל מכלי של גברות וכאמור *
 ואם להחזיר את הנצורות כאשר היו בראשונה ולהמשיך את הכרכה אף על פי
 שנפסקה וגם כי אין הדור ראוי לכך וכמעט שיש בזה בטול רצונו ככ' יכול והוא
 המשל

חדוש הד

המשל מהאזדנות ובאמור ואם להקיר את הגזרה הרעה לע"פ שהתחילה ח' ו
ולהשיב נשמות לפגרים מתים והוא המשל מהגרתק של רפואות וכדאמרן
וכל זה עשאו להם ית' מתחלת הכריאה במה שסע רשע בקצת הכבדאלי להיותם
מושתעבדי וככנעים ונשמעים אל כפשות הקדושים וכן גם כן עשה רשע ובגולה
ביצירת הנפשות ההמה לשיהיו שולטים בקצת הכבדאים ואם מושאי המשלים
החלה ע"ה לפי הנראה לא דברו אלא כנגד הגרמים השמימיים ומה שלמטה
מהם האמת הוא כי ככלל בדבריהם גם עולם המלאכים כי לא יסלטוהו דזקים
והחק דים ככל הדברים הנזכרים וכפי מה שאמרנו עד שתקדם להם השליטון
והיכולת במלאכים המנהיגים אותם לבעל מהם כח ההנהגה ההיא והוא מבואר
מעצמו וכן מצאנו ראינו שאמרוהו ז"ל גם כן במחור על עולם המלאכים
כדאיתא התם כ"ר ב"ר ע"ר ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון ר' מאיר אמר מי גדול
השומר או הנשמר מן מה דכתיב כי מלאכיו יזוה לך לשמרך וגו' הו' אמר
הנשמר גדול מן השומר רבי יהודה או' מי גדול הנמשא או הכישא מן מה
דכתיב על כפים ישאונך וגו' הו' הכישא גדול מהנמשא רבי שמעון אמר
מי גדול המשלח או המשתלח מן מה דכתיב ויאמר שלחני הו' אמר המשלח
גדול מן המשתלח הכוונה להם בדבריהם אלה לומר שהשכל האנושי בהיותו
דבק עם אלוהיו הוא פ' על במלאכים ולא יהיה הוא נפעל מהם וזהו הס
ז"ל כל אחד מוסף מעלה ותהלה לשכל האנושי במה שהוא שולט במלאכים
כי ר"ה ע"ה לא נתן את פניו אלא כנגד השמירה שמלאכיו השרת שומרים את
הצדיקים מהפגעים הרעים הנועדים לבוא עליהם אם מן השמים ממעל אם מן
הארץ מתחת ור' יהודה ע"ה הוסיף לנו לקח טוב במה שצדיקי עולם הם
נצולים על ידי המלאכי גם אם ח"ו כבד היגיעתם הרעה ונפלו באחת הפחתים
הם נושאים אותם מבור שאן שלא תהיה ההצלה והעלייה אלא ע"י מלאכי עליון
ור"ה ע"ה נתן יותר שאת לשכל האנושי במה שהוא יכול לעכב על המלאך מלעשות
מה שנגלח אליו בעשותו מהגזרות רעות ח"ו ושהמלאכים הם משועבדים אליו
לדבר הזה ולזה תפש כלשוננו ע"ה ענין ההשתלחות שהוא רמוז אל ההשתעבדות
אליו לשמוע דברו ולהיחייב מאמר יוצרו כב יכול וכמו שכתב מבואר בדבריהם ז"ל
בתשלום מאמרם זה ז"ל ויאמר שלחני שהגיע זמן קלוקי לקלק להקב"ה אל יקלטו
חביריך אל למחר אנו בא לקלק והם אומרים לי כפם שלא קלבת את מולך כך אין
אתה מקלק היום אמר לו שיש צדקייבת לא אשלחך כי אם ברכתני אל' אוחז
מלאכים שבאו אלל אברהם אבינו ע"ה לא פירסו ממונו אלא בכרחה אף אתה
כן אמר לו אותם נשתלחו על מנת כך ואולי לא נשתלחתי לכך אמר לו שיענת
קייבת לא אשלחך כי אם ברכתני ר' לוי בשם ר' שמואל בר נחמני אמר
אמר לו מלאכי השרת על ידי שגלו מסעורין של הקב"ה נדחו ממחיתן לקח שנה
אשמע לך ואדחה ממחיתני אמר לו שיענת קייבת לא אשלחך כי אם ברכתנו

אמר ר' הונא בבבוי אמר המלאך אני מגלה לו אם אומר לי הקב"ה למה גלית לך
אני אומר לפמו רכשע בניך גזורים ואין אתה מבטל גזירתך. אני היית
זכור לבטל גזירתך וכו'. בדבריהם אלה זל ביארו שהמלאך בא על יעקב ע"ה
בג' טענות אמיתיות ומוכרחות כפי האמת הנכון להסתלק מידו ולא הועיל לו
מלעשות כרצונו של יעקב גם אם לפי הנראה שהיה רצומו הפך רצונו של מקום.
וזה למה שמסרתי המלכים העבדים המשכילים אשר יהיה רצון מלכם אליהם
הם זריבים להשמר בג' דברים בעבודת אדוניהם. האחת לשיהיו מוכנים
ומזומנים לעבוד עבודת הארון שכל עת וכל זמן אשר ידרש ימצאו לו לאמר
הננו לעבדות הננו לשיירות וכ"א אם יש להם זמן נועד לעבודתם שזריכיך הם
לעשות משמרת למשמרתם שלא יהיו בלתו פנויים בבוא עת פקודתם לעבוד
עבודתם. והב' שיהיו טומרים עצמם תמיד לדרוש אתפי מלכם בכל מעשיהם
ויהיו נשמרים לכלתי עשות דבר מכלתי רשותו למקטון. ועד גדול. והג' לשיהיו
טומרי קודות מלכיהם ושריהם לכלתי הגיד חוצה דבר אחד מכל קודותם ומכל
הדברים אשר יתעמדו לעשותם. והנה יעקב אע"ה במה שהיה מעכבו ושואל
ממנו לברכו היה רוצה ממנו שיעבור רצון מלכו של עולם ית' בג' דברים אלה כמו
שזכרו מג' חלוקות המאמר למתבונן בהם שהם מבוראים שלש על שלש ובכל
טענה מהם היה אומר לו שייצת קייבת ר"ל יהיה מה שיהיה לא אשלחך כי אם
ברכתני ואמר שלכקוף המלאך מצא לעצמו טענה לעשות כרצון יעקב ע"ה והוא
למה שמצוה שהוא ית' נתן לזריקים רשות וכו' לבטל גזירתו וכן ולשנות את רצונו
ושיעשו לו שיעשה את רצונו גם כי לא יהיה כרצונו ו' והטענה הזאת נתעורר
אליה המלאך ממה שהיה מסיבו יעקב אע"ה על כל טענה מטענותיו הצורקות
כפי האמת שייצת קייבת לא אשלחך וגו' שהכוונה בתשובתו זאת שגם אם האמת
אתו כפי טענתו עכ"ו הוא מכריח אותו לעשות כן גם אם לפי הנראה אינו רצון
יוצרו. ומצא שעלה בידו מכלל דרושיו זה שהשכל האנושי בראו הכורא
ית' בדרך קטלה שיהיה לו יכולת לשנות טבעי הנצרים בכללם ולסדר מערבות
השמים והכוכבים ממקלותם ולשלט במלאכי מעלה לשיהיו משועבדים וזכנעים
ליהם ושיהיה שלט גם בו ית' כביכול לבטל רצונו להביא את הטובה ואת השפע
ואת הברכה גם אם אין הדור ראוי לכך או לבטל את הגזרה הרעגם אם אין הדור
ראוי ליה שבוה הם מבטלים רצונו ומכריחי אותו ית' לעשות כרצונו וכמו שדרשו
זל על פסוק אמר להי ישראל לי דבר צור ישראל מוטל באדם זריק מוטל יראת
איהם. איתא במרש ז"ל אמר דוד להי ישראל לי דבר צור ישראל מוטל באדם אני
ומן מוטל כי זריק שאני גזר גזיר והוא מבטלה ע"כ. וכן ג"כ מצונו להם לר"ל מאמ'
דמוטל הדבר הזה דרשוהו על פסוק ה' צבאו יען ומוי ישראל וגו' מלאך אחד יש
בעולם שה"ה גזר גזירה והוא מבטלה ומוי שמו שכל כיה' צבאו יען ומוי ישראל
הטענה ומוי שייבנה המלאך הזה המוכר בדבריהם הוא השכל האנושי והוא

צורת האדם ועצמותו ולזה כנו אותו בשם מי והטעם בכנוי מי לשכל האנושי לפי
 שמלת מה היא נאמרת על שאלה לדעת ענין הדבר איך הוא ומה הוא ואינה
 שאלה נאמרת על עצמות הדבר ההוא הנשאל עליו כמו מה תארו וכמו ומה דמות
 תערכו לו וגו' ואלם מלת מי היא מלה נאמרת על עצם החי המדבר לבדו או על
 שמו שהוא עצמותו כמו מי שמך וגומר ולכן כנו במאמרם זה לשכל האנושי
 בשם מי וקמכו מאמרם למה שאמר הכתוב ומי יכר וגו' כלומר הדבר הנודע
 הנקרא בשם מי הוא יכר עצת הש' וישיב ידו הנטוי שהוא ית' מכטל רצונו כביכול
 מפני רצון יראיו ועשה להם שיהיה רצונם גזור ומקיים כאלו היה הוא רצונו כך
 ומה טוב ומה נעים מי שפירש דברי התנא ע"ה שאמר עשה רצונו כרצונך כדי
 שיעשה רצונך כרצונו על זה האופן שהכוונה לומר שתעקוב בתורה ובעבודתו
 ית' כזהירות גדולה ואמירות כח וכלב טהור שם ושמח כמו שתעשה בדברי שהם
 לטובתך ולהנאתך שיש לך רצון טוב וחפץ שלם לעשותם כדי שבשכר זאת הוא
 יעשה לראש השלם הזה שיהיה רצונו שליט בעולמו לגזור אומר ויקם לו כרצונו
 הוא ית' שהוא אומר ועשה גזור ומקיים כן יהיה רצון האיש השלם הזה והשלם
 ואמר בטל רצונך מפני רצונו כדי שיכטל רצון אחרים מפני רצונך לכאורה נראה
 שיש כאן קושי דלגבי מאי דקאמי' בריש' כדי שיעשה רצונו כרצונו הוא ליה למימ'
 כדי שיכטל רצונו מפני רצונך ויהיה יותר ככון לפי הענין. ואלם לפי דרכנו ז'
 שהכוונה במאמר זה לומר שגם אם רצון אותם האחרים החפזים ברעתו הוא
 לפי המערכה והככים במקלותם שהם גזרין שיהיה להם ממשלת עליו עכ"ז הוא
 ית' בהשגחתו לטובה על האיש הזה מכטל רצון אותם האחרים שלא יועיל להם
 אותו הקיוע שיש להם עליו מפאת המערכה והמוזל וכמצא שבטול רצון אותם
 אחרים הוא בטול רצונו כביכול דלא שייך למימר בטול רצון כו' יתב' אלף על זה
 האופן רצה לומר בטול הטבע ומערכות השמים ואם כן הו' להו' רישא וקיסא
 בקבנון אחד וזאת היא הכוונה ל"ד במאמר הכתוב האומר במגלתנו זאת ויכו
 היהודים בכל אויביהם מכת חרב והרג ואכדון ויעשו בשוכליהם כרצונם. ש"ר
 שגם כי לפי ההוראה ולפי השעה ולפי הגורל אשר כפל להמן היו עומדי' היהודים
 להשמיד להרוג ולאכד וכמו שיתפרשו הפקוקים בע"ה. עכ"ז ונהפוך הוא וגו'
 באופן שההוראה חזרה לראש האויבים ונהפכה שליתם על פניהם וזה עשו
 בשוכליהם כרצונם. ר"ל שנתבטלה ההוראה היא בכח רצונם שרצה להיות כן
 ונמצא שהוא ית' בטל רצונו מפני רצונם וכדאמרן. וכן גם כן י"ל שהכוונה באומ'
 ויעשו בשוכליהם כרצונם לומר שאותה הרג והשחתה ואכדון שעשו באויביהם
 הוא כרצונם אלף כרצונות' כי לפי רצונו לא יהיו מעשה ידינו מגיעי' לאותה השחת'
 גלא היה כן אלף להציל האומה ולאשר היו אותו דור חייבין כל ייה גלא היו ראויים
 לאותו נס הוה ליה כשו' הדבר ההוא נעשה שלא כרצונו וכמו שיתבאר בע"ה בסוף
 דרושנו זה. ואם כן עלה בידנו מהדרוש הזה שכתן האל ית' קבלה כנפשותיהן של

צדיקים לשמות מערכות הגרמים השמימיים ולשנות הטבע ודרכו של עול' ולמשול
 גם כמלאכי מעלה המנהיגים את הגרמים השמימיים ואת הטבעיים ולמשול גם
 בדרכו ית' וכדלמך ומצאנו דלוי' שכל זה היה כנסי המגלה הזאת וזאת היא
 הכוונה בפתיחה שפתח בה ר' יהושע בן לוי להאי פרשתא שהיא פתיחת דרוש
 זה גם כן ויש לרקדק ולראות מה היא הכוונה לר' לכל בפתיחה וזאת כי לפי
 הנראה אינה נאותה לפתיחת האי פרשתא כמו הנהו פתיחו' דכל הנהו רבנותא
 דפתיחות דידהו הם נושא נכבד להאי פרשתא מה שאינו כן בפתיחת ר' כל
 שנהרשח מונה שאינה מענין מגלתו וזאת כלל ואלם לפי דרכנו גראה כי
 פתיחה זאת היא ראוייה ונאותה לפרשתא דא גם כיתר שאת משאר הפתיחות
 וזה יתיישב לנו ויבא על ככון בשנקדי הקדמה מתוך הערה א' והיא זאת והוא
 שיש לעורר איך יתיישב מאמו זה שאול שאין שמחה במעמו ית' במפלת של רשעי'
 וזהו כיחו זה מהפ' והלא שמחה גדולה אליו ית' בהראות גדולתו ובוראותו בעולם
 במפלתו של רשעים וזמו שנאמר והתגדלתי והתקדשתי וגו' ונאמר גם כן מודה'
 משפט עשה וגו' ואין להשיב ולמו' שהעדר השמחה אליו ית' הוא על בטול הטבע
 ושמי המערכו שרצונו הוא ית' להיות עול' כמנהגו מנהג וכמו שנא' ישמחה' במעשיו
 ד'ל' שהשמחה ליו ית' להיות מעשיו עושים מעשיהם כפי תפקידם וכפי בריאתם
 פראשו' שלפניהם שהוא קובץ טב דרושינו זה שהוא ית' שם רושם כנבראים
 בתחלת בריאתם להשתנו' בעת בוא דברוית' כפי הצורך לאומות הנקרא' קדושה
 וכן ג' שם קדושה ופלאה ביצירת האדם הנקרא' אדם כפי האמת אשר נאמר
 בו בצלמו כדמותו להשתעבד אליו כל הנבראים לגזור אומר עליהם ולהקים
 לו וכאמור למעלה וא' לפניה אין בזה שמי רצון כלל ולא שמי יצירה שמתחלת
 היצירה לא בוצרה אלא על זה האופן וא' אחר אשר הושמה זאת ההתחלה
 בדאשונה בכל הנבראים נמצא שהיה הדבר הזה כפי הטבע לפי האמת
 ויש להשיב בזה ולומר שהרושם הזה הנו ששם הכורא ית' כנבראיו אם כפי עליהם
 אם כפי עליהם היינו כשהיה השכל האנושי הזה הפועל כנבראים דבק באלהם
 ושלא בעבודתו ובקיום רצונו ית' והיה הדור הוא ראוי והגון לשיעשה להם הש'
 בקים ונפלאות אלו בודאי שמחה ועז וחדוה במענו ית' כעשותו בקים ונפלאות
 לדור הוא ההגון בשדוד המערכה ובשמי העולם וכבטול הטבעים שאין לו ית'
 בזה יטול רצון כלל כי זהו חפצו ית' ותכליתו כבריאת עולמו ואלם בעת אשר
 יהיו אנשי הדור חויבים ואין להם דבקות בגית' כפי הראוי ועכ' הוא יתבר' מנד
 דבקות האומה וביאהו ההכרח לעשות להם נקים להפיל לפניהם רשעי' השוקים
 בהם ולעשות בהם השחתה על ידי שמי קדר הכריאה בהא אמרינו שקודם כריך
 הוא לא חדי במפלתו של רשעים וכמעט שחוי' לו בטול רצון שה' ארצה להיות
 עולם במנהגו מנהג ולא למיעבד ניסא לשקרי' ומעתה ידענו שהנקים והנפלאות
 שיעשו עמנו בית ישראל בעת אשר יהיו הדור ראויים והגונים לכך אינם כל כך
 מהפלא

והפלא לפי שהם נחשבים שנעשו על פי הטבע ודרכו של עולם ואולם הנסים
 יעשו להם לישראל בזמן שהיו חייבים כלייה כמו הדור ההוא של מרדכי ואסתה
 אם בזה שנהנו מקבודתו של אותו רשע אם כמה שהשתחוו לגלמו של כ"ו וכמו
 שזכר מאמרם ז"ל שאמרו על זה לפניו בפי הפקוקים בעה' ולא די להם
 שגלו ממנו שהיתה מורה להם המערכה אלא ונאסוף הוא וגו' ועשו באויביהם
 כרצונם על אותו אופן מההשחת והו תכלית הנס ועצם גדלו המורה על דבקותו
 באומתו גם אם תהיה כמו שתהיה וכמו שדרשו ז"ל בנים לא אמון בסגם בשעה
 שאין בהם אמונה נקראו בנים. ולזה היתה כוונת רבינו רפתח להאי פרשתא
 בפתיחתא דארי נהם ודוב שוקק מושל רשע על עם דל. ארי נהם. זה ג"כ
 הרשע דבתיב ביה עלה אריה מסכו. ודוב שוקק זה אחשורוש דבתיב בהו
 במלכות פרס וארו חינול אחרי תמיכא דמויא לדוב ותמי רבי יוסף אלו פרכיים
 שאוכלין ונותין בדוב וכו' מושל רשע. זה המן. על עם דל. אלו ישראל שהיו
 דלים מן ממונת. שיש לעורר ג"כ בפתיחה זאת הנקמכת על מקרא זה מה עמך
 כ"עם אחשורוש ובי עמו היה בדורו והלא בדור אחה היה ונמחה שמו בשבכה
 וגם כי לפי השטחוות נראה שאינו מדבר על זמן אחד רק על זמנים שונים שהיו
 בהם צרות לישראל לפי הדיוק האמתי יראה שכל הפתיחה היא מדבר על עקב
 פק המגלה ואם כן מה ענין כ"ל אצל אחשורוש. ואולם ז"ל שהכוונ' לסלם הזה לפתח
 בפתיחה זאת היא להגדיל ולהעצים הנס ההוא ביותר למה שהיה עוד וסיוע
 לרעה ההיא שחשב המן לעשות ליהודים להתפשט בהם עכ"פ. אם מצד חרבנו
 של כ"ל שזכרו אחשורוש באותה שעה כאז"ל שלא עשה אותו משתה אלא מתוך
 שמחתו בחשבו שהגיע הזמן ולא נגאלו. ואז"ל לפי דעתו שנשלם זמנו ולא
 נגאלו הו"ל כאלו באותו זמן היה חרבנו של כ"ל ולפי זה א"ל לבו שהיה עושה בהם
 כרצונו ואין אומר השכ לאשר הם משולחים ונדחים כי צורם מכרם. ואם מצד
 אחשורוש עצמו שהיה שוקק להם לישראל לכלותם מן העולם וכמשלם ז"ל מבעל
 התל כ"ו ואם מצד המן הרשע. ועם כל אלו ההכנות העוורות לרעה היו ישראל
 באותו דור דלים מהמנות וחייבים כלייה ועב"ד עשה להם ית' הנס והפלא ההוא
 בשדוד המערכה ובשנוי הטבע אין זאת כי אם מדבקותו באומה זאת וכמו
 שהזכרנו ממאמרם ז"ל בדרוש הקודם לזה. שאמר הק"ה אפי אעמוד ואגאלם
 בין אם יש להם זכות בין אין להם זכות וגם ז"ל שהכוונה לומר בפתיחה זאת שהיו
 ישראל חייבי כלייה באותו דור אם מצד שהשתחוו לגלמו של כ"ל ועל זה נאמ' ארי
 מהם שירל העון של הארי שהוא כ"ל היה מהם עליהם יזכר גם כן היה העון של ימו
 אחשורוש שנהנו מקבודתו היה שוקק אליהם לבלותם והוא אומר ודוב שוקק
 לזה היה מושל רשע וכו' ר"ל שיצאה עליהם גורתו של המן ולא עוד אלא שהיו עם
 דל מהמנות ועב"ד הוא ית' באהבתו ובחמלתו גאלם וכן גם כן לזה היתה כוונת
 אלעזר דפתח להאי פרשתא מהבא בעצלתים ימך המקרה. בשביל עצלות
 שהיה בהם בישראל שלא עסקו בתורה כימי המן נעשה שואלו של מקום מך ואין

אך חלל ענינו אין מקרה אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עלינו ופי' רש"י
 אל נעשה שובאלו של מקום מך' שלא היה יכול להושיעו הכונה לומר שלא גשאל
 ולהם זכות במה שהיה יכולית להשתוק עליו מדת הדין וכמעט שלא היה לו ית'
 ומציאות להושיעם אלא שמצד דבקיותו באומה זאת כב יכול בעל את רבנו נעשה
 ולהם נם והושיעם' וזכרתי יחיותיהם אלה הורו על עינים הכנס ההוא סה"ה
 יבפי אונתו האופין הכפלא עם העדר הזכות ומציאות החובה הרבס' ואלחרי
 והדברים האלה השתא נהירא לן וברירא לן האי פתימתא דפתח בה רביהו טוש
 בן לוי זכרו לזכרה' והיה כאשר טס' ה' וגומר והנה הוא עליו הטלום גטא
 ונתן בפסוק הזה שלכאורה נראה שהוא אומר דבר והפכו ממנו ומדהא
 נילף להא דכטוב קאמר כאשר טס' ה' ועל כרחין האי טישא דטובה היא לויית'
 בעצמו וכבודו ואכ' לגבי הרעה גכ' דקאמר בן גשים משמע נמו שהוא בעצמו
 את' גשים קטיא מדקאמר גשים שהוא יוצא דמיניו שהוא עומד כמנו טוש אגיש
 ביה גו' ולה הקשה ואמ' חדי קב' במפלתן של רשעים כו' והכתי' כנאת החלון
 וגו' והכונה ממנו בקושי זאת דל' שמוה שלא באמר כי טוב בהזחה זאת יש
 להכריח טאינו חפץ במפלתן של רשעים' ישראל מלכ' יקוהוא שהרי מצינו
 שבזמן שישאל יהו' חייבין ואף להם זכות ויביא הכורך אליהם מצד הדקות
 של האומה וקריאת שמו עליהם לעשות לה בקים וכפלות בסדוד המערכות
 למפלתם של אותם רשעים וכמעט שאותם בקים אינם כדונות ית' רק האהבה
 קלקלה את השורה זמה גס' עתה כשהדין הוא בישראל עצמם טאם ח' לרב
 רעתם ומרדס ומריים כלתה אליהם הדעה ממנו ית' לתתם ביד סנאיהם ויעשה
 כזה שרוד המערכות ושיכו הטבעים להדיקם הרעה טאין למו לומר שהוא שמת
 נעט לדר הזה אלא אדרבה ויקראה לכבי וגו' ואם בן אף אמר והיה כאשר טס
 ה' וגו' בן גשים וגו' אם במפלת רשעי האומות מה' לפני ישראל ללא באמר בהם כי
 טוב מפני טאינו ית' שמת וכו' וכל שכן במפלת רשעי ישראל לפני האומות טאינו
 שמת' והשיב לקושיא זאת הוא אינו טס דאדרבה זכו' לכל אחרים הוא משיש
 ודייק לה מדכתיב גשים ולא כתיב יטוש דל' טגס אם מיניו בלסון גשים שהוא גס
 הוא פועל עומד במקומות רבים וכמו שנאמ' טוש אגיש וגו' עכ"ז הכא דפתח קרא
 בלסון טס בענין הטוב שהוא עומד ובהפך טינה את לטו וואמ' גשים טים לפרשו
 גס' כן בלסון הפעיל שהוא יוצא וללא קאמר יטוש שהוא עומד כמשמעות הלסון
 דפתח ביה קרא טמ' להשיש לאחרים נתכוון קרא והכריח דרשוה ממה שנאמר
 כנאת החלון ואומרים הדודי לה ולא באמר כי טוב בהודאה זאת' זיט לדקדק
 בהוכחה זאת אף תתייטב עם הקדמתנו זאת שהוכחנו שלא באמרן דברי הללו
 אלא בהיות הרוד חייבים ואינם ראויים לאותו נם' ויש לומר שכאזנה מלחמה
 באמר להם לישראל ללא לכם להלחם בואת' התינוכו עמורו וראו את ישועתה'
 עמכם יהודה וירושלם אל תיראו ואל תחתו מקני הקמון קרב הזה כי ללא לכם
 המלחמה

המלחמה פי לאלהים ולכן יהושפט והלויים וכמי יהודה וירושלם בשומעם הדבר
הזה אמרו הודו לה' ולא אמרו כי טוב בהודאה זאת דמשמעות כי טוב הוא כי
טוב לפני הודאה זאת פמו' שפ' רש' זל' והם חשבו עצמם שהם באותה שעה היו
חייבים ושלח היו ראויים לאותו נח ושלח אמר להם הקב"ה לעשות להם אותה
מלחמה הוא ככבודו ובעצמו אל מזר דכיותו באומת ישראל כי כן היתה תכלתם
על המלחמה ההיא אליה הלך תשפט כס' כי אין בנו כח לפני ההמון הרב הזה
הכח עלינו ואנחנו לא נדעמה נעשה כי עליך עינינו' . שהכוונה להם באומרם
כי אין בנו כח לפני ההמון הרב הזה ר"ל אין בנו זכו שהוא הכח המועיל למלחמ'
כזאת ולכן לפי דרך זאת רוצה לומר כחשכם על עצמם שהם חייבים ושלח היו
ראויים להלחם הוא ית' מלחמתם על כן לא אמרו כי טוב בהודאה זאת דלא חדי
קב"ה במפלתן של רשעים כשתהיה על זה האופן ואין טוב לפני ית' לומר הודאה
על דבר זה' וכן גם כן הביא ראיה ממומר דר' יוחנן דדריש לה אקרא דכתיב
ולא קרב זה א' זה כל הלילה שאמר ה' בה מעשה ידי טובעים בו דמהאי מומר
איכא סיועא רבתי למאי דקאמ' הוא דלא חדי קב"ה במפלתן של רשעים כשתהי'
על האופן הנז' ויתיישב זה לפנימה שיש לנו בהקדמה מדבריהם זל' שאמרנו
בשעה שעמדו ישראל על הים עמד הטון לפני הקב"ה ואמר רבש"ע מה נשתנו אנו
מאלו הללו וכו' הללו כו' ליה בהיות ישראל בעת ההיא על אותו אופן לא חדי קב"ה
באותה מפלה שהיתה ברשעים ולא כאמרה שירה לפנינו ית' מפי מלאכיו על
המפלה של אותם רשעים בייחוד רק כאמרה שירה לפנינו ית' גם מפי המלאכים
על הנצלתם של ישראל כפרט וכמו שדרשו זל' על פסוק קדמו שרים אחר נוגנים .
זכור כיחא דלא למירמי מדבריהם זל' לדבריהם. וכזאת הדרשה שדרש ר"ב על
העצים והפליא הנם הנז' כמגלתנו זאת כקריעים קוף להיות ששתיהם נעשו עם
העדר הזכות ומציאות הפסע והחטא והוא ית' לפי הדבקות שיש לנו בעם וזר
לו שדר את המערכה לעשות להם הצלה ולהפיל אויביהם לפניהם ולעשות בהם
השחתה גם שעבר ית' בזה ככ' יכול על חפצו ורצונו וכמו שפי' על פסוק ויעשו
כשנאניהם כרצונם והו' מה שהיינו מפרשים ודורשים בפתיחה זאת דריב"ל ע"ה .
ואחר זה ראינו ושמענו ואומר' . הר"א זל' כי נעמו כמה שכתב כפי' פתיחה זאת
בהקדמתו בדרך משא ומתן ופלפולים גדולים בחקרי לב אשר אותו זל' ואנו
הפעטות גם כי הלכנו עלפי שטחיות הדברים הכוונה בכלל היא הנלבת לסגנון
אחד שהמכוון בפתיחה הנזכרת להעני' הנם ולהאדירו בהורות שלא נעשה אלא
לפי האהבה הגדולה שקלקלה את השורה. וכן ג"כ לפי זה יתפרש כושאנו ותהיה
הכוונ' לומר רבות עשית אתה ה' אלהי ועד' מה שפיר שכוהו למעלה ואמ' נפלחותך
ומחשבותך לימור' לשאתה עושה נפלאות ורבות מחשבות אלינו גם אם אין ערוך
איך . באותם נקיים ונפלאות שאין אתה רוצה בהן בחפץ שלם מזר העדר זכותנו
ומציאות עיונותינו ואמר אגידה ואדברה עצמו מקבר ועד' מה שפי'

החמשי יביע אומר כי הוא יתברך כמו
 שהשריש בשורש הכריאה רשם ואיכות
 לניסים ונפלאות שיעשו עם ישראל בכל
 זמן וזמן וכמו שנתבאר בדרוש הקודם
 כן הוסיף עוד ית' להפליא באהבת עמו
 ישראל להשריש שרשיהם על שרשי
 הקדושה והטהרה אם בראש האכות

שהוא האב המוליד והוא אב היחב והאמונה ואם בראש הנביאים אשר הוא אב
 הנפש והוא אב החכמה והטהרה ואם בראש המלכות והוא אב המדות וההנהגה
 בחלהיות ובזמניות ואם במה שהרכיבם על כמותי ארץ והנחילם ארצו הקדושה
 להתיישר במוגה הטוב ולהתחכם באויר הישר וכל זה עשה להם ית' להיות להם
 בית יד לקיום התכלית אשר נוצר העולם בשבילנו * ואתחיל ואמר *

רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך לך
 אגידה ואדברה עצמו מקפר :

רבא פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא ברכות זריקים ישמח העם
 ובמשול רשע יאנח עם * ברכות זריקים זה מרדכי ואכתר ישמח
 העם כדכתיב ומרדכי יצא מלפני המלך וגו' וכתיב ליהודים היתה אורה ושמחה
 וששון וייקר : ובמשול רשע יאנח עם * עם זה המן וכן הוא אומר והמלך והמן ישבו
 לשתות והעיר שושן נבוכה * לפי מה שהקדמנו בדרושים הקודמים שאנו העם
 בחר לו ית' אין ההגתימו על פי שרי מעלה בהנהגת שאר האומות ושכל עינינו
 ומעשינו הם כפי מה שנטעם ית' ושרשם בעת היצירה משעה שאמר ויהי וזה ממנו
 ית' לאשר לנו היתה לו הכוונה והתכלית בדריאה * ולזה לקיים התכלית אשר לנו
 היתה לו הכוונה הוסיף עוד יתברך ויתעלה להוסיף להפליא בשרשי האומה
 הזאת בארץ מתחת כדי להתקיים מה שכבר השריש בשמים ממעל בתחלת
 היצירה שעל זה בהשגחתו הטובה עלינו בחר באברהם אבינו ע"ה זה יצאו מאור
 כשרים והציץ עליו מועון קדשו מן השמים וניקהו בעשר נקיונות ושנה טבעו
 להוליד ולעשות פרו ויעשה לו שיהיה כל עינינו שלא בדרך הטבע ודרך של עול'
 רק כל מעשיו ועינינו היו בדרך נס ופלא והעלהו למעלה מוכיפת הדקיע ודרך
 כוכב כנעלים כל זה כיונה אלנו חכמתו הנפלאה כדי שיהיה הוא האב הראשון
 לעמו בחירו לשימשך מוגו מהם ולהשתרש שרשו הטבור בכל הדורות הבאים
 אחריו מוגזו כל ימי עולם וכמו שבאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת
 ביתו אחריו ושמו דרך ה' וגו' ועל זה היה הנביא ע"ה מבטיח לעם ישראל שיהיה
 לבם קמוך תמוך כאלהים שיהיו דבקי בו ית' ושלל תהיה להם פרישה ממונא לעד

לעלמים לפי השורש הטעור שנשתרשו ממנו שהוא אברהם אע"ה והוא אומר
 שמו' אלי רודפי צדק מבקשי ה' הביטו אל צור ח' צבתם ואל מקבת בור
 בוקרתם הביטו אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם בי אחד קראתיו ואברהם
 וארבעה כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה וגו' בפקוקים אלוי' יש לך צדק ולעורר
 בהם הפקת. תחלה למה הנביא ע"ה לא ייחד לשמיעת קריאתו וזאת לא רודפי
 צדק מבקשי ה' והלא הם נשמעים ועומדים מאליהם. ויותר היה ראוי לו לומר
 בדרך כלל שמעו אלי בית ישראל. ב' מהו ענין המשל הזה שאמר הביטו אל צור
 ח' צבתם גו' ואין להסתפק בדברי הרד"ק ז"ל שאמר שהפקוק הכ' הוא אומר הביטו אל
 אברהם אביכם וגו' הוא פ' המשל שאמר בראשונ' שאברהם הוא הצור ושרה היא
 הבור שלפ' זה יקצה עליו במה שכתב הנביא ע"ה המשל הזה ללא תועלת שהיה
 ראוי לומר בתחלה הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם ויהיה פירו'
 כמו שפירשו הרד"ק ז"ל עצמו הביטו אליהם ולכו בדרכיהם שזאתם שאתם בניהם
 ראוי הוא לכם לאחז מעשה אבותיכם בידכם ומה לו להקדים המשל ההוא ללא
 צורך שאין בנות הפת ביאור יותר על מאמרו האחרון שאמר בו אברהם אביכם
 ושרה תחוללכם. שלישי למה לו לנביא עליו השלום לומר שני הטעות אלו
 שאם הוא משל וגמשל כדברי הרד"ק ז"ל היה די לו לומר הטעה אחת במשל
 ולא היה צריך לשנת המשל. וכן ה' לל הביטו אל צור ח' צבתם וכו' והמה
 אברהם אביכם כו' ר' השימו שתפק הנביא ע"ה כלשון בלגבי אברהם אמ' אביכם
 ולגבי שרה אמר תחוללכם והיה ראוי לו לומר ואל שרה אמכם. כמ"ש אל
 אברהם אביכם ויהיה לשון נוסף על הלשון בדרך המליצה הנאה. ה' קצה עליו
 ג' אמרו תחוללכם בתעו האיתן וגם כי הרד"ק ז"ל כתב שהוא עתיד במקום עבר
 בדרך הרבה מקראת כשיש אפשרות ליישב כהנחתו בלשון עתיד הוא יותר
 נכון. ו' מה היא הכוונה לנביא ע"ה באמרו כי אחד קראתיו וגו' והלא דבר זה
 נודע בשערי בית ישראל שאברהם אע"ה אחד היה ולבן ק' נעשה הרכה כדרכו
 ית'. ו' מהו ענין הקמיכות שמק' לזה כי נחם ה' ציון וגו' וגם כי הרד"ק ז"ל
 הקמיכו בשם אכיו ז"ל. אלו הפעטות נקמכהו ג' לפי דרכו וכאמר לך טוב
 הוא ואשיב דבר אל אלו הפקות ואומר. שהנביא ע"ה דבריו בתחלה היו עם
 צדיקי ישראל וחקידיהם וכוונת קריאתו להם בייחוד לומר להם שלא יהיו
 מקתפקים בשלימות עצמם ר' למה שנמצא בהם מהצדק והיושר ובקשת פניו
 ית'. לפי שעדיין הם צריכין להשלים לזולתם ולהחזירם למוטב וללמדם להועיל
 וזה יחוייב להם לפי מוג השורש שהושרשו ממנו וכפי המקור אשר מומנו חוצב
 והמקבת בור אשר ממנה נוקרו והוא אומר שמעו אלי רודפי צדק מבקשי ה'
 ש"ל שגם אם אתם רודפי צדק מבקשי ה'. אין זה די לכם לפי טבע מקור מים
 חיים אשר מומנו נשאתם כי טבע המקור ישאר במה שחוצב ממנו ולכן עמדת
 ישרים עמודו להקיף אומץ על אומץ בעבודתו ית' כפי רוב הכתבם והמוטב

הַעֲבוֹר שֶׁלְכֶם שֵׁשׁ לֶכֶס לְהַשְׁלִים אֶנְשֵׁי דוֹרְכֵם שְׂאִין דִּי לֶכֶס בְּמֵה שְׁהַשְׁלַמְתֶּם
עֲצֻמְכֶם לְמֵה שְׂאֵתֶם חוֹצְבֹתֶם מִזֹּר קִדְוֶשׁ וְטַהֵר שֶׁהִיְתָה מִדְתּוֹ לְהַשְׁלִים לוֹלַמְתּוֹ
וְכֵן גַּבְּ וּגְוַתּוֹ כִּן הִיְתָה דְרָכָה וְכִמְשׁ זֶל אֲבֵרָהֶם מְגִייר אֶת הָאֲנָשִׁים וְשָׂרָה מְגִיירַת
אֶת הַנָּשִׁים וְכִדְרַשְׁתָּם גַּבְּ עַל פִּקּוּק וַיִּקְרָא שֵׁם אֲבֵרָם וְגו'. וְלִרְמוֹן אֵל הָעֵינַן הַזֶּה
בְּיִחוּד אָמַר הִבִּיטוּ אֵל צוֹר חוֹצְבֹתֶם וְאֵל מִקְבַּת כּוֹר נּוֹקְרַתֶם שֶׁהוּא דִבְרַ שְׂזַרְיָן
לְהִבִּיט אֲלֵינוּ בְּעֵינַי הַשְׂכָּל וְלוֹכְרָהוּ תְמִיד. וְהִקְיֵב פְּנֵינוּ אַח"כּ כִּגְדָד הֵנוּ וְגַם כִּגְדָד
כְּלָלֹת יִשְׂרָאֵל וְאִמַר לְהֵם שֵׁשׁ לֶכֶס לְהִבִּיט וְלִרְאוֹת בְּעֵינַי שְׂכָלֶם הַדְּבָר שֶׁהוּא אֹמֵר
לְהֵם עֵתָה בְּאַחְרֹנִיָּה כְּדֵי שִׁתְּחַזֵּק לְכֶם בְּעִבּוֹדֹתַי יַת' מִנְדָּב הַבְּטַת הַדְּבָר הַהוּא
לְמֵה שְׂבוּ תְהִיָּה נּוֹדַעַת לְהֵם הַחֲכָה הִיְתִירָה שְׂחִבְכֶם הַמִּקּוֹם בִּה"ו וְהַבְּטַת עוֹלָם
אֲשֶׁר אֲהַבֶּם וְהוּא אֹמְרוּ הִבִּיטוּ אֵל אֲבֵרָהֶם אֲבִיכֶם וְאֵל שָׂרָה תְחַלְּלֶכֶם וְהַבְּטָה
שִׁיבִיטוּ בְּעֵינַי וְהִיְהוּ לְמֵה שְׂמִיָּהֶם לֹא הָיוּ רְאוּיִים לְתוֹלְדָה אִם מִזְדָּ הַרְאֵת
מִעֲרַכְתֶּם אִם מִזְדָּ זְקִנְתֶּם שְׂכִבְרָה הָיוּ זְקִינִים בְּאִים בִּימֵים וְלֹא נִשְׂאָר בְּהֵם יִיסוֹת
וְכַח שְׂאִין לְיִלְדָה וְעַם כָּל זֶה עָשָׂה בְּהֵם הַקְּבָהּ וּבְכִרְיַאתֶם פְּלִאֵי פְּלִאִים לְהוֹלִיד
וְלִהְצַמִּיחַ וְלַעֲשׂוֹת פְּרִי. וְכִמוֹ שֶׁהָיוּ הֵם שְׂמִיָּהֶם מִתְּפִלְאִין בְּעֲצֻמָּם. אֲבֵרָהֶם
אֹמֵר הֵלְבָן מֵאֵה שְׂנֵה יוֹלָד וְאִם שָׂרָה הִבְּטַת תְּשַׁעִים שְׂנֵה תֵלֵד. וְשָׂרָה אֹמֵרַת
אֲחֵרִי בְלֹתִי הִיְתָה לִי עֲדָנָה וְאֲדוּנִי זְקֵן. וְהַכּוֹנֵה שֶׁהָיוּ מִתְּפִלְאִין בְּהִיּוֹתֶם שְׂמִיָּהֶם
זְקִינִים בְּאִים בִּימֵים כִּיֵּלּוּ הִיְהִי הַדְּבָר הַזֶּה לְגִדּוֹל בְּשָׁנִים עִם בַּחּוֹרָה הִיְהִי פִלְאֵ וְכֵן
בְּהַפֵּךְ וְכֵשׁ בְּהִיּוֹתֶם שְׂמִיָּהֶם עַל אוֹתוֹת אוֹפְטֵן מֵהַזְקֵנָה וְכִמוֹ שֶׁנִּפְרַשׁ כַּעֲבָהּ בְּפִירוֹשׁ
פִּקּוּקֵי הַמַּגְלָה בְּמֵאֵמְרָם זֶל שְׂאִמְרוּ אַרְבַּעַה יֵצֵא לְהֵם מוֹנִיטוּן וְכו'. וְהַמוֹנִיטוּן שֶׁל
אֲבֵרָהֶם אֲעִיָּה הוּא זְקֵן וְזְקִינָה מִכֵּאֵן וְכִחְזוֹר וְכִתּוּלָה מִכֵּאֵן וְכו'. וְבִטְס מִרְנָא מֵהַרְר'
יְהוּדָה עוֹשֵׂא זֶל רְאִיתִי כְּתוּב שֶׁהַפִּלְאֵ שֶׁהִיָּה מִתְּפִלְאֵ כָּל אֶחָד מֵהֵם הוּא מִחְבִּירוֹ
וְלֹא מִעֲצוּמוֹ וְזֶה שֶׁאֲבֵרָהֶם אֲעִיָּה שְׂאִמַר הֵלְבָן מֵאֵה שְׂנֵה יוֹלָד וְהִיא הַזֹּאת שֶׁל הֵלְבָן
אֲיִנָּה הִיא הַתִּימָה. רַק הִיא הַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה וְהַיְהוּדָה
שְׂאִימו כָּל כֵּךְ מֵהַפִּלְאֵ וְאוֹלָם הַפִּלְאֵ הַגְּדוֹל הוּא אִם שָׂרָה הִבְּטַת תְּשַׁעִים שְׂנֵה תֵלֵד.
וְכֵן הֵם דְּבִרְיָהֶם זֶל בְּמִדְרַשׁ וְהַר' יוֹדֵן אָמַר הֵלְבָן מֵאֵה שְׂנֵה יוֹלָד לְמֵה שְׂטָרָה
הִבְּטַת תְּשַׁעִים שְׂנֵה תֵלֵד הַאִישׁ אֲיִנו מוֹקִיץ וְהַאִשָּׁה מוֹקִנַת וְכו'. הִנֵּה נִרְאָה לְדַעַת
הַשְׂלֵם הַזֶּה שֶׁגַם שֶׁהוּא מִפְרֵשׁ הִיא שֶׁל הֵלְבָן הִיא הַתְּמָה עֲבָהּ לֹא הִיְהִי תְּמָה מִעֲצוּמוֹ
אֵלָּא מִזְדָּ שָׂרָה שֶׁהִיְתָה בְּתַתְּשַׁעִים שְׂנֵה וְכֵשׁ בְּהִיּוֹתָה עִם בֵּן מֵאֵה שְׂנֵה. וְכֵן
שָׂרָה גַם הִיא בְּרִאוֹתָה כִּי הֵשֵׁם יִתֵּב כְּבֵר פִּקְדָה בְּעַתְבָּא הַמְּלֵאךְ שְׂרַאֲתָה וּשְׂקַת
כְּמֵאֵמְרָם זֶל. לְזֶה אֹמְרָה בְּדֶרֶךְ הַנְּחָה אֲחֵרִי בְלֹתִי הִיְתָה לִי עֲדָנָה וְאוֹלָם הַפִּלְאֵ
הוּא וְאֲדוּנִי זְקֵן וְלִפִּי זֶה לֹא נִצְטַרֵךְ לְתִיּוֹן מֵלֵת הִיְתָה לִמַר עֲלֵיָה שֶׁהִיא עֵבֵר
בְּמִקּוֹם עֵתִיד. וְכִפִּי הַנְּחָה זֹאת יוֹכְנֵד בְּרִיָּהֶם זֶל שְׂאִמְרוּ עַל פִּקּוּק זֶה בְּמִדְרַשׁ
בְּר' וְזֶל אֲחֵרִי בְלֹתִי הִיְתָה לִי עֲדָנָה עֵידִנִין. הַאִשָּׁה הַזֹּאת כָּל זְמַן שֶׁהִיא יֹלְדָה
יֵשׁ לָהּ זְקוֹתוֹת וְאִנִּי אֲחֵרִי בְלֹתִי הִיְתָה לִי עֲדָנָה. אֲחֵרִי בְלֹתִי הִיְתָה לִי עֲדָנָה
עֵידוּיִן. הַאִשָּׁה הַזֹּאת כָּל זְמַן שֶׁהִיא יֹלְדָה יֵשׁ לָהּ עֵידוּיִן וְאִנִּי אֲחֵרִי בְלֹתִי

הדרוש הה

היתה ליעדנה. ואני זמני הוא אלא ואדוני וכן. ר' יהודה אומר טוחן ואיני
פגט. אך יהודה בר קימון אומר הקדוש ברוך הוא אתם מילדים עצמכם
ומזקינים את חביריכם ואני זקנתי מלעשות נכסים. הנה דבריהם אלה מכוונים
בפי פקקים אלו כפי מה שזכר ולפי דבריהם זל אלה אין אנו צריכים לדברי
בר קפרא שאמר גדול השלום ששנה הסי' כמאמר ואני זקנתי כשכיל להטיל שלום
בין אברהם לשרה רק הוא בהנחתו. וירל שהוא ית'מה עליהם על מה שהיה
כל אחד מהם מיילד את עצמו ומזקיין את חבירו ופוסק את שברו ולזה אומר להם
הוא ית' ואני זקנתי. ויהיה פירוש הפסוק לפי זאת ההנחה למה זה נחקה שרה
מרוכ תמהונה לאמר האף אמנם אלך כי גם שהיתה לי עדנה עכ' הדבר עדיין
הוא קשה מזד שאני נסוה עם אברהם שהוא זקן כא בימים שאפי שאתם זקני
שביכם וכי אני זקנתי מלעשות נכסים עמכם שאף אם אין לשיכם אפשר להולדה
עכ' אני אולידכם ואזמיחכם שלא בדרך הטבע רק במעשה נסים ונפלאות וכ'ם
שהיה לה להתעורר לזה כמה שראתה שהתחלתי לעשות עמה נס שפירסה נדה
ולמה לה לו' עד ואדוני זקן והיה זה ממני ית' שהיה תולדותם בדרך שלא כשכיל
זרע קדם הבא מהם לשישתרשו בשרם הזה לעולמי לשיהיו תמיד בייחס תולדת'
זאתר' ללשיהיו לעולמים בעלי נסים ונפלאות ושלא תהיה ההגתם על פי הטבע
ודרכו של עולם. וזאת היא ההודעה הנפלאה שאמר הנביא ע' לאנשי דורו
להביע פלאות מאברהם אביהם ושרה אמו. והוקיף הנביא ע' להפליא
בעיני שרה הפלא ופלא באומרו ואל שרה תחוללכם ובתי' האיתן שיכוח זה על
הנכון כלפי מאמרם זל שאמרו על שרה אמו שהיתה אילומית וגם דרשו זל על
מואמר הכתב שאמר אין לה ולד שלא היתה לה שלי' ולזה אומר הנביא ע' ואל
שרה תחוללכם כלומר הביטו וראו אם היה לשרה ביצירת ובטבע שום אפשרו'
להתחולל אפי' התחוללות מה בדרך הנסים העקרות מזד אנוה קבה וזה באה
להם מחוץ שמתחוללין זמן מה ואחר כך משליכין הזרע ולא יתקיים הריונם שאו
הנשים שעקרותן הוא על זה האופן אפשר להן להוליד ולקבל הריון שלם בקבת
תרובות שעושין להם לכטל ההכה שכחה להן מחוץ מה שאפי אפשר להיות בן
באילומית וכמו שאין לה בלי ההולדה כנו' על שרה אמו שהאשה אשר היא על
זה האופן מהבריא' א' לה לקבל זרע אפי' מעט מהימי' ולהתחולל שום התחוללו'
בעולם ולזה אומר הנביא בדרך תמהון ואל שרה תחוללכם ר' הביטו וראו היש
מכאוב והתחוללות לאשה כזאת בשום זד בעול' כפי דרך הטבע והיצירה שהיה
לה והתי' של האיתן באה על נכון כפי דרך זאת שהוא להגדיל התימה. ש'רל
הביטו וראו אם היה שום אפשרות לשרה שתחולל בכס כ'ם זד בעולם. וגם כן
אברהם אע"ה היה בטל ממנו כח התולדה וכמו שאזל ולזה אומר הנביא ע'
עליו כ'ם האל ית' כי אחד קראתיו וגו' לומר שהקריאה שלו לעולם לא היתה אלא
כאופן שהיה יחיד ומיוחד ולא תהיה לו שום תולדה לעול' וכמו שאמ' הוא על עצמו

ואנכי

ואנכי הולך עירי • ועבדו ואברכהו וארכבו • ששתי אותי מקור השפע והברכה
וכל זה עשיתי לובשבילכם כדי שתהיה ההשרה שלכם בדרך נס ופלא
ויהיה זה הדבר טבעקיים בכם כל ימי עולם לשתהיו למעלה מהטבע שגם אם
תבואו בכור הצרות והעינים וכמעט שתאמרו כי כבר נפקה תחלתכם הלא
תדעו כי אחרי מכירתכם גאולה תהיה לכם ורוח תורח שמש נדקת רפואתכם
אחר הייאוש וכמו שהיה לאברהם אביכם ולשרה המחוללתכם • ולזה קמך ואמר
כי נחם ה' ציון וגו' יבא הקמיכות על ככן לומר שענין נחמת ציון היו תהיה עכ"פ
גם אחרי פסקת השבר בדרך נס ופלא מאתנו ית' כמו שהיה תולדת אברהם
ושרה • וכמסת יבמות פרוק הבא על יבמתו אר' אמי אברהם ושרה טומטומין
היו שנאמר הביטו אלצור חובבתם ואל מוקבת בור נוקרתם • וכתוב הביטו אל
אברהם אביכם ואל שרה תחוללתכם • ופי' רש' זל הביטו אלצור חובבתם מלמד
שנחשב לו אבר הזכות בור נוקרתם • מלמד שזקור לה מקור הנקבות • והכונה
להם לומר שלא היה עקרותם בסבה מחוץ בדרך איפשר להם להתרפאת אלא
שהיה עקרותן מזד חסרון שהיה להם בכריאתם באיברי התולדה ולא היה להם
אפשרות להוליד בשום תיקון בעולם כפי הטבע אלא שהוא ית' עשה אותם כריה
חדשה בעולם כמו שדרשו זל על פסוק ואעשך וגו' ועשה זה ית' בשביל בית ישראל
הבאים מהם והוא מה שהשלים ר' אמי ע"ה במאמרו וכתוב הביטו אל אברהם
אביכם ואל שרה תחוללתכם כי בזה תיקן ה"ב הכמות הנאמרו בפסוק שהראשונה
דומות אל מה שמזנו שהוא הזור הנחשב והכור המקר • וההכנה ה"ב היא
דומות אל מה שאליו כלום שלא היתה החזובה ההיא לאברהם והנקירה ההיא
לשרה אלא כדי שתהיו אתם בנים אליהם והם אבות אליכם בייחס הזה עצמו
ז"ל שיהיה מהלכם על פי אותו דרך בשמי הטבע ובשדוד המערכה • ובה
באו על כן המשל והנמשל וכפל ההכנה כפי דרכו וכפירוש מאמרם זכרונם
לברכה והותרו הכפקות וכלל הדברים שבחידתי יתברך לאברהם אבינו
עליו השלום על אותו אופן מהנשים לא היתה אלא לשיהיה הוא ע"ה עין עשה פרי
למינו אשר זרעו בו על הארץ בדרך שיהיה מלמעלה מהטבע ושדוד המערכה הם
המה עם זו יזר לו פרי ליי' ראשי תבואתה : ואחרי שגשגתה השורט הטו'
הזה כודע בית אברהם על האופן הנז' אחר כן בהתקרב זמן פקודתי ית'
לזרע ההוא להוציא בששון מארץ שביים ולהנחילם תורתו הוסוף להם שורט
אחר בתוספת טהרה וקדוש לשיהיה אב להם לכבוא ולחבמ' ולתורה והוא מרעה
שבראו וכוננו ברח' אמו במוג טוב וקדושה וטהר' לה לליח ולהניח עלי' רוח חכמ'
ובינה רוח עשה וגבורה וגו' מכתן ומלידה ומהריון עד שנאמר עלינו בצאתנו מרח'
אמו ותרץ אותו כי טוב הוא ובמס' קוטה פ' המקנא ומינתולה ג"כ במדרש שמות
דכה ז"ל ר' מאיר אומר טוב שמו • ר' יהודה אומר טוביה שמו • ר' נחמיה אומר הגון
לכביאות • אחרים אומרים גולד מהול • וחסמים אומרי' בשעה שנולד נתמלא כל

הבית אורה יכתיב הכא ותרא אותו כי טוב הוא וכת' התם וירא לדים את האור
 כי טוב עב' דבריהם זל' וכדאי שהמאמר הזה הוא אומ' דרשני ובמקומו האר' כמו
 בומענית' והכלל ממנו כפי הנאות למקום זה לומר שיוכבד נתעוררה להצפינו
 בראותה שאינו נפל' כי בתחלה למה שילדתו למק' טעין חשבה שהוא נפל' אשת
 בל יחזה שמש וכראותה אותו כי טוב הוא ר' ל' שהוא מחלק המציאות שנקרא טוב
 ואינו מחלק ההעדר הנקרא רע' לכן אמנה זרועותיה להצפינו וזאת היא כוונת
 ר' מאיר באומרו טוב שמו' ור' יהודה ע"ה הוסיף אומץ לומר שטוביותו היתה
 בתוספת מעלה וביתר שאת על שאר הנבראים ולכן אחרי ששמו טוביה ש"ל
 טוב' י"ה ר"ל שהיתה טוביותו טובה להיות בתוספת חשיבות כי כן דרך המקראות
 ליחס הכריות הטובות והגדולות לכוראם ית' וכמו שנאמר הררי אל' שלהבת יה
 זלזה לפי הטובות היתירה שהיתה בתולדת מרע' אחר ששמו טוביה ואפשר
 דקא דריש לה מודקאמר טוב הוא שמשמעו טוביהו' ור' נחמיה הוסיף עוד
 לקח טוב במעלת מרע' שעם שלמות גופו ובריאותו ראתה גוד בו שהיתה לו
 בעימות הצורה עד שהיה חן וחקד אלהים נטוי עליו כלו אומר כבוד וידעה ממנו
 שהוא כלי אליו ית' להשפיע בו נבואתו ודייק לה איהו נמי מודקאמר כי טוב הוא
 ר' טוביות מיוחדת אליו לעיניו הנודע ממנו שהוא הנבואה' ובאז אחרים ואמר
 שנוגד מהול שהוא מורה על הפרישות וכי הוא נזיר אלהים מהכטן וקדוש הוא
 לאלהיו וקא דריש לה איהו נמי מודקאמר כי טוב הוא דמשמע מניה היתה לו
 טוביות מיוחדת במה שהיה שלם בגופו וכזורתו ושאינו צריך לשום תיקון' וכמו
 שכתב הרב בעל העיקרים זל' פ' אחרון מקפרו וזל' הטוב הגמור הוא אשר לא
 ישתנה ולא יקבל תוספת ולא חסרון והערלה בודאי היא חסרון כבריאה כאזל
 וכמו שכתב הרמב"ע זל' והביא ראיה לזה מיצירת הבהמות שאין להם ערלה וא"כ
 היא תוספת באדם והברתה היא תיקון א"כ מודקאמר כי טוב הוא משמע שלא
 היה צריך לשום תיקון ובהכרח צריך לומר שנוגד מהול וידענו מזה קדושתו
 ובריטתו' ובאז רבנין אחרונים לחבב ביותר מעלת תהלת מרע' ואמרו
 שהטוביות הנפלאה שראתה בו הוא שבשעה שנוגד נתמלאת כל הבית אורה
 ושרתה עמיה נהורא שכזה ידעה כי הוא היה ניצן אלהי כר' שהים יהל' עלי ראשו
 וכזה ידענו שלימות תמימות הצבי ישראל רבם בתורה רבם בכבואה ואין צורך
 להאריך בזה כיהאריכות בזה הוא מהמותר אך אמנה יש עלינו להביא ראיה
 להורות שהיה עליו השלום שלמותו כולל כל מימי השלימות ר' לכל מה שהיה
 שלמות מיוחד לאי זה נביא מהנביאים או לאי זה קדוש מקדושי ישראל היה הוא
 ע"ה כולל כל אותם השלימות בכללם ושהיה אצלו אותה השלימות בתוספת מעלה
 וביתר שאת על מה שהיה בכיף ההוא המיוחד אליו השלמות ההוא' וכדאיתא
 במדרש רבה פר' וזאת הכרחה' וזל' זשה' רבות כמות עשו חיל ואת עלית עלכלנה'
 מהו ואת עלית עלכלנה מדבר במשה ע"ה שנתעלה יותר מן הכל כיצר אדם

הא' אומר למה אני גדול ממך שכבר אתי בכלמו של הקב"ה מיני שנאמר ויברא
אלהים את האדם בכלמו. אמר לו מרעה' אני נתעליתי יותר ממך אותו כבוד
שניתן לך ניטל ממך שנאמר אדם ביקר כל ילין. אבל אני זיו הפנים שנתן לי
הקב"ה עמי הוא מיני שנאמר לא בהתה עימו ולא נס לכה. דבר אחר נח
אומר למה אני גדול ממך שניצלתי מדור המבול אמר לו משה אני נתעלתי
יותר ממך אתה הצלת את עצמך ולא היה כך כח להציל את בני דורך אבל אני
הצלתי את עצמי והצלתי את בני דורי כשנתחייבו בליידי בעגל מיני סניוויחס
ה' על הרעה אשר דבר וגומר למה הדבר דומה לטתי ספימות שהיו בים והיו
בתוכן שני קרבניטיין אחד הציל את עצמו ואת ספינתו ואחר הציל את עצמו
ולא הציל את ספינתו. למי היו מקלקין לא לאותו שהציל לעצמו ואת ספינתו.
כך נח לא הציל אלא לעצמו אבל משה הציל לעצמו ואת דורו. הוא ואת עלית
על כלכה ד'א אביהם אומ' למה אני גדול ממך שהייתני זן לעובדים ולשבים א"ל
משה אני נתעליתי יותר ממך אתה היית זן בני אדם ערלים בנישו ואמי הייתי זן
במדבר מהולים. ד'א יצחק אמר למה אני גדול ממך שפשטתי את צוארי על
גבי המזבח וראיתי את פני שכינה. אמר ליה מרעה' אני נתעליתי יותר ממך
שאתה ראית פני שכינה וכהו עיניך מיני שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהנה עיניו
מראות מהו מראות מראות כשכינה אבל אני הייתי מרדבר עם השכינה פנים
כפנים ולא כהו עיני שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו וכו'. ד'א יעקב אמר
למשה אני גדול ממך שנתפגשתי עם המלאך ונצחתי אותו. אמר ליה משה אני
נתעליתי יותר ממך אתה נפגשתי עם המלאך בפירוכובין שלך ואמי נפגשתי עם
המלאכים בפירכורין שלהם והם מתיראים ממני שנאמר מלכי צבאות ידודון
ידודון וגו' לפי א' שעה רבות כמות עשו חיל ואת עלית על כלנה' אמר הקב"ה הואל
ונתעלה משה מן הכל הוא יברך את ישראל שנאמר ואת הכרכה אשר ברך משה
זכו' ד'א וואת הכרכה אמר ד' שמואל בר נחמני כיון שבא משה לברך את ישראל
באה התורה ובא הקב"ה לברך את ישראל שנאמר וואת הכרכה ובתיב וואת
התורה וגו' אשר ברך משה איש האלדים זה הקב"ה שנאמר ה' איש מלחמה וכל
כך למה לקיים מה שנאמר והחוט המסולס לא במהרה ינתק עכ"ל זל. זה הכלל
במאמרם זה לומר כי כל השלמות אשר היו בכל השלמים כלל אותם מרעה'
זכיתר שאת מעלה ותלה על כל אחד ואחד מאותם שנאמר בהם אותו שלמות
בייחוד וזה כי שלמות השלמים נמצא כאחד מה' פנים האחד מן שחננו האל יתב'
שלמות המוזג וההרכבה בחלק חומרם ושלמות השכל והמדע בחלק צורתו.
והב' הוא מן שנתעלה ביותר מזה והוא מן שחננא בו שלמות המעשים והמדות
עד שימל' בעצם כח לעמוד בפני מדת הדין כמה שהיה לו זכות ליגזל משטף מים
דמים אשר יגיעו לעולם בכללו שדבר זה הוא צריך לזכות גדול ונפלא. והג' מן
שימנא לו זכות ביותר ממה שבו עד שמרוב אושר נפשו יתיה ברכה בקרב הארץ

להשקיע

להשפיע מטוביתיו וברכותיו לזולתו * והד' מי שנתעלה ביותר מזה עד שדבק
 בפשו באלהיו ויהיה כחלק ממנו ית' להיות שכל כפועל בכל עת וככל זמן באופן
 שלא יפרידו מאלהיו שום משיג. ממשגי החומר * והה' מי שנתעלה יותר מזה
 במה שיראה בו ההתדבקות האלהי בפועל להיות מלאכי מעלה מזויים אצלו
 וכאים אליו ומשתמש בהם כפירצומו וכפי צרכו * והוא מבואר כי החלק הא'
 נמצא באדם הא' ביותר מכל זולתו למה שהיה יציר כפיו של האל יתברך וגבל את
 עפרו מבית המקדש ויצר אותו בכלם ודמות ובוהו היתה טענתו על מרעה' לשהוא
 גדול ממנו כי הוא היה ילוד אשה ולא בא לכללות אותה מעלה וטען עליו מרעה'
 שאדרבה היא המתנת לשיהיה הוא מעולה ממנו למה שהגם שהיה הוא ילוד
 אשר ניתן לו זיו הפנים במה שקנתה לו ימינו ולא קר ממנו למה שפירש את עצמו
 מדרך העולם ותאוותיו ואולם הוא גם שנכר בצלמות' והיה יציר כפיו והיתה לו
 הכנה גדולה אל קנין השלמות עכ"ז נאמר בוואדם ביקר ולא ילין למה שנטה
 אחר התאוות וכדבריהם ז"ל * וכנגד החלק בה הוא הב' שנמצא בכח והוא
 מבואר מעצמו שהשלמו הזה נמצא בכח ביותר מכל הדורות שבאו אחריו ואטענה
 זאת בא על מרעה' למה שהוא ע"ה עם כל מעלתו לא בא לכללות מדה זאת *
 לנגל מכל בני העולם בכלל ומרעה' בא עליו מחט טענתו זאת עצמה וזה שהוא
 היתה לו המצאה ושעת הכושר והכנה להציל את בני דורו כי הוא ית' הקביר לו
 פנים ואמר לו קץ כל בשר בא לכפי וכו' עשה לך תיבת עצי גפר וכו' והקיימותי
 את בריתי וגומר ולפיו זה היה לו לדרוש רחמיו ית' בער הגורה ההיא רק הוטב
 בעיניו הצלתו הוא וכניו ואשתו לשיהיה הוא בנין אב לעולם מחדש שעל אשר לא
 חלה פני אדיו נקרא המבול על שמו וכמו שנאמר כי מי נח זאת לי וכו' וכדברי
 הרשב"י ע"ה * ואולם הוא ע"ה כמעשה העגל הגם כי הוא ית' אמר לו לך רד כי
 שחת עמך וכו' וכאזל אין רד אלא בזיפה ועמדו בפניו ה' כתות מלאכי חבלה
 במאמרם זל על פ"ו כי יגורתי מכפי האף והחמה ואמ' לו ית' הרף ממני ואשמידם
 ואעשה אתך לגוי גדול וכו' עכ"ז דחק את עצמו מתוך דקת נפשו ובקש וחלה
 פני אדיו והרבה והפציר בתפלה עד שהוחלה וכדשתם זל ויחל וכו' מלמד שהיה
 מותפלל עד שאחזו אהילו ואמר ועתה אם תשא חטאתם וכו' ואם אין מחני בא
 וכו' באופן שהציל את ישראל בכחו הנאור גם שלא היתה לו הכנה לכך ושעת
 הכושר ממנו ית' כמו נח וכאמור שעל כן נקראו ישראל על שמו כמו שנאמר ויזכור
 ימי עולם משה עמו למה שהוא הציל אותם ונתן להם חיים אחר מיתתם וכמו
 שנאמר לולא משה בחירו עמד בפרץ לפניו בהפך מנח שנקרא המבול על שמו
 למה שהיה הוא המביאו והעדר תכלתו * ולפי הטעמות האלה נשאזל המשל
 מהב' קרבנותיו כי נח היה בקרבוט אשר לא השקיף אלא להצלת עצמו לבד ולא
 נתן דעתו להציל את הקפינה בכלל כי זה לו ממשעט ודיעתו וממה שאין לו גבורת
 הלב כמו שינטרך לרבי החופלים הבקיאום במלאכתם והאמיצים בגבורתם
 ואולם

ואולם מרעה שמר תנאי המנהיג הישר והקרביט המאוסר וכנגד החלק הג'
הוא מה שנמצא באברהם אבינו ע"ה אשר נתנו האלית ברכה בקרב הארץ וכמו
שדרשו ז"ל על פסוק והיה ברכה לאמר לו הקב"ה עד כאן היו הברכות בידי וכו'
וכפי מה שאז"ל גם כן במאמר האומר אברהם ברכתו של עולם וכמו שיבוא
ביאורו לפנים בדרוש הזה ב"ה והנה המדה הנותנת לא בא אליה מרעה וכמו שהוא
ידוע ממדות למעלה ובוה נתפאר שנתעלה על מרעה לפי מעלה זאת וכאמור
והשיב הוא ע"ה ואמר לו מטוּך כי היא הנותנת שיש לו עליו רב בזה למה שהוא
שמדתו היא מדת השפע והברכה והיתה לו הכנה כפלאה לדבר הזה עם כו' לא
היה זן לא לערלים כלומר שהיו מוונותיו מוונות החומר לזון בהם את הגופות
שהיו ערלים בזמן ההוא ואולם מוונות הנפש שהם התורה והמצוות לא זכה לזון
בהם את הנמולים והכוונה לומר שלא זכה להנתן התורה על ידו שהיא מוונות
הנפשות ואולם הוא נתנה התורה על ידו וזן בה הנפשות זהו המכוון בטענת
ערלים ומאולם שהוא רמוז אל הכופרים ערלי לב ואל המאמינים כמו שנאמר ומל'
ה' אלהיך את לבבך וכו' ואולם המכוון הנאמר בטענת ביישוב ובמדבר הוא
לרמוז ולומר כי גם במוונות החמוריים עצמם זון בהם אברהם אע"ה את הגופות
גם מרעה זן את הגופית בהשפעתו ואולם יש בזה שיכו ועליו רב בין אברהם
אע"ה ובין מרעה כי מוונות אברהם היו גשמיים כדרכו ש"ע והוא מה שאמר
ביישוב לז"ל שלא היו מוונותיו אלא כדרכו של עולם ולא היה לו במציאותם שום
כע ואולם הוא ע"ה היו מוונותיו המדבר בדרך גס וכמו שאמר הוא ע"ה לישראל
המאכילך מן במדבר אשר לא ידעת וכו' וא"ל לפי זה גדלה הוא מעלת על מעלת
אברהם אבי ע"ה למה שאברהם גם שהיתה לו הבנת ההשפעה לזולת ע"ה מרעה
שלא היתה מדתו לזה כמוהו השפיע מוונות הנפש מוונות הגופות כדרכו טוב יותר
ממנו וזה היה לו ממה שקנתה ימיו כי גדל חילו וידו רב לו וכנגד החלק ה"ה הוא
מה שנמצא ביצחק אבי ע"ה כי הוא בחרבנות להיות עולה תמימ' והכימו הכנה
כפלאה אל דבקות השלי ובהיותו השור על גבי המזבח ראה פני שכיב מה שלא
זכה לכך שם כדבר מהדורות שבאו אחריו לעולמי' ובוה טען הוא על מרעה שלא
בא לידי מדה זאת כפועל ומרעה השיבו ג"כ מטענתו עצמו זה שהוא הגם שהא'
ית' הכינו לאותה הכנה הנפלאה וחזה מחוות אלים על גבי המזבח עכ"ו כהו
עיניו לכקוף והשיגוהו משיגי החומר ואולם הוא ע"ה גם שלא בא לאותה מדה של
יצחק ע"ה להקשר על גבי המזבח עכ"ו ככח כחו זכה להדבק באל יתב' עד שהיה
מדבר עם השכינה פנים בפנים ולא כהו עיניו ואדרבה זכה לקירון פניו וכמותו
לא כהתה עיניו ולא גס לכה' וכנגד החלק ה"ה הוא מה שנמצא ביעקב אבינו
ע"ה כי היה לו הדבר הזה להיות המלאכי נשמעים אליו והוא משתמש בהם בכל
עבינו וככל דרכיו וכמדוע מקפוריו המווכרים בתורה בקגולה דבקה בו ביותר
מכל הדורות שבאו אחריו ובוה היתה טענתו על מרעה שהוא גדול ממנו למה

הדרוש הה

סלא בא הוא לאותה מדה כמוהו כי גם במלאכים ששלח לאחיו דרשו זל שהיו
מלאכים ממש ומרעה השיבו גכ מטענתו עצמו שהוא ענה הגם שהוכן לכך לא
זה להיות משתמש במלאכי כאפיכורין שלהם ואלוה הוא בכח כחו וכדביקותו
באל ית' כנח את המלאכים כאפיכורין שלהם ולפי הנחתו זאת שהנחמו
במאמרם זל זה הנה המשא והמתן שעשה בעל המאמר אשר היה בין השלמים
הנו' ובין מרעה הוא תלוי בהקדמה אחת והיא כי מי שיהיה מוכן לאי זה שלמות
ביותר מוולתו ואלתו הזולת אשר אין לו הכנה הוא מוכן להשתדל בהשגת
השלמות ההוא עד שישיגנו כאותו שיש לו ההכנה להשגתו וכש'אס ישיגנו ביותר
מזמנו שהוא ראוי לפיוה שתגדל מעלת האיש הלז ביתר שאת וביתר מעלה רמה
וכמו שהאריך בזה הרב בעל בית אל'ים בהקדמתו וכן גכ לענין ההפך שיותר
יחוייב עונש האיש אשר תקצר ידו להשגת השלמות עם מציאות ההכנה מואשר
תקצר ידו מזר העדר ההכנה וזה דבר מכוואר מעצמו כי לפי זה האל ית' בנתינת
התורה כשהזירה על בני ישמעאל ועשו ועמון ומואב ולא רצו לקבלה מזר
טענותיהם שנתנו למה שטבעש ומזגם רחוק ממה הלך לנמעליהם וכמו שדרשו
זל על פסוק יי' מ'ימי בא זורח משעיר וכו' ואלוה לעם נחלתו המוכנים לקבלתה
כפה עליהם את ההר כגנית ואמר להם אס תקבלו את התורה מוטב ואס לאו
שס תהיה קבורתכ' והוא גב מה שנו' בגמ' דקנהדרין תניא בשחלה ר' אליעזר
הגדול ככנסו חכמי ישראל ר' עקיבא וחביריו לבקרנו וכו' עד אל' תמה אני אס
ימותו מיתת עצמם אל' ר' עקיבא ואני אל' שלו קשה משלהם שהטעם
בדבריו אלה ענה הוא כפי הקדמתנו זאת שאותם חכמים שהיתה להם הכנה
גדולה ללמידת התורה במציאותו הוא ענה וקצרה ידם ושבו אחור לכן חוייב להם
העונש ההו' או ר' עקיבא ענה שהיתה לו הכנה ביותר מהם למה שהיה לכו' כפתחו
סל אלוה עם מציאותו הוא ועכו' לא עשה כפי הכנתו היתיר מהם חוייב לו העונש
בתוספת עליהם וכן גכ לענין השכר והמעלה שתגדל מעלת הכלתי מוכן על
המוכן וכאמור ובוה הענין עשה בעל המאמר העשא והמתן בין מרעה ובין
האבות וכמדובר ונכרה מעלתו עליהם וכפי מה שנאמר ואת עלית על כלנה
והשלמים בעל המאמר הנו' את דבריו אלה ואמר כי לא בא מרעה לכלל המעלה
הזאת כי אס לזכותן של ישראל כרי שתחול ממנו פרושה וקדושה וברכה לעמו
אשר נקרא בשמו והוא מה שאמר ר' שמואל בר כחמי כיון שכא משה לברך את
ישראל בא הקכה עמו וכו' והוא התורה והוא מכוואר לפי הכוונה כי למה שהיה
מרעה אור בהיר ומוהיר מהתורה ומהאל ית' לכן בכרבתו לישראל בודאי היו סס
הוא ית' והתיר אשרי העם שככה לו שזה הוא אביהם ומוריהם אשר שרשו הטהור
והנאור מחליף בהם בכל עת ובכל זמן ורוח קדשו תערה בהם מדור דור שעל בן
מלאכי ענה שהוא חותם הגבוליים בראותו כי נפקה הנכואה ואין עוד כביא
לישראל אל' לישראל בשם האל ית' זכרו תורת משה עבדי אשר צייתו אונת

הדרוש הה

נד

בחורב חקים ומשפטים שהכוונ' לומר לשרט עמו שמאח' שנפקה הכבואה
ואין עוד נביא יש לכם לזכור תורת משה עבדי שהוא האב שלמד אתכם תורה
ומצות ושם תורה בפנים וכוה תתעצם רוח קדשו בכס ותתהרס מדור לדור
שממה שתתעצם בכס רוח קדשו תבואו לידי רוח קדש ולידי נבואה וכאלו חכם
עדיף מנביא ומצונו לחכמי שלמים שהית' רוח הנבואה מנצנת בהם יהיו מדברי'
העתידות ועצתם היתה כאשר ישאל איש בדבר האלדים . וכמו שאלו במדרש
וכל אשר יעשה וילחם שיהיו הכל צריכין לעצתו כגון ר' אלעזר בן ערך שיעץ
עצות מצליחות אל' נביא אתה אל' לא נביא אנכי אלא כך מקיכלני מרבותי כל
עצה שהיא לשם שמים קופה להתקיים ולזה אמרה התורה לו עצה ותושיה ש"ל
שכאשר תדבק נפשו בחכמת התורה ועל פי היראה או תחול עליו רוח קדשו
ותערה עליו ממרום העצה הטובה לו ולאחרים כי רוח ה' דברה בו כי כל זה
להם בכח התעצמות' כתורת מרעה' וזוה אל' כי ממרעה' ולהי' לא שרתה נבואה
על מה' למה שלא היה להם חלק בתורתו ואלו תלמידיו ושותי מימיו וכו' לרוח
הקדש ולנבוא' אפי' בימי גלותם וכהיה' דאמרינן במסכת קידושין פר' י"ח הין
כי הוה ניחא נפשיה דר' אמר הומניא איבא בבבל כלה דממוראי וכו' ופיר' רש'
אל' כי קא הוה ניחא וכו' מורקה נבואה בפיו . ואלו במדרש אר' ירמיה בא
וראה כמה גדול כחה של תורה שלא דיין לחכמים שהיא עורכת שולחן בפניהם
אלא שהיא מוספת להם חכמה על חכמתם והחכמה שמוספת להם על חכמתם
היא הנבואה ורוח הקדש וכן אל' גב' ודעת קדושים בינה אל' בעלי גמרא שהם
נעשים כמלאכים בשעה שיושבים ומבינים בתורה וזה בודאי רמו לנביאה ורוח
הקדש ולזה הנביא ע"ה אמר זכרו תורת משה וכאמור ש"ל שכוכירתם תורת
משה ודביקותם בה תתעורר רוחו הקדושה בהם בכל הזמנים ותחול על הם
רוח קדשו כי על כן התלמידים הם קרויים בניס וכמו שנאמ' בני הנביאים לאשר
רוח טהרת הרב היא מתעצמת בתלמידים ההמה אשר הם שותים את מי ימיו מים
חיים ואוכלים למערינים לחמו לחם אביירים ולכן אנו תלמידי מרעה' מחלי תורתו
נקראנו בשמו שלזאת הכוונה גב' נאמר וזכור ימי עולם משה עמו ורז' היו קורים
אל' לחבירו בשם משה כדאיתא בחולין שאמ' חכם אל' לחברו משה מי אנו דחמונא
שחיטה כצורך . וזוה הטעם עצמו קרא אותנו הוא ית' בשם בניס וכמו שנאמ'
בניס אתם לה' אל' לכם למה שאנו שותים מימי תורתו ואנו תלמידים אל'ינו וכמו
שנאמר וכל בניך למודיה' ש"ל שמגד' שהם למודיה' נקראו בניס אל'ינו למה
שהתורה היא מתעצמת בהם וכמו שנאמר כי לא דבר רק הוא מכס ש"ל שאין
תורתו ית' בנו במקרה הנוסף בעצם אלא היא עצם ממש בעצמותו והוא מה
שהשלים ואמר כי היא חייבם כלום שהיא עצמות החיים שלכם וכמו שהארכנו
בזה בפיו משלו ובפרט בפסוק' כי חיים הם למוצאייהם וכו' ולפי זה יותר אנו
נקראים בניס מפאת התעצמות תורתו בנו ביותר ממה שבר' אנו ונרנו שהבריאה

הדרוש ה

הוא בגד' האב המוליד והלמו' מהתור' הוא בגדר הרב המלמד להועיל ומורע' זאת
בדברי רז"ל שהרב הוא האב האמתי לתלמידיו וחיוב כבודו על התלמידים מוטל
ביותר מכבוד האב המוליד וכמ"ט א"ל חייב אדם ככבוד רבו יותר מכבוד אביו
וכן א"ל אבדת רבו ואבדת אביו וכו' וכמו שהאריך בזה הקדוש האלהי מהר"ש
הלוי ז"ל בכפר חילת אהבים וז"ל שזאת היא כוננת דהע"ה באמרו אכפרה אל חק
ה' אמר אלי בני אתם אמי היום ילדתיך שהכונה לומר כשאכפרה בחקי האל
ית' ובתורתיו אהבה אז הוא ית' אומר לי בני אתה עתה והוסיף לומר אמי היום
ילדתיך לומר בשמו ית' שהוא אומר לאיש הזה המספר בחקיו דעלך בני כי גם
אם אמי ילדתיך מאז בואך לעולם שכראתיך וכוננתיך ברחם משחר עכ"ל לא
אחשוב שילדתיך אמי רק זה היום שאתה מספר בחוקי והכונה לומר שיותר הוא
ית' לנו לאב מצד שלמדנו תורתו אשר היא ניצון ממנו ית' המתעצמת בנו ולא מצד
היצירה והבריאה שירצו • והוא פי' נאות בפסק זה ואמי מקתפק בעצמי אולי
ראיתיו בדברי האחרונים ז"ל • וכוה נבין ונשכיל מה שתרגם אנקלוס ע"ה בפ'
הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלא הוא אביך קנך וגו' שתרגמו ע"ה עמא
דקבילו אורייתא ולא חכימו והקושיא מבוארת בתרגומו זה דמהיבא תיתי ליה
למר לתרגם עם נבל עמא דקבילו אורייתא ומה הוא ההכרח שהבריחו לתרגם
כן • וז"ל שההכרח אליו ע"ה לתרגם הכי ממה שהשלים ואמר הלא הוא אביך
קנך שאם הוא אומר על היצירה כפי מה שיראה מפשט הפסוק מאי רבותיהו
דישראל בזה משאר האומות הלא תראה שהוצרכו רז"ל לתקן ולומר הוא עשך
אומה באמות כו' ולזה אנקלוס ע"ה חשב דרכו שהאב הנאמר פה לא על היצירה
הוא אומר רק על למוד התורה אשר לא עשה כן לכל גוי ושעל זה נקרא אביו לפי
האמת מה שלא נקרא אב לאומות מ"ה ואולם המשמעות לתרגם כן מהיבא תיתי
ליה יש לומר שתרגמו ע"ה הוא כלפי מאמרם ז"ל שאמרו בכולת חכמה של מעלה
תורה ולזה תרגם הוא ע"ה עם נבל עמא דקבילו אורייתא וגו' שרצה הוא ע"ה
במשמעות עם נבל רוצה לומר עם שהם בכולת של חכמה עליונה ועם כל זה
ז"ל חכם • ולזה יבא על נכון מה שהשלים ואמר הלא הוא אביך קנך וכפי
הכונה הנאמרת • ומפי החכם החלם כ"ור אברהם עבד ז"ל שמעתי שרצה
במשמעות נבל מענין ונכלי שמים מי ישכיר וי"ל עם ששמותי אותם נכלי מים ר"ל
הרביתי להם תורה שנקראת מים ועכ"ל ולא חכם • ויען כי האב האמתי הוא
הרב המלמד להועיל שמתעצמת נפשו כנפש התלמיד השותה את מימיו והאוכל
לחמו לזה לעשות לנו אב לנפשתינו להשתרש בו שרש קדושתו בחר במרע"ה
להיות לנו אב לתורה ולתעודה • ובן בחר בדור נשיאו ויקחהו ממכללות נאן
ומאחר עלות הביאו לרעות כיעקב עמו ובישראל נחלתו וירעם בתום לבבו
ובתכונות כפיו ינחם שהכונה לומר שהקיס להם דוד עבדו להנהיגם על פי
מדותיו ויושר ארחותיו כדי שתשאר בהם הנהגתו בטובע מדור לדור כי גם הוא
נקרא

נקרא אב לישראל כאחד מהאבות וניתן כי ישראל כמו ורוח קדשו טהרם לאשר
הוא דגל רביעי במרכבה ונתעצמו בקודשתו עם ה'אם כמו שנתעצמו בקדושתם
של האבות הג' וכי יחוד במדה טובה שהיתה בו מדעת קומו בהנהגת את ישראל
להעביר על מדותיו וכו' ואלו במדרש על פסוק שמרה נפשי כי חסיד אני ואלו
הק"ה נקרא חסיד שנאמר כי חסיד אני גאם ה' ורוד קורא עצמו חסיד שנאמר
שמרה נפשי כי חסיד אני ר' אבא בר' אחא בשם ר' אלכסנדרו כל ששומע
קולתו ושותק וספקה בידו למחות ושותק נקרא חסיד ורוד קרא עצמו חסיד
לפי ששומע קולתו ושותק וזאת היתה להם לישראל לזר מעוולות בית מזדות
לכס הגדול הן במגלתו וזאת שלפי ששומע בעצמו קוללה במרצת משמעו ומחל לו
באותה שעה ולא הרגו היתה סבה מאת הסי' להוולד מרדכי ממונו שהיה מתיקן
לכס הגדול הזה וכמו שדרשו ז"ל על פסוק היום אל ימות איש בישראל וכן ג"כ
בגמרא דמגלה אזל איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי וגו' איש ימיני מה
בפסך אי לייחוסיה קא אתא גיזיל ולייחוסיה עד בנימין בר יעקב מ"ה הני תלתא
ותי לא' וכו' עד רבין אמרי משפחות היו מתגרותו בכוונת מספחת יהודה אומרת
אני גרמית דמתייליד מרדכי דלא קטליה דוד לשמעני בן גרא שאלמלא קטליה
לא היה מרדכי ומשפחת בנימין אומרת מיני קא אתי ולפי שהיה דהע"ה
אב לישראל בהנהגתו ועל פי מדותיו שקלה אל ית כבוד ירושלם כלו' כמו שא"י
היא אם לאומת ישראל וכמו שיבוא לפנינו בע"ה כן היה דהע"ה אב לישראל וכמו
שנאמר בדברי הימים בתפלת שהע"ה מן היום אשר הוצאתי את עמי מארץ מצרים
לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי סם ולא בחרתי באיש
להיות נגיד על עמי ישראל ואבחר בירושלם להיות שמי סם ואבחר
בדוד להיות על עמי ישראל וגדולה מואת מינינו שיבוס'ס נקראת בשם דוד
וקרא שנאמר במלכים בתפלת שהע"ה ג"כ מן היום אשר הוצאתי את עמי את
ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי סם
ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל שלפי הנראה לכאורה שהפסוק לא סי'יב
די'סיה שהי'לל לכבודו ואבחר בירושלם כנגד מ"ה בראשונה לא בחרתי בעיר
והנה הר"ק ע"ה חשט לזה חל ואבחר בדוד למה שהקדים לא בחרתי בעיר הי"לל
ואבחר בירושלם שא"פ כי לא הודעתו בחירתי בירושלם עד שבחרתי בדוד להיות
על עמי ישראל והראיותו המקום הנבחר בירושלם כשנערתני לנבוכדנצר חרוונה
באש מן השמים ע"כ ז"ל ולפי דרכו אין אנו זריכין לתקן המקרא שבמה
שנאמר ואבחר בדוד כאלו אמר בירושלם וכן מצאתי שכתב בעל צדוק המור
ז"ל כפ' בה עלותך ז"ל לפי שידוע שהמנהיג הוא המדינה כאומרו למן היום
אשר הוצאתי את בני ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר ואבחר בדוד ואבחר
בירושלם הי"לל חל נראה שדוד הוא ירושלם וירושלם דוד ע"כ ז"ל וכמדומה
ב' מינו שהפליחו לעשות כחירת דהע"ה למלך על האומה הנקראת קדושה
בכל

ככל הדברים הנפלאים המוקללי אליו ית' וכבחרים מו' ימי בראשית שהם מכוונין
כנגד הקודות והפלאות שעשה ביצירתו וז' וכחזר אותן מכל שכתי ישראל ח' ד'
לוי כרא לו הקב"ה ימם ובחר לו אחד מהם זה יום השבת שנאמר ימים יוצרו ולא
אחד בהם ה' ברא שמים ובחר לו אחד מהם זה שביעית שנאמר ושבתה
הארץ שבת לה' ברא שביעית ובחר לו אחד מהם זה היוכל שנאמר וקדשתם
את שנת החמשים שנה ברא ארצות ובחר לו אחת מהם זה ארץ ישראל
שנא' תמיד עיני ה' אלהיך בה ברא וקיעים ובחר לו אחד מהם שנאמר קולו
לרוכב בערבות ביה שמו ברא מדברות ובחר לו אחד מהם זה כיני שנאמר
ההר חמד אלהים לשבתו ברא בהמות וברר לו אחד מהם זה בהמות בהררי
אלף ברא עופות וברר לו אחד מהם זה זיו שנאמר וזיו שדי עמדי ברא
לודגים ובחר באחד מהם זה למיותן שנאמר למיותן זה יצרת לשחק בני ברא
אומות ובחר לו אחת מהם אליו ישראל שנאמר וכך בחר ה' להיות לו לעם
קבולה וגו' ברא שכטים וכחר לו אחד מהם זה שכע לוי שנאמר ובחר אותן מכל
שכטי ישראל ברא לו נביאים וכבר לו אחד מהם זה משה שנאמר לולי משה
בחרו ברא לו מלכים ובחר לו אחד מהם זה דוד שנאמר ויבחר בדוד עבדו
גם אם יש במכומי הדברי האלה קודות ונפלאות כנדע בדרך הרשכ' ע"ה לפי
כוונתו די לנו כשטחיות הדברים שבחירת דה"ה למלכות על אומתו הנקראת
קדושה היא מכלל הפלאות הנבחרות אליו ית' אשר אליהם ולכוונתם היתה לו
ית' התכלית ביצירת העולמות וגם כי מינו שנו בחירה בשאלו ג' כמו שנאמר
הראיתם כי בו בחר ה' וגו' כבר א"ל במדרש שמואל שאלו נבחר ונדקה שנאמר
בחמתי כי המלכתי את שאלו ולא נתקרב עוד שנאמר חכי מאתני מהיות מלך
דוד נבחר ונדחה ונתקרב וכו' והיתה דחיית שאלו מזד שהיה מקפיד על כבודו
וחושש על מלכותו וכמעשה שעשה כנוב עיר הכהני ואולם דה"ה היתה בחירתו
והקרבתו לאשר לא היה חושש על כבודו והיה מקטין את עצמו ומשפיל במעלתו
כדי להורות עם ישראל מה יעשן בעבודות ית' ושיהיו מתנהגים עלפי מדותיו
והנהגותיו וכמו שאלו בגו' דברכו על פקוק לדוד שזורה נפשי כי חקיד חמי אמר
דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חקיד חמי שכל מלכי מורח ומערב יושבים
ועטרותיהם בראשיהם ואני ירמי מלכותי כבם דשפיר וכו' ולזה בחרו הקב"ה ונתנו
לנגיד על עמו ישראל להיות מודותיו אלה מתעצמות בעם מרעיתו ואולם שאלו
ע"ה שהיה הפכו נדחה ולא נתקרב כדי שלא יורגלו עם ישראל ויתנהגו כפי מדותיו
וכפי מה שכתב הרב בעל העיקרים זל מאמר ד' פרק כ"ז בענין תשובת שאלו
ותשובת דוד ה"ה קחנו ובואה ולזה מינו שהשיב הוא ע"ה למיכל בת שאלו
באומרה אליו מה ככד היום הזה מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות
עבדיו כהנלות נגלות אחד הרקים והיתה התשובה מימו אליה לפני ה' אשר
בחר בני מאהיך ומבל ביתו לנות אותי נגיד על עם ה' על ישראל ושחקתי לפני ה'

וגו' ונקלותו עוד מוזאת וגו' והכוונה בדברי מיכל ובתשובת דוד הע"ה לפי שראתה
 אותו שניהם בעצמו כאותה שמחה שהיתה לו בעליית הארון דברי שאינם ראויים
 לכזי אדם הנכבדים לעשותם וכ"ש למלכים והוא כמה שאמר ודוד מזכר בכל
 עו לפניה ה' ודוד חגור אפוד כד' ודוד וכל בית ישראל מעלים את ארון ה' בתרוע'
 ובקול שופר וזהו הקושיא באומרו ודוד ג' פעמים היא בראית לעין כל שהיה לו
 לומר ודוד מזכר בכל עו וכו' וחגור אפוד כד' והוא וכל בית ישראל מעלין וגומר
 ומה זה לו להזכיר ודוד על כל אחת מאלה החלוקות בודאי לא דבר רק הוא
 ואולם יש לומר שהכוונה בזה הוא להורות לנו באצבע שדוד לא היה ראוי לכבוד
 ולא חושש לעצמו בשום ענין לפי שכל מעשיו היו לשם שמים ולפי שהמלכים
 והרוזנים והנכבדים ראוי להם להזהר בכל מלייהו ויהיו על גר ההנהגה
 הנכבדת ובפרט בשלשה דברים והם האחת במהלכם ופגיעתם שלא
 תהיה הליכתם בדרך שגשון ועל דרך מה שנאמר והמנהג מנהג יהוא בן גמאי
 כי בשגשון יהג והב' שלא יהיה לבושם קצר אלא יהיו בדרך שלא יראו ידיהם
 ורגליהם וכמו שהתנו אל בתנאי ת"י וכן אצל ועשה לו כתונת פסים שהיתה מגע'
 לו עוד פקת ידו ורגלו למה שחשבו כאיש זקן שקנה חכמה כמו שנאמר כי בן
 זקונים הוא לו והג' שיהיו דבריהם בנחת כמו שנאמר דברי חכמים בנחת
 ישמעים ודוד ע"ה גם כי היה לו להזהר בג' דברים אלו מכל אדם כי אלו באוה
 תהלה וכבוד עכ"ל לגבי כבוד השמים בשמחת הטי"ת שהיתה בלכבו אמר עת
 לעשות לה ואין חכמה ואין תבונה וגו' ולכן הפקוק הזה צווח ואומר ודוד בכל
 אחת מהני תלתיאם לראשונה אמר ודוד מזכר בכל עו שפי' בכל כמו שהקד'
 יהוא היה עושהו לקול כלי הזמר שצריך לתנועת דבות פנים ואחור וסביב
 וכן נאמר לפנים ותרא את המלך מפוזר ומכרר כי ענין מפוזר הוא התנועה בידי
 וברגליו וכמ"ש אצל על בן צדא וכדברי הימים נאמר מרקד ומססק: ולפי שאין
 מדה זו ראוייה למלכים ולנסיכים אמר ודוד מזכר דל' גם שהוא דוד אשר לא
 היה ראוי לו לעשות הדבר הזה עכ"ל היה מזכר וכו' וכדאמרן והוא לב' אמר
 ודוד חגור אפוד כד' ר"ל שהיה חגור ומזורו באפוד שהוא מין מהלבוש הנקרא
 בלשונם זל כדרוט כמו שתרגמו יונתן בן עזיאל ואינו כמו האפוד הנזכ' בתורה
 בכגדי הכהנים וזה הלבוש הנקרא כדרוט הוא קצר לקומת האדם ולזה לעברו
 על המדה הזאת לכבוד שמים אמר ודוד חגור אפוד כד' וגו' וכדאמרן וכו' וכן
 לג' גם כן אמר ודוד וכל בית ישראל מעלים ארון ברית ה' בתרועה ובקול שופר
 ר"ל שהיה מריע בקולו עם קול השופר כמו שעושים המגנים המזמרים ולעבת
 על הראויי כמדה זאת לכבוד שמים אמר ודוד וכל בית ישראל וגו' וכדאמרן
 ומעתה בא על נכון מה שאמר ודוד כי יחד על כל אחת מג' מדות אלו ולכן מיכל
 כהיוותה בת מלך בראותה אותו עושה ככה נאמר בה ומיכל בת שאול בשקפה
 בעד החלון ותרא את המלך דוד מפוזר ומכרר לקמיה ותסלו בלבה מהכוונה
 לומר

לומר שגם שלא היה עושה ככה כי אם לפני ה' לשמחת הארון עם כ"ז בותה לו
 כחשבה שאין ראוי למלכים לעשות ככה אפי' לשם שמים כי לא יבקש הוא יתב
 זאת מידם ויש לדקדק ולומר למה לא הזכיר מהג' שראתה לו כי אם אחת והלא
 שלשת אינם מהראוי והיה לה לבנותו כלבה על שלשתם וז"ל שבא שהזכיר שהיא
 הפזוזה והכבוד ככללו שלשתם כי מטבע הפזוזה והכבוד הוא להיות הבגדים
 קצרים ולהיות מטמיע בקולו בקול תרועה ולזה בשבא דוד הע"ה לברך את בית
 ותצא מיכל בת שאול לקראת דוד ותאמר מה נכבד היום וגו' אשר נגלה
 לעיני אמהות עבדיו וגו' בהגלות נגלות אחד הרקיס הכוונה באומרה לו מה נכבד
 היום הזה וגו' לומר שהמלכים והנסיכים ראוי להם להיותם מתהלכים ומתנהגים
 בכבודות כזוהי נקראו בעלי הכבוד בלשון כבודות כמו שנאמר והוא נכבד מכל
 בית אביו וכן נאמר כי מכבדו אבכדו והנכבדים נקראים בלשון קלות וכמו שנאמר
 וכזו יקלו וכן אצל על ההנהגת הבזיון קלות ראש ולפי שדוד ע"ה נתנהג בקלו ראש
 באותם ג' דברים אמרה לו מה נכבד היום וגו' באחר הרקיס ר"ל הקלים בעלי
 הבזיון כי הרקות והקלות הכל ענין אחד הוא : ובמדרש אצל אמרה לו של בית
 אבא היתה מלכות נאה משלך חלילה להם אם נראה לאחד מהם יד או פסת
 רגל מגולה כולהו היו מוכבדין מן המדרש הזה הוא מסייע למה שפירשנו על
 מה שלא הזכיר מהג' רק מפוזו ומכבוד יודוד המלך ע"ה חרה אפניו בה באומרה לו
 ככה ולזה נאמר ויאמר דוד אל מיכל לפני ה' וגו' ר"ל מאחר שהראו והקלות אשר
 עשיתי הוא לפני ה' איך חשבתי והו לי לבזיון ולקלות כ"כ גם בעיני האמהות דלא
 שיך בהו בזיון וקלון וכמאמר החכם במקום שאין כבוד אין קלון ואולם אם הוא
 קלון מפורסם כל כך הוא בזיון וקלף גם לנעדר הכבוד וכן את חשבת שהמעשה
 הזה אשר עשיתו הוא לי לבזיון ולקלון גם בעיני האמהות אין זה כי אם מתוך
 גאות הלב שיש כך כמנהג אביך שהיה מקפיד על כבודו כל כך אפילו לגבי כבוד
 שמים שלזה נדחה ונדהה ולא היתה בחירתו בחירה והוא מה שאמ' לפני ה' אשר
 בחר בי מאביך ומכל ביתו וגו' הכוונה לומר שלא היתה דחיית שאול וביתו
 מהמלכות אלא שהיו חוששין לכבודם ולא היו משפילין עצמם לגבי כבוד שמים
 כמומי היום כי לזה בחר בי ית' לזנות אותי נגיד על עם ה' על ישראל וכוונת
 בכל הכפל הזה לומר על עם ה' ועל ישראל לו שהנגידו הו את היתה לו על ישראל
 בחימות אם למה שהם עמו יתברך ונחלתו וחלקו כי כמו שהוא יתברך עשה להם
 דרכים ועמיו רבים ביצירה בכללה ועל הדרך שזכרנו בדרושים הקודמים כדי
 שיתקיים התכלית ההוא קנ"ב בחר בו להיות נגיד עליה לקיו התכלי ההוא ר"ל
 כדי שיהיו דבקים אלו לשיקראו עם ה' אלה ולזאת הכוונה אמר ולזנות אותו נגיד
 על עם ה' ואם למה שהם אומה מרעת בהכנעה ובשפלות לפני המקום כ"כ מכל
 שאר העמים שמזר שפלותם לפמיות בחר בהם וקראם עמו וכמו שדרשו ז"ל
 באגדת חולין על פסוק לא מרובכם חסד ה' בכם וגו' אמר הקב"ה חושקני אמי
 באומה

באומה זו מכל האומות שכל זמן שאני מרבה אותם ממיעוטן את עצמם וכו' ולואת
הכוונה כפל דבריו ואמ' על עם ה' על ישראל ואמר ושחקתי מלרע שהוא ל' עתיד
לומר שדבריק אלה לא עשו שום רושם כלבי לא לשעה ולא לעתיד שאדרכה מבאן
ולכה ושחקתי וגו' גם שהשחק הוא ביותר קלות ממה שעשיתי עד עתה עכו'
אעשמו לפני ה' והוא אומר ושחקתי לפני ה' ל' כדבר שהוא לעבודת הש' אין כאן
בית מיוחד אפי' בשחקי וקלוא הוסיף ואמרו בקלותי עוד מוזאת רוצה לומר יותר מוזאת
הדקדה שעשיתי אעשה עוד לבנות את עצמי לפני הקב"ה והייתי ספל בעיני
לפני האל ית' שאין זה קלון אלא כבוד ואמר ועם האמהות אשר אמרת עמה
אכברה רוצה לומר כשיהיה הדבר כמה שהוא לבין האמהות ובין אנשי ביתי
ככלל עם אכברה בתכלית הכבוד שלוא אמ' אכברה להורו על תכלית הכבוד'
והכוונה כמה שאמר לה עם האמהות לכללה עמהם לפי דבריה לה' וכן אמרו
במדבר אמר לה מן האמהות את נקראת ואין את נקראת מן האמהות ולזה סמך
ואמר ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה וארז' שהיה לה זה על צד
העונש מאת ית' על דבריה אלה והרלב' ז' פירש שהיה לה זה לאשר דוד העה'
מוזר דבריה אלה לא היה אוהב אותה ונמנע ממנה פרי הבטן ממה שפרט
ממנה הנה נתבאר לנו מכללות אלה הדברים שלא בחר הש"ת כדוד אלא מזר
עם ה' רוצה לומר כדי שיהיה העם הזה נקרא תמיד בשם עם ה' וחלקו ונחלתו
אם תנהגם על פי מדותיו ותיקון עלילותיו ברחמנות ובספלות ובהכנעה וביושר
לבב כיוזו מה שגאמר עליו וירעם בתום לבבו ובתכונות כפיו ינחם ונמצא
שהיה דוד העה' אב לאומת ישראל באברהם שהוא אב התלדה והאמונה ובמרעה
שהוא אב הנפשות והחכמה והנבואה וכן אזל על מה שאמר דהעה' כמודה על
חלקו לפני ית' וראיתיני כחור האדם המעלה ראיתיני כחור האדם המעולה
שכנביאים ואויהו זה מרעה' שגאמר ומשה עלה אל האלדים משה משוכת
שכנביאים ודוד משוכת שכמלכים אתה מוצא מה שעשה משה עשה דוד
משה הוציא את ישראל ממצרים ודוד הוציא את ישראל משעבוד מלכות :
משה קרע את היס לישראל ודוד קרע את הנהרות לישראל שגאמר בהצותי את
ארם נהרים וגו' משה נתן לישראל חמשה חומשי תורה ודוד נתן לישראל חמשה
ספרים שכתלים וגו' הרי מבואר מדבריו ז' שדוד היה ראש ואב לישראל כמרעה'
וכן גם כן בפרק ערבי פקחים על מה שאמר יתכ' לדוד ועשיתי לך שם גדול בשם
הגדולים אשר בארץ איתא התם הכי תמי רבי יוסף זה שאומרים מגן דוד לומר
שהוא דגל רביעי במרכבה והוא שורש ועיקר לאומת ישראל כאחד מהאבות
וגוה מניח בהודאת דוד על חלקו לפני המקום אמר בעבור דברך וכלכך עשית
את כל הגדולה הזאת להודיע את עבדך על כן גדלת ה' אלדים כי אין כמוך
וגו' ומי כעמך בישראל גוי אחד בארץ וגו' ותבונן לך את עמך ישראל לך לעם עד
עולם ואתה היית לי לאלדים ועתה ה' אלדים הדבר אשר דברת על עבדך

על ביתו הקס עד עולם ועשה כאשר דברתי הפסוקים האלה הבאים פשוט
 וכדברי הימים נראה שיש בהם קושי לכאורה כי למה לו לדוד הע"ה להתחיל
 בעצמו באומרני מי אנכי אלני וגו' ואחר כך חזר להודות על עמו ישראל
 באומרנימי בעמך בישראל בני אחד בארץ אשר הלבואלדים לפדות ללעם וגו'
 ותכונן לך את עמך ישראל וגו' ואח"כ כן חזר לעצמו באומרני ועתה ה' אלדיס הדבר
 אשר דברת על עבדך על ביתו וגו' ואחר כך חזר וערב את המקום ב"ה ואת ישראל
 עם עצמו ואמרם בפעם אחת באומרני גדל שמך עד עולם לאמר השלדים נבחות
 על ישראל ובית עבדך דוד יהיה ככון לפניך **עוד יש להבין מה בונת אומרני**
 בעבור דברך וכלכך עשית את כל הגדולה הזאת וכו' ואולם יש לומר בפסוקים
 האלה אחד שתרצה שירושם במפרשים ז"ל שהבונה בהם שרוד המלך ע"ה הוא
 מודה על חלקו שענין מלכותו היא מהמחשבות והנפלאות שהיו לוית בהתחלת
 היצירה והוא כדו שיתקיים התכלית שהיתה אליו בונת היצירה בכלל והוא
 שתתקיים האומה הנקראת קרושה עם אהבתו יתבר וכן הוא אומ' בעבור דברך
 וכלכך עשית את כל הגדולה הזאת ל' בעבור דברך שדברת בתחלת היצירה
 וכלכך ר' ל' כפי המחשב' אשר חשבת מקד' עשית את כל הגדולה הזאת להודיע את
 עבדך ויהיה פ' להודיע כמו וירע אדם את חוה אשתו והכוונה שנתחבר אליו
 הש' ונעשה מודע אליו ומה נענין הידיעה הזאת לדרך הרשע' ע"ה
 ואמר על כן גדלת ה' אלהים וגו' לפי דרכו זאת וזאת לנו פ' הרלבג בפסוק זה
 וז' על כן גדלת וגו' ר' ש' ידיעת העתידות היא לך לכרך ואתה קורא הדורות
 מראש כמו שנא' בספר ישע' ע"ה ואין כמוך שרע על ככון כל המתחד' כי לשאר
 השכלי ידיעת חלק מה מנימוס הנמצאו' ובררם ויושרם ואולם ידיעה בכללות
 לא יתכן שתהיה כי אם לש' כמו שבארנו בחמישי מהפר מלחמות ה' עכ"ל ז"ל
 והה דרך ככון אליו לפי דרכו שכל עמיני מלכות דהע"ה היו בקדמות ידיעה
 ממונת וי' ויבא זה לפי הסמיכות שמך לזה ואמר ומו בעמך כישראל בני אחד
 בארץ על הככון לומר שמד אלה הדברים אשר עשה ית' כדבריו וכל' היתה
 האומה דבקה בן ומיוחדת אליו אשר על דבקתם אליו הלבואלדים לפדות לו
 לעם וגו' והסוף לבאר את זה ואמר ותכונן לך את עמך ישראל לך לעם עד עולם
 ואתה ה' היית להם לאלהים אשר הכוונה במאמר זה שהוא ית' עשה הכמות
 וענינים לשיהיו יש' מיוחדים אליו לעם והוא ית' יהיה להם לאלהים כי לזה היתה
 בונת הכריא' והסוף לו ועתה ה' אלהים הדבר אשר דברת על עבדך ועל ביתו
 הקס עד עולם ועשה כאשר דברת רונה לומר מאחר שהגדולה והגמולה הזאת
 אשר דברת עלי למרחוק הם בטכיל ישראל ודבקותם בך ז' לכונן אותם לך לעם הקס
 אותו עד עולם כי לא לז' לכבודי אני דורש אלל לשיהיו ישראל קרויים עם ה' ש'ה
 ולשתיה אתה להם לאלדים ואמר ויגדל שמך עד עולם לאמר ה' נבחות וגו'
 בפסוק הזה כלל כל דבריו אלה המקולאים כבוד ואמר שהשני דברים יקריים הם
 כללים

כללם וקצרוסיה בזה ולא יתפרדו והם גדולת שמו ית' אשר בעם ישראל יתפאר
 ותפארת ישראל עצמם בהקראם על שמו והתיחסו אלינו יתבר' ומלכות בית דוד
 אשר בסכתה יתקיים הייחוס הזה ועל הדרך שאנו בו והנה הפסוק הזה עצמו
 קורא ואומה הגד כריס הב' למתכוון בהם כנקל' ונתפארה בוונתנו שדה'ע
 היתה בחירתו ואלו בשביל האומה הנקראת קדושה בכחירת אברהם אע"ה
 ובכחירת מרעה והכל לקיים התכלית אשר אליו היתה כונת הכריאה וכן גב'
 מוסף על זה הרביכם על כמותו ארץ והורישם ארצו הכבדת אשר שחר הארצות
 אינם שונות אלא מתמינתה לאשר היא ראש עפרות תכל' ונתנה אליהם יתב'
 למורסה להתברך בהשפעתה ולהתיישר במוגה ולהתחכם באוירה וכמו שאמר
 ית' לאברהם אע"ה לך וגו' אל הארץ אשר ארצך שיר' אל הארץ אשר ארצה
 אותך מראות ונכלאות מהנבואות ושפע המראות והחיונות ולכן כהכבדו לארץ
 הנבחר' אשר עליה רבר לו נאמר וירא ה' אל אברהם שבדאי בכואו לארץ ההיא
 רוח אחרת היתה עמו וראה בעצמו קדושה וטהרה נוספת ולזה
 בנה מזבח להודות לה' על אשר זכהו לאותה מראה מה שלא
 זכה למראה על אותו אופן מקודם לכן ומה שכתב רש"י זל בנה מזבח על כסורת
 הזרע ועל כסורת הארץ זל סכוו' רש"י זל לומר שמה שאמר הכתוב ויבן מזבח ל'
 הנראה אליו הוא על דרך מה שפירשנו בו שיר' ששחחו אל קול מבשר אליו ממנו
 ית' ונאמר לו שהארץ ההיא אשר זכה בה למראות אליו תהיה נחלה לזרע הבא
 ממנו כי בזה ידע מעלת הזרע ההוא שיהיו קדושים כאופנים בארץ למה שיהיה
 גדולם בארץ ההיא ובה נבין ונשכיל מה שאזל במדרש אמר' אל עור ג' מזבחות
 בנה אחת לכסורת ארץ ישר' ואחד על קיינה ואחד שלא יפלו בניו בעי הה'ד
 ויקרע שמלותיו וגו' שלכאורה צראה דאיכא ברכא בדברייהם אליה באומרו א'
 לכסורת א' וא' לקיינה דהיינו הא' אמנם לפי דרכנו לא קשיא שהכוונה באומ'
 זל אחד לכסורת א' לומר שהודה לאל ית' ובה מזבח על אשר נתבשר שהארץ
 ההיא הזכה והכרה שהיתה עתידה להתקראות בשם ארץ ישראל ר' מיוחסת
 לזרעו אחריו ונקראת בשם אשר בזה ידע שהזרע ההוא יהיה ישר ונאמן ואהוב
 וחכיב אליו ית' לפי מוג הארץ ההיא ועוד נוספה לו שמחה רבה בקיינה עצמה
 במה שהיא ארץ טובה ורחבה ארץ רבה ארץ מישור באופן שיש בה שלימו לחלק
 הצורה ולחלק הקומד למה שהיא טבור העולם ואמצעותו והיא עם העולם ככלל
 ביחס הלב עם האדם אשר בו משכן החיות והנשמה ולזה התורה אשר היא חיו'
 העולם יש לה יחס וקורבה עם ארץ ישראל וארץ ישראל עמה שבה היא כותנת
 עו ותעזמות אל עם יושביה בקיום התורה והמצוות ועל כן לא נתנה למורסה אלא
 לעם ז' יצר לו אשר נטע בתופס חיו עולם ולא עשה כן לכל בני וכדאיתא בספר
 הווהר קדר אמור אל הבהנים וזל תצו בשעתא דבעא קב' למיב' אורייתא ליש'
 זמין בה לפני בני עשו ח' לבעאן חתון לקבלא אורייתא בההוא שעתא אחרגישת

ארעה קדישא ובעלת לבעל למוקבא דתהומא רבא אמרה קמיה רבון עלמא
 פסטורא דחרווא תדין לפין שנין עד לא איברי עלמא קליטניה קמי דלא רשימין
 בקיימין אמר לה קב' כורסייא כורסייא קיימא דאורייתא קדישא לא אודטין
 קמיהו וכ' הנה אנו רואים בדרכי הקדוש הזה ע' דארעא קדישא בראותה כי
 העמים אשר לא נכנסו באות ברית קדש זמן להו קב' למיחב להון אורייתא אז
 רעשה ורעה היא על עצמה כי אמרה שהם יכחלו גם כן לאשר היא והתורה
 בהתייחסות אחד ומאן דעביד הא כפיל חולקיה בהא וגם כי המאמר הנפלא
 הזה דבריו הם קבכים בכפייהם למעלה דו לנו בטטחיות אמרי כי נעמל להורות
 מהם כי הוא יתדרך לשים חלקו בחיים הנחמיים הנחילמו ארץ החיים אשר היא
 לעולם בכללן כיחב אלב עם האדם ונמצא שבתבאר לנו מעתה שיש ארבעה
 סושים לארץ מתחת לאומה הנקראת קדושה לכד מהשרטים שיש לה בקמים
 ממעל והם אברהם אבינו עליו השלם אב לתורה ולייחוס ולאמונה מרעה
 אב לחכמה ולתורה ולכבוהא דוד המלך עליו השלום אב להנהגת המלכות
 ולמדות השכליות והזמניות וארצנו הקדושה קמה אס בישראל ליינק משדי
 זיו אורה הן והטהור ורוח קדשה תקדשם ותטהרם ויבולני לומר כי כל
 כלל דרוסנוזה בללוהו ז' במכמו אמריהם במלות קצרות והוא מאמרם ז' שאמ'
 במדרש בראשית רבה פרק כ"ג ז' אברהם ברכתן של הכל שנאמר ונברכו
 כך וגומי בירך את אברהם הקב' מברכו שנאמר ו' כרך את אברהם בכל'
 ומי הוא נפו של מהה הקב' שנאמר ויבן משה מוכח ויקרא שמו ה' נפי דוד
 רוען של ישראל שנאמר אתה תרעה את עמי ישראל ומי הוא רועה של דוד הב'
 שנאמר ה' רועי לא אחר ירושלם אורה של עולם שנאמר והלכו גו' לאורך
 ומי הוא אורה של ירושלם הקב' שנאמר והיה לך ה' לאור עולם הנה המאמר
 הזה מורה באצבע שהוא יתדרך משגית על עמו בחירו מהתחלה הראשונה
 לשום להם ד' בתי אבות אלהי המה ד' עמודי התקן אשר בית ישראל כפן עליהם
 ששם השל ית' התחל וסוד שלהם והוא ית' השפיע עליהם ברכתו והשפעתו הטוב'
 כפי ענינו והיו הם כייחוס האמצעי בינו יתדרך וכיניהם להגיע להם הטובה
 כל א' מאת ית' ולהביאם אל התכלית אשר היתה לנו כוונת היצירה בכללה ולנו
 היתה הכוונה ממנו בפסוק שהתחלנו בו גם כן זאת הפעם יהחמיטית רבות
 עשית אתה אלרי וגו' שכוונתנו בפעם הזאת לפרש רבות מענין רבו המלך וירצ'
 לומר שהאומה הקדושה היא משכחת ומודה ואומרת מה שעשית רבות ונכבדות
 לאנשים האלה שלמים וכן רבים הכל עשית אותה בראשונה מהתחלת הבריאה
 והוא אמרו עשית אתה ה' אלרי וכמו שכירטנוהו בדושים הקודמים שהוא
 רמוז לזמן הבריאה שנאמר בה ביום עשותה אלדים ארץ שמים ואמ נפלאותיך
 ומחשבותיך אלינו ירנה לומר מה שהפלת באהבה רבה לאלה האנשים בעלי
 הרבות והנכבדות והדר כמה שנאמר נפלאתה אהבתך לי הכל הוא בשבילנו

וגם יש לומר מה שעשית אותם פלא בעולם וכדרך מה שאמר פלא יועץ וגומ' לא
 היתה ההפלאה היתה להם רק במחשבה עמוקה ממך אלינו וכפי מה שפרשנו
 במאמר דוד ע"ה שאמר בעבור דברך וכלכך עשית את כל הגדולה הזאת ואמר
 אין ערוך אליך רוזה לומר אין כמוך באלהים ה' לערוך מחשבות והפלאות כאלה
 מתחלת העולם ועל דרך מה שפרשנו בסם הרלב"ז כי במאמר דוד המלך עליו
 השלים שאמר על בן גדלתה' אלרי וגו' ואמר ואגידה ואדברה ענמו מספר רוזה
 לומר שאם אכוא להגיד ולדבר כבוד הרבות והנכבדות אשר עשית לאנשי' האלה
 ובהפלאה זאת אשר הפלאות אותם במחשבתך הקדומה ענמו מספר למה שהם
 דברים נפלאים ועצומים ונוגעין למעלה למעלה בקוד עולם האלו וקוד המרכבה
 העליונה כמו שידוע לאנשים אשר חננס האל דעה והשכל השואבי מים ממעיני
 הישועה ונולדים מן לכנון. והנה מצאנו ראינו שבכך הנפלא הזה הנזכר
 במגלתו זאת הקים לנו האל יתברך איש כלבבו אשר היה בערך השלשה האבן
 הנזכרים כי נתן בות' את רוחם עד שמלא הוא את מקומם. וכפי מה שאמרנו ז"ל
 במדרש על פקוק איש יהודי ז"ל ולפי שייחד שמו של הקב"ה קרא יהודי לומר
 יהודי יחידי. ואל שהיה מרדכי בדורו שקול באברהם בדורו מה אברהם אע"ה
 מקראת ענמו לכסוף האש והכיר לבריות גדולתי של הקב"ה כמה דכתיב ואת
 הנפש אשר עשו בחרן. אף מרדכי בימיו הכירו הבריות גדולתו של הקב"ה ההד'
 זרבים מעמי הארץ מתהודים וייחד שמו של הקב"ה וקראו ולפי' כן יהודי' שתיקרא
 יהודי אלף יחידי. ועוד איתא התם איש יהודי גלמוד שהיה מרדכי בדורו שקול
 כמשה בדורו דכתי' ביה והאיש משה עממאר. מה משה עמד בפרץ דכתי' ויאמ'
 להשמיר' לולי משה בחירו וגו' אף מרדכי כן דכתיב דורש טוב לעמו ודוכר שלום
 וגו' מה משה למד תורה ליש' דכתיב ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים נדיקים
 וגו' אף מרדכי כן דכתיב דכרי שלום ואמת וכתוב אמת קנה ואל תמכור וכמו
 שנתבאר המאמר הזה במקומו בפי' הפקוקי' בע"ה יואם כנגד דהע"ה כבר כתבנו
 למעלה דבריהם ז"ל שדרשו על פקוק איש יהודי שהיו משפחות מתגדרותו בוז
 משפחת יהודה אומרת אלא גרמית דמתיליד מרדכי דלא קטליה דוד לשמעיה
 וכו' ואכ' לפי זה נפשו של מרדכי ע"ה היתה כינן אחד מדוד ע"ה כפי הקוד שיש
 לנו שהגורם בהבאת נפש אחד בעלם אותה הנפש נקראת על שמו והיא כינן
 ממונו וכדאמ' אל'ל במדרש שמה שאמר דהע"ה אשרי שומרי משפט עושה נדקה
 בכל עת הוא שרומז בזה על מרדכי שגדל יתומה בתוך ביתו ואמר דוד לפני
 הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם זכרני' ה' כרצון עמך בשעה שתעשה תשועה
 לישראל על ידי מרדכי ואקתר בשעה שבקש המן להשמיד את ישראל וכמו שיתבאר
 המאמר הזה בפי' הפקוקי' בע"ה. ולזה היתה כוונת רבא בפי' יתו שפתח להאי
 פרשתא שהיא פתיחת דרושנו זה גם כן ברכות נדיקים ישמח העם וגומ' הכוונה
 לומר שכאשר הנדיקים יקבלו ממונת הרבות והגדולה והחשיבות נדע ונשכיל

מאותם נדיקים הם לנו בית ישראל במקום האבות והכניאים והמלכי הראשונים
 ויצא לנו מרכמותם וגדולתם עזרת תפארת ואורה ושמחה ונפיה ששים
 ושמחים במה שיעשה לנו מהנבקים והנפלאות באמצעותם וכמו
 שנאמר בבעל הנכ הזה ומרדכי יצא מלפני המלך וגומר וקראו
 וכתוב ליהודים היתה אורה ושמחה וגומה טובה
 יתפרסם לכל שאותה הרבמות הנמקרת
 להם היא מוזמנת להם מתחלת
 היצירה וכמו שפיר בפסוק
 כפתיחתנו רבות
 עשית אתה
 ה' להם
 וגו' הומה שרצינו לאומרו בדרוש הזה ונשלמו החמשה דרושים
 אשר ייעדנו אותם להגדיל ולהאדיר עולם הנכ
 הנו כמגלתנו זאת ואלו יתכרך
 התלה והשכח
 והרוממות
 והגדולה ושלמא רכה ימעי מאלף רבא על
 ישראל ועל רכנ ועל תלמידיהון
 וכו' יהי להון וכו'

השטי בכי אור הכ' פרטיות סכא
 כתורה כענין עמלק אחת מדברת
 על טעת המעשה ונאחת מדברת
 על המצוה שזמן האל ית' במלחמת
 עמלק כי הם שתיים מענין הנס
 הנכלא הנכרה במגלתו זאת כמו
 שיתבאר כע"ז

הדרוש

וקודם שאכזא אל פירוטם אשאל שאלה אחת כללית והיא אשר למה
 זנויות כמוזת עשה שמכור את אשר עשה לנו עמלק ככלעת
 זככל זמן ועוד הזהירו כמוזת לא תעשה שלא נשכח אות מלכותנו כל ימיו
 חיותנו וכל ימי חיות בנינו אחרינו והוסף עדין לקרוא מלחמ' עמלק מלחמת
 ית' כמו שכתב מלחמה לה' בעמלק וגו' וגם להא דקיימא לן דשלם מצות נטשו
 ישראל בכניסתם לארץ הקמת המלך ובמין בית הבחירה ומחיות עמלק על
 כל זה יש לתמוה ולומר מה נשתנה עמלק מכל האומות והלשונות אשר הריעו
 לנו ולמה יזא הוא מכללם לזנות עליו בכל אליו הנזוים ועוד הוסף לזנותו
 למחול את זכרו מתחת השמים ולהחריס אתם ואת כל אשר להם ובשאר האומות
 באמר ואל כלת את כל העמים ונאמר ואל כלת את כלל אויביך ונאמר דאית
 לפי שלא מזהר בזה שאלו מלכותא הערת מיסדיה ובמגלה זאת נתן הוד והדר
 לדרו הוא שנתקן בזה באומרו וכזה לא שלחו את ידם על כל זה יש לומר
 מה חרי האף הגדול הזה אשר חרה אפי ית' בעמלק וכדועו אחריו לקיית יד ה'
 בהם להונם ולא בדם המה וכל אשר להם ביותר מכל העמים אשר לא ידעוהו
 זכשמו לא קראוהו ידעו לעשות לעמו ישראל

והתשובה

בזה ילפי שעמלק הרסע סיע לוב' כונות דעות
 נמשכות בבוא להלחם עם ישראל במקום ההוא ובזמן
 ההוא הא' כנגדנית וה' כנגד עמנו יסור כל ויש לבאר הכ' כונות הסודות
 מה' פרטיות הנאמרות עליו בתורה הא' המדברת על טעת מעשה וה'
 הנאמרת במטת תורה עם הכונה הא' שלא היתה ביאתו אלא כנגדו ות' והוא
 ידוע מענין ביאתו ה' מאחר שכל בעת שמעו גבור' ככלליותו ית' מה שנתעשה
 במצוה ידו הגדולה המורכבת יש אסף כל העמים שמועזרנו ואלו וכלו שבו
 בעולם נזוגו כמו שכתב שמועז עמים ירבזו וגומה אזו נכבדו אלופי אדום ונמר
 וזהו זביר ארבעה אומות היושבות לארבעה רוחות העולם פלשת למערב
 אדום לדרום מואב למזרח כנען לצפון וזה נראה שלא היתה ביאתו
 באותה טעה אלא מזה שהיה מוכר ביחידו של עלם והיה מוכר שאין שם כח
 עליון כולל כל הבנות כן ולזה בא להלחם עם ישראל לחסנו בכל אומות איתות

ומזפתים שעשה מרעה כמזרים עשאתם בכח כשפים והלחשים וכבחי ידיעתו
 בקודות טבע הנכבדים וכבחי הוראת כוכבי השמים וכביליהם ולכן הוא גם הוא
 בא בכח כשפיו וכבחי המערכת להמגבר על מרעה. וכמש' זל במדרש כתיב
 והיה כאשר ירים משה ידו ובור' יהושע אמר כשפן גדול היה עמלק ומה עשה
 היה מעמיד בני אדם כל אחד ביום גינוקיא שלו. מה עשה מרעה ערכב השעו'
 והמולות הה' והיה כאשר ירים משה ידו. וכתיב רום ידיה נשא עבד' המאמר
 הזה. והנה בדבריהם אלו הכיחוסיו וקפוקות אשר יכתפקו לנו כפרשה א' של
 עמלק וכמו שיתבאר והנה המאמר הזה הוא מפתח לפתוח בו קגורות הפרשה
 ההיא כי רבו כמו רבו ספקותיה. ואעיר על קצת מהם והאחרים יונחו בהלך
 הפסקים כי כפי מה שניח בהלכות כפי טעחיותם הרבקים שבהם יושמו
 לבקעה. הא' באמרו ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים ואלו הלחם בעמלק
 כי יש בזה תמה גדול על אשר מרעה הוא בעצמו לא עשה המלחמה ההיא כי מי
 במוהו להלחם מלחמת המלחמת עמו ישראל ומה גם עתה שהיתה המלחמה
 ההיא הראשונה לנחתם מארץ מצרים וראוי היה לו ע' להיות היא ראשון בחנוך
 מלחמות ה'. ב' באמרו בחר לנו אנשים מה היא הכחירה הזאת. וגם כיהם זל
 במדרש אמרו בחר לנו אנשים אנשים נדיקים אנשים של חכמה אנשים של יראה
 עדיין יש לשאול גם לפי מדרש זל אשר למה הוצרך במלחמה זאת כפרט כחירה
 זאת להיות העמים לכבוא צבאה אנשים שלמים כעין וכמעשה וכמדות. ג'
 באמרו מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלדים בידי. בזה ג' תמה
 גדול למה הוצרך מרעה במלחמה זאת להיות הוא נצב על ראש הגבעה ונתקפו
 עמו אהרן וחור. וגם כן מה היה צורך במלחמה זאת למטה האלהים עד שיעיר
 בו ליהושע ואמר ומטה האלהים בידי. ד' באמרו והיה כאשר ירים משה ידו
 וגבר עמלק. הלא יש להפלא בזה ולומר מה היו חתניו ידיו של מרעה ומה היו
 מונסיפין כח וגבורה לישראל במלחמה הזאת עד שכאשר ינימם וגבר ישראל
 ובאשר יניחם וגבר עמלק. וגם כיהם זל השיבו לזה ואמרו וכי ידיו של מרעה
 עושות מלחמה או טובות מלחמה אלא בשעה שהיו מהתכלין למעלה וכו' עדיין
 יש לשאול מה צורך היה בזה למלחמה זאת כפרט. ה' באמרו וידי משה כבדים
 וגוי' לשאול ולומר למה לו למרעה לקבול כל הצער הזה שלא להשיב ידיו לאין עד
 שהוצרכו אהרן וחור לקחת אבן ולשים תחתיו ולתמוך ידיו מזה אחר ומזה אחד
 ג' באמרו ויהי ידיו אמונה וגומ' מה ענין אמונה זאת ומה הוא מוכנה וגם פי
 אצלקום ע' תרגם והו' ודוהי פרישן כגלו וכו'. עדיין יש להשיב לפי דרכו מה
 שיהיה נאות לפי משמעות לשון אמונה. ז' באמרו ויאמר ה' אל משה כתוב זאת
 זכרון בקפר ושים באזני יהושע שטרחה מזה שהיא ית' מתפלל במלחמה הזאת
 ח' וזה לא הוא ית' הכל כאין נגדו. ואם כן מה זה הפלא אשר הוא מפליא לעשות
 זאת המלחמה כתובה ומתומה בקפר. ח' באמרו בקפר כב' פתיחה. שמורה

על הכפר הידוע והיבוס רבם להם והלא לא מודע לנו שום כפר באותה שעה ולא
תנח הכפש כמה שכתב הרחב'ע ז"ל כפירושו הב' שהיה להם כפר ידוע נקרא
כפר מלחמו ותמהני מפי קדוש יאמר כדברים האלה כי עדיין אדחלא בגוהיו
בא דוקן ויבא קלקן ואימתי נלחמו מלחמות רבות עד שקדו אותם בכפר ידוע
וקשה הוא לומר שכפר זה היה להם במזרים לקדר בו קדר מלחמו שהיו בעולם
כי שם לא היו עוקים אלא בחומר ולבטים לא להעלות על קדר המלחמות
אשר עברו בעולם ועוד מה להם ולדבר הזה שאינו אלא לקופרי המלכים וגם אם
נאמר שכונתם היתה להזכיר גברות ה' וכלאיתו אשר היו במלחמות ההמה
אין לנו שום רמו בדבריהם ז"ל שהיה כך ר"ל שהיה לישראל במזרים כפר נקר'
בשם כפר מלחמות ה' וגם קשה לומר שזה הכפר היה בידם מהאבות שאם כן
למה הכפר הזה לא נשמע מעולם כפי החכמי' ז"ל כאומרם עז' דאברהם ת' פרקי
היו וגם כפר יצירה הם מייחסים אותו לאברהם אבינו ע"ה ואולם שהיה להם ס'
מלחמות לא באו בכתובים בשום מקום מדבריהם ז"ל * ט' כאומרם ושים באזני
יהושע יש לשאל ולומר מהו הדבר הזה שמקד לישראל כחשאי באזני * והוא
יותר קשה מכלן באומרם ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נבי * יש לשאל ולומר וכי
עדיין לא ידענו שהוא ית' נבינו ומוסקנו והלא כבר נאמר וירא יש' את היד
הגדולה וגו' ויאמינו בה' וגו' * יא' באו ויאמר כי יד על כפי מה היא הכוונה
אליו יתב' במאמרו זה וגם כי הם ז"ל במדר הציבו מה שהשיבו הלא דבריו כאש
באם ה' וגו' יש לנו להשיב תשובה הנאותה כפי משמעות יד וכסא * יב' באומר
מלחמה לה' בעמלק מדור דור * והיא ענמה השאלה הכללית שהערנו עליה
בתחלה אשר למה יומת עמלק מה עשה הוא ביותר מכל האומות אשר הרבו
עשות רשע והשחיתו התעיבו עליה אין בהם עושה טוב לישראל * יוש' להשיב
זל הניח מכל אלנו הקפוקת בדרך אחד שניישר באלו הקטוקים ודרכנו זאת היא
על פי מדרשי רבותינו ז"ל במדרש הנאמר למעלה וזולתו יתחלה יש לומר שישראל
גם שנעשה להם מהנכסים והנפלאות כל מה שראו עיניהם במזרים ועל היס עכו'
היו מקתפקים בענין נבי מזרים לפי שהיה לפעמים עולה בדמונם * שאותם
מעשים היו בכח הכשפים וכדרך מעשה מזרים ולזה היו פעם אחר פעם *
מתרעמים על מרעה' שהוציאם ממזרים לפי שהיו תולו בו היציאה ההוא ומרבים
עליו תלוונתם וכמו שמצאנו ראינו בבואם מרתה ולא יכלו לשתות מים נאח' וינאח
שם העם למים וילן העם על משה ויאמרו למה זה העליתנו ממצרים וכו' ולבקוף
בא' ועל נבואתם את ה' היש' ה' בקרבם * או אם היתה על ידי מרעה' כדרך
מזרים אם היתה עפ' הבה' וכי הוא בקרבם * או אם היתה על ידי מרעה' כדרך
מעשה מזרים ואין ה' אתם * ולכן הוא ית' הביא עליהם עמלק עינש על קלקול
אמונתם ואת שהיתה כרצוא ושוכ * לפי שהאמונה הרעה הזאת ר"ל סילוק
דיעתו ית' ונתינת הדברים אל מערכות השמים וכקיליהם ראשית גוים בה

הרוב מהם חייבים לזה אמר לו לכחוד כטוב בהם ולמאוס ברע מהם עד מה
 שזוהתה התורה לעמוד הכהן ולומר בשעת קרבנותו למלחמה מי האיש הירא וגו'
 ואזל הירא מעבירה שכידו ולא יכול משה לבא לקדם פני המלחמה הירא
 לפי שהוא היה צריך להיותו עומד במעמדו ככה לפי שמלחמה זאת היתה צריכה
 תיקון למעלה בשמים ממעל ומלחמה למטה בארץ מתחת לכן הוא לקח לעצמו
 העליונה ולתלמידו נתן התחתונה הגדולה לגדול והקטנה לקטן ועוד
 אל שהיתה הכוונה ממנו ע"ה לתת המלחמה הזאת ליהושע לפי שהצדק בה להעמיד
 חמה ולכנה ולערבב השעות כדאמרן במדר' הנו לעיל לפי זה הכנים את
 יהושע לקדם פני המלחמה הזאת כדי לחנכו בענין הזה ולתת לו כחו זה לפי
 שהוא היתה עתיד להיותו עושהו גב' במלחמת לא מלכים כי בכח זה שנתן לו
 רבו אמר שמש בגבעון דום וכן אזל בשמות רבה למה ליהושע בתחלה אתה
 דרוש שהיה מבקש להדריכו במלחמה לפי שהוא היה עתיד להכניס את ישראל
 לארץ וכוונתם וכוונתם לברכה לומר שלא היה כח ליהושע אלא מה שהיה
 נמשך לו מרבו כמו שאמרו וכוונתם לברכה פני משה בפני חמה ופני יהושע בפני
 לבנה וכפני מה שכירא והו המפרשי זל שהכוונ' לומר שיהושע ע"ה לא היה כח' אלא
 מפאת מה שקבל מרבו מרע"ה כמו שאין אור ללכנה מעצמה אלא ממה שמקבלת
 מן החמה וכן ע"ה זה הדברים האלה הם קובכים בכנפיה למעלה כידוע לידוע
 דעת וכן גב' עם התפלה והרחמים והכוונה לכל מה שזכר הקוף עד להיות מטה
 האלהים כידו אשר בו נעשו כל האותו והמופתים במצרים ועל הים בכח אותיות
 ההויה שהיו חקוקים עליו כדי שזכחו יהיה לו יכולת לשדר המערכה ולהחליש
 כח עמלק וכן אזל במדרש פקיתא ומטה האלהים בידי שיש בו ע"ה שמות
 והכוונה לומר שבמלחמה זאת הזכרו לכחו ית' שבו ברא עולמו כדי לשדר
 המערכה ולנגדה ככל אשר עשה ית' בארץ מצרים ולזה אמרו ומטה האלהים כידו
 לו שהוא צריך עתה לכח האלהים העושה מעשה בראשית ית' וכ"מ זל במדר' שמות
 רבה ומטה האלהים כעשה בו אהרן נקים נקרא על שמו שנאמר ויבלע מטה
 אהרן וגו' וכזמן שעשה בו משה נקים נקרא על שמו שנאמר ויט משה את מטהו
 וגו' וכזמן שה"כ עושה בו נקים נקרא על שמו שנאמר ומטה האלהים בידי להירות
 נתנו בלכותנו בדבריהם אלה שהמלחמה הזאת לא היתה אלא בכחו הגדול
 ובאותיות שמו שהיו חקוקים על המטה כי בכח אותיותיו הקדושים הוא עושה
 כפלאות לברו ית' וכמו שיתבאר במאמר בעדת מניה כ"ה שיבא אחר פירוש
 המגלה על מאמר זל שאמר נגילה וכשמהה כך ודרשו זל כך בכ"ה אותיות
 שכן ולפי שהיו ישראל פוקחים על שתי הקעפים כאמונתם שלפעמים היו
 מחזירים כל הדברים למעשה מצרים אשר ישבו בה לכן להקיר מהם האמונה
 הרעה הזאת בנה מובח וקראשמו ה' נקי להורותם ולומר להם דעו וראו כי עתה
 אנלחי לבו מלתא כי ה' הוא הולך בקרב מחיכם וכי ידו עשתה את כל הכורחות

האלה הנעשים עמכם במצרים ועל הים ובמדבר ולא כמו שהיתם אומרים היום
ה' בקרבנו אם אין כי המלחמה הזאת ונלחונה כפי מה שראו עיניכם תמיד
מלכותיכם כל ספק וגם יל' שהיתה הכוונה ממרעה' לומר כך בענין עמלק לפי
שישראל עשו מלחמה עמו ונצחו לקראתו כפי דרכו של עולם ומטבע העולם הוא
כשתהיה המלחמה אפשר שיהיה הנצחון גם למועטים על המרובים ולחלשים על
הגבורים כפי איזו קבה שתהיה במלחמה ההיא ולכן פן יתפאר ישראל לומר ידוי
הושיעה לי ויהיו עוד עומדים בספקם לומר היום ה' בקרבנו לזה כנה מוזכר והקדו'
שמו ית' כפי כל ישראל לומר ה' נביא כלומר הוא ית' עוזי ומעוזי ומנסי ומנסי ונכסי
ואין לתלות הנצחון הזה באיזו קבה מהפכות בי ידיו של מרעה' ויביחו אשר מהם
קנו אמונה שלמה וכדאמרן לעיל וכפי זה יבואו נכונים דבריה' זל שאמרו בחר
לנו אנשים אנשים של יראה וכד' ל' שהכחירה שכוון אליה מרעה' לא היתה
לאנשים גבורי החיל מלומדי מלחמה רק לאנשים גבורי חיל עשי דברו לשמוע
בקול דברו גם כיוקנים המה לימים ותשי כח ואינם מהיוצאים ושאים לעדן
מלחמה עם כל זה יצאו נגד אנשים אלה אשר המה מארצות גברו מנשרים קלו
כי אין מעצור לה לעשות התשויה הגדולה היות על ידיהם ולכן בעת הנצחון
הזרה אותם מרעה' הדרך לאמר שאו מרום עיניכם וגאו מני עשה אלה וזה במה
שכנה המזבח וקרא שמה נקבו כאמור ולזה הוציא השליש דברי משה עבדו
ומלא אותה באומרו כתוב זאת וזכרון בקבר לומר שהמלחמה הזאת מהראוי היא
להעלותה על כפר חקיה הוא כפר המורה הידוע לישראל כי מיום תחלת דבר ה'
בהושע עמאמר ית' למרעה' וזה לך האות בני אנכי שלחתיך בהוציאך את העם
ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה ר' ל' שוקבלו את התורה ותהיה להם
חקיה חקיה בקבר' ופירוש הפסוק כפי זה הדרך הוא שהיציאה ההיא שיוציא
מרעה' את העם עד אותו דרך מהנכים והנפלאות היא אות ומופת כי לא
לחנם כרא' שהים חדשה בארץ לעשות כל אותם המועשי רק היתה כואת מלפניו
ית' לתכלית גדול ונפלא הוא שהיו עבדים אליו ית' בקבלת תורתו ובנשואם על
עבודתו והדברים האלה אמרם לנתיב' תשובה לרבריו שאמר וכי אוציא את בני
ישראל ממצרים ש' יל' להם זכות לזה למה שכבר קמו תכונה רעה מאנשי
מצרים והיו קרובים להדמות אליהם לכן השיבו ית' שאינו רואה ומביט אליהם
לאותה שעה שהיו עומדים בה רק הוא ית' מביט אל העבודה שיעבדוהו בהר
ההוא בקבלת התורה כי אל זה היתה הכוונה אלי בשליחותך לעשות את כל
המעשים האלה כי לא דבר רק הוא והוא אמרו וזה לך האות בני אנכי שלחתיך
וגו' רוצה לומר גם שאין להם זכות עתה הגה אני רואה אל העבודה שתעבדון
אותי על ההר הזה והמופת על העבודה ההיא הוא החדרה הגדולה אשר אני
עושה על ידך ביציאת העם הזה ממצרים ויהיה שיעור הפסוק בהוציאך את העם
תעבדון וכו' וזה לך האות לאותה עבודה כי אנכי שלחתיך עתה ואין השליחות

הנה לבטל לא לאות עבוד וכאמרו וכו' וכו' וכו' כריך של הדר'
 האו' והמופ' בא מהקיד' א' המאו' ככל האותו' והמופתי' לא מהמופ' א' הקוד' וכו'
 לאש' היה כודע להסעיין ספר התורה אל' שמלחמה זאת ראוייה שתכת' באותו'
 ולפי שהי' כפרט שק' לה כנגד יציאת מצרים בכלל שהיא גם היא מורה על מצאותו'
 ויבלתו וכו' הוא ית' עשה כרצונו בע' למו' וכרצון כל יראיו וכרצון עמו בית ישראל':
 וכו' יתרוץ חומרו ית' כחוב זאת וכרון בקפר שגם כי היה הדבור הזה כשעת'
 מעשה ועדיין לא היה הקפר מונח לפניהם אונס במה שהיה מונח בידיעתם
 נח שב' כאלו היה מונח לפניהם והראב"ע ז"ל פי' כפירושו הראשון שלא כאמר'
 למרעה' דברים אלו אלא בשנת המ' שהיה ק"ת מקורר בכד ויבא על ככון אומר'
 כתוב זאת וכרון בקפר' וזכרנו יבואו נכונים כפי קדר המקורא וכפי דברי
 רז"ל האומרי' שהתורה פרשה פרשה נתנה וסכ' פרשה נאמרה כשעת מעשה'
 ולפי שהושע על ידו היתה התשועה הגדולה הזאת בישראל לזה כדי לבטל
 בשורה טובה אל' ית' נשים באוני יהושע כי מחה אמהה וגו' הכוונה לומר' לו שהיא
 המתחיל' במלחמ' זאת ואני בעצמי אגמור אותה לעתיד בימים באים וכו' וישמח
 לבו של יהושע ויגל' כבודו אף גילתו רצון בשמעו כי מלחמתו ית' הוא נלחם וכי
 מה שהתחיל הוא יגמרנו הוא ית' בעצמו ובכבודו בדורות הבאים באומרו מלחמה
 לה' בעמלק מדור דור ודרשו רז"ל מדורו של משה לדורו של שמואל'. ומדורו של
 שמואל לדורו של מרדכי ומדורו של מרדכי לדורו של משיחנו'. זכמו שיתבאר
 זה לפנים בע"ה'. וגם ז"ל כי הכוונה בשמות הדברים האלה בלתי ששה באוני
 יהושע לפי שמלחמה זאת גם עם כל אלו ההכנות וההזנות והכוונות שעשה
 מרעה' כאמר ויחלוש יהושע את עמלק וגו' ופיה' המהשנים ז"ל כי מה שנאמר ויחלוש
 ולא כאמר ויהרוג או יזימת' וכיוצא בזה לפי שעמלק הביא עמו למלחמה אנשים
 שלא היו ראויים למות באותה שנה כמו במד' המובא למעלה ולכן היתה התשועה
 להחליש לבד ולא להמית ולפי זה אמר הוא ית' למרעה' לשום באוני יהושע
 בחשאי ולומר לו כי הנה ימים באים שהוא ית' בעצמו וכבודו ילחם בעמלק ומחה
 ימחה זכרו ממי ארץ כי מה שלא היה בפעם הזאת מהמחי' והאבוד והכליון יהיה
 לעתיד מדור דור ומה שלא היה בפעם הזאת דק החלישה לבד הוא מצד
 המערכה וההוראה למה שכל אותם עורכי המלחמה מאנשי עמלק לא היו
 ראויים למות באותה שנה שגם אש הוא ית' יכול להפוך הקדר ולעשות הסך
 ההוראה עכו' הוא ית' רוצה בקיום עולמו על פי הנחתו וכשיהיה אפשרות לפדות
 ולהציל על ידי תיקון ההוראה לבד יעשה ית' התיקון שהוא מבלתי שיסדר
 המערכה ויהפכה מן הקצה אל הקצה'. ועד מה שהובא למעלה על אומרם
 ז"ל אברהם אינו מוליד אברהם מוליד כי היסוך המערכה הוא חרבן עולם וכיין
 עולם חדש וכההיא דאמרינן בגמרא דתעמית דאמר ליה קורשא כריך הוא לר'
 אלעזר בן סדתי איניחא לך דאשרביה לעלמא והדר איברייה וכו' שירל שכשביל

שהיתה המערכה של ר' אלעזר בן פדת מורה על עניותו ודלותו בהוראה גדולה
 בתוכה בשוקי שמים ותחומה בכרייתא ולא כדרך מ"ז ז"ל האי מאן דמתיליד
 כמזל מאדים וכו' על כן לא היה שום צד תיקון מערכתו רק בשידודה והיפוכה
 ממש כדרך שישתנו כל המערכות ותחתונים יעשו עליונים והיינו החרבן
 דקאמר אי נחאל לך דאחרביה לעלמא וכן בענין המלחמה הזאת אם היה ית'
 עושה מחייה וכלה וחרץ בעמלק היה צריך ית' ד' אחרביה לעלמא ולכן עשה הצלת
 עמו יש' בתיקון המערכה לכד והיא החולשה ולפי שישר היו באות שעה נכשלים
 פעם אחר פעם כמה שהיו תולים הדבר בכוכבי השמים ובקליהם ובקידור
 המחברו' לכן לא רצה הוא ית' להזכיר להם באותה שעה הדבר הזה ר' ל' שהסכה
 שלא היתה מחיית עמלק ואבדונו היא מפאת הוראת השעה שמה יבואו לעשות
 לשאת עיניהם השמימה לראות השמש והירח וגומר ואמר ית' למרע' למקרה
 באות שעה באוני יהושע בלחישה והנה אחר כן כשעמדו על דעת רכס נתפרס'
 להם הדבר ההוא כק"ת שאז ידעו באמנה שגם שהוא ית' יכול על כל וכל אשר
 יחפץ יעשה בשמים ובארץ עכ"ל הוא ית' רוצה בקיום עולמו להיות כמנהגונוהג
 ולזה הוא ית' מתן צדדים לקיום ההוראה וגם יש לומר שהמקרא הזה יתוקן כלפי
 מאמרם ז"ל שאמרו בגמרת מגלה שלהם להם אקתר לחכמי' בתבני' בספר שלחו
 לה הלא כתבתי לך שלישי שלישי ולא רבעי עד שמצאו מקרא שכתו' בתורה בתו'
 זאת זכרון בספר זאתמה שכתוב כאן יזכרנה תורה וזרון מה שכתוב בגביאי'
 וכו' בספר מה שכתב במגלה ואכ' לפי זה בא על ככון מה שאמר וסיים באוני
 יהושע כי אליו לכד נתפרש הדבר הזה ואולם לישראל כאמר בקתם שלא הבינו
 רמזי המאמרים ההמה עד עת כוא דברו ית' בימי מרדכי ואקתרו' כי אז עמדו
 בקוד אותם דברים וכדברי המאמר הנו' באומרו עד שמצאו מקרא שכתו' בתורה
 וכו' שנראה מזה שלא נתגלית להם כוונת המקרא ההוא אלא באותו זמן ומה
 שהושם הדבר ההוא בפירוט באוני יהושע מה שלא אמר כן לכל עם ישראל הוא
 כדי לשמח לבו ולומר לו כי מלחמת עמלק שנלחם הוא הוא אצלו יתבר' דבר גדול
 ונפלא ושעוד יבא זמן שיעשה ממנה קשר מיוחד וזה הוא מה שהיה בימי מרדכי
 ואקתרו' וגם שמה נפש עבדו כמה שהודיעו כי מלחמתו זאת תגמר על ידי גוטיני
 וקרוביו ידעו ומודעו מחייו ואנשי משפחתו וכמ"ש ז"ל מקורת אגדה היא ביד
 בניה של רחל עשו מפל' שנאמר אם לא יקחום צערי הצאן וגו' ולכן לאשה
 המלחמה הזאת של עמלק ודורותיו הבאים אחריו הם מיוחדים לזו ית' אמ' ואמר
 כי יד על כפי המלחמה לה וגו' ולפי דרכו זה יבא פירוש הפסוק הזה על ככון
 כפי מה שפירש הר"בג כסם אביו ז"ל וזל קבלתי בפירוט הכתוב הזה מהרב ח"א
 ז"ל שהוא אומ' כי היר שהיא על הכקא תהיה ממנה מלחמת ה' בעמלק מדור דור
 מישראל שיהיו נלחמים בעמלק כי יד ה' תהיה אתם תמיד לערם ולהשיע' והנה
 הכקא הוא השמים כמעט השמים כקאי והנה האל יתב' מושל על מה שיקודר

מהגרמים השמימיים להפך הסדור הוא כאשר יהיה ממנו רע מה ללוהבני
הדכאים בו ובוה הכח שיש לו יתכר על הכחא נלחם בעמלק כי לפי המערכת
היה עמלק מנח את ישראל לולא עור הש"י ב"ה וכן תמצא בימי המן כי לולא עור
הש"י היו ישראל מפלים ביד העמלקים עכ"ל והנה זה הפירוש נכון מאד וזאפשר
לומר לפי זה הפירוש ש רצה לומר כי זאת המלחמה היא מן היד אשר על כס יה
מלוא קרא סס המזבח הנביי ובוה האופן תהיה המלחמה לה בעמלק מדוה
דור מישראל הנלחמים עמו כי תמיד היה עמלק מנח לפי המערכת לולא עור
הש"י ב"ה עכ"ל כס אכיו וכסמו זש"ל ויש לומר עוד כפי הדרך הזאת שהכוונה
באומרו כתיב זאת זכרון בקבר וגו' כי מחה אמוה וגו' ויאמר כי יד על כס יה וגו'
לומר שהאמוה הזאת של עמלק היא משתתת בו ובזרעו אחריו ובכל הבאים
מכחו ולזו כתיב זאת זכרון בקבר כי מחה אמוה לומר שכסם שעכשו במלחמה
זאת לא בא עמלק אלא כנגדו והוצרך הדבר לחזור אלי להלחם עמו כן הדבר
הזה יהיה קיים לעולמים בכל מלחמותיו הנעשית עם
דורותיו הבאים אחריו לפי שכל אותם הדורות הם מחוייבי בעומאמו של אביהם
ועומדים על קברתו לומר שהכל הוא כפי המערכת ושאין סס ח"ו כלל את
הכל עליון על כל המערכות ועל כל הטבעים ולכן יען כי זאת היא סכרתו וסכרת
דורותיו הבאים אחריו אני ולא אחר מחה אמוה את זכר עמלק בכסי הגדול
בידי המראה שיש לי על הכח שלי שהוא השמים ושמי השמים ויהיה הדבר הזה
במשך לעלמים והוא אומרו מדור דור וכדרשתם זל מדורו של משה וכו' עד דוחו
של משיחתי הכל הם הולכים לבגמון אחד לפי שכל האומות אפס' להם שיקבלו
אמונתו ית' ויאמינו ב' כלתו ושירו תהלתו וכשילחמו עם ישראל תהיה מלחמתם
לבקשת תועלתם ולא הבת הכבוד והשררה כדרכם של מלכי אומם עמלק לעול'
אינו בא על ישראל לבקשת תועלתו והנאה אלא כנגדו ית' היא ביאתו ולכטל את
תורתו באמרו שאין עם ככה ראשונה ושהכל הוא תלם במערכות השמים ולכ"ל
כי יד על כס יה רוצה לומר במו שבעה ואת הוקבה פני המלחמה אליו יתברך
ונלחם הוא ית' בכחו הגדול אשר יש לו על כפאו יתבר' כן תהיה מלחמתו יתברך
בעמלק מדור דור והכלל שבכל הדורות מלחמתו של עמלק היא לה לפי שהם

עומדים על משמתם ולעלמים לא תפקק מהם וזה מתן וזה
וכפי זה יבואו נכונים דבריהם זל שאמרו כמדד שמכילתא דאיתא התם
ר' אליעזר אומר נסבע הקב"ה בכפאו שאם יבוא אחד מכל האומות
להתגייר שיקבלו אותו ישראל ומכיתו של עמלק לא יקבלו אותו שנאמר ויאמר
דוד אל הנער המגיד לו אי מוה אתו ויאמר בן איש עמלקי באותה סעה נוכד
דוד שכוונתו של מקום ויאמר אליו דימך בראשך כי פיך ענה בך עכ' דבריהם זל
ויש לשאל ולומר כי המאמר הזה הוא מנגד אל הכלל שיש לנו בו יתברך שהוא
מנע טוב להולכי בתמים ולמה תצא בואת מלכיו להסבע שלא יקבלו גרים

מזכרתו של עמלק שגם כי יבא א' מהם בלב שלם וכיונה ככופה לחכות תחת
 כנפי הסכינה לא יקובל ודחה ידחה וידחק באמת הכנין והלא כתיב בחין לא
 ילין גר דלתי לאורח אפתח וכדרשתם זל כשמות רבה והנה לפי הכתנתו זאת
 יבואו הדברים על כוכן והוא לפי שהוא יתב גלוי וידוע לכמו שביתו של עמלק
 לעולם הם משקרים כבריתו ולכם לא ככון באמונתו ושאי אפשר לעולם לא מהם
 שיהיה גר דקך באמת ובאמונה לפי השרש פורה ראש ולענה שנשחרשו ממו
 ועב נשבע הוא ית שלל יקבלו מהם גרים יען כי מימיהם מי השלוח למינות מים
 מרים מאררים לא ימתקו לעולם ועד ונמצאנו מעתה למדים שכל זמן שאומת
 עמלק נמצאת בעולם עדיין יש מכחישין ביכלתו ית ובמציאות כחו הכולל ולא
 תתפרקם אלהותו בעולם ולא תפקח וזהמת הכופרים מן בני העולם אלא כאכדן
 אומת עמלק מן העולם וכביעור כל זכר למו

ויראה

שזאת היא כוונתם זל שאמרו במדרש פקיקתא גב דאיתא
 התם ר' ברכיה בשם ר' אבא אמר כל זמן שזרעו של עמלק
 בעולם כב יכול כאלו כנף מכקה את הפנים אכד וזרעו מן העולם מיטלה הכנף
 שנאמר לא יכנף עוד מוריק וגו' עבד זל והדברים האלה הם ברורים למתבונן
 בהם כפי הדרך שאנו בה ואולם נוכל לומר שזאת היא כוונת הכתוב שאנו בו
 באומרו כי יד על כפי ית ר' ליד נתונה על כפי שמכקה אותו ויהיה פי
 בקיה כפי זאת הכוונה עצמותו ית וגדולתו וכמו שהזכיר הרב מורה דק זל פט
 ח' א' בשתוף כסא אמר זל זל אכל מה שהרחיב בו הלשון באו כי יד על כפי ית
 הוא תאר עצמותו וגדולתו ית אשר אין צריך שיחשב שהוא דבר חוץ מעצמו ולא
 נברא מכבראיו וכו' וגם כי דעת רכבו בזה שהפקוק הוא דרך שבועה ולפי
 שהנשבע אינו נשבע בדבר שהוא למטה ממנו ופחות ממדרגתו אלא ישבע בדבר
 שהוא למעלה ממנו או ישבע בעצמו גדולתו ולכן פי' זל ששבועה זאת שנשבע
 ית אחרי שאין למעלה ממנו בהכרח עלינו לומר שהיתה השבועה ממנו ית
 בעצמותו וגדולתו וא"ל שנשבע ית בשמים הנקראים כסא כפי שהם נבראיו
 ממנו ית והוא אינו צריך אליהם והם צריכים אליו ואין ישבע הוא בהם ית ולו
 קשיא מהפקוק שאמר כי אשאל אל שמים ידי כי השבועה היא ואמרתו חי אכב
 לעולם ולפי דרכו נאמר שאין כאן שבועה רק הוא כפי מאמרם זל הנו ויר ל לפי
 שכל זמן שעמלק בעולם יד על כפי ית ר' ל' כב יכול כאלו ית מכקה כפי ית כלומר
 שעצמותו ית וגדולתו היא נקתרת לכן בעבור זאת מלחמה לה בעמלק מדור דור
 עד דורו של משיחם ומעתה נתבאר לנו טעם זאת מלחמת עמלק והכרתת
 שרשו מן העולם לפי ששרשו פורה ראש ולענה וגזעו גזע טומאה מחליף בכל
 דורותיו הבאים אחריו ושזוהמתו לא תפקח מורעו וזרעו עד קוף כל הדורות
 ולכן הם וכל אשר להם חרם לה לא מהם ולא מהמהם ולא מהמונס טמאים המה
 ועמאזים יהיו לנו כל ימי עולם והו מה שרצינו לבארנו כביאור פרשה זו ובהחיה

כשם כסאן ואין צריך לומר בימי מלכותם והתנשאותם כי גם בימי גלותם אשר
הם נטושים ורטושים בכור הגלות והדלות עכ"ל הם נקראים כסאן לאשר הוא ית'
יושב עמהם בגלותם להציל להם מוכמה אריות ודובים הקובצים אותם וזה דבר
עצום ונפלא המורה גדולתו וכוראות יומין עונו וכמאמר אנשי כנסת הגדולה ע"ה
שהחזירו עטרה ליושנה בטענה זאת הן גדולותיו הן הן נוראותיו וכו' וכמו
שכתב הרב בעל עלות שבת זל בכונת מראה הקנה עמוד על דבריו בזה כיהם
שמחה לכפש וכמו שהיה בנכ הנפלא הזה הנו במגלתו זאת שגם שהיו ישראל
במדברגה שפלה בין העמים עכ"ל נראית יכלתו ית' כמה שעשה להם אותו נס
על אותו אופן וכמו שנתבאר בדרושים הקודמים ולואת הכוונה פתח ר' אבא
בר עופראן פתחא להאי פרשתא מהבא ושמיני כסאי בעילס והאכדתי מטס
מלך ושרים נאס ה' מלך זו ושתי ושרים זה המן ועשרת בניו הנהי' השלם הזה
הורה באצבע מכת הפסוק שפתח בו פתיחתו שהנכ הנפלא שהיה כשזן הכירה
שהיא בעילס המדי' נראית בו גבורתו ית' וכודע ממנו ית' כי הוא מלך גדול יושב
על כסא רם ונשא להשגיח ממכון קדשו על אומתו הנקראת קדושה שהשרה
שכינתו ביניהם ונעשו כסא אליו וזה עשהו לאכד מפניהם מלך ושרים ולתת
מלכותם ושדרתם לאכתר ומרדכי כשן הם עצמם ישבו על כסא ה' מה שלא היה
אופס ליעשות על פי דרך העולם כיהוא רב רחוק רחוק ואי זה לב וסכל יכלנו
וכבר ביארנו הפתיחה הואת בדרוש הכ' בדרך זאת כפי כונת הדרוש ההוא
ואכ' לפי זה יבוא על ככון מה שזכר בתורה מצות השבת בלשון זכירה ומצות
מלחמת עמלק בלשון זכירה וכן לעולם מלחמת עמלק בכל מקום שזכרה היא
בלשון פקידה וזכירה וכן בנכ הגדול והנפלא הזה הנו במגלתו זאת נאמר בו
והימים האלה נזכרים ונעשים ועוד כתיב וזכרם לא יקוף מורעס לומר שהוא
כשבת שמורה על חדוש העולם מפאת שדוד המערכות שנעשו בו רוב האותות
והמופתים והוא שקול ביציאת מצרים שנאמר בה וזכרת כי עבד היית בארץ
מצרים וכשם שמצוה לקפר ביציאת מצרים ולהגידה בפה כך מצוה להרכות
הקפור והדיבור בנכ העצום הזה וריבוי הקפור בזה הוא לפרט רובי הנכים שהיו
בנכ העצום הזה ולומר שכל ענין מעניני מגלה זאת הוא מורה על נכ מיוחד
וכל הדרוש מגלה זאת על זה האופן הרי זה משוכח ועל כן ולכן המגלה הזאת
הנקראת בשם ספר רבו כמו רבו פירושה מאיתני עולם שנתעסקו בה ראשונים
ואחרונים כי כלם עשו בה פרישות חרושות בחכמה ובתבונה ובדעת וגם
כי איני הצעיר ידעתי עצמי ועימראו גלמי שהקטן שבת למידיהם קטמ
עבה ממתי וששכלי הוא כמחט הדקית בפני שכלו הרחב כרחבו של אולם
ואם הם פירושה כפי חכמת אלהים אשר בלבכם ודרש בה חקריות ויתירות
פשוטות ועקומות מלופפות ומנוזרות מה יש עוד לאיש אשר כמוני להוקיף בה
עוד דברים כי דבריהם ע"ה ממלך ותכלין אינם חקרים ומי הוא זה ואיזה הוא

הדרוש ו

אשר מלאו לבו לבוא אחריהם למלאת את דבריהם * וכפי האמת היה ראוי
 לי להשיב ימיני אחור מלעשות פעולה זאת * עכ"ל למעלת הנושא שהיא מדברת
 כי שהוא מעשה נסים וכפלאות * באתי אני הנדרף והנהרף מצרות הזמן
 המיוקר כייקורי האל הנאמן * העמוס במשא זרכי הרבים * הכלא מאליו
 מעול טרחם ומשאם וריבם עד אשר תס כחי * ונק לימי * הצעיר שלמה כט
 בן מריר ורבי רכבי ופרשי אוריו וקדושי כ"מהר" צמח דוראן זל מעיר אלגיאיר
 נין וככד למאור הגדול הרשכץ זל"ה * ונתתי עיני כסדה אשר יקצרו רבי
 המפרשים זל ובאתי אחריהם ללקט שכלי קצירם ולקצור מעט מוער כפי חולשת
 שכלי מפאתם אשר הניחוה לעמי הדעת כמוני היום * ולפי שקוטב מגלה זאת
 הוא אהבת המקום ב"ה לאומה הקדושה ושהיא אליו ית' אכן הראשה משאת ימי
 בראשית לכן וקדמתי פניה באלו הדרושים * אשר מהם יוצאים שרשים *
 להודיע מעל עם זו יר לו ית' ורכקותו בהם וכיהם עמו וצאן מרעיתו והוא משגיח
 עליהם לטובה בכל עת ובכל זמן וכי לקחם לחלקו ולנחלתו והם עדי תפארתו *
 ולהיות כי הדרושים האלה הם כחבור בפני עצמו קראתי להם בשם *
הפארת ישראל

כייאות להם השם הזה לפי שש הענין
 שהם מדברים בו * וגם להיקף בזוה
 והדרה של מגלה זאת הרחבתי כפי הפקוקים בדברים הבאים לרגלה * וגם
 הרחבתי הביאור במדרשי רז"ל שדרשו בה במגלת אקתר ובתי ובאגדת מוכת
 מגלה וכל כוונתי אינה אלא להוציא דיוקים ודקדוקים להורות שכל ענין ממנה
 הוא מורה על איזה נס מיוחד ובקיבורים שיראה מהם שאינם אלא כפורים
 בעלמא אני מפרט למנות הנסים הנרמזים באותו קיבור אם כביאור הפקוקים
 אם כביאור מאמר רז"ל הנדרשים עליהם ובעת פרידתה לותי אותה להפרד
 ממנה מתוך דברי תורה וקדושה במאמר אחד משתעי במילי דחקידות ופרישה *
 קראתי *
סעורתמצוה

כי היא מזהיר לשומעי שיהיו מעשיהם כלם
 לשם שמים ושלא תהיה כוונתם בבעודתם
 כפירים לערבות החיך והלחיים * ואם לא ימצא בדברי אלה דבר חדש ולא
 דבר יקר שצריך להסקף אליו בעיון דק דק דברים פשוטים גם לדרדקי דבי רב
 ראוי להם ליראי ה' ולחושבי שמו להחזיק לנו טובה רבה וחמת באשר אנו
 מתעקקין בדברי תורה אם מעט ואם הרבה עם תוקף הגלות שאלנו בו בארצנו
 זאת שנתקיים כמו קרא דכתב על צוארנו נדרפנו וגו' ע"כ המעט הזה הבא ממנו
 לגבי דידנו הוא גדול והרבה לפי שצרות רבות ורעות קבועים ככוננו כתרוננו מנח
 הדריכונו מעול משא מלך ושמים לא יתנומו השכ רוחנו להסקיף בעיון דק כפי
 הראוי והנאות ליושבים על מדין ורוכבים בין המושפטים * וככה היא דאמרינן
 בפרק הרי עלי עשרון * הביאוי בני מרחוק וכמותי מקנה הארץ אמר רב הונא
 אמר רב בני מרחוק או אנשי גלות שכבהל שדעתם מיושבת עליהם ככנים *

ובחתי מקנה הארץ אליו שאר גליות שאין דעתם מיושבת עליהם ככמות ופירש
 רש"י ז"ל דעת זכרים מיושבת עליהם יותר משל נקבות בני בבל אין להם עול מלכו
 כשאר גליות שכל הארצו עכ"ל ומה גם עתה בהיותנו חקרי דעה להכין שמועה
 אחתם נשענתי על זכות אבותי הקדושים ועל כוונתי שהיא לשם שמים הוא ית'
 יתנני לחן ולחמד ולרחמים בעיני כל רואה דברי אלה להביט בהם בעין חמלת'
 ולסוכך עליהם באהבת קדושתו ואם אינם כדאי לפי ערך חכמתו יטיבו בעיניו
 לפי ערכי ולפי כוונתי וכאמרם ז"ל אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין

מגילת ספר

לבו לשמים וקראתי לקונטרס הזה בשם
 לומר שהפירוש הזה הוא למגלה הנקראת
 בשם ק"ר ז"ל קראוהו בשם ספר וכה היא

דאמרו כמאמרם ז"ל שאמרו שלחה להם אהתרו וכו' ואמרו לה הלא כתבתי לך
 שלישים וגו' עד בקפר מה שכתוב במגלה והטעם להם ז"ל שייחקו לה שם ספר
 לאשר נתן לה דין ספר תורה בכתיבתה ובתיקונה והטעם בזה לאשר היא
 העמידה את התורה ובה היה קיומה כמו שיתבאר בע"ה בפסוק ליהודים היתה
 אורה ושמחה וגו' ובפסוק וככתב בקפר כי שם יתבאר בע"ה שחקים האומה
 הישראלית תתקיים תורתנו לפי שאי אפשר לזה בלא זה וכמות זה כן מות זה
 וכמו שכתב הרב בעל מרא תהלות ז"ל במומור ק"ו ז"ל ולכן אני אומר כי באזה
 המומור למה שהוכח בעובר אזהרה שידון לש"ת על התורה ועל העבודה ויקראו
 ויכריזו אמונתו כמ"ט הודו לה קראו בשמו וראה המשורר ברוח הקדש חרבן
 הבית והגלות אשר לא תהיה לאל ידינו להשיב חורפנו דבר ולא מוכל לקיים
 האזהרה הנזכרת במומור למעלה ולכן בא להתנצל על ישראל הגולים ולהתפלל
 לש"ת שיזיחם מהגלות כדי שיוכלו לעשות המצוה הנזכרת בשלמות ואז תגלה
 ותראה מעלת התורה ולכן כנכח ביאת משיחנו ביקורי התורה ועיקריה למה
 שלמות התורה ותיקון ישראל באמונה בה תלויה בזה מאד עכ"ל ז"ל וזה דבר
 מבוחר מעצמו ואין צריך להביא עליו ראיה שבדאי הוא שקיים ישרא הוא קיים
 התורה וכמ"ט ז"ל במד' מגלה זאת שבאותה שעה שבא הטען לקטרג את ישראל על
 שנהנה מקעודתו של אותו דשע"ל הבה תורה מה תהא עליה וע"ה דבר מדרשי
 ד"ל מלאים ממנו וכפרט מדרשי הקדוש רשבי ע"ה ולזה באשר היה לתורה קיו'
 והעמדה כנכח הנפלא הנזכר במגלה זאת על כן נתנו לה ז"ל דין ספר תורה בכל

מגילת ספר

עניינה ולזה ראינו לקראת פירושינו זה בשם
 ספר כדאיתא במכת גטין וקא דרשי לה ממה

דכתי' או אמרתי הנה באתי במגלת ספר וגו' ואם כן לפי זה ראוי שתקרא המגלה
 המהוללה הזאת מאחר שניתן לה דין ספר תורה מגלת ספר וקיינו לו יתברך
 להשיענו בזכות מה שאנו מתעקקים בתורתנו מתוך דוחק וצער וכדאיתא

הדרוש ו

התם במהבנת קיטת פרק עגלה ערופה אמר ר' יהודה בריה דר' חייא כל תלמיד
חכם העוסק בתורה מתוך הדהק תפלתו נשמעת שנאמר כי עם בנין יטב
בירושלם בכה לא תבכה חנוך יחנך לקול זעקך כשמעתו ענך. וכתיב בתריה
נתן ה' לכם לחם צר ומים לחץ. ר' אבהו אמר אין הפרגוד נעל בפניו שנאמר
ולא יכנף עוד מוריק. ר' אחא בר חנינא אמר אף משביעיין אותנו מויו השכינה
שנאמר והיו עיניך רואות את מוריק. והגם כי הדברים הם פשוטים שכוונתם
זל לומר שמעלת תהלת האנשים השלמים המקיימים את התורה מתוך דוחק
היא גדולה לאלהים דלפסו צערא אגרא בעולם הזה ובעהב. איפשר עוד
לומר שכוונתם זל לומר שהאיש הזה אשר הוא מקיים את התורה מתוך דוחק
ומקיים בעצמו וואת התורה אדם כי ימות באהל הכה הוא מורה על עצמו שאין
כוונתו בתורתו אלא לשמה ותורתו היא תורה שלמה לאשר אינו עוסק בתורה
על מנת להעשיר ולקבל שכר כי הנה הוא רואה את עצמו בדוחק ועבד הוא
מתעבק בתורה לזה תפלתו נשמעת שהתפלה אינה נשמעת כפי האמת אלא
לבעלי האמונה ר' שאינם מתפללים לתקות תשלום מואניים אלא לעבודתו ית'
ובמ' זל קרוב ה' לכל קוראיו יכול לכל. תלמוד לומר לכל אשר יקראו ובאמת
והכוונה להם זל בזה הוא למה שהקורא אליו ית' וכל כוונתו היא להשלים רצונו
ומעיין לתפלתו אימתי תקום ותהיה ראוי הוא כפי האמת שאין לקראה תפלתו
זאת עבודה אליו ית' למה שאינה בכוונה הראשונה לעבודתו ית' רק לתקות הפקת
רצונו ונמצא שאין זה קורא אליו באמת לפי שהתפלה היא מקרה לגבי הרצון
אשר הוא מקווה אליו ממנו ית' ואולם העובד את הש"ת בכל לבבו ולא לתקות
הפקת רצון ממנו רק הוא מתפלל אליו יתבר' ושאל ממנו כל מיני הצרכים והוא
מכוין בדעתו בזה שהו ית' יכול על הכל ובידו הכל ושאל רצונו לשאל שום צורך
אלא אליו ית' ועם זעם זה הוא שם בדעתו כראשונה שאינו ראוי לעתר אליו ית'
זה הוא הקורא אליו באמת שאין כוונתו לדרוש טבת עצמו אלא להזכיר יכלתו
וגבורתו וכאמור ועל זה בודאי אמרו זל איזהו עבודה שכלב זו תפלה ולזאת יקרא
תפלה באמת רוצה לומר שהיא על צד האמת והכוונה הראשונה ולזה האיש הזה
המתעבק בתורתו מתוך דוחק ולא לתקות שכר חן שהדי שכן הוא גב' ככוונתו
לענין התפלה ולזה תפלתו נשמעת וכדאמרן. והוביך ר' אבהו לומר אין הפרגוד
נעל בפניו זל שכוונתו בזה לומר שגם אם האיש הזה הוא בדוחק וכצער ולפי זה
לא היה ראוי שיתגלו לו קודות התורה ותעלמותיה דשמעתא בעיא גילתא
וכמאמ' התנא ע"ה אם אין קמת אין תורה לזא מאחר שכוונתו היא רצויה ושלמה
לפני בוראו והוא שבע רצון ממנו ית' אם מעט ואם הרבה יאכל והוא עשיר שמת
בחלקו אין הפרגוד נעל בפניו זל אין מחינה של חומר מפקת בינו לכין קונו
שיתגלו לו קודות החכמה וטעמי התורה ולזה הביא ראיה ממה שנאמר ולא
יכנף עוד מוריק ופי' רש"י זל ולא יכנף עוד מוריק לא יתבכה בכנף בגדו כלומר

לא יסתיר ממך פניו מוריך זה ה"ב המלמדך להועיל ע"ל ז"ל והבוקר ר' אחא לומר
 אף משכיבין אותו מזיו השכינה הכוונה לומר שהתורה אשר הוא מתעסק בה
 לשמה היא תהיה לו לשטון ולשמחה ותניב ממנו יגון ואנחה לאשר יהיה עשיר
 שמח בחלקו וכודאי תורתו שהיא על קו הישר תשמח לבבו מדאגותיו ואנחותיו
 כמו שנאמר פקודי ה' יסרים משמחי לב ר' ל' כשפקודי ה' הם על קו הישר כאשר
 הם לשם כודאי הם משמחי לב מכל הדאגות והאנחות גם אם ישיגוהו מרעות
 הזמן מה שישיגוהו וכו' יזכה לחוות בכוונת ה' כי יהיה חכם שלם בתור' ותחול עליו
 רוח קדשו ותלהיותו חכם עדיף מנביא ועד מה שפירשנו למעלה במאמר התנא'
 שאמר אינו חכם הרואה את הגולד והדברים היקרים האלה המזהירים כלב
 כקפירים מוכנים בזיו השכינה והיא הראיה שהביא לדבריו והיו ענין רוחות
 את מוריך וגם בכהדרין פ"ג אומרים שקר החן זה דורו של מרע"ה ויהושע
 והכל היופי זה דורו של חזקי' ע"ה אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה
 בן אלעאי שהיו מתעטפים ו' בטלית אחת ומתעסקים בדת' ופי' רש"י ז"ל דורו של
 מרע"ה ויהושע עסקו בתורה הרבה ודורו של חזקי' יותר מהם כדכתיב וחובל
 עול מפני שמן ואמרינן בחלק וכול עול של קנחריב מפני שמנו של חזקי' שהיה
 מוליך בבתי מדרשות עד שבדקו מרן ועד באר שבע ולא מצאו כישראל עם
 הארץ אחד דורו של ר' יהודה בר אלעאי עניים היו ע"כ וכפשוטם של דברים
 די לפי דרכנו ואולם יש לדקדק למה נתן החן לדורו של מרע"ה והיופי לדורו
 של חזקי' וגם כירש"י ז"ל תיקן זה במליצת לשון שאמר דורו של מרע"ה עסקו
 בתורה הרבה ודורו של חזקי' עסקו בתורה יותר מהם ולפי זה לאותם שעסקו
 בתורה הרבה ניתן להם החן ולאותם שעסקו יותר מהם ניתן להם היופי שהוא
 יותר מהחן ואולם יש להבין לקח בזה ולו' שדורו של מרע"ה ויהושע לא עשו
 בה שום השתדלות ורק הוא ית' קרבם להר סיני ופתח להם דלתו שמיו וזכה אותם
 לאותה השגה בחן וחסד מאתו ולכן אין להחזיק להם טובה כ"כ ולזה אמר עליהם
 שקר החן ודורו של חזקי' גם כי השתדלו הרבה וכפי מה שפיר' רש"י ז"ל ע"כ מאח'
 שהיו בשלמה בימי חזקי' כמ"ש ז"ל בקט ה"ב לעשות דורו של חזקי' דורו של משיחנו
 ולזה אין להחזיק להם טובה להם כי היופי והשל' שהיו בה היא היתה להם לעור
 ולהועיל בתורה והיא ולזה נאמר עליהם והכל היופי אך אמנם ההלל הוא לדורו
 של ר' יהודה בר אלעאי שהיו עניים ביותר ולא היה להם סיוע אלא מוכח זיכור
 חמור וקדושתם זכו לאותה תורה ולכן כינה אותם בשם אשה יראת ה' שהוא
 רמוז על החומר ה' והטהור וכדברי הרב מורה נרדמו ז"ל והכלל שלא תקרא
 התורה לשמה ותורת ה' תמימה אלא בהיותה כאה לאדם עם דוחק השעה ומה
 גם עתה דוחק הגלות ועול הדלו' כי המעט הבא מתוך זה הוא אהוב לפני המק'ס
 יותר מהרבה הבא מתוך רוחה ושטון ושמחה אכיבו שבשמים יראה בעינינו
 יערוך לנו מזרותינו וכשם שאמר לעולמו די יאמר לדורותינו די אהבו יהיו
 לרנן

הדרוש הו'

לרצון אמרי פי והגיון לבי לפיכך ה' צורי וגואלי • אביר :
וכאמר חזק :

האל עזרתי • חושה לקראתי • הכן בשפתי • חן אמרי שפר :

עברך הושיעה • חנהו דעה • עליו הושיעה • למשך עט כומר :

אמץ את נכסל • גם תן אל נכסל • עז כי הוא נכסל • עפר ואפר :

שועתי תענה • גם אליו תפנה • לתת לו מענה • במגלת כפר :

ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר :

ראיתי ונתן אל לבי שלא לאחוזו דרך ארוכה כמה שאעיר תחלה בפקיו והערות
בפקוקים ואחר כך אשיב ידי עליהם להתירם כדרך הרוכ מהאחרונים זל אך
אמנה אפרט הפקוקים באופן שיתרו כפקותיה כי זאת היא דרך ישרה לבחורי
לשון קצרה ומונאי דעת המה מעצמם יתעוררו אל הפקקות מתוך פירוש הפקו
ואולם בקצת מקומות אשר יביא להם הזכור אעיר על הפקקות כפירוש •
ומאיתו יתב העור :

[Faint, mostly illegible text in the lower half of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

ידי

בימי אהשורוש הוא אהשורוש המולך מהודו ועד כוש שבע
ועשרים ומאה מדינה : בימים ההם כשבת המלך אהשורוש
על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה : בשנת שלש למלכו עשה משתה
לכל שריו ועבדיו הילפרס ומדי הפרת מים ושרי המדינות לפניו
בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים
שמונים ומאת יום : ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאי
בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גנת בתן
המלך . חור כרפס ותכלת אחוז כחבלי בוץ וארגמן על גלילי כסף ועמודי
שש מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושש ודר וסוחרת : וחשקות בכלי
זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך . והשתיה כדת אינן
אונס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש .

ידי

בימי אהשורוש וגומ' עד גם ושתי וגומ' גם אם לפי הנראה שהפרשה
הזאת אינה כי אם קפור דברים בעלמא ואינה ראויה לכא ככתבי
הקדש כי אם כקפרי דברי הימים למלכי מדי ופרס . אחרי אשר מצאנו ראיה
שנפסקה הלכה כדברי האומר צריך לקראתה כלה זה מורה שכל המלך במגלה
זאת הכל הוא מורה על מעשה נכים ולכן עלינו לפרש הפסוקים כלם בדרך שיהיה
מורי על גודל הנכ ועצמו ויהיה הקפור הזה מעיני המשתה הוא העו והנפלא
הוא מורה אותנו גודל הנכ ההוא שהיה בימים ההם לישראל והוא כמה שהוא
מביע אומר שלא היה להם שום נד ואופן להציל בו לפי הדרך הסכיכעו שלא היתה
הצלתם אלא מזד יכלתו ית' שבגרה על דרך העולם וטבעו וסדר הנהגתו . וזה
למה שהוא ידוע מדרך העולם ומטבעו שהנדרף ממלך אחד אי אפשר להיות לו
הצלה מידו כי אם באחד מששה דרכים ואי לן האחד שיכול ואין לו עור באחד
מהם : והנם כי אלה הששה דרכים הזכירו מהם קצת המפרשים זל לפי דרכם
לפי דרכו זאת קדרמס כפי ענין הפסוקים על כוון . הא' אם המלך ההוא לא
קדמה לו שנהא באיש ההוא לשתיה סכה דחוק מקדמ' דנא רק באה לו אינו סכה
קרובה במקרה הניעתהו לבקש רעתו ומה גם עתה אם קדמה לו אהבה באיש
ההוא שגם כי הפך לאויב לו ולבקש רעתו אפשר שתשוב אחר ימינו מהשחית
ולא יעיר כל חמתו כווכרו אהבתו מוקדמת . ב' אם המלך ההוא יש לו מזג טוב
והוא אדם רחמן ואיש שלום שכודאי שגם אם לפעמים תעלה חמתו הוא נותן
לרצות מזד מזוג הישר וכשעה חדא ינוח ויסקוט . ג' אם האיש ההוא הנדרף
ימצא לעצמו בדת מנוח במקום שאין יד המלך ההוא שולטת בו אז ברוח יברח
מידו . ולא תשיגהו בלתי . ד' כשהמלך ההוא יוכבדוהו טרדות מטרדת מלכים
ומלחמותיה אכפס' שמזד טרדותיו ישכח את כל עמלו מהאיש ההוא ולא יבא עוד
למחשבתו והיתה נפש האיש ההוא לשלל . ה' מזד האמצעי שאם שריו ועבדיו

הם אנשי יחוד המה בדקת' יצילו יליצו ויש' בעד האיש ההו' ויפרעוהו מרד' נחת
כי רוח מבינת' כמלך ההו' עד שינח' על הרעה אשר דבר' לעשו' לוי' הו' אם המלך
ההו' וכהלהו' וכו' אם הוא רש' מלד' כמלכותו אפש' שגם אם תעל' חמתו עד לאין
קץ כשומד אשר יותן בחייו ישוב מחמ' עוה שיט לו על האיש ההו' ושב ורפא לו
והנה הסיפור הזה הנו' בראשית מגלה זאת הוא ככרווא קורא בחיל ואומר שלא
נמצא ליש' באותו מעשה פתח פתוח משו' השזה דרכים שכלם היו נעולי' כדלתי'
נחשת וברחי' ברזל רק שערי רחמיו היו פתוחים והיה להם למושיע אם לא שלא
קדמה שגלה וכו' לז' והי' בימי אחשורוש ר' ג' והי' והג' וקנים הי' בימי אחשורו'
שהיה איש מודע בשנאת עם ישראל וכמו שז'ל' אחיו של ראש' וכן גלו של ראש' וכן
ז'ל' למה נקרא שמו אחשורו' שה' שחרו פני ישראל בימיו וכו' אל ג' על פסוק והעם
לעשות בו כטוב בעיניך משל לב' כני' אדם א' ה' ת' לכו' ולפי זה יבוא על נכון מה
שלא נתן לו הוד מלכות בפסוק הזה למה שהכונה ממנו לכמותו בשם המורה על
העוין ושאוותו ישל' עם ישראל כבודו מעליו הפשיט ויקר ממנו עטרת מלכ'
ולפנים יתבאר והג' באופן אחר ואם לב' לענין מוגו' וכו' לז' הוא אחשורוש
וכדל' ז' הוא ברשעו מתחלה ועד סוף ואז' חמש' הוא לטובה וה' לרעה הוא הי'
גבור צד לפני ה' הוא עשו' אבי ארום הוא דתן ואבירם הוא המלך אחז' הוא
אחשורוש' ה' לטובה אכרם הוא אברהם' הוא משה ואהרן' ודוד הוא
הקטן' הוא חזקיהו המלך' הוא עזרא עלה מבל' ר' ברכיה בשם ר' אבון אמר
אית לן חד טב מכולהו הוא אליהו שמדת רחמיו לעולם יהי כוונה בדבריהם אלה
לפי שטחיותם לומר למה שהאדם עשוי להשתנות לפי התגברות כחותיו ולחותיו
פעם לטובה ופעם לרעה וכדברי מורה נרדקו ז'ל' פרק ל' מהפ' הב' כמה שכתב
בענין הכוואה' ולפ' באו ז'ל' במאמ' זה להורותנו חווק ואומץ האנשי' האלה אנשי
הכחות שנאמר בכל אחד מהם הוא להימין ולהשמאל שהכוונה במלת הוא לומר
שהאיש ההו' היה קיים באותו ענין הנאמר בו כל ימי היותו וכוה ידענו גודל
מעלת הדריקים ההמה שלא היו משתנים מטובתם כל ימי היותם ושלא שינו
תפקידם מהטוב המדע בהם אפ' לו שעה אחת' וידענו ג' גדול רשעת הרשעים
ההמה המזכרים במלת הוא שכל אחר מהם היה עומד ברשעו כל ימי חייו
ושלא היה לבו הרעמוטה לנד הטובה באיזה עת מן העתים' וזה הוא מהפלא
אם באותם דריקים שכל כך נתגבר שכלם על חמרם עד שלא באו לאיזה שינוי
לרעה בדבר ממשגי' החומר בעת מן העתים וגם כי האדם הוא עשוי להשתנות
וכן גם כן הוא פלא באותם רשעים וכו' וכוונת ה' ברכיה באומר אית לן חד טב
מכולהו וכו' לומר שמהאחר שמלת הוא הנאמרת כ' העשוי להשתנות היא מורה
על הקיום וההעמדה בענין אחד וכאמור' אם כן ק' וכו' של ק' בענינו של
הקב' המה שנאמר ככה הוא שכל להורות על קיומו ית' בענין אחד בלא שום שינוי
שאוה וכן מן המבינים כי הוא ית' קיים ברחמיו ולא ישיגוהו יתכ' לא שינוי ולא
התפעלות

התפעלות מאופן לאופן והוא כוונת הכתוב שהביא ממנו ראיותיו באומרו הוא ה' אלהינו שהכוונה בו לומר שגם אם יהיה משפט בעולם והתעוררות למדת הדי והוא מצד המקבלים ולא מצדו ית' למה שאי אפשר לומר בו ית' שום שינוי כי הוא ית' ה' שם הרחמים והוא יתב' אלדרינו בעל הדין והמשפט הכל אחר ומיוחד ונמצא לפי זה שכל דין ומשפט וחרון אף הנאמרים בכתובים בכנוי אלנו יתב' אין זה כי אם מצד המקבלים ולא לגבי דידיה איתמר ית' וית' מזה עלוורכ והוא מהשהשלי ואמר בכל הארץ משפטיו והוא מבואר לפי הכוונה וכדאיתא בגמ' זבחים פ"ר ע"ב וי"ט וז"ל ויחר אף ה' במטה ר' יהושע בן קרח אומר כל חרון אף שכמקרא נאמר בו רושם חן מזה שלא עשתה רושם רשבי' אומר אף זה נאמר בו רושם שנא' הלא אהרן אחיך הלוי והלא כהן הוא הכי קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשו הוא כהן ואתה לוי עכ' שכונתם ז"ל לומר שהוא ית' רחוק רחוק מהתפעלו ושאיך ראוי לומר בו ית' שינוי ממדה למדה לא מצד המקבלי' לכד ולכן כשנמצא בפסוקים שהם מכנים אלנו ית' ההתפעלות והחרון לאו לגבי דידיה ית' איתמר ולומר שנתפעל הוא ית' ח' עד שבא לידי מדת כעס לא לגבי המקבלים איתמר למה שנתפעל בהם פועל ממנו ית' ובעשה בהם רושם כפי הכתס' ומזה הנקשה לריב"ק ז"ל מה שמינוי שנאמר חרון אף לגבי משה ולא ראינו לו שום רושם א"כ זה קשה לפי הנחתנו זאת והשיבו רשבי' ע"ה להניח לו מרגוו ומעצבו לרבר הזה שיראה ממנו שהתפעלות הוא חוזר אליו ח' ואמר לו שגם היא דמרה לא תכרא שאף הוא מינוי לו רושם גדול במה שהוקרה ממנו הבהנה וא"כ הנחתנו שהוא ית' אין בו שום שינוי היא עומדת על עמדה כך פירשה לי אבא מארי הרב ז"ל בשם מהר"ט דיביראש ז"ל וגם כי קוף מאמרם ז"ל הוא כוונה לפי' רש"י ז"ל שפי' בענין אחר יש ליישבו ג"כ לפי דרך זאת למה שמרעה לפי דקומו בשכלו והתרחקו מהחומר ומשיגיו היתה בו מדעת קומו ית' שלא היה מתפעל בעצמו מצד הכעס וגם הוא ע"ה החרון אף שנאמר בו לגבי פרעה הוא ג"כ לפי ערך המקבלים ולזה אמר ר"ל דהא' וינא כחרי אף דאיתמר ביה לגבי פרעה איתמר שקטרו על פניו ועלה וינא בדידינו שמי שנאמר בו הוא הכוונה בכנוי הוא להורות על הקיום וההעמדה לטוב ולרע כאינון ה' וה' הנאמרים במאמר שאנו בו' והא' דנחית למניינא ז"ל שכן הוא דרך המדרש ברצותו לדייק איזו מלה הנאמרת באנשים רשומים הוא נחית למניינא לומר שאי אפשר שבא אותו דבר במקרה ובשילוח מאחר שנאמ' פעמים רבות וכהיה דאמרי' כל מי שנאמר בו היה ראיה עולם חדשוכו' וה' אינון וכו' דוק ותשכח דהכי הוא במדרשים רבים' ולפי זה מה שנאמר באחשורוש מלת הוא הכוונה בזה להורות על קיומו ברשעו כל ימיו היותו שהוא כאחד הרקיס מאינון ונאמר בהם הוא לרעה וזה מתכוונת הרעה ומוגו המר והנמחר עד שלא זכר עשות חסד בעת מהעתים ואחרי זה דאיתי להרא' ז"ל שפי' במדרש זה דברים הלציים וערבים ואינם לפי פשטן של

דברים והדרך ההיא ענמה דאיתיה למדר'ן שועיב בספר כרא תהלות
 דכריהם זל מענדס עטרות לראשי ואלס כפי הנראה משטות דברייהם זל
 יראה שהכוונה להם זל כפי מה שכתבו חז"ל הפשוטות וכן הרומ זל על מזוג
 הרע באמרם אחשורוש שהרג אשתו על פי אהיבו הוא אחשורוש שהרג אהיבו
 על פי אשתו ובמאמרם זל הוקיפו לו על חטאתו פאע במה שהורונו שהיה רע
 מעללים במה שלא היה מתקיים כתכונה אחת אפי' בדרבנא דרעה לא שהיה בו
 ההתעבות וההשתנות מרעה אל רעה באופן שלא היה מתנועע אל תכלית
 ידוע כי אם אל כל הפקדו ופחיתות סידומה לו לפי השעה ואף כי היה נופל פעם
 אחת אל קצה אחד מהפחיתות כהריגת אשתו על פי אהיבו ופעם אל קצה
 האחרון כהריגת אהיבו מפני אשתו וכדרך כלל הפליגו זל על תכונותיו הרעים
 באמרם אחשורוש כל הזכרו אומר אח לראש ואם מזד המקום לנוס אלנו
 וכו' לזא המולך מהירו ועד כושר'ל שמלך בחוקה ובטנף קנף מהירו ועד כוש
 דהיינו כל העולם בכלל ובמו שמהירו זל לא מהמלכים שמלכו בכפא וכמו

ובמדרש

דבי שמואל חד אמר הורו בסוף העולם ובוש בסוף
 וחד אמר בהדי הדרי מינהו כינא בדבר
 אתה אומר כי הוא רודה בכל ועבר הגהר וגומר ונהנה לפי הכח שהחלוקת
 הזאת שנחלקו רב ושמואל היא מחלוקת במציאות דליתו יודעי נתיבות עולם
 ולימרינהו אם הם קמונים או אם הם מופלים בקצת העולם והנה הרמ
 שמושיכו זל השיב בזה דברים נכומי כפתיור ופחיתו דברו זל בהדי הדריהו
 אלא כשנכוח אליהם ביחם הקף העגולה לצד ההפך נמצא אותם שהם עומדים
 בקצוות ולפי זה מר אמר חדא זמר אמר חדא וקא מפלגי בכלונת המקרא חד
 אמר לגבי הכמות קא חשיב קרא וחד אמר לגבי האיכות קא חשיב קרא
 ואח"כ שמעתי אומרים שקדם אלנו בדברים אלנו הר'ן תבין זל ואלס בספר
 הכוזב הוא אומר אמר הכוזבי גם זה תמה שנמצא אללכם מוזן בדור מבקרות
 העולם אמר הכוזב אנו מוכן בזה ואין ליהודים צד מחלוקת מהירו ועד כוש
 יראה מזה שהם עומדים למרחקי ארץ וכן בתם הראב"ע זל שהורו בצד לפון
 וכוש בצד דרום וא"כ לפי זה נריך לתקן ולומר כדי שתסוף מחלוקתם זל על הכוזב
 שגם אם הורו וכוש הם בקצות העולם ימין ושמואל אפשר שכל"הם מלכות גדולות
 שהולכות ומתפשטות על פני שטח העולם עד שהם מובעות אחת בחברתה ולפי
 זה התחלתם הוא הורו בסוף העולם וכוש בסוף העולם ומוכסם הוא בהדי הדרי
 ואפשר לומר ג"כ שתחלת מלכות הורו המדינה הראשונה נקראת ביחוד בשם
 הורו והמדינה האחרונה הנבונה נקראת גם היא ביחוד בשם הורו וכן
 ג"כ בענין מלכות כוש וכו' ונבוא מחלוקתם מעתה על כן דמר אמר דלגמי
 כמות המלכות קא משתעי קרא והכוונה באומר וגו' והורו ועד כוש היינו התחלת

המלכות דהנה ליה מקסיף העולם ועד קופי ואר' אמר לנבני איכות המלכות
ואימתה המוטלת על הדעות קא אמר קראו והכוונה באומרן מהדור ועד כוש
הינכר סוף מה מלכות ההמה דנועני בהדי הדדני וזכרתי ששמעתי בזמני חרפי
מפי חכם אחד שהוא ראה במדרשו ר' זל שיש בעולם כ' מדינות נקראות בטע
הדור נוב' מדינות אחרות נקראות בטע כוש שתיים מהה מופלגות בקצוות ושתים
מהבה סמוכות בהדי הדדני ומה טוב ומה נעים אט המדרש הזה הוא במציאו
כי הוא מורה בפירושו על כל מה שיושכתי וברכהיהם ז"ל וכלל הפירושים פון
לומר וכן למר ידה היתה ומגעת עד אפסי ארץ ואין מסף ומכלטו כי מלכותו בכל
משלה ואם מצד המרדות וכו' לזא בשבת המלך אחשורוש ה' לשהיתה גורמו
זאת בזמן שהיה שקט ונח וכל העולם כלו חל מלפניו ועברו עליו ג' שני החזקה
שנה נוח קרא ככריא ואמר בשנת שלש למלכו וכו' שאפשר שהיה להם דין
החזקה כדינו דקיימא לן ג' שנים הויא חזקה ואם מצד האמצעים בולצה אמר
עשה משתה לכל שריו ועבדיו וגו' ושרי המדינות לפניו לו' שכלם עברו לפניו כבי
מרון וברות עמו ברית לקיים מאשר וכל' הוצא מפיו יעשו ואין להשיב אותם
דבר כאשר דבר מלך שלטון וגו' וכמדרש ר' זל לפי כוונה זאת ושרי המדינות לפניו
ד' אלעזר אמר להדא ארכיון דגדר שהמלך יושב לדין מלמעלה וכל העם יושבין
לפניו על הארץ ור' שמואלבר נחמני אמר לבקי לקי גדולה שמלכה בני אדם
שהמלך יושב במקבו וכל העם שטוחין לפניו לכך נאמר ושרי המדינות לפניו
ע"כ זה מורה שכלם קבלו עליהם עול מלכותו והסתחוו לפניו אפים ארצה ואין
פונה פה ומוצפץ לנטל גורתו אפילו בדרך פיוס והערת רחמים ומה גם עתה
שאמרו ז' במדרש שכל אותו קבוץ לא היה אלא על אומת ישראל כי בפידם להם
שוערינה ושמוחה וכדאיתא התם בשבת המלך אחשורוש פסנטי שבה דעתו עליו
אמר בלשאר מנה וטעה וכו' ולזה הגדילו השמוחה על עם האלה וגם איתא
במי במדרש לפי כוונה זאת ז'ל בשנת שלש ר' נחמאי אמר בשנת שלש לביטול
מלאכת בית המקדש כיון שעברו ג' שנים לביטול בית המקדש עשה משתה וכו'
לומר שהכוונה ממנו ומשריו ועבדיו במשנה ההוא למה שראו שמלכותם נכונה
בידם לעדי עד ומלכות ישראל כפלה ולא תוסף קום ח' וזוה מרוב שמחתם לדבר
הזה הרוב בקר ושחוט צאן ועלה צחנת שמחתם וכאשם השמימה ז' ואם מצד
העברת האף והחמה במהר ומתן וכו' לזא בהראותו את עושר כבוד מלכותו וגו'
לומר שהאיש אשר אלה לו איך אפשר לרצותו בדני כסף ולהעביר חמתו בירקרק
חרון כי כל מלון שבעולם כלל חטיב לגבי גברא הדין דאיתמר ביה כל בני
מילי מעלותא מחמודות המלכים וקנולות גמיהם עד שהיה עפרות זה כלו
זאת היא הכוונה בזכירת אותו המשתה לרמוז לכל הנאמר ולזה היתה המהקנא
מהם ז'ל שהקורא את המגלה צריך שיקראנה כלה ודרשו לה מאת כל תקף מירל
שוקפו של אחשורוש שהכוונה לומר שחוקפו של אחשורוש הוא מורה על שלא היה

מגלת ספר

מציאות לביטול גורתו כלל אם לא שגבר תוקפנות על תוקפו של אחרות ער
שכטלנו והיה באין ואחר זה נבוא אל ביאור הפקוקים אחד לאחד למצוא חשבון
ומעלה יותר שאת לבס הגדול הזה על כל דבור ודבור הנב במגלתנו זאת וכפי מה

ויהי בימי אחשורוש

יראה ממו שהוא אומר על מה
הראשית ול ואם כן לפי זה יקשה לנו מה שנאמר עוד בימים ההם וכו' שהוא גם כן
נמשך אל מה שזכיר לפנים והשיבו בזה לפי הפשט שהכתוב הראשון הוא
מדבר על דרך כלל ושהוא גורה בפני עצמה לומר שהיה וי' והי' בימי אחשורוש
לאומת ישראל וחור ואמר בימים ההם להזכיר בדרך פרט מעשים אלו שהיו איך
היו ובמדרש ויהי בימי כל מקום שנאמר ויהי בימי אינו אלא לשון צער
וחמסה אינו וכו' וכן הוא מוכיח ב"ר פ' מ"ו והנה בענין המשל שנשא המדרש
בכל אחד מאותם הקושי בו הוא ממה שלא יעלם לפי שאין אלו זריבין לאותם
משלים שהדברים הם מהמהם וכפי שטחיות הדבר ומשמעותן
ל' שהכוונה להם זל בנשאל אותם המשלים הוא לקיים דבריהם אשר אמרו שכל
מקום שנא' ויהי אינו אלא לשון צער שהכוונה לומר שכל אחד מאותם ש' בהם
ויהי בימי שהיה הם צער גדול באותם הימים משונה מה שלא היה כמוהו בימים
עד שראוי לומר על אותו זמן כפרט ויהי בימינו כאשר נראה לבאורה באותם הפ'
הנאמר בהם ויהי בימי לא נמצא בענין הרמז במקום ההוא שינוי כל כך כי
נמצאו דעות כמו הם וגדול מהם שנהיו בזמנים שונים לכן רז' המל' במל' צתם
והידת משלים להורות ולומר שלא תראה למה שיראה לבאורה מה הפסוקי ההמה
רק תעמיק שאלה ותגביה למעלה לראות הכוונה שהיתה במקומו ההמה שנאמר
בהם ויהי בימי שהיה בכל אחד מהם רע בהחלט בשינוי גדול מה שלא היה
כמוהו בזמנים אחר' עד שלפי רישונו ושינוי היו אכשי הזמן ההוא נוהג ואמרין
ו' ה' בימינו לומר משונה היא רעת הזמן הזה מכל הזמנים וכמו שמונה בארבע
בכל המשלים ההמה וזה שהרעות יורה שישונו מכלת שלשה דברים אם במה
שהם נמשכים לתכלית רע בהחלט שאו ראוי ליל' ולומר אוי ואכזבי בהתחלתם
למה שהוא מודע תכליתם ואם במה שבאו הרעות ההמה מהבת חטא גדול
אשר לא היה כמוהו ולזה כאשר נמשכו הרעות ההמה מהחטא ההוא ראוי
להתאונן ולשאת קול נהי על עשותם המזומתה אשר הביאתם לך וכמו שראינו
לאכתיותו השבטים ע"כ בה' וחס בואי'ים מצרת נפשם אמרו אבל אשמים אנחנו
וגומר והמקי'ן ע"ה בנשאל קינה על החרבן אשר נפלה עטרת האשגו וגומר לומר
שהאוי והאכזבי הוא על החטא שהביא לך ואם במה שהרעות ההמה הם
רעות גדולות מעצמם אשר לא עברו כמוהם בימים הראשונים שאו יש להתאונן
ולתמרמר על הרעות ההמה אשר באו בשינוי גדול מה שלא היה כן בזמנים

שחלפו להם והנה מזה המין האחרון היה האוי והאבוי הכלמר בימי אחשורוש
 וכפי משלם זל שהורו בו שהיתה רעה אשר כמוה לא נהיתה ולכן כפי המשל
 יצדק על הזמן ההוא לומר עליו ויהי בימי ומהמין האמצעי היה ענין ויהי בימי
 שפ ט השופטי והשנים האחרים וכפי משליהם זל שנשאו בכל אחד מהם להורות
 על הפשע הגדול שהביא את הרעה ההיא ועל הפשע היה ההגא והקיני לא על
 הרעה ההיא עצמה כי היה כמוה בזמנים שונים ומהמין הראשון היה ענין ויהי
 בימי הכלמר על מלחמת ד' מלכים את החמשה שלא באמר ויהי בימי אמרפל
 על המלחמה ההיא של ד' מלכים את החמשה שאין זה סימו ברע מוקלט מכל
 הזמנים שכמה מלחמות ותעצמות היו בעולם ולפיכך יאמר על זה בייחוד ויהי
 בימי ולכן אול שייכלת ויהי בימי היא על הרע הגדול המכוון מהמלחמות ההמה
 וכפי מה שנשאו במשלם דוק ותשכח ואחר זה בא לידנו אמרי הר"אג כי
 נעמו וקרובים אנו לבונותו זל ואמריו עצמו ראש כפוס חורפיה וחכמת לבנו
 זל ואמר אחשורוש הוא אחשורוש כבר הזכרנו מה שדרשו זל בכפל זה ויהי ראש
 זל פי שהכפל הוא להבדילו מאחשורוש אחר שהיה בשכבר הימים הראשונים
 זל שהכוונה בכפל הזה להורות לנו מעלת האיש הזה ותוקפו למה שהיה מודע
 בשמו ובמעשיו והנה לגבי הודעת שמו אמר ויהי בימי אחשורוש שהיה איש
 מודע שמו לגבור חיל ובעושר רב עד שמתוך זה בא לידיו מלכות ועב לא הזכיר
 בו בתחלה מלכות למה שהיה בשמו לכד נודע גם קדם שמלך ואם כמעשיו לזה
 בא הכפל הוא אחשורוש המולך וכו' וכאזל שמלך מעצמו ואמר מהודו ועד
 כוש להורות כי מלכותו בכל משלה אם בכמותה אם באיכותה וכאמר לעיל
 בפלוגתא דרב ושמואל וכלל מלכות העולם במנין קכו מדינה שאי איפשר
 לומר בן שלא יש בעולם אלא קכו מדינה ואולם הכוונה היא כמו שאמרנו המפרש
 זל דמדינה דקאמר היינו מלכות בכללה וכדאמרן בגמ' כתובות ואם באותה
 מדינה מוציאין מעיר לעיר משמע דמדינה כוללת עיירות רבות וכן במדר'
 מגלה זאת א"ל לוי כל מקום שנאמר טדה הוא עיר וכו' עד מדינה היא אכרכיא
 והנה המנין הזה שהזכיר בפרשות לאחר שאמר מהודו ועד כוש שהוא בכלל
 העולם לא יעלם שיש בו קשי וכו' וכפל בו הקושי כמה שסדרו אחרים עשרות
 מאות ועל הרוב אינו בן כפל המנינים הפאים באמתחות המקראות ולתקן
 זה אול במדר' ר' יודא אמר בתחלה כיבש ו' שהן קשות כעשרים וכיבש עשרים
 שהן קשות כמאה ר' נחמיה אומר נטל אוכלוסין מו וכבש עשרים נטל אוכלוסין
 מ' וכבש מאה וזה מורה שהיה מודע ומפורסם בגבורות ומלחמותיו מעשיות
 בתחבולות שמתוך כך נתכוון מלכותו מאד ועדיין יש בזה מהקושי למה שכלל
 כל מלכות העולם במנין קכו מדינה ולפי מה שכתבנו בקמוך שהמדינה היא
 כוללת עיירות רבות א"ל לפי זה מאחר שהרצון ממקדר המגלה להפליג
 במלכות אחשורוש היה לו לפרט מנין הכרכים והעיירות והיה עולה המנין

לאין

לאין קץ שבוה יהיה תוכפת הוד והדר למלכות אחשורוש ונראה לך שבטביל
 זה חזל במדרש ר' עקיבא היה יושב ודורש ונתנמנו התלמידים בעא לערערא
 יתהון אמר מפנימה זכתה אסתר למלוך על קצו מדינה אלא כך אמר הקב"ה
 תבוא אסתר בתה של שרה שחיתה קצו שנה ותמלוך על קצו מדינה הכה הם
 זל הורו שהרושם הזה הכרשם במנין מלכות אחשורוש כפי אותו אופן שהיה זה
 כדי לעורר הלבבות לאמר שהרושם הזה הוא רומז לימי שנות שרה אמנו
 זה כוונה לומר שאסתר המלכה קמה אם בשראל כשרה אמנו וביתר שאת ממנה
 למה שהיתה היא הקבה המהווה לנו בית ישראל ואסתר היתה הקבה המקיימת
 והמעמדת ולכן בא המנין מאנשי כנסת הגדולה על אותו אופן לרמז שהנה
 שתיקה אמהות אשר כמו את בית ישראל בהוייה ובקיום ואחר זה ראיתי להראש
 זל שעשה הדימוי ביניהם באופן אחר ודבריו למעלה ראש והוסיף בגדולת
 תהלת נקזה ואמר שהיה זה כשבת המלך אחשורוש וכפי מה שפירשנו למעלה
 וגם לפי המדרש שז"ל על כסא מלכותו מלכתו כתיב וכמו שהאריך המתרגם גם זל
 גם בזה מודע לנו גבורתו ותקופו של אחשורוש שכך דוין לנו השיאו עד שעשה
 דמות כסאו של ש"ה" ולפי זה יבא על הכוכב אומרו כשבת המלך אחשורוש
 וגומר ר"ל שכאשר ישב על כסא מלכותו שדימה עצמו בזה אל המלכים האדירים
 ועלה שאונו השומימה היה הדבר הזה ול"א ג"ל אשר בשושן הבירה לפי שהוא
 קבע אותה לבית מלכותו בכח תקופו שבית המלכות היתה בכל וכא הוא בכח
 עזו חלל ממלכת ככל והעתיקה לשושן הבירה אשר לא נקרא עליה שם מלכות
 מאז וה"כ של כשבת היא ככונה עד מאד לדרך הזה לומר שקבת השמחה
 והמשתה היה כאשר ישב המלך על הכסא אשר עשה בדמות תכנית כסא שלמה
 ע"ה אשר עשה זה בשושן הבירה באופן שגדולתו נראית בשמים אם בכסא אם
 בשניו המקום מבבל לשושן וכן במדרש ר' פנחס בשם ר' ראובן אמר אמר
 הקב"ה כורש ייחקטם מדינתו ושם אפרכיאו שלי שנאמר אשר בירושלם אשר ביהודה
 אף אני אייחקטם מדינתו ואפרכיאו שלו שנאמר אשר בשושן הבירה ובמדרש
 אמר ר' יצחק מ"ה אין להם ישיבה איתיבון והא כתיב כשבת וגו' זל כשבת
 המלך אין כתיב כאן אלא כשבת ישיבה ואינה ישיבה אבל ישיבתו של ישראל
 ישיבה שנאמר בשבת ישראל בחשבון ובכנותיה ואיכא למידק דהא במלכות
 ישראל נמי כתיב והיה כשבתו וגומר ולא כתיב והיה בשבתו זל דהדין דכתיב
 והיה כשבתו לא תברא דהכי קאמר קרא שהמלך של ישראל בתחלת מלכותו
 צריך לו להבין דרכו ולומר שעדין המלכות רפיא בדידה דאולי ושמוא העין יגרום
 לו שלא תכון מלכותו והוא אומר והיה כשבתו ד"ל והיה בעת חושכו שהוא עדיין
 יושב ואינו יושב התיקין לזה הוא וכתב לו את מטה התורה וגומר שמתוך כך
 תהיה יראתו על פניו תמיד כל היום ולא ימעדו וקרוליו כי התורה הכתובה
 בן עיניו תתמוך אשוריו ואז תהיה ישיבתו ישיבה עליוה כרע רפן כארי וגומר

וגם זל לפי פסגן של דברי דלא קשיא מידי מהיחא דוהיה כשבתו למאי דקאמי
 אומות העולם וכו' וזה דהיה דאחשורוש שאמר כו בשנת שלש למלכו ועכו
 כאמר כו בשבת כו על ברחין דריכין אמו לפרש שהכף של כשבת היה בף החמוץ
 וירל בשבת דומה לושב ואינו יושב שאי אפשר לפרשה שהיא כף התכופות כמו
 בף ויהי כמשיב ידו וגומר וככף והיא כפורחת עלתה נזה וגומר לדעת הרד"ק זל
 ולא לדעת רש"י למה שהיה זה בשנת שלש למלכו וחולה בהיה דמלכות
 ישראל לפרשה שהיא כף התכופות שירל שתכף ומיד כשישב על כסא מלכותו
 דריך הוא לכתוב לו את משנה התורה וגומר ולזה לך מידי מהא להא דהא
 כראית והא כראיתו כנלוהוא ככוון ולמאי דפרישנא לעיל בקמוץ שהשחחה
 היתה על שימוי המקור ועל עשיית הכסא מחדש תהיה הבף כף התכופו כפשוטה
 וכאמר לעיל ואמר בשנת שלש למלכו וגומר לומר שלא היה זה בתחלת ימי
 מלכותו שאם היה כן היה אפשרות לכתוב גורתו הרעה למה שהמלכים בתחלת
 מלכותם הם מתנהגים ברחמנות וחנות ואם אפשר שיצאה מתחתידם אילו גורה
 רעה קל מהרה יחמו עליה וישבו מחרון אפס פן תהיה להם לפוקה ולמכשול
 למה שעדיין לא נתכבקה בידם מלכותם ובמאמר יאביגיל לדוד העה ויהי כי
 יעשה ה' לאדוני בית באמן וגומר ורעה לא תמצא כך מימך וגומר והיה כי יעשה
 ה' לאדוני כאשר דבר וגומר וזך לנגיד על ישראל ולא תהיה זאת לך לפוקה
 ולמכשול לב לאדוני וגומר שהכוונה בדבריה אלה לומר שמתחר שערדיין לא היה
 מלך בפרקים ובפומי והוא מוזמן למלכה רחמי לו בהתחלתו להתנהג בחנות
 ורחמנות ולא לשפוך דם כפי שהיה לזה לפוקה ולמכשול לאמר עליו כי איש
 דמים הוא ולא תקיבל מלכותו באבה ורצון וכו' ואולם המלכים שנתקיימה
 בידם מלכותם וישבו לבטח מקבוצו והיו גבורי חיל מתולעים ומאדמים ולא
 ישבו מפני כל וכוונד זה אמר בשנת שלש למלכו וגומר לומר שיצאה ממנו הגורה
 והיא בזמן שכבר החזיק במלכותו והנשיעה לו נרועו אישב על כסא מלכותו
 ולא היה עדין רך ומשוח מלך ולזה למולכו ולא אמר למלכותו לומר שמשתחו
 ושמחת לכבו היו לו כמה שמלך מעצמו ככתו ובח כחו וכדרשתם זל אעד נוסף
 עליו הודי מלכות במה שעשה המשתה ההוא על אותי אופן שהפסקים מוכירי
 והולכי שמה שעשה כן הוא להראו לשמו ועבדיו כי הוא הראוי למלוכה ולכסא
 תהלה והארץ להודיע עניני הקעודה והיא לומר שהיתה שלמה בכל עניניה
 וזה למה שהקעודה תגדל מעלתה בכחנות שמה דברים והם הא' בהיות
 היושבי בה אנשים וידועים כמסול על אומרו ויעש אברהם משתה גדול שהיו עם
 ועבר ואשכול ומורא ואכימלך וכו' והכ' בהמצא בה בליקור ואבני חפץ. ה'
 בהיותה כושכת לומן רביי ה' בהמצא בה אנשים והם זה דגשה דכה. ה"
 כאשר תהיה במקום גאה ומרום ה' בהמצא בה דברי עיניים אם מהכלים
 אם מהמאכלים. ה' שהיה הכל בשפערב בכמות ובאיכות. ה"

מגלת ספר

רשות נתונה שיהיה כל א' מהקראים הולך על פי מדותיו והליכותיו בדרך שלא
 יהיה שום אונס לשום אדם לשלא ימלא רצונו והנה הפסקו קראי כבודו קרא
 בחיל שכל שאה היו עם בדרך פליאה נשגבה לא יוכל לה שום מקר רב ושליט וולתו
 ולזא כבוד הא' לכל שריו ועבדיו ואמר ג' ושרי המדינות לפניו ופירשו קצת
 המפרשים ש'רל אותם השדים שהיו מלפניו ר'ל שיהיה להם קדימה בזמן
 במעלת השורה והכבוד ולמעלה פירשמוהו עלפי המדר' באופן אחר וכנגד ה'ב'
 תגדל מעלת הקעודה בהיות בה כלי יקר ואבני חפץ ועושר רב לזא בהראותו
 את עושר כבוד מלכותו וכו' כלומר המשתה ההוא היתה סבתו בעבור שיראה
 לאחרים את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו וגומר ר'ל שהראה
 אותם שהיה שלם מזד עצמו גם מזד עושרו המופלג ולפי שהעושר ההוא היה
 לו עיקר למעלת מלכותו לזה הקדימו למעלת עצמו והוא אומר את עושר כבוד
 מלכותו לומר שהעושר ההוא עשה לו כבוד מלכותו . ולגדולת עצמו אומר ואת
 יקר תפארת גדולתו ואמר את בתרוייהו לומר שהיו לו בריבוי וכתוקפת . ור'ל
 דרשו שלכס בגדי כהונה . מו'ס דהכא כתיב תפארת גדולתו והתם כתיב לכבוד
 ולתפארת . וכזה ידענו כי הוסקף הוא לחטוא ביותר מבלשאר דהתם גם אם
 הוציא כלי בית המקדש לא שלא ידו לכגרי כהונה וזה כודון לבו ובהתרוממות
 על מארי שמיא שלא יד גם כגרי כהונה ללכסם ועשה זה לפי מחשבתו
 שכלנאר מנה וטעה ואיהו לא טעה ולכן חשב להיות לו לפי שריו ועבדיו בגדי
 הכהו' כגדי ישע לומר עליו שמשל גם במלכותו ית'ח' ותהיה לו להפק שהיו לו בגדי
 נקם ושלים וכנגד ה'ב' ראה תראה מעלת הקעוד' כאשר תהיה נמשכת באורך ומן
 לזא ימים רבים שמונים ומאת יום . וגם כי לפי ערכו אין זה רב כי אם מעט מזער
 אפשר שעשה זה שלא להכביד על הקראים לשיהיו חוץ לאלהיהם יותר משנה
 אחת שקראו נשאר אצלו ששה חדש' כמו שנאמר שמונים ומאת יום' והרחוקים
 בקצה המלכות אפשר שיצטרכו ג' חדשים לביאתם אצלו וג' חדשים לחורתן
 למקומם וכהיהו דאמרינן בחגיגה בההוא מרבנין דהוה רגיל למיזל תלתא
 ירחי באורחא והוה יתיב חד יומא באושפיזיה וחד יומא כבי מדרשא והוון קרוין
 ליה בר בי רב דחד יומא . וכתבו רבותנו בעלי התוספות ז'ל הוה רגילו כו'
 מהלך ג' חדשים היה זכותו לבית רב יוגם ז'ל כפי מה שפירשו קצת המפרשים ז'ל
 שקוף הפסוק הוא חוזר להתחלתו ו'רל שבכתב הראות את עושר כבוד מלכותו כו'
 לזה נמשך הדבר ימים רבים שמונים ומאת יום וזה מורה על הפלגת העושר
 שהיה לו כי בכל יום ויום היה מראה להם פנים חדשות ולא הקפיק להראות את
 כל אשר לו עד תשלום ק'פ' יום זלגבי הכי אתי שפיר מאי דקאמר ימים רבים
 שאינו חוזר אל המשתה אלא אל הראותו העושר וגומר ש'קף ימים לדבר זה הם
 הפלגה וגומא . וכמדרש אזל דבי ר' ינאי אמרי ששה ניסין היה פותח ומראה
 להם בכל יום ויום . וד' חיילא אמר טסה מימי נצואות הראה להם . ר' יהודה

בר סימון אמר בעדות ארץ ישראל הראה להם ר"אמ' בגדי כהונה גדולה הראה
 להם ופי' ששה ניסין ר"ל אונרו וכן ראיתי במדרשי אגדה שית' כיגבינו אחזי' לה'
 בכל יומה ויומה וששה ניסין דקאמרי אכסר דרדייקי לה מול' שכות דקאמר קרא
 עושר כבוד מלכותו יקר תפארת גדולתו והכוונה להם זל' כאמרס בעדות ארץ
 ישראל הראה להם לומ' שהקעודות ההמה שעשה להם כלם היו ממין קעודת א"י
 ר"ל שהיה בהם מכל מין מאכל אשר יאכל ומכל מעדני עלם ותעמוגי הארצות
 כמ"ש ארץ אשר לא תחקר כל בה וגומר וגם זל' שכותתם זל' לומר כפי מה שהוא
 אומר בקוף המדרש הזה שאנו בו זל' בר יוחיכס בקס לעשות קעודה לגדולי רומי
 הוה תמן ר' אלעזר בר יוקי וכו' עד ח"ל איבעית למיקרא עשרין וכו' עד
 אשכחיתנימן דחבירין חד מקמא וכו' עד ח"ל אף חדרי קעודה גלה למא"ל והא
 מנא לך ח"ל מדוד וכו' ברם הכא יום ראשון כיום אחרון והכוונה לומר שעם
 כל ריבוי הקרואים ההמה היתה הקעודה דים והתר כקעודת אנשי ארץ ישראל
 שעושין לב' בני אדם מאכל הראוי לכה' ולא כמעשה בריוחנים הנו' וזה פלא הוא
 לעשותו אפילו יום א' ואולם הקעודה ההיא נמשך בה הדבר הזה כפי זה האופן
 ק"פ יום ואתי ספיר לפי מדרש זה מאי דקיים קרא ואמ' שמנים ומאת יום דלפוס
 דיהטא נר' שמלת יום היא מהמותר מאחר שאמר ימים רבים ק"פ אלא הכוונה
 לומר שהק"פ ימים הנו' היו כלם לגבי דידיה כיום א' וכוונתו בזה להטיל אימה
 יתירה על כל אותם קרואים לומר מי זה שיבא אחרי המלך אשר חלה לו הנה
 לפי הפשט יושבנו ימים רבים דקאמר ואולם במדרש למה שראו זל' דלגבי
 אחשורוש אי אפסר לומר ימים רבים דמילתא וטרתי הוו כל בני מלי לגבי
 דידיה לזה דרשו זל' שכל מקום שנאמר ימים רבים אינו אלא לשון צער ודכוונתה
 ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים וגומר הנה הם זל' הקיבו פני הרבוי לגבי ישראל
 שהיה להם בימים ההמה צער גדול למה שהשרוי בצער אפילו זמן מועט יהיה
 בעיניו כזמן רב לפי שהוא רואה ומביט לשעות ולרגעים וכמו שפי' זל' פקוק ומדר
 ערב' וכפי זה יש לפרש פקו' בבקר תאמר מי יתן ערב וגומר כפי הנחתו
 שלא כדרך רש' זל' ש"ל בבקר תאמר מי יתן שיבא הערב של אותו בקר וכן
 בערב תאמר וגומר למה שיהיה בעיני המצטער יום א' או לילה א' כשיעור שנה
 א' וא"תא נמו במדרש בימים ההם זה הוא א' מן המקומות שהיו מלאכי
 השרת מרדין פתקין לפני ה' שהיו אומרים לפניו רבונו של עלם בית המקדש
 חרב ורשע זה יושב ועשה מרויחין ח"ל תנו ימים כנגד ימים ההד' בימים ההם
 ראיתי ביהודה דורכים גתות' הנה הם זל' גב' הקיבו פני ריבוי הימים דאמר
 קרא לגבי מלאכי השרת שהיו מתאונני' על חרב' בה' ושמתת האויבים ולא לגבי
 אחשורוש אומר' ואולם יש לדיוק במאמרס זה שאמרו זל' שהשיב הק"פ
 למה תנו ימים כנגד ימים וכו' והלא הימים ההמה שנאמר בהם ראיתי ביהודה
 וירי' היו בימי נחמיה ועדיין לא באו לעולם ואי אפסר לומר שהעניסם על

מגלת ספר

העתידי • ויש להשיב ולומר שגם שלמי האמת שהעונש ההוא היה על מה
שעשו בשכבר בימים עברו עכ"ל לפי אמונתנו כו' ית' שאינו מכיין בעונשים לנקמה
על מה שכבר עבר רק כל כוונתו ית' היא לעתיד ר"ל כדי שיהיו העונשים ההמה
לאות לכני מרי לימים באים ולכרס תמיד ולא ישובו עוד לכפלה להכשל בדבר
ההוא שבה עליו העונש וכוונתו וכמאמר מרע"ה וידעת עם לבבך כי כאשר יקרא
איש את בנו וגומר וכמו שהארבנו בזה בדרוש הראשון • ולפי זה תבוא תשובתו
ית' למה תנו ימים כבוד ימים על הנכון שהכוונה לומר שהוא אומר ית' לפני נגלו
תעלמותיהם ועתידותיהם ידעתי שגם שהם נענשים עתה בעונש זה לתיקון
העתיד עכ"ל לא יעמוד בין עיניהם העונש הזה ולא יועיל להם לתיקון כי הנה ימי
באי אשר יאמ' עליה' כימי ההם ראיתי ביהוד' דורכי' וכו' וכ"כ שהיה הזמן קרו' בין
זה לזה יואין עת עתה להאריך מעמית בענין ידיעתו ית' שקדמה ועכ"ל עדיין יש
אפשרות לבחירה בזה הוא מחדרושים הארוכים • וזכור תזכור מאמר התנא
הכל צפוי והרשות נתונה ובין תבין בדברי מהר"ע ז"ל שער יט' ושער כ"א ויש
להוסיף עוד בזה ולומר שכמו שהיו דורכים גתות כימי נחמיה ג"כ היו עובדים על
הדבר הזה עצמו מקודם לכן כי לולא שהורגלו במעשה הרע ההוא לא עשאוהו
כימי נחמיה ומעתה תבוא תשובתו ית' אל מה' תנו ימים כנגד ימים על הכבוד
כלומר שגם שמה שהענשתי אותם הוא על העבר עכ"ל עיקר הכוונה מומו' הוא
לתיקון העתיד שלא יכשלו עוד בחטא ההוא ואף גם זאת אני ידעתי את יצ"ח
וכו' והנה ימים באים שיאמר עליהם כימים ההם ראיתי דורכים גתות ביהודה
וגומר וכנגד ה"ל שג"כ תפארת הקעודה היא כהיות בה רבוי בני אדם והרגשתם
מגדולים וקטני וכנגד זה אמר למגדול ועד קטן ש"ל קטנים בשמים שאם הכוונה
על הגדולים בחשיבות והקטנים בחשיבות הרי כבר אמר לכל העם הנמצאים
בשושן וגומר שיה' כולל לכל הבאים בשער שושן אפילו שירי שירים וא"כ למגדול
ועד קטן לכלול קטנים בשמים קא' אתי וכוונתו היתה בהבאת הצעירים לימים
כדי שיהיו מעידים ומגידים לדורות הבאים מה שראו בעיניהם כימי נעוריהם
ואמר למגדול ועד קטן בלמד' לומר שכל כוונתו לא היתה אל' לגדולים ואב"כ
באו צעירי הימים וכל כוונתו בזה היתה להודיע כי אליו יאתה המלוכה וזהו
קא' צוח קרא ואמר וכמלאת הימים האלה עשה המלך וגומר שנה' שלא היה
צריך לומר המלך דעליה קאי וה"ל עשה לכל העם הנמצאים וגומר ואולם
הכוונה לומר שכל החרדה ההיא היתה לו לקיום המלכות ולשיהיה מלך בלתי
פונה פה וגומר וגם ז"ל שיתור המלך מלת דהכא מקיעא ליה לרב דאמר שהיה
זה משתה בפני עצמו וז' ימים אלו הם לבד מק"ט יום שעברו ולז' עשה המלך
דמסיקא ליה מילתא ממשתה ראשון • והענין מורה כי בכל אותם ק"ט יום
לא קבע המלך עצמו לישיבה במשתה היין לפי שהיתה דעתו טרודה עם ההולכי'
והכאי' אב"כ עתה אחרי השלמת רצונו נתישב' דעתו עליו וישב עם שרי כר' וי

למאן בין בשרו ומה ראוי הוא שגם שרי המדינות עדיין היו יושבים עמו
 להשתעשע בשמחתו זאת האחרונה העולה על הראשונה כי הגדיל לעשות בה
 פליאות וכנגד ה' סג' מעלת הקעודה הוא בהיות היושבים בה במקום מרווח
 וכאם כמ' הכביא ע' בד' על הקעודה המת קנת לעתיד לבוא אז תתענג על
 ה' והרכבתך על כמתי ארץ והאכלתך וגו' ולז' בחצר גנת ביתן המלך וכאומרם
 ז' הראוי לחצר וכו' והראוי לגנה וכו' ומה שלא חשש בזה לקנאת איש מרעהו
 וכדאמרי רז' במדרש במטות וזהו ובקף למה שהנקראו עמנו הם יותר חפצים
 ושמחים להיות כל בני גילוי יושבים לעמנו בחברה אחת להשתעשע יחד מה
 שלא יוכלו עשות כן אם יהיו יושבים בין אנשים גדולים וחשובי מהם ויאמר שקלעי
 החצר אשר שם להם במקום ההוא היו חוד כרפק וגומר למה שהגוונים המשוני'
 הם לתוקפת הוד והדר למלכות ולתקפת תענוג ושעשוע לעיני הרואים וכבר
 המפרשים ז' פירשו עניניו אלו הבגדים ותוכן עשייתם ועמוד על המד' ותדע
 ערכם ואלו יקשה לנאומרו אחיו בלשון יחיד והמה היו מינין שונים וז' וז'
 שהיו הבגדים ההמה כ' דקים עד שהיו פורשים אותם זה על גב זה וחברו כלם
 יחד כבגד אחד ועל כן נאמר אחיו וזה עשהו לתוקפת נוי והוד והדר לשיהיה
 מינוף השמש מזה ועובר מאותם גוונים כלם ויהיה כמראה הכזק וכ' לדעת
 האומר חור חורי חורי ויאמר על גילי בקף ועמודי שם כבר המפרשים ז'
 פירשו פליאות ענינים אלו והכלל שהפליא לעשות אש במה שפרש למקד למעלה
 על ראשיהם מה בגדים נאים ויהיו בוהר הרקיע ואש במה שנתן לנגד עיניהם
 המה יביטו יראו גילי בקף ועמודי שם אשר היו פליאות לכל רואיהם וכמו
 שהזכירו ז' במדר' פליאותם ו' ואש במה ששם בין ידיהם ומונח לפניהם מטות
 זהו ובקף וכ' אל' במדרשים ו' ואש במה שהיה מקום מושבם מוקף רוכדין
 ורז' מכהט וש' וכו' כפי מה שהפליא המדר' במחיר האבנים האלה
 והמקום הכולל המוקף בכל חצר גנת ביתן המלך כי זה כל הארס וסביבותיו
 וכנגד ה' שגם תתעלה הקעודה ותתרומם בהיות בה דברי סינויים לכל הרואים
 אש בכלי התשמיש אש בעניני המאכל ורכי היין וחיבתותיו וכנגד ה' שהוא
 לשיהיו כל עניני הקעודה ההיא בשפע וריבוי אש בכמות אש באיכות וכנגד
 ה' שהיא לשתיה רשות נתונה לכל הבאים בשערי הקעודה ההיא לשלוח יד
 בדבנם ושיהיה מצוי להם כתאות נפשם איש איש כפי מוגג ותאותו ללכך
 אמר והשקות ככלי זהב וכלים מכלים שונים וגומר כפי מה שהוא מוכיר והולך
 וז' שהכלים שהיו שותים בהם היין היו מזהב פרוים אשר הוא דבר נכסף אל
 הלבבות וכו' במדרש אמרו והלא נפשו של אדם חותה לשתות בשל זהב ולא
 בכות דיוטורא של כלי וכו' כית שרואין פניהם בהם ויקהין בכלי זהב ואל' שם
 לומר שהיו בכות דיוטורא כו' במדר' ואלו היו להם שפה לפיותיהם מזהב וס'
 ודוניהם וכן מושבם כלם עשויים מזהב וזהו אמר קרא והסקות ככלי זהב ו

מגילת ספר

ואמר וכלים מכלים שונים * ירל שגם שהיו הכלים האלה על האופן הנז' וכלא
הוא שימצא גכ כלי אחר מזה הענין עם כל זה היו נמצאים לשם כלים מכלים
שונים מהאופן הנזכ' וגם זל שהכונה באומרו שונים לומר שהכלים ההמה גם כי
היו שונים במינים כנזכ' כן גם כן היו שונים בצירם ובתוכן צורתן וחקוייהן מכל
הכלים של כל בני העולם באופן כי אין עוד מלבדם ואין דומה להם אס במין אס
בצורה * וכן אמרו זל במדרש הביא כליו וכלי עלם ונמצאו שלו יפים משל עולם
הביא כליו וכו' עוד הביא כליו וכלי ב"ה ונמצאו כלי ב"ה יפים משלו למטרוכ' שהיתה
לה שפחה וכו' וירל דרדייקי לה רזל מדקאמר קרא וכלים מכלים שונים דלפוס
דיהטא נראה שהוא מהמותר שהל"ל וכלים שונים ולזה דרשו זל שהכונה בפסוק
לומר וכלים אלו מכלים קתמא שהם הנמצאים בידי בני אדם הם שונים כמינס
ובצירים ואולם הכלים הידועים שאינן בקתמא מכלל כלי אדם שהם כלי ב"ה
אותם כלים הם חסובים מאלו ברבו יתירא וכפי המשל שנשא המדרש * ואמר
ויין מלכות רב * רוצה לומר יין הנעשה בקגולת מלכים מה שלא היה כמוהו לשאר
בני אדם ואמר שעם היוותו באיכות יין מלכות היה בכמות רב כיד המלך * רוצה
לומר רב לכל אותם בני אדם כיד המלך בהיותו לעצמו ולאנשי ביתו שהיה אכול
ושבוע והותר כן היה רכוי היין לכל ההמון הרב ההוא וזל שלוח בננו זל במדרש
ויין מלכות רב להינן כתיב לקבל אלפא חמרא שתי ברם הכא כתיב כיד המלך
בככות כיד המלך * וזל שכונתם זל שכחו להודיעת קף אחשורוש על כלשנאר
גם כי היה גש הוא מלך רב ושליט וזה שבקעודת כלשנאר נאמר ולקבל אלפא
חמרא שתי ומדקאמר חמרא שתי ולא קאמר חמר מלכותא שתי שמע מינה שלא
השקם מיין מלכות לאשר היו אלף אנשים ואין לו די כלם מיין מלכות רוצה לומר
המרוקח והעשוי בייחד למלכות ולכן היצרך גם הוא עצמו לשתות משאר היינות
עמהם דגנות היא לו לשתות הוא יין מלכות וקרואו ייהו שותים יין אחר ואלו
הכא גם כי היו הקרואים לרובי רככות עכו לכלם יחד השקה מיין מלכות רב
בככות שהיו נתונים כיד המלך עצמו * וגם לפי השטחיות המוכן מדכריהם זל
יש לומר שכחו לה רות לנו שהיה שינוי גדול בין קעודת כלשנאר לקעוד אחשורוש
בענין ריכויו היין וזה שבקעודה של כלשנאר נאמר ולקבל אלפא חמרא שתי שירל
לפי פשוטו שכנגד כל כוס של כל אחד מהאלף היושבים לפניו היה הוא שותה
כוס אחד באופן שלא שתו הקרואים אל הקעודה ההיא רק מעט מהיין כי כנגד
אלף כוסת ששתה הוא שתה אחד מהם כוס אחד לבר * ואולם בקעודה זאת
נאמר ויין מלכות רב כיד המלך שירצה לומר שהיה יין מלכות רב לכל אחד ואחד
מאותם הקרואים כמינן הככות שנתנו כיד המלך עצמו והפליג המדרש לומר
בככות כיד המלך ולא אמר כיון כיד המלך לטפויי אתא שגם הככות שהיו
שותים בהם היו ממוש בככות עצמם הניתנין כיד המלך וכיין עצמו הניתן בהם *
ובפי המינן מהככות שנתנו כידו * ובגמרא הוסיפו זל כפליאות זה היין באומרת

אמר

אמר רבא מלמד שכל אחד ואחד השקפו ויין שהוא גדול ממנו וכמדדש הוסיפו
לומר שלכן מ' השקפויין בין חמשים שנה ויל דקא דייקוי לה מדקאמר ויין מלכות
דב' ולא קאמר הרבה דאלו אמר ויין מלכות הרבה הוה אמינא דעל ריבוי הכמו
והשפע קאמר ו' והשתא דקאמר ויין מלכות רב ירל' שהיין היה לו ריבוי בשנים
על סתהו וכמד' זל' דייקוי דמקתמא לא קרינן ריבוי השנים לאחד על חבירו לא
בתוספת עשרה שנים ולכן חזל' שלבן ארבעים השקפויין בין חמשי' בי כן שמת האדם
הס' חלוקות לעשרות כאמור התנא ע"ה בין עשרי' וכו' בין ל' וכו' למה שמת האדם
אינם הולכים ממצב למצב ומגדר לגדר אלא בעשרה שנים וכמו שכתב הרמב"ן
זל' בפרט' בהעלותך בענין הלוי' וראיתי דברי הרמב"ן זל' אחר זה ודבריו למעלה
ראש כי הם מתוכלין וחריפין ודברנו אלה הם לפי שטחיות הדברים כפי חולשת
דעתו וקצור השערתנו ו' ולענין תשלום רצון הקרואים אשר הוא פאר הסעודה
ומעלתה אמר שהיתה השתיה שהוא כנוי לסעודה בכללה כדת כל אחד ואחד
דונה לומר כרצון נפשו בלא שום אונס הן מצד איחור וקדימה לפי שהמוציא אינם
שנים שיש מבני אדם קועדים קעודתם השכם בבקר ויש מאחרים עד הנהרים
ושינוי וקת הוא אונס גדול ומביא לידי חולי' וכן גם כן מצד המאכל עצמו יש
חלוק' ושינוי בין בני אדם לפי הרגל מקומם ולפי איכות מוגס וטבעם שיש אנשים
דונים בדברים חמוצים ומתוכלים ופסעם קצה בדברים המתקנים ויש אנשים
בהפך ולכל זה אמר והשתיה כדת אין אונס כי כן יקד המלך וכו' שירל' שהקעוד'
בכללה היתה כדת כל אחד ואחד מהקרואים וכאמור וכן פירש רש"י זל' שמאמר
והשתיה כדת הוא כולל אל הסעודה בכללה ו' ולר' זל' במדרש השתיה הוא כינוי ל'
היין לבד כי כן דרשו זל' אין אדם מלמד שכל אחד השקפו מיין מדינתו עשה זה
כדי שיהיה אותו יין ממוג' שתהו שמתוך כך לא יאמס אותו ולא יעברנהו ו' וכן
גם כן מדקאמר והשתיה כדת דרש' זל' כדתה של תורה וכו' וכן גם כן אמרו זל'
כדת כל אומה ואומה אית דבעי מוגס ואחר כך שתי וכו' וכן גם כן דרשו זל' אין
אונס מלמד שבעל אכספא וכו' דונה לומר שבעל המנהג הרע שהיה להם להטייל
על כל אחד ואחד מקרואי הסעודה לשתות כוס גדול שהיה להם כזה אונס גדול
וגם היו באים לידי חרון כיס מקבתו כמו שהובא בילקוט' ולכאורא נראה שיש
קושי בדבריהם אלה דהא קרא קאמר כדת ואם שירל' כפי דתם הידועה להם
והיכי אמרינן שבעל דתם בענין הכוס ההוא ורונה לומר שיהיה שיעור הכתוב
לפי זה והשתיה כדת כדתה של כל אומה ואומה וכדת כל אנשים במנהגם לפי
מקומותיהם וחוקייהם הכל היה נמצא בסעוד' ההיא לא נפקד דבר לכד מהדת
ההוא שהיה בו אונס אל הקרואים לא היה נמצא בסעודה ההיא והוא אומרו אין
אונס כלומר הדת האונס אינו בסעודה ההיא ו' זל' גם כן הגם שהם זל' הסינו
כנוי השתיה אל היין לבד וכאמור עכ"ז זל' שדעתם הוא שגם כל כללות הסעודה
היה כדת כל אחד ואחד דמלתא דאיתא כקו' היא שאם בענייני היין שמדרכו
להיות

להיות בו אונס עכ"ל עשה כל אונסי ההשתדלות לשיהיה להם היין בלא שום אונס
 וכל בעניני המאכל אשר יאכל שהיה כרצון איש ואיש בלא שום אונס כלל
 ואמר כי כן יקד המלך וגו' לעשות כרצון איש ואיש לפנים דיהטא גראה שמאמר
 איש ואיש הוא מהמותר דהוה ליה למימר בדרך כלל כי כן יסד המלך לעשות
 רצון כלם ויל' שהוא מתן טעם לשבח ולומר שההקפדה הזאת היתה מהמלך
 להיות השתיה כדת בלא שום אונס וכדאמרן והטעם בזה הוא לפי שכל אחד וא'
 מבני אדם הוא איש בפרטות לעצמו לפי מוגו וטבעו ליה עשה הוא באופן שיהיה
 רצון לכל איש ואיש לפי אישותו ומוגו ואיבתו ובבדרש דרשוהו לשמו
 הדעות והדתות כי כן דרשו ז"ל לעשות כרצון איש ואיש מרדכי והמזכיר שיתכא'
 מאמר זה במקום ב"ה וגם איתא נמי במדרש כי כן יקד המלך אמר ר' שמאל ב' ב'
 נחמן בוא וראה שלותו של אותו רשע היא שהיה ביתו מוקד באכנים טובות
 ומרגליות על כל רב ביתו לעשות לגדולי מלכותו שיהא כל אחד רשאי לחקוק
 עם בניו ובני ביתו עכ"ל במדרש וקשה לי בגייה טובא למה שהמדרש הזה עצמו
 מדרש למעלה בפסוק על רצפת בהט ושם וגו' ולמה לו לדרוש הדרשה עצמה עוד
 שנית בפסוק הזה ויל' שעקר הדרשה הזאת היא בפסוק על רצפת בהט ושם
 וגו' ואולם בא הכפל בפסוק זה למדרש מיניה למאי דקאמר כי כן יקד המלך
 לעשות כרצון איש ואיש דמשמע ליה איש ואיש היינו השמחה שתהיה לכל איש
 ואיש בייחוד עם אשתו אשר בטמחתו לא יתערב זר ולזה נריך לומר שנתן לכל
 אחד ואחד בית מיוחד להשתעשע בו עם אשתו ובניו ובני ביתו שזהו הרצון
 במאמר לעשות כרצון איש ואיש ולפי זה הוא פלא שימצא מקום בבית המלכות כל
 כך גדול שיש בו בתים מיוחדים שיעור מה שיכלו לכל גדולי אותם קרואי להיות
 לכל אחד חדר מיוחד ללעצמו ומה גם עתה באשר היה כולל המקום ההוא
 מוקף רוכידין ברצפת בהט וגו' וזאת היא הכוונה לר' שמואל בר נחמן לומר בוא
 וראה שלותו של אותו רשע מה היא שהיה ביתו וכו' ועם כן גזר אומר על כל רב
 ביתו לעשות לגדולי מלכותו כו' כלומר שגם שהיה המקום הכולל מרונף באכנים
 טובות וכו' עכ"ל היה כל כך גדול עד שנתנו לכל אחד ואחד מגדולי המלכות חדר
 נפרד לעצמו וכו' וכו' ידענו שלותו של אותו רשע וקיפא דקאמר על כל רב ביתו
 וכו' קאי ארישא דקאמר כי כן יקד המלך ואיבעית אימא חקורי מחקרא והכי
 קאמר בוא וראה שלותו וכו' וזה על כל רב ביתו לעשות לגדולי מלכותו וכו' שאינו
 רחוק שנשמה מלת וזה מהמדרש בטעות קופר דכמה חקרנו איכא במדרש
 ואחר זה באו לדינו דברי הרא"ה ז"ל ועמדנו על פלפולו וחודו בדבריהם חלה
 דחתכיה לקרא בקיפא חריפא פקיי פקיי וגם כידבריו ז"ל הם שמחה לכפס
 עכ"ל הדבר קשה ממה שהובא המדרש הזה עצמו בפסוק על רצפת בהט וכו'
 נראה מזה שאינו דורש מלת כי כן יקד וכו' מלשון יקוד כדמפרש הרא"ה ז"ל ולפי
 מה שפירשנו נחא ומאי דבריו ז"ל למעלה ראש ובהרבה ז"ל תרגם לעשות כרצון

איש

איש ואיש למעמד ברעות גברא בר ישראל וברעות כל גבר מן כל אומה ולישן
 ואתיא כהניא דאמרו איש זה מרדכי ואיש זה המן והכוונה להם זל לומר
 שלא היו מוכרחים במעשיהם ולא אנוסים באכילתן והנחתם וכמו שיתבאר זה
 לפנים בע"ה שעל זה נתחייבו העונש ההוא וכאזל בגמרא שאלו תלמידיו
 את רשבי מפני מה נתחייבו סונאייהם של ישראל שבאותו הדור כל"ה אמר להם
 אמרו אתם אמרו לו מפני מהם מקערתו של אותו רשע אל"ה שבשואץ יהרג
 של כל העולם אליהם אמרו לו אמור לנו אמור לנו אתה אמר להם מפני מה שתאונו לזלם
 אמרו ליה וכי משא פנים יש בדבר אל"הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא
 עשה אלא לפנים והיינו דכתיב כי לא ענה מלכו וגו' המאמר הזה קא' צומת
 ככורביא ואו' דורשני למה שלא יעלם מעיני רואיו שיש בו כמה קוסיות וגמגומים
 והגדולה שבגדולות שבהם אמרו אמר להם אמרו לי אתם שאינו דרך לנשאלים
 להשיב כן לשואלים אומנו דבר שאם היה לה פשר דבר לא היו שואלים את שאתם
 י' קשה לן טובא כנגד התלמידים עצמם שמאחר שהיה להם כפי דעתם תשובה
 נכונה לשאלתם אם כן יש להקשות ולומר מה נפסך אם טעמם שידעו היה
 מקפיק להם מה להם לאלו עוד את פי רבם וכי לתבות בקנקניה קא' אתו ואם
 כאמר שלא הקפיק להם טעמם היה להם מעיקרא לדרוש את פי רבם בפירוש
 ולומר לו הטעם ההוא שהיה להם והספק שנפל להם בו ולא שיבואו לפניו בדרך
 התעלמות כאיש אשר לא יודע ג' באומר מפני מה נתחייבו סונאייהם של ישראל
 שבאותו הדור שהוא לשון מיותר שה"ל מפני מה נתחייבו סונאייהם של ישראל
 כל"ה ואמו יודעים שעל אותו הדור קובצת שאלתם ד' בתשובת רשבי ע"ה מפני
 מה שתאונו לזלם דבר זה הוא קשה אשר למה יהיה העון ההוא שמר לרוד אחרון
 ולא נט' אהו עושינו הלא על זה ניוס הנביא ואמר אבות אכלו ביקר וגו' ה' כמה
 שהשיב רשבי ע"ה לתלמידיו שאל"ה שבשואץ יהרגו וכו' ראובא למידק בהכי
 על אשר שניה להם בלשונם מהלשון שפתחו בו הנה מהם אמרוהו כלשון כל"ה
 ולפי זה כשהקשה הוא עליהם היה לו לומר להם אם כן שבשואץ יכלו וכו' ויבא
 לזנועו עז כופל על לשונם ה' כמה שהקשה התלמידים ע"ה על רבם וכי משא פנים
 יש בדבר ש"ל מה משוא פנים יש בדבר ההוא והלא המה כית ישר שכן כתשובה
 ש"מה לפניו ית' חלו פמו בכל לב ועמ' כזם נפסם וקבלו עליהם שלא ישובו עמדי
 לכפלה להכשל בדברה הוא ולכן בעתה הוא להם ית' ורפאם וכתל וקרע רוע גור
 דינם בדרכו ית' להנחם על הרעה מפני שעל התשובה אין דבר עומד כפניה
 וזל שכפיה נראה מענין המאמר שרשבי ע"ה הבין מבין ריבוי ש' לתלמידיו
 שהם היה להם טעם מקפיק לקצת מהעונש ההוא רוצה לומר שהיו חייבין מיתות
 וענשין אחרים אבל לא היה מקפיק להם הטעם ההוא לענין הגזירה ההיא
 שהיתה גזרת כל"ה כהחלט' וזה הבין מהם ממה שאמרו לו מפני מה
 נתחייבו סונאייהם של ישראל כל"ה וגו' ולא קאמרו למה נתחייבו וכו' דלשון למה

מגלת ספר

הוא מור' על תמה גדול ולו' שלא היה להם עון אשר חטא להתחייב עליו עונש כלל
 וכש' הכלייה כפי הגזרה היא ואלו' מאמ' מפני מה יובן ממנו שהיה להם בודאי
 אשמו' וחטאות שיהוייב להם עליהם ייקורין קשין כדעב ומיתה וחלאים רעים
 ונאמנים ואלים תמהוכם הוא על גזרת הכלייה לכל שונאיהם של ישראל כאין שריר
 ופליט ח' ולפי זה הוקיפו בלשונם להאריך מעמית באמרם באותו דור ש"ל ישגם
 שאנו יודעים שהדור ההוא היו בני עונשין לפי מעשיהם שאלתנו היא מפני מה
 כשתנו אנשי הדור ההוא מכל הדורות שעברו שבהיותם חוטאים ומלאים עון
 יבואו להם ממנו ית' כפי מעשיהם עונשים גדולים אכן לא כלייה מאין שריר
 ופליט ח' וכדרש' זל על פקוק חזי אכלה כס חזי כלים והם אינם כלים ואכ' למה
 זה נשתנו קדרי מדותיו על הדור ההוא בפרט מכל הדורות להיות נגור עליהם
 כלייה ולהתבטל מהם ייעוד חזי אכלה כס וכו' וכן גם כן בדרשת שמואל דרש
 לקרא הכי לא מאקתים בימי יוכים ולא געלתים בימי אקפייאנום קיקר'
 לבלותם בימי המן יש לתמוה ולומר למה נרמוז בכתוב הזה הכלייה בייחוד בימי
 המן ולא רחמיו ית' ששכ' אפסו מלבלותם כפי מה שהיתה הגזרה גזרה עליהם
 ולכן כשהבין מהם שאלתם ותמהוכם היא על זה האופן ר"ל למצוא טעם אל גזרת
 הכלייה מה שלא נגור כן על דורות אחרים גם כי היו רעים וחטאים אל' אמרו
 ליתם ר"ל אמרו לי הטעם שיש לכם שהיו חייבים עליו עונשים רבים עד שאין
 אתם תמהים אלא על גזרת הכלייה אל' מפני שההו' מקעודתו של אותו רשע כי
 הוא עין פליים וראויים היו לקבל עליו ייקורין קשים וגם כל חלי וכל מכה אכן
 הכלייה היא קשה בעינינו ונפלאות ממנו ובאמור שזה סינוי בקדר מדותיו יתבר'
 בדור הזה מכל הדורות אשר מרו ועצבו את דברו וכשמוע רשבי' עה' טעמים ומה
 שהיה קשה בעיניהם אמר להם אם כן שכשושן יהרגו וכו' ר"ל גם לגבי טעמינו
 מיניחא אם היה העונש לאותו דור בכלל בייקורין והרג ומיתה והלא לא היה
 ראוי לקבל העונשים ההמה של הריגה ומות וחלאים רעים וכו' אל' אנשי שושן
 לבד שהם היו האוכלים למעדרים והנהנים מקעודתו של אותו רשע ושל כל העולם
 למה יהרגו ר"ל חפילו הרג בלא כלייה ואם כן אדקשייא לכו על הכלייה תיקשי
 לכו על ההריגה לכלל הדור ולכן אמרו לו אמר' לנו אתה רבינו טעם מקסיק להקיר
 ממנו מבוכתנו על הכלייה לדור ההוא בפרט וגם להשיב אותנו על מה שקשה לך
 בטעמנו במה שהיה העונש לכל העולם בכלל והחטא היה לכני שושן בפרט
 ואמר להם שהטעם לכלייה ולמה שהיתה כללית לכל אנשי הדור ההוא מפני
 שהשתחוו לנלם והכוונה בזה שאמר להם שהיה לעינש הכלייה היא לאותו דור
 בפרט קבה רחוקה מקרמת וסכה קרובה מקרבת וזה במה שקדם לומר בכלל
 השתחוויית נלמו של נכוד נדר שאותה השתחווייה היתה לישראל בכלל למה
 שהיתה בחללת גליתם לכבל וכוונת נכוד נדר כמותה השתחווייה שעה לומר'
 להשתחוות לאותו נלם היתה לבטל גזרתו ית' שהראה לו בחלמו להעדא מלכין
 ולהקים

ולהקים מלכין ובתור כל מלכותא יקיים אלה שמויא מלכותא די לא תתחבל ליה
 בא הוא ועשה הכלם ההוא כלו די דהב להסיב כל המלכותא ליוואתה פה עמוד
 להריח ריח קדש מחבלת השרון ותשאב מים בששון ממעיניו היסועה ותבין
 ותשכיל כוונת כל באותי כלם כי כל ישעו וכל חפצו לא היה חלל להקיר סם ישראל
 שלא יקראו עיר בשמותם עלי ארמות ולפי הנראה שגם רש"י זל רמו לזה במלות
 הקצרות שכן פירש במאמר רשב"י ע"ה שאמר מכני שהסתחוו לכלם כתב הוא זל
 מפני שהסתחוו לכלם בימי נב" שלפי הנראה שמה שהוקיף ע"ה לומר בימי נב" הוא
 לימות דתתם כלם דקאמרי ר"ז הוא של נבוכדנצר ואלם יש לומר שכוין ע"ה
 במלות אלו הקצרות לתת טעם למאמר רשב"י ע"ה שאמר מפני שהסתחוו לכלם
 שעדיין קושיית תלמודיו ע"ה במקומה עומדת וכי לא עבדו ישראל לעז בדרות
 עבדו ולמה נסתנה הדור ההוא למדייניה בכלייה וכאמור לעיל וזהו רש"י ע"ה
 הוקיף לקח טוב במאמר רשב"י ע"ה ואמר לכלם של נבוכדנצר לומר שהעונש של
 הכלייה היה למה שהכלם ההוא היה של נבוכדנצר אשר הם ידעו כוונתו הרעה
 באותו כלם ועכ"ה השתחוו ליווא והורו לו לפי מחשבתו וכוונתו גם כי לפי הדין לא
 היה ראוי העונש של הכלייה ההיא חלל לאותו דור המשתחיים עכ"ה הוא יתברך
 האריך להם זמן זמני לראות לימים הבאי שכאשר תבוא לידם אותה מדה ויטובו
 ממנה ולא יעברנה עוד אזו הוא ית' יקלח להם ולא יעניסם על מה שעשו בשכבר
 במה שלא שבו עוד לכקלה כאותה מדה עצמה ואלם אם יבואו עוד לאותה מדה
 אז יענשו גם על הראשון כפי הראוי לפי דינה ועתה כשעודתו של אותודע
 הוקיפו לחטוא במדה ההיא עצמה למה שהכוונה עצמה שהיתה לנבוכדנצר
 במה שסם ישראל להשתחוות לכלמו היתה גם כן לאחשורוש במה שעשה לישראל
 ליהנו מקעדתו כמו שהזכירו זל העצה שהיתה בין המן ואחשורוש בענין הבאת
 היהודים לבקעה ההיא ומרדכי ע"ה כאשר ידע בוונת הרעה היה מכר וזמרתה
 בישראל ועכ"ה לא שמעו אליו ולא הטו את אוזנם לקולו ועברו תורות חלסו חק ומה
 גם עתה שאותו חטא שהיה בימי המן ר"ל להתגאל ביין נסכיהם ובמחלל זכחי
 מתיבס וכ"ל לדעת האומר שגם חללו ברית קדש בכת חלל זכר הוא מקיים כוונת
 נב" קיום התלטי להכר סם ישראל ח"ו ולהעביר כימי סם יעקב מן העולם לפי שאין
 לישראל גדר וקומה לשמור תמונתם ולהבדילם בתורת ולקיימם באמונת ולכלתי
 התערב באומות חלל המנה הוחל להתרחק מכל דבר המביא לידיהתחמתם
 ולכן בעברם המנה הוחל בזמן ההוא אחרי התראת מרדכי דכס שהוא החטא
 עצמו שכבר קדם להם בהשתחויית הכלם הנה למה מין בימינו וחור ובענר החטא
 הראשון ונגזרה גזרת כלייה על כל הדור ההוא למה שהיה החטא בתחלה כולל
 לכל ישראל וכדאמרי וג"ל שגם בדרור ההוא היו כל ישראל בכל מקומו מושבותיהם
 מורגלים בחטא ההוא כי לולא כן לא היו עוברים כל היהודים הנמצאים בששון
 בחטא ההוא אחרי התראת מרדכי והברותו וכל שכן אם היה הדבר כפי מה

מגלת אספ

שפירשו קצת האפרשים זל שהיו מצאנים שמה בקעורה ההיא אכנסים מכל עיר
 ועיר מדינה ומדינה מלכות אחסורוש ועם כל זה כלם עברו דת המצוה הזאת
 שזה מורה על הרגלם פדבר ההוא ולכן דין אותם יתב בגזרת כלניה להעביר שם
 ישראל ח' זמן העולם ולהשכית מאנוש זכרם יען וכיען אשר היה חטאם ועונם
 כפי מחשבות לבות נב' ואחסורוש והמין אשר כל עשתמותיהם ומחשבותיה' למרע
 לא היו אלא כנגד דבר זה ומגמת פניהם קדימה לכלתו יקרא שם קדמינו של
 עולם על דרע בית ישראל והיה להם הכי להתרחק מזה במאד מאד ולא כן עשו
 אלא אדרבה השתחוו לנלם כפי כוונת נבוכד צר וכהו מקעודת אחסורוש כפי
 כוונתו ולכן נגזרה עליהם הגזרה לכלות שמה ח' כפי מה שהיה החטא מביא לו
 זה ובאמור והתלמידים ההמה ע' בשמעם תשובת רבם הרמיה אמרו כלבם
 אם כן בוראי הוא שכפי הדין והאמת והנדיק בלו לחותה מדה להיות דינם
 בכליון חרון ולזה קדמו פני רבם ואמרו לו אם כן משוא פנים יש בדבר וכו' הוכנה
 להם בקושי ואז לא לומ' שהגם כי שכחו אל ה' אלהיהם והתירו את עונם ופעקו אליו
 ית' ככל לב עכו' מאחר שהי' חטא' כפי אותו אופן היה די לרחמי הרבים להעתר
 להם ושכ' ופאל לנו מגזרת הכליה ההיא ואלם היה ראוי שיעניסם בעונשים
 וייקורין וכהיה דאמרין במגלת רות רבתי אמר הקב"ה בני טרחנין הם וכו'
 הפכפכין הם וכו' לכלתם אי אפשר וכו' להחליפם באומה אחרת וכו' מה שעשה
 זאביא עליהם ויקורין ואלעניסם ברעבון וכו' ומה היה לדור הזה שאין די להם
 במה שהוללו מהכלים אלא שלא פקד' ית' כשבת פשעם וכנגעים עינם ולא די זה
 אלא שהיתה להם התשועה הגדולה ההיא על אותו אופן ונהפוך הוא וכו' אין זה
 כי אם מחבה יתירה וימנע פני' לקלקל שורת הדין וכל שכן שתנוחתם לא היתה
 בהתעוררות מעצמם לשוב אליו ית' אלא על דרך מוסרך למו זקון להם ובעת
 דעתם יאמרו וכו' השיכם הוא ע' על פי קושייתם הם עשו לפנים וכו' רוצה לומר
 שהוא יתבר גדול הענה וגו' ובוחן לבותם ידע את אשר בלבבם ההסתחווה ההיא
 ובהנאתם בקעורה ההיא כי לא מלבם לעשות כמרד ובמעל עליית' רק לפניהם
 היו מעשיהם רוצה לומר לפי הנראה ואולם סלככם וכנפשים היו עומדי על עמדם
 וכזרקת אמונתם החיוק ולא הרפיה כי גם לרעת האמר שנהמו מקעודת איתו
 רשע בכת אל נכר ובשר קדש העבירו מעליהם לא היתה מהם הכוונה ח' כפשע
 וכמרדל מר' לאל קור ממנו ח' רק כפי כונת אחסורוש והמין אגב שיטכא דיצר
 הרע ותאות החומר ואלים לבם היה ככון עמו יתב וכפי מה ששמעת יבסס מהר'
 פורמון זל שפי' בהיה דאמר' במדרש דאמר ליה מרע' לאליהו ע' אם המגלה
 חתימה בטיט חפלתו נשמעת ואם בדם נחתמת מה שהיה הוא' אמר ליה בטיט
 היא חתימה אמר ליה מרע' לך והודיע הדבר למרדכי וכו' שהכוונה לומר שאם
 חטאם היה כמעשה הרעה הוא כנפשים ממש וכמרד לכבם סכן נפש האדם
 ועצמותו מכונים בדם כמו שנאמר כי נפש כל בשר דמו כנפשו הוא' אז ח' אין

תעלה

תעלה ומזור למכתשמה שהיה הוא שיהיה ונעלו שפרי רמזים זהם כי לא
 להזכיר תפלה ובקשת רחמים ואם חטאת ענה בס מפאת חומרם שהוא נרמז
 בטיט היון שהארם משקע בו ולולם לבס נכון וחזק באמונה או הוא יתכרך יקבל
 תשובתם וישמע קול צעקת חסידיו בה קיסם על דלתי רחמינו ואחריו זה ראיתם
 בדברי המפרשים האחרונים זל שפירסוהו כן והוא עצמה בוונת רשכ' ע"ה
 בתשובתו הרממה הם עשו לפנים וכו' ולכן כאשר שבולא בכל לבם ועשו אותם
 צומות כפי מה ששאלה מהם אכתב וכמו שיתבאר בע"ה וכו' לנס העצום ההוא
 ומעתה נתיישבו דברי הרב והתלמידים ע"ה הנזכרים במאמר הסכבד הזה והמס
 נמקו קושיותיו וספקותיו בהמם דונג מפני אש וכוה סמח לבי כבוא לידי דברי
 הרא"ז זל ואורו עיני בטעמו דבשו אשר רדה אל כפיו מיערת רשי' ע"ה שפ"ל על
 מאמר התלמידים ע"ה שאמרו וכי מסוף פנים בדבר פי' הוא ע"ה וא"כ למה וכו'
 לנכ שיראה מדבריו אלה שאמר ואם כן למה וכו' לנכ שתמהון התלמידו לא היה
 על ביטול גזרת הכלייה אף על שזכו ליעשו להם גס להיותם הם רודים בשואביהם
 ושוקים את שוקיהם וכמו שאמר וזה פוך הוא וגו' ומצא שלא עורר עליהם מדת
 הדין עד שכלו לכלל גזרת כלייה אלא מצד התגאלס בין משתייהם ומאלכל זבחי
 מתיהם וכו' כאשר היו עשירים זה בשלנו כפס מבלתי שום חונק וטוב הוא וטובים
 דבריו שפירש דבריהם זל שאמרו לעשות כרצון איש זה מרדכי ואיש זה המן
 שהכוונה לומר שהדת ההיא ששם אחשורוש להיות השתיה כדת חין חונק היתה
 מעצת נפש מרדכי הטובה ובעצת לבב המן למרע שכל אחד מהם אודא לטעמיה
 אמרדכי כיון אולי בית ישראל יגלו את נפשם כדקתם במה שאין להם חונק
 ומכריח אותם לשתות יין נכיכס והמן כיון לשיהיו עושים מעשיהם ברצון וסלא
 יהיו דנוים כשתויו יין להקל עונסם וכא"ל בזות השטים והנמדם לבעל פעור
 בלעם זזה אותם שלא להסקותם יין אמר שלא ידונו כשתויו יין והנה מצאנו
 ראינו כי בקעדות של אות רשע לא חסר דבר מכל תענוגות בני האדם ועד לנ
 יתר שאת בפלאי פלאות וכלל הו' נאולם מיני הכיגובים ממה שלא באו בכתובים
 יראה שלא נזכרו ולא נפקדו ולא עלו על לב אחשורוש לעשותם והרמ"ע זל כתף
 טעם לשכח בזה כמו שיראה מפי' רש"י והר"ם אלמושנינו זל סינה טעמו ונתן
 הוא טעם אחר כמו שיראה מפי' רש"י ואחרים נתנו טעם אחר והוא שנטמרו
 אחשורוש בזה מדרך הרבואה למה שהאובלים למעדים ואזי הם תשמענה
 נמנוים עלי' עשור ועלי' ככל ינוקן לפי שכחות הזן לא יפעלו מה שכחם לפעול
 מצד פנייתם אל חוט השמע זל טהבבה בזה היא לפי שלא נזכרו כל אותם
 עניינים אשר נעשו בקעדה ההיא אלא להזכיר לנו הפלאי אשר עשה אחשורוש
 כידו המלאה והרחסה מה שלא היה כן לכל מלך רב ושלנו וזה בעניני הכיגוב
 שאי אפשר ליעשות בו שניו כל כך לכן גם שנמצאו שם כל מיני זמר ומגוון כמו מיהם
 שהיה באות לקעדה ההיא לא נזכרו בכתובים למה שאין בהם פלא ולא שיגונו

בימותה אותו כלבה בחשבה כי היא עקר המלכות במה שעשתה המשתה הוא
 בפית המלכות אשר למלך אחשורוש ומה שהראוי לה היה שלא לעשות משתה
 רק בבית הנסים ולכן בקראתו אמר להביאי וגו' שהכוונה ממנו בזה להראותה
 שאיכה מוסלת ברוחה ולזה גם כן היה השליחות ההוא ביד הקריקים הישרתים
 וגומאת פניו תמיד כל היום להביא בני אדם לפניו בעת שירדנה בנהלה וחכמה
 כעמך המן שנאמר בו וקרוקי המלך הגיעו ויבדילו להביא וגו' והוא אומר גם כן
 כבאן להביא את ושתו וגו' ולא נאמר לקראת את ושתו שאם הייתה קריאתו של
 בדרך קריאה ושבכו וכבוד היה שולח אחריה שרים רבים ונכבדים מאלה
 ואפשר לומר שהכוונה במאמר המשרתים את פני וגו' רוצה לומר המשרתים את
 פני ועמו שהם בלי מפקדן ושכט אפו ויהיה פני מענין ופניה לא היו לה עוד וכן
 ראיתי בדברי האחרונים ז"ל שפירשו מלת פני בזה האופן וכוונתו בזה לעשות
 לה שתניח את הנסים אשר באו לרגלה לבדנה וכוא תבוא לפניו כדי להורות
 שאין לה רשות בעצמה וכי הוא המושל בה בדרך שאר הנסים שמושלים בהן
 בעליהן ולזה ביודעה היא גם היא שכוונתו לא הייתה אלא על האופן הזה מאנה
 לבוא בדברו וכמו שיתפרשו הפסוקים בע"ה זאת היא דרך ישרה כפסוקים אלה
 לפי פשוטם ומדרשם והוא כס ממנו יתבר' ששלח ביניהם תגר זה לשיצא ממנו מה
 שיצא וכמו שנתבאר בדרושנו הראשון בפתיחתו שמואל בר נחמני ע"ה ופרעי
 הגב הזה הוא בחמשה נקיים הא' במה ששם בך עתה לבוא אחרי המלך לעשות
 גם היא משתה להתפאר ולומר כי המלכות שלה היא וכאמור ה'ב' במה שנתן
 לקבועה משתה בבית המלכות להורות ולומר כי המלכות שלה היא וכאמור ה'ג'
 הג' במה שהיא יתגתן קנאה כלב המלך על זה ונתן בדעתו לקראתה לפניו ותינת
 קרואה לשם וכאמור ה'ד' במה שהיה השליחות להביאה על ידי הקריקים
 המשרתים פנים מעמים להביאה בדרך הבאה ולא בדרך קרואה וכאמור ה'ה'
 ה'ה' במה שנתן בדעתה בי לבנותה נתכוון ולכן ותמאין וכו' וכאמור ה'ו' גם ז"ל
 כפ' אלה בדרך אחרת והוא בהפך מן הדרך הראשונה ובריתבאר גם כן שהכל
 הוא בדרך נכ והטוב טובה מממית על עמו בבית שזוה שהיא גם היא לא הייתה
 כנותקת להגדיל שם אחשורוש ולהראות יקר תפאר גדולתו ולפז' יבא הגם על
 כפון לומר שבמו שהיא עצמו הייתה כוונתו להראות וכו' ולהוסיף לעצמותה וכת
 יקר ורבו לעיני כל אותם הרואים כן היא ג"כ באה אחריו למלאת את דבריה
 להראות לקרואיה את עושר כבוד וכו' ולכן עשתה משתה נסים בית המלכות
 ולא עשתה אותו בית הנסים למה שהיתה רצונה להראותם מקום בית מעונתה
 שהיה בידו לפבור ולתפארת ביתה שאלת מחצר גנת ביתך המלך והוא אומר
 בנת המלכות אשר למלך אחשורוש דל שהתנועה המניעתה לזה היא אשר למלך
 אחשורוש כלומר כדי להאדיר כבודו בעיניהן והן הנה יגידו לבעליהן כל אשר
 ראו עיניהן מה מעלה והתעלה והתפארת והכבוד וכו' ובמדרש בית המלכות

עצמה וראיתי כתוב שהיה מעשה במלך אחד שהיה גדול וגשור ורס ונתן בתו
למלך אחד אשר היה מולך מתחית והמלך ההוא היה אהב את האשה ההיא
אהבה רבה לפי יופיה אשר היה לה והיה מתפאר ביופיה כפי מלכיו ונכבדים
ומראה להם שהוא אהבה אהבה ענה כפי יופיה הרב והמלך הגדול חותמו
בשומעו הדברי האלה חרה אפיו עליו ולקחה ממנו יען אשר הראה בעצמו שאינו
מחשבה מפאת חשיבותה אלא מפאת יופיה כי זה בוזין וקצף הוא לגבי דוידיה
וכן היה הענין בושתי ובאמור ו לקרב הדברים אל המושכל יל כי מה שאזל
סגור להביא ערומה היינו ערומה מכקות עינים וכן מה שאזל בקשה ממנו
ליכנס בכלל קטן היינו על פניה וכן גכ מה שאזל בא גבריא אל והטיל לה כמין
זכר כבר הטוב לראות בזה מהרז בן קרוק זל שירל שבא גבריא אל במדת דינו ית
והטיל לה בדעתה ושם בלכה שהרבר ההוא סגור המלך להביאה לפני שכוונתו
הוא לבושה ולעשות ממנה זכר וכמו שגא' אתה תהיה לראש והוא יהיה לזכר
וכן גכ מה שאמרו זל שפרחה צרעת במצחה יל שהכוונה לומר שגם שהיתה
יפת תואר וטובת מראה במאד מאד ולפי יופיה הנפלא היה לה לבוא בשמחה
וכעוב לכב להראות לפני כל אותם השמים והשמות שזה הוא דרכן ומנהגן
של נשים יפופיות שהן שמחות ועלות להראות יופין כפי רואיהן ואלים האשה
האמנה הזאת בעת ובעונה זאת מאת ה' היתה לה לחשוב בעצמה שאינה ככ'
טובת מראה ואדרבה שהיא כעורה ואינה ראויה להראות כפי רבים ונכבדים
וזוהו הצרעת שפרחה במצחה כל זה הוא לרונם לקרב הדברים אל המושכל
ואולם לפי אמונת תמימי דרך המישרים אורחותם יל שהיו ג' דברים אלו בפעם
א' ביכלתו ית' כי הוא ית' סכל עצתו וכלכל דעתו גם אם היתה מיושבת עליו ולא
עברו יין וגור להביאה ערומה בלי לבוש ואין כקות וכתר מלכות בראש' לשתהיה
לחוכא ואטלולא למימר עלה עדטליתא וכיימא כריטה בתרא דמלכותא ותכה
באותו עת יצאה לה יכלת גדולה כמין זכר וגם צרעת פרחת במצחה באופן
שנולדו בה מומים בפניה של מטה וכפניה של מעלה שעשה זה ית' כדי שתמאין
לכוא כדכרו ויצאו הדברים אל מה שיצאו שמעשו ית' אינם צריכין להארכת זמן
כדי שיוכנו החומרים לקבל ההתפעלות וכמו שהרחכנו הדבור בזה כדרוש הג'
על פי מאמר זל שדרשו על פסוק וירכב על כרוכ וועף וגומר והוא דרמו שרמו ית'
למרעה' בהכאת ידו לחיקו ויוציאה וגומר וכן מעשה דמרים יוכיח וכמו שהיה
למלך עזיבו בעלותו על המוכח וגומר ואמר ותמאין המלכה ושתי בטימו טעם
שכאשר שלח אחריה כאמר להביא את ושתי המלכה וכמיאונה כאמר ותמאין
המלכה ושתי לומר שהוא כמה ששלח אליה להביאה על אותו אופן הכוונה ממנו
להראותה ולהראו לכל עמי הרואי כי היא מעצמה אינה כי אם ושתי ובהצטרפה
אליו וקראת המלכה כי דרך נשים לה לחקראת בשם הכעל והוא לא כן תדמה
בלבה רק דעתה הוא שהיא המלכה ושתי ר' לשם תארה קודם לשמה העצמה

למה שהיא מלכה מעצמה והוא אומר ותמאן המלכה ושתי וגומר ואמר
 לבוא בדבר המלך לומר שקבת מייאונה הוא מצד שאמרו לה לבוא בהכרח
 זמונה בגזרת המלך ביד הקריקים כמנהג עם שאר בני אדם בלפי דעתה היא
 אויל כתר רידה ולא היא כתר דידיה ולזה ויקצוף המלך וגומר רל' שעלה כ"ב
 קצפו והיה מחקצוף והולך עד לבוא חמת ולזה הוסיף ואמר וחמתו כערה בו
 לומר שהיה מתקצף והולך עד שבא לכלל החמה היבוערה ואפשר לומר שכנוי
 וחמתו הוא חוזר לא החמה הידועה ליו לפי שכענה המדע ממנו כפי זמנו הרע וכמו
 שאזל למה נקרא שמו ארתחששתא שהיה מרתיח וכו' וירל שהגם כי מיוס אשה
 ישב על כסא מלכותו היה מכריח את עצמו להתנהג באריות אפים לעת כואת
 וחמתו הידועה לו קודם מלכותו כערה בו ואמר בו יל' שהכוונה לומר גם
 אם קצף מאד וכא לבוא חמת עכו' החמה הרבה היא כערה בו רל' שהשיב
 חמתו על עצמו כמה שהיה מתחבט ומתרגז עם עצמו ולא הוציא חמתו לפועל
 עד אשר ישאל את דבר המשפט כי לא הוטב בעיניו להמיתה וגם לא היה כשר
 בעיניו לעבור על הדברים ההמה וכמו שיתבאר והפסקוים ב"ה

ובמדרש נתנו זל טעם לקצפו הגדול וחמתו אשר כערה בו שאמרו זל שהיה לו
 זה למה ששלחה לו דברים שלא נתנו ליאמר למלך כמוהו ומה גם עתה כפני
 ההמון הרב ההוא וזה יורה כי מה היתה זאת לשים כפיה כדברים האלה וגם
 איתא במדרש ויקצוף המלך מאד וגומ' אמר ר' יוחנן באותה שעה אמר הקב"ה
 למלאך הממונה על החמה תות זרוק וכו' וזרוק גרופיתא באתוניה אמר ר' יוחנן
 כל אותם השנים מטעה שהרגה ושתי לא שכחה חמתו וכו' עד שנתלה המן שב'
 וחמת המלך שכחה יורו אותנו זל שגם שהשיבה אותי דברים קשים כגידים עם
 כז' לפי שאלתו ממנה שהיתה לפי האופן הנו' לא היה לו לקצוף ואדרבה היה לו
 לתת אל לבו כי האטם הוא מושב עליו באשר מואל ואשר חטא על נפש מלכה בת
 מלכים ונסיכים רק נקבה מאת ה' היתה כמה ששלח מלאך החמה וכו' ואפשר לו'
 שכונתם זל בכני וחמתו שהוא חוזר אליו ית' והיה שיעור הפסוק ויקצוף המלך
 לכד וכמעט שהיה קרוב לנח מרגז ומעצבו והיה עובר על הדברים ההמה אך
 עמד לו עצם בגרונו מצד חמתו ית' שכערה בו על יד מלאך החמה וכאמור הנה
 גא הקיפור הקטן הזה הורה אותנו בכל עניניו שכלם היו מועשה נקים כפי מה
 שפירשנו הפסוקים בכ' הדרכים וכפי מה שאמרו זל במדרש ונמצא גם כן שיש
 ה' נקים גם כן כפרטי הנכ הזה לפי דרך זאת הא' כמה שהוא ית' שיה טעמו של
 אחשורוש להשיב אותה רעה תחת טובה היא נתכוונה להאדיר מלכותו והוא
 נתכוון להשפיל גאוה וכאמור ה' כמה שהיתה הקריאה ביום השביעי לחשב
 עליו כי מתוך שכרות שאל שאלתו זאת ולכן אמר לו דברים של גיוול כפני ההמון
 הרב ההוא עד שבא לידי חמה וכאמור ה' כמה ששינה טעם השרים והמלכים
 לומר דכריי ניבול מה' שלא היה ראוי להם במקום ההוא וכאמור ה' כמה

מגלת ספר

שהוא דן אותה לכף זכות למה ששאל ממנה שאלה קשה לכונן ערומה ככתב
 מלכות והוא ית' שלח בו חרון אפו עברה וועם ומסלחת מלאכי רעים' הה' שהוא
 ית' לפי מדרש' זל עינה צורתה בפניה של מעלה וכפניה של מטה ובטינוי דעתה
 וכאמור:

ויאמר המלך **ויאמר** המלך לחכמים יודעי
 חצתים כי בן דבר המלך
 לפני כל יודעי דת ודין והקרוב אליו
 ברשנא שתר אדמתא תרשיש מרס
 מרסנה ממוכן שבעת שרי פרס ומדי
 רואי פני המלך הישבים ראשנה
 במלכות יחדת סה לעשות במלכה
 ושתי על אשר לא עשתה את מאמר
 המלך אחשוורוש ביד הסריסים:
 ויאמר מומכן לפני המלך והשרים
 לא על המלך לכדו עותה ושתי
 המלכה כי על כל השרים ועל כל
 הצמים אשר בכל מדינות המלך
 אחשוורוש כי יצא דבר המלכה על
 כל הנשים להבנות בעליהן בעיניהן
 באמר המלך אחשוורוש אמר להביא
 את ושתי המלכה לפני ולא באה:
 והיום הזה תאמרנ שתות פרס ומדי
 אשר שמעו את דבר המלכה לכלשרי
 המלך ובדי בזיון וקצף אם על המלך
 טוב יצא דבר מלכות לפניו ויכתב
 בדתי פרס ומדי ולא יעטר אשר לא
 תבא לפני המלך אחשוורוש ומלכותה
 ית' המלך לרעותה הטובה סטנה:
 ונטמעת גם המלך אשר יעש בכל
 מלכותו כי רבה היא וכל הנשי יתנו
 יקר לבעליהן למגדול ויד קטן ויטוב
 הדבר בעיני המלך והשרים ויעש
 המלך כדבר טמובן וישלח ספרים
 אל כל מדינות המלך אל מדינה
 ובדינה ככתבה ואל עם ועם כלשונו
 להיות כל איש שרר בביתו ומדמי
 כלשונו עמו

ויאמר המלך **ויאמר** המלך
 הכה המפרשים ראשונים גם אחהומס
 זל האריכו מענית בפירוט פסקים
 אלה' והמקתבר לי לומר בקנני מלין
 דכרים לקחים מדכריהם זל עם
 תוספת כוכך משלמו כיוצא בפסקים
 ואקדים ואומר שאלחשורוש בדינה
 עם המלכה אחוה הסכל כשני ראשים
 הראש הא' יפה לאהבת' חללו שמנד
 זה לא היה רונה במיתתה' והראש
 הכ' יפה אל כבודו והדרו למה שנפלו
 אותם דכרים בפני העמים והשרים
 באותי פומכי אשר כל כוננתו לא הית'
 בתנועתו באותו המשתה אלא לבעול
 אימה יתירה על כל בלא עול' לשתיה
 חתינתו עליהם כפימה שיראו עיניהם
 מגדול תענומו וכפי מה שפיר' למעלה
 ועבד כל בערמה לאקונו כזה גס מזה
 לנאת ידי חובת ענומו ולהגיל את ושתי
 האהובה עליו ממשפט מות וזה כמה
 שיתחכם מכח טענותיו המקודרות
 ממנו בערמה שיהיו מורות שהוא
 מקפיד על כבודו כונתו גם עם אשתו
 אהובתו בת מלכים ורונני ארץ וקו עם
 אחרים שבוה כל העמים והלשונות
 ישמעו ויראו ושתיה כפטרט ושתי
 מפאת הדין שיקוב את ההר כפי סדר
 טענותיו עליה ויהיה שלום לו של לכותו
 ה' אמר אין שלום לרשעים כי הקים לו

ומוכן לטען לו י' וכמו שיתבאר הכקקים כע"ה ופתח פיו במרמה ושאל דינה
 לפני החכמים יודעי העתים אשר המה החזים בככבים לראות מטפטי העתים
 ומחברתם ותכונת הוראתם כפירוש הראב"ע ז"ל שכתב יודעי העתים הם
 האטגנינים וכו' הרואים במשפט הככבים שהכוונה היתה לו כזה חולי ימצא
 מקום לפטורה מנדב וראת המול שא"י ואמרו לו יודעי העתים שאותו עת היה עת
 ניגוד לככבים במקלותם או תנקה היא מאלתה ונידודה עם המלך למה שניגודה
 היא מפאת הוראת השעה כפי מערכת הככבים במקלותם ואחר זה בא לידנו
 ספר כפונות יהודה וראינו בו שכתב הוא ז"ל כדברנו חלה ושמחנו לאשר הרב
 ההוא ז"ל מצאנוהו לעורה ובהדרש חז"ל ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים מי
 היו אמר ר' כימון זה שכטו של יששכר ההל' ומכני יששכר יודעי בינה לעתים וכו'
 עד חמ' להם אותו רשע כשכיל שגזרתי על ושתיתתכנך לפני ערומה ולא נכנסה
 מהו דינה אמרו לו אדוננו המלך כשהיינו בארצנו היינו שואלים באורים ותומים
 וכו' ורובו ז' גודל ערמותיו ועומק מחשבותיו ששאל יודעי העתים ממחברת
 הככבים כפירוש הראב"ע ז"ל לחכמי ישראל לאשר הם ידם על התחתונה וחז"ל
 באשר הם יודעים באהבת נפשם אותה אהבה רבה יחמסוה לפטרה מזד הדין
 וינא ידי חובת כבוד עצמו וכדאמרן וגם כן לאשר ידע כי בתי דיני ישראל פותחין
 לזכות במשפט מות וכן גם כן הורונו ז"ל שהיה מורה להם באצבע שהוא רוצה
 בהגלתה והוא אמרם ז"ל אמר להם אותו רשע כשכיל שגזרתי על ושתיתתכנך
 לפני ערומה וכו' לומר שהוא בחכמתו להרע וברשע לבכורו מהם שהיא פטורה
 מן הדין למה שהוא נושא ונטא על נפשה לכוותה כמה שגזר שתכוא לפני ערומה
 וכפי זה לפי הנימוק השכלי לא היתה חייבת מיתה והם ע"ה במה שידעו ממנו
 כי הוא איש תפוכות לכן קלקו עצמם מאותו דין והשיבוהו דבר כי משפט בני
 ישראל אינם לפי המערכה כאשר חשב הוא שידרשו המשפט מהוראת העתים
 ולא לפי נימוק השכל רק משפטי האמת אלהים ע"פ האורים והתומים המאירים
 והמתמימים דבריהם בהשגחה אלהית לא בהשערה שכלית שלזה אמרו לו
 בהיותנו בארצנו וכו' ולזה המשפט הוא למואב השאק וכפי דקדוק פקוקי חז"ל
 כפי דרך המפרשים ז"ל שהיו לאחשורוש כ' בתי דינים אחד הדנה את הדין כפי
 שורת הדין אם מפי כפרים קפרי חקיהם אם מפי קופרים יודעי נימוקיהם על
 פי מדותיהם ואלה האנשים הם הדנים להנדיק ולהרשיע כפי הזכות והחובה
 ונקראים בשם חכמים בתם והכ"ד הב' היא המשקפת ומבחינת לרן כפי העת
 והזמן שלפעמי מי שהוא חייב מיתה יפטרהו אם מזד' המשפט אם מזד' המשפט
 אם מזד' אחרים שהרע וגיע ליהם ועד מה שביא מהר"י עראמה ז"ל על ולפעמי
 הפטו מהמיתה ויחיבוהו לפי העת והשעה וכפי חז"ל גם כדכינו לא שהדין כך לא
 שהשע' צריכה לכך וכד' זה יקר בשם יודעי העתים ועל מה הב' בתי דינים באמ'
 יאמר המלך לחכמים יודעי העתים ויהיה שיעור הכתוב כמו שמש ירח ויגמור

מגלת ספר

שִׁירָל וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים וַיֹּודְעֵי הָעֵתִים וַאֲמַר הַכְּתוּב שֶׁעָשָׂה וְהַלְּהוּשִׁיב וַיֹּודְעֵי
 הָעֵתִים גַּם כִּי הָיוּ כַעֲבָרִי וְשָׂתִי לְמָה שֶׁהוּא חָק וְנִימוּס לְהֵם כִּי כָל דְּבַר הַנּוֹשֵׁעַ
 לְמֶלֶךְ יִהְיֶה נִשְׁפָּט לְפָנָיו כָּל יֹודְעֵי דַת דֵּהֵינּוּ הַחֲכָמִים הַדְּנִים לְפָנֵי דַתְּם וְנִימוּס
 לְחַיִּיב וְלִזְכוּת כְּפִי שׁוֹרֵת הַדִּין הַדְּתִי וְגַם לְפָנָיו כָּל יֹודְעֵי הַמִּשְׁפָּט הַדְּיִינִי הַנִּשְׁפָּט
 לְפָנֵי הָעֵת וְהַזְּמַן הַנִּקְרָא כְּפִי רֹזֵל שׁוֹרָא דְרִיבִי וְכֵן גַּבְּ נִקְרָא דִּינָא דְמַלְכוּתָא וְלוֹה
 מִנָּה הַחֶק וְהַמְנַהֵג הוּא עַל כְּרַחֲמֵי הוֹשִׁיב הַכִּי בְּתֵי דִינֵיךְ הַהִמָּה דְלֵאל לִימְרוּ עֲלֵיהּ
 דִּינָא לְגַרְמִיָּה דִּינָא לְאַחֲרֵינִי וְלִפְנֵי זֶה הִנֵּה הַפְּסוּק אָמַר עֹבְדֵי אֱלֹהִים וְאָמַר טַעֲמֵהּ וְגַם
 כִּי קָצַתְהוּ מִפְּרָשִׁים פִּירְשׁוּ דַת וְדִין בְּהַפְּךְ שִׁיּוּדְעֵי דַתְּהוּם הַדְּנִים לְפָנֵי הַשְּׁעָרָה וְדִין
 הֵם הַדְּנִים כְּפִי שׁוֹרֵת הַדִּין מִמֶּנּוּ לְפִי קְלוּמָה נִרְאָה כִּי הַפְּקוּקִים הֵם מוֹכִיחִים
 כְּפִי דְרַכְנוּ שִׁיּוּדְעֵי דַתְּהוּם הַדְּנִים לְפָנֵי דַתְּהוּם וְהַחֶק וְדִין הֵם הַדְּנִים כְּשׁוֹרָא דְרִיבִינִי
 וְכִינָא דְמַלְכוּתָא וְאָמַר וְהַקְּרוֹב אֵלָיו וְגוֹמַר רֹאשִׁי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשִׁיבִים רַאשׁוֹנָה
 בְּמַלְכוּת וְגוֹמַר כְּפִי פִי הַרְאֲבָע זֶל יִתְיַשֵּׁב הַפְּקוּק עַל כְּמוֹס כִּי הוּא קָסָה בְּמָה
 שֶׁפְּתַח בְּלִשָּׁן יְחִיד כְּאוֹמְרוֹ וְהַקְּרוֹב אֵלָיו וְאִחֲכָתָא וְאוּלַם עַד שֶׁבְּעַת שְׂרֵי פְּרַק
 וְמוֹדֵי וְגוֹמַר וְזֶה בְּמָה שֶׁכְּתִב זֶל שְׂהִיָּה דְרַכְנוּ שֶׁלֵּא יִרְאוּ פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַשְּׂרִים כֻּלָּם
 וְכִי הָיוּ לְהַסֵּד שׁוֹרֵת מַעֲרָכוֹת בְּשֶׁכְּתִים לְפָנֵי מֶלֶךְ וְהַמַּעֲרָכָה הַחֲשׂוֹנָה יוֹשֵׁבֵת
 לְמַעַל רֹאשׁ לְהַתְּדָר כְּפִי מֶלֶךְ וְזֶה טַעַם הַיּוֹשִׁיבִים רַאשׁוֹנָה בְּמַלְכוּת שִׁירָל
 בְּמַעֲרָכָה הַמַּלְכוּת וְלוֹה אָמַר וְהַקְּרוֹב אֵלָיו שֶׁזֶה חוֹר לְקַדֵּר הַמַּעֲרָכָה הַפְּרִימִית
 וְאִחֲכָתָא פְּרַט הַיּוֹשִׁיבִים בְּקַדֵּר הוּא הוּא שֶׁהֵם כְּרַשְׁנָא שְׂתֵר וְכוּ' וְגַם זֶל שֶׁהַבּוֹנֵה לְמָה
 שֶׁנֶּה שֶׁהוֹשִׁיב לְפָנָיו חֲכָמִים וַיֹּודְעֵי דַת וְדִין מַאֲשִׁים רַכְנִים עַכְזָּ בְּעַת פְּתָחוּ פִּי
 לְטַעֲוֵן טַעֲמֵתוֹ הַקִּיב פִּינּוּ כְּגַד הַקְּרֹב קְרוֹב אֵלָיו וְהֵם מָה שְׂמוּנָה וְהַלֵּךְ כְּרַשְׁנָא
 שְׂתֵר וְכוּ' זְשָׂרִי פְּרַק וְמוֹדֵי שֶׁהָיוּ רֹאשִׁי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ תְּמִיד הַיּוֹשִׁיבִים רַאשׁוֹנָה בְּמַלְכוּת
 לְזוֹר לְהֵם מַחֲשַׁבְתּוֹ וְלִהְיֵתִיק עִמָּהֶם קֹד שֶׁהֵם בְּרֵאשִׁי יֹודְעֵי עֵינֵיכֵי וְהִמָּה יֹודְעִים
 אֶהְבְּתוּ וְנִפְשׁוּ הַקְּשׁוּרָה בְּנִשְׁפָּט וְשֶׁתְּנַחֲשֵׁב בְּלָבוֹ שֶׁהֵם כּוֹדְאִי פְּטֵרוּהָ בְּנֵט פִּיטְרוּן
 וְאִגְרַת שִׁיבּוֹקִין מַחֲיוֹב הַמִּיתָה לְמָה שִׁיּוּדְעֵי מִזְמַן כִּי עָשָׂה כְּמֹת אֶהְבְּתָה אֵלָיו
 וְלוֹה פְּתַח פִּי וְאֵל חֲכָמֵי דַתְּהוּם דְרִיבִי כְּפִי שׁוֹרֵת דַתְּהוּם שֶׁהוּא דַת מוֹשֵׁה וְלֵא
 עַם חֲכָמֵי דַתְּהוּם הַדְּנִים כְּפִי הַשְּׁעָרָה וְאָמַר לְהֵם כְּדַת מָה לְעִשׂוֹת בְּמַלְכָּה וְשָׂתִי
 דְּלֵאחֲתֵם הַחֲכָמִים יֹודְעֵי דַתְּהוּם הַדְּנִים מִשְׁפָּט פְּתוּב כְּפִי דַתְּהוּם לְעִשׂוֹת בְּמַלְכָּה
 וְשָׂתִי וְרַמּוּ לְהֵם כְּדְבָרָיו שֶׁהַמַּלְכוּת שֶׁלֵּם הוּא כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה טוֹעַנַת הוּא בְּעַת
 מִיֵּאוֹנָה לְבוֹא לְפָנָיו וְכִדְאִמְרָן לְעִיל וְהוֹקִיף עוֹר לְטַעֲוֵן כְּעֵדָה לְטוֹבָה בְּאִמְרוֹ עַל
 אֲשֶׁר לֹא עָשָׂתָה אֶת מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁרוּשׁ בִּיד הַקְּרִיבִים שִׁירָל שֶׁהַקְּפָדָה
 הִיָּתָה לְהַבְּאֵר רֵאשִׁתָּה כִּי אַחַשְׁרוּשׁ כְּתִיבָה עָשָׂה בְּשַׁעַת כּוֹאֵת כְּמִנְהַג מַלְכוּת
 בְּמָה שֶׁשֶּׁלֶם בְּמַאֲמַר בּוֹד לְהַבְּאֵר לְפָנָיו בִּיד הַקְּרִיבִים וְכִאֲמוֹר לְעִיל בְּטַעֲנַת
 מִיֵּאוֹנָה לְבוֹא וְלִפְנֵי זֶה יִבֹּא עַל הַנְּכֹן מָה שֶׁאָמַר אֶת מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁרוּשׁ וְגוֹמַר
 וְגַם כִּי הוּא הִיָּה הַמְדַבֵּר וְאִין אִמֵּי זְרִיבִין לְתַקֵּן לּוֹמֵ שֶׁהוּא עֲדִי וְיִשְׁלַח אֶת יְרֻבְעֵל
 אֶת כְּדִין וְאֶת יִפְתָּח וְאֶת שְׂמוּאֵל וְלֵא לְתִיקוֹן הַרְאֲבָע זֶל שֶׁכְּתִב שֶׁהִיָּה מְלִיץ אַחַד

כימותם מדבר בשם המלך . וגם יל שהוא מקדר טענות דידה לפטרה וטענות
 דידה לחיבה וכאלו אדם אחד מחוץ הוא מדבר בעד שניהם אם כנגד טענת
 דידה ואמר כדתמה לעשות במלכה ושתי וגומר וכאמר . וכנגד טענת דידה
 אחר על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשורוש וגומר ר"ל שהיה לה לשמור
 פי מלך לעשות מאמרו יהיה מה שיהיה גם אם היתה כסגנה שיצאה מלפניו
 כמה שהיתה שליחותו ביד הקריקים והוא גריעות לכבודה עכ"ל היה לה לקבל
 גורתו ודבריו אלה הם בערמה שגם שנראה שהוא טוען בעדו וכעד מלכותו
 שאמרו על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשורוש וכדאמרן בקמוץ הכיב
 קין הדכקים טענה גדולה לפטרה באמרו אשר ביד הקריקים וכאמר ומכין
 הוקי דבריו וכד שהיא פטרה לפי הדת שגם טענת דידה שהיא על אשר לא
 עשתה וגומר אית לה תבא כמה שהשלים ואמר אשר ביד הקריקים וכ"ל שיש
 לה פרקליט גדול מהטענה הראשונה שהיא במלכה ושתי וכאמר . ולפי דעתו
 היה שלא ישיבוהו דבר אלא החכמים הדמים כפי שורת הדת החקיקה להם לפי
 שלא הקים פניו לטעון טענותיו לא לפנייהם באמרו כדתמה לעשות גו' וכאמר
 וכדאי הוא לפי דעתו שהם יפטרוהו שיהיה לא תחייב מיתתה כפי טענותיו
 עליה והוא ית הפיר מחשבות ערמותיו והקים לו סטן לטעמו ועמד לו ממוכן
 בעצם בגרונם כמה שהשיב אותו תשובה נכחת לכטל טענותיו ורמזותיו הנראה
 מהם ביעור ושתיפות ואמר בפה מלא לפני המלך והשרים ואמר לא על המלך
 לבד עושה וגומר והכוונה במאמר לפני המלך והשרים לומר שגם אם כלם
 השכימה דעתם להוציא משפט לאור לצד זכות והוא היה יחידא עכ"ל לפנייהם
 כלם טען ואמר שא"ל לדון אותה לצד זכות כי לא על המלך לבד עושה ושתי
 המלכה וגומר הנ"ל והוא כראשית אמריו קתר טענת המלך עליה כמה שאמר
 המלכה ושתי וכדפירשין ואמר איהו עושה ושתי המלכה וכדאמרן לעיל . וכוננת
 טענתו היא שהמלך אחשורוש מחוייב עליו להקפיד על תקין אנשי מלכותו לכל
 תהיה פרו' ויוצאת ונזחה ברחובותם מצד המעשה ההוא וזה כמה שהעושה ההוא
 אשר עושה ושתי המלכה הוא על כל העולם כלו חוזר ולא על המלך לבדו
 וכמו מה שהוא מקדר והולך ואמר זה כנגד מ"ש המלך על אשר לא עשתה
 את מאמר המלך שנראה מזה שלא הגיע סיוונה רק אל המלך לבדו ואפשר לו
 למחול על כבודו ולזה באת תשובתו באו לא על המלך לבדו וגו' כי על כל השמים
 ועל כל העמים ואמר אשר בכל מדינות המלך אחשורוש רוצה לומר מאחר שהוא
 מלכם ורועם והוא חב לכלם ראוי לו לחוש לכבודם ולענין במליהו במלתא כי
 האי דנפק להו מינה סוד בה גדולה שיצא דבה המלכה על כל הנשים פדתי
 ואולי יוגם יל שהכוונה באמרו לא על המלך לבדו וגו' לומר שאינו מהראוי להיע
 דוה ברש לפי הדת והמשפט כתוב כי אם להותה נדונת על פיה הדין לפי
 דעת והזמן למה שיש בו קפידא בבה כ"ל לא על המלך לבדו עושה ושתי וגומר

מגלת ספרות

היה פירושו על במקום הזה אל כמו שתכל חנה על ה' וכמוהו רבים ומזארים
באמתחות המקרא ירל שאלו היו הדברים האלה העברים כינו לכניה גם שאחר
כך ישמעו הדברים לבריות אינו כל כך קשה שכן הוא דרך העולם להתחמטת
אשה על בעלה כיתוד כימים ואולם עתה שהעוה הזה אשר עונתה על המלך
היה על כל השמים דומה למה בהיות כל השמים והעמים אשר בכל מדומות
המלך יושבים נמו חורבה גדולה כי יאל דבר המלכה על כל הנשים להקביות נגמם
דל כאלו היא שולחת מאמרה וניויה אל כל הנשים להכות בעליהן בעניהן
וקרא אותם בשם מלכה בתם להגוים ולהוכיח בחטאה פשע לוא שמעתי וחסבו
הנשים כי וטתי היא מלכה לעצמה ואפילו המלכה וטתי לא תאמרה עוד רק
המלכה בתם ושם אחשורוש לא יזכר ולא יפקד עוד ויבין כל אחד ואחד תחשוב
בעצמה כי היא גברת הבית וכי אין האיש בביתו ותהיין מרת רוח לבעליהן
להקבותן בעיניהן וגם האנשים עצמם יכופו ראשן ואמר מודים מודהים כאומרם
האנשים בפני עצמם הלא המלך אחשורוש אמר להביא את וטתי המלכה לפניו ולא
באה ואם בארום נפלה שלהבת וכו' ותהיה לפניו מלת באומרם על הנכון ולא
נצטרך לומר שהיא ע"ד אשר בנו שתיהם את בית ישראל ובוטדרש אזל
כי יאל דבר המלכה על כל הנשים אמר ר' שמואל בלל דדין הות זריכא וקשיא לך
עובא בגויה דנכחא דא כי היא קשה להתעכל ולהבינה על הנכון כפי הנכחה
עצמה ונפלת מאד ולא יכולתי וראיתי כספר הערוך שהביא בערך בלד' מיה
שאל כד' פ' נכלו עבר חד בלדד מן מלכותא וכסל בה וכו' וכן אזל וקרא
רבה פר' כי יומך אחיד עבר חד בלדד מן מלכותא וכו' ולפיו יראה שהגרסא
האמתית במדרש שאנו בו היא א"ר שמואל בלדדין הות זריכא ונראה שדעתם
זל בפ' הפסוק כמו שפירשנוהו ש"ל שמעת' שעשתה מעשה זה שלוחין במזנותה
היא זריכא לשלוח אל כל הנשים להכות בעליהן וגומר ואחר זה ראינו דבר
הרא"ל זל שפירש הנכחא כפי מה שהיא כתובה במדרש וחתו הוא זל בחכמתו
זל עד שהזיאה אל היבשה ואולם עדיין היא קשה ומו"ד דבריו זל למעלה
ראש' והמשיך עוד הטענה ואמר והיום הזה תאמרה שרות פרס ומדי אשה
שמע את דבר המלכה ז' ר"ל אותן נשים האסובות היסכות לכניה תך משתה
דידה הנה הן באזניהן שמעו את דבר המלכה וכל א' מהן תאמר לבעלה כיום
הזה הראיתי כי נכנע המלך מלפני המלכה והתחיל הפרגה להפרך מהיום הזה
ולכן לית דיין זריך בשם שמע' הזאת אתה המלך זריך לגדוד פירצת עם מדינותי
וכפיוה יבא על הנכון מאמר והיום הזה ז' וגם זל כפי תיקון הראכ"ע זל כפי
והיום הזה יהיה אמר' ש"ל שהיום הזה יהיה אמר כפיהן לעולם והכוונה
לומר ששרות פרס ומדי תהיין אומרות ומספרות כמעשה שהיה כיום הזה לכך
בעליהן שלא די להם שהאנשים עצמם יכופו ראשם לפניו כאומרם המלך
אחשורוש אמר להביא וקאמר אלא שהנשים יוקיפו עוד להתגאות ולהתרום

כע למן

בעצמן ותהיון חקפרות ואמרות היום הזה לכל שרי המלך בעליהן בדרך לכרי
 ברגן כמתלהמים ושיכי האנשים יהיו קהות ולא יוכלו לעמת אותן דבר והנה
 בדבר הזה יש בורבאלי להיות תחלתו לאנשים בזמן כמה שנשתייהם יכחו אותם
 בעיניהם ובאמור ואח"כ קצף כמה שתהייך נשתייהם ואמרות היום הזה תמיד
 בפניהם ובאמור וזהו ינא הדבר אל הקצף והוא אמרו וכדי בזיון וקצף ר"ל כדי
 הוא הדבר להיות בו בזיון שיתכוו האנשים בתחלה ולעשות להם שיכואו לירי
 קצף לכסוף ד' טעויותיו עלהן נשתייהן להקנות שימיהן * ולא ישיבו אותם
 דבר דק טיהיו מתקפנים ומתרגנים עם עצמם * וגם יל שמומכן אינו מקפיד
 בי חס על הבזיון שמביע לבפש האנשים מפאת התקפנות נשתייהן והתרגנותן
 עליהם שכאשר תקצף האשה את בעלה באמרו קצף ולא יוכל להשיבה דבר או
 יגייע בזיון לכפשו שהוא מר מזנות ויר"ל לכוננה זאת כי ינא דבר המלכה על כל
 האשים ופול'ו שבעת אשר ינאלו הדברים וישמע כעולם מענין דבר המלכה אשר
 אמרה למלך מה שהרפין והגדופין הנשים כלנה תשאן דאשן ותהיה כל אחת מהן
 מבזה את בעליה בעניה ומתדפת ומנהכת אותו ככל אותם חידופין וגדופין
 אשר אמרה גמתי כנגד המלך ועוד נוסף עליהם דברים קשים ימרים כהנה
 וכהנה ויהיה זה בעת אמרו האנשים בפניהם נשתייהם להקיר מעליהם חרפה
 וכוונת המלך לחמורו אשר להביא את וגומר ולא כאה ואין כ"כ קפידא בדבר זה
 או אחת פרם ומדי תענינה ותאמרה לבעליהן היום הזה ר"ל שתאמרה להם
 כל עניני היום הזה בפרטי הפרטות למה שכאזמיהן שמעו את דבר המלכה
 מאותן חרופין וגדופין ואו האנשים שהמה ישימו יד לפה והם להם כי לא להזכיר
 שום תשובה לרבר וכוה הקצף שיקניפו לבעליהם ים ה להם להכא בזיון גדול
 מוגיע לבפש לשמוע חרפתם מפי נש תיהם כאין מכלים להנה מהם * והנה לפי
 הדרך הראשון יהיה הקצף נולד מפאת הבזיון וההקפדה היא על הקצף * ולדרך
 הב הוא בהפך שהבזיון נולד מפאת הקצף * וההקפדה היא על הבזיון ובאמור *
 ולר"ל שזאת היא בונתם ול * במדרש דאיתא התם וכדי בזיון וקצף דב
 ושמואל חר אמר כדי בזיון זה א הקנפין הוא * ועד אמר כדי קנפין זה לבזיון זה
 וד' חנינאל אמר כדי בזיון זה שבוה אחיה את כלי בית המקדש לקנפין זה שקצף
 עליה והרגנה * וקל להבין מהלוקת רב ושמואל כנגד שני הדרכים שדרכו זאולם
 דברי ר' חנינאל הם נריכים בסים וכן ליטב עליו שלפי הכראה ממש מעות הפסוק
 שמואל וכדי בזיון וקצף הוא גורת דברי מייזוכן ושהם דברים נאמרים מפי עצמו
 ולדברי ר' חנינאל נריך לומר שהם דברי בוח הקדש ולא תשתמע כן מהמקרא
 לפום ריהטויה ובאמור * ויל' לדרעתייה רד' חנינאל דברי מייזוכן קופים הוא לכל
 שרי המלך * ומותב המגלה כתבו כשם רוח הקדש וכדי בזיון וקצף לומר שבדי
 הוא הבזיון שבוה אחיה וכו' עד * שיהיה לה הקשיגור הזה שהקיומו יתברך לפרוץ
 משפט למות כפי טעמתו חלה שכאן באופן שלא מנאלו מענה וכל שומעיו חמו

ולא

ולא עמו עורר וגם אל סדר עת ל' חמינא ביושמעותיה דקרא כפיס ריהטוה
 שכדי ביוון וכן הם דברי ממוכן עצמו: ואילם דפרו זל הם מאי עעמא קאמר ר' ל'
 שהאל ית נתן אל חיק רשעים כפעלם שכפיה מה שאכיה בזה אה כל בית המק'
 וכו' על כן לכן היה משפט כתושתו למות בטענת וכדי ביוון וקפך שעל פי טענה
 זאת שהסיק ממוכן במקנתה גם המלך הדורש בעדה לטובה וכדאמרן לעיל
 כאלם דומיה והסכים כמיתתה בעל כרחו ושלח מדעתו: ונאל מעתה שמחלוקת
 ר' חנינא ע"ה עם הקודם הוא תלוי בזה והוא שמואמר וכדי ביוון וקפך שכא כסוף
 דברי ממוכן הוא קשה הבכנה ולדעת רב ושמואל ע"ה יתייבבו דבריו כפי מה
 שדרשו הם זל וכאמר לפי דרכו: ולדעת ר' חנינא ע"ה המואמר ההוא הוא קשה
 ואין לו הכנה לשיהיה גורה לדברי ממוכן ואולם יצאו מפיו בלא כוונה דק האל
 ית עם אותם כפיו לאומרם למה שכדי הוא הביוון שבייה אכיה וכו'. ואחר זה
 ראיתי דברי הר"מ אלמושיני זל והר"א זל שהאריכו מענית ביישוב המדר' הזה
 והמעין יקרב וירצה ויבחר ומ"מ דברי הם זל למעלה ראש: נמצא העולה מדברי
 ממוכן הוא שאין ראוי לשפיע המשפט הזה על פי חכמי הדת דק על פי דיונים
 הרבין לפי העת והזמן למה שיש כנדון הזה אם יהיה נידון מפי חכמי הדת הפקר
 וחדרה רכה לכל אנשי מדינות המלך וכאמר לפי הכ' דרכים הנז' ולזה השלים
 מקבצתו ואמר אם על המלך טוב פירושו אם הדבר הזה הוא טוב על לב אדומי
 המלך וגם זל ש"ל אם על המלך טוב לבחור בטוב כמה שהו' טוב וזא דבר מלכו'
 מלפניו ר' ל' מה שהמלך מהג עד היום הזה להיות דבר המלכו' גזר מלפניו ומלפני
 המלכה ושתי מעתה לא יצא דבר המלכות אלא מלפניו לבד שיתפקק עם ושתי
 מהמלכות ויכתב בדתי פרס ומדי ההזק הזה ולא יעבור מהם עד עלים שלא
 תהיה נקראת השררה על עם האשה היורשת עזר מלכות מבי נשא והקבה בזה
 הוא אשר לא תבוא ושתי כלו' אשר לא באה והוא עד' מה שנמצא לרוכ במקרא
 עתיד במקום עבר וכן בהפך ואמר ומלכותה יתן המלך וכו'. ר' ל' שהיא תמות
 ומלכותה יתן המלך וכו'. זל אנו שהכוונה לומר ולא יעבור לושתי אשר לא תבוא
 אלא שתבוא לפני המלך עכ"פ כפי גזרתו אשר גזר ולאחר כן תמות כחטאה
 ומלכותה יתן המלך וגומר וכן נראה מהמתרגם ע"ה שכן הוא דעת כפי הפקוק
 ואמר ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה הקושי הוא נראה לעין כל
 כמה שאמרו לרעותה כי זאת היא בת מלכים וממנה לקח הוא המלכות ואין
 איפשר לומר על אשה אחרת תהיה מה שתהיה רעותה וזל שהכוונה לו שהאשה
 אשר תיטב בעיני המלך להביאה במקומה היא רעותה ודומה לה כי כל הנשים
 הן ריעות ודומות כאשות למה שבלנה נשים ואין להם יתרון אחת על חברתה כי
 אם ביופי ולפי זה מלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה ביופי והוד והדר
 ואין להקפיד על מה שהיא בת מלכים שהמלכו' והנסיכות יתן אותו המלך לאשה
 והיא אשר תיטב בעיניו שתעלה עמו להקראת מלכה בהצטרף אליו לא משאת

בית אביה כושתי שבאה לירי מדה זאת לפי מחשבתה זאת שהמלכות בשמה
 תקרא וגם אל הטובה ממה כפומה שפירשוהו קצת מפרשים אל הטובה
 מעצמה ומדה ולא שיהיה טוביותיה מצד התיחקותה לבית אביה כושתי טובה
 יבוא על הכון מאמר לרעותה שהוא מורה על רעות העצם הלאשה אחרת כמה
 שהיא אשה לא על רעות תאר המלכות ובמדרש חזק אמר ר' חנינאל בריה
 דר' אבהו כתיב כי הוא יכאוב ויחבש וגו' כלשון שניטלה מלכות מוקפה שאמר לו
 שמואל ונתנה לרעך הטוב ממך כלשון עצמו חזרה לה המלכות הה' ומלכותה
 יתן המלך לרעותה הטובה ממנה וכלל שהם אל הוקפה להם מלת רעותה שאמר
 ממוכן וכדאמרן שלכי דיוקן האמת לא שייך למימר רעותה חלה על האשה
 הדומה לה בתארה ממש ר' שתהיה בת מלכים אדירים כמה ורצונו הוא
 שהמלכו' תנתן לאשה אשר תיטב בעיני המלך תהי' מה שתהי' ואיך אמר דב' והפכו
 ולזה חזק שמאתה היתה זאת לשום דברים כפי ממוכן לו לרעותה הטובה ממנה
 למה שהדברים מגיעים לאתגר בת שאל המלך דהויא לה רעותה בתארה
 מומט' טובה כמה שקטה הקושיא הנראית במלת רעותה שביבא ולא ידעמה ביבא
 ואמר ונשמע פתגם המלך וגומר רוצה לומר הדבר הזה אם יעשה המלך אכן
 שהדי שיקבלו אותו כפי האדם וישמע להם ויטב בעיניהם כי הוא דבר וכימוקן
 עמו וע"כ כאמר פתגם המלך ולא כאמר דבר שענין פתגם הוא כאמר על טעם
 הדבר וכתבו וכמ"ל אשר אין נעשה פתגם מעש' הרעה ופרס' ז'ל אשר אין נעשה
 משפט מעשה הרעה וז"ל הדבר הזה הוא תיקן גדול לעול' ויבטלו בו כל שומעיו
 ויטב להם ויערב לכפסם והוא כמו נעשה ונשמע ומלת יעשה כמו יעשה פרעה
 וכו' הוא לשון תיקון ואמר כי רבה היא שהוא חוזר אל התקנה לומר דמילתא
 יקירא היא ולא זוטרתיה וכפי משתמע תרגום המתרגם ע"ה שתרגם ונשמע פתגם
 גורת מלכא ארום גורת מלכא רבתא היא למה שימשך מזה וכל הנשי' יתנו יקר
 לבעליהן וגו' ועוד ז'ל כי רבה היא שהוא חוזר אל מלכותו דקאמר וז"ל כי רבה
 היא מלכות המלך שהיא כוללת העולם בכללו ולזה הכרח הוא עלינו לעשות לה
 התיקון הזה ועוד ז'ל כי רבה היא שחוזר אל נשתי וז"ל שהדבר הזה שיעשה
 בושתי ושמע בכל העולם ויחררו לקול השמועה כי רבה היא ושתי ותהי הארץ
 לחדרת אלהים לקול שמועת משפט' על זה האופן ויבא מזה וכל הנשים יתנו יקר
 לבעליהן וגו' לומר בלי שום כפייה והכרח והוקיף להגזים בענין זה באומרו
 וכל הנשים יתנו יקר לומר שכאשר יהיה לאשה אחת יקר וכבוד של שררה ומעלה
 מבית אביה תתן אותו במתנה נתונה לבעלה ותקבל עליה מרוות הבעל ואדמותו
 והוא אומרו יתנו ולא קאמר יעשו כבוד ויקר לבעליהן והנה טענותיו אלה יעשו
 למלך ולכל היושבים על מדין שלא להשיב דבר דאודקן דיבא על פי הטעמו הט"ה
 ולזו ויטב הדבר בעיני המלך וגו' לומר שגם כי בתחלה היה דעת המלך כפי
 טענותיו כוטה לזכות את נשתי וכן כל השרים נטתה דעתם אל המלך ע"ה הטובה

מגלת ספר

דבריו של ממוכן בעיני המלך והשרים ההכרח מהם כמה שלא היית להם חוקים
לנטות מדבריו ימין ומשמאל ולזה נאמר ויעש המלך בדבר ממוכן ולא נאמר ויעש
בן סירל שגם כי הוא הקטן שבכלם עם כל זה עשה המלך בדבריו בהכרח ממנו
לפי טענתו ההיחייבות מיתחה: ובבבדש חזל נראין דבריו יהודה נראין
דברי ממוכן ולפי הנראה שדול הקשה להם ממה שלא מנינו שכלנו שם דברים
זאת היו שבים אם לטוב אם למוטב וק אחרי דבר ממוכן לא שמו: ואין זה
מדרך השלם וכט' במשפט המלכה ושתי: ועפ' טענות המלך החפץ בזכותה
ובפדות נפשה מרדת שחת: ולכן חזל שמה שבאמר ויטב הדבר בעיני המלך
זה שרים ויעש המלך בדבר ממוכן לא שחתו ולא עמו עוד ושמו יד לפה לא כדאי
הוא שנסאו ונתנו בדבר המשפט ההוא כל אחד כפי דעתו וא' לט' לאשר היתה
מבקשתם אדעהא דממוכן כפי טענותיו ההכרחיות לזה נאמר ויעש המלך בדבר
ממוכן לפי שה ודבריו בטעמה וימיוקס בדרך עצמו שהיה בעיני משפט תמר
שבאמר בו ויאמר יהודה הוי' אלה ותשרף שבדאי ה' א' שנסאו ונתנו כריכה
ומקבתם היתה בדבריו יהודה שחייבת שרפה למה שהיתה בת כסן ולזה לא תלה
המשפט חלל בו למה שהיתה הלכתא חליבא דידיה והוא עצמו עיני ממוכן
ובאמור והנוקחא הנו במדר שאומר בה נראין דבריו יהודה נראין דברי ממוכן
היא מטענת ואין ראוי לעיל פילא כקופא דמחטא כדי להעמיד נכחא מועטית
זה דבריו הם מורים את עצמו ואח' ראיתו דברי מהרם א' מושימו זל ודבריו עצמו
ודא שאמר וישלח כפרים וגומר למה שהדין נכסוק ביניהם שושתי למיתה אז לא
ולמיהב סולטניה לאחרא שאז ימשך מזה וכל הכטים יתנוקד וגומ' טבוח יגדור
המלך פרצת עם מדינות מלכותו וכדאמרן: לזה אח' רש' הוקיף סוף מסלו
בדבר ההוא ששלח כפרים אל כל מדינות מלכותו לנת ולגזור עליהם להיות כל
א' ששורר בביתו ומדבר כלשון עמו שגם זה הוא בכלל האררה בביתו שאם
אשתו היא מעם אחר אשר לא כלטונו שיכרחה להניח לשון בני עמה ולדבר
כלשון עמו ואזרח לטעמיה דממוכן שאמר שלא תוכר האשה בטס בית אביה כי
אם בטס בעלה ולזה גזר אומ' להיות כל איש מדבר כלשון עמו טבוח תהיה האשה
נגרות אחר הבעל ותעזוב את אביה ואת מולדתה ולא תעלה גם דברים על
לשונה למור שאינה מהם ולא יוכרו ולא יפקדו על לכה לעולם: וגם יש לדיק
אמורו להיות כל איש שורר בביתו ולא אמר באשתו דלא מכעיא קאמר כלו' שלא
די' שיהיה האיש שולט באשתו לשתקיה מכבודת אוחו ומרומתו עליה: אלא שגם
כנרכי הבית במאכל וכמשתה הכל היה שורר בהם לשיעשו על פי רצונו ולא על
פי רצונה ומה היתה לו להוקיף תוסכ' או שהיתה לגרעון בכבודו והיה לבנו ולשחו'
לכל עמו וכשאלו במד' וכגמ' וגם היה לשחוק למה שהיתה גורתו דבר והפכו שהוא
צוה להיות כל איש עושה באופן שתהיה אשתו נותנת לו הוד והדר ורכו יתירא
ונזה עם זה שיהיה האיש מקפיד שיהיו ענייני הבית במאכל ומשתה כפי רצונו

וכפי

מנלת ספר

ז

ובפני דרך העולם הוא שהאיש אשר יהיה מקפיד על זה מקמתא יבא לי די טפס
 ומריבה עם האשה הבתולה עמו הלך ואינו נועתת האב הראשון לאיזרית האשה
 אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העין ואוכל לומר שלא היה לו לשאול ולנסות על
 מה שנתן לו לאכול למה שזמבל הבית אין לאיש לחקור מלן עליו ונברא שטיא
 הדין גזר אמר להיות כל איש טורר בכיתו ובדאמרן גרמה לך שלוח בויט זל
 במדרש אר' הובא אחסרנש דעת פרוחה הייתה בו משהו שבעולם אדם מכקש
 לאכול עדשים ואשתו מבקשת לאכול חסויי יכול הוא לב פה לא מה דהיא נעיש
 עבדא' וכפי הנראה גם כן ר' הובא עב' לדורש דרשא ו אלא מדיוקא דקרא
 דקאמר להיות כל איש טורר בכיתו ולא קאמר שלט באשתו או טורר באשתו
 וגם כן חז' אמרו במקום אחר ביתו ור' יוסי אמר משום לא קריתי לאשתי
 אשתי ולטורי טורי' אלא לאשתי ביתי ולטורי טורי' עכו כל היבא דאויבא
 למדרש דרשיקבמי איבא למומר מאן לימא לן דהבי נמי אורחיהו דפרק ומדי
 למשתעי כיהאי ליטא ר' למקרי לאנתתא ביתא' וכי תימא דאיבהו בכתבא
 דידיהו כתבו כדאורחיהו להיות כל איש טורר באשתו וכתיבי המגלה בתכו
 כאורחא דידן למקרי לאנתת' ביתא איבא למפרך דלמה להו לרבותינו בתיבי
 המגלה עה' לשנית לשון אשה דאמ' איבהו כלסון ביתו דלישן דידן דהוה להו למי'
 בליטנא דידיהו אלא שם דאיבהו נמי כתיבי בכתבא כמילכא להיית כל איש טורר
 בביתו' והכונה להם בכיתו בית ממש וכדאמרן וברוך ה' שנתן כוחת כלב
 המלך לתמו לשחוק בקרב עמו וגב' על הנורה האחרת שגור להיות כל א' מדבר
 בלסון עמו וכדאמרן חז' ובמדרש אמר ר' פנחסולא עוד אלא שבעת
 שחוק בעולם כמנהג שבעולם מדיי נשא פרקית והיא מדברת בלסון פרקיי פרקיי
 טשא מדיית' היא מדברת בלסון מדיי' הכוונה לומר מאחר שהאשה היא
 משפחה בירכתי הכית ח"ל לה לדבר אלא בלסון בית אביה ואין יהיה הכעל
 מבריסה לענות עליה השמעה אשר גדלה עליה חס לא שיתיר לה הרועה
 לשתייה בעם בחון פעם ברחובות ואכל כל פנה תארוה לדבר עם אנשים וגם
 להרגל לשונה ללסון בעלה ועל גורה זאת שיצאה מאת המלך שראוי לה לגדור
 פרצות לכלל תהיין הנשים חסופות ופרוצות יהיה לשחוק' ועוד זל שבונתם זל
 לומר שהיה לשחוק על מה שזיה ועשה תקנה למילתא דאיתא ממילא שתקנת
 היא קלקלתו דכדוי נכבה' וזה למה שהזמן יכריח לאשה הפרסית שנסאת
 למדין לדבר כלסון עכף בי הנה ימוס באים שמוך הרגלה עם בעלה ובתה
 יביאנה ההכרח לדבר כלסונס' ואב' אין לך לחקקתי דקמחא טמינא טחן
 עלכן הע' קוחקין עליו אמרי' פרסי משה מדיית והיא מדברת בלסון מדיי בתמיהה
 ומלתה היא תוכיח שכוונת המדר' כפי דרך ו אמ' תקמתו היו קלקלתו למה
 שנתמיהו תוכא ועללא והבל כדרך גממנו ית' וכדאמרן בגמ' אמר רבא אלמלא
 שאגרות ראשונות לא נשתמד משובאיהם של ישראל טריד ופליט אמרי מתי היא

דעדר לן להיות כל איש שורר בביתו פשוטא אפי' קרחא בביתיה פדרשכא ליהוי זכן שורר המוארד זל בשירה הנעימה יוהנה העולה מכל מכוון פקוקים אלו כפי מה שדרכו בהם שהכלל לא היה אלא בדרך נכ ממנו שגם מלותיו של ממוכן ודברותיו היו נאז' מפיו היו מושמים בפיו ממנו יתב' וכט' מאמרו המלך אחשורוש שהיו שמורים ממנו ית' הכל הולך ליציאת הנכ לבית עולמו ונמצא שכנס הזה היה כפרט ד' נקיס האחד הוא במה שהוא ית' העזו פני ממוכן להסיכ דברים קשים ומרים לאחשורוש להעלים כחטא ושתי ולהכעיר מדורתה גם אחרי שזמנו טענות המלך אשר היו מוכים אותה וכאמור ושנדרש הוא לאמר לא שאלו כי השאלה היתה לדון לפי הדת והוא הסיכ לפי הדיון וכאמור הב' במה שעשה לאחשורוש ולשרים שינוטכו דבריו בעיניהם גם שהיה הדבר רחוק מכליותיהם והג' במה שהיו דבריו של ממוכן נורקי' כפיו כמתנכא ואינו יודע מה הוא מתנכא שבוה ידענו שכל הדברים היו בהשגחה ממנו יתברך וכאמור בפירושו הפקוקים וכאמור רז' הד' שנתן בלב המלך להוסיף נוסף משלו לשלוח דברים אל אנשי מלכותו על אותו אופן שבהם היה ללעג ונחוק כאמור על פי מדרשיהם זל וכאמור במשמעות הפקוקים וכמלא שאלותם אגרות היו רכואה לאגרות אחריו וכאמור:

אחר הדברים האלה וגומ' עד איש יהודי וגו' גם את זה לעומת זה עשה האלהים ר' ללכת לבית הנכ ולהי' או לאור וכפי מה שיתפרשו הפקוקים בעה' זל כי כונת הפקוקי' בזה לומר שאחשורוש נתמלא חרטה והוא אומר כשך חמת המלך אחשור' וזכר את ושתי ר' זכר אותה ואת יופיה כי נסקר החן והכל היופי של כל הנשי' לגבי דידה וכן זכר את אשר עשתה שהוא דבר קל למה שלא בא ממנה במוד ובמעל רק הוא עצמו אשר נש' ואשר חטא עליה וכדאמרו לעיל וכן גם כן עלה בזכרונו את אשר נגו' עליה קשה ומרה כי לא נפקדה הארורה בדיוה כי בת מלך היא שאם נפקדה שהיא בת מלך לא היה נגוד עליה המשפט על אותו אופן והכונה שהיה כים נגרש מלא חרטה והשקט לא יוכל כוונת המשפט המעוקל שהוא שלא היה נערך לנשפט והוא אומר וזכר את ושתי וכאמור וכן לא היה לו נערך ויחל לחטא אשר חטא בו הנשפט ההוא והוא אומר וזאת אשר עשתה וכאמור וכן גם כן לא נערך העיניש ההוא לגבי מלכותא וחיובתה להרגה בדרך כבוד כדאין לכנו מלכים ונקיבים והוא

אחר הדברים האלה וגומ' עד איש יהודי וגו' גם את זה לעומת זה עשה האלהים ר' ללכת לבית הנכ ולהי' או לאור וכפי מה שיתפרשו הפקוקים בעה' זל כי כונת הפקוקי' בזה לומר שאחשורוש נתמלא חרטה והוא אומר כשך חמת המלך אחשור' וזכר את ושתי ר' זכר אותה ואת יופיה כי נסקר החן והכל היופי של כל הנשי' לגבי דידה וכן זכר את אשר עשתה שהוא דבר קל למה שלא בא ממנה במוד ובמעל רק הוא עצמו אשר נש' ואשר חטא עליה וכדאמרו לעיל וכן גם כן עלה בזכרונו את אשר נגו' עליה קשה ומרה כי לא נפקדה הארורה בדיוה כי בת מלך היא שאם נפקדה שהיא בת מלך לא היה נגוד עליה המשפט על אותו אופן והכונה שהיה כים נגרש מלא חרטה והשקט לא יוכל כוונת המשפט המעוקל שהוא שלא היה נערך לנשפט והוא אומר וזכר את ושתי וכאמור וכן לא היה לו נערך ויחל לחטא אשר חטא בו הנשפט ההוא והוא אומר וזאת אשר עשתה וכאמור וכן גם כן לא נערך העיניש ההוא לגבי מלכותא וחיובתה להרגה בדרך כבוד כדאין לכנו מלכים ונקיבים והוא

והוא אלו זאת אשר רבו עליה וכאמור ליה היה תורה על שגגה זו שיצא מלפני
 שולטותיו והכסף לו שואת הזכיר היה כפה ר' א' שהוציא דברי אלו במלתו על לשון
 בפני עבדיו לא ולכן בשמוע את דבריו מהרו לענותו בעצת זאת אשר היתה קשה
 ומרה להנהיג במהג כל אנשי מדינו מלכותו כשכנו הרב שהיה בדבר זה אולת
 בדררשי זל במדרש כי ממנו ית' היתה העצה הזאת היעצה מכלי הדעת טובה
 בעיניו של אחשורוש להוציא לאור מחשבותיו ופלאותיו אל עמו בית ישראל ומה
 שמהרו עבדיו לעמת את הוא לפכה את נערו וגם פחדו אל נפשו ונפש זולתם
 פן תגא כהם אש חמתו ובערה בם באין מכבה וזאת דרך נכונה כפי מהלך
 רש' זל וקצת מפרשים זל וכן הוא דרך המדרש דוק ותשכח וכלקוט היבא
 מדרש אחד לאמר שהענין את ושרי פרק ומדי והטרידן מעלנו ויא' שהרגין ועב'
 לא הוצרכו עוד בשום ובכמויים למה שאכדו מן העולם וכפו תמו מגערת המלך
 ונעפו וחזרה העצה אל נערי המלך משרתיו וזל קטיל למאן דאמר ממוכן הוא
 דמן שירצה לומר שכאשר הרגן לא הרגן אלא עי' התגוללות והתנפלות ועלילות
 ברעם מפנים אחרים ולא הרגן בפידוש על דבר ושתי פן יהיה לבו לומר עליו
 בעל נחמות הוא וכמו שדרך מלכים לעשות ככענין זה וואולם ממוכן אשר הוא
 המן לא מיהר להורגו גם על ידי עילא ושחיתא דיהשכח ליה למה שיוכן לכל כי
 כמתקם הוא ממנו על אשר לפי דינו היתה כלה ונחרצה לנשתי ולכן האריך לו
 זמן ומועד מועדים ודבר ה' היה יקר מששת ימיו בראשית להיותו מעותד לעץ
 ומאשר פלג ימים לב מלך ביד ה' הקב אותו אחרנית לכלתי עשותו כלה ולא די
 זה אלא שגם נתן בלבו להטיב ולהעלותו למעלה רמה מכירא עמיקתא להיות
 תמיין למלכותא ברוד הוא ית' המפליא לעשות וגם יש להבין דרך אחרת בספקו
 אלו בהסך מן והוא מורה הנס ביותר בלא וזה שהכונה לומר זכר את ושתי
 וגאותה וזדון לבה והוא מה שהקורה מגבורה שלא אמר זכר את המלכה ושתי
 ועוד זכר את אשר עשתה מתוך זדונה וגאותה לחרף אותו ולענותו בריבה עמו
 בקראה אותו עבד מתכרז על ארוניו וגם כן זכר את אשר רגור עליה שהיתה
 לה מרה מדומה כפי מדותיה אלה ורצה לתקן לעצמו תקפה כן יבוא יומו שיבא
 עם האשה הבאה אל ביתו לירי מדה זאת ולכן בואכרו הדברים ההמה מתוך
 חמה ונקמה השיבו אותו דבר עבדיו לא כפימה שהשיבו ממנו והוא אומ' ויאמרו
 לו עבדיו גו' שהדריכוהו עבדיו בעצתם זאת והישירוהו לד דברים טובים ונכוחים
 בעיניהם לתיקון העתיד בניסוחי המלך שלא יבא עוד לירי מדת ושתי הא'
 בשתהיה האשה נערה בתולה שאיננה אפי' למלך לקחת אלמנה וגרושה למה
 שהנפואה קנתה כשכבר תכונה ומוג מפעלה הראשון ואפשר שיהיה המוג
 ההוא בהסכו של המלך ותהיה נגדיית לרצונו וטבעו שעב' האקפידה תורתה
 הקדושה כב' שלא יקח כי אם בתולה מעמיו כדי שתקפה היא ממנו תכונת
 להאקנה עמו על פי קדושתו ופרישותו מה שאין כן בלוקטו אלמנה וגרושה שיש

מנלת ספר

לחוש שיהיה בוא הקנו ממנה וכו' הדבר שזענו העכדים האלה לת אדומים
 יבקשו למלך נערה בתולה ובאמר וכו' שיהיה יפיה וחסה לפי מוג המלך
 ובפי מה שיטוב בעיניו בני בן הוא טובה האשה להינחם לפי המוג בימה שיטב
 לזה מר לאחר שיש אנשים שתערב לגפסם גם אשה נשית ביותר מאשה יפה
 ופרת טעם אליו והג' שלא תהיה לקיחת האשה ההיא אל המלך בדרך שידוכין
 לקוסיין מאביה ואמה וקרוביה וטעמם לפנים בזה כדי שתהיה האשה מוכנה
 לבית המלך כשבוית חרב ולא תמא ראשה הטמומה להתנאות בעצמה לומר
 שהיא בת חשובים ושמים ורכים כי לא תיכר בת שזע ככת דל וכלימיה בבית
 המלך היות תהיה בעיניה באמה נחתמה ולא תבוא למדתה של ושת לעלמים
 הד' שהבמלות ההנה המובאות יכדקו בתמרוקי הנשים קידם ביאתן אל המלך
 ולאחר המידוק והנחמם על ידי הגי שומר הגסים או הגערה אשר תיטב בעיני
 המלך תמלך תחת ושתי והבונה להם בזה הוא למה שהאשה אשר לאחר כל
 אותם מעשים תערב לכפש המלך ותדבק אהבתו בה נפש נפש או אין ראוי לו
 לזון מאהבתה דגמאי הוא אליו להיותו נותן עינו באשה חוץ מאשה ההיא אשר
 תמלך תחת ושתי וכל זה ממנו ית' ביתן כפי' הם למה שהדברים מגיעים עדים
 של האשה אשר הזכירה לה' יתה אם בישראל לגאולתן ולפדות נפשם וביאה
 פרטים אליו בפקוקים אלה וה' אומר וכו' הדברים האלה וכו'
 וכו' את ושתי באמר לעיל וכו' לעשות תיקון לעתיד ולזה השזכרה נערי
 מטרתי למה שאליהם גלה עמיקתא ומבתתא דמחשבת לכבו' וגם' ולשהוא
 שאל ענה גם מכל שריו ועבדיו ולמה שהיתה ענת הנערים ההמה כפי אותו
 האופן שרנו לבכד את ארוביהם המלך בקלון כל העמים והלשון להיות כנותיהם
 ונאות מהם כשבוית חרב וא' מהנה אשר תמא חן בעיני המלך תמלך תחת
 ושתי וכלנה תהינה לחיות ולא ממות חיות לכן הזקנים הנמעים משכו את ידיהם
 מהענה ההיא ונתקיים הדבר ההוא בענת הנערים וכניינם גם כי היא שתירה
 לכבוד אנשי המלכות ואמרנו הנערים האלה אנשי עמנו כלה' שני מוכסא
 כפי רטמו הוא נרץ שיצוה לעבדיו לבקש לונערות בתולות בכל הגבולות ובדרך
 מרמה ותמכולה שמו' שהבקש' היה תהיה בדרך שידוכין ורצון נפש קרוביהן
 כ' לשיאמר בעת בקשתן מהם חוצים לעמוד על נערות בתולות הטובות בעיניהם
 ולהעלות שמותיהן ושמות בית אביהן ככפר הובדומות ויהי מידו עלותן בקשר
 שהוא לפני המלך או יעשה כטוב בעיניו לסלוח אשניו לשדוכי האשה ההיא כפי
 דרך העלם ועוד לו לפי כבוד המלוכה להוביק תוספת מעלה ורכו יתירה בענין
 זה ונפק מינה דעה או שכל איש שתהיה לו כת נערה יפה ישתדל להמציאה
 ולהנציחה לפני האנשים המבקשו' ההמה וגם ישחידום ויפייסום להעלות לעובה
 זכרון כנותיהם לפני המלך אולי ימרה בעיניו לקחתן ואמר שאשר עשות
 הבקשה ההיא כפי דרך זאת או יפקוד המלך פקידים ושלמים לעמוד בכל עת

וזכר לטעם בכל מדינות המלך ויקבצו את כל יערה את כל יערה את כל יערה את כל יערה את כל יערה
 על יד המבקשים בראשונה וזמר את כל לרבות גם אותן שלא באו ליד המבקשים
 וכפיו זה יבוא על הנבין מה שנאמר בתחלה ויקצו למלך יעד ת כתולות וגומר
 ואח"כ אמר ויפקר המלך שזה מורה על' עניינים שונים וכדאמרן וכן נ"כ יבא על
 הנבין מה שנאמר בראשונה לשון בקשה ובאחרונה אמר לשון פקידות וש' ימרות
 ואמר שכלנה תבאין ותקיבנה אשה אל רעיתה לששן הכירה לומר שאין להן
 ולאביהן רשות בעצמן רק מובאות בהכרח מהן לכית המלך וינתנו אל בית הבטי'
 אל יד הגא ונתן תמרוקיהן להביא לאיר תארן ונחנח כשרן כדי שתדבק כל' ה'
 מהנה עד היכן הוא מגיע יד יופיה ואלו הנערה אשר תיטב בעיני המלך תאלוך
 תחת ושתי ד' תקבל המלכות מהנעטרפותה אל המלך תחת ושתי אשר היתה
 מושבת בדעתה כי המלכות שלה היא ועד ול שכוונתם באומנם תחת ושתי
 לומר שהאשה ההיא אשר תוכיח אותה האלהה העשה למלך לאחר שנעשו בה
 כל המעש' השאר ראו לתת לה הוד מלכות ותהיה במדרגה ההיא עצמה שהיתה
 בה ושתי ולא להפחית מעלתה ממנה כי כזה וכוה תעשה לה חשבת המלך אשר
 בידו להעלותו המבדיל עמוקתא לאגרא רמה כפי חפצו ורצונו והדברים האלה
 הושמו בפי'ם מאת השם כה לאדם להגדיל ולהאדיר מעלת אסתר כפי אמרתו
 ות הנרופה מו'ימי בראשית הגזורה להיו תחת הקסדר ועלה הדב וכמו שהארכנו
 בזה בדרוש הא' עוד בכלל בכלל כוונתם באומנם והנערה אשר תיטב בעיני
 המלך תמלך תחת ושתי לומר שגם שתמלך תחת ושתי יהיה לכו בטוח ושאלך
 מסתור המוד והמעל דאלך בקהי שלא תבא לידו מרתה של ושתי מאחר שלא
 ה' נלמה למלוכה כי אש לאחר תיקונים אלו ואמר ויטב הדבר בעיני המלך ולא
 נאמר בעיני השורים כפי מה שנאמר למעלה לפי שסמיה משכו את ידיהם מהעצה
 הה' א אשר היתה מבלי הדע ושמו יד לפה וחתו ולא שמועור אש לטוב אש למוסר
 והמלך גם כוהיבין מריקי עיניהם שלא ישרה להם אתה עצה עכו חסימי דעתו
 לאולת ענת הנערים למה שהיתה להנחתו ולטובתו כפי מה שהכשירה בעיני
 ואמר ויעש המלך כן ולא אמר ויעש המלך כדברי נערינו כמו שנאמר בעצת ממוכן
 למה שעצת ממוכן לא הוטבה בעיניו רק מתוך טענות ממוכן כפי אותם גזמות
 וכהלות ועוד אשר עשה בדבריו הוכרח המלך לכפות בדבריו גם כי לא מלכו
 ואולם בעצה זאת אשר היתה כלה להנחתו ולטובתו וכדאמרן לזה אמר בה ויעש
 המלך כן לומר שדברים אלו היו כמים ונכמים בעיניו ועשאו מפאת יקרם
 ולא מפאת ההכרח והנה עצה זאת ופרטיה ממנה ות' יצאה וכדאמרן כי לולא
 כן לא היה אפשרות לעצה זאת להתקיים מצד כלכלה וקלונה אש למלך עצמו
 אש לכל אנשי מלכותו כי קרוב הוא שהיו פיתחים פיהם ומתנים ראש אנשי
 המלכות לומר אין לנו חלק באחשורוש וכו' כי איש רע הוא בגזירותיו וימיהו
 המלך מלך את כן טכאל המטיב לטעות כפי הסכמת השכל והקברה ולפי

וזה אמרו ז"ל במדרש ויפקד המלך פקידים וגומר כמה טרחות נתן זה בעלם כמה
 אנגרויות של נשים באות לשוטן כמה בני אדם נותנין את ממונם להטמון את
 בנותיהם וכמה בני אדם נותנין להוליך בנותיהם שמה יבטאו למלך והיתה
 אסתר מתקונת לפני הקב"ה שנאמר והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלוך
 תחת ושתי בעיני המלך אחש רוש לא נאמר אלא בעיני המלך זה מלכו של עולם
 עכ"ל זל ויכח למירק במאמרם זה שאמרו בעיני המלך אחש רוש לא נאמר כו'
 דלפוס ריהטא נראה מדבריהם אלה שהמאמר הזה אינו סוף דבר הנערים רק
 הוא דבר כותבי המגלה ע"ה שהקיבו פני הדברים אליו ותולס לא איפשר לו
 בן למה שהדברים מוביחים שהם גודת מאמר הנערים ותשלום עצתם ודוחק לו
 שהנערים אמרו והנערה אשר תיטב בעיני אחשורוש וכותבי המגלה למה שידעו
 שזה כל הוא מאת המלך לפני מלך מלך המירו חול בקדש וכתבו אשר תיטב בעיני
 המלך לרמוז למ"ה הקב"ה ואל שהאמת הוא שהנערים מאמרם היה והנערה אשר
 תיטב בעיני המלך וכוונת היתה על המלך הדומה ודיוקיו ז"ל מדקאמרו איכה
 אשר תיטב בעיני המלך ולא קאמרו בעיני המלך אחשורוש ש"מ שמתו ית"ם
 בפיהם לו המלך בתם ושל לא יאמרו אחשורוש למה שהדבר חוזר למ"ה ה"ה וכל
 הדברים הגה הם מורים על פליאות הדברים שגם לשונם לא היה ברשותם שהיו
 מתנבאים ואינם יודעים מה הם מתנבאים וגם כנמרא חז"ל כל ערום יעשה
 בדעת זה דוד מלך ישראל דכתיב ביה ויאמרו לו עבדיו ובקשו לאדוני המלך גערה
 בתולה ומאן דהוה לה נערה אימיה מיהליה וכקיל יכרוש אולת זה אחשורוש
 דכתיב ביה ויפקד המלך פקידים מאן דהוה ליה ברתא אטמרא מיניה הנה הם
 זל הורגו שכל דברים לו לא היו מדרך העולם ושל לא היה ראוי לאחשורוש לעשות
 ולהקבים עליהם למה שהיו לו אולת וכלימה אלא הוא ית' אמר ויהי הדבר הוא
 בפיהם הוא וזה ותקם עצתם להוצאת התכלית לאור העולם הנה נתבאר
 מדרך פקוקים אלו מעשה בקיו ונפלאותיו לחוקיו שכל הפרטים הסס היו הנלכדים
 ומגיעים אל רגזו ית' להתקיים ולבוא וזו נמצא שכפרטי הקיפור הזה היו כוד'
 נקיים האחד הוא כמה שגם שזענה היתה עצת נערים ולא טובה היא עם כל
 הוטבה בעיניו ומיהר לעשותה וגם שהיתה רעה בעיני השמים ואנשי מלכותו
 קבלוה עליהם וחתו ולא עמו עוד הב' כמה ששבעת שרי וכו' ראוי פני המלך המות
 מהם ששה על דבר ושתי והמן שהוא אשר עמד לו ענם בגרוכו לא המיתו ואדרב'
 הומם אותם ונשאוהו וכו' עד בוא דברו ית' הכתוב בתורתו המן העץ הג' כמה
 שה' ית' שס בפיה אותם הנערים לומר והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלוך
 תחת ושתי וכאמר בפירושו למה שהדברים היו הולכים אל אסתר הד' כפרטו
 אותה ענה ותנאיה ועניניה שיצא מהם שאסתר תלקח לבית המלך כלי שידעו
 עמה ומולדתה עד עת כא דברו ית' לקיים מה שנ' בתורה ואנכי הסתר אסתיר כי
 לולא הסתירה ההיא לא היה הנס נגמר על ידה וכמו שיתבאר לפנים בע"ה :

איש

איש

יהודי וגו' עד כימים ההם
 וגו' מעתה מקד' המנלה
 לאחד אשר הזכיר הרפואה שהקדים
 הכה' למכתן של ישראל יוחס הגושים
 שעל ידם היתה התשועה הגדולה
 הזאת כישראל לומר שהסראו' והגו'י'
 לכך ושאינ כדורס כמותס ראוי לכך
 וזה על דרך מה שעשתה התורה
 בגלות מצרים שהתחילה בתחלה
 לייחס משה ואהרן קודם הגאולה לומר'
 שלא היה כדורס כמותס ראוי לכך
 וכמו שפירש מהר"ע ז"ל • ואמר איש
 יהודי רוצה לומר שרוח הקודש היא
 זיוחת ואומרת ומדכרת על לשון הכות'
 ומאמרה הוא איש יהודי היה וגו' וכבר
 הוקשה להם לרז"ל אומרו איש יהודי
 עם ימינו ואמרו בגמרא שתאר יהודי
 אינו לייחס שכתו' שלא לייחס תאר
 מעשיו וחסידותו סך אמרו ז"ל אמר
 ד' יוחנק' עולם מכימין קא' אתי ואמאי
 קרי ליה יהודי על שם שכפר בעו' שכל
 הכופר בעו' נקרא יהודי שנאמר איתי
 גוברין יהודאין וגו' וכן הביאו אחר זה
 דרשתו של רבי שמעון בן כפוי על פסוק
 ואשתו היהודיה שנקראת בן על שם
 שכפרה בעו' ויש לנו להבין ולהשכיל
 טעם נכון לדבר הזה שלמה יוחס שם
 יהודי כפרט אל הכופר בעו' • ואומר
 הקדמה לזה ששם יהודה אכינו נקרא
 על שם ההודאה אליו יתב' שכן אמרה
 למה אמנו הפעם אודה את ה' ואיתא
 כמדמש כד' פרש' ע"א ותאמר הפעם
 אודה את ה' כרכיה כסר' לוי אמר
 לכהן שירד אל הגרון נתן לו אחד כור
 של מעשר ולא החזיק לו טובה ונתן לו

איש

יהודי היה בשושן הכירה
 ושמו מרדכי בן יאיר בן
 שמעי בן קיש איש ימיני • אשר
 הגלה מירושלים עם הגלה אשר
 הגלתח עם יכניה מלך יהודה אשר
 הגלה נבוכדנצר מלך בבל : ויהי אמן
 את הדסה היא אסת' כת דדו כי אין
 לה אב ואם והנער יפת תאר וטובת
 מראה וכמות אביה ואמה לקחה
 מרדכי לו לבת : ויהי בהשמע דבר
 המלך דתו ובהקבץ נערות רבות אל
 שושן והכירה אל יד הגי' ותלקח
 אסתר אל בית המלך אל יד הני שמר
 הנשים : ותישב הנערה ביעיניו ותש'
 חסד לפניו ויכהל את תמרוקי ואת
 מנותיה לתתה ואת שבע הנערות
 הראיות לתת לה מבית המלך וישנה
 ואת נערותיה לטוב בית הנשים :
 לא הגידה אסתר את עמה ואת
 מולדתה כי מרדכי צוה עליה אשר
 לא תגיד בכל יו' ויום מרדכי מתהל'
 לפני הצר בית הנשים להעת את
 שלום אסתר ומה יעשה בה •
 וכהגיע תר נער ונער לבוא אל המל'
 אחשוורוש מקץ היותלה כדת הנשים
 שנים עשר חדש כי בן ימלאו ימי
 מרוקיהן ששה חדשים כשמן המר
 וששה חדשים בכשמים ובתמרוקי
 הנשים : ובזה הנערה באה אל
 המלך את כל אשר תאמר ינתן לה
 לבוא עמה מבית הנשים עד בית
 המלך : בערב היא באה ובקבר
 היא שבתה אל בית הנשים 'שני
 אל יד שעשגו סרים המלך שמר
 הפילגשים לא תבוא עוד אל המלך
 כי אם חפץ בה המלך ונקראה כשם
 וכהגיע תר אסתר כת אביהיל דד
 מרדכי אשר לקח לו לבת לבוא אל
 המלך לא בקשה דבר כי אם אשר

מגילת ספר

יאמר הגי' סריס המלך שמר הנשי'
ותחי' אסתר נשאת חן בעיני כל
ר' איה' ותלקח אסתר אל המלך
אהשורוש אל בית מלכותו כחדש
העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע
למלכותו.

ויאחב המלך את אסתר מכל הנשי'
ותשא חן והסד לפניו מכל הבתולו'
וישם כתר מלכות בראשה וימליכה
תחת נשתי' ויעש המלך משתה
גדול לכל שריו ועבדיו את משתה
לעמין המשל ביתא דללא להחזיק טובה
הכהן לבעל הגורן כבוד של מעשר למה שהוא כחיוב והסכר עליו לתת לו במזנת
ארון הארץ ית' שעל מנת כן הנחילו השדה ההוא וכמו ששמעתי בשם הרב מהר"ר
אברהם עזריאל ז"ל על מה שנאמר בתורה אחר מנות הבכורים היום הזה ה' שתיך
מוצרך וכו' לומר שלא יקשה בעיניך עניני הבכורים המעשרות כי היום הזה ה'
אלהיך מוצרך כלומר קודם שתחל הארץ וא"כ מאחר שעל מנת כן אתה נוטל את
הארץ אין לך בזה שום טענותא ולפי זה אין להחזיק טובה למתן המעשרות כפי
המשל שאז"ל ואלם לבבי המשל לעמין לאה אמוגא אם היתה קבור שלא יוכל
לה בנחלה רק בכימים הללא אותם הג' כימים נתונים כתוני' המה לה מאתו ית' כדרך
מתנה זמניה ולמה לא תורה אליו ית' על הכל והלא כלם הם דומים לקומץ של
חולין המובא במשל' ועוד איכא למכרך על המאמר מעיקרו שהרי מיום כבן
ראשון אמר הכי ראה ה' כעניי וגומר וקראתו ראובן על שם המאורע וכן ג"כ כבן
השני אמרה כי שמעה כי שנאה אנכי וגומר וקראתו ג"כ שמעון על שם המאורע
לזכור חסדי ה' בקריאתם בכל עת ובכל זמן א"כ החזקת טובה מרובה איכא
הכא ולא דמי לכהן שנטל המעשר אשר לא דבר מאומה לבעל הבית למוטוב
וער רע' ויש להשיב ולומר שמה שאמר המאמר שהאמהות שהיו קבורות
שכל א' מהן מעמדת ג' הקבר' הואת קברו' כפי מה שראו ממערכת מולם שתחלת
אמונתם היתה שגם שהוא ית' חדש את העולם והמציאו ונתן כח ביד המערכות
וזכא השמים והנה מה שהיה הוא שיהיה להתנהג העולם ע"פ הוראות ככני
השמים וככני ליהם כפי הכח הניתן בהם מאתו ית' בראשונה שזאת היתה אמונת
המאמינים הישרים שהיו באותם דורות' ואלם המינים והכופרים שהיו באותן
דורות לא היו מאמינים בכח כללי כללי' והסכרון שהיה ללאה אמונת בתחלת
קברתה הוא שהיתה מאמונת כפי אמונת אותם האנשים הישרים שכל אותם דורו'
ובאמור שהוא ית' משהיג עולמו עלפי מחברת הככבים כפי הכח שנתן הוא ית'
בהם בתחלת הכריאה ואלם לעשות הנהגה מחדש להמית אולי להטיב אולי להרע

אחד קומץ של חולין והחזיק לו טובה
אמר ליה אדוני הכהן אני נתתי לך
כדורוה לא נתן לך אלא קומץ ולי לא
החזקת טובה ולזה אתה מחזיק לו טוב'
אמר ליה אתה מחלקי נתת לי וזה
משלנו נתן לי ולזה אני מחזיק לו טובה'
בך לפי שהאמהות היו קבורות שזו
מעמדת ג' וזו מעמדת ג' וכיון שילדה
לאה בן רביעי' אמרה הפעם אודה
אתה ע"כ ז"ל ואיכא למודק במאמר'
זה לפי שאין המשל דומה למשל דבשלמו
הכהן לבעל הגורן כבוד של מעשר למה שהוא כחיוב והסכר עליו לתת לו במזנת
ארון הארץ ית' שעל מנת כן הנחילו השדה ההוא וכמו ששמעתי בשם הרב מהר"ר
אברהם עזריאל ז"ל על מה שנאמר בתורה אחר מנות הבכורים היום הזה ה' שתיך
מוצרך וכו' לומר שלא יקשה בעיניך עניני הבכורים המעשרות כי היום הזה ה'
אלהיך מוצרך כלומר קודם שתחל הארץ וא"כ מאחר שעל מנת כן אתה נוטל את
הארץ אין לך בזה שום טענותא ולפי זה אין להחזיק טובה למתן המעשרות כפי
המשל שאז"ל ואלם לבבי המשל לעמין לאה אמוגא אם היתה קבור שלא יוכל
לה בנחלה רק בכימים הללא אותם הג' כימים נתונים כתוני' המה לה מאתו ית' כדרך
מתנה זמניה ולמה לא תורה אליו ית' על הכל והלא כלם הם דומים לקומץ של
חולין המובא במשל' ועוד איכא למכרך על המאמר מעיקרו שהרי מיום כבן
ראשון אמר הכי ראה ה' כעניי וגומר וקראתו ראובן על שם המאורע וכן ג"כ כבן
השני אמרה כי שמעה כי שנאה אנכי וגומר וקראתו ג"כ שמעון על שם המאורע
לזכור חסדי ה' בקריאתם בכל עת ובכל זמן א"כ החזקת טובה מרובה איכא
הכא ולא דמי לכהן שנטל המעשר אשר לא דבר מאומה לבעל הבית למוטוב
וער רע' ויש להשיב ולומר שמה שאמר המאמר שהאמהות שהיו קבורות
שכל א' מהן מעמדת ג' הקבר' הואת קברו' כפי מה שראו ממערכת מולם שתחלת
אמונתם היתה שגם שהוא ית' חדש את העולם והמציאו ונתן כח ביד המערכות
וזכא השמים והנה מה שהיה הוא שיהיה להתנהג העולם ע"פ הוראות ככני
השמים וככני ליהם כפי הכח הניתן בהם מאתו ית' בראשונה שזאת היתה אמונת
המאמינים הישרים שהיו באותם דורות' ואלם המינים והכופרים שהיו באותן
דורות לא היו מאמינים בכח כללי כללי' והסכרון שהיה ללאה אמונת בתחלת
קברתה הוא שהיתה מאמונת כפי אמונת אותם האנשים הישרים שכל אותם דורו'
ובאמור שהוא ית' משהיג עולמו עלפי מחברת הככבים כפי הכח שנתן הוא ית'
בהם בתחלת הכריאה ואלם לעשות הנהגה מחדש להמית אולי להטיב אולי להרע

בהפך מהוראת המול מכלזבל לא באה לכלל אמונה זו בתחלה כי גם אברהם
 ע"ה אב האמונה בתחלה היה לבו נוטה לומר כן שמינו שאחר שנעשו לו כמה
 נסים ונפלאות אמר ה' אלהים מה תתן לי עד שאל הקב"ה לא מאזעגנימות שלך
 אברהם אינו מוליד וכו' וכמו שהארכנו בפי' המאמר הזה בדרוש ג' קחנו וכו' ובה'
 וא"כ לפי התחלת קברתה היתה קבורה שכל א' מהנה יש לה ג' ביים בהכרח
 מפאת מולה ולא תחפר ולא תעדיף וההוראה שהודית בתחלה בענין ראובן
 ושמעון לא היתה הודאה שלמה כפי האמונה הפאמנה להודות ולומר שהוא ית'
 עשה רצונו גם אם יהיה בהפך הוראת המול דק שהודית אלנו ית' שהביט
 בעיניו וראה שהיא שואה וההיגיה ע"פ מחברת מולה להקדימה בכניסה ההמה
 שהיו ראויות לה כדי להכניס אהבתה בלב אישה וא"כ איך הודאתה זו הודאה
 שלימה למה שהיתה כפי זאת הקברא י' ואולם בעת ראותה שהוא ית' הוסיף
 לה בן ד' תוקפת מאתו ית' במתנת חנם ובחן וחקד בהפך הוראת המול אז באה
 לכלל האמונה האמתית להאמין שהוא ית' ינהיג לאוהביו ולשומרי מצותיו כפי
 החקר והרחמים המגיעים מרצונו ית' איהם בהפך הוראת המול ושמוי המערכה
 מקצה אל קצה וכמו שאמר הוא ית' לאברהם אבינו ע"ה מאי דעתך דקאי דק
 במערב מהדרגא ליה למורח ולזה בתוקפת הכן ההוא הד' הדומה כפי המשל
 לקומץ הניתן לבחן מבעל הגורן אז הודית הודאתה בפה מלא ואמרה הפעם
 אודה את ה' כלומר הפעם שראו עימי הדבר הזה שלא די שהוא ית' מנהיג עולמו
 עלפי הוראת המול ועושה חקר בקדימה ואיחור וכמו שה' לי בכינים הראשונים'
 אלא שגם שהוא ית' עושה חקר לאלפים ולרכבות כביטול הודאת המול מכל וכל
 כמו שעשה לי בבן הזה אשר נתן לי בדרך חמינה מאתו כהיום הזה כברואה
 חדשה מה שלא היה בן בתחלת היצירה מיום היות המול והמערכה על זה אודה
 את ה' ואומר שהוא ית' הכח הכללי ושהוא ית' מנהיג עולמו כפימה שיוורו הכחות
 והמערכות ולו ית' החקר והרחמים בקדימה ואיחור כמו שעשה לי בראשונה וגם
 הוא ית' כפי חסדו ואמתו לאוהביו משקר באמונת המול לרכאו ולבעלו מכל וכל
 ועושה חקר לאוהביו בהפך מהוראתו כ' כמו שעשה לי בזה הכן הד' וע"כ קראתו
 לבן ההוא הד' יהודה להורו לרואי השמש מבאי עולם שטוב להודות לה' שהוא ית'
 מכלל כח המערכה והמול והוא שליט בעולמו ועושה כרצונו כברואה חדשה
 בכל עת ובכל זמן ושאיך ראוי לתלות עין דק אלנו ית' למה שאין למערכה ולמוז'
 רשו' בעצמם כי גבוה מעל גבוה שומר גו' ולזה מאחר ששם יהודה נקרא על ככה
 כל המאמין אמונה אומן בדבר הזה עלנו נקרא שם יהודה והוא כופר בעו' כפי
 האמת שלא ישא עיניו השמומה לראות השמש והירח וגומר אלא אלנו ית' מכוון
 ותחלתו הוא להתכנות בשם הנכבד והנורא והקדוש הזה לקרותו איש יהודי
 כלומר כמשך אחר שם יהודה כפי האמת ר"ל כפי כוונת אמונו שקראתו בשם
 ההוא על הכוונה הנו' כי עובדי הריק והאיך אמונתם הכוזבת היא באמת

מגלת ספר

משתים רעות גדולה וקטנה הגדולה שמתים הבח והממשלה לכחות הכבים
זהמולות ולכן כל א' מבלי אמונה זאת לקח לו לאלוה המול אשר נראה אליו
שהוא נפל בחבלו וגורלו ואינם מאמינים בכח כולל כללי והקטנה היא
המאמינים בכח כולל אך אמנה הם אומרים מה שהיה הוא שיהיה לא להוסיף
ולא לגרוע מכח המערכה וכן גב' האנשים הנכבדים המאמינים היו הולכים
בתחלה לט' קברות גדולה וקטנה והקטנה היא שגם שנתן ממנו ית' הכח
והיכולת למערכות כוכבי השמים ובקליהם ואין לו זה עבד' למה שהוא ית'
הכח הכולל על הכל והחקה והרחמים ית' להקדים ולאחר כפי רצונו ית' ליראו
ולחושבי שמו ואולם בשמירת המול שיהיה עומד לפי דרכו והאמונה הנכונה
וגדולה שבגדולות לשם ולתהלות היא מה שנקרא עליה שם יהודה וכדאמרן ולכן
אנשי ענתות העונים כנגד האפיקורקי' והכופרים ומוקרים עצמם על קדושת
שמו ית' ופופרים בעז' ככל חלקי אמונות רעות שלה גם בסלישות הנראים שהיא
קרובה לאמת כגובריא שין גוברין יהודאין המה הם הראויים להקראת יהודים
עט' יהודה הנקרא עט' ההודאה לה' הטוב והמטיב בהפך מהוראת המול אשר
להנוד' עליה נתקבר בשמו הטוב הקבה והמקובב כי שם יהודה יש בו שם הקווה
ובתוכו הד' שירצה לומר כי מזד העיתו בן ד' לאמו ולא היו לה בניס מפאת מזלה
כי אם ג' נתחייב להודות לשם י' דוד ית' שממנו נהיה כל הווה עבר והוא
ועתיד ומעתה נתבאר המאמר על הנכון כפי קיצור השערתנו ולאות שכלנו
ובא המשל כמו הנמשל עט' האמת והנדרק ומכח הקדמתנו זאת נתבאר הטיב
מאמרינו הנאמר על דריק גאולתנו וקיום עולמו האיש הטוב הישר הנקרא איש
יהודי בתארו והוא איש ימיני ביחכו ומה טוב ומה נעים מה שפירשו קצת
המפרשים שגם איש ימיני הוא לתאר אותו במחוגת הקדושה והטהרה שהיה
רחוק רחוק מהשמאל ומימינו כל ימוט עולם ועל' וכן הוכיחו זל' לדיוק מאמר
איש יהודי היה בשושן שמשמעתו שהוא היה לבד יהודי כפי האמת בכל הדור
ההוא והוא אמרס זל' במדרש איש יהודי וגומר וכי לא היה יהודי בשושן
אלא הוא אלא שהיה עובד בתורה כל ימיו ולא נטמא במאכל טמא לפי נקרא
יהודי וכן גב' במדרש העלוהו למעלה רמה בקולם ראשו השמימה כמה
שייחוקו לוי ייחוקי מרעה' והם ג' ייחוקים א' שלמות עצמו בתואר העולה למעלה
ראש מכל השלימות למה שהוא מדרך ומכיל אל כלם שהוא שלימות הענוה
ובאמרס זל' מה שעשתה חכמה כתר לראשה שנאמר יראת ה' ראשית דעת
עשתה ענוה עקב לקוליתיה שנאמר עקב ענוה יראת ה' שהכוונה לומר שהחכמה
לפי מעלתה לא תושג כי אם ביראה שהיא מדרכת אליה והיראה ענוה גם כי
קדושתה היא מדרכת אל החכמה וכש' לשאר המדות טובה היא כתר ועטרה
בראש החכמה כלומר קודמת אליה ובמאמר התגא כל שיראת חטאו קודמת
לחכמתו וכו' היא גם היא לא תושג כי אם בקדימת הענוה המדרכת אליה

וכש

וכש' לשאר השלימות החוקות כגלה ונמצא טובה בעשית היראה עקב לקוליתיה
 כלומר שהיא כחה אחריה ואוחזת בעקבה • וכנגד זה התאר חזל שקל מרדכי
 בדורו כמרעה' בדורו דכתיב ביה והאיש משה ענו מאד • ובמרדכי כתיב איש
 יהודי • והכ' השלמת הוולת בהשפעתו עליהם ממה שהטיב ית' אליו מה שלימות
 בעת מוולתו עד שהגיע אותו השלמות ההוא להשפיע לאחרים • כיון הוא
 האדם הבא אחריו ית' לדרך נתיבו ולסמור את דרכו במדת החקר • כי לו ית'
 החקר והרחמים להשפיע ולהטיב תמיד כל הימים יחד וכמאמר מורה דקנו ע"ה
 במעלת השלימים כ"ל מ' חזק זול צריך שתתעורר על טבע המציאות בזה השפעה
 להיות המגיע אלינו אשר בו נשכיל ויהיה יתרון שכלנו זה על זה והוא שיגיע ממנו
 לאיש אחד ויהיה שיעור הדבר ההוא המגיע לו שיעור שיסלימהו לאל זולת זה
 ואפשר שיהיה הדבר המגיע אל האיש שיעור שיספע על שלימותו להשלים זולתו
 כמו שקרה הענין כנמצאות כלם אשר מהם שהגיע לו מן השלמות מה שיגיע בו
 זולתו • ומזה שלא יגיע לו מן השלימות אלא כשיער שיהיה מכהיבו עצמו
 לא זולתו ובומר וכן לקמיה בפרק זה הוא ז' חוור על דברים אלו ומאריך בהם
 וכנגד השלימות הזה אמר מה מרעה' למד תורה לישראל חף מרדכי בן • והג'
 היא מעלה גדולה לשם ולתלה היא העולה על כל המעלות שהיא נתינת עצמו
 על הצלת הרבים שכך חפץ חקר הוא עד שרונה כאבוד עצמו כנגד טובת הכלל •
 וכנגד זה חזל מה מרעה' עמד בפרץ • ועמידתו בפרץ הוא כמ"ט ואם אין
 מחני נא מקפרך אשר כתבת • חף מרדכי בן שמקר עצמו ושם נפשו בכפו
 להצלת ישראל לכן נקרא הצדיק הזה שנכללו בו ג' אלה בני נח למקום ולבריות
 וכשם איש לומר שהוא כיחם האיש המודע כג' מדות אלה באומת ישראל
 ויש לנו לומר שכל המאמר נתכוון שהג' מדות האלה יכונן בשם איש לפי משמעות
 איש כפי הנחתו בראשונה הוא מענין אישות ולזה הודרך בעקב עונה ראוי
 הוא שיקרא בשם איש למה שנראה ממנו שעמד על גדר אישות וידע כי
 הוא אדם להכל דמה והוא מה שנאמר במרעה' והאיש משה ענו מאד מכל
 האדם וגו' כלו' שקבת עמותי המרובה כמה שחשב את עצמו מכל ספל האדם אשר
 על פני האדמה והוא מאמר התנא ע"ה מאד מאד הוי ספל רוח שתקת אנוש
 רמה • עוד מצינו שמשמעות איש הוא כאמר על המנהיג הוולת ומושל עלינו
 ש"ה האיש נקרא איש לגבי אשתו וכדעתם ז' על פקו' איש האל'ים ומה חזל
 איש ירושלים איש כרתותא • עוד מצינו שמשמעות איש כאמר על גבורת הלב
 והאמינות כמו שנאמר איש גבור חיל וכמו שאמרו כמות יתרו על מרעה' איש
 מצריה חילנו כלומר איש גבור חיל וכן מה שנאמר באיוב איש היה וכו' גלוי איש
 גאולתנו נתכנה בשם איש לרמוז אל הג' משמעותות הנו' שנכללו בו באיש המודע
 בשערי בית ישראל וגם כי בעל המאמר הביא ראיה אל כל אחת מהשלשה שהיו
 במרדכי כמו שהיו במרעה' עכו' הפקו' הזה כלל שלשת התוארים האלו בשם איש

מגלת ספר

הידיו וכו' ומנחם שבמלת איש רמו על שלשתם וכומו שנאמר בגדעון
 איש ישר וכן נאמר הלא איש אתה ומי כמוך בישראל ואחרי זה ראיתי להרם
 שמושיניו זל שפירש במאמר הזה דברים טובים וטובים דברי פי חכם חן וגם כי
 לפי הדיוק האמת דבריו זל דברי אלה הם הולכים ועולים לבגון א' למה שהם
 כלם הולכים לפטחיות הדברים ומשמעותן אולם לערכות הדברים דידה זל
 עדיכא מדריזי ואומר היה בשוץ הכירה רזל גב דרוס מלת היה למעלות
 גדולות ורמות והוא אומרם זל בדרש כל מי שנאמר בו היה מתוקן היה
 וכו' וכן גב אמרו כל מי שנאמר בו היה זן ומכונן היה וכן גב אמרו זל כל מי שנא'
 בו היה ראה עולם חדש וכבר בדרושים הקודמים הבאתי המאמרים האלה
 וכיארנו כוננתם עמוד עליהם והתבונן בהם וכוא תכוא ברנה נושא אלומות
 השבחים וההודאות אליו ית' אשר מיום היות היצירה שם נפשונו בחיים ולא נתן
 למוט רגלנו כי זהו כוננת אמרם זל מתוקן היה וכן גב הוא ית' מהפך עולמות
 ועושה קולמות להצלתנו ולפריון נפשותינו זהו כוננת אומרם זל ראה העולם
 חדש וכדאמרן התם באריכות ואמר איש יהודי ואמר גב איש ימיני שהיה די
 באיש אחד זל לפי הפשט למה שכותבי המגלה ע"ה הזכירו לו שני יחסים א'
 יחוס הלוי והכברה והוא אומר איש יהודי שהיה נכלל בשבט יהודה ובחברתם
 לפי שהגלה מירושלם עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה שמוה
 ידענו שהיה אחד מיוחד מהאנשים הגולים עם יכניה שהם החרש אלף והמקגר
 אף ואמר דלגבי הייחוס הזה היה איש יהודי ר' איש גבור חיל מדע שמו בשערי
 בית יהודה שהיה בחברתם וגם כי זה עם הלוי והוא מאוחר בזמן ומהראוי היה
 להקדים לו שם העצם ושם יחוס השבט אכן למעלתו הקדימו וה"ב הוא שמו
 העצמי מרדכי ויחוס שבטו ימיני ר' לשבט בנימין ואמר גב ביחס הזה איש
 ימיני ר' שהיה איש חשוב ומדע שבט בית אביו שהם שבט בנימין יומה שהזכיר
 שם אבותיו בדלוג משמעי לקים שהיו בנייהם כמה דורות כמו שתראה בתרגום
 הנה הם זל חששו לזה וקאמרי דלדרשא קא אתי דהכי איתא בגמרא ב"ה נפשך
 אי לייחוסיה קא אתי לייחוסיה וליוזל וכו' תנא כלן נקראו על שמו בן יאיר שהאיר
 את עיני ישראל בתפלתו בן שמעי בן ששמע אל את תפלתו בן קיש שנקס
 על דלתי רחמים ופתחו לו עב' זל ואיכא למידק בדבריהם אלה שלפי
 הנראה שהג' תארים כלם הם מענין אחד דהיינו שהאיר את עיני ישראל בתפלתו
 היינו ששמע אל תפלתו היינו שנקס על דלתי רחמים ופתחו לו וא"כ לפי
 זה היה לו לומר בן יאיר ולשתוק ומינה שמעי שהאיר וששמע ושנקס שכלם
 בכלל הארת העינים וזל ראוי הוה אמר קרא הכי ר' בן יאיר לבר לא הוה
 אתינא למדרש מינה כלל משום דהוה אמינא דלייחוסיה על שם אביו קא אתי
 בדרך כל בני אדם וגם אם היה מוקיף ואו' בן שמעי לא הוה אתינא למדרש
 מינה כלל משום דהוה אמינא נמי דלייחוסיה על שם אבותיו קאמכוין קרא דהא

קדמי עובא איבא הכי לייחוקי בא בובאב האב * כמו ובכל אל בן אוריבן
 חור וגומר וכן רבים באמתחות המקראות אולם עתה כאשר ראינו שהוקיף לו
 בן קיים ואם היתה תוספתו כפי הקדר לא היה כ"כ מה שזכיר ולא הוינא מדרשי
 להו ואי הוינא מדרשינן להו הכי דרשינן יחס לויחא לאכינו יחס לשבטו כדאמרי'
 בזריקייא אחריבני' ואלם כמה שקיש הוא רחוק משמעי בכמה דורות ועבד
 הזכירו * אל לאו לייחוקו על שם אבותיו קא אתי אללא למדרשינהו ולומר שמה
 שהזכירם גם אם הם ברחוק אב ת שהכוונה בזה אינה אללא לקפר בשבחו של
 זריק זה שהגדיל לעשות בנס זה שנעשה על ידו ושנתכוון הכתוב באומרו' יאיר
 לומר שהאיר את עיני ישראל בתפלתו וזה מצד זכותו כי לא היה בדורו מגיץ על
 הדור אללא הוא וכדדרשי רז"ל בפסוק ומרדכי ידע את אשר נעשה לו ז"א בן שמעי
 שרצה בזה לומר ששמע האל תפלתו ולמעוטי אחרים * וגם הודיענו הכתוב
 באמרו בן קיש שכ"כ היתה הגזרה ההיא שינא' מלפמיו ית' עד שקבר דלתי רחמיו
 * וזכא הוא והקיש על דלתי הרחמים ופתחו לו על צד ההכרח וכמעט שבטל
 את רצונו כב יכול כמה שהדיח את הרעה ההיא מעל ישראל והקיב אותה לראש
 פרעות אויבים וכמו שנתבאר בדרוש הד' ונמצא שקבב לאנשי דורו ג' דברים
 ככלאו מהם בזמן ההוא * הא' שהיו נעדרי אורה רק בחשבה יתהלכו ועליהם
 נעתם ארץ ובא הוא והאיר להם והאיר שמשם באופן שהעם ההולכים בחשך
 דאו אור גדול ולז"א ז"ל בן יאיר שהאיר את עיני ישראל בתפלתו * ועל דרך מה
 ששלחו לחוסי המעגל ואמרו לודור שהיה אפל והארתו שנאמר ועל דרכיך נגה
 אור * וה"ב שהיו ישראל בהגיע הכתובים אל כל מדינה ומדינה פניהם ארצה
 בכלמים ונחפרים אין להם פה להשיב ואין מהם דובר דבר בפני האומות וכמו
 שא"ל במדרש היה א' מישראל יוצא ליקח ליערא של רק היה הפרקי הזה חונקו
 ואומר לו למחר אני הורגך וכו' וכמו שבא זה בדרוש הד' על פתיחתם ז"ל שפתחו
 להאי פרשתא לולא ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם וכו' וזריק זה עשה להם כמה
 שהרבה עליהם תפלה ותחנונים עד שהיתה להם לאומות להפך שנפל פחד
 היהודים עליהם * והיורדים מעמי הארץ מתייהדים מתוך פחדם ושאתם *
 והיה זה להם כמה ששמע האל ית' תפלת אקידו שמתוך שמיעת תפלתו נאמר
 בוכי האיש מרדכי גדול בכית המלך ושמעו הולך בכל המדינות וכו' ומצד זה
 היו דברי ישראל בכל המדינות נשמעים ביתר שאת וכחד ודערה על כל העמים
 וכדאמרו * וה"ג והיא העולה על כלנה שהיו הדור ההוא חייבי כלייה ח"ו כי
 חטאם ענה כס וכמו שביארנו למעלה במאמרם ז"ל שאמרו שזו תלמידיו לרשע
 וכו' ובא הוא והקיש על דלתי רחמים ועשה לישראל כהערת הוא שנתעוררו גם
 המה בכללם לדרוש רחמיו ית' והיתה להם התשועה הגדולה ההיא בתשובתם
 הרומתה וכמו שיבוא בה בפסוק ומרדכי ידע את כל אשר נעשה וגומר ובפסוק
 הבא אחריו ונמצא מעתה לפי מדרש רז"ל שהקדר הזק הנאמר בייחוס זריק

מגלת ספר

גאולתימ שהוא רמוז על שם מעשיו ורכ טובו לבית ישראל וגם זל לפי
הפסט שהדילוג הזה נרמז בו ג' מעלה רמה בענין הדדיק הזה ע"ה שבה הכתוב
לו שלא היה דריקו שלגאולת עולם מתייחד ומתייחס בעצמו שהוא מזרע המלוכה
ולומר שהוא בן שאול המלך שכשהיה מוזכר יחס אבותיו את דבר המלוכה לא
הגיד רק היה מוזכר קיט ולמעלה ראש כאלו אינו בן שאול וגם יש לומר והוא
ג' טעם ככין לאומרו איש יהודי ואיש ימינו למה שכבר ידענו הקנאה שהיתה
לשאול המלך מדוד בחשבו כי לו אף המלוכה וכמאמרו ליהונתן כמו והקנאה
היא בוראי הנחילה לבניו אחריו ונאצאו לבד מיהונתן השלם באהבתו עם
דוד שאינה תלויה בדבר וכמו שמצינו ראינו דבר שמעי בן גרא לדוד בעת אשר
מוצא כביר ידו לחרפו ולגרפו ולקללו קללה נמרצת ואולם זה הדדיק דרקות אהב
לא בחר לנחלה לו ולדבקה דבקות נפשי אלא עם אנשי זרע בית דוד ועם שבע
יהודה בכלל שעל זה נקרא איש יהודי עם היונו איש ימינו והנה הוא לרוב
דבקותו עם אנשי בית יהודה בכלל ועם זרע בית דוד בחר לכפשו שיהיה גולה
מיורשלים וגומר עם יכניה מלך יהודה ולזה היתה כוונתם זל להפליג בטובת
דדיק זה באומרו אשר הגלה אמר רבא שגלה מעצמו לומר שהיה דבק בחברת
בית דוד כ"כ עד שגם אס לא היה רוצה שלא להגלות עמהם היה מוצא לעצמו
עכ"ז גלה מעצמו שכח למות באשר ימותו ובאשר ילכו ילך ולכן גלה מעצמו עם
החרש והמקבר ואנשי בית דוד ונקרא על זה איש יהודי וכמו שכתב הראב"ע זל
בעבור שהיה ממלכות יהודה נקרא בן ולזה השלים ביחס אבותיו ואמר בן
קיש ולא הזכיר שאול לומר שלא היתה בלבו טינא על ענין המלוכה כאלו אינו
מכינו של שאול אלא בן קיש דלכבי קיש עדין לא היתה מלכות על מה שתחול
הקנאה והשנאה ביניהם והזכיר שמעי לומר שגם שהיה בן שמעי המפורסם
בקנאה הריא עכ"ז הוא היה חושב את עצמו בן קיש ולא בן שאול ובאמרו וה"ו
זכריהן קדוקן זל נתן טעם לשבח בדרך אחרת על מה שלא נזכר שאול ביחס
אבותיו של דדיק זה קרא מעל כפרו ותשמע אמרו כי נעמו ואמר ויהי אומן
את הדקה וגומר הודיענו בזה שהיה דדיק זה איש חקד ורחמים ומקריב את
קרבוניו שהיא מדה טובה וחשובה כמו שכתב הרלב"ג זל בפי מגלה זאת בתועלת
ז"ב שמתוך רחמיו המרובי נתן דעתו לשיהיה הוא בעצמו וכבודו אומן את הנערה
הזאת למה שהיתה יתומה כי אין לה אב ואם וכדרשתם זל עברתה אמה מת
אביה וכו' וגם כי לפי מעלתו היה לו ליתנה לאומנים והוא יתן את שכרם עכ"ז
לא רצה לטפל בה אלא הוא בעצמו ואמר ויהי אומן את הדקה הרלב"ג זל כתב
ויהי כמו והיה וטעמו זל בזה לפי שהאומן אינו נופל אלא על זמן הקטנות ועל ימי
ההנקה וכמו שנאמר כאשר ישא האומן את היונק וכמו שנאמר בנעמי
ותשיתו בחיקה ותהי לו לאומנת וכדרשתם זל על פקוק ואהיה אצלו אומן אומן
פרגו וכו' ובאותו זמן שהוא מדבר עליו הפסוק אחר כבר היתה גדולה

בשמים וכס לדרשתם זל • וינתה לה מתורת אימון • ואיך נאמר ויהי אומן ולוה
 תנין הוא זל כמה שהקבו ויהי המורה על ההוה לוהיה שהוא מורה על העבר •
 ולד"ה שהכתב יונח במשמעותו והיה הכוונה בלומר שמרדכי ע"ה כל כך היתה
 קדושתו ותוספת חנינותו עד שגם שגדלה הכת הוהא בתני כל כך ואינה נריכה
 חליו לא כלו רחמיו ממנה והיה חומל עליה בימי גדולתה ומנהלה ואומנה כאשר
 היה עושה לה בימי הנקמה ובימי קטנותה ולכך נאמר ויהי אומן גם על אומן ומן
 שנלקחה ממנו והוא מה שנאמר בה כהיותה בבית המלכות ואת מאמר מרדכי
 לקתר עושה כאשר היתה באמנה אמו • לומר שעד עת לוקחה ממנו היתה
 אמונתו וכות חנינותו • וכתב טעם לאימון הוה שהיה על זה האופן מזד ד' דברים
 הא' למה שהיתה בת דודו ט"רל שבעבוד הקורח גאלה ונעשה אומנה • והשני
 כי אין לה אב ואם כדדרשי זל כשעברה בה אמה וכו' שלזה נתעדרו רחמיו עליה
 כי תר ונתן דעתו עליה שהוא הוא בעצמו יהיה אומנה למה שאין לה אב ואם
 הג' והנערה יפת תאר וטובת מראה שלזה נטפל בה גם בימי גדולתה למה
 שפחד בלבבו פן יפגעו בה זרים מזד יופיה • והכוונה יעשו את אחותו וחרפה
 ישא על קרובתה • והד' וכמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לכת • רוצה לומר
 שמוחות עת שמתו אביה ואמה לקחה מרדכי לו לכת • כלומר לששהיה בתו ממנו
 ולא בדרך אומן לכד ולכן לא הלכה אנה ואנה ממנו ועדין היא אומנה בעת אשר
 לקחה ממנו בדרך הכנות שלא יצאו מרשות אביהן חלא לבית בעליהן • וכוה
 בר הקפק הנראה בפסוק באמרו וכמות אביה ואמה לאחר שאמר כי אין לה
 אב ואם • וזל אמרו לקחה מרדכי לו לכת לבית • ולפנים יתבאר זה בע"ה •

ובמדרש אשרי שומרי משפט עושה זדקה ככל עת • איזהו עושה זדקה ככל
 עת וכו' ומקמי לה זה המגדל יתום בתוך ביתו דאפילו על פרוקה שמאכילו קרי
 ליה עושה זדקה ככל עת • והוסיף המדרש ואמר דבר אחר אשרי שומרי משפט
 זה מרדכי • עושה זדקה ככל עת שגדל יתומה בתוך ביתו • אמר דוד לפני הבה
 דכשע' זכרני ה' כרצון עמך בשעה שתעשה תשועה לישראל עי' מרדכי ואקתר
 בשעה שבקש המן להשמיד את ישראל ושקל עשרה אלפים בכרי כסף עי' עושי
 מלאכת אהש רוש דכת' ב' ועשרת אלפים ככר כסף אשקול וכו' • ואיכא למידק
 בדבריהם אלה למה שהם זל בתחלה היתה מבקשתם במאמר הכתוב שאמר
 עושה זדקה ככל עת דהיינו המגדל יתום בתוך ביתו ונכלל בוה כל חסיד וקדוש
 שבא לידי מדה זאת וסיבא ואם כן מה לו עוד למדרש לומר ד"ל וכו' זה מרדכי
 זה לא הוא היה בכלל ולמה יצא מן הכלל להדרש בפני עצמו • וכן גם כן איכא
 למיפדך כמה שהוסיף ואמר אמר דוד וזכרני ה' כרצון עמך וכו' מה שייכות יש
 בפסוק זה להאי עניינא דקא דריש מיניה • ועוד איכא למתמה על היתרון
 זה התוספת שתפט כעל המדרש זל במדרשו זה באמרו בשעה שתעשה תשועה
 לישראל וכו' בשעה שבקש המן להשמיד וכו' ושקל עשרה אלפים וכו' שנאמר ועשרת

מגלת ספר

אלפים שדבר זה הוא זהתמיהות הגדולות דרמי הא תנא על כללא גמרו אנשי
קראי דמגלתא דמוקאמר כרישא בשעה שתעשה תשועה גדולה לישראל על ידי
מרדכי ואקתר אכני ירעיון וגמרינן גיפא דיעובדא היכי הוה שהוא בשעה שבקש
המן וכו' והנה אחר ימים רבים אשר היה המדרש זה מגומגם כפינו דרמינן ביה
תיגרא כדקאמרן כאו לדינו דברי הראש זל וראינו שהשיב הוא זל על מה שהק'
לנו כמה שעה המדרש דבר אחר למדרשיה על מרדכי בפרט והלא הוא היה
בכלל וכו' שההכרח בזה הוא מדיוקא דקרא דקאמר עשה זרקה בכל עת שהוא
לשון יחיד ואם כן אינו מוסב כנגד כל העשה דבר זה רק הוא מדבר על יחיד
בפרט שקיים מנוה זאת כראוי ומי הוא זה זה מרדכי וקשיא לי טובא בהאי
מלתא דאמר מר שהרי עושה זרקה כתיב ר' שהיא נקוד קמץ קטן ונמוז דקיפיה
דקרא דקאמר עושה כקף הוא כלשון רבים כרישיה דקאמר אשרי שומרי משפט
ואין עושה זה כמו עושה משפט יתים וגו' רבי' כמוהו שנקודי' כפך שהם בודאי ל'
יח' וא"כ הקושיא במקומה עומדת אשר למה המדרש אמר דבר אחר למדרשיה
בפרט על מרדכי והלא עושה כתיב בקמץ קטן שהוא לשון רבים ויותר היה טוב
לו לבעל המדרש ע"ה להניחו בכלל הרשין כמשמעותיה דקרא' ולפירכא
תנייתא דקאמרן מה הוא השייכות שראו זל כפקוק וזכרני ה' מענין אותה דרשא
שדרשו ממנו' השיב הוא זל ואמר לא קש' שכוונתם זל למידרש קמוכי דמקמיכו
דהי קראי שמע מינה דתרווייהו בחד עניינא קא משתעו דקרא קרא קאמר
אשרי וגו' עושה זרקה וגו' דהיינו מרדכי שגדל יתומה שעמדה להם לישראל
לגאולת עולמים והסבה במציאות מרדכי ע"ה שגדל יתומה זאת' הוה דוד ע"ה
דלא קטליה לשמעי ומחל על כבורו ואמר היום אל יומת איש בישראל דהיינו איש
יהודי כדרדשי זל ולזה כשהזכיר דוד ע"ה גדול היתומה היא שהיה על ידו של
מרדכי דאתי מחמתיה סמך ואמר וזכרני ה' ברצון עמך' כלומר זכרה לי אלהי
לטובה ופקוד אותי ברחמים למה שהייתי אני סבה וגרמא בתשובתן של ישראל
שלא הרגתי לשמעי כעת מרדו עלי או הן תורף דבריו ואמריו כי נעמו דברי פי
חכם חן' ואולם הוא זל לא נחית לקפיקא תליתאה מיתורא דלישא כדקאמרן'
ולא ניחא מהאי פירכא כטעמא דיריה זל' והמסתבר ל'ד לומר שההכרח
שהכריח לבעל המאמר לומר דא ולמדרשיה לקרא על מרדכי ע"ה בפרט הוא
למה שכתחלה לא הביאו למדרשיה להאי קרא כדדריש ליה לא הכרח הקושיא
שהוקשה לו כפקוק באומ' עושה זרקה בכל עת ובקש דרדים למנוח בהם מרגוע
למאמר עושה זרקה בכל עת ולא מצא דרך ישרה להעמידה אלא במגדל יתום
בתוך ביתו וגם כדרך זאת הוקשה לו שגם אם גדל יתים בתוך ביתו אפשר הוא
שיתגלגל אותו היתום ערום כלילה וכי צריך הוא אותו בעל הבית המגדל את
היתום לשיהיה נכב עליו לשומרו יומם ולילה' והשיב בעל המדרש לזה שדוד ע"ה
שאמר עושה זרקה בכל עת דלאו דוקא קאמר דבריו אלה אלא הם על פי מלותיו

ית' ש' הוא עושה חסד לשלמים מחמד מעט אשר יעשה האדם וחי כפי יכולתו כש'
 עשה הרבה דברת כוונה עוכה אזיל קב"ה שלא נתנה תורה למ"ה והאדם המגדל
 יתום בתוך ביתו מתוך פרוקת לחם שמאכילו קריקן ביה עושה זדקה ככל עת גס
 אם אי אפס' להיות ככל עת ממש שאפס' שיתגלגל ערום כלילה וכו' לפי שהעמיד'
 למדה זאת על זר החסד מאתו וכאמור למה שאי אפשר לומר ככל עת ממש לזה
 עשה חלוקה אחרת במה שכתב לו איש כלבבו שהוא מרדכי ע"ה שמוציאו לו שקיים
 המצוה הזאת בגידול היתומה ההיא בתוך ביתו באופן שיאמר בו עושה זדקה
 בכל עת ממש שמיום זאתה לאויר העולם שת אותה כחיקו והיה אומנה ומגדלה
 יומם ולילה ומוכל לומר עליו עושה זדקה בכל עת ממש וכמו שמוציאו שהגיעו
 רחמיו עליה עד כשלא מצא לה מניקה לילה אחת נתן לה השד שלו ועושה זדקות
 ה' הרוחה ללבב המשיך לו חלב ויניקה חלבו הטעור והקדוש כדאיתא התם כ"ב
 פ"ל ולק' מדקאמ' קרא עושה זדקה וגו' בקמץ קטן שהוא מורה על הרבים ואיבו
 קא דריש לזה על מרדכי היחיד ומיוחד במדה זאת דגם אם דוד ע"ה הוא מדבר
 ברוח קדשו יתברך ומלתו על לשונו בעד מרדכי ע"ה שקיים מצוה זאת בכל עת
 וכדאמרו חפ"לו הכי כלל ואמר כלשון רבים אשרי שומרי משפט עושה זדקה וגו'
 לכלל אחרים אם אפשר להם לבוא לידי מדה זאת כדרך שבא חליה מרדכי
 שהדבר ההוא הנפלא מאחר שראינוהו שיצא אל המציאות פעם אחד אם כן
 הוא אפשרי המציאות לבוא ולהמציא פעם אחר פעם ולכן כלל כלשון רבי' אשרי
 וגו' שהוא רומז אל מרדכי בייחוד ואל כל הבאים בשערי זדקה זאת כמוהו ולמה
 שראה דוד ע"ה שהגידול ההוא היה אור ורוע לזדקן זה לצאת ממנו אורה וגאולה
 לאומה הנק' קדושה החזיק טוב' לעצמו שהוא היה בזדקת גפשו כבה רחוקה
 גוה במה שלא המית את שמעו ולזה קמך ואמר זכרתי ה' כרזין עמך וכדאמרו
 מושמיה דההוא גברא רבה זכר לברכ' גאולת מה שהוקיף בעל המדר' להאריך
 לשון ולומר על ידי המן ששקל וכו' ולמיתתי קראי' אל שכחתי בזה למידע גורה
 שזה דעושי עושה דהבא כתיב עושה זדקה ככל עת ובשקלי המן כאמר אשקול
 על ידי עושי המלאכה וי'ל שבהת ההיא עשייה דעושה זדקה בכל עת
 כתבטלו שקלי המן דכתיב ביה אשקול ע"ה עושי המלאכה והחזיק טובה לעצמו
 במה שהיה הוא הקבה וכו' וגם לפי זה אכת' איבא למיפרך מהטבו ייתורי
 אחריני דקאמר בעל המדרש הוכר ראיל גורה טובה אתא כדאמרו לימא בשעה
 שאמר המן אשקול על ידי עושי המלאכה ולישתוק ומאי ושקל עשרת אלפים
 דקאמר והוקיף לומר שכאמר ועשרת אלפים אשקל וכו' ולכן יש להשיב בדרך
 אחרת להיהא פרכא דפרוכין מה שייבתראו אל הפקוק זכרתי ה' וכו' לענין זה
 שדרטובה כפי אותה דרסה ואגב תרגום דהאי יתור' וגם כן הכי ייתורי דקאמר
 ויהי ס'ל סדר עליו השלום ראה ברוח קדשו יתבר' אשר דברה בו זדקת ה' אשר
 עשה זדקן זדקות אהב באותו גדול מגדל היתומה ההיא בתוך ביתו שהיה להם

מגלת ספר

לְיִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּעָה גְדוּלָה וּפְדוּקָן כַּהֵימֹם הַזֶּה וְלוֹה קִמְךָ וְאָמַר זְכַרְמִי ה' כְּרַצוֹן עִמָּךְ
זְכוּ רֹזְנָה לֹמַר שְׂבָקָם מִמֶּנּוּ יִתְכַבֵּר לְזִכּוֹר לָנוּ גַם הוּא רִצְוָנו הַטּוֹב וְנִדְקַתָּנוּ אֲשֶׁר עָשָׂה
בְּמֵה שְׁהַקְדִּים גַּם הוּא רַפּוּיָה גְדוּלָה לְמַכְתּוֹ שֶׁל הַמֶּן עַד שֶׁהִיָּה הוּא בְּכֹל
הַמוֹשִׁיעֵי הָאֵמָה שֶׁהִם מִרְדְּכִי וְאֶקְתֵּר וְזֶה כְּמֵה שְׂמִינֹם שֶׁהוּא נִתְדַבֵּר וְהִכִּין לְכַיִן
הַבֵּית גַּלְפֵי כְּרִי וְזֶה בְּאִפְרַיִם וְשֵׁפִי כִכֵּר כֶּסֶף מוֹקֵק שְׁעָלוּ כֻלָּם לְמַסֵּף י' אֲלֵפִים
וְנָח בִּישׁ בְּאוֹתָהּ נִדְבָה וְיִתְנַדְּבוּ שְׂרֵי הַלְבוּ ג' וְזֶה בְּכַרְיָה שֵׁפִי וְכֶסֶף כְּרִי י' אֲלֵפִים
וְלֹא זְכַרְמִי ה' כְּרַצוֹן עִמָּךְ שֶׁזֶה רִמּוֹ כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל בְּכֻלָּם שֶׁהִיָּתָה נִדְבַתָּ עֲשֵׂת
אֲלֵפִים כְּכַרִי כֶּסֶף לְבַד מִהַזְּכִי וְלֵמָה שֶׁהִיָּה הוּא עֵה הַמַּעֲרָר אֶת לְבַם לְדַבְּרָה
הֵהִיָּא עַד שֶׁהִבְיָאוּהוּ כְּרַצוֹן טוֹב וְהִכְיִוָה לְעַבֹדֶת בֵּית הָאֱלֹהִים אֲמַר זְכַרְמִי ה'
כְּרַצוֹן עִמָּךְ רֹזְנָה לֹמַר זְכַרְמִי לִי אֱלֹהֵי לֵט בָּה שְׂאֵנִי אֲכִי הוּא הַקְּבִי בְּאוֹתוֹ רַצוֹן שֶׁל
עִמָּךְ שֶׁהִתְנַדְּבוּ כֹו אֹתָהּ נִדְבָה וְלוֹ עֲצֻמוֹ שֶׁהִיָּתָה נִדְבַתָּ גַם בֵּן כְּפִי כֻלָּם יוֹתֵר
מִהֵמָה אֲמ' וּפְקִדְמִי בִישׁוּעַתְךָ וְהַכּוֹנֵה לָנו שְׂדֵרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִתְכַבֵּר שׂוֹכֵר גַּם הוּא לְטוֹבָה
בְּאוֹתָהּ תַשׁוּעָה שֶׁל הָאֲדָם הַגְּדוֹל הַעוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכֹל עֵת כְּמֵה שְׁהַקְדִּים הוּא
וְהַקְּבִי לָנו הַפְּרָקְלִיעַ הַגְּדוֹל כְּנִדְבַתְּ וְנִדְבַתָּ הָעַם מִקְּפֵר עֲשֵׂת אֲלֵפִים כְּכַרִּים זֶה
פְּעֻמִּים שְׂאוֹתָם עֲשִׂירוֹת אֲלֵפִים כְּכַרִּים כְּטָלוּ וְדִכְאוּ לְאַרְץ עֲשֵׂת אֲלֵפִים דֵּהֶמֶן
שְׂאֵמֵר לְשָׁקוֹל עַל יְדֵי עֵשִׂי מִלְּאֶכֶת אֲחֻשְׁרוּשׁ וּנְפִיקִית וּדְקִית וְאֲשַׁכְחִית
מִיִּלְתָּא יְקִירָא מִדְּכַרִי רִזְל קִיּוּעַ וְעוֹד לְדַכְּרֵנוּ אֱלֹהֵי הוּא אֲוֹמֵרס ז'ל כְּמִדְרֵשׁ רַבָּה
ז'ל זֶשֶׁ הַצּוֹר תַמִּים פְּעָלוּ וְגו' לֹא הִנִּיחַ הַקְּבִי פִתְחוֹן פִּה לֵאמֹר וְכו' עַד נִתַּן לְדוֹד
עוֹשֵׂר וְהִכְיִנוּ לְכַיִן בְּה' נִתַּן לְהֶמֶן עוֹשֵׂר וְלִקַּח אֲוִמָה לְטַבְחָה וְכו' זֶה מוֹרָה
שְׁעִיִר דוֹד עֵה הִיָּה לְרִאִיָּה וְלִזְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד עוֹשֵׂר הֶמֶן וְכוֹה נִתְּיִשְׁכּוּ
דְכַרִי רִזְל וְגַם אִם בְּאֵנוּ לְכֻלָּל הָאֲרַבְתָּ מֵעֵנִית אֵין קְפִידָא בּוֹה אִם הוֹעֵלְנוּ מֵעַט
בִּישׁוֹב דְּכַרִּיָּהֵם עֵה וְאֲמַר וְהִיָּא אֲוִמָן אֶת הַדְּקָה הִיא אֲקַתֵּר רִזְל כְּגִמְרָא דְרֵשׁוּ
תְרֵי שְׂמוֹת הֵלְלוּ דְאֲמַר קִרָא לְטַבְחָה שֶׁל אֶתָּה צְדָקַת לֹמַר שֶׁהִיָּה לָהּ שְׁלִימוֹת
הַשְּׂכָל וְשְׁלִמוֹת הַמַּעֲשֶׂה וְנִעֻמּוֹת הַצּוֹרָה וְשְׁלִמוֹת הַקְּיָמָה וְהוּא אֲוֹמֵרס ז'ל רַבִּי
מֵאִיר אֲוִמֵר אֲקַתֵּר שְׂמָה וְלֵמָה נִקְרָאת הַדְּקָה עַל שֶׁס הַגְּדִיקִים שֶׁנִּקְרָאוּ הַדְּקִים
שְׂנֵאֲמַר וְהוּא עוֹמֵד בֵּין הַדְּקִים וְזֶה כְּנֶגֶד שְׁלִימוֹת הַמַּעֲשֶׂה וְהַמְדוּת ר' יְהוּדָה
אֲוִמֵר הַדְּקָה שְׂמָה וְלֵמָה נִקְרָאת אֲקַתֵּר שֶׁהִיָּתָה מִקְּתַרְתָּ דְּכַרִּיָּה וְכֵן הוּא אֲוִמֵר אֵין
אֲקַתֵּר מִגְּדַת מוֹלְרְתָה וְגוֹמ' וְזֶה מוֹרָה עַל שְׁלִימוֹת הַשְּׂכָל שֶׁאֵין לָךְ שְׂטֵר מִקְּוִיִּים
בְּחוֹתְמֵי מוֹרָה עַל שְׁלִמוֹת הַשְּׂכָל כְּמֵדָה וְאֶת ר' נַחֲמִיָּה אֲמַר הַדְּקָה שְׂמָה וְלֵמָה
נִקְרָאת אֲקַתֵּר שְׂאוֹמוֹת הַעוֹלָם הֵי קִרְיָן אֹתָהּ עַל שֶׁס אֲקַתֵּר וּפִירֵשׁ רַשִׁי ז'ל
אֲקַתֵּר יִרַח כְּלֹמֹר יִפֵּה לְכַבֵּה הִנֵּה זֶה מְבֹאֵר עַל נִעֻמּוֹת הַצּוֹרָה וְשְׁלִימוֹת
הַכְּרִיאָה בֵּן עוֹזֵי אֲוִמֵר אֲקַתֵּר שְׂמָה וְלֵמָה נִקְרָאת הַדְּקָה מִפְּנֵי שֶׁהִיָּתָה לֹא
אֲרוּכָה וְלֹא קְצֵרָה אֲלֵא בִישׁוּמִית כְּהַדָּם וְזֶה מְבֹאֵר לְשְׁלִמוֹת הַקְּיָמָה וְהַנְּוִי וְכֹאֲוִמֵר
ז'ל עַל פְּסוֹק וַיִּתֵּן לְאֲמַתְךָ זֵרַע אֲנָשִׁים וְגו' וְגַם שְׂנַחֲלֵק רִזְל כְּאֵלָה הַשְּׂנִי שְׂמוֹת אֵי
זֶה מֵהֵם טָם הָעֵגֶם וְאֵי וְהוֹטָם הַתָּאֵר הַעוֹלָה מִדְּכַרִי כֻלָּם דְּכֹוֵלָה אֵי תִיבָהוּ בָה

ור'בכ הוסיף לה מעלה גדולה באמרו ירקרוקת היתה וחיט של חקר מטיק עליה
 לומר שהחן ההוא לא היה טבעי מצד תארה אלא חן אלהי נטוי על ראשה כלו
 אומר כבוד וכמו שיתבאר בפסוק ותהי אקת ר נשאת חן בעיני כל רואיה * וגם
 כמה שאמר ר'בכ ע"ה שהיתה ירקרוקת ל' שאינו אומר שלא היתה בצורתה
 ובאכריה יפת תואר שהרי הפסוק אומ' והנערה יפת תואר וטובת מראה * ואל"ס
 הכוונה ממנו ע"ה לומר שגם שהיתה בצורתה ובק מתה יפת תואר וטובת מראה
 עכ"ז מתוך חקירותה ופרישותה היתה מקגפת עצמה בתעניות ופרישות ממלי
 דעלמא עד שהיתה מתכחשת ובעת בוא דכרו ית' להבן אותה ולקערה לגאלת
 עולמי הט"ה ליה חקר ותהי אקת' נושאת חן בעיני כל רואיה כי הוד והדר לכבושה
 ממלכות מלכותו ית' שלבשתה כמו שיתבאר בפסוק ותלכש אקתר מלכות * ואמ'
 היא אקתר ר"ל דרטהו לשבחה של דקת זאת לומר שהיתה מחזקת בדקתה
 אחר בואה לבית מלכות כמו שהיתה מקודם והוא אמרם ז"ל היא אקתר בנערות
 היא אקתר בוקתה משכבסקה למלכות היא אקתר עד שלא נכנסה למלכות *
 וזה יתב' ע"ד מה שביארנו במאמרם ז"ל שאמרו ה' הוא לטובה וכו' * ואמר כי אין
 לה אב ואם והוסיף לומר ובמות אביה ואמה גם אם פירשנהו למעלה במקור לפי
 פשוטו ר"ל חששו ללייתור זה ואמרו דלדרשא קא אתי והוא אז"ל בגמרא עברתה
 אמה מת אביה וכשנולדה מתה אמה הכוונה מהם ז"ל לומר שמה שאמר הכתוב
 כי אין לה אב ואם והוא מיותר לפי שדי לו לומר ובמות אביה ואמה והס' כי לא
 להזכיר כי אין לה אב ואם הכוונה לכותבי המגלה ע"ה בזה לומר שהיה נעדר
 ממנה מעת מציאותה בעולם שם אב ואם וזה היה כמה שכשעה שעברתה אמה
 וכו' והנה הם ז"ל דייקו בדבריהם לומר בשעה שעברתה אמה וכו' ולא קאמרי
 כשהיתה אמה מעוברת בה מת אביה הכוונה מהם ז"ל להראות טעמא לקרא
 שאמר כי אין לה אב ואם שמשמעותו שנעדר ממנה שם אב ואם מיום הייתה
 וכאמור ולפי זה דייקי ואמרי בשעה שעברתה אמה וכו' לומר שקודם שהזכר
 העבור שלה בבטן אמה מת אביה וכמזא שלא קתה לה שם אב כלל שהאב לא
 יקרא בשם אב אלא בזמן שבראית לו תולדה למה שהוא ממאמר המצטרף וזאת
 לא זאת המדה היתה לה כלל שאלו לא מת אביה אלא לאחר שהזכר עצמותה
 בבטן המל' היה לה יחס שם אב במקצת שהרי כבר היה יכול להאמ' על אביה
 אביה שהוא אב לעבור ההוא * ואל"ס האם גם כשנראה והזכר עברה אינה
 ראויה להקראות בשם אב דלגבי דידה עבר ירך אמולמה שעדין לא נפרדה
 ממנה תולדה ולא באה לכלל הצטרפות שם אב למה שלא הגיעה לתולדה אכן
 בעת זאת העובר לאויר העולם תכף ומיד תקרא בשם אב * וזאת העלויה עם
 יציאתה לאויר העולם יצאה נפש אמה כי מתה ונמצא שלא נמצא לה שם אב כלל
 זה הביאר בדבריהם ז"ל שמענהו היום ימים רבים בשם רבותינו חכמי המורח
 ע"ה והדבר הזה הוא פלא ממנו ית' שלפי הראוי לא היתה ראוי הגואל' הוא לא

מגלת ספר

לכלל היי' וקיו' כלל למה שעדין שלא נתענמ' בכטן המלא' מת אביה ואבב זערא
דאמה על בעל כעודי' היה לה לימחו' ולהפס' וכט' שעס לידת' מתה אמה בהקשות'
בלדתה שלא היתה ראויה להתקיים לולא רחמיו ית' שנעשה לה הוא ית' לאב מעת
הווייתה ולאס משעת מולדתה להראות לכל עין רואה ומבי' כי לא בכח יגבר איש
כי אס ברוחי אמר ה' ית' וואתה היא כוונתם זל שאמרו: במדרש ד' כרכיה
בשם ר' לוי אמר אמר הקב"ה לישראל אתם בכיתם ואמרתם ית' מיס היינו ואין
אב חייכם שהגואל שאלני עתיד להעמיד לכם במדי לא יהיה לו אב ואס' הכוונה
בכתייתם וזעקתם ית' מיס היינו ואין אב לומר שאין להם אמה להעזר ולהמך
ולזה באה תשובתו ית' מי אבנאס ה' כי לשתרעו שאני אבי הוא האב האמת
הגואל שאעמיד לכם במדי שהיא אומה קשה וגזרתה קשה לא יהיה לו מניאות
אב ואס' כמה דאת אמר כי אין לה אב ואס' וכדפרשי לה רבותינו הנזכ' שהדרשה
הזאת לא נדרשה אלא ממה שנאמר בי' אין לה אב ואס' עם ובמות אביה ואמה
וגו' שאס' לא נאמר אלא חרא מיבייהו לא נחתין למדרשא הכי ולומר שבשעה
שעברתה וכו' רק היינו אומרים שמת' לאחרי יציאתה לאויר העל' אחר ג' שנים או
ארבעה' ואמר ויהי בהשמע דבר המלך ודתו וגו' ובהקבץ נערות וגו' מרה
על מה שפירשנו למעלה דתרי מלי בינהו הבקשה בתחלה והקבץ לבסוף והוא
אומרו ויהי בהשמע דבר המלך ודתו שהוא הדבר הראשין להיותם מבקשים
למלך מה שייטב בעיניו בדרך בקשה ורצון ושי' דוכין ובהקבץ נערות רבות וגמר
בהכרת ואובס' ותלקח אבתו וגו' אמר ותלקח אבתו לומר שלקחתה היתה
בהכרח ואובס' גדול ושינה בה לומר ותלקח אבתו של בית המלך וגו' ובשאר הנערו'
נאמר ובהקבץ נערות רבות אל שושן הבירה לא נאמר בהם אל בית המלך' וכן
גם כן שינה בה לומר אל יד הגי' שומר הנשים ובשאר נערות נאמר אל יד
בתם וזל' שהכוונה בכל אלה השמויים לומר שאותם פקידים ועבדים כאשר קבצו
כל אותן נערות לא ראו באחת מהנה מעלה יתרה על שאר חברותיה ולגומ' עליה
זאת היא הנערה הנכבדת למלך ולכן נאמר בהם קבץ כללי ואמר שהבאתן היתה
אל שושן הבירה בבתם כי לא ידעו איזה מהנה אשר תיטב בעיני המלך והשמו'
כלן ביד הגי' להיות פקיד עליהן לעשות להן בתורתן תורת עדיות ואליס' בעת
בוא לידם אבתו בראותם אותה הללוה ביניהם ואמרו הגויה זו למלך ועל כן
אמר ותלקח אבתו אל בית המלך רוצה לומר לקיחתה והבאתה לא היתה בבתם
באותן נערות אלא בכוונה בכונה הביאה הפקידים ההמה אל בית המלך' וגם
כן ניתנה נתינה פרטית אל יד הגי' שומר הנשים שירצה לומר שומר נשי המלך
והכוונה לומר שבאשר נתנה לידו אמרו לו דענא וראה מי זאת הנשקפה כמו
שחר' לטבד' כי היא האשה בודאי אשר תיטב בעיני המלך ולכן שום תשים עליך
מלכותה לסקוח עיניך על זה לטובה וכו' יכול על הנכון מה שנאמר בה אל בית
המלך וכן מה שנאמר בה שומר הנשים לומר שאשת מלך היא וזה על דרך מה

שנאמר בשרה ויראו אותה וגומ' ויהללו אותה אל פרה'ה וכד'רשתם זל' ונאמר
 נתיטב הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו רוצה לומר שהגיגם הוא בראותה. ומה גם
 כי היה שומר הנשים וראה ראה כמה נשים יפסיות וטובות תאר מאד עם כל
 זה ותיטב הנערה בעיניו רוצה לומר שכשעה שראה אותה כלו עיניו אליה כאלו
 לא ראה מעלם אשה יפסיה אלא היא ויחדד לקראתה ולמה שהדבר שהנתמד
 ראייתו תוקר ממנו תאות הראייה גם אם הוא טוב תאר מאד ותאווה הוא לעינים
 דביון דרשו פה הרואים דשו' הנה בואת העולה למעלה על רכות כנות הבאות
 לקראת המערכה לא היה הדבר כן רק בכל יום ויום היתה מוספת הוד והדר
 ותאווה לעין רואיה: והוא אומר ותשא חסד לפניו לומר שכל עוד שהיא הולכת
 ועומדת לפניו היא מוספת חן וחסד לפניו וגור אומר בדעתו שהיא היא האשה
 אשר יותן כתר מלכות בראשה ולזה ויבהל את תמרוקיה ואת ממותיה לתת לה
 ואת שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך. וזל' שמאמר מבית המלך הוא
 קוור על כל הכר רוצה לומר שהתמרוקים והממות ושבע הנערות הכל ניתן לה
 מבית המלך ולא כשאר הנערות שמה שניתן להם ה' ממה שהיה מונח תחת
 יד הגיג בשכר. ולוי' שמאמר הכתיב שאמר שבע הנערות בה"א הידיעה וגם
 מה שאמר הראויות מאי הראויות דקאמר הכא. זל' שהכונה בזה הוא למה
 שהיה מחק מלכות מלכו דזון לתת ז' נערות לשרת את כל נערה אשר תבוא אל בית
 המלך וכמו שכתב רש"י זל' ובראות הגיג את אקתר ותכהין עיניו מראות אותה על
 אותו תאר אשר לא ראה כמהו בכל אותן נערות אז אמר לו לבו שהיא גברת
 מלכות ועל כן ויבהל את תמרוקיה ואת ממותיה לתת לה ממה שהיה לה תחת
 ידו כי בתמרוקים ומנות אין שיכו' כל כך ואולם הנערות אשר תהיינה ראויות
 לשרתה לפי חשיבותה ומעלתה לא מצא אשה בכל אלה שהיו חוצה מבית המלך
 ועל הנערות הידוע' הראויות ליהוד' הונו אותן בפרטות מבית המלך מלפני
 לפנים ובה יבוא על הכוכב כ' נתיבות דקאמר קרא זהו לפי מה שנראה מפשטי
 הפסוקים. ואולם דזל' למה שראו שלא הזכיר הפסוק הנערות אלא באקתר לכד'
 אמרו שנתנו לה אלו הנערות שבע למנות בהם שבעה ימי השכוע כדי שתזכור
 זכור את יום השבת וכמו שהאריך בזה התרגום ע"ה. והכוונה לומר שדבר זה
 הוא מכלל כפלאותיו ועומק מחשבותיו ית' ליראיו ולחושבי שמו שנתן כואת בלב'
 לתת לה שבע נערות דוקא וקראו אותה כל אחת מהנה בשם יומה וכד' תרגם
 המתרגם ע"ה וגם כי כונתם היתה הולכת לטעמים רוצה ל' להעלות מעלת אקתר
 על כל הנערות ההנה מחשבתו יתבר' היתה כמה שנתן כואת כלכס כדי שתבוא
 הדקתה היא לירי זכור ושומר כפי מה שראה יתבר' ללכה הטהור והאך לשומר
 משמרת התורה והעבודה. ועד הוד והדר נתן לה כמה שטינה אותה ואת
 נערותיה לשבת במקום הטוב והמובחר שבבית הנסים להראות שהיא מיוחדת
 למלכות ואין כבודה לשבת בחברת הנערות האחרו' ולכן הישיבה היא נעירותיה
 לטוב

מגלת ספר

לטוב בית הנשים ואם כן לפיו זה השימו הזה ששינה בה הוא שנתן לה חדר מיוחד
שהיה שם ביותר טוב שבבית הנשים ולכיון תהיה מלת לטוב המוכה למלת
בית הנשים וחזל רזו שמאמר בית הנשים הוא מודיע לנו שגם שהיתה בבית
הנשים ועיניהן רואות עכ"ז שינה בה לטוב מה שלא עשה לכלנה ולרבריהם זל
מלת לטוב חיינה דביקה למלת בית וגם רזו זל שמלת בית חקרה בית שראויה
הוא לביבית הנשי וזה למה שמצינו שחלקו בענין הטוב ההוא ששינה בה והוא
אומרם זל בגמרא לטוב בית הנשים אמר רבא שהאכילה מאכל יהודים
ושמואל אמר קדלי דחזירי ור' יוחנן אמר שהאכילה זרעונים וכן הוא אומר ויהי
המלצר נושא את פת בגס ויין משתיהם וכוונת להם זרעונים הנה הם זל הקיבו
פני הט ביות ההוא ששינה בה שהוא חוזר אל דבר אחר קרא טוב ולא שהיה
השינוי הט ביה הוא בכחירת המקום ושיער הכתוב הוא לפי דרכם זל ושנה
וגולט בבית הנשים ואולם יש עלינו לראות ולמידק כדבריהם אלה זל והעיר
בהם הערות בדרך כלל שיל במאי קאמפלגי הכי תנאי ע"ה ב' במאמר רבא
שאמר שהאכילה מאכל יהודים שיראה ממאמרו זה שאמרה להם שהיא יהודית
והא כתיב אין חקתר מגדת מולדתה ג' במאמר שמואל שאמר קדלי דחזירי
הנה זה בא להשליך חמת ארצה לומר שדקת זאת נעשה לה כבוד לתת לה מנה
חמת חפס במאכל טמא שהאכילה קדלי דחזירי וגם חפס נאמר שהיה לה הדבר
הזה לפי אונסה ואין להשיב עליה כזה חפס מושב עכ"ל לא היה לנו לגלו קלונה
ולומר שבאה לרזי מדה זאת כי לא זאת המרגעה לרזיקי עולם כמוה ד' במאמר
ד' יוחנן שאמר שהאכילה זרעונים וכן היא אומר ויהי המלצר נושא את פת בגס
וכו"ש להפק ולומר מהיכא תיתי ליה לה' יוחנן הכרחי והא שהאכילה זרעונים
ממה דכתיב ויהי המלצר נושא את פת בגס עד שאמר וכן הוא אומר וגו' ועוד יש
להתעורר ולומר שבכל דברי רבא שאמר שהאכילה מאכל יהודים ככלל דברי
ד' יוחנן ומאי אתא הוא לא שמוענין בזה שייחד את הזרעונים בפרט ולקלישות
דעתין זל שהאנשים האלה שלמים וכן רבים נראה להם שפירוש בית הנשים הוא
כמו בבית הנשים וכדאמרן בסמוך וכן פירשו הראב"ע זל ולפי זה הדבר הטוב
ההוא ששינה בה הנאמר בכתם לא ידענוהו מה הוא דקאמר קרא ששינה אותה
לדבר שהיא טוב וקאמפלגי רבנן בענין הט ב' ההוא אשר הטיב לה הגי אל מו
היה טוב ובעיני מי היה טוב או חפס היה טוב מעצמו ומטעמו לכל העולם והנה
רבא ע"ה אמר שהכוונה לומר ששינה אותה להאכילה דבר שהיא טוב בעיניה
לאכלו בחפז ורזון שהוא מאכל היהודים ואין הכוונה לומר שידעו בה שהוא
יהודית חפס מפייה חפס אחרים כי עד עתה היתה עומדת בתקן וכמו שהפקו
מוכירו לפניו אך אמנה הכוונה לומר שהיא החזיקה בדקתה ושמה על לכה
אשר לא תתגל בפת כג המלך וכיין מזתיו וקראת בעצמם שהיא לפי טבעה נפשה
קנה בלחם הקלוקל שהינן מביאים לה מואכל זה המתן וחלאתן רק היותר טוב
בעיניה

בעיניה הוא ארוחת ירק ופרוקת לחם עם ביצה גלויה וכיוצא בזה האופן שלא
 תטמא נפשה בדבר טמא ופגול ומזד שהוא יתב' המשיך אליה חנו והטה אליה
 חקרו בעיני הגי שינה אותה מכל אותן הנערות להאכילה הדבר שהראת' להם
 שהיה טוב בעיניה שהיא מאכל יהודים גם כי היה לפי מנהגן וטבעם שהוא גרוע
 להם והיה ראוי להגי' לחוש בעצמו ולומר אשר למה יראה המלך את פניה וגומר
 והיה לו להאכילה מאכל מלכים עכ"ז מתוך חנה בעיניו עשה לה כפי מה שנראה
 לו ממנה שהיה טוב בעיניה ואלם שמואל ע"ה רצה לומר שהדבר הטוב שנשתנית
 בו לעלוייה הוא הנקרא טוב אל הגי כפי מנהגו וטבעו שהוא קדלי דחזירי
 והכוונה לומר שלפי חשיבותה בעיניו העלה על שולחנה מאכל מלכים ממאכלים
 שמינים וממוקיים הטובים בעיניהם אשר לא יעשו כמוהם אלא למלכים ונכבדים
 ועשה זה השינוי אליה בפרט בכית הנשים גם כי כלנה רואות לחשיבותה בעיניו
 כי היא אשר תמלך תחת וסתי' ואין לומר שהיו עומדים על גבה עד שהיתה
 אוכלת המאכלים הטמאים ההמה רק היו מעלים על מזבחה לרצון להם כל
 דבר חשוב ומעולה ויקר אליהם והיא בודאי לא היתה אוכלת רק הדבר הטוב
 בעיני אלהיה וכן כתבו רבותינו בעלי התוספות ז"ל וזה לשונם חס ושלום שהיא
 היתה אוכלת דודאי לא אכלתן ור' יוחנן עליו השלום שאמר שהאכילה ורעוים
 וכו' הכוונה ממנו לדרוש ולומר שהקטום ילמד מהמפורש וזה שמאחר שהפקוק הוא
 מדבר בצדקתה העומדת בין ההדסים ואמר שהגי שינה אותה לרבר טוב ולא
 פירש לנו מהו הטוב ההוא בודאי שקמך על מעשה שהיה בעיני נדיקים אחרים
 שקרמוה בעיניו זה שהם דינאל חנניה מישראל ועודיה וירל וישינה ואת נערותיה
 אל הדבר שנראה בו בשכר טוביות גדולה וקבולה נפלאה להבהיק ולתאר
 בהור והדר פני הדיקים מרוב חפצם אליו להבדלם ממאכל טמא שהוא הרעוני'
 וכמעשה שהיה והוא אמרו וכן הוא אומר ויהי המלצר נושא וכו' הכוונה לומר
 שגם אם מכית המלך היתה ארוחתה מזה אחת אפים ממאכל מלכים כפי חקד
 ה' אשר הטה אליה בעיני הגי היה הוא לוקח מנותיה ומתן לה ורעוים בדרך
 שהיה עושה המלצר עם גובריא אלן וגם אם היא לא טאלה אותם ורעוים בפי'
 כאותם נדיקים מפחד לכבד שמה ידעו ממנה שהיא יהודית ז"ל שבאו לדי דבר
 זה עלידי נקיון וזה שהגי היה רואה בה שכל מאכל טוב בעיניו שהיה נותן לפניה
 היה עושה בה כחש ורזון והיה משנה אותה ממאכל למאכל לראות איזה יבשר
 לה עד שהאכילה ורעוים וראה שעשו בה הזרעוים ההמה מחפלה אליהם מה
 שנעשה בדיקי עולם שקדמוה' ואז נתנם אליה בקביעות וכוה נתיישבו
 דברי רבותנו ע"ה כפי קיצור השערותנו ואמר שככל זאת לא שבה הצדקת
 הזאת מעשות רצון מרדכי שלא להגיד את מולדתה ואת עמה כאשר ציה עליה
 והכוונה בקמיכות הפקוקים לומר שגם שמזד דברים לו שעשתה לעצמה להבדל
 מהם ומהמהם וממאכלם קרוב היה הדבר להבין ממנה שהיא יהודית ועכ"ז

מגלת ספר

השלימה את רצונה ורצין יוצרה ית' להמר ולכלתי התגאל וגומר ואף חכמתה
עמדה לה שלח הבינו מעמינייה כלום ומאי זה עם היא ונמצאו בידיה שתייהן
השלמת רצון יוצרה לכלתי התגאל וכו' ושלא הגידה את עמה ואת מולדתה כי
מרדכי צוה עליה אשר לא תגיד וכוונת מרדכי בכוונה היא כמ"ם ח"ל שני דריקו'
כתן להם ה"ב רמז וחטו כי אמר לו לכו שלא היה הדבר ההוא במקרה ופגעשלימי
מה שהיתה אמונ' מוכסה ומוצנעת ועון לא ראתה אותה ועכ"ז באה לאותו ספרהוס
להכתן ביד אותם פקידים כאחת הנערות אשר לאנסו פניהם בטוימוץ אין ואת
כי אס יד האב העלין ית' ולא דבר רק הוא ולכן צוה עליה אשר לא תגיד והיה
ככל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים וגו' ובודאי הוא שהיה דבר
בו ונצנצה בו רוח הקדש שהיתומה ההיא אשר היתה לו לכת לתשועה ולפנין
לעם ישראל היתה מעשרת ולכן ורזה ואמן ורועתיה לכל חגיד עמה ומולדתה
והיה מחריש משתאה לדעת ההגליה דרך אמונתו ולזה היה בכל יום ויום
מותלך לפני חצר בית הנשים לדעת שלומה ומה יעשה בה למה שהיה נכון
לאמר מה אחרית אלהי ועוד יל' שג"כ כוונה אחרת רצויה ומקובלת היתה לו
בזאתו ואת וזה למה שירע שלא יעובה לזאת מכית המלך כפי מה שראו בה
מה יופי וההוד וההדר וחשש שמה יבינו בה שהיא יהודית שאו בודאי לא תלתי
למלוכה ותהיה בבית המלך כאחת האמהות ולזה צוה עליה אשר לא תגיד וגו'
כי אמ' מאחר שהיבאה והוגרה לבית המלך מוטב שתהיה יסיכתה לשם בכבוד
ולא בכזוי שמד המעלה שתהיה לה איפשר שיעשו על ידה טובות רבות וישועות
קרובות לאומתה ולכן בכל יום ויום היה מתהלך וגומר לדעת את שלום אקתר ר"ל
לדעת המעלה אשר תשיג ומה יעשה בה לישראל ואחר זה ראיתי להראו'
ז' שכתב כן וגם טעמו של הראכ"ע הוא לשבח ומה מתק מדכס שכתב
ז' שהיתה הכוונה למרדכי ע"י כזה שחשש כי כאשר ירגישו בה שהיא יהודית
יכריחוה על חילול השבתות וטעמימה מאכלית אקרות וידע ממנה שהיא מאן
ימואן ותקתכן ע"כ צוה עליה וגומר וגם לדרך רש"י ז' שכתב שטעמו של
מרדכי בזה הוא אולי ישלחוה וכלה גרש וגרשה שבאשר ידעו בה שהיא יהודית
וכת מלכים ותקוה בה ולכל הדעות האלה כונת מרדכי ע"ה היתה רצויה
לפני המקום כ"ה באותו גווי וגם ז' שהליכתו בכליוס ווס לפני חצר בית
הנשים היתה כונתו כזה לפי שחשש שמה מתוך כזויו תקתכן ותכוא לדי מיתה
בעברה פי מלך ונמצא שהוא גרמא בנוקיה ולכן בכל יום ויום היה מתהלך וגומר
לדעת את שלום אקתר שמה יגיעה שום חק מחמת מה שצוה עליה אשר לא תגיד
גם לדעת מה יעשה בה לישראל וכדאמרן בקמוך ונמצא מעתה לכל הפירושים
שפי' מלת בה בהנחתה כלומר מה יעשה בה ובקדושתה ואין אנו דריבין לפרשה
שהיא כמוכל ערל לא יאכל בו ואמר מתהלך ולא אמר הולך לומר שלא היה
מראה את עצמו לשם כהולכים שם ממש לכונתם לפי שחשש פן יתנו לכ אליו
הרואים

הרואים אותו הולך וכל לשם לשק דעל דלתית אקתר יוס יוס ואמור ואמרו בתו
 היא אוקרובת אך היה מתהלך בקרב מוחסה העובדים כמתגבש ונחבא אל
 הכלום סבבה לא נמנה לב אליו לאמר לו מה לך פה ומי לך פה ובמדרש וכל
 יום ויום מרדכי מתהלך לפני חזר בית הנבי לשאול על כתמה ועל נדויה לרעת
 אח שלים אקתר שלח יעשו לה כספים אר יעקב כד אחא אל הקבה אתה
 טאלת ודרסת שלום נפש אחת לדעת את שלום אקתר חייך קיפך לדרוש שלום
 אומה שלימה ההד דרוש טוב לעמו ודובר שלום לכל ורעו המדרש הזה אומר
 דורשו אשר למה מרדכי עה היה דרוש על כתמה ונדויה כאיתה שעה הגם
 שאול זל שהיתה עומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ובאה לחיקו של מרדכי
 וכן חזל שהיתה שולחת לחכמים להראותם כתמיה להודיעה אם נומאה אם
 טהורה לקמן בה יתבארו דברים אלו בדרך שתקבל אותם הסברה ומתקשה
 הוא למה שהיה מרדכי מתהלך לשם ושם נפשו בכפו לדרוש על כתמה ועל נדויה
 שאם הדבר כן לא היתה כונתו אלא לטובתו ולהנאתו שהיה מתאזה ודרוש
 וחוקר אימתו יגיעה הזמן שתב אל לשכב כחיקו ומאני שלום אקתר דקאמר קרא
 ומאי אתה דרסת שלום נפש אחת דקאמר ר' אחא דרואי שלום עצמו היה דרוש
 ועד מהו ענין הכספים האלה דקאמר עם דרישת הכתמים והנדויה ולקלישות
 דעתין זל שכוונתם זל במדרש זה לדרוש ולדייק מלת בה דקאמר קרא ומפרשי לה
 זל בה ממש ויר' כעצמותה וגופה כי פחד עליה שמתהנשים היושבות אתה
 למקצועו המטבח בירכתו ועניה דאנת את כל כבודה ושהיא נשתנות לעלויה
 לטוב וכאמ' לעיל אפס' מתוך קנאתם ישימו לב לעשות לה כספים והכספיה ההמה
 יעשו בה ובגופה פועל רע ומר ופועל הכספים ההמה הוא התמדת הגרת כתמה
 ונדויה שאותו חולי הוא מויק מאר לנטי' ומכיש תארך ומכ' ה' הודן והדרון וחולי
 זה נקרא כלשון ערבי אל' תגרויה ולפעמים יעשה על ידי כספים וטלחה כמו
 שראינו כתוב בספר איתם הכלים שאותו פועל רע יעשה על צפדעים כלחשים
 ידועים וזל דדייקי לה רזל בניומד קאמר קרא מתהלך לפני חזר בית הנשים
 שירל שמזר פחד לכבו עליה מפאת הנשים וקנאתן ממה היה מתהלך לפני
 חזרותן וטירותן חולי' תשמענה חזיו איזה דבר ממנה ויהיה חולה עליה וגולה
 את חונה כפי מה שתשמענה חזיו דבר נשים וכוה ידענו כמה היה דרוש
 ושאל בעדה לטובה ולזה יכולו על כיון דכיר' אחא עה אל הקבה וכו' שהאיש
 אשר היה לו בטבע לרחם ולחוקן על נפש אחת ולדרוש טומיה וטובתה כפי אותו
 שיעור ראוי הוא לרעות כעמו ישראל למה שיהיה עלות ינהל וגומר יחוק על רל
 ואכיון וכדאמרן באמת דבה פכ' על פסקה דיק יבחן וכוה נתקטבו
 דכרי רזל כפי קצורו ולאות שלמו ואמר וכהגיעת כערה וערה וגומר
 השונה במשיכות אלו הפסק' להודיע ולומר ראו מה בין כתמו ואחיות לנו הכאה
 לבית המלך לכמת רכות הבאות שמה שהנה היו מתא ות ומיחלת לכך שאל

מגלת ספר

ואולי יצליחו למלכה והיא היתה אמוסה על פי דיבורם בכל עמיניה כי לא היה לה חפץ ורצון למלכה ולא למעלה רמה רק היתה כרחל לפני גווייה נאלמ' והוא אומר ובהגיע תר נערה וגומ' ל מרשחק היה למלכות זדונם בעמין משאיהם שלא תבוא הנערה הבאה לרגל המלך עד עבור עליה יב' חדש וכו' ואמר שגם עתה בחלה הנערות הרבות שמרו משמרת המלך כמנהג שגעין שלהם וכמו שאמרו לו עבדיו משרתיו ונתן תמרוקיהן וכמו שפירשנו למעלה טעמם לפגם ונא לבאר עתה התמרוקים ההם איך היו ובאיזה אופן היו נעשים והכוונה בהודעה זאת להרא' תמועד היכן הגיעה יד קדושת פרים האשה ההיא אשר לא הועיל בה להטות דעתה אליהן לא פיתיו ולא דרך העלם וטבעו ולא קנאה אשר הוא טבע באדם להתפעל ולהתפתת ממד קנאת איש מרעהו וכ"א אשה מירך חברתה והיא היתה אם כל חי לעמוד ולמכזר כנגד כל אלה להחזיק בנרקתה וזה וזה כנגד הפיתוי בכר אמר ויבהל את תמרוקיה ואת מנותיה וישניה ואת כערות ה' וגומר וכמו שפירשנוהו וקמך ואמר אין אכתר מגדת וכו' לומר שגם טעשה לה הני כל הטובין הללו ואף גם זאת לא היתה עיברת את מאמי' שלא הגידה לו את עמה וגומר כפי מה שהיה שואל ממנה רק היתה עושה ושומרת פי מלכה מרדכי שזיה עליה אשר לא תגיד והכוונה לומר ראה זה פלא וכוונת מה שהוא מטבעו של עולם אמר ובהגיע תר נערה ונערה מקץ היות לה יב' חדש וגומ' כי נהגו בדבר הזה עלפי הרפואה שלא יראה האדם בעיניו וכמו גוין לטוב ולמיטב אלא עד עבור לו יב' חדש וכפי מה שנתנו זלמן להודעת הערפה יב' חדש וכפי מה שנודע דבר זה בקפרי הרפואות ולזה כדי שיעמדו על עמין כל נערה ונערה לדעת טבען ויפיון ובריאות גופן היו מתמים להם יב' חדש בתמרוקים ההמה וחדשים מהם כשמן המר שהוא עשוי לעדן הכשר ולהקיר השער ולהכניס הגוון שהוא מעשהו בגוף האדם כגובר בקפרי הרפואות וישנה חדשים האחרים היו מתכין להם הבשמים והתמרוקין הידועים לנשים שעושים אחס להשמן הגוף ולהבריאות ולהקנות בו ריח כשמי וגב' היתה כוננת הרעה בכל זה למה שמתוך איתם משיחות ותמרוקים שטבען הוא להחמם הגוף ולהביאו לירי תאות המשגל ותהיה האשה ההיא ערכה לכוועלה מרוכ החמום והתאוה למשכב וזכר שקנתה בגיפה מאותן תמרוקים ולמה שזאת היא התירה להם תורת עריות אמר וזו הנערה באה אל המלך וגומר ש"ל שככת קדימת איתם מעשים היתה הנערה באה אל המלך מעצמה ומחפזה למה שאותם תמרוקים מכיאות לתאות ערבות משכב וזכר והיתה הנערה ההיא מיחלת יום בואה אל המלך ואמר עוד כל אשר תאמר ינתן לה וגומר רוצה לומר שנגד תאותה וחסקה לבוא אל המלך היתה כל אחת פיתחת את פיה ושאלת מה שיוכיף לה כי פי ההוד והדר כפי טבעה ומנהגה והיו משלימים להו חפצן ורצונן בכל מה שמרתיבין פיהן לשאלו שאתן לבוא עם כל א' מבית הנשים עד בית המלך וכל זה

אולי תכשרן בעיני המלך • ויבליקוט נאמר שמה שמאמ' הכתוב מוכיח הנשים עד
 בית המלך הוא רמוז על הנערות שהיו הולכות לרגלה שכן אמ' אם היתה שחורה
 וכו' אם היתה קצרה וכו' ורש' זל פירש על מימי זמר ושחק שהיתה שואלת לבוא
 בהן בשמחות וגיל בהיכל מלך • ויש לומר דער בית המלך דאמר קרא הוא עד
 ועד בכלל והכוונה לומר שהיתה כל נערה שואלת איזה דבר בכי מה שיהנה לה
 ויבכה לה לערכות משכבה עם המלך והיו נותמין להן להביאו כידן של בית המלך
 ואמר בערב היא באה ובבקר היא שבה לומ' שכמו שכאה של המלך בערב בחסן
 ורצון כן היא שבה בבקר אל בית הנשים בחסן ורצון גם שלא זכתה לניתן בתר
 מלכות בראשה היא שבה צלה ושמה שעדין היא מקווה ומיחלת אולי בעבור
 כל הנערות עוברו לפני המלך כבני מרון לא תכשר' בעיניו מאין אחרת כמוה וכוא
 תבואו ליו ברכה פעם אחר וגם היה לה די ששון ושמחה כמה שהיא נקראת אמה
 נחפזת למלך ולזה נאמר בערב היא באה ובבקר היא שבה וכדרדדשי זל בשלהי
 מגילתא דא מקיש שיבה לקימה וכו' ואמר לא תבוא עוד אל המלך וגומ' אמר זה
 למה שתחלת ביאתך היתה כלא רשות המלך דק היו מוכחות אליו בהגיע תרן
 ומשמרתן אחת לאחת לזה אמר שלא היו הפקידים ההמה עושים הדבר הזה לא
 כביאה אחת ואולם משם והלאה לא תבוא עוד אל המלך וגו' זה שלי כוונת הדברי'
 והמשיכן באומרו ובהגיע תר אקתר בת אביחיל וגו' שאפשר שנקרא בשם הנכבד
 הזה על שם מעשיו הטובים ועל פי מדותיו הישרים ולזה יבא על כן מה שלא
 נזכר שמו הטוב אלא ככאן להורות כי היא עומדת בקדושת פרישת האיש הלו
 הטוב כמעשיו עד שנקר' אביחיל וכן ג"כ כפל הכאן זכירת אומנה ומגדלה בסיקן
 ומניקה משוד חלבו הטבור שכל אלו הקריאות הם לתפארת קריאתה ולהורו על
 פרישתה וקדושת' ולומר שהיא שמה משמרת אביה המולידה והמזמיח' שטבע
 זמוגו נמצא בה וכן גם כן נמצא בה טבע האב האומנה אשר כל כך ראה בה יתר
 שאת עד שלקחה לו לבת' • ובגמרא תנא ר' מאיר אומר אל תקרי לבת אלה
 לבית • ולפי פשוטן של דברים נראה שהיתה כתלה לא ידעה איש ובכתוליה
 לקחה אחסורו • לזה זל שבו תר' מאיר ע"ה לומר שכל כך ראה בה מרדכי ע"ה
 מהקדושה והפרישה עד שיעדה כדעתו וגמר אומ' ללבו שתהיה לו לבית לימים
 באים ויביי בניו שלח דברו יתברך ואריא רביע עליה • ואמר שכל מה שעשו לה
 להקנות לה תאוה וערכות כפי הטבע היו כל מעשיהם אלה לתהו כי לא להועיל
 ולזא לא בקשה דבר לומר שעדיין היתה עומדת באונס' ושלח פתחה פיה לשאל
 דבר כי רצונה היה לשלח כלה ולגרשה רק הגיעה לה כפי הטוב בעניו ולכל
 אשר יחפץ יענה • והנה הדבר הזה יוצא מגדרו של עולם ומטבעו שלא הועילו
 בה כל אומן מעשי' לשמו דעת' ולעורר תאוה ומה גם עתה שעברו עליה יב חדשי'
 בהמשיך אותם דברים ועכו' היא עומדת בנרקתה ונמצא שזינתה דרכו ש"ע
 בבח קרישתה • והכוונה לומר שימו עליה לכי זה הוא מהפליאות וקמך ואמר

זמנה אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה לומר ראו מה נורא מעשהו ית' עם צרפת
 זאת שאעפ"י שעשתה להם התרבוות כלה ושהיה ראוי להם להתקנף עליה ונגזר
 ובגד ודכה עם כז' ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה שמתוך ענותה המרובה
 והכלמיה אשר כסתה פניה נשאה חן בעיניהם ואמר בעיני כל רואיה לומר
 שכלם היו יחד יתפללון ויהמיון לראותה לפי רוב החן וההוד הנטוי עליה
 מלמעלה דאש שאם היה חנה נשוי אליה כפי הטבע והמנהג לכעלי היופי והתא
 לא היה מוגיע החן ההוא שהיה נמשך לכל רואיה בכללות שמה שיראה בעיני
 זה טוב בעיני זולתו הוא רע כפי מזג כל אחד וטבעו וכמו למעלה בעצת הנערים
 ובששוינו ב' חתות חן אליהו כבודו וגם חן טבעי לפי היופי והתאר שאלמר בה
 יפת תאר וטובות מראה וכפיוה דרשו ז"ל במדרש בעיני כל רואיה בעיני
 העליונים והתחתונים וכך גם כן אמרו ז"ל ותהי אסתר נשאת חן וגו' אמר ר' מלמד
 שכל אחד ואחד מדמותו לומר שכל אחד מרואיה היה לבו
 ומוגו כמשך אליה כאלה היא ממוגו וממוגו כי כפי רובו הדימוי והקורבה יתרבו
 החן והאהב' וזה מורה שרוב חנה תשוב אל האלהים אשר נתנה לה ויא' לאור
 תעלמות כללחותיו ומחשבותיו אליהו ולזה הורו גם כן על אונסה הגמור אמר
 ותלקח אסתר ובמו וכמו שפירשנו למעלה ובפירוש הרמב"ם ז"ל ומה שהגיד לנו
 הזמן שבאה בו אל לבית המלך שהיה בחדש טבת ככר אמרו ז"ל בגמרא שבאה
 ה' דעה זאת להודיענו שהיה גם כן מכרטי הנסים והוא אמרו אמר רב יצחק
 בחדש טבת ירח שהגוף גהמה מהגוף להורו שזה הוא בהשגחה ממשית להוכיח
 לה הערכות והאהבה עד שתחסף בגללה והתשועה ויש לומר גם כן
 טעם נכון לפי הפסט לקביעותו מה לחדש ולשנה מה שלא נעשה כן לנו ית' לומר
 שכאשר לקחה לבית המלך קבעו לה זמן ומקום ומועד מועדים באיזה זמן באה
 לבית המלך ובתבונה על קפ' דבריו ימיהם ושמותם בבהלה ועשו לה זה מה שלא
 עשו לרבות כמות הקדמות לה לאשר ידעו כבירור כי היא גברת ממלכתם ועל כן
 העלו זכרונה בקפר זכרון הזמן למלך ולמלכה אמר שכתבתיו זה ראיתי כילקע
 והקרה ה' לפני מאמרם ז"ל על פי הדברים האלה וז"ל בכלן לא נכתבתי אומתי
 נכנסות ואימתיו יונאות מכל למלך שנשא נשים רבות ולא כתב להן לא אפטיא
 ולא גמיקין כיון שנשא את בת טובים וכתב נמוקים כתב לה' וכן ישראל החדש
 הזה לכם וגו' ראיתי ואשמח למה שכוונתי לרביהם ע"ה ואם נאמר שהזמן הזה
 לא קבעוהו אלא בותבי המגלה ע"ה בודאי שלזה נכתבונו וכך יראה ממדרשם ז"ל
 הנו שלא היה קביעות הזמן לא מאנשי בכנת הגדולה ולחשיבותה נכתבונו וכמו
 שהביאו הדימוי משאל שנאמר בהם החדש קביעותו וזמן נישואי בכנת ישראל
 עמונית והכוונה שביאת זאת למלך היא מולי דקדושת ישראל וטהרתו וגאולתו
 ולכן ראוי לקבועו זמן כמו שנקבע זמן לנישואי מצרים וכו' ואמר כשנת שבע
 למלכותו ולא נאמר למלכו כמו שנאמר כשנת שלם למלכו הכוונה כזה לפי
 שלמעלה

שלמעלה אמר המלך מה דנוכו יהרשו לך שמלך מעצמו לכן אמר בשנת שלש
 למלכו יי הוצה לומר למלכו מעצמו וכסה חויק במלכות וישב עלה כסא וירש
 ומתשאל באמר בו בשבת המלך אחשוהו על כסא מלכותו ובל סכן הכסא שהוא
 בשנת שבע שבדר בתישבה המלכו כירו וזוהי אמר מלכותו כי מלך גדול כגוים
 הוא ומלכותו ככל משלה ואמר ויאהב המלך את אשתו מכל הנשים וכו' הנה
 הקושי במאמר הזה הוא מאי שלא יעלים באמר מכל הנשים דהיינו בעולות
 ואמר ותשא חן וקשר לפניו מכל הכתולות ואל כזה למה בעברו לפניו אחשוהו
 כמה בתולות ובעלן וכעשונשים וכן גם כן כמה בתולות היו עדין עמדות לבוא
 אליו והיתה דעתו עליהן לזה אמר דלגבי הכתולות שכבעלו בכר והיו נשים לא
 בכנסה כלבו אחת אחת מהם כלל אלא במא אשתו לפניו ותנח עליה מומה
 רוח חן ותחמיים ואהבה רבה ותדבק נפשו בה כהאשתו אותה ולפי זה תהיה
 מ"ם מכל הנשים במקום מן ולא מ"ם היתרון שלא באו בגדר היתרון והתרון כי
 מאתו היתה זאת שלא בכנסה כלבו ואהבה כלל באותן בתולות שנעשו על ידו
 נשים אלא בה ולגבי הכתולות אשר לא באו אליו עדנה אמר ותשא חן וקשר
 לפניו מכל הכתולות לומר שפסקה לו התאוה והערבות מלדרוש להביא לפניו עוה
 נערה בתולה לפניו שלא היה מוסף והולך להביא אליו אותן בתולות לא לפי שלא
 מצא קורת רוח כבעולת שם אשת מהנה ועמה נחה שקטה תאוה ויחמ' כלכו
 יעדיה יבא ולא יקוץ כי מצא אשה בכל אלה להנחם לו מדגונו ומעצבו על ושתו
 אשתו ולאחר שכתבתי זה הויתי שבאו דברו קצת מפרשים בקצתן זה ודל
 במהרש אמרו מדיקא עד כשיש קאמר בתולות שאע מוכה שהיו מביאים לפניו
 בעולות ובתולות וכו' אמר חמו קדי לה אשה יקרו לה בתולה אמר רבא קרוא בקס
 לטעום טעם בתולה טעם אשה טעם ולפי כש טעם דבריה כמה שכתב
 ישבנוהו על כנו ואלו דבריו רזל למעלה ראש זה עקר ואמר וישם כתר
 מלכותו כראשה לומר שלא היה סיל לכדיק עור באשה אחרת ולא בתייען במכתיה
 לא תכף ומיד וישם כתר מלכותו בראשה ויחליכה תחת ושתי לקיים תנאי ממוכן
 שאמר במקקתו והנערה אשר ת קב בעני הילך תמלך תחת ושתייה קיף הוא
 בוסף משלו על דברו ממוכן שדבריו הם תמלך תחת ושתי דוגה לומר תמלך
 מעצמה שבאשר יקבע אותה אליו המלך לאשה יצא לה שם כגוים שהיא מלכה
 וכו' המלכת אתיאלה ממילא ואלו הוא לפי חשק נפשו ודבקומו בכת יעקב
 קרא לה כסם מלכה הוא בעצמו זה עליה על הפר הקה כי הוא מלכה במקו ושתי
 אשר המלכות שלה היא וגם כי לא ירע מאי זה עם היא ולמי הנערה הזאת עכו
 גמר אומר וכו' קרא בחיל שהיא המלכת תחת ושתי אשר היתה בת מלכו
 ורועי וכו' תמה תמה כפ"א כמעט יתכר ר' שמואל בר' חמני בפתחתו להאי
 פרשתא תחת הכענן יעלה ברום וגו' וכו' שהארבנו בזה בדרוש הראשון ואפשר
 לומר וישם וכו' שהוא בעצמו וכדורו לקח הכתר ונתנו כראשה וכו' הראש לעין

מנלת ספר

וכל כי הוא המליכה תחת ושתי
 ובמדרש וימליכה תחת ושתי עד שלא המליכו את אהרן היתה איקונין של
 ושתי קיימת כיון שנשא את אהרן בת מלכים בת גינוקים אמר תיחות ושתי
 ותיקק אהרן ההד וימליכה תחת ושתי לר"כ שהכוונה מהם זל הוא ליישב
 מלת תחת שהיא קשה לפי הענין כיון ששתי כבר זכרה אכר מני ארץ ועבר שמה
 ובטל מן העולם ולפי הדין האמתי לא יאמר זה תחת זה אלא בהיותם שניהם
 במוכים ורדופים זה תחת זה ולכן אזל מה שאמרו לקיים מה שנאמר תחת ושתי
 ומה שאזל שנשא את אהרן בת גינוקים בת טובים וכן במלך המוכא למעלה בשם
 הילקוט שנאמר בג"כ בדברים הלאה כיון שנשא אהרן בת גינוקים בת טובים
 איכא למידק בדבריהם לה והלא עדיין היתה עומדת כתיקו ולא ידעו למי היא
 הנערה ההיא ואיך אזל כיון שנשא בת טובים בת גינוקים ויש לומר שגם שלא
 אמרה להם בפירוט עמה ומולדתה הנה מעשיה הוכיחו עליה וחסה הנטוי על
 ראשה ופניה הנכלמים כל רואיה הכירוה כי היא זרע גינוקים וטובים וישרים
 ועכ" אמר תיחות ושתי ותיקק אהרן ועד הוקיף להגדיל במעלתה כמה שעשה
 לשמה משתה גדול והיו הקרואים נקראים לאמ"כוא תבואו כרנה למשתה שמחת
 אהרן וכלל במלה אחת ענין המשתה הזה וחשיבותו באומרו משתה גדול לומר
 שמשתה זה הוא גדול מהמשתה הנעשה ג"כ מאת מלך והואונו יודעים ומכירים
 כבר משפט אותה משתה ומועשהו ואם זה גדול ממנו א"כ איך ערוך אליו עוד
 הוקיף לה רבו יתירא כאשר עשה למדינות הנחה ר"ל שהניח להם מעול משא
 המסים והארמוניות כפי חק המלכות וזה עשהו לכבוד אהרן המלכת מחדש כי
 כן מנהג מלכים להפיק רצון כל אכשי מלכותם בקיום מחדש והוקיף עוד
 לתת מנות ומטאות כיד המלך מאת פני אהרן המלכה אל השרים והפרתמים
 כי זה ג"כ מנהג מלכים בהתחדשם ועשה זה לומר ויקם מלך חדש וכגמרא
 אמרו שזה עשאו ג"כ אולי תפוחה ויוכל לה להגיד לו את עמה ואת מולדתה שכן
 אזל עבד משתיו ולא גליא ליה דלי כרגא ולא גליא ליה שדר פרדשכי
 ולא גליא ליה אזל שקל ענה ממרדכי אמר איך אשה מתקנאת אלא בדרך חברתה
 ההד ובהקבץ בתולות שנית ועכ" איך אהרן מגדת וכו' הנה הם ע"ה קבכו פני
 הדברי כלם אל הפיתוי שפיתו אותה
 ולא יכלו לה וגם אל הקנאה הקשה
 כשאלו שהיא קנא' אשה בדרך חברת'
 ועכ" היו כל מעשיהם ללא הועיל להם
 כי נתגברה עליהם בחכמה וכדעת
 ושלשה אלה הטבע והפתוי והקנאה
 אשר בהם יתפעלו אמיני לב בכוורים
 נפלאו מונה ועמדה בהם

אהרן והנחה למדינות עשה ויתן
 משאת כיד המלך : וכתקבץ
 בתולות שנית ומרדכי ישב בשער
 המלך : אין אהרן מגדת מולדתה
 ואת עמה כאשר צוה עליה מרדכי
 ואת מאמי מרדכי אסת עשה כאשר
 חיתה באמנה אתו :

ואולם איך יהיה נמשך מעשיית המשתה והנחת המדינות ונתינת המשתה
 בשם אקתרגילי עמה ומולדתה לרש' זל הטעם הוא מצד הפיוס והפתי וכלאמו
 במקום סכן פיר רש' זל חל עבד משתיא וכו' חזר בכמה עניינים לפייסה שתגלה
 מולדתה ולא הועיל מדקמך ליה להאי קרא ובהקבץ בתולות שנית אין אקתר
 ובומר עכ' ל' ואנישמעתי מפי אדוני אחי וראש נרו שעשה לו המעשים אלי הדבר
 מעצמו יתגלה כי לעניינה היא שתגיד עמה ומולדתה כבר לא יכלו לה בשום
 אופן ולכן עשה המשתה הגדול ההוא בשם אקתר למה שחשב שבשכל זה אפשר
 שיראו קרוביה ואנשיה את כל כבודה ומתוך כך יבואו להראות בפני המלך
 לקבל ממנו כבוד והוד והדר ובראותו שעדיין היא עומדת בתקיע עשה הנחה
 למדינות בשם אקתר הקמה אם למלכות שמתוך כך קרוביה ישאו קו' בעצמם
 ואומר יאמרו אם לרחוקים ולאנשי המדינות כך לנו אנו קרוביה ואנשיה עא"כ
 ויבואו לטאול מנוחתם עדי עד ובראותו שעדיין לבתרא קיימא הוקיף עוד
 לפתיח ידו לתת מנחות וארחות ומשאות מאת פניו ילכו אל כל הערים והפחות
 בשם אקתר ומי הוא זה מקרוביה ואנשיה אה אשר יראו עיניו משאת פני המלך
 כמתנת ידו המלכה והרחבה ולא יחיש מהרה כנשר יעוף בשמי יטוש על מתנות
 ומנות בפלי כפלי ממה שניתן לרחוקי כי גם אם קטעי המה יבואו בקב שלהם
 וגב אפשר להם לקרואי המשתה ולנחיס במנחות שאננות ולמקבלי המנות
 להחזיק טובה וחנות לאנשי המלכה וקרוביה אשר מצד אחות להם שכבית
 המלכות נעשה להם את כל הכבוד הזה ומתוך כך דבר ידברו בהם בשער המלך
 ויבא הדבר להתגלות מי הם חלה עם המלכה ועכ' לא איגלאי מילתא ולכן
 ובהקבץ בתולות שנית שקנאת איש מורעו תוניהו מעלמו וקו' אשה בירך
 חברתה עכ' דבר אחי וראש נרו מפי שמועתו ולפי זה עבד משתיא ולא איתגליא
 ליה וכו' צריך למיגרס בגמרא ונכון הוא ולפטשן של דברים שכתבנו למעלה
 שהמעשים חלה נעשו להגדיל מעלת אקתר ולהראות לאנשי העולם שקם מלך
 חדש יש להוסיף ולומר למה שהוא ידוע מחקי המלכות ומענייניהם שכאשר
 תגיעם אי זו שמחה רבה אם בלקחם אשה חדשה אם בהולד להם בן יורש עזר
 מלכות אם בגבורת מלחמה עושי משתאות בשמחות וגיל ומרכים להנזיא
 הוצאות מרובות ומתוך כך המלך ההוא יביאהו הצורך לעשות אנגרות על בני
 מלכותו להכין לו ענייניו ולהפיק רצונו להוליך ולהכין צרכי מעיר לעיר וממלכ'
 אל מלכה כמו שהוא מפורסם מחק המלכים בכל הזמנים וכן גב' הוא מחקם
 שכל שרי המלך והפרתמו והפחות כבואם לרגל המלך לא יראו פניו ריקס רק כל
 א' מביא בידו דורות ומנחות כפי כבודו וכפי זה אמר בבאן דאפוכי מטרתא
 איכא אם לענין האנגריא והנחה למדינות עשה שלא די שלא העריח עליהם
 להכין צרכי קעורתא לא שעשה להם הנחה מהחקים אשר היו עליהם בשכר
 ולא לענין הדורות שיגטרבו להביא בידם אדרבא הוא נתן משאת מאת פניו

מגילת ספר

אלהים וכל זה עשה להגדיל מעלת תהלת אקתר המולכת על הארץ מחדש וכו' הגדיל לעשו בכבודה יותר מכבוד עצמו כי במשת' הראשון הנעשה ממנו כשכתב על הקא מלכותי לא נהייתה ממנו בואת' וכן גב' לפשוטן של דברים המפרשים זל' הארבו מענית בטעם זה הקבוצ הב' ומפי אדוני מורה דרקי אבא מארבי זלה' שמעתי בשם הה' שמואל די בודאש זלה' שהפקידים המופקדים מאת המלך על קבוצ הנערות מכל מדינו המלך בידוע הוא שלא הביאו הנערות ההנה בפעם א' אלא כאשר קבוצו מהן מקפר כך וכך שלחם עז' אנשי המלך ליד הגני ועבר בזה קצת זמן עד אשר קבוצו גב' קבוצ אחר גדול. בראשון ואז שלחום סנית אל המלך ואמר קרא שלא חששה אקתר מזה הקבוצ הבא שנית פן יטיב נערה אחת מהן בעיני המלך שאלול חששה לזה היתה מגדת את עמה ואת מולדתה להודיע ולהודע שהיא בת מלכים כדי שתחוק במלכותה ואולם היא לא הגידה את עמה ואת מולדתה בכל זאת ואחר זה ראינו דברי הרא' זל שבאו כפי זה הקבוצ' ואולם דברי רזל למעלה ראש וכש' שבאו נוחים כפי פשוטן של דברים וכפי הקמיות של הפקוקים ובלפי' מאמרם זל שאמרו שהענה היעונה הזאת מאת מרדכי יצאה דרשילה מקמיות הפקוקים דכתי' ובהקבץ בתולות גו' וכתי' ומרדכי יושב בשער המלך כלו' שממנו יצאו הדבוי' איכא למידק ולשאל ולו' מה היתה עומק מחשבתו בזה' וזל כי אין זה כי אם טוב לכב ממנו וזך וישר פעלו בודאי וזה למה שראה ראה לכאור' כי האש' הזאת הוכיח' למלך אחשורו' והגליחה למלוכ' והנשם כתר מלכו בראשה ועדין הוא מחריש משתאה לדעת מה זה היה לבת קיש' קיש קיש קריא בלכו כפעמון ורמוץ לאמ' את מאת ה' היתה לה זאת להיות לראש פנה אכן מאסו הכומים העוזבים אותה מבטן ומלדה ומהריון ולא דבר רק הוא או אם במקרה ופגע היה לה הדבר הזה ועל כן הפליא ענה הגדיל תושיה לאמר להם לקבץ בתולות סנית כדי שתכלנה בשמחו' וגיל בהכלי מלך פנים חדשות ואולי בזה יבחן הדבר אשר היה מחריש משתאה אליו לעמוד על ידיעתו שאם היתה ביאתה לבית המלכות במקרה שמוא על ידי נערה אחת מאותן הבאות באחרונה תרחם משם והיה זה שלום לה שתצא מרשות אותן ערל וטמא ואם ממנו ית' יצאו הדברים ההמה לבלתי קדם בידיעתו גתב' דבר אלהי יקים לעולם ולא תו' משם ומלכותא לא תערא מינה והכל היו נדחין מפניה וקצר הכתיב בזה הקבוצ הב' למה שלא נעשה אלא בדרך העברה וכרפיון ידים כי לא היו הדברים אלא להשמעת קול בעלמא אולי תפותר אקתר להגיד להם עמה וגו' כי לא עלה על לב אחשורוש לדחותה ולהפיג טעמה באשה אחרת ואמר שעם כל הדברים השא' אין אקתר מגדת מולדתה וגו' והיא עצמ' לא היתה לה שום כוונה בזה להימין ולהשמאיל שא' לשמו' מונות מרדכי לכד שהיא גוה עליה אשר לא תגיד' והוא ק' לומר ואת מאמר מרדכי אקתר עושה וגומ' לומר שהגם שכחה עד היום עכו' לא מביא שהיא מקיימת זוויו אשר גוה עליה אלא אפילו

מאמרנו לכד היתה עושה ומקיימת ולא תעבור כאשר היתה באמנה אתנו
המתרגם ע"ה תרגמו שהוא חוזר על שמירת השבת וימים טובים וקיום התורה
בכללה שהיה שולח לה לאמר החזק כמוסר אל תרף וגו' ובגמרא אמרו
זל ואת מאמר מרדכי אקטר עושה אמר ר' ירמיה שהיתה מראה דט נדה לחכמי'
כאשר היתה באמנה אתנו אמר רבה בר לימא משמיה דרב שהיתה עומדת
מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי ורש"י זל לכאורה נראה
מדבריו שהוא רוצה שהיו הדברים ממש שכן פירש וטובלת מחמת נקיות שלא
תהיה מאוקה לזדיק מחמת שכיבתו של גוי וכו' וכן גם כן רבותינו בעלי התוספו'
זל כתבו וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי ואם תאמר לא היתה עם הבחנת שלש
חדשים וזל לפי שהיתה משמשת כמוך ואלם הדבר הזה הוא קשה לקבלו
בקברתו שאיך אפשר שהיה מזיאות להיות הדבר הזה נמשך בין אותו זדיק
ואותה זרקת בקטר לאמר בהיותה מלכה ובתר מלכות בראשה והיא יושבת תחת
תומר בגנוי מלכים לפני לפנים ואלם יש לומר שדבריהם זל הם בדרך רמז לומר
שהיתה עדיין שומרת משמרת התורה כדת כנות ישראל ועל זה היתה שולחת
לראות דם כתמה לחכמים להורותם שהיא עדין מקוה ומיחלת לרחמי שמים
אולי יבוא עת גאולתה לזאת מבית אותו רשע ושחשוב עוד לאייתה הראשון
שהיתה מיועדת להיות לבית לאותו זדיק ועל כן היתה שומרת חק הוקת שלא
לשכחו ולהסירו מביין ירמי עיניה וכן גם כן מה שאמרנו זל שהיתה עומדת וטובלת
וכו' זל שהיה זה במחשבתה לכד רוצה לומר שבעת עמדה מחיק אותו רשע היתה
מתדבקת במחשבתה עם מרדכי לקנות וליחל לרחמי יתברך שחשוב אליו ועוד
לייעודה שתהיה לו לבית לעת ערבה של מלכות אחשורוש וזאת היא כוונתם זל
באומרם שהיתה טובלת ושוכנת בחיקו של מרדכי וכו' ותהיה כוונת זל בטבילה
זאת לומר שהיתה טובלת במים חיים במקוה המחשבה הטהורה בלב טהור וזך
וכמאמר הכתוב מים עמוקים עצה בלב איש וגם זל שהיתה טובלת ממש שלמה
שהיתה דבקה במחשבת עם מרדכי עד שהיתה בשוכנת בחיקו ממש לכן היתה
טובלת לטהר עצמה מחלאת שכיבת האיש הערל והטמא כדי להדבק בטהרה
במחשבתה עם אותו זדיק ויש לומר שגם רש"י זל רבותינו בעלי התוספו'
זל הם כפי דרך זאת שהכוונה לומר שהיתה מקוה ומיחלת רחמי יתב ודלו עיניה
לזרום להחיש גאולתה פתע פתאום כי ישועתו ית' כהרף עין ולכן בעמדה מחיקו
של אחשורוש היתה טובלת באומרה אולי היום הזה יחיש הש"ת ישועתה ותהיה
מוכנת בטהרה ממיאום שכיבתו של אותו רשע לשתבוא אל חיקו של אותו זדיק
וכן גם כן דברי רבותינו בעלי התוספות זל הם הולכים כפי שיטה זאת שכוונתם
לומר בקושייתם ואם תאמר והא ליכא הבחנת ג' חדשים וכו' רוצה לומר מה הועילה
אקטר בתקנתה להכין עצמה וכו' והלא גם אם יחיש הש"ת ישועתה באתי יום כמו
שהיתה מקוה על כל פנים היא צריכה להמתין שלשה חדשים של הבחנה אחרי

הגאולה והתמורה מהרשע אל הצדיק ולמה לה לטבול וכו' ומתני לה שהיתה
משמשת כמוך וכו' ולזה היתה טובלת להומוין עצמה לשכיבת חיקו של אותו צדיק
גם באותו יום * והיו מעשה הצדקת הזאת נכוחים טובים וישרים כמעשה אותו
צדיק שהיה ככון לכו בטוח בישועתו ית' שהיה כהרף עין ולא היה ישן עד שהיה
מכין בגדיו וצרכיו למצאם מזומונים אליו פן תהיה ה' זעה פתעפתאום בחצות
הלילה וכו' זה מראה לנו ליישב דבריהם ע"ה כפי לאות שכלנו וקיצור השערתנו *
והרובה לומר שהכריהם זל הם כפשוטן שאפשר שהיה מציאות לאותה צדקת
על ידי התקדש וכוונת ממתו קודה לבא אליה מרדכי ע"ה החדרה גם אמי אודהו
ומובילת לבא מניה לבי מכותא למה שהוא מאמין ומקיים דברי רזל בהנחתו ומאן
יהיב לן בגרי דפרזלא וכשמעניה לרכב דעבדי הכי בכל דבריהם זל * ויש
לשאול על זאת ההעלמה שנתעלמה מהם אהתה כל כך עד שעשו לה כל אותם
מעשים אולי יודע להם למי הנערה הזאת ולא יכלו לעמוד על בוריה לרעת
עמה ומולדתה והלא מביית מרדכי עליו השלום הוציאה ומה היה
להם לידע כי היא בתו או אחותו וקרובתו ומה להם עוד חקיר מלן * והנה
אדוננו רש"י ע"ה הקש' ק' שא"ז זאת בדרך אחרת שכן כתב זל בגמר' זל ואל' היאך
אתה יכול לומר שלא היה יודע אחרת מאי זה עם הוא * והלא כמה דלעורין
היו בישראל שהיו אומרים שהיא ישראלית * אלא בטביל שהיתה נשאת חן
בעיני כל רואיה היו האומות מתגרות ואת אומרת ממשפחתי היא ואת אומרת
כמו כן * זאת התשובה הרומה היא בכונה וישרה לפי אורח קושייתו זל *
ואולם לפי דרך קושייתו זאת זל * כי כאשר נשמע דבר המלך ודתו להקבץ
בערות וכו' מרדכי ע"ה עמד בכל עניו ונשתדל להקבירה כמקום רחוק מגבולו
ונעלם מעין כל עדי יעבור ועם ובה שגחתו ית' להוציא כלי למעשהו הומוין האכזשים
המבקשים לאותו מקום הנעלם ומצאוה שם וכן מצאתי מענין זה מאמר א' לרזל
בילקוט זל * וכשמתי אביה ואמה היה מרדכי מגדלה והיתה מטמרת את עצמה
ולא נראית לכל אדם ד' שנים משנת שלש למלכו עד שנת ז' למלכותו והיו הקריבי
מביאים כל הבתולו' לפני המלך והיה המלך טורפן שלא היו מוצאין מקד' לפניו עד
שמצאו אהתר טמונה בשושן הבירה מעיני הקריבי' והקב"ה אמר לה את מטמנת
את עצמך אין נכבך למלכות אלא את ותלקח אהתר וכו' ומדקאמר היתה טמונה
בשושן הבירה נשמע שלא היתה בביתו של מרדכי ולא בגבול שכונתו לא במקום
נכתר בשושן הבירה הנה המאמר הזה כאלו דבריו בהגמון דברנו אלה * ודוק
הוא לומר כדברי קצת מפרשים זל שכתבו שמגד' הכלכול והכהלה שהיתה להם
בהקבץ אותן בערות לא ידעו למי היא * וגם דחוקים הם דברי האומר שהיא
באה אללם מעצמה אלא אם נפרש דבריו כזה האופן והוא שמרדכי ע"ה נתנה
במקום נעלם כנבולו להקתר שם כיום המעש' ולפי דעתו רחוק היה שיתגל' להם
אותו מקום לרוב העלמתו והיה היום אשר ראה כי קרוב הוא הדבר להתגלות להם

מרוב בקצת וחפ'ט' חפוש מחפיש ולא יכול עוד הצפ'כ' ככנכ' בלכבו פחד פן יבואו
 איה במקו' הסתר וכבן ידעו עמה ומולדתה לכן שלחה מביתו וגבול נחלתו ואמ' לה
 שתלך להם מעצמ' וזה עליה אשר לא תגיד וכו' היתה עומדת להם בתיקו ולחזן
 אל'ם הטעו עליה לקחיה והללוה ביניהם לומר הגונה זאת למלך ויאמרו מן היא
 גם כי לא ידעו מה היא וכו' קרה תליבת הרמ' זל מעל מהר' הכהן זל דרשו מעל
 ספר אדוני זה וקראו • ורז' החזיקו לה לזדקת זאת טובה מרובה על שתיקתה
 לכלתי הגיד עמה ומולדתה עם כל החקירות הנפלאות שחקרו במליה שכן אזל
 במדרש בראשית רבה פרק כ"א אמר ר' לוי לא יגרע מזדיק עימו עיטוהי
 דוגמא דירדיה כאיניש דאמר עיטוהי דפ ריה' לאה תפק פלך הודאה ועמדו ממנ'
 בעלי הודייה • יהודה ויכר יהודה ויאמר זדקה ממני • דוד אמר הודו לה' כי טוב
 דינאל אמר לך חלה אבהתי מהודא ומשבח אנא • רחל תפקה פלך שתיקה
 ועמדו כל בניה בעלי מקתירין • בנימן אבינו יטפה יש פה יודע היה במכירתו
 של יוסף ואינו מגיד • שאול ואת דבר המליכה לא הגיד לו • אסתר • אין אסתר
 מגדת מולדתה ואת עמה • וגם כי דבריהם חלה נוחין הם לפי פשוטן ושטחיותן
 ואולם לקליטות דעתין • איכא לאידיק ולומר דמאי אולמה דשתיקה זו של רחל עד
 סדריש עליה בעל המדרש לא יגרע מזדיק עיטוהי שאם לא רצת לגלות חרפת
 אביה המרמה את יעקב • וגם שלא לבייש פני אחותה אין זאת מעלה כ"כ להדר'
 עליה פסוק לא יגרע מזדיק עימו ואדרבה גנות היה לה לדבר דבר בענין הזה
 להכלים אביה ואחותה ולגלות נבלותם לעין כל • ולכן עלינו למנוח פתח לדבריה'
 זל לרמות מעשה רחל בשתיקתה למעשה לאה בהודייתה שהיא מילתא יקירא
 באומרה הפעם אודה אתה וכדפרשין ענין זה בפסוק איש יהודי וולדמות מעשי
 בני רחל בשתיקתם למעשה בני לאה בהודייתם כי מה שעשו אה כדיבור ובהודי'
 עשו אלו בשתיקה שכלן כוונה אחת להן להעיד ולהגיד כי כל מעשה אשר יעשה
 ראש כפה ואגמון הוא בהשגחתו יתבר' זה שזל בעלי דרשה זאת שאנו כה דראו
 ולקחו מוקד וחכמה ודעת מענייני א' האחות הנדקיות בענין הפלך שהחזיק'
 כו כל אחת מהנה שהכל הולך לכונה אחת • והוא שלא האומרת הפעם אודה
 אתה כוונתה לומר שכל הדברים המגיעים לאדם הם בהשגחה ממנו ית' כי הוא
 יכול לשדר המערכה ולעשות לה' כדרכיו הפך הוראתו • ויכדאמרן לעיל בפ'
 המוכר במאמר • שאמרו זל משל לכהן וכו' שיש עיניך עליו ולזה מנהגה ופלכה זה
 הטוב והישר שהחזיק בו היה עומד כיד בניה אחריה להתזקק בו כי טובה המקור
 ישאר כמה שיחבב ממנו והוא מה שאמר הכתוב לא יגרע מזדיק עימו עיטוהי
 דוגמא דירדיה וכמו שהארכו כוה בפירושו זה הפסוק בפירושו משל יוסב' מתהלך
 בתעמו זדיק אשרי בניו אשריו שהכוונה לומר מתהלך בתעמו זדיק אשרי בניו
 ואחריו טובה להם כאיסיס להמחילם זדקו וישוהו במוג הקמוי להם ממנו בי זאת
 היא נחלת עבדו ה' ולזדקתם לבניהם אשריהם ולדורותם וכפי מה שנא' באברהם

אבינו ע"ה כי ידעתיו למען אשר יצו את בניו ואת אחריו ושמו דרך ה'
 לעשות נדקה ומפטט וכו' שירצה לומר שאמר הוא ית' כי הידיעה והחבה והאהב'
 הנודעת ממני לאברהם היא לפי שהיא האומה אשר בחרתי בה להיותה יונתי
 תמתי וכודאי הוא שמאחר שהיא אב להם יצו אותם לעשות דרך ה' וכו' והנזמי
 הוא אם בכח מזד הטבע והמוג אשר נקנו ממנו בהיותו הוא אב להם אם בפועל
 במה שיהיה מצוה עליהם ומלמדם להועיל כפי טבע האבא הבני וכפי מה שסי'
 בפירוט משלי כפסוק שמע בני מוקר אביך וכו' והבאנו על זה מאמרם ז"ל שאמרו
 בשעה שבא הקב"ה לתת תורה לישראל אמר להם תנו ערבים אמרו לו אבותינו
 ערבים שלמו וכו' שהכוונה לומר שטבע האבות יהיה הולך בבנים לעולמי וכמאמר
 הנביא ע"ה הביטו אל צור חוצבתם וגו' וכמו שהארכנו בזה בדרוש הד' וכן לאלה
 אמנו קמו בניה ויאשרו שהחזיקו בפלכה להודות למקום ב"ה שהוא יכול על כל
 ושהכל ממנו יתברך בהשגחה כי הנה יהודה האומר נדקה ממני הכוונה לו
 במאמרו זה להודות לדבריה ששלחה לו לאיש אשר חלה לו אנכי הרה שהכוונה
 לה במאמרה זה לומר לו אבי דאה גם ראה אם במעשה זה השמים כיני לבינך
 אם לאו שהערבון הזה שנתת לי הוא מורה שהדברי' ה'אה אשר עברו בימיתו מן
 השמי' הוכיחו למה שאיש אשר כמוך לא יתן המתמותה השא ערבון בעד האתנן רק
 מכלפי שמי' יהבו וכמו שמינינו לר"ל שהעלו למרומי עליו הרמוז בענין חותמו ופתיל'
 וגומר ולכן ראה גם ראה ובין תכין את אשר לפניך ועשית כפי אשר ייטב בעיניך
 לעשות ולזה בשומעו את דבריה על פי אותן רמזות יהודה ולא כוש ואמרה נדקה
 ממני לומר נדקה במאמרה זה יותר ממני שבדאי הדבר הגדול היה לא נהיה
 אלא ממנו ית' והשגחתו היא המוציאה דברים אלו לפועל וכוה הדרך תקור
 הקושיא אשר הלב יהמה עליה וזה שכתחלה בשמוע יהודה שתמר היא הרה
 לזונוים פקק דינה לטרפה וכאשר שלחה לו לאמר לאיש אשר חלה לו וגו' רפתה
 רחמו מעליה ואמר נדקה ממני וכפי הנראה יש לומר אדרבה שיגדל פשעה על
 שהעלמו ע"מ וכת' פניה עד שהכשילתו והיה לו להוקיף ידו שנית עליה בעופש
 יותר מן הראשון וגם כי לפי מה שכתב ארוננו הרמב"ן ז"ל שהיה מנהגם שהאב
 ייכס עזובת בנו לתת לו זרע ולפי זה אין ביאת יהודה חלילה חסוכה ונות חלל
 ייכוס עכו' מאחר שעשתה לו אותו פועל בגניבת דעתו שבדאי הוא שיהודה ע"ה
 כאותהשעה לא נתכוון ליבו כלל ולכן היה לו להגדיל מדורתה יביתר מבא' ואולם
 בדברנו חלה נחא שכאשר שמע טענותיה ורמזותיה המוכיחים שהשמים בינו
 לבינה אמ' נדקה ממני והיה פי' ממני כפי הרמב"ן ז"ל לא כפי רש"י ז"ל ומה גם עתה
 לר"ל שאמרו שכת קול הופיעה בבית דינו של יהודה ואמרה ממני יאלו הדברים
 וכן דודע' הכוונה לו באמרו הודו לה כי טוב כלל' להודות כי ממנו ית' הוא הכל'
 ואין להחזיק טובה לא למוזל ולא להשתדלות ולא לגבורה רק אליו ית' המאמר
 חיל והנותן כח לעשות וראוי להודות אליו ית' בכל מדה ומדה שיהא מודד לאדם

כי גם מדת פורענות אם היה רעה בעיני האדם לפי השעה מדה טובה היא
 כפי הכוונה ממנו ית' והוא אומר הודו לה' כי טוב ר' שהוא ית' הטוב ההקלטי
 שיאמר עליו טוב מכל פנים ואופנים ומפאת הטוב לא יגיע אלל הטוב ואמר בל'ת
 לומר שאין לך שעה א' עוברת בעולם בלא השפעת טובו וחקדו ואמתו עם כל
 אדם יחד גם אם לא יבין האדם בטובותיו הנעשים עמו בכל הימים וכמו שאז'ל
 הרבה נסים הם נעשים עם האדם בכל יום ויום אלא שאין בעל הבט מכיר כנקור
 וכמו שהארכנו בזה בדרוש הא' על פי מאמריהם ז' שדרשו על פסוק לעשה
 כפלאות גדולות לכדו וגומר וכן דיחאל ע' הכוונה לו גם הוא באומרו לך חלה
 אבהתי מהודא ומשכס אבא לומר שכמעשהוזה בשעה בחכמה ודעת וגבורת
 הלב עד שהגיל את עצמו ואת חביריו ואת כל חכימי בבל אין ראוי שיחזיקו לו
 טובה לומר עליו והחכמה תחיה בעליה וגומר רק הגדולה והתהלה אליו ואתו
 אשר ממנו ית' יצאו אותם דברים כי הוא הגותן אליו חכמה להתיב עיטא וטעם
 לאריוך והמאורו פ' ל להכנס אל המלך לשאל ממנו זמן והוא אומר לך לא אבהתי
 וגומר שתלה הגדולה והתהלה של המעשה ההוא בו ית' ולא בעצמו כי לא בכח
 יגבר איש רק בכחו ית' והוא מה שאמר סכמתא וגבורתא דיליה היא שיר'ל
 שהחכמה אשר בה התיב עיטא וטעם לאריוך רב בטכניא וכו' וגבורתא אשר בה
 ככנס אל המלך לשאל ממנו די זמן ינתן ליה לא היו ממנו עצמו ומכחו רק כמתנה
 כתנאי ליו מאת פכס הרזים הגבור והנרא וכוה על הככונ אומר די חכמתא
 וגבורתא דיליה היא ולא קאמר די חכמתא וגבורתא עמיה היא וכבר מהרר
 משה אלטיך ז' האריוך כפי הפסוקים ע' כוונה זאת' וא"כ הנה עינינו הרואות
 שהפליך שהחזיק בו לאה אמו החזיקו בו כניה אחריה למה שהנחה בהם כגולה
 זאת כפי המוג' השר שקמו ממנה ואתי שפיר למדרש על לא יגרע מזדיק עימי
 וכו' וכן רחוק ג' הפליך של השתיקה שתפסה בו הוא ממין הפליך עצמו שתפסה
 בו אחותו וזה שכמה שראינו שראתה סבלנותיה ביד אחותה והיא שותקת ולא
 פתנה לב אל זה בזה ידענו ממנה שהיתה קוברת שהכל ממנו ית' בהשגחה
 כפלאה ולכן אביה שעשה אותו מעשה לרמו' אתי יעקב אינו אלא שליחא דרחמנא
 ולכן שתקה ולא אמרה דבר גם בדרך רמו' ושליחות לעקב להעיר לו אזון למה
 שהחזירה הדברים אל השגחתו ית' ומה גם עתה לרז'ל שאמרו שנתנה קיממה
 לאחותה שזה מורה שהקיבה פני הדברים אל השליט בעולמו העושה כרצונו
 וכן בנימן כנה החזיק במדתה כמה שידעוהבין מעשה שהיה לאחיו איך היה
 מאחזיקו והי' במחריש ולא הגיד דבר לאחיו ולא לזולתו כי איש נכוב הוא וילבב
 במעשה ההוא הנראה לכאורה שאין דומהו בגריעות להיות רבים ושלימים
 באנשים האלה מהכימים בו והמכטלה הזאת תנא מתחת ידיהם שמתוך זה גמר
 אומר שאין זאת מעשה ידיהם רק מעשיו ית' הם ושלא היו המה אלא באמצעים
 דבר ההוא ולא תיוחס הפעולה ההיא אלל אליו ית' שהדריכם והישרם אליה

מגלת ספר

ומה גם עתה בראותו כי ה' העלים מיעקב אביו שכוה מדע לו שיד ה' עשתה זאת
 ולא היו אחיו רק שלוחי ההשגחה לכד ועז שתק ותהי לו לחכמה ולאמונה
 באמונה בהשגחתו ית' וכן שאול ג' כששמע משמואל הכניא ע"ה דבר המלוכה
 ודע שיצאו הדברים ממנו ית' שהוא לפי דעתו אינו ראוי לכך אה מצרו ואם
 מצד שכטו ע"ה את דבר המלוכה לא הגיד למה שאמר אל לבו אחרי שהדברים
 הם מראים את עצמם מה לי להודיעם ולהתגאות בטלית שאינה שלי * גם אקתר
 המלוכה ומדרכי אמונה בראותם כל אותם גלגולים וסיבוכים ועניינים שונים
 אמרו כודאי כל אלה הדברים הם בהשגחתו ית' וע"ה הפכיתו ביניהם שלא תגיד
 אקתר את עמה ואת מולדתה עד אשר יראו איך יפול דבר שהינו ואיך יקום והיה
 כי אותה שתיקה היא מועלת אם לקיימה בבית המלכות אם לרחקה וכמו
 שפירשם לפי דרכו ולפי דרך המפרשים ז"ל זהו כפי נוסחת המדרש המוכח
 ככ"ו ואלו * בגמרא איתא להיא דרחל כדרך אחרת דהכי אתמר
 בגמרא אמר ר' חמא מ"ד לא יגרע מזדיק עיננו בשכר זניעות שהיה כרחל זכתה
 וזאת ממה שאול בשכר זמיעו שהיה בשאול וזה וזתה ממנו אקתר ומאי זניעותא
 היתה ברחל וכו' כפי הדברים האלה קצבו פני הדבר אל השכר ממנו ית' לומר
 טמדותיו הם לתת לזדיק כזדקתו ר"ל מדה כנגד מדה וכמאמר דהע"ה ולך ה'
 חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ש"ל שהתגמול ממנו ית' הוא כדרך אמת
 וכדרך חיוב ואלו כמה שבא ממנו ית' כדרך מעשהו ממנו של האדם אם לטוב
 אם למוטב הוא חסד גמור מאתו ית' למה שכוה ידע האדם ויבין כי לא במקרה
 נפגע הגיעו הדבר הוא אלא בהשגחה מושגחת כנגד מעשיו וכוה יוסף אומץ
 ביושר אם לטוב ויתעורר לתשובה אם למוטב וכפי זאת דרש ר' חמא ע"ה לא יגרע
 מזדיק עיננו על רחל כזכר בדבריו וכן פירשה רש"י ז"ל וז"ל לא יגרע מזדיק עיננו
 בותן עין כמעשה הצדיק לשלם לגמולו ואף לימים רבים מדה במדה * הנה
 רכנו ע"ה פירש שכונתה כפי עיננו דקאמר קרא הוא כמו עין ה' ליראיו והכנו
 הוא חסור ש"ו ית' ומדקאמר קרא לא יגרע מזדיק עיננו דייק רכנו ז"ל דאימים רבים
 קאמר * ש"ל שגם לימים רבים לא יגרע ית' עין השגחתו מהצדיק להשיב לו
 התגמול המיועד אליו ממנו ית' דאי לשעתיה קא אמ' קרא למה ליה למנקט האי
 לישנא דלא יגרע שמשמעותו הוא שגם אם חלף לו הצדיק ההוא והלך לבית
 עולמו עכ"ה לא יגרע ממנו אותה המדה שהיה מתנהג עמו בה * והעין הזאת
 הפתחה על הצדיק הוא התגמול מדה במדה כאמרו גדול העצה ורכ העלילה
 אשר עיניך פקומות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכו וגומר וכמעשה
 דרחל וכו' ולפי דרך מדרש ב"ה הזכר כוונתם ז"ל בפירוש מלת עיננו שהיא כמו
 ועיננו כעין הבדולח והכנוי הוא חסור אל הצדיק עצמו * ובענין אלה לא נזכר
 בגמרא כלל וז"ל שסמך ר' חמא ע"ה על המבין דמההיא דרחל דדריש לה הכי
 מלף ללאה ג' דדרישין עליה נמי לא יגרע מזדיק עיננו שכשכר שנתנה הודאה
 למקום

למקום כה הנה שברה אתה שאף לימים רבים היו בניה בעלי הודאה שמזד רוב
 כיסיו ונפלאותיו עמה' בכל דור ודור היו מודים לו בדרך הודאה כהיה דדניש
 דוד שהרכבו בהודאה אליו ית' כל אחד כפינושא הנק שנתנוקס בו וכוה נתישבו
 דברי רז' כפי המדרש וכפי הגמרא והאריות אינו מוזיק אס יש בו קצת השער'
 וישוכ לדכריהם זל' הנה נתבאר הפקוקים האה כדרך שזראה מהם שכל פרט
 מפרטי או העמימים והגלגולים והסכוכים הם כדרך נקים ונפלאות ממנו יתבר'
 ולא אחד בהם דבר רק ואין אנו זריכין בזה לפרטי הנקים כי כל הדכרים כלם
 מעשה נקים הם כמו שיראה המתכוון כפירוש הפקוקים וכפירוש המאמרים
 הנדרשים מרז' עליהם

בימים ההם עד אחר הדברי' **בימים** ההם ומרדכי ישב

בשער המלך קצף
 בגתן ותרש שני סריסי המלך
 משמרי חסף ויבקשו לשלח יד במלך
 אחשורו: ו ידע הדבר למרדכי ויגד
 לאסתר המלכה ותאמר אסתר
 למלך בשם מרדכי:
 ו בקש הדבר ויסצא ויתלו שניחם
 על עץ ויכתב בספר דברי הימים
 לפני המלך.

האלה וגו' פקח עיניך
 וראה שהפרטי' האלה גם כן הם כלם
 נקים ונפלאו' וכמו שיתפרשו הפקוקים
 בעה' והקשור בין סיום הקודם עם
 ההתחלה הזאת רש' זל' נתעורר אליו
 זל' אין אקתר מגדת מולדת ואת עמה
 וגו' לפי שמרדכי יושב בשער המלך
 המזוזה והמרמוה על כך וזל' גם כן
 שהקישור הזה הוא רומז ואומר שמזד

השתיקה של אקתר כזכר בקודם ומזד ישיבת מרדכי הנדיק בשער המ'ך
 בימים ההם היתה הגאולה והתשועה הגדולה הזאת בישראל שאלו שתיים היו
 צרי גלעד לכיטול גורת המן ולעשות להם ליהודים ונהפוך הוא וכו' ויהיה כוונת
 הפקוקים ומשיכותם לומר אחרי קדימת רפואה זאת למכתן של ישראל וזה שתחל'
 דבר ה' בהושע את עמו ישראל מיד שוקיהם עשה להם למלכות מדי בימי ההם
 שעשו שיהיה מרדכי יושב בשער המלך בכלל עבדי המלך היושבים בשע' המלך
 שמתוך ישיבתו שמה האלהים אנה לידו המעשה הזה והוא ששני קריקי המלך
 בקשו לשלוח יד במלך אחשורוס וידע הוא הדבר ההוא והגידו לאקתר שזה היה
 יקוד התשועה הגדולה הנעשית בישראל עם השתיקה שאחיה אקתר בכלכה
 הנזכר בקודם' ואמר קצף בגתן ותרש ולא אמר קצפו להורו' על ההסכמ' שהיתה
 ביניהם בלב א' כאיש אחד' ועוד זל' שבא להורות אותנו מאמר קצף בלשון
 יחיד כי זה הקצף לא חל עליהם שניהם יחד אלא בזה אחר זה שכל אחד מהם
 קצף לעצמו על המלך והיתה שומה בלבו ימים מספר והקודם בקצף ההוא היה
 בגתן ובא רעהו אחריו וחל גם הוא עליו קצף וכאשר הביין כל א' מהם מכין ריסי
 עיני חבירו מה שהיה בלבו אז נדברו ש'כאיה' איש אל רעהו להמציא להם דרך

סתרים לטלות יד במלך אחשורוש באין מבין כי מפני רעתם נאסף הרשע וקטב
 ה' וישמע והודיע הדבר ההוא העמוק במחשבתם אל הצדיק ההוא ויכתב בקפר
 הזכרון לפני המלך להיות הדבר ההוא רכואות תעלה ליראי ה' ולחושבי שמו
 ומוסד ידענו גדולה הסגתו ויתברך לטובת עמו ישראל שאלו היה כל אחד מהם
 עושה דרך לעצמו להמית את המלך ולא הושיא מחשבתו מליבא לפומא
 לא היו הדברים באים לאונו של מרדכי אלא הוא ית' הרוחה ללבב כאשר נגלו
 לפניו מחשבותם לרע עשה להם שידברו איש אל רעהו ומתוך לחישתן הביין
 מרדכי את אשר הבכימה דעתם עליו לעשותו וכמו שאמרו אל טרסוי היו ודברו
 בלסנוס שלפי דעתם לא היה שמה איש אשר יבין וישייל דבריהם ומרדכי היה
 מהקנהדרין וק' לדאין קנהדרין שומעת מהתורגמן ומה גם עתה לרעת האומר
 שרוח הדבר בו כחלוס נכואוי דרייקי לה יודקאמר וידע הדבר למרדכי ולא
 קאמר וידע מרדכי ולפנים בעה' יתבאר לפי פשוטו וואולם טעם הקצף
 שהיה לאנשים האלה להרים יד במלך אדומיהם הנה במדרש אמרו אל שטעמים
 לפגם היה מזד שהעבירם ממשמרתם שהיו יושבים בשער המלך והשיב את
 מרדכי במקומם דהכי איתא התם מה קצפון היה שם מעביר שנים ומושיב אחד
 מעביר שנים קולטרייקין ומושיב הדרכי הוה הנראה מהמדרש הזה שלא היה
 מרדכי יושב בשער המלך מקודם זה רק בהסגחה ממנו ית' הושיבוהו שמה בימיו
 הקמה וכן אמרו אל שאחרת היא שנתנה לה ענה זאת להושיב את מרדכי בשער
 המלך וכמו שיבאר ובר זה המדרש הוה לפנים בעה' ולפי זה יהיה ענין לשומרי
 הקצף כמו וינעו אמות הכפי' שחמותן וקצפן היה מתוך קנאות שהעביר ממשמרת
 קצף המלך וכן גם כן יראה מדברי ר' ברכיה במדרש שהקצפון הוה שנתקצפו
 על המלך אדומיהם היה מומע ית' כי הוא ית' אתן כזאת כלב המלך להעביר שנים
 קולטרייקין ולהושיב במקומם איש יהודי והוא ית' העלה עשן באפס כל כך עד
 שכאולידי מחשכה זאת לתרוש העה על מלכס ורועס להעבירו מן העולם על
 שהעביר אותם ממשמרתם שכודאי הסכוש ההוא הובא בדעתם בגזרת עירין
 ובמאמר קדישין והוא מה שאמר ר' ברכיה במדרש לכו חוו מפעלות אהים אשר
 שם שמות בארץ הקצף הקב' עבדים על אדומיהם לתת גדולה לצדיקים הדא
 הוא דכתי' קצף בתן ותרתם וגו' לתת גדולה למרדכי הקצף אדוני' על עבדיהם
 לתת גדולה לצדיקים הדא הוא דכתיב פרעה קצף על עבדיו לתת גדולה ליוסף
 וכן גם כן איתא הכי במדרש בר' הנה ר' ברכיה עה' במאמרו זה סכב פני
 הדברים אליו ית' שהוא השם שמות בארץ כפי רצונו פעט כדדכו של עול' להקצף
 אדומים על עבדיהם ופעם שלא כדדכו של עול' להקצף עבדי' על אדוני' הכל'
 כהיה כדרך כן בא ממנו ית' להגיע הטובה לצדיקים להושיעם תשועת עולמים
 ולהושיא לאור מה שקדם במחשבתו ית' ש' קצף הארון על עבדיו שמוכר ביוסף
 כודאי לא יבא הקצף ההוא אלא מאתו ית' ש' עשה לאותם עבדים כלכול בדעת

עד שחטאו למלך ארציהם בעבודתו זה כובב שנמצא בפילי שטירין שלו וזה
 בצרור שנמצא בגלוקסא שלו ומה שלא היה להם בן כל ימותם רק בשעה כזאת
 אשר הוטם יוסף בבית המשמר ומה גם עתה לדעת ר' אבייתר שאמר שפסערה
 פשעו במלך שבקשו להזדווג לכתו של מלך וכו' שבודאי אין זה כי אם דוש לכ בא
 להם מאתו ית' להשיב לבם אחורנית לדבר הזה ולא במקרה ופגע היתה מהם
 הנאצה ההיא וכדאיתא התם במדרש ב"ר פרק פ"ח ויהי אחרי הדברים האלה
 חטאו וגו' מכל פשעי הצילני חרפת נכל א' תשימוני זה יוסף לפי שכתוב בו ותקרא
 לאנשי ביתה וגו' שנתנה אותו בפיהם של כלם אמר הקב"ה מוטב שיפנו אליו באלו
 ואל יפנו לדריק זה הדא הוא דכתיב ויהי אחרי הדברים האלה חטאו וגו' הנה
 הם ז' דרשו מקמיכות הפקוקים שלא היה להם לאותם עבדים לפשוע ולחטוא
 אל ארציהם בחטא ההוא אלא בקבה מאתו ית' ולפי זה ר' אבייתר ע"ה דרש בג"ש
 שחטאם היה מהמין עצמו שהיו פנינם בו אל הדריק ע"ה באמרם עליו ר' זאה זה
 חדש להיות עבד מתפרץ על ארצו ולשלוח יד באשתו ולכן קבב הוא יתב' שיהיו
 העבדים האלה השרים הפרתמים הרואים פני המלך שהיו מתפרצים על המלך
 ארציהם שיקסו להזדווג לכתו שאחרי הפשעה רב הזה חס כי לא להזכיר ענין
 יוסף ע"ה כי הוא היה נער ועבד וכמו דרש הו' ז' לקמיכות הפקוקים לפניהם
 ואלו לקמיכותם לאחריהם השלימו הדרשה במדרש הזה שאנו בו ואמר לנו חזו
 מפעלות אלהים וגומר הקצף הקב"ה וכו' שהכוונה לומר שלא היה החטא ההוא
 לאותם הרוקנים אלא כדי שיהיה מכסלה להם לעלות בהם מהמלך חרון אפו עברה
 ונעם לתת אותם במשמר עם יוסף וכו' והוא מאמר שר המשקים עצמו בווכרו
 את יוסף לפני פרעה באומרו את חטאי אני מוכיר היום פרעה קצף על עבדי
 וגומר לומר כמתנבל על חטאו שעשה מלפנים שלא היה ממונו החטא ההוא אלא
 בקבה גזורה מלמעלה שהכל הוא לתכלית ענין המלך לשעה הזאת שהוא עומד
 בה * ולזה הקדים בראשית אמריו לומר את חטאי אני מוכיר היום ר"ל אני
 מוכירך כדי להקיר מעלי חרפתך שהתכלית בחטאי הוא כדי שיבא פרעה לדי
 קצף על עבדיו ויתן אותי במשמר וגומר ושם אכתו נער עבדי וגומר כלומר שהכל
 היה לתכלית שנקבא בחברה אחת בבית המשמר עם נער עבדי הו' הוא גבר די
 רוח ויתירא ביה לפשר חלמין ולהחיות אחידן ולמשרא קטרין והיה כל הדבר הזה
 כדי שיוכר ממנו אלך אתה ארצו המלך בשעה כזאת כדי שיבוא לפניך להשיב
 רוחך המשקשת בתוכך בפעמו * הנה זה מורה שגם הרשעים הכופרים
 בהשגחתו ית' הדור בעל כרחם וענו ואמרו שלא היה הקצף ההוא יוצא מאת
 המלך שלמטה אלא בקבה מאוכפת מאת המלך העליון והוא מאמר ר' ברכיה
 ע"ה לכו חזו מפעלות אלהים וכו' וכן ג"כ אלה האנשים אשר הוקר מהם טעמם
 וריחם נמר עד שעלה באשם ונחנתם לחורש רעה על המלך ארציהם הכל היה
 ממונו ית' וכדאמר * ונאמר * ויודע הדבר למרדכי ולא באמר וידע מרדכי

מגלת ספר

וגומר הנה למעלה כמזון כתבו שרזל דרשו מזה שמדע אליו הדבר על ידי
חלום ככא"י וכ' ואולם לפי פשוטו יש לומר שההודעה הזאת שידע מדרכי
נהיה מחמת לכבו וגדל מדעו שהבין עומק מחשבותיהם מתוך רמזותיהן
ועק יצותיהן מה שלא היה אפשר להבין זה מהם שום אדם זולת מרדכי ע"ה ולזה
לשון התודעית בפועל הכבד ולא לשון ידיעה בפועל הקל ואמר ויגד לאת
המלכה וכוונתו בזה להסיק לה חן וכבוד בפני המלך כי כבר ידע נפשו שעמידת
שם היתה מעימוק ופלאותיו ומחשבותיו ית' והיא בצדקתה אמרה אותם דברים
עתיקים בשם מרדכי למלך שמתוך צדקת נפשה רצתה להשי' פני הגמולה אשר
יגמול המלך על זה שיוגם מכל לומר שכוונתה היתה בזה קדושה וטהרה לדבר
גדול יותר מזה: וזה למה שראתה מפלאות תמים דעים ית' שעשה להם לאותם
דשעים לחשוב מחשבה כזאת ועשה לאותו צדיק להבין עומק מחשבותיה' אמרה
בדעתה כי לא דבר רק הוא וע"כ אמרה הדברים ההמה בשם מרדכי לומר שכל
אותם דברים הם לנכס מאת ית' על ידי אותו צדיק ובמדרש אמרו ז"ל מה שהוא
קרוב לזה והוא א"ל למה אמרה בשם מרדכי למלך אמרה יודעת אני בצדיק זה
שאם לא היה הדבר נמצא מבקש הוא מאת ית' והוא עושה ולכן נאמר ויבוקש
הדבר וימצא הכוונה מהם ז"ל בתמיהתם למה אמרה למלך בשם מרדכי וכו' לומר
שאם היתה מחשבת בדעתה שהדבר הזה נהיה כפי דרכו של עולם וכלא
השגחתו ית' מהודאי הוא שלא היתה אומרת הדברים העתיקים ההמה בשם
מרדכי דשמה ואולי לא ימצא הדבר וידיעהו המלך כעד וזמם ותהיה היא גרמא
בנוק' ואולם למה שידעה נפשה כי ממנו ית' יצאו הדברים לכן קמכה על
צדקת הצדיק ההוא ואמרה בשמו וירעה שכוון שהודעת הדבר אליו היה בדרך
כס כן ג"כ אם אפשר שאותם קריקים הסירו מהמציאות את המות ההוא שהבינו
לעשותו שהוא יבקש מאת ית' והמצא תמצא הגבנה היא וכמו שנאמר ויבוקש
הדבר וימצא וכו' ואחר זה בא לידנו דברי הרא"ה ז"ל וראינו שכתב ז"ל ככמו זה
וכודאי הוא שרוקדו דברה בנו' וכן הפליגו במדרש ז"ל בפלאותיו ית' כמה
שנאמר ויבוקש הדבר וימצא וגומר ז"ל כששמעו בגתן ותרש שנאמר הדבר למלך
הלכו והעבירו הנכס מתוך הקיתון וכראי ה"ה נחש בתוך הקיתון בשכיל מרדכי
לכך נאמר ויבוקש הדבר וימצא שאין אומרים וימצא אלא לדבר האבוד כענין
שנאמר או מצא אברה' ולפי פשטו ז"ל למה שהדבר ההוא היה בקתר וחרש
כמו שפירשו על מה שנאמר וירע הדבר למרדכי לז"א ויבוקש הדבר וימצא לו'
שהוצרכו לחקור מלין ולשאול הטוב ולעשות חפוש מחפוש וכדיקה לאור הנר עד
שמצאו ואמר ויתלו שניהם על עץ לומר שכמו ששניהם היו כנפש אחת וכלב
אחד למדע לעשות הרעה הגדולה ההיא לשלוח יד במלכס ורועם כן היה דינם
לתלות שניהם על עץ אחד והראב"ע ז"ל כתב ויתלו כל אחד משניהם כמו
ויקבר בערי גלעד ז"ל שכוונתו ז"ל לאו למעיטו שלא נתלו שניהם על עץ אחד

אלא שהיו כל אחד מהם בעצו ישאל שאלו בן היה מפרט לומר ויתלו כל אחד
מסניהם עלעץ אחד כמו ויקבר בערי גלעד ועוד מה הוא ההכרח שהכריחו
זל לפרט בן ר' שכל אחד מהם בעצו ישאל ושלא היו סניהם בעץ אחד דבשלמא
ויקבר בערי גלעד בהכרח הוא עלינו לפרשו באחת מערי גלעד שאי אפשר
לאדם אחד שיקבר בערים רבים הלא ראינו שכשכיל זה דרשו זל שיפתח בעץ
כצו בכתבו היו איבריו ופלים ממנו והיה קובר כל אבר שנפל ממנו במקום שנפל
ואולם הראב"ע זל תיקמו לפי פשוטו והנה ההכרח הביאו לאותו תיקון ואלו
באכרן אלו הרשעים אם היו סניהם תלמים בעץ אחד בתקפת רעה להם כהמ
ובניו שנתלו עלעץ אחד מי קני לן למימר הכי אלא בודאי כוונתו הוא לתקן
מלת סניהם דמשמעה שנתלו סניהם בפועל א' וכפעם אחת וזה הוא מהכלתי
אפשר שגם אם נתלו בעץ אחד בהכרח הוא עלינו לומר שפועל התלוייה היה
בוה אחר זה ועכ"א הוא זל ויתלו סניהם כל א' משניהם ועכ"פ עלעץ אחד נתלו
ואני אמר שבדאי הוא שאלו נאמר ויתלו עלעץ לא דבר מאומה הראב"ע זל
ואחר זה באו לידונו דברי הראב"ע זל וראינו תלונתו על הראב"ע זל ולפי מה
שכתבו קרה התלונה מעליו ומ' דבריו זל למעלה ראש וזהה נא עינינו
רואות הנסים והנפלאות הנודעות והנשמעות מהקפוד הזה שכל פרט ופרט הוא
מורה על נס מיוחד והגדול שבכלו הוא במה שעשה הוא ית' את המלך אחשורוש
כמו פתן חרש יאטס ואזו והקשיח לבו והשיאו לדבר אחר לכל ישאל את אהתר
לאמר לו מי הוא זה מרדכי ומה הוא לה ער שלא גלה מצפוני לבבורק אליה וכ"פ
לדברי המדרש האומ' שכשנכנסה אהתר אלל אחש רוש אמרה לו למה חין אתה
עושה כמו שהיו עושים המלכים הראשונים שהיו מושביין ארס זריק יהודי בשער
המלך נ"ל הושיב את דניאל על פתחו שאם יגיע לו דבר היה אומר לו שנאמר
ודניאל בתרע מלכא אמר לה מכתרת את יהודי כשר אמרה לו עש כאן ארס זריק
ושמו מרדכי ולפי זה יבא על נכון מה שאמרה היא הדברים העתיקים ההמה
למלך בשם מרדכי להראותו שטובה ענתה לו ואולם פלא הוא במה שלא חשש
אחשורוש לחשב דרכו ולומר מה זה היה לאשה הזאת להזכירני באיש הזה מכל
היהודים אשר בשושן ומה זה היה לו לאשה להגיד הגיד הדבר הנעלם הזה
רק לאשה הזאת והלא תאכה נפשו לרעת למו הנערה הזאת וכמה הרפתקי
ערו עליה דהוא גברא גירע ממנה דבר ובכל זאת חין אהתר מגדת מולדתה
וכדפרשינן התם ומוי הוא זה אשר לו לב להכין ולהשכיל אשר עיניו יראו ההודעה
הזאת ולא יחקור מלין עד עמדו על הדבר אם לא שהוא ית' הקשיח לבו לכלתי
ישאל כי הוא ית' העלים ממנו עד עת כוא דברו לקיים מה שנאמר ואנכי הסתר
אהתר כו וכדשתם זל יוגס הוקיף הבתיב להראות לעיני השמש פליאותיו יתב'
באומרו ויכתב בספר דברי הימים לפני המלך שירצה לומר שגם שהיו כותבים
הקופרים הדברים ההמה לפני המלך עכ"ל לא נתן אל לבו להשכיל ולומר שלא

מנלת ספר

יפתחו בדברי הימים דבר עד אחר הסיבוגמול למרדכי על זה כי זכירת אות
 מעשה בדבר הימים בלא זכרת מתן שכרו בצדו הוא לו לחרפה וכוונ באמור
 הדורות הבאים הלא למשמע אוון יראה כי האיש הלזה הוא כפוי טובה שאין בו
 מדעת מלכים להשיב גמול ביד המלך לאיש הזה הפודה את נפשו מני שחת אין
 זה כי אם רוע לב ממזרחי וכל הוא ולא חכם להשקיף בעתיד ולראות את המול
 כימי הוא זה עוד שיכונא אחר המלך לגלות את אוננו במה שיקויה או לבשר
 ולהודיע כמה שיועילנו כי כל עבודת עבדי המלכים היא עבודה על מנת לקבל
 טרפואה לא יתנו להם כפעלם וכמעט מעלליהם הם מניחים אותם והולכים להם
 ולזה להורות על העלמת הלפס זו מאחשורה שהיא שמויה בקדר עבודה למלכים
 ונקכי קראו בכרוא קראו בחיל ולאמר וכתב בכפר דברי הימים לפני המלך לומר
 הביטו וראו כי האיש הלזה תרדמת ה' כללה עליו וכו' עד עת כוא דברו יתב' שאם
 הוא עצמו חרד חרדה גדולה בהמצא כתוב אשר הגיד מרדכי וגו' ואמ' מה נעשה
 יקר וגדולה למרדכי על זה כמון שיתכרס במקומו בעה' שזה היה בהשגח' ממנו
 לכפון ליתרמים תוטיה עד כוא עת התשועה והפירוקן שאם היה משיב לו גמולו
 באותה טענה לא היה הפס מתוכם ליריאו בני אותו אופן שהיה בעת המרוך
 וקרוב לזה אמרו ז"ל במדרש ויבוקס הדבר וימואל וכתב אמר ר' לוי בטס
 ת' אחא איש כפר תמרתא ומה אם כפרו של כשרודס כך לכשיכונא כפרו של הכה'
 מה כתיב בויקס' ה' ושמעו וכתב כקפר זכרון לפני עאל' כדכריהם חלה
 הורו אותנו שהכתובה הזאת שכתבה בקפר הזכרונות למלך גשה ודם הוא
 בהשגחתו ית' ממין הכתובה שתעלה בקפר זכרונותינו ית' לכן נשאו הקו' מזה לזה
 וק'נו הוא אם מה שכתב בקפר בשך ודם בהשגחתו ית' כך מה שיכתב בקפרו
 ית' עאל' ונמצא שהקפור כלו בכל מלה אחת ממנו הוא מפרסם חקדי המקום
 וכוונ שנתפרטו הפקוקים במדרשים שדרשו זל עליהם

אחר בדברים האלה עד
 אח שורו את המן בן המדתא האגני
 וינשאהו וישם את כסאו מעל כל
 השרים אשר אתו וכל עבד המלך
 אשר בשער המל' כרעים ומשתחיים
 להמן כי בן צוה לו המלך ומרדכי לא
 יכרע ולא ישתחוה ויאמרו עבדי
 המלך אשר בשער המלך למרדכי
 מדוע אתה עובר את מצות המלך
 ויהי באמרם אליו יום ויום ולא שמע
 אליהם ויגיד להמן לראות היעטת
 דברי מרדכי כי תגיד להם אשר הוא
 באופן

יהודי ורא המון באין מרדכי כרצ
 ומשתהוה לו וימלא המן דמיה
 ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו
 כי הגידו לו את עם מרדכי ויצקש
 המן להשמיד את כל היהודים אשר
 בכל מלכות אחשורוש עם מרדכי :
 בחדש הראשון הוא החדש ניסן
 בשנת שנים עשר למלך אחשורוש
 הפיל פור הוא הגדול לפני המן
 מיום ליום ומחדש לחדש שנים
 עשר הוא החדש אדר ויאמר המן
 למלך אחשורוש ישנו אדם אחד
 מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינו
 מלכותך ודתי הם שנות מכל עם
 ואת דתי המלך אינם עושין ולמלך
 אין שוה להניחם אם ילך המלך
 טוב יכתב לאבדם ועזרת אלפים
 כבר כסף אשקול על ידי עושי
 המלאכה להביא אל בני המלך
 ויסר המלך את טבעתו מעל ידו
 ויתנה להמן בן המדתא האגני
 צורר היהודים ויאמר המלך להמן
 הכסף נתן לך והיום לעשו בו כטוב
 בעיניך ויקראו ספרי המלך בחדש
 הראשון בשלשה עשר יום בו ויכתב
 בכל אשר צוה המן אל אחשורפני
 המלך ואלן הפרוות אשר על עם
 מדינה ומדינה ואל שרי עם ועם
 מדינה ופאנינה ככתבה ועם ועם
 כל שובו בשם המלך אחשורוש נכת'
 ונתתם בטבעת המלך :
 ושלוח ספרים כיד הרצים אל כל
 מדינו המלך להשמיד להרג ולאבד
 את כל היהודים מנער ועד זקן טף
 ונשים יום אחד בשלשה עשר
 לחדשים שנים עשר הוא חדש אדר
 ושלש לבנה ופתשגן הכתב להחנות
 לתבטל מדינת ומדינה גל לכל
 העמים

בלוחן נאות וגם על שהסמיכות הזה
 בא לעורר אותנו ולומר מעשי הקפזה
 שהתנמול שהיה ראוי לאחסרות
 לעשותו למרדכי גמלאהו להמן והכוונ'
 יומנו ית כרי טיבוא אותו דיקים וימנא
 מולחן ערך כמה שהכין לפניו הרשע
 שהוא לכוונתן בלב המלך בואת לרומ'
 ולהדר ולעלה את המן בואתם גדולות
 זמוראות וכפלאו אשר עשו עמו להפליא
 זאו יבא כדנה כרוש תדהר ותאסור
 ויעלה תחת הנענוץ ואת היא כוננת
 ד' אכא כב בהנא ספתיחתו להאי כב'
 סי' לארש טעוב לפמינותן סכמה ג' ע'
 וכו' וכמו שיבא זכרו כפסקות ותסס
 סבתו את מוקדי עליות המן ואמר
 גדל המלך אחשורוש את המן רובה לו'
 שמתחלה גדל אותו שהעלהו לגדולה
 כשאר הגדולים הפכתמים ואחר כך
 תכף וימיה וסמאסו ועוד היה הולך
 מגדל אותו עד שהיה את כסאו מעל
 פל הסרים אשה אהו ואו כראות כל
 עבדי המלך שרצון אדונייהם היה אליו
 ככיו אותו לזופן שהיה עושה לו היו
 כורעים ומשתחוים אליו ויהיה לפי זה
 קצתו הנה סאמר קרא כי כן היה לו
 המלך לאונכידוס שתמר ואלא מכללא
 שתמר רובת לומר שבמה שראו מעשיו
 נמוראותו עמו כבי אותו לזופן הולחיו
 ומעשיו ואלא שהוא רעה שהיו הכל
 בורעים ומשתחוים אליו וזהו המכון
 שהכתבתם על כל הסרים ועבדי
 המלך וזהו סודו להכמו אהו ל'
 וגו' וגם יש לפכסו כהפחתו והכוונה לוא'
 שכל מה ראה הוא שכל עבדי המלך
 לפכו ויכרעו ויקולו כפי מה שהכיתו
 ממעט

הצמים לתיות עתידים ליום הזה :
הרצם יצאו דהופים בדבר המלך
והדת נתנה בשושן הכירח והמלך
והמן ישבו לשותת והעיר שושן
נבוכה :

מועשה המלך אליו אז חשש הוא פן
תנא בואש קנאת המלך על ככה כי
אמור ואמר ועוד לו אך המלוכה ולכן
דבר הוא במרמה לפני המלך כמספר
לפניו מה שהם עושים לו אנשי המלך
לכבוד אהבת מלכם ורועם והראה

בעצמו כי כד עליו הדבר וכנשה וכלימה ככתה פמו מהדבר ההוא והמלך
במאמר המלך העליון יתבר' צוה לו פה אל פה לקבל מהם הכריעה ההיא למה
שהוא רצונו בכך והוא אומרו כי בן צוה לו המלך לו ממש ואחר זה ראיתי במפרשי
האחרונים ע"ה ומצאתי בהם מי שפירש על דרך זה והנכון לו שהמלך הרכיבהו
במרכב המסנה אשר לו וקראו לפניו אברך וכו' ויהיה פירוש לו כמו אמרי לי כפי
מה שפירשנו בדרך הראשון ולפי זה יבוא על נכון מה שאמרו עבדי המלך
למרדכי מדוע אתה עובר את מצות המלך וכן איתא נמי במדרש הה"ל אחר
הדברים האלה וגו' וזה המלך שיהיו כורעים ומסתחיים לו וגו' ובמדרש
הביאו הילקוט ז"ל אחר הדברים האלה גדל אמר ר' עקיבא עד היכן גדלו עד עץ
של חמשים אמה שנאמר יעשו עץ גבוה ו' אמה מעל כ"ל השרים עד רתמיניה
תלוי על כ"ל אמה כ"ל בגימ' כ"ל שכוונתם ז"ל למדרש קמיכות הפסק שהכוונה לו
אחר הדברי' הלא שיעשה המלך משפט כתו בעבדיו לה כתלוי על העץ גדל המלך
אחשו ורוש את המן וגומר להיות קוף גדולתו ומעלתו לבוא לירי מדה זאת להתלו'
עלעץ ורמוזו כותבי המגלה דבר זה באומרם מעל כל השרים ש"ל שכמו שהיתה
מעלתו למעלה ראש כן היא היתה קללתו להיות תלוי למעלה ראש עלעץ גבוה
כ"אמה כמנין כל וכן נמי איתא במדרש רבתי ר' פנחס היה משתעי אלין עובדין
ארי עשה קעודה לכהמה ולחיה וכו' עד אמר לון מאן דאחמי לן בעי לא יחמו לן
בתתאי מי שהראנו במסלתן של בנתן ותרם וצליבתן הוא יראה אותנו במסלתו
של המן וצליבתו מהכתיב למעלה מן הענין ויתלו שניהם עלעץ אף קופו של אותו
רשע ליזבל ע"כ והכוונה אחת היא לומר של אחר שיצא משפט כתוב בעבדי
המלך להזלזל על העץ היתה מאת המלך לגדל ולרומם את המן שהתכלי' כגדולתו
הוא שיבוא מאותה מעלה רמה לירי המדה עצמה להזלזל על עץ וכוונתם ז"ל
במשלם שנשא מעיני הארי ומאמר השועל לרמוז לנו שכל זמן שנראה שהרשעים
נתגברו עלינו ראוי לנו לנשא מרום עיכנו ולקיים מקרא שכתוב דום לה' והתחולל
לו וכמו שאזל השכם והערב עליהם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות והוא יפילם
לפניך חל לים חללים כי הוא ית היכול על כל וממה שיעשה בראשונים מהרשעים
שקמו יקח ראה אלמה שיעשה באחרונים שיבואו אחריהם למלאת דכריהם
דטעמא חדא להו לסקא השנחתו ויתלמרות את כפי עין גבורתו ית' לכן הוא
ית' בעו מלכותו בחדא מחתא מחתינהו עד היותם לבלה וחרץ מן הארץ

להודיע

להודיע ולהודיע כי יש אלהים שופטים בארץ ואולם הקכה שהיתה
למלך אחשורוש לגדל ולרומם את המן כמדרש אזל שהיה זה ככבה ממנו ית'
למה שהוא הרסע עשה שטנה על בנין בית המקדש ולא השיב ימינו אחר מבלע
עד שכתל הכנין לכן הוא ית'סם בלב המלך לגדלו ולהעלותו לאגרא רמה
כדי שיפילהו משם הוא ית' לכירא עמיקתא שאז תראה ידו הנפלאה יותר ממה
שתראה אם היה ית' מתנקם ממנו בהיותו כשאר אנשים והוא משזל משל
לגוליר שקלל בנו של מלך וכו' והנה ואת ככה רחוקה מקדמת מאתו ית' כפי
כפלותו ומחשבותיו אלינו ולפי פשוטן של דברים כתבו המפרשים זל שהקכה
בוה היתה לאחסורו למה שראה שענתו הטובה עמדה לו להצילו מרעתו ולפדות
נפשו מרדת סחת כי ביאת אקתר אליו היתה מתוך עצתו לכן השיב לו גמולו
בראשו וחמישיתו הוקיף עליו בהוד מלכות כי עוד לו אך המלוכה והשתא
דאתינא להכי זל טהו טעמו לפנס כמה שלא שם אל לבו להשיב גמול למרדכי
על גלותו את אזנוכו לפי שאמר לו לבו לכ כבד שהמן הוא היקוד והעיקר
בדברי הטה ולכן לו משפט הגמולה הזאת שהוא היה הקכה המקדמ ומרדכי
לא באה ממבו התשועה אלא בקכה מקרבתו והוא ככלי לבד וממנו ית' היתה
נקכה כדאמרן לעיל ואמ' וכל עבדי המלך וגומר לומר כי מרדכי ע"ה שתיס רעות
עשה לו א' שכל עבדי המלך וגומר כלם משתחיים וכורעים והוא אינו כורע
ומשתחוה שבשאר הוא יחידי יוצא מהכלל וללמד על עצמו יצא מכללם לומר שהוא
מזכוו בעיניו וחושבו לאין והב' כמה שהמרד והמעל הזה שמעל בו היה בשער
המלך שלו היה הביון אשר בזה ובשאלט בנפש במקום מיוחד לעצמו באין מכין
היה אפשר לו לקבול לו הדבר ההוא ולעבור עליו אלא שהיה יושב בקרב כלם
בשער המלך והם כלם כורעים ומשתחיים ר"ל שבתחלה בראותם אותם למרחוק
היו כורעים ותח"כ בהגיעו אליהם משתחיים אפים ארצה כפישוט ידיים ורגלים
ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה ר"ל לא יכרע ברחוק מקום ולא ישתחוה בקרוב
מקום שכל זה הוא מורה ממנו שהוא ממרה את עין כבודו ולכן עבדי המלך גם
המה חרה להם עד מות כמה שהיה הוא מתנשא בעצמו יותר מכלם והוכיחו
אותו על פניו ואמרו לו מדוע אתה עובר את מצות המלך שהכוונה מהם ובדבריה
אלה כדי לחייב את ראשו למלך כמה שהוא ממרה את פי בואתו שהוא מותרת
ועומד מצואת המלך מאז וגם מפיהם עתה בדבריהם אלה וגם זל שכונתם
בדבריהם אלה אליו למה שחששו על עצמם ויראו ש נפסם בהיות מרדכי עושה
המרד הזה כפניהם שמו יכוו גם הם בגחלתו מהאש אשר תצא'כו מאת המלך
והוא מאמר הכתוב ויאמרו עבדי המלך אשר בשער המלך וגומר ר"ל לפי שליהם
היתה המנו הזאת בהיותם יושבי בשער המלך והמה יביטו יוראו במרדו ובמעלו
אשר מעל במלך לכן אמרו לו דרך גערה וכו' ומה מדוע אתה עובר את מצות
המלך שכזה אתה חוטא על נפשך ונפשותם ואחרי כתבי הדברים האלה

מגלת ספר

ראיתי בילקוט כתב בדברים האלה ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה אמרו לו
אם יודע שאהיה מפילנו בחרב מה ראית לבטל קלוסקין של מלך אל מפני שאני
יהודי ה' וכו' מיניו אבותיך שהשתחוו לאבותיו שנאמר וישתחוו אפים ארצה ו'
בעמים וגומר אל' לבימיך אבא כמושי אמו היה ולא כרעו בו' וכסם שלא כרע הוא
אני באני בן בנו שנה' איש יומי אימי בורע' הנה הכ' אל אמרו כפי' שלא היו בדברי
העבדים האלה למרדכי ולא מפחדם אל נפשם פן תדבקם הרעה ממנו ומתו'
ואולם טעמו של דיוק זה לכלתי השתחוות להמן ולהביא נפשו אל הצרה היתה
לא מן קביל דידו ויתרא אשתכחת כיה חק ושלום שכבר דרשו בו' אל גורה טובה
ראיש יהודי והאיש משה עמו מאד וכדאמרן לעיל אלא שהיה טעמו לשבח כמו
טאמרו וכדונם לכדכה במדרש שהמן הרשע טס על לבו כלם דמות עבודתו
וכן עשה כבגדיו צרות מעשה חוקס שהית' כונתו בזה לתת כחווה לאלוהו ולומר
שהיא היא המאורת אתי חיל ואליה תאות הכריע' והשתחו' אשר היו משתחוים
וכרעים טיו ואנשי העולם וגם אל שכונתו הרעה בזה היתה לתת כבוד למלכות
אשר חלקה לו הכבוד בכ' ער שגיה לו אכרך לכן בדרך חכמה לפרע קבס פני
הכריע וזה השתחויה של הצלם העולה על כלם ולכן מרדכי עה' לא יכרע ולא ישתח'
ולאנו בעיר בזה וכן ג' אל שכוונתי לפרע היתה להעביר את עם ה' אלה להשתחו'
לעז' בדי להכשילם ולהפילם וכן אל' במדרש וכל עבדי המלך גו' יוקי בר חמיניא
פתח טמנו גאים פת לי אמרה כנסת ישראל לפני הק'ה רבשע מזודה פרושו לי וכו'
משל לזכר וכו' וזה מרדכי הכיני נפשו כמועקה שלא יכרע ולא ישתחוה בדק'ל
שאם כוונתם להעבר זכו' ימות ולא יעבור אפי' אערקתא דמאנא וכס' שהיתה
המכשלה האופ' היוצא' מתחת יד הרשע בעז' עצמה ובס' הרלב' אל שכתבו שמה
שהיתה צואת המלך להשתחוות לו הכל הוא לשום אלהותם ועבודת' כדרך שמצונו
לכ' שרצה בכעין זה לרכ' אל' כשומעי אמרו כי נעמו מעיני הס'לים וס'ברו ולפי
זה ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה יא' אלא למידק בהאי לי שנה' דנקט כלשון עמיד'
שה'לל ומרדכי אינו כורע ואינו משתחוה כדרך מט' כעבדי המלך כורעים
ומשתחוים ואתי שפיר הכי לשון הפל על הלשון' ואל' שהכוונה בזה להוסיף
לנו אומץ כדקת מרדכי וכחוק לבכנו עם אלהיו ש'רל כמאמרו זה שבא ביוד
האיתן לומר שכאשר היה עוכר המן לא היה מרדכי עושה בעצמו כאלוהי הוא יאן
אושהיה פונה בר איתנו לזר אחר וכיוצא בזה מהסתעלמות אלא בחזקתו עם
אלהיו היה מתכוין לעין כל שהוא ככוונה ממש לא יכרע ולא ישתחוה להמן וכן
אל' ג' שהכוונה במאמ זה שבא דרך נחל איתן לומר שמרדכי קבל עליו ועל נפשו
הטהור שלא יכרע ולא ישתח' להמן גם אם המת ימות' הו מאחר שהכוונה מהם
היתה לעז' לזה לא כרע ולא השתחוה בזה וגם קבל עליו שלא יכרע ולא ישתחוה
גם אם יעבור עליו מה שבין הוא דרך לקרושים ופרושי' הכאים לעזרת ה' כגבורת
לבס' לקיים דברו ית' שיגמרו אמר כלבכס לקיים הדבר הקדוש ההוא עכ' אפי'

שיהרבהו שואת היא מצות ית ונקדשתי בתוך בני ישראל ואחר זה ראיתי בדברי
 האחרונים זל שבאו כפי זאת הדרך הישרה ואשר יהי כאמרם אליו יום ויום
 וגומר ר'ל שגם שהתרו בדרך געה ומופה וכדאמון עכ"ל לא רצו לתרדריב
 ושהיו מלשי בקתר שהיו גנאי לאנשים חסובים היו שבים בשער המלך עכ"ל חזרו
 והתרו בו לא יום אחד ולא יומים ולא עשרה ימים שזהו משמעות יום ויום בדרך
 שנאמר ביוסף ויהי בדברה אל יוסף יום יום וכמו שיבוא לפניו כע"ה בסמוך
 וככל זאת לא שכ מדרכו השרה ולא שמע אליהם לכן אמרו יש עלינו להגיד
 הדברים האלה להמן לראות דבר מי יקום ועשו זה ג"כ למה שהגיד להם אשר
 הוא יהודי ש"ל שנתן להם טעם למניעתו מהשתחוויה מזד שהוא יהודי ומחויב
 עליו לשמור את דתו וע"כ בשומעם טענתו וזאת הסכימו ביניהם לעשות לו
 שיבוא בכור הכיחון בייקורו ובענשי אס יהיה קיים כאמרנו ואמן כבדיתו לשמו
 את דתו אס לאו וגם זל סכונתם היתה לראות אס אהיו של מרדכי ויחזק במעו
 לעשות עמו נקיס ופלאות כאותם יהודים דכתיב בהו איתי בטרוני יה דלי וגו'
 אשר לא השתחו ונלמנו של"ט עשה עמהם להפליא כמו שאמרו הם לנ"הן איתי
 אלהיך די אהנא פלחין היכל לטובותא וגומר וכן ג"כ עמה רצו עבדי המלך
 אלה להביא את מרדכי במבחן הכחון אס גם הוא יעשה לנקיס ופלאות לפי
 טענתו שאמר להם כי הוא יהודי כאותם יהודים ולא יעבור פי מלכו של עולם
 אשר בידו יכולת להציל לו מרעת המלך אחשורוש והמן און בנדקתו כח כ"כ
 להציל לו מרעתם והוא מאמר הכתוב לראות היעמוד דברי מרדכי כי הגיד להם
 אשר הוא יהודי וכדאמון וגם יש למד דרך נכונה להתקשר עם הכתובים
 האחים והוא טעם מרדכי לשבח כמה שלא השתחוו להמן הוא מזד שמנת
 התורה עליו לשהיה תמיד במלחמה לה בעמלק מדוד דוד וכמו שנאמר וזכור
 את יום השבת באמר וזכור את אשר עשה לך עמלק וגומר וכמו שהארכנו בזה
 בדרוש השני ולכן מרדכי נדיק גאולתנו שמר דברת שכונת ה' ולא שמר פי
 מלך וכו' להשתחוו להמן וגם אס היו הדברים כפשוטן שלא שם על לבו ע"ל ולא
 כלם דמות תבנית אחשורוש עכ"ל לא השתחו לו למה שתמונתה מן ענינו היתה
 אלו כע"ז ממש וכן יראה ש"ז נתחון ה"ר יהודה הלוי זל בשירתו הנעימי כאומרו
 נמוע מרדכי מקבד לרשע מן עמלק אשר מכטן פשעו וכו' שיראה שקבת מניעת
 ההשתחוויה היתה יען כו הוא מן עמלק וכו' וכאשר העבדים האלה נתפרצו עליו
 ואמרו לו מדוע אתה עובר את מצות המלך הש"כ אית' דבר ואמ' להם ב"ל לא היה
 הדבר הזה ממנו בגאו' וגודל לכב' ובשאלת בנפס' לא מוכי שהוא יהודי ומנו תורת
 אהיו עלי' לחייב את זרע עמלק ולסכאתם ולכן בשומעם ממנו דברי' שוארה להם
 ער מות כמה שהיה איש א' יהודי נכונה כמאמ' בעיניה' מתכנס' למא' א' יחויב יש' לא
 לאיש ההוא אשר עוד לו אף השלכות וע"ל כן רצו להביאו בכור הנסיון לראוה יעמוד
 דברו מרדכי האומר להמן לא ראיתיו ואת גדולתו לא ידע וטעמו בזה מזד סאו'

מגלת ספר

יהודי והיהודים אויבים ושונאים לרוע עמלק וכפי זה ימשכו הפסוקים על כרון
כמו שיתבארו בע"ה ובמדרש ויהי באומרם אליו יום ויום וגו' ויחנן בשם
ר' בנימין בר לוי אמר כניה של רחל ניסן שזה וגדלתן שזה ניסן שזה שנאמר ויהי
כדברה אל יוסף ויוסף יום יום. וכאן כתיב ויהי באומרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם
ול'ה' כתיב ולא שמע אליה וגדלתן שזה וכו' אל שהכוונה בדבריהם חלה אל שאמרו
ניסן שזה הוא מלשון נקיון ויורצו לומר שאלו הצדיקים בני רחל נתקנו נקיון גדול
במה שהיו אויביה מפתים אותם ומאיימין אותם כדי לעבור את פי ה' לומר
כדאיתיה ולמר כדאיתיה יוסף עמדו בנס יונס לקבול אתו פיתוי לא יום אח' ולא
יומים ולא עשרה ימים שבדאי הפתוי הזה להם הוא נקיון גדול ולכן המשל' גמול
ליראייו שלם להם שניהם גמול טוב ממין א' כמו שהיה נקיונם ממין אחד וגם אל'
שרצו אל בא מרס ניסן שזה מלשון נכס ופלא שקראו לפתוי ההוא נכס למה שהוא
פלא גדול שניצלו מאותו פתוי שהיה להם על אותי אויבן וכמו שאמרו אל במדרש
בראשית רבה שאשת אדוני יוסף היתה אומרת לו אקמא את עיניך וכו' עמוד על
המדרש ההוא וראה תראה כמה גדול כח יוסף ע"ה שכלל אותו פיתוי יום יום
וכן גם כן עמוד על דברי המדרש דהבא ותדע כמה גדול כח מרדכי שעמד
בפיתוי ההוא ולכן העמידה בפתי ההוא יום יום ע"ה הוא ראוי להקרא בשם נכס
ופלא ובשם שהיה נכס שהיתה גדולתן שזה ומה בדברי הרובלים החלה
נתערר המן לראות מה שלא ראה עד עתה והוא אומר וירא המן כי אינ מרדכי
כורע ומסתחם לו רוצה לומר לו דוקא לכתב שנחתו אותו ע"ה וימלא המן חמה
והכוונה לומר כי בימים עברו והיה מדי עבוד המן גם שהיה רואה כי מרדכי לא
יכרע ולא יסתחן' כשאר עבדי המלך לא שת לכו גם לואת בחשבו שלא היה עושה
זאת במרד ובמעל רק אולי מקרה הוא וכן גם כן חשב בדעתו שמה ראה מרדכי
פחיתות בעצמו לשיהיה הוא ככלל עם שאר עבדי המלך להשתחוו למשנה המלך
רק עשה עצמו כמתגנב ונחבא אל הכלים ע"ה ראוי נערים ונחבאו וע"ה לא חשש
ממנו שאין להפנות לאיש ההוא ואולם בשומעו דברי האנשים החטאי' בפשותם
אז נתן לב אליו וראה והבין ממנו שאינו כורע ומשתחה לו ממש ולכן וימלא המן
חמה וכו' ואמר ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לכו' טעמו לפגם הוא למה שידע
שקבת מוכיעת מרדכי להשתחוות אליו היא הסגולה אשר מעולם בין היהודים
וכן ורע עמלק וכמאמר מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי' וכאמור לעיל
בקמוך ע"ה אמר לו לכו לעורך מדנים לבטל את שם ישראל מן העולם כי נראה
בעיניו שיהיה לו לכזיון להמית שונא אחד מכמה שונאים שיש לו בעולם שאם
המית ימית את מרדכי לכו מה העיל בתקנתו והלא כמה שנואי נפש עם עמל'
שבעולם ועל כן ויבקש להשמיד את כל היהודים ואמר ויבקש להשמיד וגו' ולא בא'
ויאמר המן להשמיד וגומ' לרמוז ולומר כי למה שידע כפש ישראל מאד ושהדבר
קשה לאבד אותם מן העולם על כן נתן אל לבו לבקש לו דרכים והמצאו להשמיד

את כל היהודים על דרך מה שאמר רוד המלך עה צופה רשע לצדיק ומבקש
 להמיתו רוצה לומר הרשע מצד שהוא יודע שאין הצדיק מוכל בידו כנקל עכ"ה הוא
 צופה ומביט ועושה כמה בקשות להמיתו ועכ"ה הלא יעזבו בידו שהוא יתב' מבר
 מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה וגם אם יבואו עליהם במשפטי
 הכבדים רוצה לומר שיומיתנו עליהם עד שעת נפילת מזלם ועליית המזל שלהם
 כי אז לפי דעתם כשיהיה הצדיק בירידה תחת כה והמה בעלייה עליונה יוכלון
 אליו עכ"ה הוא ית' יסדר את המערכה וימיר רע בטוב לצדיק וטוב ברע לרשע
 והוא מה שהשלים ואמר ולא ירשיענו בהשפטו שהוא רומז על משפטי הכבדים
 וכן היה הדבר הזה בענין המן שנאמר בו ויבקש המן להשמיד את כל היהודים
 ובאמור - ואמ' אשר בכל מלכו המלך אחשורוש רוצה לומר שמה שהשיאו לכו הרע
 להשמיד את כל היהודים ולבער אותם מן העולם מצד שהיו כל אשר בשם ישראל
 זכנו במלכות אחשורוש כי היה מלך בכפה וכלם היו תחת ממשלתו שאלו היו
 תחת שני ממשלות ולא מצאה כן ידו לכלות כי אם אותם שהיו תחת יד מלכות
 אחד לא היה עושה מה שהיה עושה לפי שעדיין קושייתו במקומה היתה עומד'
 שיאמרו המושלים עליהם כי הם שבאי כפש היהודים ואולם למה שראה שכלם
 יחד יכלון לאשר היתה מלכות אחשורוש כללת ומקפת בכל העולם ומלוא
 למורח שמש עד מבואו אמר ככל בלכונה עת לשחוק להשמיד את כל היהודים
 אשר בכל מלכות אחשורוש והוסיף לומר עם מרדכי רוצה לומר למה שכלם הם
 עם אחד ותורה אחת להם לאיוב ולשנוא את זרע עמלק ואם כן כולנו טעמא
 אית להו ולזה אמר לו לכו להשיבית מאומם זכרם ולא יזכר עוד שם יעקב קלה
 ובמדרש ויכו בעיניו כוזה בן בווה להלן כתי' ויכו עשו את הכזרה וכאן כתי'
 ויכו בעיניו וגו' לומר שכונת שניהם היתה הולכת לטעה אחת שמתוך זדון לבם
 כפרו ביכלתו ית' ולא עשו ממונו חשבון ולזה הרשע העריץ הזה שרצה לעקור אומ'
 הנמשלת לצורים ולאכנים היה כשבר כבלי יוצרים למה שלא נתן אל לבו דעת
 ותכונה להבין ולהשכיל מה היה למלכים הראשונים איתני עלם כקבתם ולכן עה
 נשאו המשל ההוא עליו מהעף שעשה הקן על שפת הים וכו' כדאיתא במדרש
 להורות שהיה ללעג וקלקל כענין המשל ההוא שרצה העיף ההוא לעשות מהבלתי
 אפשר אפשר כן היה המן הרע במעשיו חלה דומה בדומה ואלו שהזמן שהיתה
 בו תחלת תבועתו היה מורה על קלקלתו וזה כמה שהיתה תחלת התבועה הרעה
 ההיא כדמש הראשון הוא חד שניבן שבו מזל טיב ישראל כונח כי בו הוציאם הש'
 ית' כששון מארץ שבס והיה זה בהשגחה ממונת' לרמוז ולומר דסימנא מילת' היא
 ואמר שעשה עניניו ככל הדרכים אשר היה לו אפשרות בהם להשלים עניניו
 ולהשיג רצונו והס' ג' חלה האחד כמה שנתנהג על פי משפטי הכבדי 'מחלות'
 כפי הוראת המחברת לפי העת ההוא השמי באשר הביא עצות מרהוק להמצי'
 לו תן וחקר מהמלך כדי לקיים לו את דברו ועשה כרצונו המלך והשלישי והוא
 העיקר

העיקר שהוא העושר אשר בו האדם יפליא לעשות כפי רצונו וירוע ככיריה לא
חקר וכל שכן אם יהיה האיש ההוא העומד כנגד העשי' ההוא עני ורם ואין לשדרו
והנה כנגד הא' אמר הפיל סור הוא הגורל מיום ליום וגו' עד שנפל לו הגורל ביום
בועד על פי משפט התבונה ובמדרש אמרו ז' שהפיל הגורל על הימים שנאמר
מיום ליום ואחר כך הפיל על החדשים למה שלא עלה לו הגורל בימים שכל יום
ויום יש להם פרק' יטין וסניגורין ולזה חזר והפיל הגורל על החדש'ם וכפל לו
לו הגורל בחדש אחר למה שבזמן מרעה' והוא למול רגיס וכזוהקיס'י בזה מבואר
הוא ולא יעלם מעין כל שכאשר לא מצאה ידו להם בכל ימי השבוע מה לו לחזור
לא החדש'י' שגם בחדש'י' ה"א לכוא עליהם לא ביום מהימי' ויהשיכו בזה קצת המפר'
ז' שהמזל הכלל הוא שולט בכח המז' הפרטי והנה הוא רצ' לכוא עליה בעת רעת'
פרטית וכללית וכאשר עבר על הימים שהוא הכח הפרטי ומצא שכל הימים יש
להם פרק' לטין המתגברין על הכח הפרטי ההוא אז חזר לבקש למצוא להם דרך
מכח המזל הכללי שהוא מתכרת החדש'י' ועלה לו הגורל בחדש אחר וכמו שפיר'
במדרש ז' שראה שבזמן מרעה' ורא' שאין באותו חדש קניגוריא לשרא ושהמזל
שלו הוא מזל רגיס ולכן הסכימה דעתו לאחז' אותם במזודה רעה וכל מה שראה
גם אם היה אמת ותהיה לו להפך וכדאמרו הכתוב וכהפך הוא וגו' וכן גם כן בענין
מיתת מרעה' גם אם היתה בחדש אחר אדרבה היא עת לירתו האמיתית להיות
זכות עומדת לעם מרעיתו כי הצדיקים מיתתם היא עת לידתם העיקרית
ואפשר לומר שלזה נתכוון הר' יהודה הלוי ז"ה בה בשירתו הנעימה באוניגור וירא כי
באדר מת אבי התעודה ולא זכר כי היא עת הלידה' שירצה לומר כי הוא ראה
כי באדר מת אבי התעודה ולא זכר כי אותה עת של המיתה היא עצמ' עת הליד'
העיקרית לצדיקים וכמאמר שלמה המלך ע"ה טוב שם משמן טוב ויום המות מיום
הולדו ויהיה פירוש הפקוק לפי זה טוב שם משמן טוב ואיזה שם הוא טוב משמן
טוב הוא שם התאר שנקרא בו ביום המות שאומרים עליו הי' חקיד ועביו וכיוצא
בזה מתארי השלמים שזהו שם מצ' אותה האמתי יותר משם העצה שיקרא בו ביום
הולדו והכלל שיום מיתתו לצדיקים הוא יום מצ' אותה האמתי ובוה המן הרשע עינו
הטעתו כמה שראה כי בשבעה באדר מת מרעה' ולא זכר כי היא לו עת הלידה'
האמתית וכמו שהזכירו רז' במדרש שלא נתבעלה הגורל ההוא אלא בתפלתו
של מרעה' בשת"ך אליו אליהו ע"ה ואמר ליה אי רעיא מהימנא וכזוהמזודה רעה
שראה פרוסה על אומת ישראל כהפכה עליו וחזר הוא עצמו הגורל וכמו שאמרו
ז' במדרש אמר לו הכה' רשע גורלך עלה להגלב הפיל סור הוא הגורל עליו נפל
הגורל וכ'עד אמר לו הקב"ה רשע רגיס פעמים בולעים פעמים בגלעים ועכשיו
אותו האיש גבלע אמר ר' חבין הדא הוא דכתי' ונשפך הוא אשר ישלחו היהודים
המה שבגביהם וכזוהנה הם ז' ביארו לנו כי כל אותם הוראות רעו' שראו החושים
המה כלם היו אמת ויביח אבל הוא ז' עשה לו להמך שהוא היה הגורל רועה

לומר

צ"ח

לומר שנהפכה עליו ההוראה היא נשכ עמלו כדאשוכי טזה דבר מורה על ידו
ההוראה כמה שהיא ית' מסדר כח המערכה גם טיהיו הככבים במקלותם כפי
הדרך והסדר הנמקד להם והנכון בהם לממשלת ימים ולילות מששת ימי בראשי
מורים טובה לאויבינו פלילים ומורים רעתנו ומגדרינו עכו' הוא ית' עשה להפלי'
ומסדר המערכה היא עד שתחזור ההוראה היא להפך לשתיה לוחמת
מלחמותנו ומטיבה לנו ואויבת לאויבינו * ויש לומר שזאת היא בונת דבורה
יברק עליהן השלום כאומרם בסירתם הנעימה הככבים ממקלותם בלחמו עם
סיקרא רוצה לומר שהיתה הוראת אותה טעה כפי מה שראו חווי סיקרא טובה
לו ועזרתו להתגבר במלחמתו והיתה מורה רעה לאויבינו ומגדרינו וכמו
שנאמר באותה טירה חכמות טרותיה תעננה וכו' הלא ימצאו יחלקו שלל
וגומר וכמו שפירשו המפרשים זל פקוקים אלו וכפי מדרשם זל ובמחמרו ית' אשר
בו כרא שחקים אמה ותהי שהככבים הסמה במקלותם וכדרכם יהיו נלחמים
עם הקדרא אשר הוא לעיר לנ * וזאת היא ענתות הנפלאה וידו המראה אשר
עשה להפלות בני אדם מצרים כטו' כיוון אשר הזמן ההוא הוא התגבורת למול
טלה ולעבודת מצרים ולהתנתן פח וממשלה לכבודות ותהי למצרים להפך וקרנן
פסח ויכיתם הוא מורה שרץ ית' למול טלה בדק מומתי המלכו וכפי דרך הרשכו
ענה בפסוק וסכה תאכלו אותו וגומר וכן היה כמשפט הזה להמן הרע שהיתה
הוראתו מורה עליו לטובה ורעה לאויבינו ושהוא עליהם יתגבר ויגשלו עכו' הוא
ית' עשה לו שהוא היה הגורל לאם כנגד הכ' שהיא רצון מלך וכו' לזה המן הרשע
טס אל לבו לכ' אל המלך בעצת מרחיק ולגמול את לבבו והוא אומר וזאת
יהמן למלך אשר שרש יטמו עם א' מפור ומפור בין העמים הלא רחמיגם שמעם
מזה הפסוק בעצת היעצות אשר הכיח מרחוק להמשך רצון המלך אליו כי
בלשוננו זה הרע הנאמר בפסוק זה עשה לכל שומעיו להשתאכור על אומת ישראל
לאמר מי יתן זהיה שיבא זמם ועת פקודתם וזה בכח טענתנו אשר היו כחיים
כיר גבור וכנחלירתימים מכמה פנים * א' באמרו יטמו עם א' לומר טזה העם לא
היה כמו היותם קראו ועמם ג' אחר כהרץ למה שהם מיוחדים בעיניהם מכל
אומה ולשון ושני את טעמים ועמם מכל האומות והלשונות במהנם ודתם
וחוקותם ותרותם ובלהמטה ידו עלהתחטטה * והיסיף עוד להגדיל לשנו
הרע על עם ה' לא באמרו וטעה במפור ומפור בין העמים טירל שהנם שהעם
הזה המשונה במעשיו ונימוקו הוא מפור בין העמים עכו' עדין הוא מרוב
התגדרותו וקושי ערש שומר את תמונתו להיותו עם פיורו בין העמים מפורד
לעממו מכל עם ולשון אשר הוא מפור בקרב וזהו זאת הוא תמיכה רבה ובעיני
כל כעל דתות הפלא הפלא ופלא למה טה עם הזה הוא משל אל שמי הפכים לפי
שהוא בין העמים מפור ועכו' הוא מפור מהם ורחוק מדרכיהם ומחשבותיהם
מש בהפך מדרכו של עולם למה סדרן הגולים והנחמים כהרץ לא להם להשתאהב
ולתדבק

ולהתרכב ולהתערב עם הבריות אשר באו בקרבם וזה העם במרים ובקושי
 לבס אין להם התדבקות עם אומה אחרת שאי אפשר להם לעצמם גם שהם מפורדים
 בקרבם ועל דרך מה שדרשו ז"ל על פסוק גלתה יהודה אין גלות אלאל ליהודה וכו'
 ועוד הסיף טענה ג' באומרו ככל מדינות מלכותך ש"ל שאלו היו מפורדי האנשים
 האלה בין קצת העמים ונאסרו מהם מלעשות כמעשהם היו אומרים עליהם
 שעשו זה למה שראו שאתם קצת העמים אשר באו בקרבם לא טובה ענתם
 והנהגתם דתם בעיניהם ולזה נבדלו מהם וישבו עמהם ברחו מקום מדתם וחוקם
 ואולם אלנו היו בקרב עמים אחרים יהיו עמהם לאחדים למה שתישר בעיניהם
 הנהגתם ולזה כנגד טענה זאת אמר בכל מדינות מלכותך שהיא כוללת העולם
 בכללו וזה מורה על רוע לבם וקושי ערכם שא"ל לאומה אחת שתהיה שלימה
 בדעתה וטובה בהנהגת' יותר מכל אנשי העולם ומלאו ממורח שמש ועד מבואו
 וא"כ הסימיה שיש להם הוא מנד דעתם שהיא משוכשת וכטלה אצל כל אדם
 והוקיף עוד טענה ד' באומרו ודתייהם שונות מכל עם לומר שגם אם היו רואים
 דתייהם ונתיבותיהם שחזו בהם טובים ונכוחים וישרים למוצאי דעת עכו"ל היה
 התפיסה עליהם למה שהניחו מה שהקנימו עליו כל אנשי העולם בכללו כי לא
 טובים המה מכל העמים והלשונות וכ"ש וקו' שדתייהם הם שונות מכל עם ר"ל שונים
 ומחלפי' בעיני כל עם ועם במה שהם רחוקים מקברת האדם במה שהוא אדם
 ועכו"ל הם אלוהים מעשיהם ומעשה אבותיהם בידיהם להתנגד לכד' וזה מורה
 בודאי שכמה וכמה נתגברה עליהם אהבת הנצח' והוקיף עוד טענה ה'
 באומרו ואת דתי המלך אינם עושים לומר שלא די שהם מנגדים את העמים
 והלשונות שכאו בקרבם אלאל גם אם המלך עצמו יתן להם לב לעשות חיוה דת'
 והנהגה כפי הדתות אשר יטבו בעיניו עכו"ל ואת דתי המלך אינם עושים שינגדו
 בקושי ערכם גם למלך' וגם ז"ל שכונתו הרעה באומרו ואת דתי המלך' וגומר לו
 דתי המלך במה שהוא מלך כלומר ללחוס מלחמותיו ולהתגייס כחיי לותיו אינם
 עושי' ושומעתי שנמצא כן בדברי האחרונים ז"ל והוקיף עוד טענה ו' באומרו ולמלך
 אין' סוה להניחם לומר שאם יודעים שגם המלך עצמו שהם יושבים במלכותו
 על אפו ועל חמתו הם יושבים כי הוא קץ בהם יותר ממה שהם כקוצים בעיני כל
 האומות ולמה לו למלך לקבול צער הנחתם במלכותו והוא אין סוה לו להניחם
 במלכותו שהראוי לו למלאת תאוותו ורצונו לבערם מן העולם ולעשותם כלה ולא
 להתנגד עם רצונו ולעבור על דעתו בהנחתם במלכותו' ואם היה זה על מעט
 התועלת המושג מהם שהוא כקף גלגלתם וכלא מנדא והלך שנותנים מדי שנה
 בשנה הנה זה יתוקן בעשרת אלפים ככרי כקף אשר אשקל' וגומר'
 ובגמרא דרש' פסוק זה בדרך כלל כנגד כל הטענות הנו' והוקיפו עוד עליהם
 טענות אחרות' שכן הוא כללות דכריהם שא"ל בגמרא שהגויס המין הרשע
 כלשונו הרע לומר שאין להם על מה שיקמוכו שהתורה והמצוות שיגיבו עליהם

ושמנה מהם ושאינם עששים שום חקרון בעולם כחקרונם למה שאין להם מדינה
 מיוחדת ושאינם עששים פירות ותולדה רק כפרדות שאינן יולדות ושהמלך יכול
 עליהם להכותם פעם אח' כלל שום טורח ושהם משוני לגרעיותא בדתם וכמהגם
 כמה שהם מפקידים את ממונם ושאינן להם ערוב דעת עם הכריות ולמעלה מכל
 שהם נכונים ושלפלים ומכו' לכל אנשי העולם וגם מכזים למלך עצמו ושמהים לאידו
 ובפידוליהם שוע והעם אשר אלה לו בודאי שהוא נריך ביעור מן העולם ולקרא
 אחריו מלא ג'וא' זל' הוא דמישתעי לישנא כישא לישתעי כהמן וכו' עמוד על
 דבריו הגמרא ותמצא כל הטעמות הנזכרות מבוארות שהוציאום ע"ה ממשמעות
 דברי הפסוק * ובגדר * הג' שהוא השגת הרצון מזד העשר * אמר אם על
 המלך טוב יכתב לאכרם ועשרת אלפים וכו' ר"ל אם על המלך טוב ויפה העצה
 הוזאת היעוזה ממני יכתב לאכרם ואני הנני מוכן לשקול אל גמי המלך עשרת
 אלפים ככרי כסף על ידי אנשי סם העששים מלאכת המלך שהם משרתיו עושי
 רצונו שיהיה הכסף מתוכן בידם ומוכח במקום כאמן עושה פירות כנגד כסף
 גולגולתם מדי שנה בשנה שיביאו הסכח והפירות לעבודת המלך והקרן יהיה
 קיים לעד כנגד הדבר הזה * והמלך גם הוא נכנסו הדברים כאונו וראה ראה
 מכח כל הטעמות הנז' שהדבר ההוא הוא טוב מעצמו ולכן מיהר לעשותו בלא
 מחיר שבנאי הוא לו שלל לתקן המעוות אלא בכסף מלא ביתו שיביאו לו המן
 ולוא ויבא המלך את טבעתו וגומד ויתנה להמן כדי לחתים בה כתבים אשר יכתו'
 כאבוד העם ההוא כפי רצונו ואמר להמן צורר היהודים לומר שהוכשרו דבריו
 בעיניו והחזיק לו טובה רבה כמה שהא צורר היהודים ככ' עד שהשאה
 הנעירתו וננער לדבר שלל ננער אליו וולתו כמה שפקח הוא עיניו והטיב לראות
 בהם ובענייניהם המשוכים ואל' הכסף נתון לך ר"ל הכסף ההוא מעלה אני עליך
 כאלו הגיעני ממך ואלס אני חוזר וכתבולך מאתי ומתוך אקמי * ובמדרש זכן
 בגמרא זל' הכסף נתון לך * הכסף בגימט' העץ * חושכניה דדין כחושכניה
 דדין * ואיכא למידק במאמרם זה שהרי לא היה דבר המלך להמן כלשון הקדש
 ולא אמר הכסף וכו' עד שבאמר חושכניה דדין כחושכניה דדין * זל' שכל
 כלשוננו עד שאמר מאמר שתרגמו כלשוננו הקדוש את באת הכסף נתון לך *
 ודייקי ר' זל' מדקאמר הכי ולא קאמר לשון שתרגמו כלשוננו כסף יהיה לך ש"י
 שהוא ית' שם דבר כפיו לומר שהוא נתן לו הכח המוכן אליו מו' ימי בראשית *
 ואחר זה באו לידנו דברי הראג' זל' וראינו שכתב כמו כן וכדאי הוא שרוח
 קדשו דברה בו * ואפשר לומר גכ' שהכוונה בדבריהם זל' לומר שאחשורוש
 השיב את המן הרשע כפי דרכו ועלילותיו והרבה לו לו דברים כלשוננו שתרגמום
 כלשוננו הקדוש הוא לומר שהוא ממלא את ידו לעשות רצונו ואלס כותבי המגלה
 לעבו עליו ואמרו שהעלה בידו מכל הטובות והמה שנתן לו המלך בדבריו הוא
 הכסף נתון לו שהוא העץ וכו' שזהו התכלית הינאל לו מהתפעה ההיא ואמר

והעם לעשות בו כטוב בעיניך וכו' היא תשובה לדרבנא המן האומר לו יכתב
 לאברהם שהאיבוד הזה יובן לכמה פנים אם לאיבוד ממון אם לאיבוד הנפשות
 אם לאיבוד הדת לזה ח"ל והעם לעשות בו כטוב בעיניך לברור לו איזה מהם
 שתכשר אך חמנה התנא עליו שיהיה רואה בעיניו שכלו לעשות פועל שיהיה על
 המועיל לו ומרוחק מן ההזק והוא מה שאמר לו והעם לעשות בו כטוב בעיניך
 כלומר בעיני שכלך וכמו שיתבאר בה לפנים בפסוק מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו
 לבו וכו' וכדאית המן כי מצאנו ידוורגלו עם המלך ועם הגורל ועם עושרו הרב
 מיהר לקרוא לבופרי המלך * ואמר ויכתב ככל אשר צוה המן לומר שהסופרים
 ההמה היה הדבר ההוא קשה בעיניהם לכתבו רק מוד ציווי המן הכמרן כתבו
 הדברים בהכרח מהם והוא אמרו ויכתבו וכו' לומר בהתפעלות מהם נכתבו
 אותם דברים וכאלו נכתבו מעצמם וזה היה להם מאימת המן המוטלת עליהם
 ולכן עשו כפי מצותו ולא טעמו דכרמפי המלך * ואמר אל אחשדרפמי המלך
 ואל הפחות אשר על מדינה ומדינה שהם המלכים היוצאים מאת המלך הגדול
 אל כל מדינה ומדינה כמו שקורים הגוי אשר אנו בקרבם אל המלכים היוצאים
 מאת פני המלך הגדול למשול במדינות פאג' הונג' חק' ול שרי עם ועם שהם שרי
 אנשי החיל שקורים להם זה הגוי אג' שיש להם אג' אחד מיוחד לכל מין
 ומין מהנייטות והחיילות אשר בכל עם ועם * ואמר בטם המלך אחשורוש לומר
 שבכל ציווי וציווי היה אמר בו מטעם המלך אחשורוש ועשה זה להזכיר שם
 אחשורוש על כל דיבור ודיבור להגויים על השומעים ולהחרידם על קיום הגזירה
 שהיא * ואמר ובטלות ספרים ביד הרצים וגומר לומר כי הרצים ההמה לא
 הלבבו ברצונם אלא מוכרחים על פי דבר בליעל אשר יזק בם * ואמר להשמיר
 להדיג ולחבר וגומר לומר שהגם שהמלך אמ' להם והעם לעשות בו כטוב בעיניך
 והיה זה כנס ממנו ית' להתנות עליו ככה וכמו שיתבאר לפנים עם כל זה הרשע
 ברוע לבבו עינו הטעתו לעשות שלשתם כאחת להשמיר הדת להרוג הנפשות
 ולחבר הממון והרבוש * ג' אלה הסכים בדעתו לעשותם כפי מה שהראה
 לו גורלו העלה לפי שכלו שכנגד מה שראה באדר מת אחי התערה ואל לו הדין
 בזה להשמיר הדת ולבעל התורה * וכנגד מה שראה שאין להם סניגור ופרקליט
 באותו חדש יצא משפטו ושאלתו להרוג הנפשו למה שאין להם מלאך מליץ לפדעם
 מרדת שפת * וכנגד מה שעלה הגירל כמול דגים גור אומר לשיהיו וכלעים אל
 האומות מה והלשונות ולעש תם כדגי הים הככלעים והנאחזים במגדה רעה
 המה וכל אשר להם * ולפנים יתבאר איך היה הוא הגורל כלומר שבשלשתם לקח
 כפי ידו ית' הנוראה * ואמר ושללם לבו רונה לומר לבו לשונליהם ולא שיכארו
 הכזה לאנרות המלך * ועשה זה כדי שהאומות יחד והגוין ויחדדון לעשות בכל
 הכתוב בספרים ההמה להנאתם ולתועלתם למה שלל חס בו כל אחד מהם ויש
 מצעור ואין כל אחת בכית וכתביל זה ישתדלו לעשות מה שהורשו בו בלא שום

ר' זול וחסול - ואמר פתשגן הכתב וגו' המפרשים זלנחלקו בפירוש מגלת פתשגן
 וכל אחד מהם זל פנה לדרכו - ודבריהם זל אענדם עטרת תפארת לראשי
 ואולם לעניות דעתי אענה אף אני חלקי כפי מה שנראה מפשטי הכתיב ואומר
 שהכוונה במגלת פתשגן הוא האומר והכלל העולה מהדברים וכו' ואמר זה למה
 שהרשע בכתב ההוא החריך מענית להחזיק כנגד ישראל חרב וחנית וראה
 תראה במדרש נוסח הכתב שכתב לאומות שקרא להם הדורות מראש דור אחר
 דור - ולזה אמרו כותבי המגל' שהכלל העולה מהכתבים שכתב המן הרע הוא זה
 שיכתן דת בכל מדינה ומדינה וגו' ויש להוכיח זה מדברי יונתן בן עוזיאל ע"ה
 שתרגם ויכתב שם על האכנים את משנה תורת משה - וכתב ית פתשגן אורייתא
 וגו' וכפי האמת אי אפשר לומר שכתב יהושע ע"ה על אותם אכנים התור' בכללה
 רק כללות התורה הוא מה שכתב וכן כתב הרד"ק זל בשם רבנו סעדיה זל שלא
 כתבו על אותם אכנים אלא מזנין המצות בדרך כלל כדרך כל מה שכתבום מזני
 המצות זל וכדרך בעלי האזהרות - וכנגדם כן כמה שאמרה תורה כמצות המלך
 וכתב לוי את משנה התורה ותרגם אנקלוס ע"ה ויכתוב ליה ית פתשגן אורייתא וגו'
 ואמרינן בקפרי וכתב לוי את משנה וגו' אין לי שא משנה התורה שאר דברי תורה
 מזנין תלמוד לומר לשמור את כל דברי התורה הזאת - הנה עינינו הרואות שהגם
 שדעתם זל שהיה המלך כותב בקפר אשר תהיה עמו התורה בכללה עכו' קבעו
 בייחוד מאמר משנה התורה שתרגמו פתשגן על הכלל העולה מהתורה בכללה
 שהוא קפר ואלה הדברים וכשהוצרכו לריבוי התורה בכללה הוצרכו לפקוד אחר
 וראיתי פירוש מגלה זאת בלשון ערב לאחר מהגאונים זל ואדוני מורה דק אבא
 מארי זלהה אמר לי שהוא לריבוי מימון זל אכיו של הרמב"ם זל שפירש במגלת
 פתשגן הכתב להנתן דת וכו' שטוה שי שאר התופס מהכתב ההוא בכל מדינה
 ומדינה כדי שיהיה גלוי לכל העמים ונתון בין עיניהם מה שהם עתידים לעשות
 ולא יעברו פי מלך בכוא עת הפקודה שהכתב ההוא המונח אצלם טופקו יורה
 קטאים בדרך להתחזק ברשעם ולעמוד על עמדם - וכן ראיתי דברי דבותמו
 האחרונים זל שפירשוהו כן - ולפי דרכנו יהיה פירוש הפסוק בן הכלל העולה
 מהכתב להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים בפרקים ובברוא קרא
 בחיל שלא רצה שיהיו הדברים נמקרים ליחידים ולשרי המדינות אלא גלוי לכל
 העמים רוצה לומר שיאמרו בפרקים שאותה דת נתנה מאת המלך כתובה בשוקי
 וחתומה בבריתא וכוונתו הרעה בזה לשלטה דברים - האחד כדי שלא
 יתשלטו בגזרה ההיא העמים והלשונות שכתב יהיה הפרקם על אותן אופן
 תחזקנה ידיהם - השני שבהיות הדבר ההוא כאותו פרקו לא ישאר ביד השמים
 רשות להתרעות ברצי כקף מאת היהודים שיכתבו אל המלך לבעול אותה גזרה -
 השלישי לפי שחשש שאם המלך יתווד בריבור ועל כן אמר לו לבו לפרסם הדבר
 ברכים דהוא ליה כתב אשר נכתב וגו' עם פרקומו מילתא כו האי שאז המלך

מגלת ספר

עמו לא יהיה לויכ לת להשיב הכתבים ההמה ועם כל שו האמונים והחוקים
אשר עשה צוה עליהם גם כן בכלל העולה מהכתב להיות עתידים ליום הזה רל
שנה והזהיר עליהם לבלתי שלוח ידם בהם עד אשר יגיע היום ההוא שיעד
להם וכוונתו בזה לפי שפחד שמא משעה שתכבא להם השמועה יתחילו לשלוח
ידם ולא יעלה בידם כלם לפי שהנורל לא הראה לו פק דת רעתם אלא ביום
ההוא המיועד בכתבו ולכן צוה עליהם שיהיו עתידים וג' למה שראת שבאותו יום
יבואו עד קצם ואין עוד להם ומאתה היתה זאת כחמלתו על עמו ישראל שאלא
אזהרתו זאת היו שולחים בהם יד מעת שבאה להם השמועה וכינו כינו היו
בפלים מישראל לאלפים ולרבבות וכמו שאמרו זל כמדרט היה אחד מישראל יוצא
לשק ומבקש אגודה של ירק היה הפרקי חונקי ואומ' לו למחד אני הורגך ומכבו
את ממנוך וכו' נראה מזה שהרשעים פיהם פערו למלקים ובהכרח מהם היו
מיחלים לאותו יום וכמו שביארנו בדרוש הכ' על פ' אזי חיים בלעונו בחרו' אפס בנו
ובמדרש אר' לוי אומ' העלם נב אתן היתה סתומה ולא היו יודעין אס להרוג אס
ליהרג משל לאדם שהיה מהל' בדרך וכו' אכל יש כבואתן מפורק' להיות יהודים
עתידים להנק' מאויביהם וכו' רומ' זל סנס לשו' לא היה ברשות למה שראינו שגם
שהמן הרעה היה רצונו באותם כתבים להוקיף אומץ בלב שומעיהם לעמוד בכל
עז לעשות אומת ישראל כלה מן הארץ עב' כשבא לחרוז המטפט אמר להיות
עתידים ליום הזה ולא פי' אס יהיו ישראל גפעלי' מהאומות או פועלים בהם וזה
היה לו למה שהעמיד לו האלית' עצם בגרונו ולא השלים ממאמרורק נשאר
בתמיני עד אשר בא זמן היעד או נתבאר היעד ההוא איך היה ולמי היה ולזה
נשא' זל עליו המשל הוא מהאדם שהיה שואל חמוד וכו' להיותו לשחוק כללי
חק קראו דבריו אלה בשם נבואה לומר שהיה כמתנבא לעתיד שהיו האומות
עתידים ומוכנים לפורענות ולזה מאחר שה אית' שם בפיו הדברי' הלא ראוי לנו
לקראתן בשם נבואה ואלו אמר הרצים יצאו דחיפים בדבר המלך וזל שלאחר
שכתב הכתבי' לעצמו כפי רצונו ויעד הרצי' שילכו באותם כתבים וכמעט שהביק
מכין ריבי עיניהם שאינם חפצים באותה שליחות לזה בקש מאת המלך שיצוה
על הרצים ההמה שילכו במהירות ובהלה ולא שיקחו אותה שליחות בעצלה וכדי
שלא ישאר פתחן פה בדת ההוא עשה שהדת נתנה כשיון הכיר ולאחר שהוציא
הדת ההוא בשו'ן בכרווא קרא בחיל לבון אמרין עממיא וכו' והמלך והמן יסב
לשתות וכוונתו באותו משתה באותה שעה היתה לכמה פנים נועמים וכו'
הא' הוא מרוב שמחת לבו בראותו שהצליח במעשיו וכמעט שיצא פיעלו למעשה
לכן יסב במשתה רגבים עם המלך הב' והוא העיקר שעה המשתה ההוא
כדי שלא ימצא שום אדם דרך להכנס אל המלך לומר לו מה ראה על ככה ומה
הגיע אליו לעשות מטפט עמו ישראל על האופן ההוא ללא חוסך כי יודעה נפשו
הטמאה ברעות המטפט המקולקל ההוא שהכל יהיו תמהים ומהים ממנו

הנ'ס'יתה כונתו ג' שהאנשים החטאים בנפשיתם כמו הן החפצים בהשחתת
 אומת ישראל אשר בכל מדינה ומדינה כשמעם שרתא מהחנפא ינאה מאת
 המלך בשושן הבירה ותקף ומיד יסב האלך לשנית עם הזן מזה יכינו סהמלך
 יש לו שמחה בכתובת הדת ההוא ואו כאריות יתגברו ויהמו כדוכים לקיים הדת
 ההוא בכל אומן. ובמדרש הסיכופני הדבר הזה אל הגנות ית' שיהיה
 זה על דרך מה שנאמר וכיום פקדי ופקדתי עליהם ונומר ר' שזא בעל ס' ב
 מקום לגבות את חיבו מדה במדה שכנגד מה שאבותינו הקדושים זכרו את
 לחיהם מתן מאלל ומשתה כך בו יואמר והעיר שן נכוכה רש' זל כתב והעיר
 שושן היהודים אשר בשושן. והראב"ע זל כתב והעיר ש' שן ששם היהודים נכוכה
 כי מה תח' הבירה שכלה משרתי המלך ואין שם יהודים רק מרדכי לכדו ויושב
 בסער המלך. והוא זל אודא לטעמיה שהוא ס כר שטלס ח' לוקות היו במדינה
 ההיא גדולה לאלהים המדינה הכוללת לכלס היא הנקראת בשם עילס. וחלק
 ממנה נקרא ש'ן והיא ער אחת היתה מיוחדת ליה דים. וח'ק' ממנה נקרא
 בירה שהיא היקף גדול מיוחד למלך ומזרתנו וכפי מה שהיא נחלקת מדינת
 פ'אק' יע'א. ולפי זה יבוא ג' על הנכון מה שנאמר בקמך והעיר שושן זהלה
 ושמחה שהתנה היתה לישראל לבדם בשושן וכן ג' בשמחתם לא יתערב זר.
 ולדרך המפרשים זל זל שמה שאמר והעיר שושן נכוכה שהוא כולל גם האומות
 שהיו בשושן לפי שבעת אשר ינאה דתא ההוא מהחנפא מן קדם מלכא בלי
 קדימת שום קבה המה ראו כן תמאו נכהלו נחפוו לדעת מה זה ועל מה זה
 ויאמרו איש אל אחיו הזן הוא ולא ידעו מה הוא קבת הדבר הרע ההוא מאת
 המלך ולוה אמר והעיר שושן נכוכה למה שכל אנשיה השרונים בה היו נכוכים
 בעמק המשפט החרץ ההוא וכאמור. והנה עינינו ראו שביקסור הזה שהוא
 עת הרעה ממש עב' היו בו קדימת כמה נכיס ומה גם עתה בקפור הבא אחריו
 מהא ויפרקם מיכיו ונפל אונתו ית' והוא אומרו.

ומרדכי

ידע ונומר עד
 ויעש העץ טוב
 הוא הטיב לראות מי שפירש ומרדכי
 ידע את כל אשר נעשה בשמים ממעל
 ועל הארץ מתחת דכל דקאמר הכא
 לחיתווי שמים אתא כדאיתא במדרש
 שאל' אליהו למרעה וכו' עד שאל'
 מרעה לאלהיו לך והודיע למרדכי
 מיד הלך והודיע הה' ומרדכי ידע
 את כל אשר נעשה טובדאי הוא

ומרדכי

ידע את כל אשר
 נעשו ויקרע מרדכי
 את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא
 בתו העיר ויזעק ויצעק גדולה ונרתח
 ויבוא עד לפני שער המלך בני און
 לבוא אל שער המלך בלבוש שק
 ובכל מדינה ומדינה מקו אשר דבר
 המלך ורתו מגיע אבל גדול ליהודי
 וצום וככי ומסד שק ואפר יצו
 לרבים ותכאניה גערה אסתר
 וסריס' ויגידו לה ותתחלחל המלך

פאר ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבלו
 ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר הצמיד לפניו ותצוהו על מרדכי
 לדעת מה זה ועל מה זה ויצא התך אל מרדכי אל רחוב העיר אשר לפני
 שער המלך ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר
 אמר המן לשקול על גנזי המלך ביהודיים לאבדם ואת פתשגן כתב
 הדת אשר נתן בשושן להשמדם נתן לו להראות את אסתר ולהגיד לה
 ולצוות עליה לכונן אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה ויבא
 התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי ותאמר אסתר להתך ותצוהו אל
 מרדכי כל עבדי המלך וגם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה
 אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית
 לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הזהב וחייה ואני לא נקראתי לבוא
 אל המלך זה שלושים יום ויגידו למרדכי את דברי אסתר ויאמר
 מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היחורי
 כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודי ממקום אחר
 ואת יבית אביך תאבדו ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות ותאמר
 אסתר להשיב אל מרדכי לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן
 וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתי
 אצום כן וכך אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי ויעבד
 מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר ויהי ביום השלישי ותלבש
 אסתר מלכות ותעמד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך
 יושב על כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית ויהי בראות המלך
 את אסתר המלכה עמדת בחצר נשאה חן בעיניו ויושט המלך לאסתר את
 שרביט הזהב אשר כידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט ויאמר לה
 המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך
 ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר
 עשיתי לו ויאמר המלך מהרו את המן לעשות את דבר אסתר ויבא
 המלך והמי אל המשתה אשר עשתה אסתר ויאמר המלך לאסתר
 במשתה הייזמה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש
 ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי אם מצאתי חן בעיני המלך ואם
 על המלך טוב לתת את שאלתי ולעשות את בקשתי יבוא המלך והמן אל
 המשתה אשר אעשה להם ומחר אעשה כדבר המלך ויצא המן ביום
 ההוא שמה וטוב לב וכראות המן את מרדכי בשער המלך ולא קם ולא זע
 ממנו וימלא המן על מרדכי חמה ויתאפק המן ויבוא אל ביתו וישלח ויבא
 את אהביו ואת זרש אשתו ויספר להם המן את כבוד עשרו ורכ בניו
 ואת כל אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על השרים ועבדי המלך ויאמר
 המן אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי
 אם אותי וגם למחר אני קרוא לה עם המלך וכל זה איננו שוה לי ככל
 עת אשר אני ראה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך ותאמר לו זרש
 אשתו וכל אהביו יעשו עץ גבה חמשים אמה ובקק אמר למלך ויתלו את
 מרדכי

תדרכי עליו וכא עס המלך אל המשתה שמח ויטיב הדבר לפני המלך
ויעש היץ :

בימאחר סידע הידוע כרוח קדשוית' סידע כל פרטי פרטותיה הן בשמים ממועל
הן בארץ מתחת' ולזה כאשר ידע הדבר ההוא בפרטות נפשו מרה לו ויקרע
את בגדיו וגו' ובמדד רש' אמרו ז"ל כשעה שנחתמו האגרות יצא המון וכל
חבורתו מאת פני המלך שמחים וטובי לב ופגעו במדרכי שהיה הולך לפניו
וראה מדרכי ג' תימוקות' וגו' עד כיון שהגיע מדרכי אלל התימוקות שאל לא מהם
פקוק לי פקוקך אמר לו אל תירא מפחד פתאום פתח הב' ואמר אני קריתי היום
זכה הפקוק עמדי עיני ענה ותופר וגו' פתח הב' ואמר ועד זקנה אני הוא ועד
שיבה אני אכבול ונ"ל שזדמנו כפי אותם התימוקות אלו השלשה פסקים כפי
השעה שהיו בה למה שהמן עשה מעשהו על פי ג' דרכים הנזכרי וכדאמרן לעיל
לפיכך באה התשוב' בכבוא' קטנה כפי אותם תימוק' שלשתם' והנה הראשון השיבו
כנגד מה שעשה המן מעשיו לפי הוראת המערכה ועל פי הגורל והוא לומר אל
תירא מפחד פתאום לפי שהרעה שתבוא מפאת המולת כבוא' בפתאומית כשעה
חדא יולכן אמר סוף הפקוק לכוונה זאת ומשואת רשעים כי תבוא ד'ל' כאשר
תקום ותהיה אותה השואה כמו שראה אותו רשע לא תירא אתה ממנה ולא תחת
כי להם תבוא וכן פרטי' ז"ל לפי דרכו בפסוק פקוק זה ז"ל שלא תיר' מחד פתאום
ומש' כשתבו עי' הרשע' ע"כ ז"ל וכן ג' ית' לפי דרכו וכמו ז"ל הוא הגורל וכאמור
וכנגד הענה היענה שעשה עס המלך ושכבר נחתמו האגרות ונגמרה הענה
ההיא לזה בא המענה כפי התימוק הב' באריות דברים באומ' אני קריתי היום
מה שקריתי וכוה הפקוק עמדי עינו ענה ותופר וגו' וכוונת אלו הדברים
המוזמים כפי התימוק בכבואה קטנה לומר שגם כי נגמרה ענת המן ונתה לפועל
במה שנחתמו האגרות ונתה הדת בשושן הפה נא כחונ' ית' למעלה מהכל והוא
שתופר ענתו ולא תקום ולא תהיה וכוה נישא מהייתור שבא בדברי זה התימוק
הב' וכמה שאמר אני קריתי היום בזה הפ' עמדי' לומר שזכמו שהיה פקוק זה
גמר קריאתו בבית המדרש כן הוא גמר מעשה המן מן שבתו ענו ענה' ואם
כנגד הג' שהיא העושר שכוה הרשע עלה למעלה ראש וכו' לקח הויטרוניא שלו
ובא אל המלך להשיג מבוקשו וישאל היו באותה שעה זקנים ורעים ודלים ואין
לאל ידם להושיע לזה בא כפי התימוק הג' המענה ועד זקנה אני הוא ועד שיבה
נ"ל לומר שגם בעת העדר הכח והיכולת שהג' הנרמו בוקנה ושיבה אני הוא ה'
ולא שביתי ואין תשות כח לפני והכוונה להשיב את מדרכי ענה ולומר אם אתם
זקנים ותשי כח ואין בידכם יכולת וחיל כמה להושיע את עצמכם דעו נא וראו
כי אין מעזור אל להושיע שגם עד זקנה אני הוא וכן ואחר זה ראיתי דברי מהר"ם
אלא שנינו ז"ל שפרט מענה אלו השלשה פקוקים כדרך נכונה וישרה כפי דרכו

מגלת ספר

והגם שהיא עדיקא מדירין דברי פי חכס וכי חן לפי דרכנו גם כן כאלו הפ' השל
מכוונים ג' על ג' והיא דרך נכונה ולדרך הפשט כפי הנראה מהכתובים אמר
ומרדכי ידע את כל אשר נעשה רונה לומר שאנשי שושן היו נכובים בענין ההוא
שלא ידעוהו בכירור ואלם מרדכי ידע מעשה שהיה אויב היה כאלו היה עומד
בין המן והמלך ולזה אמר את כל אשר נעשה בתיריביו וכאמור לעיל בסמוך
ולמה טידע סגורת חלהא עילאה היא די מטת על אומת ישראל וכפי חטאה
ופשעם ומעלם אשר מעל בו לכן נתעורר בהתעוררות גדולה חולי ישיב את
ישראל בתשובה שלמה לחביהם שבשמים והיא זאת כוונתו האמתית במה שקרע
את בגדיו ובמה שלבש שק ואפר וכו' שהקריעה עשאה על הסמועה הרעה
והשק ואפר לעורר על התשובה ואלם גם כן היתה כוונתו להראות לעיני העמוס
כי המעשה ההוא הוא רע ומר ואין לקובלו וחולי יתעוררו בני שושן לזעוק חמת
חמה ולא תגא כזאת ממלכנו מחוקקנו וילכו חליו לדבר על לבו לתקן את אשר
עוות ועל זה ויגא כתיב העיר וזעק וזעקה גדולה ומרה שכל זה להתמיה ולהחרוד
לכות בני אדם גם בני איש לשאול את דבר המשפט מאדומיהם המלך ובגמרא
אמרו ז"ל ומרדכי ידע וגו' וזעק וזעקה גדולה ומרה וגו' מאי אמר רב אמר שגבה
לבו של המן מאחשורוש רב שימי בר חייל אמר גבה מלכא עילאה ממלכא
תתאה וכיורש רש"י ז"ל מה היה אומר כזעקתו רב אמר כך היה זעק ראו שגבה
המן מאחשורוש שמלאו לבו לעשות דבר שלא עלה בלבו המלך גבה מלכ' עילאה
כו' כניי הא להפך בלשון נקיה עד כאן כוונתם ז"ל לומר שלא היה מרדכי בוכה
וזעק בקול מר לבד כפי הנראה מהפסוק שאין בזה התעוררות לכ כל כך רק
היה זעק ואמר דברים שמעוררים הלבבות לומר וכו' ולדעת רב היה מרדכי
תולה ההרחוק בהמן ולא במלך כי בזה יחדו השומעים כפפור וינעו ונאקול הקרי'
לכוא אל המלך לגלות את אזנו ולברר לו הדברים הטיב לכתל מעשה המן כי הוא
חרפה וכו' חליו ולדעת רב שימי בר חייל היה מרדכי זעק גם על המלך
שגבה במעשה זה על המלך העליון ח"ו וחולי כזעקתו ישמע אל לכתל הגזרה
ההיא להראות כי הוא מושל עליו וגם היתה כוונתו במאמ' זה לעורר לב השומעים
מאנשי המלכות לומר ראוי לנו להתעורר על גבהות המלך אחשורוש כדבר זה
פ' יקרה איתנו ממנו במשפט הרע הזה ובבדרש אמרו ז"ל שאותה קריעה
אשר קרע ולבישת השק הכל היה בהשגחה ממנו יתב' לתקן העבר מדה כנגד
מדה דהכי איתא התם ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע וגו' בנימן גרם
לשכטים לקרוע בגדיהם וגו' וילבש שק וגו' ח"ו משתפט יעקב אבינו את השק
דכתיב וישס שק וגו' טוב לא זו מכינו וזעק וזעקה גדולה ומרה אמר ר' חנין כל
מאן דאמר רחמנא וותרן יתוותרון מעוהי חלא מאריך אפיה וגבי דיליה מדע
טהרי וזעקה אחת הזעיק יעקב וכו' ואיכא למודק במאמרם זה אשר למה יתפט
בנימן על אותה קריעה שקרעו אחין כימה פשעו ומה חטאתו על זה אם אדוני

הארץ בא עליהם בעליה אדרבה בנימן היה עלוב עם אחיו וכלכד בשחיתותם
 ואולי יתוקן זה כמו שאמ' זל בכראשית רבה פרק נב' זל וימנא הגביע כיון שמנא
 הגביע אמרו לו מה גנבא בר גובתא אמר להון גנבא דיוסף יש כאן שעירים יש
 כאן אחים שמרדו אחיהם אתמהא וכו' הנה לפי דברים אלו זל שהקריעה שקרעו
 לא היתה אלא מתוך חמתם וכעקם בדברים אלו שאמר להם שהיה לו לומר להם
 בדרך פיוס נקי כפים אנכי וגם פה לא עשיתי מאומה ובכפי לא דבק מאוס
 וכיוצא בדברים אלו שגם שהם אמרו לו מה גנבא בר גובתא מתך צער ובהלה
 עבד ה' זל להי' אפס בדברי פיוס ולא יעיר כל חמתם בהטחת אותם דברי כנגדם
 ולזה נחשב לו קצת עון ושמן מנהו וקראוהו זל גרמא במוק הקריעה ההיא ושלם
 בזקו במעשה זה בקריעת הכן בנו' וגם כן מה שאמרו זל בשק שתפק יעקב אבינו
 עה' זל שמאמר' זה שאמרו ששוב לא זו מכניו היה זה גם כן על צד העניש וזה למה
 שראינו שיעקב אבינו שהפליא לעשות אכל גדול על אותו אופן מההתפעלות
 הגדול והנפלא מה שלא היה ראוי לשלם כמוהו להתפעל כל כך ולכן בעבור זאת
 לא זו מכניו וכניו כיון וכו' שכל זמן כאים לידי מדה זאת רוצה לומר שיבואו לידי
 צער ומכאוב גדול עד שיתפעלו בו כל כך ללבוש שק ואכר יונע לרכים ולפי זה
 אמרו בכראשית רבה פרשת פה' משתפק יעקב השק וכו' לא זו מכניו וכו' ואינו
 כוהג אלא בבני אדם גדולים דוד שנאמר ויפול דוד והזקנים מתכסים בשקים -
 אחאב וכו' יורם וכו' מררכי וכו' לומר שכמו שהוא אדם גדול ונתפעל כל כך כן
 בניו וכניו בניו הגדולים והחשובים יבוא להם צער להתפעל בו ללבוש את השק
 וגם אינו דוחק לפרש ולומר שמדה זאת שתפק יעקב אבינו עה' בלבישת
 השק שהים חשכה לטובה ליו ולכן בשכר זאת תמיד המדה ההיא בכניו אחריו
 הגדולים והחשובים וזה למה שיעקב אבינו עה' לא היתה התפעלותו מלבישת
 השק אלא על חטאו שגרם לו למות בנו בחייו ולהפסד ממנו קדר העמדת הי"ב
 שבטים שעל זה מיואן להתנחם לפי שפחד מדינה של גהינם כדרשתם זל ולכן
 בשארה המדה ההיא בכניו אחריו שכל עת שיראנו שגבר העון עד שבאו לכלל
 פורענות לובשים שק להכניע יתירה ולשוב כתשובה שלימה ולק' מודאחשכה
 להי' רתפיסת השק' שהיא מדה טובה בהרי הנהו אחריו דאית בהו קצת
 עון דמידי איריא הא כדאיתיה והא כדאיתיה שבעל המאמר לא נחית אלא
 למצוא ראייה ולומר שכל דרכנו ומעשנו אינם מקרה אלא בהשגחה ממנו יתברך
 ושנפלאותיו ומחשבותיו אלינו על איזה אופן שיהיה אם לטוב אם למוטב הכל
 בהשגחה ממנו יתברך' וכן גם כן בענין הזעקה גדולה ומרה שנאמרה במרדכי
 הקיבו אותה אל פני השגחתו ית' כנגד הזעקה גדולה ומרה שעשה יעקב אבינו
 עה' לעשו ולפי שאותה זעקה של עשו לפי הנרא' שהיה עלוב כזעקתו לזה האריך
 בעל המאמר בואת ואמר כל דאמר רחמנא ותרו' וכו' והכלל שכל פרטי המעשים
 האלה לא דבר רק הוא' ואמר ויבא עד לפני שער המלך רוצה לומר שהיה הולך

שאמר שהיתה משמשת במוך מדכרי ר' יודן עלמו דקאמר דריוש האחרון בנה
 של אהתר היה שמאמר זה הוא כמו שאומרים בגמרא ואזרח לטעמיה ד' פלוני
 והוא קשה שהמעשה שמביא ממנו הראיה הוא מעשה לקטו שאם היתה משמשת
 במוך כרי שלא תתעבר מאין לה בניס ותו איכא למידק במאי קא מפלגי
 רבין דהתם דאמרי שפירקה נדה ורבין דהכא דאמרי שהפילה ומעשה שהפילה
 וכו' ויל שהא זל ראו שהכתוב הוא אומר שנתפעלה אהתר וחלה לקול השמועה
 והפליג בחלחלתה באומ' ותתחלחל ולא קאמר ותחל המלכה וכו' וכן פירש רש"י
 זל בגמרא ותתחלחל נעשה גופה חלול וכן הפליג בחלחלה זו באומרו מאד ליה
 רבין דתמן אמרי שפירקה נדה שכן הוא דרך הנשים שמחמת קול שמועה רעה
 תבא בהן בעתא ותזלנה דה וכומו שאזל בגמרא נדה כיעתתא מרפא רפוא
 ר"ל שמחמת הכיעתתא שמבעתת האשה בפתע פתאום יתפרקו איבריה ויתרפו
 בתי קתריה ותזיל דם וכה"היא איתתא דאיתא קמיה דרבי ואלדהיא עבדא
 למחזי וכו' ואל' ל' לאכידן ויל ביעתה כו' וכן הבא שגאמ' ותתחלחל הינו שפירשה
 נדה מרוב כיעתתא דהיא שמועה ששמע' בפתע פתאום ורבין דהבא הוסיפו
 לראות במה שהפליג הכתוב באומרו מאד תוספת על מה שגאמ' ותתחלחל ולמה
 כתחיבו לומר שהפילה עברה והוסיפו עוד לומר מדקאמר מאד שהכוונה לומר
 שכ"ה תה הכיעתה היא עד שרפו בתי קתריה וכל גופה נעשה חלול וכשאר
 על אותו אופן כל ימי חייה ומרוב הרפיון שנעשה במעשה לא קיעה עוד ורע בני
 כן יקרה לנשים לפי רוב הכיעתה שתאחזו אותן והן מה שנחלקו בו רבין דתמן
 ורבין דהכא כפירושיה דקרא ולפי דבריהם אה אהתר היתה משמשת עם אותו
 רשע כדרך העולם שאם שמקכת אותו חולי שאירע לה מחלחלת' מאד לא נתעבר'
 עוד לאחר כן ואולם לפי דעתם זל יקשה עלינו במה שלא נזכר לה תולדה ובניס
 קודם המעשה ההוא ולכן ר' יודן ע"ה בשמעו מהם כדברים האלה לאמר שהיתה
 משמשת עם אותו רשע כדרכו של עולם חלק עליהם ואמר ח"ו שאותה נדקת
 היתה משמשת עם אותו רשע ערל וטמא כדרכו של עולם ובחפץ ורצון רק באונס
 גמור עד שמרוב בגידתה בו לא היתה משמשת עמו אלא במוך כרי שלא ליבנות
 ממנו בזרע טמא וזאת היא הסבה שלא הרבתה ממנו תולדה לא קודם המעשה
 ההוא ולא לאחריו שלא מצינו לה תולדה ממנו כל ימי היוותה עמו רק בן אחד
 שהוא דריוש האחרון ולדעת' זל לא הפילה עברה שלא היה לה עבדו לעולם
 מחמת המוך אלא פעם אחת לכד לתעברה מדריוש וכהכרח עלינו ל' ששיכורני
 היה קודם מעשה זה כמו שיתבאר בסמוך כ"ה ומה שהפליג הסתב בחלחלתה
 באומרו ותתחלחל המלכה מאד אולי דעת' יודן הוא כדעת רבין דתמן דאמר
 שפירקה נדה ואיפשר לומר שדעתו היא כדעת שמואל דאמר בגמרא שהזכרה
 לנכסיה וכוה וכוה תשלום המאמר על הנכון שהש"ס ואמר שר' יודן שאמר במוך
 היתה משמשת ולא שייך למימר שהפילה עברה אזרח לטעמיה דאמר בהובתא

אחריכא דריוש האחרון כנה של אקתר היה והיה טהור מאמו וכו' טהרתו מאמו
היתה כמה שלא נתעברה בו ברצונה רק באונס ממנה ושנעשו בו פליאות כי גם
אם היתה שומרת עצמה מהעיבור כמה שהיתה משמשת במוך לעכב ההריון
עכו' ברצונו ית' פעם א' דחק הזרע ונתקיים במעיה ונתעברה וכזה היה אותו
עבורטהור מאמו דורעא אחרו לה משמיא כדי שיכנה בית המקדש על ידו
והשתא אחי ספיר ד'אר יודן דקאמר שהוא ראיה וטעם לדבריו דהכא דאמר
במוך היתה משמשת שזאת היא טהרתו של דריוש מאמו שאלולא נתעברה בו
בדרך העולם היה טמא גם מאמו דאס תחלתה באונס סופה ברצון כאזל ינרא
אלכטה וכו' ואולם כמה שהיתה משמשת במוך נראה ממנה דלא אלכטה ינרא
והיתה אנוסה באונס גמור מתחלה ועד סוף ועל כרחין זל סדריוש זה
אשר דבר עליו ר' יודן הנו' שנתעברה בו אמו כטהרה בתחלת לקוחיה היה שא"ל
לומר שולד לאחר מעשה הנאים וזה ממה שמצינו לרז"ל בגמרא דמגלה ובקדר
עולם שלפי חשבונם זל אחשורוש זה שהיה הנס בימיו מלך בשנת נ"ה לחרבן
הבית ועל כרחין לא היתה מלכותו פחות מיד שנים כי בשנת י"ב למלכותו הפיל
המין פרוכו' ובאדר לשנה הבאה נעשה הנס והיא שנת י"ג למלכותו שהשנה
מתחדשת לאומות בתשרי כדאמרי ברה' ובשנה האחרת נאמר לקיים את אגרת
הפרים הזאת השנית ואחריו עמד בנו זה דריוש הנזכר בדברי ר' יודן ע"ה
ובשנת שנים למלכותו נשלמו הע' שנה לחרבו ירושלם שאז היתה הפקיד' שנתגבא
עליה ירמיה' ע"ה ואע"פ שלא עליו ישר' עד שנת ז' לארתחשטת שהוא דריוש עצמו כמו
ששנינו ברה' הוא דריוש הוא ארתחשטת מ"מ נבואת ירמיה' ע"ה היתה לפקידה
דע"מ וזה מבואר בגמ' דמגלה ובקדר עולם ובגמ' דרה' ובדברי רש"י זל כפי' דמאל
והרדק זל כפירוש זכריה' ואם כן לפי זה בהכרח עלינו לומר שבתחלת לקיחת'
אקתר לאחשורוש היה עבורה ממנו דריוש זה ואולי שהיה לה זה כביאה ראשון
כדי שיהיה דריוש זה בעת מות אביו כן שמה שנים דומן פעטו' הוא לו וישב על
כסא מלכות אביו ולאחר שני שנים למלכותו שאז היה בן עשרה שנים יודע טוב
ורע אמר מטעמו מי בכס מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל' ואם נאמר שלא היה
עיבורו ולידתו אלא לאחר מעשה הנס א"כ כן לפי זה לא היה בעת מות אביו רק
פחות משני שנים וא"כ קבל מלכותא בומן הזה וא"כ לאחר שני שנים למלכותו
בהיותו בן ארבעה שנים גזור ואומר מי בכס מכל עמו כי זה הוא מהכלתי אפשר
שגם לפי דרכנו הוא פלא בהיות בן עשרה שנים גזור ואומר דברים כאלה'
ואחרי שבתבתי זה לימים רבים ראיתי דברי הר"ם אלמו שנינו זל שהאריך כזה
בדרך הפלפול כפי חכמתו הנפלאה ליישב מאמר ר' יודן ע"ה באופן שיבוא על
הנכון דאמר ר' יודן וכו' דקאמר בעל המאמר ולפי מקצת רז"ל דריוש זה לא נולד
אלא לאחר מעשה הנס שאז אקתר נתרצתה כביאת אחשורוש והקירה המוך
שהיתה משמשת בו ונתעברה בו ולפי הכרח החשבון לא ייתא למישר כן והוא

ז' לאבג' חורפיה לא דק בעיני החשכון וכדראי הוא ואנן סהדי שאם היה הדב ז' ב' לא לחשכון לא היה מעלה במקנתו כן ומכל מקום דבריו ז' כתר לראשינו
 ואמר ותשלח בגדים להלביש את מדרכי וגו' הכוונה לה כסליחות הכגדים שהם
 היא כדי לכדוק את מדרכיו ולעמוד על מעשה הזה שאם יקבל את הכגדי ללבש'
 ויקיר שקו מעל יזכזה תבין ותשכיל שהדבר ההוא אשר עליו עשה הפועל ההוא
 אינו כל כך רגוע אל הנפשות רק מוס עובר הוא ואם לא יקבל את הכגדי אז תבין
 ותדע כי כלה ונפרצה ולזה בראותה שלא קבל הכגדים ללבושם נתוסף לה רתת
 וחלחלה ושלחה לו התך לחקרו ולדרשו ובמדרש אמרו ז' ולא קבל אמר איני
 מזוין את הסק עד שיעשה לי גם כמו שעשה לראשונים ועל כן בראותה כי נפשו
 מרה לו שלחה לזה התך למה שהיה זדיק לפניה בכל הדור ההוא שהיו עומדים
 לפניה וכל שכן לדעת רז"ל האומרים שהוא דניאל לזה קראתהו במרץ ונתה
 אותו על מדרכי רצה לומר אל מדרכי שעל זה פירושו הוא כמו וחסה היא מדבר'
 על לכה וגו' וגם ז' שהיה בהחתנו על מאמס' וירצה לומר כי לפיש דעה כי
 מדרכי נפשו נכבדה מאד לזה חששה שבאולי לא יתן תשובה לשאלו דבר על כן
 צויתו עליו שלא יקץ ממנו וסיריך את נפשו וירחיב את לבבו עמו וישייבהו עד
 אשר ישיב אותו דבר לדעת מה זה ועל מה זה רצה לומר שבתחלה יאמר לו בדרך
 מוכחת מה זה לך לעשות דבר שאינו ראוי לאנשים שלמים לעשותו ואם ישיב
 אותו דבר לאמר לב יודע מרת נפשו וכיוצא בדברים אלו צויתו לחקור מלן ממנו
 עד שישיב אותו דבר באר השיב על מה זה היה לו החריף הגדול עד שלא יסוער
 בו שום התאפקות וגם ז' שהכוונה לומר שבתחלה ישאלהו לדעת ממנו מה זה
 היה לו עד שעשה אותו התפעלו כל כך וכשישיבהו ויודיעהו המקרה ההוא שהיה
 לו עד שעשה ככה יתחול לחקור אותו להודיעהו מה היתה הסבה המגיע והמקרה
 לאותו מקרה והכלל שצותה להתך לדרו ממנו הדבר ההוא שהיתה עליו החר'
 ההוא ומה היתה הסבה המביאה לאותו דבר והוא אומרו לדעת מה זה ועל מה
 זה וכוה יתיישב פשוטו של מקרא' ובמדרש אמרה לולך אמור לו מימיהם
 של ישראל לא באו לזרה כואת שמא כפרו ישראל בזה אלי ואבהו ושמא כפרו
 בלוחות דכתיב בהו מזה ומזה הם כתוכים וקשיא לך טובא בגויה דמאמר זה
 במה שאמרו ז' שאמרה לו מימיהם של ישראל לא באו לזרה כואת וכו' סלפי
 משמעות הכתוכים והלובן יראה שאסתר עדין לא שמעה מה היא הצרה ההיא
 אם גדולה אם קטנה ולא ניחא לן למימר שהערו הגידוה הדת אשר נתנה בשושן
 שאם כן מה זה היה לה לשלוח לו כגדי להלבישו ולהסי שקו מעליו ארובה שקים
 וחבלים אחרים היה לה לשלוח לו וגם לא מנינו שהזכירו זה המפרשי ז' רש'
 והראשע ורלב' ז' והמשורר אמר בסירתו הנעמה נערות אסתה הגידוה דבר
 וכו' לא ידענו מה היה לו ולכן המתבר לעניות דעתי לומר שלשון המד' והגמרא
 שאמרו שלחה לו מימיהם של ישראל לא באו וכו' הא' דרך תמיהה' וירצה לומר

מה חרי האף הגדול הזה וכי מומיהם של ישראל לא באו לגרם כואת שבטכילה
 היה לך כל זה ההתפעלות הנפלאה עד שלא רצית לקבל את הכנדים ואמרת איני
 מזינ מעלי את השקן וכי הכוונה לומר מה זה לעשות כל ההתפעלות ההוא והלא
 בעינינו ראינו כמה צרות רבות ורעות עברו על ישראל בכל דור ודור והקב"ה
 מצילם מכלם ומי שעשה עמם להפליא כראשונה הוא ית' יעשה באחרונה כילא
 יטוש ה את עמו בעבור שמו הגדול וכת' שירצה לומר כי גם אם לא יזנא זכות
 להם הוא עושה למען שמו הנקרא עליהם ואם כן מה לך ולחרדה הזאת אשר
 חרדת אל הגרם הזאת בפרט שמה צערא דידך הוא מצד שראית שבפרו ישראל
 ח' בשמו ית' ופרקו עליו מעל צאריהם שבדאי הוא שאלם היה זה להם שעבדו עו
 או עברו על התורה בכללה וכפרו בה באופן שנעשו משומדים
 לכל התורה כלה וכאף להם אינו צרה אין תקומה למפלתם ונפלה ולא
 תוסיף קום בתולת ישראל ח' והכוונה לומר שיהיה לבו נכון בטוח בה להציל
 להם מכל צרה ונזקה כל זמן ששם ישראל עליהם נקרא ולא כפרו בעיקר ולא
 נשתמדו לכל התורה כלה ואינו צריך לאותו התפעלות ככ' רק אם ח' כפרו בזה
 חלי' או כפרו בתורה בכללה שאז אין תקומה וכו' ואחר זה ראיתי דבר
 הראש' זל שעשה בזה חרוד ופלא ליישב המדרש הזה עלי' כנו ודעתו הוא זל
 שהנערות הגדוה דבר הדת שמתנה בשוין הכירה * והדעת הזאת פליאה
 ממונוכו' לפימה שיראה מהרדפת הפקוקים והלך פשוטן ודבריו זל אענהם
 עטרת לי * ואחר וינא התך אל מרדכי וגומר ויגד לו מרדכי וגומר ר' שלא
 הונדך לחקרן ולדרשוטא הוא מעצמו הגיר חליו את כל אשר קרהו ר' שהמשך
 לזה דברים כהויתן איך נעשו א"ת כל' בתרי רבויי ש"רל שאמר לו המורה הרע
 הזה עצמו שהוא שאלת מה זה בדאמרן לעיל ואמר לו הקבה המכילה לזה כנגד
 שאלת על מה זה וכדאמרן ג"כ לעיל * ובמדרש * את כל אשר קרהו אמר לו
 התך לך אמור לה בן בנו של קרהו בא עלינו הלא הוא דכתיב אשר קרך בדרך *
 ויכולני לומר שהכוונה למרדכי ע"ה במאמר זה ששלח לאחנתר כדי שירמוז לה
 שאליהם משפט הגאולה למה שאביהם היה גרמא בכוח זה במה שהחייב את
 אגג וכהיה דאמרינן במדרש שהיו ישראל אומרים דאז מה עשה לי יהודי ומה
 שלם לי ימימי * שבוה תתחזק היא ותאמן זרועותיה לתקן את אשר עוות שאל
 אביהם * וכן זל שהכוונה במאמר את כל אשר קרהו בכנוי חליו שהכוונה לומר
 שהגיד לה עיני מה שקרהו הוא בייחוד עמו בעיני הכריעה וההשתחוויה שלא
 ברע והשתחוי חליו ושהקבה הזאת היתה להם לישראל לאותה תקלה וכונתו
 בזה לומר לה כי הוא הגורם כאכדן ישראל ולכן להקיר מעליו חרפה יש עליה
 להשתחול בכל עו להקיר ולהעביר הרע הגדולה ההיא למה שהוא היה המעורר
 מהיית להביא טענה על ישראל ומחוייב עליה לתקן את אשר עוות הוא כי הוא
 אומנתו וגדלה על ברכיו ובקו וגם אזל במדרש את כל אשר קרהו שהנביר ל
 החלום

החלום הנכבד אי אשר חלם במוקן שעבר והגיד אליה בלוחותיו וזמן ועתה הוכרה פו
ברי שתאמן ורועותיה ולא תתיאש מן הרחמים וכמו שכתבנו בדרוש הא' וסבבל
שהגיד להתך לומר לאהבתך שהיא גריבה לעמוד בכל עיו למה שהקבר הקדוש הוא
בחון וליתדן צריך בשם כי כמעט הוא שתדבקם הרעה מסרה מפאתג' דברים
הא' מפאת המן אשר הוא צד ואויב לישראל מהטבע מבטן ומלודו ומכריון למה
שהוא בן כמו של קרהו וכזוי בן כזוי ומה גם עתה שנתקפה לו על שאלת הטבע
הכזיון אשר הגיע לנפשו מפאת מרדכי שלא כרע וה שתחיה חליו וכנגד זה אמר
את כל אשר קרהו וכאמור לעול בקמך והכ' מפאת אחשורוש שהטב בעיניו
הדבר ביותר מהמן וכמו של כמסלם מבעל התל וכז' והוא אומר ואת פרשת
הכסף אשר אמ' המן לשקול על גמוי המלך ועכו המלך מרוב חסדו ותאוותו לדבר
ההוא אמר להמן הכסף נתון לך וגומר והוא מה שזכין לומר לה אשר אמר המן
לשקול ולא שקלו מרוב חפץ המלך לקיים דברו והנה זאת קטיוא מכ' צדיק אם
מפאת המן השקל אם מפאת אחשורוש המוחל וביא המשל מבעל התל שאולי
זה הג' מפאת שכבר הבתבים פרחו באויר והדית גינתה בשושן והאמה שתשגן
כתב הדת אשר מיתן בשושן נתן לו להראות את אהבתך וגומר הכוונה לומר שנתן
לו אותם דברים ממודרים בפיו כהיינתן וירל באומרו להראות שתשמע ותביץ
הדברים ההמה ותראה אותם בעין שכלה וכל זה עשה להגיד לה ולזנות עליה
להוררו ולהשתדל לבוא אל המלך להתחן לו לכטל הרעה ההיא מעל עמה
ומולדתה ותהיה הוליו של ולהגיד לה מיופעת וכו' ואפשר לומר שמרדכי ע"ה
כתב מסת ממותם דברים וכתן אותם כתב ביד התך לתתו לאהבתך להראותה
אותם דברים ככת ועשה זה אולי בראות' בכתב אותם דברים מקודר' על אותם
דרך שהגויס אותו רשע ככתביו תחרר נפשה ותרוץ לקראת המערכה ללחום
מלחמת מזה וגם נזה להתך שאע"פ שיראה אותה בכתב עכו הוא גם הוא
יגיד לה הדברים הקמה באריות להיער רחמים וגם בקס ממנו שהוא עזמו
עזיה עליה בזנוי כמרץ וכרחה לכוף אל המלך וגומר וכו' יבואו על כן המלות
האלה כזוי העמדות שהם לחיפת' והאמר יבא התך יגיד לאהבתך המלכה
את דברי מרדכי ר' לאמר לה דברי מרדכי כמו שאמרם לו בלוחותיו והאמר
שאלם לא הוסיף בהם לא יגרע מהם ולא את דבריו מהרבי וגם אל שלפי מה
שפירשנו שמרדכי ע"ה בקס ממנו שהוא מעזמו עזיה עליה בדברים קרובים
להכרח עד שתבוא אל המלך וגומר והנה התך מרוב מוהרו ונעמיות שכלו בעצמו
שאויר דאוי לו לעשות ככה שיהיה הוא כיועץ המלכה לזה עשה ממות מרדכי
בדרך חכמה וזה כמה שהגיד לה את כל דברי מרדכי מתלמתם ועד סקס כמו
שאמרם לו דהוא ליה איהו כמוכיר וגל במוהיר והיא תשמע ותביץ ותשכיל
שמרדכי צוה עליו וכמו עשה שזוה עליה בזנוי כמרץ על הדבר ההוא וכו' יבא
ודי מחבת מרדכי וודי סוכת עזמו מלהיותו מיעץ את המלכה וככין הוא הדבר

הוזה בכונן הפסוק וכפי קבלת רז"ל שהתך זה היה דמי א שאלו תכון החכמה הזאת
 ובשמו אסת' את דברי מרדכי על אותו אופן וראת' ממנו שהוא רוב' ממנה להחיש
 מהרה תבאתה א המלך להתחנן לו השיבתהו על ידי התך עצמו וזאתהו היא גב'
 אל מרדכי והצווי הזה שזוותהו אל מרדכי הוא שישיב אותו דבר בטוב טעם ודעת
 ינעם ושיעיד הוא אליו על דבריה כפי מה שהוא יודע מחק המלכות ותזכרתה
 הרמתה היא כל עברי המלך ועם מדינות המלך יודעים וכו' למ' שגם אחש' רוש
 עצמו אינו יכול למחות על הדת הזאת הכתובה בשוקאי ותתומה כברייאתה
 בדת פרס ומדי כי לא תעדא' ואמר אחת דתו להמית רצה לו' נתנה דתו להמית
 אותו כל רואיו מאותם הנערים העומדי' לשרת את פני המלך ואין לו תקנה להנצל
 מידם אם לא יושיט לו המלך תכף ומיד לביאתו שרביט זהבן אשר בידו כי מימי'
 הושטת השרביט רגע א' בממריה הוא נתינת רשות לנערים ההמה להמית אותו
 ומי הוא זה שיביא את עצמו לנכונה ההיא הקרובה להגיע מהרה אל הבא לחצר
 המלך בלא קריאה שכל כך הדבר הזה הוא קרוב א הקכנה עד שכמעט שהאר'
 ההוא אשר נעשה לו נק והושיט לו המלך שרביט זהבן הרי הוא כאלו כבר נעשה
 במתים חפשי וחזר וחייה וברוכי מברכינן עליה ברוך מחיה המתים והוא אומר'
 לכד מאשר יושיט וגו' וחייה שירצה לומר כאלו היה מת וחייה אחר כך וכל שכן
 שאינו יכולה לבוא אל המלך שזה לו שלשים יום אשר לא נקראתי לבוא איו וכמעט
 שפסקה להבתו ממני כמו שפירש ה"ר זכריהן קרוק ז"ל ועוד ז"ל שכונתה בזה
 להוקיף טעם עוד למויעת ביאתה אל המלך באותו זמן וזה שאלו היתה נקראת
 אל המלך באלו הימים כלם יום יום וזה היום לא נקראתי איני הולכת אליו בלא
 קריאה למה שיש לי פתחון פה לומר שלפי שאני קרואה א המלך בכל אלו הימים לכן
 חשבתי דרכי שהיום הזה אינו משונה מכל הימי ובראיתו איו בלא קריאתו בחשבי
 כי היום הזה הוא מכלל הימים שעברו והמלך עצמו יודין אותי לכך זכות בטענה
 זאת עצמה ואלס עתה לאחר הפלגת הקריאה אל המלך זה שלשים יום שהוא
 הפסק גדול איך אבוא אליו בלא קריאה אין זה כי אם מרד ומעל ממני והייתי
 חוטאה על נפשי כימות אמות בודאי' והכלל בדבריה חלה שאינה יכולה לסכן
 בעצמה במקום דקביע הזיקא ובריא דלא שייך למימ' במקום סכנה קרוב שלוחי
 מצוה אין ייוקין' וכאומרם ז"ל על פסוק ושמע שאלו והרגני שהעושה זאת עובר
 באך את דמכם לנפשתיכם אדרשו וגו' ואפשר לומר שכונתה כמה שאמרה ואני
 לא נקראתי וכו' היא לטיבותא לומר שאחר שזה לי זמן רב אשר לא נקראתי בודאי
 הוא שקרוב העת לבוא אל המלך ושלל נשאר אל הקריאה כי אם זמן מועט ליה
 אינו מן הראוי שאסכן בעצמי על המעט מהימים ואמר ויגידו למרדכי את דברו
 אסת' בגמרא ז"ל חששו על מה שלא נזכר התך בתשובה זאת ואמרו שחלף הלך לו
 למה שלא רצה להשיב על הקלקלה והתרגו' ע"ה שדבריו דבריו קבלה תרגם וכד
 חמא המן רשיעא ית התך וכו' ותקיף ביה רוגוה וקטליה ואורמנו תמן מיכאל

וגבריא אל מלאכיא וקוואו למרדכי ית פתגמי אקתר • ויל גם כן לפי פשוטן של
דברים שגם זה היה כנען ממנו יתב' למה שגם יתב' כלכו של התך שלא להשיב את
מרדכי דבר שאם היה הוא משיב אותו דברי אקתר על אותו אופן שאמרתם לו
אולי כשישמע מרדכי את הדברי' ההמה קדר ההוא היה מקבלם והיה מרפ'
לה כפי התנכלותה ולא היה כופה אותה באותם דברים שניים הקשים ומרים
כגידיים שבהם נכנסה על צד ההכרח ואולם כעל הנקיים והנפלאות והמשכות
אלינו קבב להתך שהלך לו ונתן התשיבה ההיא כפי שלוחיו או אקתר שלחה
שלוחים אחרים למרדכי והמה לא דברו למרדכי את דברי אקתר כהוגן וכשור'
כמו שהיה אומרם לו התך רק אמרום לו בדרך קיצור וקנני מלין שאקתר אמרה
שלא תבוא אל המלך פן תמות בחטאה אל המלך ותספה מיד נעריו בעבורה דת
וחוק • וכל שכן אם היו המשיבים האלו מיכאל וגבריא אל כמאמרם אל שהשיבו
הדברים אל מרדכי בדרך שהעלו לו חמה עזה עד שהשבה בדברים האלה מתוך
שיחו וכעסו והוא מה שאמר להשיב אותם דבר אל תדמי בנפשך להמלט ב'ת
המלך וגו' שהכוונה לו ע"ה בתשובתו זאת לומר לה שמה שאמרה לו שאינה יכולה
לסכן בעצמה לבוא אל המלך בלא קריא מצד שהיא עוברת בזה באך את דמכם
לכפשותיכם אדרוש וגו' דאית ליה תיברא למילתא דאלפי הכלל המוקור בידינו
והנא שהארס כשיראה עצמו שהוא מהוכן ועומד ואין לו מוכס ומפלט מהמות
אם יסכן הוא בעצמו לאיוו כוונה טובה שתהיה לו איבו עיבר באך את דמכם וכו'
ובמו שאמרו ז"ל אך את דמכם וכו' יכול כשאול תלמוד לומר אך מיעוט והוא מה
שאמר לה אל תדמי בנפשך וגו' לומר אל תחשבי בעצמך שאת מוצלת ועומדת
מהמיתה והסכנה הזאת שהם עומדים בה כלל ישראל כי גם היא בכלל כל
היהודים שלא תועיל לה ישיבת בית המלך אחשורוש לגבי מה שנגזר מאת מלכו
של עולם ולכן מאחר דקיף קיף למיתא קא חולא כי כל העומד ליהרג כהרוג דמי
יכולה היא לסכן בעצמה אולי תועיל לעצמה ולזולתם ואם באה לירי מיתה כבר
היא מקובצת ועומדת ואינה חוששת לאך את דמכם וכו' ושיש לה לידע ולהודיע
שכאשר תקוב אחור ימינה מהושיע את עם ישראל שאין מעצור לה להושיע
כי לא כלו רחמינו להמציא איוו קבה להושיע בה עמו ישראל והיא ימצא אותה
עון גדול על המניעה להושיע ולעשות כל מה שיש בידה לעשות כי מי שיש בידו
יכולת לבקש רחמים על חברו מלפניו ית' ואיבו מבקש נקרא חוטא כמו שדרשו
ז"ל על פסוק גם אנכי חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם ומה גם עתה
מי שיוכל להציל בהשתדלותו אומה שלמה מהמו' ומסכנת הנפשות וכפ' במעשה
ההוא שיש בו גם אכזר התורה והדת בכללו והוא אומר כי אם החרט תחריטי
בעת הזאת ריוח והצלה ועמוד ליהודים ממקום אחר וגומר ר"ל שהרבה שלוחים
יש למקום לעשות על ידה השליחות הזה שהוא ית' נקרא שמו מקום למה שהכל
מתקוממים בו כל נמצא גשמי או סכלי הוא ית' קבתו וקיומו ולזה אמר לה רינת

מגלת ספר

הצלה יעמוד ליהודי ממקום אחר ר"ל מאיון קבה ומדרגה אחרת שתבוא מאתו
ית' כי כל הקבות הבאות מאתו ית' נקראות בשמו וכמו שקרא מרעה למזבח ה'
בכיוכאזל עתידה ירושלם שתקרא ה' וכנגס הצדיקים יקראו בשמו ית' וכמו
שיתבאר לפנינו כה' ובוה דמו' לה מרדכי שאס תעמוד היא להושיע את ישראל
תקרא התשועה בשמה ואז תהיה היא נקראת בשמו ית' מקום ואולם כאשר היא
לא תוכה לזאת המדרגה שתקרא זקנים אז לא יקרא אליה ית' קבה אחרת לעשות
הנכ באמצעו אותה קבה ותקרא אותה קבה מקום על שמו ית' והיא אשר קצרה
יד ימינה מלה ישיע תאבד וכלל אליה כלסון אכרה שגס בעולם הכא תקבל עונש
אכדון ומות על מה שהשיבה אחר ימינה מלהקראות מקום בשמו ית' ואין זה
רחיק שיקראו הדברים הכאים ממנו ית' בשמו הגדול שבמה שהם מורים על
יבלתו ועצמותו הם נקראים בשמו והוא בונת מאמר הכתוב האומר מלא כל
הארץ כבודי' וכבר אמר החוקר האלהי שמהאחר שכל נוצר מהנוצרים הוא
מורה על חכמתו ית' ויבלתו ראוי שהדבר ההוא יקרא בשמו ית' ולכן כל העולם
ימלאו ויש לנו לכנותו ולקראו בשם בוראו ית' וכש' מי שזכה שיעשה על ידו נסים
ונפלאו' שיקרא אליה וכמהאמר זל שאמרו על פכו' אין כאל' ישורין המובא בדרוש
ג' זכפי מה שפירשנוהו שם' ומעתה נתקיימו דברי האומרים שבמלת מקום
הוא רמוז לשמו הגדול וגם כי נאמר אחר עם המלה הזאת וקרה תלונת הראב"ע
זל מעליהם שכתב כי מהכת מלת אחר אין לנו לומר סרמוז במלת מקום לשמו ית'
טיקרא מקום וכדברנו אלה יחא מקושיא זאת' ואמר וזאת' ובית אביך תאבדו
הכוונה לומר שגם בית אביה ילכדון בעונה ויתפקון בחטאה למה שאפשר שהם
גם הם יעלה בלבבם דבר בלי על לאמר אחרות לנו בבית המלך שנימלט בעבורה
מכל בית ישראל' וגם זל שכוונתו לומר לה בדברים אלו שלא תחשוב שבאותו
זמן אשר ישלחו יד ביהודים שתשלח היא לזנות על כל בית אביה להגיל אותם
ולכ"א לה הוא שהוא ית' עשה הפך ככרת' שהיא זכות אבית יאכדו ודברי המדרש
קרובים אל כל דברנו אלה' דהכי איתא במדרש כי אם החרש תהרישי וכו'
אם תשתקי עכשו ולא תלמד קנוגי' על אומתך כוסך לשתוק לעתיד לבא ואין
לך פתחון פה למה שאת יכולה לעשות טובה כימך ולא עשית ומה את קבורה
שהקבה מניח את ישראל מכל מקום הוא מעמיד להם גואל הה' ריוח והצלה
יעמוד ליהודים ממקום אחר זכו' דוק ותשכח שכללו בדבריהם אלה כל מה
שפירשנו בפסע הפקוקים וגב' אפשר לנו לומר שכוונתו כמה שאזל מו' הוא מעמיד
להם גואל הה' ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר למה שפירשנו אנו בו
גב' דוק ותשכח' והכלל העולה מדברינו ומדברי המדרש שכל אדם אשר
ימצא לעצמו דרך לעשות איוו הצלה לעם ישראל ולא ישגיח על דעת הצבור הרעה
ההיא תהיה תלויה בצוארו ליחשב שהוא הגורם אותה וישא חטאו עליה והכי
איתא נמי במדרש הזהיר פרשת ויקרא תניא אמר רבי יוסי כוימנא דבמי עלמא
אשתכחו

אשתכחו חייבין קמי קבה ההוא זכאה דאישתכח בעלמא בעי קבה לא שתעי
בהדיה בגין דיבעי רחמי על עלמא ויתפייס בהדייהו מה עביד קבה משתיעי
בהדיה דההוא דיקא על אינון חייבי עלמא ואמר ליה לאוטכא ליה בלחורוי
ולשינאה לכולהון מה ארחיה דהדין זכאה למעבד שביק דידיה ונסיב דכולי
עלמא כדיל דיתפייס קבה בחדייהו מנלן מטרעה דאל קבה חבו ישראל עשו
להם עגל מסכה הרף מומי וגומר בההיא שעתא אלמרעה לקבה אי בגין יקרא
דידי שתיכוין ישראל טב לי דאמור אנא ולא יימרון דשביקרא מילתא דכעבגין
יקרא מיד ויחל משה אתפני ה' אלהיו ויהיב גרמיה למיתה בכמה אתר בגימיהון
דישראל כמדא ועתה אם תשא חטאתם ואם אינן וגומר ותאנא לא זו משה משם
עד שמחל קבה לישראל הה' וינחם ה' על הרעה וגומר וכתיב קלחתי כדבריך -
ואלו כנח כתיב ויאמר אלי' לנח קח כל בשר בא לפני וגומר אלנח לקבה ולי מה
את עביד אל' והקיומותי את בריתי אתך וגומר עשה לך תיבת עצי גופר וגומר ולא
בעא רחמי על עלמא וכגין כך מוי נח כתיב מוי נח ודאי דביה הוותליין דלח בעא
רחמי על עלמא מכאן אר' יוקי מד' ויחל נח איש האדמה וגומר ויחל כד' לח
יחל דכרו דאתעביד חול איש האדמה דבגימיה אשתניחו בני עלמא דלא בעא
רחמי עלייהו עכ' לע' וכלל דברוי אלה כללנו אותם כפי' פסוק אל תדמו בנפסך
וגו' וכאמור לעיל וכבר פירשנו על כוונה זאת בדרוש ה' מאמרם אל שאמרו שאמר
נח למרעה אני גדול ממך כו' אלמרעה אני גדול ממך שאת' הגלת את עצמך ולא
הגלת את בני דורך ואני הגלתי כו' וצוד' הוסיף להאומ' כאמרו ומי ידעאם לעת
כזאת הגעת למלכו שהכוונ' לו שבדאי הוא שאם לעת כזאת הגעת למלכו המלך
יושיט לך את שרביט הזהב אשר בידו בהכרח ממנו מצד השגחתו יתב' כי כן הם
הדברי הבאי בהשגחה ממנו ית' שלא תשוב בהשגחתו מהם עד שיתקיי' התכלי'
וינא לאור משפט וכמו שיתבאר לפני' בע' בפ' אש מורעה היהודים מרדכי וגם
אל' שרמו לה כאמרו זה דברים שנגעו אל לבכה וירדו לחדרי בטנה למה שאמ'
לה ומי יודעאם לעת כזאת הגעת למלכות שירצה לומר שביאתה לבית המלכות
ליבעל לגוי ערל וטמא היא דכר קשה ומר ממות' ואם היתה ביאת' לבית המלכו'
בכוונה ממנו ית' להיות התשועה הגדולה הזאת בישראל נעשית על ידיה או איגלאי
מילתא למפרע שאותה הגעה שהגעה לבית המלכות היא לה לכבוד ולתפארת
סכל אותן בעינו' שהיא נבעלת לאותו רשע כלן דרך קדש יקראו וכמו שאמרו אל'
בעמין ועל שכבעלה שבע בעילות לסיקרא ונח שבו לה אותן בעילות למצוה וקדוש'
וטהרה וכדרשי' אל ותכסהו בשמיכה טמי' כה' וכו' דקיימא לן גדולה עבירה
לשמה וכו' וכמו שנתבאר כאמור קעודת מצוה הבא אחר תשלום פורו' המגלה
בע' והכוונה לו ע' בדבריו לא לומר שאם התכלית הטוב אשר בעבורו הגיעה
לבית המלכות אכרה אותו כמה שלא תעשה שום הגלה לעם ישראל הנה האל
אשר כחרם לו לעם לא יטמא ולא יעוכס וינילם ממקום אחר וכדאמרון למעלה

והיא תשאר בחרפתה וכלמתה כמה שהיא נבעלת לערל וטומא ללא תועלת לעם
 ישראל וגם תאבד היא ובית אביה וכפי מה שפירשנו וכאשר שמעה אהתת את
 דבריו אלה ועקבותיו ורמזותיו לזה ותאמר אהתת להשיב אל מרדכי לך כנוס
 את כל היהודי וגו' והכוונה לה בתשובתה זאת הרמה והנשאה לומר שבדאי הוא
 שלא באוי ישראל למצב שהוא כי אם על חטאם הגדול שהיא נודע לכל והוא
 שנהנו מקערתו של אותו דשע וכדאמ' לעיל והעקר לכטל הגור דין היא התשובה
 ולזה אמרה לו לך כנוס את כל היהודים וכו' שירצה לומר שיכנוס כל היהודים
 הנמצאים בשושן באורח כגר שבדאי שהיו נמצאים בשושן יהודים מכל מדינות
 המלך אחד מעיר ושנים ממספח והוא אומרה את כל לאייתוי היהודי הנמצאים
 שם מקהלות אחרות שיתקבצו כלם יחד לתענית זה וענין אומרה לך כנוס ירצה
 לומר הגם כי הם מפורדים ומפורדים בלבבם וכל אחד פונה לדרכו לך אתה
 בכחך זה אשר נתן לך האלהים וכנוס אותם מאותו פיוור ועשה אותם כנוסיא ח'
 לשיהיו כלם נועקים בלב אחד כאיש אחד בפש אחד לאביהם שבשמים לפי
 שנופאת החטא הבא מצד החומר והכחות התאוונות יהיה החלוק למה שכל ח'
 פונה לדרכו ולמחשבתו ולפני התגברות חומרו ותא' ח' אבל בזמן התשובה
 והקדושה אין שם חלוק כלל למה שהכל פונים לחלק השכלי וכל השכלים כלם
 כאחד עונים באימה ואומרים ביראה לעבוד את ה' כמלאכי השרת שאין חלוק
 ביניהם למה שאין להם חומר המחלק הדעת והמחשבות וכמו שמצינו בעת קבל'
 התורה שנאמר שם ויחן שם ישראל וכו' ודרשו ז"ל ויחן שם כלם כאחד כאיש אחד
 לאביהם שבשמים ולכן אם גאלתנו ותשוות נפשנו אמרה לך כנוס את כל היהודי
 וגו' למה שדעה שלא יזכו ישראל לנכח אלא בהיותם כנוסיא אחת וקבוץ אחד שאז
 יתייחד עמה מלכו ש"עית וכדז"ל שדרשו ב"ב פ"י ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי
 עם יחד שכתי ישראל רשבי או למלך שכנה פלטרין על הים והביא קפימו וקשרם זה
 בזה וביה על גבן פלטרין כל ומן שהכפינו קשורו פלטרין קיימת וכו' הנה הם ז"ל
 במשלים זה ביארו לנו שאין הצלה לאומת ישראל מים העולם וזעפו ומשאונות גליו
 בעת אשר יהמו ויחמו מימיו אלא הקבוץ וההתיחדות יחד שבהתקשרם בלם
 יחד בכח השכלי אשר הוא החבל המקשר את הקפנות שהם רמוז הגופות שבו
 ידובקו יחד איש את פני רעהו ואם נתק החבל ההוא המקשר את הגופות אז
 יתפרדו הגופות ויחלקו הלככות ויהרס הקדר ויפול הפלטרין ואינם לאהלו ישראל
 וכרח דודי ודמה לך וכו' וכמו שמצינו בנכח הוה שלא זכו אליו אלא עד שנעשו כלם
 כנוסיא אחת וכמו שאמר לבקוף וקבל היהודים וגו' וכמו שיתבאר במקומו ב"ה
 וגם ז"ל שהכוונה באומרה את כל היהודים וגו' לאיתוי פושעי מו ידי ועברייכים
 שהיו באותו דור וירצה לומר לך כנוס את כל היהודים שפירשו מהצבור ועשה
 שיהיו כנוסיא עם הצבור לשיהיו ככלל תענית הצבור ובכלל התפלה והרחמים
 וכמאמרם ז"ל שאמרו כל תענית שאין בו משישעי ישראל אינו תענית והביאו

ראויה לזה מה חלכנה שהיא נתנת בקטרת וראיתי כתוב בשם הרמב"ם ז"ל שכוונתו
 ז"ל בזה לומר למה שהפורענות אינה באה לעולם אלא בשביל הרשעים ולכן בעת
 כוא הצרה על האומה ח"ו אם הפושעים אשר הם קבת התוכחה ההיא הכאה
 נגד הצבור יהיו עדין עומדים במדרס ומשולחים ביד פזעם הנה התענית ההוא
 שעשו אותו צבור לקדם בפני יוצרם יהיה לריק ואין לפי שעדין הם מבחוץ שלא
 באו לכלל התיקון אשר עליו הייתה החרדה ההיא והיתה כוונתם ז"ל באומרה
 כל תענית שאין בו מופשעי ישראל רונה לו שלא שבו מפשעם ולא באו לעזרת ה'
 בגבורים בתענית ההוא אינו תענית כלומר ללא תועלת נהיה התענית ההוא
 טכחיות הקכה קיימת לא יקור המקובכ ולזה כוונה אם תשועתו באומרה לך
 כמק את כל היהודים והוא מכואר לפי הכוונה הזאת שכתבנו ואמרה וצמו
 עלי רונה לומר שתהיה כוונתכם בתעניתכם שאני אין בי כח ויכולת לבטל
 הגזרה הרעה הזאת רק הוא יתב' יעזור לי שישים בי כח להשיע בקבתו ובשמנו
 הגדול והמורא * וכוונתם בדברים אלו לומר להם שלא ישימו בשר וזרעם ושלא יהיה
 בעמחוסם אלא כאלהי ישעם * ואמרה גם אני ונערותי אצום כן ר"ל על הכוונה
 הזאת עצמה ולא אבטח על בית המלך ועל אהבתו אלי אלא באלהי מעווי יהיה
 בטחוני ובעמחון נערותי * ואמרה אצום ולא אמרה נצום כמון הרבות כפי אומר גם
 אני ונערותי למה שהיא העקר שהנערות ההנה הולכות לנגלה ועושות על פי
 מאמרה * ואולם אלנו הנערות לא ידענו למי היו ומה שמש ושם אביהן עד שיערה
 אותן לתעניתה למה שהן נדקניות בעיניה והנה קצת המפרשים ז"ל אמ' שהן הנה
 השבע נערות שנתנו לה לזאתה ולעמוד לפניה ולפי זה נר בין אנו לומר שהצדקת
 עשתה בדרך חכמה והרבתה מומה עד שהיו אותן נערות מכמות אומתה ומכמו
 עדינות נדקניות כמוה לשתהיין ראויות לשרת את פני קדושתה ולכן ייעדה שגם
 הנה תהיין נקראות והולכות לנגלה אל הצום הזה * וגם ז"ל שמוס שהוקבעה
 למלכות וניתן כתר מלכות בראשה שלחה לנערותיה תקרא להן הידועות לה
 בקדושה ופרישה והיו מתקבצת אליה מדיינים בימיו להתפלל עמה והיתה
 ממתקת עמהן כדה באלה הדקידות עד שהיו לה לנאות רבתא לשמירת הדת
 והתירה ועליהן רמזה גם אני ונערותי אצום כן וגם בי היו גדולות ובאות בימים
 קראתן נערות עד ואל נערי בני ישראל וכו' וגם ז"ל שהכוונה באומרה נערותי על
 כלל בנות האומה * ויר"ג גם אני וכל נערות בנות ישראל אצום כן * וקראתם
 נערותי לומר שהנה חטובות אליה ככמותיה ואחיותיה * ויכולני עוד לומר
 שהכוונה בדבריה אלה לומר שכל אמהם יהיה מתפלל בעד רעהו כדי שיענה
 הוא בתחלה והוא אומרה וצמו עלי וכו' ר"ל היום שלכם יהיה בכוונתכם שהוא
 עלי ועל הנלתי מהסכנה אשר אני הולכת לקראתה * וגם אני ונערותי אצום כן
 ר"ל על כוונה זאת ג"כ שתהיה לכם ריוח והנלה ושיובא וגאלה מהסכנה שאתם
 נגמדים בה וככן אבוא אל המלך * ר"ל אחרי התשובה הכוונה ואחרי הבטחון

מגלת ספר

כו'ת' ואחרי התפלה והרחמים אכזב אל המלך אשר לא כדת המלכות ואשליך
 עצמי לכבשן אש הקכנה במקום דקביע הזיקא וכאשר אכדתי אכדתי שאחר
 שיקדם לי כל הנו' או אם אכדתי יוחא לי כמיתתי למה שעשיתי כל המטל עלי
 לעשו' והשלכתי עליו ית' יהי והוא ית' הטוב בעיניו יעשה • ובגמרא חזל אשר לא
 כדת אר' ירמיה שלא כדת כל יום שכל יום ויום באוג' ועכשיו ברצון' זכן ג"כ
 איתא התם וכאש' אכדתי אכדתי כאשר אכדתי מבית איך אכדתי ממך' ואני
 אתנהלה לעטי הכתי' למעלה ואומר לפי דרכי שלא אמרה לו דברים שן לא כנגד
 מה שהיתה מיועדת אליו לשתהיה לו לבית ולפי מה שהיתה מקוה רחמי שמים
 לזאת מבית אותו רשע ולשוב אליו עוד לשתהיה לו לבית ולא שהיתה ביתו ממש
 בטכבר ואם נאמר שמרדכי ע"ה בטכבר לקחה לו לבית בכסף מקנת קדושי
 יבואו דברי רז"ל על נכון עם שמירת פשטי הכתובים • ועוד חזל שהזדקת
 הזאת נכון הוא הדבר מעם האלהים לומר עליה שכוונה בדבריה חלה שלא
 תכנס אחר כל אותם הכנות שלא ככח שם כן ע"כ שהוא רמוז במלת וכב"ן שכן
 עולה מניינו למה שהוא השם הגדול הנכבד והנורא היוצא מפי כהן גדול בקדושה
 ובטהרה שעשה נפלאות גדולות לישראל על הים במדת רחמים שבוועשה נקמות
 באויביהם במדת הדין שבו שהוא פנים ואחור ופנים בכח אברהם יצחק ויעקב
 ולכן אמרה הזדקת הזאת שכן ג"כ בעתה זאת עשה יעשה להפליא לבית ישראל
 להטיב להם ולהקסם מאויביהם • והוא מה שאמרה וככן אכזב אל המלך
 ר"ל דרושי יתרחשן שפתי בשם הגדולה הנרמוז במלת ובכן בעת שאבן' א המלך
 להקשיע את אוהביו ולהקסם מאויביו ואז כאשר אכדתי אכדתי וכאמור וגם ז"ל
 שהכוונה לה באמרה כאשר אכדתי אכדתי לומר שביאתה אל המלך על זה
 האופן הנזכר היא טיבה לה על כל פנים שאם הקדים השי' כ"ה עלידה הכה מה
 טוב ואם לא תזכה ליעשות הנס על ידה בשלא יושיע לה המלך את שרביט והבו
 ותמות אז אכידתה אינה כי אם לעזיזה לכד ולא לאומת ישראל לכד תקפה
 בחטאה וישראל ההוא נשעבה' תשועת עלימים במה שיקדמו פניו ית' בתשובתם
 הרממה המגעת לכבא בכודו ית' שהוא ית' ימוצא להם קבה ממקום אחר כי לא
 כלו רחמיו מעמו בית ישראל ולה לכד תהיה האבדה ותהיה כפרתן של ישראל
 מה שלא יהיה כן אם לא תקדם להם התשובה ותפלה ורחמים שאז אם אכדה
 היא אכדו ישראל בכלל ח' • ומה שאמרה ונימו עלי ואל תאכלו ואל תשתו
 והוא מכורר הקושי מזה הכפל בכר רז"ל תקנו זה ואמרנו שרמוזה להם שהנזם הזה
 יהיה כנגד מה שאכלו ושתו מקעדתו של אותו רשע • ואולם איבא למידק
 בדבריהם חלה שמאחר שהכוונה לה לומר להם שיתקנו כזם הזה את אשר
 עוות בטכבר במה שאכלו ושתו וכו' איך באו דבריה בלשון עתיד באמרה
 ואל תאכלו ואל תשתו וכו' וזל שהכוונה כזה לרמוז אל דבר גדול והוא למה שהוא
 מוקדם וידוע לפי דתנו הקדושה שהתשובה אשר היא אכז' הראשה בטרם הרים

יולדו וגו' עיקרה ושרטה היא קבלת עז בת החטא לעתיד עם החרטה על העבר
 דלא למהוי בטובל ושרץ בידו וכמו שהכביא גווא ואומ' יעזוב רשע דרכו ואיש און
 מחשבותיו וגו' שהכוונה בפסוק זה לו' כנגד כ' חלוקות שיש בחוטאים וכפישעי וזה
 שיש אנשי רשעי חוטאי כפי שלוח נפשם בלא דעת ובלא תבונתן מצד התעוררו'
 הכח התאווני בהם בלבד ואלו יקראו חוטאים במקרה ויותר מהמה הם האנשי'
 החטאים בנפשותם שלאחר הרהורי ענתם ומחשבותם להרע הם מושיאים
 מעשיהם לאון ופעלם לאפעול ולה האנשים ח' אל מהם ומהמהם כי רעתם היא
 בכפלים לחטוא בגופותם ובנפשותם שהמחשבה אשר חשבו בלבבותם היא פועל
 השכל והפועל עצמו הוא פועל הגוף שלוח אמרו ז"ל הרהורי עבירה קשי מעבירה
 שהכוונה לומר שפועל הרע כשיהיה במחשבה בתחלה ואחר כך נעשה בפועל
 הוא מר וקשה למה שבא בשני חלקי האדם * ובכן כמו שהחטא בא בשני חלקיו
 הוה ליה כאלו הם שני חטאי ולכן הוא מועל העונש גם כן בשני חלקיו כלו' שיקבל
 עונשים בדברים הגופניים כמו רעב וחקרון ביבן ומית ח' ויזיק כל עונשים בדברי'
 השכליים רוצה לו' שיבואו לו יסורים שיש בהם כיעול תרה וביטול תפלה ועבודה
 ויראה שלוח היתה כוונתם ז"ל באומרם חטאו בכפלים ולקו בכפלים ועמידים
 להתנחם בכפלים חטאו בכפלים שנאמר חטא חטאה ירושלים שירצה לומר חטא
 בגוף חטאה בשכל ולכן לקו בכפלים שנא' כי לקחה מיד ה' כפלים כלום לקחה
 בפעליה ונענשה בחלק החומר ובחלק השכל ולא שנאמר כי על איש ישים עז
 ח' ואמר עתידים להתנחם בכפלים ירצה לומר שכפי מה שישובו ברשונה בב'
 חלקיהם כן הוא ית' יתקן להם חלק חומרם וחלק שכלם שיהיו שלמי' בשניהם ואם
 כן לפי זה החטא אשר יהיה בחלק החומר ובחלק השכל יקבל העונש בשניהם *
 ואולם חטא המחשבה שהוא ההרהור שבא מחלק הנפש הי הוא קשה מהחטא
 עצמו שבא מחלק החומר שהוא פועל העבירה עצמה ויקבל העונש עליו ביותר
 ממה שיקבל על חטא הפועל עצמו והוא מאמר הנביא ע"ה שאמר דהוי
 החושבי' מחשבו און על משכבותם ופועלי רע בלבבם ובאור הבקר יעשה כי יש
 לאל ידם שהכוונה לומר למו' או למו' אבוי לחושבים מחשבות און על משכבותם כי
 הם חוטאים על נפשיותם ומשתמשים בכתר קונם שהוא השכל האלהי בדבר
 עברה לחשוב ומחשבות און בהיותם שנים על משכבותם שאז כל כחות הגוף
 כחות וכל הכחות השכליות מתעוררות והיה ראוי להם להכין עצמם ליוצר' באותו
 עת במחשבות נמוות לעבודתו ית' ואולם הם יבינו עצמם באותו עת לעשו רעה
 במה שיחשבו מחשבות בדרך שיקל להם לעשות רע ואזן בלא שום ריטול וחישול
 יזכה באור בקר יעשה לאותה מחשבה במה שימצאו לפניהם דרך כבושה ונחה
 לעשות כפי רצונם קל מהרה למה שכבר הכינו הפעולה היא במחשבותם ועשו
 אותה בלבבותם והוא מה שהשלים ואמר כי יש לאל ידם לעשות שהכוונה לו' שיש
 לאל ידם לעשות כפי כלתם מצד המחשבה היא שהכינו בלבבם בשבכר' והוא

מגלת ספר

עצמו מאמ' רוד העה' און יחשוב על מסכבו יתייב על דרך לא טוב שהוא
מאמר מכון ממש כנגד כוונה זאת וכמו שפירש בעל העקידה זלה"ה
והיא זאת כוונת הנביא ע"ה בפקוק הנזכר שאנו כביאורו לומר שזריך לבעל
התשובה השלמה שתקדם לו עזיבת שני הדרכים הנזכרים והוא אומרו כנגד
האחת יעווכ רשע דרכו שהוא פועל העבירות כפי השלוח הבא מפאת החומר
בהתעוררות הכח התאווי' וכנגד הדרך השני אמר ואיש און מחשבותיו רונה לו'
איש און שהוא כינוי לבעל המחשבות רעות כמו שנאמר און יחשוב על מסכבו וגו'
ונאמר מחשבות אונך וגו' יעווכ הוא גם הוא מחשבותיו הרעס שלא יכוין ע"ה
עצמו לעשות הרעה כאותם מחשבות ואולם ישוב אל ה' וירחמהו וגו' שהכוונה לה'
שכאשר תהיה התשובה היא שב אל' שהוא מדת הרחמים רונה לומר
שאנו מבקש מחילה אלא מפאת רחמיו ית' לכד' אז יעתר לו יתב' כעל הרחמים
וירחמהו שהכוונה לומר' שיקבל תשובתו של השב' ההוא מאחר שעזב דרכי חטאיו
כנזכר והוא יתב' ירחמהו רונה לומר שיתן לו רחמיו יתב' למרק חטאיו בייקורין
קלים ולא על ידי ייקורין קשים וחלאים רעים ואם תהיה התשובה ששב האיש
ההוא על צד היותר טוב כמה שישוב אל' אלהינו יתבר' שהשם הזה הוא מורה על
מדת הדין כמדועהכו נה' לומר שתשובת זה האיש הטוב עשאה כנגד מדת הדין
זה כמה שקבל על עצמו קגופין ועונשין וזער כנגד חטאו ממש שזאת היא
התשובה הנכונה כמו שנזכר בדרכי התשובה לחקידיו עליון ע"ה כמהר"ר שיעשה
מגרמיוא וכיוצא שעשו תשובת המסקל זה לעומת זה' ומה גם עתה אם תהיה
תשובת המסקל כפי דרכי הרב האלהי מהר"ר יצחק האשכנזי זלה"ה אז אלהינו
ית' ירבה לבלוח ש"ו רונה לומר שתמתק לנגדו מדת הדין לקבל ממנו תשובתו זאת
הרמתה והנשאה באהבה וחסד יתירה נודעת לו כמה שלא ישאר עליו שום חיוב
מדינא רשמיא שהייקורין הראויים לבוא עליו מלפני מדת הדין קבל הוא
דוגמא שלהם וכזה פדה נפשו משחת יקוריו ית' הראויים לבוא עליו לפי חטאיו
במדה כנגד מדה שכאשר האדם הזה עשה הדין בעצמו למטה און דין בעשה
בו מלמעלה' ולכן הנדקת הואת לעורר על הכוונה זאת אמרה וצומו עלי שלשת
ימים לילה ויום' ועם אותו הצום שהוא תיקון העבר תקבלו עליכם שלא תאכלו
עוד ממאכלות חקורו' שלהם ושלא תשתו עוד מיין נכיכם שהיא הקבה שהביאה
אתכם לידי מדה זאת שתהיו נרובים בדין הכלייה ח"ו וכמו שביארנו למעלה
במאמרו זל' שאמרו שאן תלמידיו של רשב"י לרבים מפני מה נתחייבו אותו הדור
וכו' ויהיה שיעור הכתוב בן וצומו עלי שלשת ימי' לילה ויום' שהוא תיקון מה שעבר
וכדאמרן' ואל' תאכלו ואל' תשתו שהוא תנאי לתיקון העתיד וכדאמרן לעיל'
ומה שבאה הגזרה של ואל' תאכלו ואל' תשתו בין הדרכים לומר שעם הצום עצמו
שהוא תיקון העבר תהיה הקבלה על העתיד למה שאין זה בלא זה' ומה שרצת
שיהיה התענית ההוא שלשת ימים לילה ויום' שהוא שיעור גדול לסיגוף הנפשות

ועימי הגופות מה שלא יש: ער לסקול עוד לפי טבע האדם ומחשבתה בזה היתה ככוכה וטהורה וזה למה שהם נהנו כגופותם מקעודות של אותה רשעונתחייבו על זה עונש מיתה לפיכך עשתה להם שיקבלו עליהם עונש הקרוב למיתה מהעדר האכילה דכולי האי ואולי להתבטל מהז עונש הכליה על ידי חרב האויבים כי טובים היו חללי חרב וגומ' שהתמשכות שלשת ימים כאיזה צער טיהיה הן הם ייסורין גדולים להתם פשע ולכלות חטאת וכמו שאמרו ז"ל בבראשית רבה פרט' ז"ל לעולם אין הקב"ה מוח הצדיקים בצרה שלשה ימים וכן למדנו ליוסף: ליונה למרדכי: לרוד: וכן הוא אומר יחינו מיומים וביום השלישי יקימנו וגו' ואיבא למידק באומרם ז"ל וכן למדנו ליוסף ע"ה שלא היה להם למי'ש"א וכן למדנו לשכטים כי הם המה היו בבית המשמר ולא יוקף שהיה מלך יושב בבית מנוחתו: וז"ל שרמוז ז"ל בזה לצדקת נפש יוסף ע"ה ולומר שיותר ממה שהיו הם מצטערים בתוך המשמר היה הוא מצטער עליהם: ואמר ויעבור מרדכי וגו' לומר שכאשר שמע מרדכי את דברי אהתר עבר על דעתו והסכים לדכריה ולדעתה: ולזה אמר ויעבור מרדכי ויעש וגומר רוצה לומר גם אם דעתו היתה שלא להמתין אפילו שעה אחד כמו שאמר לה לעת כזאת וגו' היא השיבה אותו דבר להקדים לכיאתה היום והתענית ג' ימים עבר על דעתו ועשה ככל אשר צוה עליו אהתר לפי שראה דכריה כנים ונודקי בעצמם דכולי האי צריך למעבד לגבי אותה גורה קשה ומרה כי יצא הקצף מלפני ה' וצריך להתעדררות רחמים אולי יחן ה' כבאות וכמא' הנביא צפניה ע"ה באומ' התקוטטו וקושו הגוי לא נכבד: בטרם לדת חק כמון עבר יום בטרם לא יבוא עליך חרון אף בטרם לא יבוא עליך יום אף ה' בקשו את ה' כל עמי הארץ אשר משפטו פעלו בקשו דרך בקשו עמוה אולי תקתרו ביום אף ה' שים לך דקדק בדבר ה' הבא כפי הנביא הזה כמה שכל דבריו ג' פעמים כפסו אחד באומרו בטרם לדת חק וכו' בטרם לא יבוא עליכם וכו' בטרם לא יבוא עליכם יום וכו' ואח"כ בפסוק אחרון לא לקח מהג' חלוקות שאמר בראשונה כי אם האחרונה: וז"ל למה שחייב דינו ית' הוא בג' זמנים שונים הא' הוא העיון בדין שאינו ית' גזור גורה עד שמענין בדין בעלי הדין ההמה: והב' הוא גורה הגורה על פי חייב הדין שנתחייבו בו: והג' הוא כשהגורה היא יוצאה מלפניו והתחילה בעולם כמו שנאמר כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף: ולזה הנביא הזה ע"ה כשראה אנשי הדור ההוא שהיו הילכים ומוסיפים ברעתם ועוד שהיתה להם מדה רעה כמה שהיה האחד מהם רע בהחלט ועבד מדבר ומוכיח לאחרים להשיב אותם מדרך הרעה ואינו מביט לעצמו לזה אמר להם אתם המקישים רעת אחרים ולמה לא תתקוטטו בתחלה אתם את עצמכם כי הראוי הו' להתחי' האדם בעצמו ואח"כ הוא שב לקושש לאחריו וכאז"ל על פסוק זה התקוטטו וכו' קטש עצמך ואח"כ קטש את אחרי: ואמר הגוי לא נכבד למה שכונסה וכלמה גדולה יש למי שהוא משיב את אחרים והוא עצמו אינו

מנלת ספר

שב וכדרשתם זל על הסוק כי ונתה אמוס וכו' וכן על פקו' ואחמת המסכן בזויה
ולכן למה שהיו אוחזים בידיהם המדה ההיא אמר להם הגוי לא נכסף ר'ל שאין
לו בושת מזה ויהיה משמעות נכסף כמו מה שבא בדברי ר'ל בכפוי אפיין ואמ'
בטרם לדת וכו' באז דבריו אלה כנגד הג' בחינות הגז' שכנגד הא' אמר בטרם
לדת חק כיוון עבר יום ש'רל בטרם שיכוא ויטיילד החק והמשפט לאלהי
יעקב שינא מהחק ההוא שיכוא עליהם יום כמוז עבר שהוא הפוך בדברי הרד"ק
זל והכוונה במאמר בלדת חק וכו' לפי שלא ישב הוא ית' לעינין בדור ההוא אלא
כשרוכו חייב ולכן אמר להם שיתקוטטו קודם שתתמלא סאתם וישב עמהם לדין
כי אז לא יצדק לפיין כל חי' ו' וכנגד הב' אמר בטרם לא יכוא עליכם חרון אף
ה' שמאמר זה הוא על הגורה שתצא גזירה על אנשי הדין ח' וענין אומרו לא
יכוא עליכם כלום לא יכוא האף ולא תקום ולא תהיה הגורה בשבילכם למעלה
וכנגד הג' יציאת הגורה בעולם והתחלתה אמ' בטרם לא יכוא עליכם יום אף ה'
ולזה בואש האחרונה דייק בלישינה ואמר בטרם וכו' יום אף ה' וקל להבין וסמך
ואמר בקשו את ה' כל עניי הארץ וגו' אולי וגו' לומר שאם ה' צבא להם יום אף ה'
כלומר שיצא הקצף והחל' הגזף גם שתבקשו אתה' ותבקשו צדק ותבקשו עמוס
עדיין יש ספק אולי תקתרו ביום אף ה' שאחר התחלת הקצף הדבר קשה לבעול
ועכ' ר' אמי ע"ה כד הוה מטוילהאי קרא הוה ככי ואמר כולי האי ואלו שהכוונה
לו ע"ה בבכיתו לומר כמה הוא קשה כח העבירות והזדונות שבקבתם תשתנה
ימין עליון ח' שגם שהוה ית' רחמים גמורי' ועכ"ז העון גורם שיהיה הוא ית' אוחז
במדת הדין הקשה ותצא מלפניו גזרה שאין לה' ביטול והוא מאמר הכהוב שאנו
בובקשו את ה' וכו' אולי תקתרו וכו' ועל זה ה' ה' דוה לבנו ובכה ואמר כולי האי
ואולי ועל זה מרדכי שמע לדבר יאקתר אשר צותה עליו ובטל רנונו מפני רזינה'
וגם יש לומר ויעבור מרדכי הוא מלשון קדימה כההיא דאמרינן התם מנא לן
דלישנא דעבורי לישנא דקאדמוי הוא שנאמר ויעביר את הכושי וכו' ויר'ל שקדם
פני יונרו מרדכי במה שעשה ככל אשר צותה עליו אקתר להיות הדבר ההוא
קדימת רפואה למכתן של ישראל' וגם יש לפרש לשון ויעבור זה שהוא כמו
ותעביר הרה- ויר'ל שהוה עצמו היה מכרין בתענית ההוא וקרא ככרווא קרא
בחי' לקבלת הצום לקיים מאמר אקתר לון לך כנוס את כל היהודים והוא אומרו
ויעש ככל אשר צותה עליו אקתר' וגם יש לפרש ויעבור מרדכי לשון העברה
ממש ויר'ל שהיה עובד ממקום למקום לתקן לישראל קבלת התענית ולקבעו
עליהם והכוונה באומרו ויעש ככל אשר צותה עליו אקתר כלומר שהיה אומר
לישראל שתיקון התענית ההוא הוא מטעם אקתר המלכה וכוה ידענו צדקת
כפשו וענתו המרובה שעשה הוא עצמו כלא' הוא שלוחה של אקתר לעבור ממקום
למקום להכריז על תעמת צבור ולא שהוא עצמו הגזיר כך ולפי זה תהיה מלת
ויעש מלשון תיקון כמו יעשה פרעה וגומר וכגמרא ויעבור מרדכי אמ' רב שעבר

על

על יום טוב ראשון של פסח בתענית ושמואל אמר ערקומא דמיא עבר ויפיה
 רש"י זל ערקומא דמיא שעבר לאקוף את היהודים שבעבר הכ"ו והנה ב' הדעות
 האלה לרב ושמואל בפירוש מלת ויעבור אנו ג"כ כוונו אליהם לפי דרכי' וגם זל
 ולנישב אומרו ככל אשר ציתה עליו אקתר וגומר שה"לל ויעש אשר צותה עליו
 אקתר וזה שלפי מה שאמרה לו אקתר לך בטוס את כל היהודים בתרי רבוי
 לאיתייה כל אשר בשם ישראל יכנה אפ' לו הרות ומניקות וקטני קטנים וגורת ג'
 ימים לילה ויום היא קשה גם לגבי הגדולים וכל שכן להני וכמעט שראה מרדכי
 בדעתו שגורה זאת אין רוב הצבור יכולין לעמוד בה לזא ויעבור מרדכי וגומר
 לומר שגם שהיה הדבר קשה בעיניו עכ"ז עבר על דעתו והקמים ועשה ככל
 אשר צותה עליו אקתר וגומר ר"ל שלא הפיל דבר אחד מדרביה ארצה הן לענין
 הצום ג' ימים וכו' הן לענין שיהיה הוא עצמו שליח בדבר הן לענין כללות ישראל
 כמש"ל את כל היהודים שגור אומר גם על יונקי שדים שיפרישום משדי אדם
 וגם זל ויבא על הנכון מה שנאמר ויעבור מרדכי לומר שעבר על דעתו בצורה
 ההיא שגור על הצבור למה שהיה לו בזה תקפת צער לעצמו כמה שהיה הוא
 הגורם לכך וכמש"ל במדרש ועל אותה צרה ויתפלל מרדכי אל ה' ויאמר גלוני
 וידוע לפיכך ארין העולם כי לא מגבהות לב וכו' עד מה עשה מרדכי קצף את
 כל התיקוף וענה אותם מלחם ומים והלבישם שק ואפר וכו' וכראו' אקתר שכל
 היהודים קבלו עליה דברי הצומו וועקתם כיש את לבבה אז בטח לכה בקונה
 וחגרה בעזומתניה לכוח אל המלך בלב אמיץ בגבורים והוא אומרו ויהי כיום
 הג' ותלבש אקתר מלכות ר"ל לבשה גבורה והתנשאות לב מלכים ובה יהיה הפ'
 שלם וגם זל שהוא חקר הנשוא וי"ל ותלבש אקתר בגדי מלכות רוצה לו שקלקלה
 בעצמה ועשתה לה מה שיכלה עשות למצוא תקפת חן וכבוד בעיני המלך אולי
 יפיתה ותוכל לו ועשתה זה למעט בנק כפי מה שתוכל על דרך מה שנאמר קוס
 מוכן ליום מלחמה וכו' וכמו מה שזכר ית' ליהושע לעשות אורב ועיניך תחזינה
 מישרים במדרש כמה שהפליג זל בתיקון אקתר עצמה בגדי מלכו ובקלקולה
 אשר עשתה לה בתבשיטי כלי זהב ואבני חפץ להסיף בהוד יופיה אשר לא
 ישוער היות כמו אותן תיקון בעולם ובגמרא ויהי ביום השלישי ותלבש אקתר
 מלכות בגדי מלכות מבעי ליה א"ר אלעזר א"ר חנינא מלמד שלבשתה רוח הקדש
 כתיב הכא ותלבש אקתר מלכות וכתיב התם ורוח לבשה את עמשאי וכו' הנה
 הם זל חששו למה שבא הכתוב הזה בלשון קצרה כמה שלא פ' ואמר בגדי מלכות
 ופירשוהו זל שלא בא על דרך הפקוקים החקרים רק שהב ונה ממנו לו שאקתר
 היא הנפעלת והמלכות היא הפועלת ש"ל ותלבש המלכות את אקתר והלמוד
 שהזכירו ללמדו מהכתוב האומר ורוח לבשה את עמשאי וגומר לומר שמנינו
 ברוח הקדש וכמלכות שמים שנא' כהם שהם לובשים את האדם ומאורים איתו
 ח"ל כמו שנאמר ורוח לבשה את עמשאי וגומר כן גם כן הוא מה שנאמר בדקת

מגלת ספר

זאת ותלכש אקתר מלכות לומר שלכשתה רוח מלכות שמים והיא הביאתה עד
הלום שלמי שהיתה נכטה מרה לה ורוחה חלושה לכן רוחה נוסקה בה ותבוא
בקרבה מלכותו ית' עד שנהפכה לאשה אחרת ובאה ועמדה כחצר בית המלך
הבנימיניתי. והקרה השי"ב לקראתה שהיה המלך יושב על כסא המלכות
בבית מלכותו ובכח פתח הבית באופן שהוא בעצמו ראה אותה מרחוק עומדת
כנגדו והשמיענו הכתוב במאמרו ויתקפת פליאות לומר שגם שהמלך היה לו
באות' טעה תוספת אימה יתירה כמה שהיה יושב על כסא מלכותו ובבית המלכו'
לתת משפט ועליו כיתן הוד מלכות והיא עברה דתו והפירה חק כריתו כמה
שבאה אליו כלל קריאה ממנו עבד הוה ית' הקיב את לבו אליה וסוד לקראתה
והוסיט לה את שרכיט הזהב וכו' והוא אומרו והיי כראות המלך את אקתר וגו'
ובמו שיתפרש כקמך. וטעם עמידתה לטם הוא למצוא ממנו חן וחקד להוסיט
לה שרכיט הזהב אשר כידו לכלתי יפגעו בה נערי המלך משרתיו כי העדר
הוסטת השרכיט היא נתינת הרשות למייתה וכאמור למעלה. ובבדרש אזל
והמלך יושב על כסא מלכותו בלבוש זהב ואכן יקרה על ראשו זיטא עיניו וירא
את אקתר עומדת למול פניו ותבער כוחמתו מאד על אשר הפירה תורתו וכו'
עד ותצר למלכה מאד בראותה את קצף המלך ותתבהל מאד ותפגרוחה ויחמול
אלהימו עלעמו ויכן לצעד היתומה אשר בטחה בו וגומר ויקם המלך בבהלה וכו'
וישלך זרועו על צוארה וכו' בזה הורנו דל גדל הנקו ועצמו שאין לומר שהנס
היה בשלח נתפעל אחשוורוש כלל מכיאת אקתר לפניו אשר לא כדת שגם אם זה
הוא נכ גדול עבד הנק נעשה לה בתוקפ' הפלא ופלא וזה כמה שנתפעל אחשורוש
מכיאתה אליו אשר לא כדת התפעלות גדולה ועצומה ואולם הוא ית' לא הניחו
לפי רצונו ושקה את טעמו שבעת עלות חמתו היח לו השי"ב ובטלה גבורתו
ונשתכחה חמתו והיה לו ההתפעלות עם הפקת הרצון כפעם אחת וכבר נע
ח' להורות כי לא בכח יגבר איש כי אם ברוחו ית' ושהאדם אינו מושל גם ברוחו
בעת רצונו ית' וזה דומה למאמרו זל שאמרו כשעה שהפילו לחכמייה מיטל ועזריה
וגומר עמד יורקמי שרו של ברד לפני הק"ה ואמר רבונו של עולם ארד ואצנן את
האש עמד גבריל ואמר אין כבודו של הק"ה בכך שארד אני ואצנן את הכסן
מבפנים וארתיתמו מבחוץ. וכו' שהכוונה להם זל לומר שכל זמן שהפועל הוא
קיים כעבדו ועבדו אינו עושה פעלתו כנפעל ממנו כזה יראה גדל הנקו ויתפרק
ביותר למה שבה יוכר לעיני כל הרואים שהאיכות שיש לפועל ההוא אינו קמו' לו
בעצמותו אלא נתן הוא לו כמתנה מאתו ית' לפי רצונו ואינו עושה מה שאיכותו
לעשות אלא כל זמן שרצונו ית' קיים עם האיכות ההוא ועד מה שפירשו המפרשים
זל כפסוק כי לא על הלחם לבדו יסיה וכו' שהכוונה לומר שנתן להם ית' המן
לחיות בו ולהורותם שהדברים כלם אינם פועלים באיכותם לבד אלא עם רצונו
ית' והוא אומרו כי לא על הלחם לבדו וכו' כי על כל מוצא פי ה' ללא על איכות

הלחם לברו יחיה האדם כי על כל מוצא פיה' הדבק עם' איכות הלחם יחיה
האדם ולכן אין מעביר לה' לחיותם כמן ההוא וכוולתו והוא עצמו מאמר החקיר
לבתו מו' שאמר לשון וידליק יאמר לחומץ וידליק' והוא ביד החבירים
שפועלים בעניני העולם לשנות איכותם ועכעס וכמו שהארבנו בזה בדרוש
הד' וכן הוה כנס הכפלא הוה שעם ההתפעלות העצום ההוא היה הפקת הרצון
כשעא' חדא' וכוה נראה כח הנס כיתר שאת מה שלא היה כן אם לא היה
עולה לאחשורוש בעק כלל בי הימו אמרים אולי היתה סם אותה סעה חיו
קבה עד שלא תפעל אחשורוש מכיאת אקתר אין אשר לא כדת אולם בעת עלות
חמתו לאין מרפא יהיה ממנו הרצון ההוא זה פלא לאלהים' ובגמרא' אול
ותעמוד בחצר בית המלך הפכ' מית' אר' קימון כשהגיעה לכית הנלמים נקתלקה
מומנה שכינה ואמרה אלי' אלימה עובתני' גומר שמה אתה דן אותי על שונג
כמויד ועל אינס כרצון שמה על שקראתיו כלב שנאמר הצילה מתרב כפי מיד
כלב יחידתי' חזרה וקראתו אריה שנאמר הושיעני מפי אריה וגומרי' ויהי
בראות המלך וגומר אמר ר' יוחנן ג' מלאכי השרת נודמנו לה כמותה סעה א'
שהגביה את צוארה וא' שמסך עליה חוט של חסד' וא' שמתה פרכינו של
אחשורוש' ואל' שרכותנו ע"ה קא רייקי' להי' טילי מעלייתא מדיוקא דקראי'
דמורקאמר קרא ותעמוד ככח בית המלך משמע שעמידתה לשם היתה מפאת
סקרה ממונה רוח אלהים שלבשתה וזהביאתה עד הלום שאל"כ למה עמדה לה
לשם שא"ל' שמוצד פסדה ויראתה ורעד טבא כהבראותה את המלך עמדה לה
שחס יד' ה' היתה עמה עדין כמו שכתב' עד הלום באמינות כח כן היה לה
ללכת הילך וקרוב עד הגיעה א' המלך ויהיו כלם פגרים מתים לנגדה כאין אומ'
ואין דברים אלא בודאי ש"ו שלא עמדה אלא מצד הנקת לקה ממונה שכינה שאו
כא בלבה פחד ורעד ורתת' ומרקא' מ' גכח בית המלך קא רייקי' שכן שהגיעה
לכית הנלמים וכו' למה שירועי' הוא שכבית וועד מלכותם נותנים סם היכלי
צלמיהם כדי שיהיו נגד צמי כל הכאים שמה להשתחו' אליהם ולקבל עבודתם
וגב' עושים כן כדי לגעו' מוספת כח ומעלה למלך כהשפעת העבודות והמה
כפי מחשבתם שהשכיל כן מותיים אותן למעלה ראש בכית המלכות זה דקדק'
הואת כבואה עד בית הצלמי' והמה בשת'ק' ממונה שביע המכניסת לכית המלך
והיא לא בקרחה באותו תיקן ואותו הלקול במלבושים נאים לרקמות ומשכנות
זה ה' יראה בעשתה זה להסתיימות בעיני המלך ולהמסך לבו אליה לכן אול
שאמרה שמה אתה דן על השונג כמויד ועליה אונס כרצון סבל מעשיה אלה לא'
היו אלא לשום שמים וכאונס גמור ולא מצד אהבתה אלמו' ומרקא' קרא ויהי
בראות המלך את אקתר המלכה וגומר קא רייקי' אל' שמתה לה לא היה בעיניה
כמלך רק ככלב ואולם במה שקראתו אריה ושחל' יראה שאס"כ נחשב בעיניה
קמלך גראמו דברי האסורנים ואל' והנה נוגב מאד מה שפירשו בזה וכו' שמה

שחשבה שהקפיד עליה השי' ית' כמה וסקראתו כלב הטעם בזה הוא מקטיר
 סקראתו כלב יראה מזה שממכה על כחה וזרעה לבטל גורתו ושאינו כד' עניינים
 להקפיד עליו ועל כן כל תוכל לו לפתותו כנקל ולכן בקלוק השכינה מעליה
 חזרה וקראתו אריה ושחל לומר אריה דבי עילאי הוא ואין לה כח לעמוד נגדכי
 אם כח אריה שאג מי לא יירא וגומר ומדקאמר קרא את אקתר המלכה עומד
 בחצר וגומר קא דייקי זל טבא מלאך והגביה את זוארה עד שהיתה עומדת על
 עומדה ומדקאמר נטאה חן בעיניו קא דייקי זל שנמשך עליה חוט של חסד
 ומדקאמר ויוסט לה המלך לאקתר את שרכיט הזהב והוביק לומר אשר בידשהוא
 מיותר מדקאמר ויוסט המלך לאקתר את שרכיט הזהב אנו יודעים שהיה ביד
 אזל שהכונה בייחוד הזה לומר שגם שהמלך הוסיט לאקתר שרכיט הזהב מיד
 ממש ולא על ידי שליח והיא רחוקה ממנו כמו שנאמר ותעמוד כח בית המלך
 עכו ותקרב אקתר ותגע בראש השרכיט ר' לשכר יבחה שקרבה בראשון נגעה
 בראש השרכיט וזה היה כמה שנשתרכב השרכיט כפי כל אותו ריחוק מקום
 שהיתה עומדת בו בכחיות בית המלך ונחלקו זל בכחיות המקום ההוא
 כמה היה ריחוקו זל שנכח משמעותו הוא במקוץ מקום וזל שמשמעותו
 בריחוק מקום אכלל לא כל כך רחוק וזל ברחוק מופלג משמע דהכי
 אמרינן בגמרא וכמה מתחו אר' ירמיה בר אבא ב' אמות היה והעמידו
 עליו ואמרו לה עליו ר'בל אמר על כח' ורב חקדא אמר על ק' רבה בר
 בר עפראן אמר משום ר' אליעזר ששמע מרבו ורבו מרבו על מאתים זאת היא
 נוכח עין יעקב ובילקוט הוביק שיעורא אחרינא והיא כד' אמות וכנוכחאות
 הדפס הדול של הגמרא איתא שיעורא דכד' ולא דכח' וכל ימיו גליתי אולי
 אוכל לעשות סמך להני שיעורא דאמרי הני רבואתא זל מהכרח הפסוקים אז
 ממקום אחר ולא יכולתי ובאלה הימים שזכינו להקביל פני שכינה בדברי
 האחרונים זל ראיתי מט' בזה הראנ' זל שעשה ב' דרכים כדי להקמין דבריהם
 זל על עמודי שיש טהור ושמענו אמרו כי נעמו וערכו לנפשותיכם גם כי עדי
 יש לבדוק בדבריו זל למה שלא באו זיומו זל עלפי גרסא אחת מהג' נוכחאות
 הנו וכן גב' לפי דרכיהם שהציבו זיונים כפי שיעור המתוח המוסף הוא זל כתב
 שהעיקר היה ד' אמות ובגמרא אמרו היה ב' אמות וכן היא נוכח הילקוט וגב'
 שיעורא דרבה בר עופראן זל שהוא קבלה מרבו ורבו מרבו הוא זל הקטיר פניו
 ממו ולא הציבו זיונים ולדרך פשט הפסוקים זל שהכונה באמרו ויהי
 כראות המלך את אקתר המלכה עומדת בחצר וגומר לומר שגם שכחה אקתר אל
 המלך אשר לא בדת והמלך יושב וגומר ורואה אותה הולכת ובאה עד נכח בית
 המלך ותעמוד שמה והיה לו להעלות באפו חמה ובעם עליה ולחשבה כאחת
 הנכלות עכו אלהים חשבה לטובה בעיניו בעיני עמידתה שמה שהוא ית' נתן
 כזאת כלבו לומר הלא תראה עומדת המרובה וכן יתקפה בעומדה שמה למקחן

לשאלתה

לשאלתה רשות מאמי לבוא אלי שלמה לה לעמוד שמה הלא היא מלכה רבה
וגדולה והיה לה לבא עד לפני ממש כלל דרישת שום רשות ולכן נשאה חן בעיניו
וינטט לה המלך וגומר והוא אומר ויהי בראות המלך את אקתר המלכה עומדת
וגומר ר"ל שעמידתה שמה עשתה לה שתשא חן בעיניו ושישיט לה וגומר וכל זה
הוא מחבלות תמים דעים ות' לה פליג לב המלך ולשנתו מדעלטוב ואמר
ויאמר לה המלך מה לך אקתר המלכה וגומר ר"ל מה זה יום מהימים שדחקתה
עצמך לתנועה זאת בודאי הוא שהמעשה הזה אשר עשית לא לחנם הוא כי אם
להרחקת הה זק און להקרכת התועלת והוא אומר מה לך אקתר המלכה ומה
בקשתך וגומר שכבוד הו חקת המוין אמר מה לך אקתר המלכה ש"ל מאחד
שאתה מלכה מהו הדבר הזה המוגע אליך להזיך כימי הוא זה ואיזה הוא אשר
יעלה על לבך דבר בלי על להזיך שכזה הוא בנוגע בבכת עינו ואם היתה התנועה
הזאת ממך לקרב המועיל ר"ל להוכיף בכבודך או בכבוד אחרים מוצדק ומה
בקשתך עד חגי המלכות ונתן לך וירל גם אם תהיה בקשתך גבוהה למעלה
עד חגי המלכות תעבד ונתן לך הבקשה ההיא בנקלה ובהרף עין ולזו ונתן לך
שמעשעו ונתן לך מבוקשך במהרה ובקלות וענין אומר עד חגי המלכות
יראה כי הכוונה לומר גם שתבקש ממנו שתהיה היא או אחרים שותפים עמו
במלכו עכו נקל הוא בעיניו ליתן לה מבוקשה ובגמרא אמר רבא עד חגי
המלכות ולא כל המלכות ולא דבר שחוצץ במלכו ואפי' היה בבין בית המקדש
ואיכא למדק דמהיכא אסיק ארעתיה שבהא לשאל ממנו בה והלא לא הכירו
עדיין מאיזה עס היתה וז"ל דאכשר שהיו מקתפקים בה ממה שראו בעיניה
שמה היא יהודית ולכן חשש פן תשאל ממנו בין בה ואולי אפשר לומר שפחד
בלבבו שמה היהודים שלחו לה לבקש ממנו הבקשה ההיא ולכן התנה עליה שלא
תעלה וזר הדבר ההוא לפניו למה שהיא בטל כיינו כדוע הנה אקתר בחכמי
לככה גם שראתה דברי המלך שהיו על אותו אופן מהנהכת הפנים והפקת
הרצון עכו לאשר השטן עדיין לנגדה לא שאלה דבר רק שאלה ממנו לבא אל
המשתה אשר עשתה ושיבוא המן עמו ובגמרא נחלקו תנאים ואימוראים
לתת טעם לאקתר במשתה ההוא שכדאי לא עשתה אותו אלא בחכמה ותבונה
ודעת ילדה כל א' נתן טעם לשבח לפני שונים וכ"ה היה הדבר ההוא על פי עומק
המחשבה והשכל עד שהרבו לתת בו פנים ופני פנים וכלם בדרך נפלאה ואמרו
זל אשכחיה רבה בר אבה לשיהו זל ואמ' ליה במאן חזיית ועברא אקתר משתיא
אל כבילהו אמוראי וכמלהו תנאי שהכוונה לומר שכל העיונים אשר יושקפו
באותו מעשה לזר החכמה והעצה הטובה ותבונה להם בחכמת לבכה וגם
זל שהיתה הכוונה בזה ג"כ כדי שתעיר את אונת לשמוע דבר מה מלך והמן כי
מרה אולי באשר יהיו שניהם שמחים ועובי לב על שלחן אחד ידברו ויעשו לב
אחד גיואלגית ושקלו הדברים ביהם אכאותה דת שמתנה על ישראל שמתוך כך

תמצא

תמצא היא מקום להכנס בדברים עם המלך • וכן גב' זל אולי עשתה זה גב' כרי
לכסות את המלך ולראות ממנו שאם יקפיד על כבודו לכגדה בענין שאלתה ואת
או כין תכין את אשר לפניה שָׁן הוא לענין השבת הכתבים אשר נכתבו ונחתמו
בטבעת המלך • ואם לא יתן אל לבו על ככה וכוא וכוא ברנה אל המושטה
שמח וטוב לב כדבר אקתר מזה תדע כי חפץ בה השי' ב' דקימנא מילתא היא
ומה שאמרה אם על המלך טוב וכו' עניינו הוא כמו שפירשנוהו למעלה ש'רל
איני במכרת את המלך לא אני אומרת לפניו שאם המלך יראה בעיניו שהדבר
הזה הוא טוב מאליו יעשו • ואם לאו יעשה ברצונו המלך וזהו מדרך המוסר
לאומרו לפני המלך כל שואל שאל ממנו וכן כל יועץ ענה לפניו וכמ"ם ממוכן והמן
בתחלת דבריהם • וגם זל שהכוונה לומר לו אם על המלך טוב ר' אם על
המלך לבקש ולדרוש ולתור על טוב מלכותו וקיומו יבוא המלך והמן היום וכוה
רמזה לו שהחרדה הזאת אשר בקתה היתה לה התמעה הזאת אינה כי אם
לרחות מה שיוק אל המלך לא לרחות מה שיוק לה וכפי מה שאמר לה הוא
מה לך אקתר המלכה וכפי מה שפירשנוהו • ולפי המדע שבדבריה אלה היתה
כפחד גדול ויראה ורעד יבוא בה ולכן קימנה בדבריה אלה בראשי תיבות שם
השי' ב' בעל הרחמים יוד השי' יוד לומר שגם בדבריה אלה כפי השטחיות מהם
יוכנו שהיו עם המלך אשורוש • האמת הוא שכפי מחשבות לבבה היתה
מדברת והוגה למלך העליון ית' להעיר אליה רחמים גדולים וכוה קיימה דבריה
הטובים שאמרה למרדכי ע"ה וככן אבוא אל המלך שכוונה בזה לומר לו שבעת
בוואה אל המלך זכור תזכור שמו הגדול שהוא שם בן עב' • והנה לכל חכמי לב
ידוע ששם ההוי' ב' הוא מקור השמות בכללם למה שהוא שורש ועיקר לאילנא
רבה וכל השמות מהתעפים ממנו כי הוא הכריח התיכון וגומר והוא מתגלגל
בזירופו ע"ב וכן כשיהיה מלאו בירדן יהיה חשכונו ע"ב ומה שהזכירה את שמו
הגדול הכבוד והכורא על זה האופן הכוונ' בזה שלא להג' את השי' ב' באותיותיו
פן תשא עין ואשמה כי הנה עיניו הרואות מה שקרא לר' חנינא בן תרדיון ע"ה על
שהגה את השי' באותיותיו ולהתלמד וכט' לעשו בו מעשה ולכן אם גאולתנו קימנה
אותו ית' בדבריה להתכוין אליו כלככה ולא להוכירו ממש כפיה והגם כי אקתר
היתה מדברת עם המלך בלשונו צריכון אנו לומר שכפי הדרך המקומן בלשוננו
הקדו היתה מדברת עמו אות באותי • וגם זל שגם היתה מדברת עם המלך בלשון
כשדים כפי לשונם עכ"ז כותבי המגלה ע"ה בהעתיקם את דבריה ללשוננו הקדוש
קימנו שם ההוי' בהעתיק דבריה לומר לנו שהם ידעו ממנה שבדבריה אלה
עם המלך היתה תולה עיניה אל השם הגדול ב' לשיהיה בעורתה ולהמנא לה
בשעה ההיא • ובמקום הזה נקמן שמות' כמגלה זאת בדרך רמו למה שהיו
אנשי הדוד ההוא בהקתר פנים לזה הקתירו שמות' מראש המגלה ועד פה לומר
לו אח"כ אתנו לא טנאיתנו את כל אלה ואלם בעת כזאת שהתחילה ישועת אליהם

לצמח ולהקים בני חמלתי' לעמו בית ישראל כמה שאמרה אקתר למלך יבוא
המלך והמן היום וגו' שהיא שאלה קשה ומרה לגבי כבוד המל' וכש' כהיות השטח
הזאת מתוך בואה' לא בית המלך בלא קריאתו אשר לא כדת ועבד' השיבה המלך
בשמחה ובטוב לבב ואמר מהרו את המן לעשות את דבר אקתר הנס מזה ראינו
כי אלהים אלהינו נראה אלינו פנים בפנים ולא הקתיר פניו עוד ממנו ועינינו
הרוואות שמהעת ההיא שזכר שם המלך העליון יתב' על המלך התחתון התחילה
מפלתו של המן והיה הולך ודל עד אשר עמדה לו מדרת דינו יתבר' ונגמר משפטו
ושאתו למיתה וכמו שאמר גם כן בסיומן שמו ית' ככופי תיבות כ' בלתה' אליו
הרעה' מאת המלך וכמו שיתבאר לפנים ב' כל זה כוונת אליו כותבי המגלה
בציוניהם ובימיניהם להודיע לבאי עולם כחיות' ולדרך הפשט הכוונה לה באומ'
יבוא המלך והמן היום לו שלא ידחה אותה ליום אחר כי לזה אמר לו יבוא וגו' היע'
אל המשתה אשר עשיתי לו לומר שכבר טבחה טבחה ומסכה יינה והכוונה לומר
כי לא עת הוא להאריך מועד מועדים בצורך שאלתה שלזה דחקה וכנסקה אליו
אשר לא כדת' . ואמר אל המשתה אשר עשיתי לו ולא אמרה אשר עשיתי להם
למה שעדין היתה מתפקת אם יהיה רצון מלך ליה למלאת את שאלתה אם לאו
ולכן מוכחד לכבה אמרה לו לומר שהמלך הוא עקר הקריאה והיי עור' המשתה
והמן בל' עמו לבד' . ואלם כיום השבי שכבר ראתה מהמלך פנים זהובי' ושהיה
רצונו אליה אמרה אל המשתה אשר אעשה להם וכמו שיתבאר בע' . וגם יש לו'
שפירוש לו הנאמר בכאן הוא כמו אמרי לי אחי הוא וירצה לומר שהכוונה לה
במשתה ההוא לטובתו והנאתו ולתיקון מלכותו ואמרה לו הרמוזה בדבריה לו'
ששם מאן ימאן לתת לה את שלתה שיבוא לידי הפקד במלכותו ובענייניו ויבוא
זה על כוונת כפיה שפירשו בפס' ק' אש על המלך טוב בפירוש השני לזה המלך
בשומעו את דבריה על זה האופן אמר מהרו את המן לעשות את דבר אקתר
שהכוונה לומר שגם שהקריאה ההיא היתה קשה בעיניו שהיא לפי האמת למרות
את עין כבודו עבד' מאחר שרצתה אקתר בזה הוא הקכים בזה עמה בעל כרחו
והוא אומר מהרו את המן לעשות את דבר אקתר ולפי זה לעש' את דבר אקתר
הוא מאמר הכתוב לא שדבר כן אחשורוש אל עבדיו' . ועוד יש לומר שכן אמר
אחשורוש אל עבדיו הקוראים מהרו את המן לעשות את דבר אקתר רוצה לומר
שיאמרו להמן שיבא חיש מהרה' המשתה לעשות דבר אקתר והדבר הזה הושם
בפיו ממנו יתבר' לשלוח להמן ולומר לו שלא תהיה ביאתו למשתה ההוא כי אם
לעשות בו דבר אקתר וכפיה שהיה לו בפועל בקוף המשתאות האלה' . ואמר
ויאמר המלך לאקתר במשתה היין וגו' רוצה לומר שהיו דבריו אליה מתוך שמחה
ושעשוע שלא הראה לה בעצמו שיש לו שום הקפדה על קריאתה להמן עמו אל
המשתה' . ואמר לה עתה מה שאלתך ולא אמ' לה מהלך וגו' וכפיה שפירשנו
לומר דהא ודאי לא צריכא לומר אל' שהוא מבקש ממנה לומר לו מה שאלתה

מנלת ספר

אל עצמה וינתן לה שאלתה קל מהרה וכמו שפירשנו למעלה ואמר ומה בקשתך
על אחרים גם עד חצי המלכות ותעש וכמו שפירש' למעלה גם כן ואמר ותעשר ר'
שבקשהה ההיא תעשה בקלות כאלו היא נעשית מאליה ולא יקשה מה שפיר'
בכאן ומה בקשתך על אחרים ולמעלה פיר' ומה בקשתך בין לעצמה בין לאחרים
לפי שלשון בקשה שייך למומריה בין לבקשת עצמו בין לבקשת אחרים ואולם
למעלה שנאמרה עם מה לך שייך לפרשה בין לעצמה בין לאחרים וכאמו למעלה
ובכאן שנאמרה עם מלת מה שאלתך שמשמעותו מה שאלתך לעצמך אם כן מה
בקשתך הנאמר עמה הוא נאמר על אחרים בפרט וכאומר החכם האומר
שמאמר אחד אשר יונח במקומות מתחלפי' שראוי להתפרש כפי הנחת כל מקום
ומקום שהונח או לפי שלא ראתה שום חדוש ושום שינוי במשנה זה להכנס ממנו
בדברי שאלתה ומבוקשה לזה אמרה בלבבך להאריך ומן זמנים עד למחר אולי
הוא ית'כחה אותה במעגלי ט"ב בא זה שינוי שיהיה מאתו ית' ובאמר החכם
הרופא האמר שכאשר החולי לא הראה את עצמו לאיזה צד הוא נוטה מתגבורו'
הלחיות והתהפכותם שראוי הוא לרפא להנח הדבר להריוכות ומן אולי הזמן
יוראה איך יפול דבר וכמו מה שכתב הר"ם עראמה ז"ל והוא אומר ותען אקתר
ותאמר שאלתי ובקשתי וגי' ושיעור הכתיב הוא על זה האופן שאלתי ובקשתי
עתה היא אם מצאתי חן בעיניך המלך ואם על המלך ט"ב לתת את שאלתי ולעשו'
את בקשתי במה שאשאל לעתיד וזו המלך והמן הי' להמשתה אשר לעשה להם
והכוונה למר שבמה שישלים המלך רצויה עתה כביאמו הוא והמן ביום מחר אל
המשתה אשר לעשה להם בזה אדע כי מצאתי חן בעיני לתת שאוי לטובה במה
שאשאל ממנו לעתיד ולפי זה יהיה שאלתי ובקשתי הנאמר ברא שונה חזר אל
יכוח המלך והמן והיום הכתוב הוא לעתיד לבוא ומתוך דבריה ניכר שיש לה
שאלה על עצמה ובקשה על אחרים ושכל ענייניה הם למיקון המלכו לשלם יהיה
הדבר ההוא שהיא מבקשת עליו ומקמולך לפקד ולמכשול אליו וכמו מה שכידשם
למעלה ונאמרה בעת כזאת אשר לעשה להם הכוונה מוזנו בזה לחקור לב
המלך אם יקפיד על כבודו לגבי דידה אם לאו וגם יש לומר שהכוונה בזה לומר
שהמן הוא שקול אנלה וחשב בעיניה כמלך עצמו ועשה הזה כדי להוסיף להמן
גאונה ובזויתר ממה שהיה לו ואולי מתוך כך והיה ביום מחר כביבוא אל המשתה
לפניה בראותו כי הוא רם ונשא גם בעיני המלכה אשר לא ירע מאיזה עם היא
עד עתה כי אמר ואמר בלבן אולי מעמו וארגו ומ' לרתו היא שבוה ירוס לבכו
ויתחיל הוא לדבר בענין אותם כתבים לקיימו ולחוקם ולאמצם שאז תמצא מוקם
לדבר לפני המלך וכך גם כן ישלפרס להם דקאמרה הכא שהוא גם כן על דרך
אמרו לי וגומר וכדאמרן לעיל במאמרה שאמרה אל המשתה אשר נעשיתי לו
והיתה כוונתה בזה להעיר עליו קנאות בלב המלך שיאמר עליו ועוד לו אך
המלכה ושהרי השוותהו אליו כדבר המלכה באמרה להם שירצה לומר בעבור

תיקונם

תיקונם ותיקון מלכותם באופן שמלת להם היא תוספת רעה אל המן וענין
 אומרה ומחר אעשה כדבר המלך לומר שלא תאריך זמן עוד לאל עכ"פ מחר תעשה
 כדבר המלך לשאול את שאתה יורש' זל פירש ומחר אעשה כדבר המלך דהיינו
 הדבר ההוא שהיה מבקש ממנה כל הזמן ההוא שהיתה עמו להגיד לו עמה
 ומולדתה : וגם זל שלפי שכל אליו הימים שהיתה עם המלך לא השלימה את רצונו
 להתחטאת עליו ולשאול שום שאלה ממנו קטנה או גדולה והיתה לו כזה עגמת
 נפש הלא ראינו שבעת כזאת אשר באה אליו אשר לא כדת חרד לקראתה
 ואמר לה מה לך אהבת המלכה וגו' כאומר אך זה הינום שקיימנוהו וגו' שהיה לו
 לשמחה ולששון כאשר תפתח את פיה לשאול ממנו איזו שאלה שתהיה ולזה אמר'
 ומחר אעשה כדבר המלך רוצה לומר למלאת את רצונו לשאול ממנו מה שארצה
 וכן אמרו זל במדרש שאמרה לו למחר אעשה קלווקים של מלך וכו' והיה זה ממנו
 ית שלא שאלה ממנו שום שאלה עד עת כזאת כדי שתבוא שאלתה אליו כפוער
 פיו למלק' וללא ישיב פניה ריקס' ובמדרש הביאו הילקוט זל ומחר אעשה
 כדבר המלך מה ראתה לומר מחר לאל שכל זרעו של עמלק למדים ליכול למחר
 וכן הוא אומר מחר אנכי נכב על ראש הגבעה' במאמר זה נתנו זל טעם לשבח
 למה שעשתה המשתה השני למחר שהכוונה לה בזה לתלות עיניה אליו ית' ולומר
 מי שפרע בראשונה במחר של עמלק יכרע גם כן ביום מחר של המן ואולי גם כן
 על זה סמכה ברחמי קונה ושאלה מאת המלך בעת המפלה ינתן גם מחר וכו'
 ולא הזכיר הכת"ב שאמר לה המלך כן אעשה וכיוצא רק שתק לכבו וכן לא צוה
 על המן לאמר לו בוא תבוא ברכה בכקר השכם למשתה אהבתך וכיוצא בדברים
 אליו יש לומר שזה היה ממנו למה שהדברים ההמה ירדו חדרי בטנו' והתחילו
 מחשבותיו להבהילו ולבו יקבץ און ועשתבותיו בלהן וועין יקעו מחרדה ויחמו
 בכני יעקן לאמר מה זה היה לאשה הזאת בחרדה הזאת אשר חרדה לקרוא
 אותי עם המן אל המשתה זה פעמים הלא דבר הוא : ואלו המן הרע היה כסיל
 מתעבר ובוטח ולא נתן אל לבו דעת לאמר מה זה היה לו להיות נקרא מהמלכה
 אל המשתה זה פעמים וכל שכן שכפי מה שקדם משליחות הכתבים ומהדת אשר
 נתנה בשושן היה לו לחשב דרכו ולומר אכן מדע הדבר כי המלכה היא מעם
 היהודים ולבוא עליו בעלילה היא מבקשת ולפיו זה היה לו למות לבו בקרכו ולהיות
 לאכן' בזה ידענו כי הוא יתבר' הקיב את לבו אחורנית והכביר את אזניו ועיניו
 השע עד שלא רי' לו שלא חרד לדבר ההוא אלא אדרבה אמר זה עת לשחוק
 ונאמר בו ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב והכוונה כמה שאמר ביום ההוא ר"ל
 ביום ההוא שהיה לו לחשב דרכו וכו' וכאמור היתה לו הדבר להפך שיצא שמח
 וטוב לב שירצה לומר שמח במשתה שעבר ביום ההוא וטוב לב על המשתה העתיד
 לבוא איו ביום מחר לפי שדן הדבר לכף זכות אליו וכאמור למעלה שעלה בדעתו
 שהמלכה היא מעמו וכו' וגם יש לומר שמח על המשתאות בכלל וטוב לב על

החבה היתירה הנודעת לו מאת המלך והמלכה וגם יש לומר שהכוונה באומרו
ביום ההוא שמת וטוב לב לומר שלפי דעתו החקרה בו ביום ההוא נשלמו לו כל
הטובות הזמניות והמעלות הרמות בראותו כי גם המלכה לא הביאה עם המלך
אל המשתה כי אם אותו ואולי כי גם לבו הנכבד מדעת אמר לו שכל כך המלכה
ראתה מגדלתו והתנשאותו על כל השרים ועבדי המלך עד שעשתה לו את כל
הכבוד הזה למנוח חן בעיניו ולדרוש ממנו אהבה ורעות כי עוד לו אך המלכה
ולכן עלה לשמים שיאור ראשו לעב הגיע וינח ביום ההוא שמת וטוב לב בראותו
כי כל עד קצו וכו' ולפי הנראה מהעמין שכודאי בעת נאיתו משם ביום
ההוא כל אנשי העולם חרדו לפניו מלכים ראוהו וקמו שרים וישתחוו כיתר שאת
מעלה וכבוד מכל הימים שעברו ולכן כאשר ראה את מרדכי היהודי יושב בשער
המלך ולא קם ולא זע ממנו גם בשעה כואת לזה וימלא המן על מרדכי חמה ואמר
וימלא המן על מרדכי וגו' שהיה מיותר דעליה קאיהוה ליה למימר וימלא חמה
ודי יש לומר שהכוונה לומר שהגם כי בשכבד קנא קנאתו על הדבר ההוא אם
מומרדכי ואם מהאומה בכלל והנה מרדכי כבר היה גברא קטלא ולא היה לו
לחוש אליו עבד וימלא המן על מרדכי חמה עזה עתה מקדש ולא יכול עבוד לו
עד כוא עת קצו עם כל אומתו כי רצה לעשות לגבור דין בפני עצמו לפי המרד
אשר מרד בו ואם שגם שהיה לו לסלח בו יד באותה שעה לרוב חמתו אשר בערה
בו עבד מוצה שהוא גמול לאיש אשר כמוהו להחיים יד ולהכין באגרוף דשע נתאפק
על כעקוב חמתו וכא אל ביתו שלמה נאמר ויתאפק המן ויבוא אל ביתו ששמו המן
בכאן הוא מהמותר שהיה לו למימר ויתאפק ויבוא אל ביתו דעליה קאי אלל
הכוונה לומר שהתאפקות הוה היה לו מפאת שהוה המן הנודע בשערים שמו
ואמ' שהתאפקות הוה לא היה לו אלא עד הגיע לכייתו לכד ושתכף בואו לכייתו
לא יכול עוד לעמוד על עצמו כי חתת אלהים היתה עליו ממונו כמו שיתבאר בזה
ולכן מרוב חרדת לבו ויטלח ויבוא את אהיבו וזרע אשתו וגו' לפי הנראה לכאורה
שיש גמגומים ופקפקים הרבה בפקוקים לו רחלה יש לסאול על החרדה
הזאת אשר חרד המן זה הרע על אשר לא קם ולא זע מפניו מרדכי היהודי עד
שהוצרך לשאול את פי חכמיו ויועציו בודאי הוא דלא עבד דשע זה מיד קרת על
לא דבר רק דבר גדול הוא לו ב' תמה גדול גב' הוא ממנו במה שקפ' להם כבוד
געשוירו ורוב בניו והנה עיניה רואות את כל כבודו ועשרו ורוב בניו וימה לו לדבר
איה בפניו מה שעיניה רואו' ג' מה היה לו תוסף אף ורבו יתיר בקהיאלתו האומת'
מאסתר המלכה היום ומחרתו הלא דבר זה קטון הוא בערך רוממותו והתנשאותו
ועל כל השרי' ועבדי המלך ואם המלך עצמו עשה לו את כל הכבו' ההוא שהיה בו
מה לו להתיימ' ככבו' האש' בפני אורהו כיו' ד' כמה הם קשי' דבריו בעיני כל שומעי
באומ' אחר קרו גדולותיו ונוראותיו כל זה אינינו שוה לי בכל עת אשר אני הוא את
מרדכי היהודי וגו' והנה תשובתו כדון לומר לו מה לך לשים לב אל אחד העבד'

השפלים

ששפלים ואחריו מי יצא איש אשר כמוהו הלא חין מתקנא חלא גבוה בגבור ואיש
 מלחמה כמוהו וכו' ה' יקשה עוד ממנו כמה שלא הזכיר להם עיקר תובתו ואימיתו
 שלא היה מרדכי כורע ומשתחוה אליו שעל זה היה דוח לבועל חלה חסכו עיניו
 והוא הסכה שהניעתהו לשאל מהם העצה היעוזה: ו' מה היא העצה העמוק'
 הזאת שדלנו לנוח? ביו ורש אשתו מבא' חכמתם לעשות למרדכי עץ גבוה חמשס
 אמה והלא בארבעה אמות מלא קומת האדם די לו' ג' יש לתווה מההכמתם
 זאת שהסכימו בה שלא תהיה מיתת מרדכי חלא בתלייה על העץ והלא למות
 תוצאות ומפני מה לא בחרה מחנק נפשם וכיוצא והגם כי המדרש והתרגום בתמו
 טעם לשבח כזה עדיין יש עלינו למצוא טע' לברירת זאת לפי הפשט: ח' באומרם
 ובכך אמור למלך וגו' והלא כל עת היה רצון המלך אליו לבלתי השב פניו ויקם
 מכל אשר תשאל נפשו ממנו ולמה ייחדו לו הדבר הזה אל עת הבקר כפרט
 ט' מה היא זאת רוח בינה אשר עמו איתו בעשיית העץ עד שנאמר ויטב הדבר
 לפני המן וגו' שהמובן מזה שהוטב הדבר בעיניו מחמת אהיה טעם חדש שנתנו
 באותו מעשה שיעוזהו לעשותו: י' באומר ויעש העץ שהיה לו לומר ויעש כן
 או ויעש כדבר אהיהו כדרך מה שנאמ' באחזרוש בשומעו ענת ממוכן ובשומעו
 ענת נערו משרתיו ולמה להם לכותבי המגלה לומר ויעש העץ בייחוד: י"א
 ולהשיב לאלו הפקקות וליישב הפקוקים על ככון אקדים ואומר שכבר נודע
 לנו ומפורסם שאומת מ' עם האומה הנקראת קדושה יש ביניהם שמה' בטבע
 למה שהם בקצה ההתפקיות שהאומה הנקראת קדושה מתנהג' על פי מדותיו
 יתבר' וכפי רצונו ואולם אומת מ' ברשעם וכמדרש עליו ית' המה תמיד נושאים
 עיניהם השמימה להתנהג על פי מערכות השמים והכוכבים במקלותם באומרם
 שאין גבוהים עליהם וכמו שנתבאר בדרוש הששי בארוכה. וכן גם כן האיש הרע
 הבלעיל הזה גם הוא אול' לטעו תייהו בראותו כי הצליח דרכו והיה הולך ועולה
 במעלה הזת' אמר לו לבו החקר שהוא בכח מולו עלה למעל' ראש ומה גם עתה
 בראותו שכל אנשי העולם כורעים ומשתחיים אליו אפי' ארצה' ולזה באשר ראוי
 עיניו שמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה אליו היה לו הדבר ההוא לפלא בעיניו וכל
 שכן שנכנסה טינא עוד בלבו באומרם אליו כי הוא יהודי למה שהיה יודע שאומ'
 היהודים מנגדת לאומות כי נפל עליו פחדו כן יהיה לטען לו ואמר זה עת לשחיק
 כמה שכל אשר בשם ישראל יכנה היו נאקפים יחד תחת יד מלכות אחשורוש
 וחשב מחשבות לבלתי ידח מהם מבורתו נדח ואמר להשכית מאנוש וברם: כד' י
 להסיר מעל אומתו חרפה ובוו באמור להם שהם שמואי היהודים השא' ולכן עשה
 מה שעשה לפי האצטגנימות שראה על פי גודלו שמו' היהודים ראויה ליפול
 לפניו בשלטה עשר לחדש אדר ובאמור לעיל ועכ' כשהיה מכי' לענין מרדכי
 בפרט היה רואה על פי האצטגנימות שיש לו עליה גדולה עליו וגם על כל מלכות
 אחשורוש וחשב בלבו אולי ואפשר הוא שההודאה הכללית תנח את ההודאה

והפרטות ואח' בדעתו שכמה טענה יהיה מרדכי נקפה בכלל אומתו בלא משפט
 והוראתו וגם כי כבד הכתבים פרחו באויר והדת ניתנה בשוץן לאכד את כל
 היהודים ומרדכי בכללם עכו כל עוד שהיה רואה אותו שלא יכרע ולא ישתחוה
 אליו היה חשם בלבו ויראה ורעד יבואו בו ולכן עתה בצאתו בשלום ובשמחה
 וטוב לכבד מפני לפנים וכל רואיו חרדים ונוהים ותמהים ורואי כורעי ומשתחוים
 ואולם מרדכי גם בשעה ההיא לא שת לבו גם לזאת ולא קם ולא זעממו ומה גם
 עתה לדברי המדרש האומר שהראהו שטר מכירה שיש לו עליו וכו' או אמר הוא
 הדבר אשר אמי רואה כי מרדכי עלה יעלה עלי ולכן מת לבו בקרכו לדבר הזה
 לאכן יוכפי חמתו שעלתה לו רצה לפגוע בדרך שלפי רוממותו כתאסף וכא אל
 ביתו ושלח והביא את אהיביו וגם את זרש אשתו למה שהיתה אזלו מכרעת כנגד
 כלם לפי חכמתה שזוה באמר זאת זרש אשתו לרכווי ולטפוי ולומר שהיא לעזמה
 שקולה כנגד כלם וכדאיתא במדרש שק' בעלי ענה היו לו כמין ימות החמה
 ובכלן לא היה יודע ענה בורש אשתו והכוונה לרשע הזה לעשות היועצים כמין
 ימות החמה למה שהיו כל הנהגותיו על פי מערכות השמים לכן לקח לו יועץ
 וחכם חרשים לכל יום ויום להראות לו משפט ההוראה איש יומו והמרשעת היתה
 ידיעתה כוללת יותר מכלם ולזה התחילה היא לדבר קודם כלם ולענין הקריא'
 הקדים לקרוא אותם שהיו מבחזין ואחר כך קרא לזרש אשתו שהיתה אתו בבית
 וקרא לכלם יחד להתייעץ מהם לאשר נראה לו לפי סכלו שאותו דבר הוא צריך
 לתת לב אליו ולקחת בו ענה מפי חכמים החווים בככבים וכולי האי ואולי
 ואמר ויפסה המן להם את כבוד עשרו וגו' הכוונה לו לומר להם מה שכבר ידעו
 ממנו לומר ראובא אחי ועמי שאין עיני מרדכי עמי כפי דרך העול וכפי השערת
 השכל כי הנה עיניכם הרואות את כל כבודי ויקר תפארתי כמה שכללתי כל
 הטובות והגדולות ונוראי העלילות אשר כפי הראוי באחת מהנה לכד יגיע לי
 כבוד מכל אנשי העולם גדולים וקטנים עשירי ודלים וכש' בהצטרף לי ביחד כלל
 הטובות האלה אשר המה ראשי אבות לכל הטובות הזמניות והם העושר המופלג
 ורובו הכנים והשררה הכבוד כי אם בזאת יתהלל המתהלל להתגשא בהם על
 כל קטן וראש ולכן הפך להם ששלה אלה בני נח בעיני כל אנשי העולם היו לו
 ביתר שאר ובית' טפערב מכל וולתי אח כנגד העושר באמר ויפסד להם כבוד
 עשרו לומר שהכבוד שהשיג היה לומפאת עושרו המופלג כי בו הגיע לאותה
 מעלה והוא היה לו עקר ייחוקו ולכן הקדימו לבניו וכנגד ריבוי הכנים
 באמר ורוב בניו וכדאיתא במדר' שהיו לו בנים כמין ורב וכנגד השררה והכבוד
 הנמשך ממנה אמר ואת אשר נשאו המלך על השרים ועבדי המלך והוקיף להם
 חלוקה אחת שרא' לו שהיא שקולה ומכרעת את כלם והיא שגם המלכה עשתה
 לרכווי יתירה והוד והדר תשה עליו בקוראה אותו אל המשתה היום ההוא וגם
 למחרתו הוא קחוא לה עם המלך והמלך עצמו הוטב בעיניו הקריאה ההיא

שעשתה לו המלכה ולא עברה עליו קנאה והוא אומר אני קרוא לה עם המלך
 ואולי יש לומר שכונתו בהפלגה ואת באומריו חף לא הכיאה וגו' לומר שגראה לו
 מזה שהיא קרובתו ומעמו ולא נטי משפחתו וכו' היתה לו הקריאה היתה חף
 גדולה ומעלה יתירה ולכן עשה חליקה בפני עצמה באומריו ואמר המן חף לא
 הביאה וגו' וגם יש לומר שהחף הנזכר עליו הוא מקריאת המלכה אותו בייחוד
 עם המלך ולא קראה לו לית עמו שעשתה בן למה שראתה שאין בכל שרי המלך
 אדם וולתו שהוא קרוב אליו במעלה שא"כ היתה קראתו ומומנתו עמו לא השתה
 ההוא וגם יש לומר שהחף הנזכר עליו הוא כחשבו שאף המלכה עצמה בראותה
 גדולת תפארת יקר עשתה לו את כל הכבוד הזה למנוח חנות בעיניו להכניס
 לאהבתה בלבו על שהוא בעיניה כמלך עצמו וכדאמרן לעיל ובמדרש אמרו
 זל ארבעה פתחו באף ונפלו באף הנחש וכו' ושר האופים וכו' ודתן ואבירם וכו'
 והמן וכו' ואיכא למדק במדרש זל זה אש הכוונה מהם לפרט מלת חף הנאמרת
 בפתיחת ארבעה טה מלשון חף וחמה שיפול עליו לשון ונפלו באף הלא המשמעו'
 הזה אינו גראה מהפסוקים שכפי המשמע' אינו אלא לשון ריבוי כדרך מלת גם
 ולפי המשמע' הזה לא יבוא על כוון מה שאמרן זל ארבעה פתחו באף ונפלו באף
 שאם הם לא כוונו בדבריה' לאף וחמה מה חרי האף הגדול הזה שנפלו בו ודוחק
 הוא לומר שפוקתם ומכשולם היה כמה שלא נהדרו בלשונם להזכיר לשון חף חף
 על פי שכונתם לאומרם במקום גם כי הנה ראינו אמתחות המקראו מדברי תורה
 ומדברי הנביאים שכלם מלשון חף האמור במקום גם ולמה לא נאחזו
 ברשת חף זו אלא ארבעה אלה ועו' יקשה זה למה ששר האופים והמן בלשונ' היו
 מדברים וכדאי שלא הזכירו חף ממש אלא מלה שמשמעותה בלשונם בלשון חף
 הנאמר במקום גם ואם לא בא בלשונם חף למה נפלו באף ולכן יש לומר שהמאמר
 הזה כוונתו בפירוש מלת חף הנאמרת בפי ארבעה אלה שהוא מלשון חף וחמה
 ויבוא מאמרם זה לשיטת המאמר האמר לעולם אל יפתח אדם פיו לטען וכו' והוא
 מה שכוננו לומר ארבעה פתחו באף שירצה לומר שמצד שפתחו פיהם להזכיר
 לשון חף וחמה נפלו באפם וכחמתם אשר פתחו פיהם בו להזכירו ולהעלותו על
 לשונם והנה בענין פתיחת פי הנחש באומריו חף כי אמר אלהים וכו' מצינו להרבה
 בעל העקרים זל שכתב במדרש פרשת כה' וזל ולפי שיצרו של אדם מתגבר עליו
 בכל יום ויום ומפתה אותו לחטוא וכו' וכדברים הללו וכיוצא בהם מטה את
 האדם מדרך הישרה ומוליכו בדרך רעה כשמראה את עצמו כרונה בתועלת
 האדם ומקנא בעדו וחושה לבכודו כמו שעשה בתחלת היצירה לחוה שאמר לה
 חף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן וכו' ואף במקום הזה לפי דעתי הוא
 מלשון חמה וכעס כלומר העק גדול יש לי על מה שאמר לכם השם ית' שלא תאכלו
 מכל עץ הגן אלא מעטים ידועים שלא צוה אתכם כוה לתועלתכם שהפך הוא
 מועיל לכם יותר וכו' פתה אותה ועובה ארצות ישר וכו' עכ"ל זל ואגב ארתי

הקיר

סוף ספר

הקיר הקושי שלא יעלם מעיני כל הנמצא בדברי הנחש באומרו אף כי אמ' שהים
לא תאכלו מכל עץ הגן שהוא ית' לא אמר אלא מעץ הדעת טוב ורע לא תאכלו
וכמו שמצינו דאינו לרבותינו המפרשים ז"ל שכל אחרי עשה לו דרך להשיב
אל הקושי הזה וכן גם כן רבנו זה תקן הענין באומרו שלא תאכלו מכל עצי הגן
אלא מועטים ידועים וכו' ואולם לפי הכרח עדין הפקוק אינו מיושב על כנו כפי
דרך הרב וכתוב לברכה שלא מצינו בכל מכל כל שבא בפקוקים שיתפרשו על
אותו אופן ועוד לפי הדרך ההיא שפירש הרב ז"לה יקשה עלינו תשובת
חיה לנחש באומרה אליו מפרי עץ הגן תאכל ומפרי העץ אשר בתוך
הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו כן תמותן שלפי הכר' לא חדשה לו
דבר על מה שאמ' לה הוא כי הוא אל' שעל מה שלא הותרו לאכול מכל עצי הגן לא
מועטים ידועי' יש לו אף וחמה והיא השיבה אותו מדבריו עצמם : ועו' יקשה לנו לפי
דרך הרב ז"ל מה הוקיפה בדבריה לומר' ותגעו בו שהגיעה הוזהר מאין דבר שמה
עד השתא ולמה לה להדרש למה שלא שאלה : ואינו בימי חרפי שמעתי בשם
מהר"ר יהודה כלן ז"לה שהכוונה במאמר הנחש לחיה היה על דרך זאת ויהי הג' ש
פי' אף שפתחו בו מלשון חמה ובעק' וזה שאמר לה קנאה גדולה קנאתי לכם ואף
וחמה יש לי להמנע הטוב בכלל מכם והוא שגם שהוא ית' לא מנע אחכם רק
מפרי העץ אשר בתוך הגן וכו' הנה במניעה זאת מנע אתכם שלא תאכלו מכל עץ
הגן בכלל וזה למה שאתם מוכרחים לגדור עצמכם במותר לכם ולעשות משמרת
למשמרתו והנה לפי זה תהיה הכוונה בדבריו שאמר אף כי אמר אלהים לא תאכלו
מכל עץ הגן אינו חוזר אל מאמרו ית' שאמר לאדם אלא על מה שיצא מהכרח
מאמרו למה שהמניעה מלאכול מפרי העץ אשר בתוך הגן היא עצמה המניעה
מלאכול מכל עצי הגן דהא תליא בהא כרי לגדור גדר שאם לא כן קופס לטוב
יד בעץ ההוא שבאה המנוה עלינו ולפי זה תבוא תשובתה על כפון שהשיב אותו
כפי טענתו וכפי הקדמתו והוא שאמרה לו שגם לפי דכריך שאנו צריכים לגדור
גדר ולעשות משמרת לציווי ית' לא יהיה הריחוק והגדר כל כך לאסור עצמו בכל
עצי הגן במאמרו רק הגדר יהיה בזה האופן שהוא יתב' אסור לנו האכילה מעץ
הדעת ואולם הגניעה בו והקריבה לוי היא מותרת לנו ואנו מעתה נוקיף בציווי
ית' ונחשוב באלו הוא צוה לנו שלא נגע ולא נקרב לעץ ההוא דרך כך אמרין כוונת
נבו' : ואולם כל עצי הגן אכול נאכל מהם ואין בזה לא אף ולא חמה וזה מעלה
עשן כנגד דבריו ית' ולפי שהבין ממה שאינם כוהרים בציווי יתבר' אלא מיראת
העונש באומרה כי אמר אלהים וגו' תמותן לזה השיב אותה דבר ואמר לה
לא מות תמותן ופתה אותה עד שעזבה ארחות יוסר והיה מה שהיה להם ששמעו
לקולו והוא גם הוא נפל באפי שפתחו בו ונתקבל באותם קללות נמרצות : וכן
גם כן לפי דרך זאת יש לפרש דברי שר האופים שחללת דברי פיהו הוללת
וסכללת כאומ' אף אינו בחלמו שהוא גם כן מלשון חמה ובעק' וזה שכפי משמעות
הפקוקים

הפקידים יראה ששני שרי פרעה שר המשקים ושר האופים נכבדו שניה ממראה
 עיניהם אשר ראו בחלום חזון לילה אם שר המשקים כמה טראה ששחטה עובדי
 בתוך כוס פרעה ונתן הכוס ההוא מלא מקד ויגר שמריה על כף פרעה שחלום זה
 הוא מורה כי בן מות הוא משפטו ושאתו מלת פרעה כפי מה שהיה הדין נתן
 אם היה עשה זה בהקיץ ואם שר האופים הלך מקבר חלמו ושכרו בכרונא
 קרא בחיל ואומר במראה ולא בחידות כי בן מות הוא כמה טראה העוף אוכל
 מעל הקל מעל ראשו כי מן לא ידע בזה כי הוא רמו כמה שהיה לו ולכן נעו
 שניהם גם חלו ממראה עיניהם ומחזו ראשיהן על משכביהן וכמו שנאמר
 ויחלמו חלום שניהם וגומר ויבא אליהם יוסף וירא והנס זועפים סבב היה להם
 הזעף עד שהברת פניהם ענתה בם ושאל אותם יוסף מדוע פניכם רעים היום
 והם השיבו אותו דבר חלום חלמו וגומר לומר שהחלום אשר ראו הפעם את
 רוחם והכביל אותם והם מבקשים אולי ימצא להם איש חכם להטיב להם את
 חלומם וכו' וכאשר ראה שר האופים כי טוב פתרו לשר המשקים גם כי היה
 החלום מורה על חמות מות וכדאמרן לזה בא גם הוא אחר חבירו ואמר ליוסף
 בקלף רוחו חף אני בחלומי שירל תנה לבך לי גב להיטיב לי את חלומי שאף
 וחמה אני ראיתי בו כמה שראיתי והנה שלשה קלי חורי על ראשי וגומר ולזה
 באשר פיו הכשילו לפתוח באף וחמה ככל באפו ובחמתו כפי אשר כוול ואשר
 חטא על כפשו' וכן גב דתן ואכידים יתפרשו דבריהם בזה האופן עצמו שהאף
 שפתחו בו הוא מלשון חף וחמה וזה שמה שאמרו למרעה המעט כי העליתנו
 וגומ' הכוונה לומר שאין למרעה עליהם שים חיוב לקבל מרותו ואדרגתו דאדרבא
 אפוכי מטרתא איכא שיש להם כנגדו כעם גדול וחמה עזה ממה שעשה להם כי
 לא די שלא הטיב אותם אלא שהרע להם ואינה אותם אונאה גדולה וזה כמה
 שהעלה אותם מארץ מצרים שהיא ארץ זבת חלב ודבש וכפי הראוי הוא שהיה
 לו להשכיחם בעלייתם כמה שיביא אותם לארץ שהיא ביותר טוביית מאותה
 ארץ שהיו בה שאם לא כן לריק היתה עלייתם והוא לא כן עשה להם שלא הביא
 אותם אפילו לארץ אחרת שהיא טובה לכד כארץ אשר העלה אותם ממנה גם
 שהיה להם גם בזה תרעומת עליו כמה שלא השכיחו כלום ומה גם עתה שלא
 עשה להם לא זה ולא אותו שנטארו קרחים מכאן ומכאן שאין לך מעלה עשן
 באפם יותר מזה והוא אמרם אליו המעט כי העליתנו וגומר כלומר מה היא
 טובכתך עלינו עד שאתה מבקש ממנו שררה ואדרגת כאמרם כי תשתרר עלינו
 גם השתרר וכי נקל הוא בעיניך מעשיך אלהי עיניו שהיית כמהתל בנו כמה
 שהעליתנו מארץ מצרים שהיא ארץ זבת חלב ודבש וכמו שנאמר כן ה' כארץ
 מצרי ולא היה תכלית היציאה הואתלא להמיתנו במדבר והנה לא ראינו מן
 שום תכלית אחר כי לא ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו וכש' שלא הביאותנו לארץ
 אחר הטובה ממל שזה הוא מה שהיה ראוי לך לעשו כפי החיו האמתית ובו יש לט

מגלת ספר

אף וחמה על מעשיך לה עצמו ולכן יען וביען שהעיון פיניהם ברבם כמה שפתחו
פיהם כנגדו ואמרו לו שים להם אף וחמה כנגדו כפלו באכס ובחמתם והיו לבער
ולכלה מן העולם וגם יל' שהאף שפתחו בו יתפרט על זה האופן והוא שאמר
לו המעט כי וגו' וכמו שפירשנו ולא די זה אלא אתה כמה תל' כמו והתול הזה
אף גדול וחמה עזה הוא מעלה לו וזה כמה שלא לארץ וכתחלה ודכש הכחותנו
כאשר נדרת לנו והאתה עושה עצמך כאלו נתת לנו כבר נחלת שדה וכרם שכל
יום ויום אתה מקרא אותנו דיני תרומות ומעשרות והלכות הארץ כלן היא כידימי
כבר ואין לך אף ומעלה עשן יותר מזה ההתול והוא אומרם העיני האנשים ההם
תנקר וגו' שירצה לומר האם אתה חושב אותנו טפשים עד שאתה מקמא עינינו
ומכסה עלינו את השמש בכברה כאלו אין לנו מבימים במעשיך לה ובוזה תהיה
מלת ותתן לנו כפי פשוטה ולא נצטרך לתקנה כמו שתקמה המפרשים וזה הפי'
שמעתינו בשם חכם גדול מחכמי פ"אס איני זוכר שמו ברוך הוא וברוך טעמו
כן גם כן המן זה הרע המוכן ממנו שהאף שפתחו בו פיו הוא מלשון אף וחמה
וזה שהכוונה לו באותו קדר שקדר לפני אלהיו ויעניו מענין גדולותיו ומראותיו
לומר להם הכיעור וראו שאין מעשה האיש הזה עמי כדרך שיכול אותו השכל
וכדאמ' לעיל והיסיף ואמר להם אף וחמה רבה יש לי עלינו כיותר ממה שהזכרתי
לפיכך וזה כמה שלא הביאה המלכה וכו' כי אם אותי וגם למחר אני קרוא לה
עם המלך ועם כו' מרדכי הוא משא ראש כנגדי והוא נוסב בשער המלך לשכנים
בעיניו ולנתיבים בדרי אין לך מעלה עשן באף יותר מזה והוא אומ' אף לא הביאה
וגו' וכל זה אינינו שנה לי וגו' והוא מוכן לפי הכוונה שירצה לומר אף וחמה יש לי
כי לא הביאה אקתר וגו' ועם כו' מרדכי היהודי וגו' ולכן יען שפתח פיו לדבר
בלשון אף וחמה נפל באפנו ובחמתו ועל כרחין יש לומר שהגם שטר האופים
והמן זה הרע היו מדברים בלשונם מזרית ומדיית בודאי הוא שהיו דבריהם
בלשונם בענין המוכן ממנו בלשוננו הקדוש אף וחמה וכפי הדרך הנאמר בפסוק
ואולם הנחש בודאי שהיו דבריו ממש כמואמר הכתוב בלשוננו הקדוש וכדאיתא
בבראשית רבה שהעולם בלשון הקודש נכרא וכתחלה בו היו משתמשים עד
שבבל אלהים לשון דור בונה המגדל וכמו שזכר בפרקי ר' אליעזר ומה שאמרו ז"ל
ארבעה פתחו באף רוצה לומר פתחו פיהם ופנו בלשונם לדבר בלשון אף דלאו
פתיחת דברים קאמרי שהרי יש מהם שלא הזכיר האף אלא בקוף דבריו זה
נראה לעינינו דעתי ליישב דבריהם ז"ל כפי שטחיותם בלי רעוא וסוב' וגם כן יש
לי דרך אחרת כמואמרם זה כפי השטחיות המוכן מהפקוקים ויהיה מאמרם זה
הילך על פי מאמרם ז"ל שאמרו במקום אחר שכל מי שיהיה לו איוה יתרון באופן
מה ויתגאה בעצמו באותו יתרון הוא כופל באותו יתרון עצמו שנתגאה בו והביאו
ראיה לזה משאל ועשאל ואכשלים וכו' ויהיה פי' האף המוכ' בפתיחת פה ארבעה
אלה כפשוטו והוא מלשון ריבוי כדרך כל האפין המכרים בכענין זה שהם כמו

גמי כי הנחש יתרונו ומעלתו על כל חית השדה היתה בערמתו ורבות לטמות
 וחלקקות אמריו וכו' בא אל חוה בוטרוניא וכיתרון לטונו פתח פה איה ואמר
 אף כי אמר אלהים רוצה לומר גם שאמר לכם מה שאמר והוא לכלתי אכול
 מעץ הדעת טוב ורע ומכל עץ הגן בכלל אכול תאכלו עכו' הראוי לכם הוא לשלא
 תאכלו מכל עץ הגן כדי לגדור גדר לבלתי עבור על מצותו יתברך ולפי זה יהיה
 הפקוק נחלק לטני חלוקות קודם ומשך שאף כי אמר אלהים הוא קודם ולא
 תאכלו מכל עץ הגן הוא גורת המאמר ומה טוב ומה נעים לפי פירושינו זה הטע'
 בזקף קטון הבא על מלת אלהים שהוא מורה על החלוק כפי מה שאמר ומה
 השיכתהו שדי להם שיעשו גדר מהכגישה בעץ הדעת עצמו וכדאמרן בדרך הא'
 וזהו לקה הנחש ביתרונו עצמו שהוא מענה לטונו שבו פתח בוטרוניא ואמר אף
 כי אמר אלהים וכאמור ישיטל ממנו אותו ריבוי שהיה לו ונאלם דומיה וזה כמה
 שסם ית' לחמו עפר ועל דרך מה שאמרו ז"ל על חיוב שהיה מתפאר בעצמו ואומר
 ומה אכתובן על בתולה אמרו ז"ל עפרא בפומיה דאיוב אברהם וכו' כלומר יאלם
 איוב וכו' ובז' גם כן שר האופים ראה בעצמו יתרון מעלה על חברו שר
 המשקים כמה שהיה מיכויו על פת כב המלך וחברו על ין משתיו וזהו כאשר
 שמע מקפה החלום של שר המשקים ושברו מפי יוסף בא הוא בגאה וגאון ואמר
 אף אזני בחלומי רוצה לומר אתה האיש החכם דמפטר חלמין ומחוי אחידין
 עליך להתכוון לרכיני ולמעלתי ולפרש לי חלומי כפי דרכי ביתר מעלה על חברי
 כפי מה שאני ראוי לפי מעלתי ולכן באותה מעלה ימירה שראה בעצמו היתה
 נפילתו כי כפי גדולת שדרתו יגא דינו ונגמר למיתה למה שסגנתו עליה וזון
 ובז' גם כן דתן ואכירם וקרח ועדתו כחשבו שאין אדונים להם לרוב ייחוסם
 ומעלתם עד שלזה אמרו למרעה' המעט כי העליתנו וגו' אף לא לארץ וגו'
 רוצה לומר לגבי מעלתנו היתירה היה לך לעשות לנו קולמות להעלותנו לשמי מרו'
 ואתה אפילו לארץ וכת חלב ודבש כארץ אשר העליתנו ממנה לא הביאתנו כי
 תשתרר עלינו גם השתרר מזה נראה שאיך מכיר ומביט במעלתנו כמה שאתה
 כמה תל בנו ולכן כנגד מה שחשכו שהם ראויים לעלות מעלה דמה ונסגב היתה
 ירדתם לשאול תחתית באופן שהגבתם היתה השפלתם ובז' גר' המן זה הרע
 שראה לעצמו יתר שאת כמה שקראתו אקתר המלכה אל המשתה עם המלך זה
 פעמו' ופתח פיו מן קבל די רוח יתירא אשתכחת ביה ברוב יתירא שעשתה לו
 המלכ' ואמ' אף לא הביאה וכו' עכ' ככל באותו יתרון עצמו למה שהמלכ' עצמו היתה
 לו למשחית ולא חבן נגף ולמכשול זה נראה לך ליישב דבריהם ז"ל ואם באנו
 לכלל האריכות אין חשש בזה אם אפשר שהועלנו מעט בהכנת דבריהם ז"ל
 ואמר וכל זה איננו שיה לי ר' לגם כי אני רואה בעצמי שאני בגדר ההצלחה ומולי
 הוא יושב ממולי למעלה ראש מכל המולות עכו' כל זה איננו שיה לי שהכל הוא
 בעיני חוור לאין ותוהו בעת אשר אני רואה את מרדכי היהודי שהוא המנגד

כנגדי שהגם כי הוא רואה בעיניו את כל כבודי והוא יושב בשער המלך ואין לו
מחוק ומפלט מלראות אותי בכל יום ויום ועכ"ל אינו מתפעל ממני בשום התפעלות
הדברה הזה הוא מקשקש בתוכי בפעמון למה שאמרתי בדעתי החף אין זה בי
חס שמולו בשמי ממעל הוא עתיד להעלו עלי למעלה ראש ואולי הנה ימים באים
במעט מהזמן היה יהיה לו כן וגם כי הזכיר לפניהם כל הדברים האלה הנה
הוא מרוב כושתו וכלמתו לא אמר להם שהוא חושש אליו שאינו כורע ומשתחוה
לו שהכונה ממנו בזה להורות שאינו חושש אליו אלא מפחדו ממנו ועד מה שז'
שלמלא זה מה לזולתהשתחוויתו כי לאפק ותוהו הוא נחשב אליו שאין ראוי לאיש
גדול המעלה כמותו להט לאחד העבדים הרקים ולראות חס הוא ככע אליו
חס לאוי' וזכר דריו אלה שדבר אותם כפי מענה לשונו הנאמר בלשון מדייבאו
האנשים השלמים כשכתבו תרגום לשונו בלשונם הקדוש קימו בדבריו אלה
שמוית' בקופי תיבות וכל זה איננו סוף ל' שהוא שם יוד' ה' יו' ה' בדרך ההפך
שזה מורה עלמות הדין הקשה העושה בארץ חדשה שעמד כנגדו כמדע לודעי
דעת וממיני מדע הבאים בשער' אורה ושער' דק' והנה עינינו הכואות
דמיון וכותבי המגלה ע"ה בחכמ' אל' אשר בלבכם ובדחיות' אשר דברה בהם
שבעת ששלה אקתר מאחשורוש לאמר' בוא המלך והמ' ה' יו' סימנו לנו שמוית'
בראשי תיבות שהוא מורה על הרחמים הגמורים שנתגלגלו ממנו ות' אל האומה
הנקודת קדושה בעת ההיא כי לולא רחמיוית' ורוב חקדיוית' היתה אקתר הולכת
לאכבוד ולמות עלפי אותם דברים הקשים לפי וכבוד המלכות וכ"ש שאזו ממה
עם עברה עלדת המלכות כי שנים רעות עשתה וכדאמרן לעילועתה בדברי
האיש הלזה אשר מחזה מולי יחזה' ומשמן כשרו ירזה ממחתת אל'ים הבאה
בקרכו קימו שמוית' בדרך שהוא מורה על מדת דינוית' שעמדה לו לבטלכתו
ולחמיר רוחו ככח הרוכב שמים וכגאותו שחקים המתגאה על כל גאה ורס'
וגם הר' זכרי' קרוק אל הוקיף בזה לקח טוב עמוד עלייבי הוא פלא וקחמו וכואה'
ובגמרא' אל' וכל זה אינו סוף לי מלמד שכל גנויו של אותו רשע היו חקיקין לו
על לבו ובשעה שראה את מרדכי יושב בשער המלך אמר כל זה אינו סוף הוה ע"י
ל' שדרסו כן מלת אינו שהיא מלה נאמרת על דבר פרטו כדמו אליו הדיבור
ובייחוד כמו שנאמר הילד אינו שמעון אינו וכיוצא בזה רבים במקרא ובכאן
כפי מה שקדר המן זה הרע מהדברים העצומים שהיו לו היה לו לומר' באחריתם
וכל ל' אינם שוים לי וכן הגם חס הית' אמירתו כל זה אינו סוף לי לא היה הדבר
קשה שכן הוא דרך המקרא לומר לשון יחיד כולל עינים רבים שקדם זכרם
במאמרם ההוא ואולם באומרו וכל זה אינו כו' שהוא נאמר על יחיד מיוחד
כפרש במאמר ההוא שאין מלת אינו סוף עם מלת אינו לנעין הייחוד והפרטות
על כן באה דרשתם אל לומר שזה מורה שהרשע הזה למה שראה שכל מעלתו
וארדתו לא היו לו אלא מפאת עושרו המופלג לזה חקק כל גנויו על לבו לומר

שכאזרותיו

שבאוצרותיו וממונו השיג כשכבר ושיג לעתיד כל מאווי לבו וכעת הזאת בהצר
 לו ממרדכי ובחמור הניח ידו על לבו ואמר וכל זה איננו שוה לי כלל זה שחשכתי
 דרכי שכוונתן מעלתי עד עולם סלה איננו שוה לי והדקדוקים האלה נרמזו
 בקדוה כותבי המגלה ע"ה שתרמזו לשון המן כפיאותו איפן שכתבוהו שבדראי
 המן זה הרעה היו דבריו כפי לשונו בדרך מיוחד מהמיוחד בדרך הנאמר כלשונו
 הקדוש וכל זה איננו שוה לי וגומר ודבר זה הוא מוכרח עלינו לאמרנו ולהקדימו
 בכל הכימולי דאומת העולם הבאי בשערי תורתנו הקדושה וכמציא לרזל שעושים
 דקדוקים ורמזים באותם לשונות בהכרח עלינו לומר שהדקדוקים ההמה באו
 מהם ולמה שאנו מניחין בהקדמתנו שתרמזו לשוננו הקדוש לאותם לשונות
 נאמר בדקדוק ממש כפי מה שנאמר באותו לשון של האומות וכדאמרן לעיל
 במאמר ד' פתחו באף וכוה ניחא לן כדרשות רז"ל הבאי על ענין זה בכל מקומות
 מושבותיהם וכדאמרן התם בשמות דבה ויקרא שמו צפנת פענח צופה פודה
 נביא וכו' על כרחין אנו צריכים לומר שפרעה לפי מה שראה ממנו קראוהו כלשון
 מזרי בשם שהיא מורה על כללות החכמה והנבואה והשלימות בכללם וכאם
 התורה ותרגמה השם ההוא שקרא לו פרעה בשם צפנת פענח שהוא מורה על
 כללות השלימות בכללם כמו שהיה מורה השם ההוא שקראוהו פרעה כלשונו
 המזרית זכור תזכור הדברים האלה תמיד לשלא יקשה עליך מאמרי רז"ל
 ובשמוע אהיכו ויועניו וודם אשתו את תלמות המן ממרדכי כפימה שמו'
 זתוגת לבו ופחדו המוטל עלינו ממנו התחילה אשתו לדבר אליו בהסקמת אחות
 מרעהו וואמרה לו אחר שאתה חושש לא המכע שאתה חווה מעמיני מרדכי שמא
 ישלח לשמים שיאיו וירום ככב מערכתו גם עליך אתה המתנשא לכל לראש והנה
 לפי הנראה מדבריק אליה כודאי שכן הוא כודאי בשמי' ממעל שזולו הוא מורה
 עליו שיעלה עליוה בוראה ונפלאה ולכן נעשה לו תיקון ודרך לשתיה הוראת
 העלייה ההיא לרעתו ולא לטובתו ולא נכוא עליו בהסך מזלו וזה יהיה במה
 טעשה לו עץ גבוה חמשים אמה שהוא תכלית גובה העיר בכללה וגם ביותר
 ממנו ויהיה נתון עליין על כל גווי הארץ תלוי ועומד על העץ ההוא טובה תתקיים
 הוראתו שהיא מורה עליו שתהיה לו מעלה עליונה למה שהוראה המול איננה
 מזרחת לזר אחד והנה דברי המהשעת בזה הם צודקים שזאת היא הקדמה
 מונחת גם לרזל כדאיתא התם האי דמתיליד כמול מאדאיש וכו' וכן דרשו רז"ל
 עלפקוק ראו כי רעה נגד פניכם שאול ראה פרעה שהכב ששמו רעה שהוא
 מורה על הדם הוא הולך לקראתם כמדבר ושלוח התפלל מרעה ואמו למה יאמר
 מזרים ברעה הוציאם וגומר ואול שהוא ית' תיקן הוראת אותו דם בדם מילה
 וכמו שביארנו זה כדרוש הג' ולרעתי יל שיתכן שזהו פירוש מאמרי יחזקאל
 ע"ה באמרנו ואעבוד עליך ואראך מתבוקסת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגומר
 שהכוונה לומר באשר ראיתך מתבוקסת בדמיך דהיינו ככב רעה השולט עליך
 שהוא

שהוא מורה על הדם והיה הדם ההוא כבר נספך עליך עד שהיית מתבוססת
 באותו דם תקנתי אני ההוראה ההיא בהוראתה עצמה שהפכתי את הדם לדם
 מילה * ומצא שחיית ורבית בדם ההוא והוא אומרו ואומר לך בדמויך חיי
 ואומר לך בדמויך חיי * וכפי הדרך הואת אמרה ורש לבעלה להספך הוראת
 מרדכי מטובתו לרעתו כפי הורא' המול עצמו והוא מה שאמרה לו יעשו עץ גבוה
 חמשים אמה וגומר ר"ל שהוא יגזור אומר על עכריו אלה והם יקימו לו את דבריו
 לעשות את העץ * ומה שאמרה לו וכבקר אמור למלך וגומר לומר בעת אשר
 יהיה המלך כאיש אשר יעור משנתו נים ולא נים תיר ולא תי' שלא ידקדק בדבר
 כ"ג וכן שאותה שעה כל אדם לא יהיה סם לעכב בדבר שאו כודאי כדתי' שפתי'
 שתדבר עם המלך ללקיחת הרשות לבד די * ואע"פ שהמלך לא ישיב אותך
 דבר אם לטוב אם למוטב הנה עבדיך אלה יהיו מוכנים ומוזמנים והם יתלו את
 מרדכי עליו ואגב שיטפא וריהטא תתקיים גזירתנו והיה זה שלום לנו ובתינו
 שלום מפחד עליית מרדכי עלינו * וגם יל' שהכוונה במאמרה זה לומר שכאשר
 יהיה העץ מוקמוזמן אז כשתאמר למלך בבקר שכבר עשית לו העץ לתלותו
 עליו הנה המלך בשומעו שכבר העץ הוא מוזמן יקדים למאמרוך לשלא תהיה
 יגיעתך לריק ולבהלה ואז עבדי המלך העומדים שמה ימהרו לתלות את מרדכי
 על העץ ההוא והיה זה שלום וכו' וכוא עם המלך שמח ר"ל שלא תשים עוד אל
 לבך עמיני מרדכי אשר מנרו יש לך תוגה ואניה עד שכראותך אותו תכוא
 אהבה בקרבך ותערב לך כל שמחה כמו שאמרת וכל זה איננו טוב לי * ואחר
 זה ראיתי בדברי האחרונים זל שפירשו שמה שאמרה לו וכוא עם המלך אל
 המשטה שמח לומר שמגד גבהות העץ למעלה למעלה יהיה תלוי לעיני השמש
 לנגד עיניו במקום מושב משתיהם ויהיה רואה עם שתיית ייבו ולכוש ושמח
 ונכון הוא וכן מצאתי במדרש הביאזו הילקוט ז"ל ואח"כ אתה נכבד עם המלך
 ורואה אייבך גלוב כנגדך וכו' * וגם יל' שהכוונה למרשעת באומרה וכוא עם
 המלך שמח ר"ל שיתלו את מרדכי ולא יהיה הוא לבו נוקפו במה שיקו' שמא המלך
 יקפיד אח"כ על המעשה ההוא למה שהמשתה כבר הוא מוזמן ומוכן לפניהם
 ובקרב הטכס אחס יושבי במשתה עדי ערב שמחים וטובי לב וחוגגים במשתה
 ההוא ואז שלום שלום אין דבר חי המן הרשע ואז בעבור יומו אחד שמו שלא
 יזכר ולא יפקד עוד ואין דורש את דמו * וכראות המן הרשע וזאת הענה היעונה
 בדרך האמור שיש בה תיקון להוראה מהמול בשמים מומעל וגם לתיקון עמון
 המלך בארץ מתחת הטוב הדבר ההוא בעיניו למה שהוא תיקון מכלל גד ולזה
 השתדל הוא בעצמו עם עכריו ויעש העץ וכ"כ היה הוא בעצמו משתדל' עד
 שנקרא עליו שהוא לכד עושהו שהטאה אשר בלבבו קלקלה שורתו לעשות העץ
 הוא בעצמו כמעשה פרעה באקירת מרכבתו וכמעשה בלעם בחכישת אתו *
 ואמר ויעש העץ ולא באמר ויעש כן לומר שהוטבה בעיניו הענה היעונה בעיני

ה עץ בייחוד ובפרט וכפי מה שפירשנו ונס לפי דרך המדרש שאזל שאמרה לו
 אשתו מאחר שהיא יהודי קשה עלינו מיתתו אם לא נכוא עליו בעקפי חכמתנו
 לראו ולכבוד לו מיתה יפה שתועיל בו אשר לא היתה כמוה לאנשי אומתו ממותו
 משונות ר' שלח יבוא בה עד עתה טאם נשליכהו לכבשן האש הריו וכו' עד אלל
 צלוב יתיה על צליבא וכו' הנה לפיו יבוא על ככון מאמר הכתוב באומרו ויעש
 העץ ובאמור לפי דרכנו וכוה הותרו ההפקות אשר עוררנו עליהם
 עליהם ונתייטבו הפקוקים כפי הנאות ובמדרש אמ' זל ויעש העץ מאיזה
 חילן בעשה אותו עץ אמרו חכמים בסעה שכל ללקחו מעני השדה אמר
 הקב"ה לכל עני השדה מומעה בראשית מי בכס יתן עמו ויתלה רעוזה עליו
 תאנה עמד וכו' עד באותה שעה עמד הקוץ ואמר לפני הקב"ה רכשע אני שאין לי
 צמה לתלות ואני קוץ וכו' אמר הקב"ה הואיל וכו' ואיבא למידק בדבריהם אלה
 אשר למה לא קבל הקב"ה מכל אותם שרי צבאות הנמונים למעלה במינוי ושדרה
 על עני ה' וארזי לבנון שהיו מלמדים קמיגוריא על ישראל כמו שקדר בעל המדרש
 המאמר שהשיב שרו של כל עץ ועץ לפני הקב"ה שהזכיר זכותן של ישראל שיש
 להם באותו עץ אם כפריו ממש אם כדוגמתו ולא רצה ה"ה להזדמן לפני המן
 אלא הקוץ שאין לו על מה לתלות ולרעתי החלושה יש לומר שהטעם בזה הוא
 לומר שהפירענות שהאל ית' מביא על האומות כשביל הרעתן אל האומה הנקר
 קדושה ואימ ית' מביט בזה אל זכותן של ישראל שאם כן קרוב הדבר שלא יביא
 עליהן פירענות שכפי רוב הזמנים ישראל הם חייבים למקום כה שאם שהוא ית'
 רואה אל רשעת הרשעים המכביעים אותם ית' שכל כוונתם בהרעתן אל ישראל
 היא למרות עיני כבודו ית' שאם היה דבר תלוי בזכותן של ישראל רחוק הוא
 שתבוא לאומות רעה ממנו ית' וכמאמר דוד המלך ע"ה לא לנו ה' לא לנו כי לשמך
 יתן כבוד וגו' וכן גם כן זאת היא כוונת התורה הקדושה באומרה שתאמר בלכרך
 בהרוף וגו' בצדקתי וגו' כי לא בצדקתך וגו' כי ברשעת הגוים וגו' וכן אמ' זל כמד
 שחר טוב אמר להם הקב"ה לישראל לא עשיתי לא בשביל אברהם ולא בשביל
 יצחק ולא בשביל יעקב אלא בשביל מה עשיתי בשביל שמי הגדול וכן הוא אומר
 למעני למעני אני עושה בשעיתם במצרים גאלתי אתכם פעבור שנאמר ויושיעם
 למען שמו אף באדום כן שנאמר למעני למעני אני עושה והבונה לומר שעקר
 הפירענות ממנו יתבר' אל האומות לא יכאח זכות קובלי הרעה ההיא שתבא
 מהם אלא מפני רשעת עושי הרעה שכל כוונתם אינה אלא לחלל את שם יקר
 עוזו ולמרות את עין כבודו ולכן כל אותם עני לבנון כשהזכירן הזכיות שיש לישראל
 בענייניהם לא הביט האל ית' לטענותיהם למה שראה הוא ית' שהאומה הקדושה
 שינתה את חפקירה באותם עניינים בכללם וכמעט שעברו הדמויים והזכיות
 ההמה שיש להם בכל עני ה' אכן לא היתה התשועה אלא לרשעת הרשעים
 ולמען שמו הגדול ובמאמר הכתוב בי לא יטוש ה' עמו וכו' וזה לא רצה ית' שהיה

העץ ההוא אלף מהקץ לומ' שהוא יתקנה לשמו הגדול המחוּלל לפני האיש הרע
 הכליעל הזה אשר היה דומה כקוף מונד וכפי מאמר שרו של הקוף עלמו דבשע
 אפי שאין לי על מה לתלות אתן את עצמי ויתלה עמא זה עלי שאני נקרא שמי קוף
 והוא קוף מכאוב ונאה שיתלה קיץ על קיץ והנה ראינו כזה כפלאות תמים דעים
 יתבר' שהיתה הענה מהם שהיה גבוה חמשים אמה כמה שהעץ ההוא הוכן לו
 ולכינו ולכן מההכרח הוא שיהיה העץ ההוא גבוה חמשים אמה וכמו שיתבאר
 בעה' הנה ביארנו בפקוקי הכפר הזה שכל דיבור ודיבור הוא מורה על נק
 עזום ונפלא ממנו יתבאר כפי מה שיראה מייטורי הפסוקים ומשינוי מלותיהם
 ומרמזותיהם ועקינותיהם וכפי מדרשי ד"ל הנדרשים עליהם :

כלילה

ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות
 דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך וימצא כתוב
 אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר
 בקשו לשלח יד במלך אחשורוש : ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולת
 למרדכי על זה ויאמרו נערי המלך משרתיו לא נעשה עמו דבר ויאמר
 המלך מי בחצר והמן : בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות
 את מרדכי על הפץ אשר הכין לו : ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן
 עמד בחצר ויאמר המלך יבוא : ויבוא המן ויאמר לו המלך מה לעשות
 בא ש אשר המלך הפץ ביקרו ויאמר המן כלבו למי יחפוץ המלך לעשות
 יקר יותר ממני : ויאמר המן אל המלך איש אשר המלך הפץ ביקרו
 יביאו לבוש מלכות אשר לבשו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר
 נתן כתר מלכות בראשו : ונתון הלבוש והסוס על יד איש משרי המלך
 הפרתמים והלבישו את האיש אשר המלך הפץ ביקרו והרכיבוהו על הסוס
 ברחוב העיר וקראו לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך הפץ ביקרו
 ויאמר המלך להמן בהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן
 למרדכי ה יהודי היושב בשער המלך אל תפל דבר מכל אשר דברת
 ויקח המן את הלבוש את הסוס וילבש את מרדכי וירכיבוהו ברחוב העיר
 ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך הפץ ביקרו : וישב מרדכי אל
 שער המלך והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש : ויספר המן לזרש אשתו
 ולכל אוהביו את כל אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו וזרש אשתו אם מזרע
 ח' יהודים מרדכי אשר החלות לנפול לפני לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו
 עודם מדברי עמו וסריסי המלך הגיעו ויכהילו להביא את המן אל המשת'
 אשר עשתה אסתר : ויבא המלך והמן לשתות עם אסתר המלכה
 ויאמר המלך לאסתר גם כיום השני כמשתה היין מה שאלתך אסתר
 המלכה ותנתן לד' ומה בקשתך עד הצי המלכות ותעש : ותען אסתר
 המלכה ותאמר אם מצאתי חן בעיניך ואם על המלך טוב תנתן לי נפשי
 בשאלתי ועמי בבקשתי : כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאכל
 ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי בי אין הצר שנה כנזק המלך :
 ויאמר

ויאמר המלך אהשורוש ויאמר לאסתר המלכה מי הוא זה ואי זה הוא אשר
 מלאו לבו לעשות כן: ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה והמן
 נבעת מלפני המלך והמלכה: והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גת
 הכית והמן עמד לבקש על נפשו באסתר המלכה כי ראה כי כלתה אל
 הרעה מאת המלך: והמלך שב מגנת הכית אל בית משתה היין והמן
 נפל על המטה אשר אסתר עליה ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה
 עמי בכית הדבר יצא מפי המלך ופני המן חפו: ו אמר הרבונת אחד מן
 הסריסים לפני המלך גם הנה העיץ אשר עשה המן למרדכי אשר דבר טוב
 על המלך עמד בכית המן גבה חמשים אמה ויאמר המלך תלוהו עליו:
 ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחמת המלך שככה:

ברילה

ההוא וגומר עד וחמת המלך שככה: הנה גם כי ידענו שכל
 אלה הדברים הם בהשגחה ממוניית ולא דבר א' מהם רק
 הוא וכמו שאזל במדרש ובגמרא שדרידת שנת המלך מעיניו היתה בהשגחתו
 ית' עכ"ז יש עלינו לבקש סכה לפי טבע הענין ולפי דרך העולם אשר למה נדדה
 שנתו ברילה ההוא מכל הלילות שכל הלילות שכב לבו בקרבו: והלילה הזה
 לא נתן שנת לעיניו וכו' דאדרבה איפכא מהתברא שהטבע נתן ומחייב שהלילה
 ההוא יהי חשך ותדרמ' גדולה כפלת עליו למה שהיה כל היום חוגג ואוכל ושותה
 במשתה היין עם אשתו חש קתו ולכן לפי הטבע היה מוכרח שתערכ עליו שנתו
 וירדם בתנומתו: וז' שהיה לו זה לפי שהוא ראה בעיניו אסתר דבר מתמיה
 ומכהיל למה שהוא דבר הפכיי ומעשה לקתור וזה שביארתה אליו כלי קריאתו
 אשר לא כדת מורה שדבר גדול יש איה לדבר אל המלך במרץ שכל כך היא דבר
 נחזק עד שהורכה לשים נפשה בכפה לבוא אליו בלא קריאתו לרוב החפזון שיש
 לדבר ההוא שכחה עליו וגם כי הוא חדר לקראתה ואמר מה לך וכו' עכ"ז היא
 האריכה זמן שאלתה עד בוא המלך אל המשתה אשר עשתה לו עם המן ומתוך
 חרדתו לבו אמר מהרו את המן לעשות את דבר אכתו ובכוח אל משתה היין לא
 המתין לה עד אשר היא מעצמה תשאל את שאלתה רק הוא אמר לה כתר המשתה
 מה שאלתך אסתר המלכה וגומר למה שאמ' לו לבו הלא דבר רק הוא לבוא לפניו
 על אותו אופן ועכ"ז היא האריכה מועד מועדים ושאלה עוד ממנו לבוא למשתה
 אשר תעשה לו ולהמן ביום מחר ועל זה נפלה עליו חרדה ומחשבותיו ובהלוהו
 ובעיפיו ושיבוהו לאמר מה הוא המעשה הזה אשר עשתה האשה הזאת שהוא
 מעשה לקתור אין זה כי אם דבר גדול היא רוצה המלכה לגלות לוי בענין שהוא
 בוגע למלכות וכתאמתו זה ממה שקראה עמו אל המשתה המן שהוא שני אליו
 במלכות ודבר המלכות הוא מוגעם אליו ולכן חרד את כל החרדה הזאת ולבו
 יחיל בקרבו ואימות מות נפלו עליו ותדר שנתו מעיניו והוא אומר ברילה ההוא

נדרה שנת המלך בכתם ולא אמר שנת המלך אחשורוש שהכונה לומר בלינה
 ההוא שהיה לו לפי הטבע לישן שנת קבע נדרה שנת המלך ר"ל שכמה שראה
 מעיניו אקתר ומתהפכותיה נדרה שנתו למה שחרר על ענייני מלכותו ולמה
 באמר המלך בכתמו וכ"כ כמה שאמרה לו בתחלה אם על המלך טוב וכמו
 שפירשנוהו ור"ל גם כמה חששו למה שאל שנת המלך בכתם ואמרו שנת מלכו של
 עולם ית' וכן ג"כ נתנו טעמים שונים לסקבת נדירת שנת אחשורוש והכלל בדבריהם
 ז"ל שהכל היה בהשגחה ממנו ית' וג"כ במדרש ז"ל הפליגו בנדירה ההיא
 ואמרו שאמר הקב"ה למלאך הממונה על השינה בני ישראל והרשע הזה ישן על
 מטתו לך ונדר שנתו מעיניו באותה שעה ירר המלאך ונדר שנתו של אחשורוש
 וחבטו בקרקע סקה פעמים וכו' ולפי דבריהם ז"ל אלה יש לומר שהם ז"ל ראו
 שבפי הטב"ל לא היה ראוי שתדר שנתו מעיניו למה שקם לסכב על מטתו ממשתהו
 וראוי היה להשתקע בשינה גדולה כדרך הישינים מתוך אכילה ושתיה רק הוא
 ית' שינה עליו הטבע דהיינו המלאך הממונ' על השינה ר"ל שגור הוא ית' על טבע
 השינה להתדרר מעיניו ומעפעפיו חסיר תנומתו עד שהיה יורד מהמטה וחוזר
 ועולה אליה פעמים הרבה מתוך השחורה שבכרה עליו וגדמה חליו שדרך לילו
 עליו כאלו הוא שנה תמימה דהיינו סקה חכמות שאמרו ז"ל זאלו יש לומר
 שהרמוז מהם ז"ל בשקה חכמות לומר שכ"כ היה בצער השחורה שבכרה עליו מתוך
 נדירת שנתו עד שנתפרקו אובריו ודפקו סקה גידיו והיתה זאת בהשגחה ממנו
 ית' כדי שיאמר להביא את ספר הזכרונות ויהיה מה שיהיה וכפי דרך זאת
 ג"כ אזל סקבת הנדירה היתה למה שכאשר שכב לכנראה בחלמו ששהין היה
 עומד עליו כסיף להורגו ומתוך כך הקיץ בחדרה גדולה ושנתיה נדת עלוהי
 ובגמרא נדרה שנת המלך אר' תנחום וכו' ורבנן אמרי נדרו עליונים ותחתונים
 אמר רבא נדרה שנת המלך אחשורוש ממש נפלה ליה מילתא בדעתיה אמר
 מאי דקאן דזמנתיא אקתרי להמן בהדאי דילמא ענה קא שקלי עליה דההוא
 גברא למיסקטליה הדר אמר איהי לא הוה לויניש דרחים ליוהוה מודע לי
 הדר אמר דילמא איבא לויניש דעביד לי טיבותא ולא פרעתי מיד ויאמ' להביא
 את ספר הזכרונות וכו' הנה הם ז"ל הקיבו את הדברים חליו ית' וגם הקיבו ג"כ
 הדבר אל הרצון והבחירה ממנו הוא עצמו כמה שאמרו סקבת נדירת שינת
 אחשורוש היתה למה שנפשו ירעה לו לדעת מה היא בכת קריאתו הוא והמן
 מאקתר אל המשתה זה פעמים וזהו הכל הדברים האלה אם מדבריו
 הראשונים ואם מדברי המדרש והגמרא סקבת נדירתו היתה שלא בטבע אלא
 בהכרח ממנו ית' או כרצון ממנו הוא עצמו ומעשה נכ היה כמה שהשליך אותם
 דברים המרים בלבנו לומר למה הביאה אקתר את המן אל המשתה וכו' שזה הוא
 גדר מעשה האדם כמה שהוא אדם להיות פעולותיו נגדרים כג' אלה בטבע
 או בבחירה ורצון או בהשגחה ממנו ית' וכמו שמצינו בגמרא דכרכות פ'
 ג' שאכלו

ג' שאכלו ח' מינין לכרכת מוזן מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת וכרכת וגומר ה'
נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר כבואכם העיר כן תמצאון אותו בערם ועלה
הבמתה כי לא יאכל עד בואו כי הוא יכרך הזבח אחרי כן יאכלו הקרואים וכל
כך למה לפי שהנשים דברניות הן * ושמואל אמר כדי להקתכל ביופיו של
שאל שנאמר משכמו ומעלה גבוה מכל העם * ור' יוחנן אמר לפי שאין מלכות
נוגעת בחברתה אפילו כמלא ניומא * עכ"ל זל * ופי' רש"י זל וכל כך למה היו
מאריכות בדבריהם וכו' לפי שאין מלכות נוגעת וכו' לפי ששמואל ע"ה היה מנהיג
את ישראל ושאלו היה נוטל את השררה משרבר שמואל אליו ואורך דברים עכב
לפי שעה עכ"ל * הנה מצאנו ראינו ששלשה אלה חכמים שלמים נחלקו להקיב
פני אריכות דברי הנערות ההנה לא' מב' דברים הנו' שתף הקיב הדברים אל
הטבע והוא אמרו לפי שהנשים דברניות הן * ומבואר הוא * ושמואל הקיב
פני הדברים אל הבחירה והרצון * והוא אמרו כדי להקתכל ביופיו של שאלו
ור' יוחנן הקיב פניהם אל ההשגחה ממנו ית' והוא אמרו לפי שאין מלכות נוגעת
בחברתה * ומבואר הוא וכפי' רש"י זל האומר בשמו כי זה האדם ככל אשר יפנה
במעשיו יובעין אחשורוש בזה הדרך כעל ממנו דרך הטבע וכדאמרן נדרה שנתו
כפי השתי חלוקות הנשארות וכאמר בדברי רז"ל וכדברנו * וגם אותה חלוקה
של הרצון ממנו אי מעינית כה ספיר תמצא שהיא גם היא בהשגחה ממנו ית'
שהטה את לבבו לחשוב אותם מחשבות שאלגלג שהקיר ית' ממנו טעם השינה
היה נדרס בתנומתו ולא היה כא' לאותם מחשבות וכאמר למעלה ולענין אומרו
בלילה ההוא בידיעה וכייתוד שלא הייח צריכים לידיעה ההיא שגם אם היה
אומר בלילה נדרה שנת המלך וגו' היינו יודעי' שעל הלילה ההיא הוא אמר למה
שהדבר חוזר למאי דקליק מניה הנה המתרגם ע"ה חשש לזה זתרגמו ביה בלילה
אתקטילו בוכרי דמצראי וכו' הנה הוא ע"ה הקיב פני הידיעה והכיניו אל הלילה
הגודעת בכקיס ובנפלאות ממנו ית' לעמו יש' שהיא ליל ט"ו בניסן * ואולם איכא
למידק בזה טובא דלא איפשר לן למימר שהיתה הלילה ההוא ליל ט"ו בניסן
דגם אם כאמר שהכוס היה תחלתו ויום י"ג בניסן כדעת המדרש א"כ יום הג' ליום
היה יום ט"ו בניסן ולפי זה בהכרח הוא שהלילה ההוא היה ליל י"ז בניסן *
ויש' להשיב בזה ולומר שפסק של אותה שנה תרי יומי עברו בשוקן מקפיקא דלא
מטו בהדייהו שלוחייהו דבי דינא רבה שהגם שלפי קביעו רח' שקבע המה היה
ביום ל"א לאדרו והיה תחלת התענית ביום י"ג לניסן לפי קביעו ויום הג' לתעניתו
היה בט"ו בניסן והלילה ההוא היה ליל י"ז בניסן הנה לפי הקביעו האמתי שקבעו
רח' כבי דינא רבה היה ביום ל' של אדר וא"כ יהיה לפי זה בלילה ההוא ליל ט"ו
בניסן כפי החשבון הצודק ולפיכך אמר קרא בלילה ההוא המודע בנקי' וכנפלא'
הגדולות שהוא ט"ו בניסן דלא איכא קפיקא קמו קידשא בריך הוא שגם שלמי
חשבון בני שושן היה ליל ששה עשר בניסן הוא ית' היודע האמת נתן רוחו על

מגלת ספר

כותבי המגלה וכתבו לפי האמת כלילה ההוא וגומר ותרג' המתרג' ע"ה כפימה
שהבין ממגלת ההוא ביה כליליא אתקטילו בוכרו דמזראיכו וכן איתא במדרש
המוכא בילקוט וזל ארבעה פעמים כתיב כלילה ההוא וארכעתס היו כליל פקח
שתים ביד כניה של רחל ושתים ביד כניה של לאה היינו דכתיב וללכך שתי כני
שהיו שקולות זו כו' . מכת בכורות ומכת כנחריב ביד כניה של לאה ומפל' גרעון
והמין ביד כניה של רחל וכו' הנה המדרש הזה אמר בפירוט שהנס הזה היה ליל
מכת בכורות ועל כרחין אבו צריכין לתיקוננו האמור . והומה שהיינו משיבים
לדבר הזה . ואחר כך באו לדימו אמרים נע מים מדברי הרא"ל . וזל ולי שב
דכרי המתרגס ע"ה אפשר לומר בתחלת העיון שאין כוונת המתרגס ע"ה באומר
ביה כליליא אתקטילו בוכרי דמזראי בדקדוק שנאמר שהיה הכל כלילה אחת
אלא הכונה שהיו כל הנסים ההמה כלילה ולא כיום ולומר שהלילה מעותרת
ומזומנת לנסים יתר מהיום שהרי נסים רבים וגדולים נעשו לישראל כלילה
וכדמפרש ואויל בלהו והכי דייק לשון התרגום בפסוק הקדש לזה בכך שמעקול
ללתהון ועכד בעותהון ביה כליליא מטול די ככל זמנא דפריק יתהון מן בעלי
דכבהון כליליא פריק יתהון מפרעה ומסנחריב ומכל דקמו עליהון הנה שלשומ
מורה הכונה שאמרנו על מזיאות לילה לא לילה מיוחד עכ"ל . ואני תמיהה
לי טובא מרבנו הרא"ל זל כמה שאמר על פירושו זה ואפשר לומר וכו' אשר למה לו
לרב זל לומר על השערות וזאת ששיער בדברי המתרגס זל ואפשר לומר וכו' שהיא
השערה על צד הדיוק האמיתי ובודאי שכן הוא כוונת המתרגס זל וראיה לזה
שהרי המתרגס זל דייק בלישניה כמה שתרגס ביה כליליא ההוא נדת שינתא
דמלכא ביה כליליא ההוא נפק פורקנא ליהודאי . ביה כליליא אדברת שרה
לביתיה דאבימלך . ביה כליליא אתקטילו כל בוכרי דמזראי ביה כליליא ההוא
אתגליין נביאן לכביאן וחלמין לחלמו חזויא . ביה כליליא היא אתרגישת
עלמא כוליה וכו' ביה כליליא ההוא נדת שינתא דק"ה . הנה הרואה בעין
הדיוק יראה שהמתרגס זל דייק בלישניה שכל חלוקה ששייך למימר ביה שהיתה
כלילה ההוא ממש קאמר ביה כליליא ההוא ובאותם חלוקות שבא זכרונם
בתרגומו על זכר לילה קתם ולא אותו לילה כייחוד קאמר ביה כליליא וכו' ולא
קאמר ביה כליליא ההוא ודוק ותשכח דהכי הוא כדקאמינא . והראיה המורה
על זה באצבע כמה שתרגס זל ביה כליליא אדברת שרה לביתיה דאבימלך שאי
אפשר לומר ששרה נלקחה לבית אבימלך ליל ט"ו כניסן שהרי הכשורה היתה
לה בפסח כמו שאמרו זל במדרש בראשית רבה על פסוק לנשי ועשי עגות הדא
אמרה פרס הפכה היה וכבשורה היא נאמר טוב אש ב אליך כעת ח' . וכן
הכשורה יהפקדה היה מעשה דאבימלך וכן גם כן אמרו זל במדר' שזר קלקתר
כניו של יצחק דומה לאברהם שלא יאמרו מאבימלך נתעברה שרה למה שבמוך
למעשה דאבימלך היה העבור מיצחק ולכך היו ליצמי הדור וכו' ואם כן מה שתרג'
המתרגס

המתרגם ביה בליליא אדרכת שרה וכו' על כרחין יש לומר טעל קתם לילה קאמר
 ולאו דוקא על ליל ט' כניסין בייחוד וההכרח מבואר כפי מה שזכרנו המתרגם
 ע"ה לפי הנחה זאת הם בניסין על דברי רז"ל הנאמרים במדרש שמות רבה
 פרשת יחזק דבר אחר ויהי בחצי הלילה אמר דוד המלך ע"ה אזכרה בנינתי
 בלילה אמרה בכתת ישראל מזכרת אחי את השברים שהיית שובר את המלכות
 בעבורי בלילה שאין בגימתי אלא לשון שבר כמה דאת אמר אחי מנגינתם ואומר
 אשר מגן צריך כידך בא עלינו סנחריב שכרת אותנו בלילה שנאמר ויהי בלילה
 ההוא ויצא מלאך ה' וכו' ועוד בקוף פרשתא דא חיתא הכי ליל שמורים הוא לה'
 בעולם הזה עשה לנו נקים בלילה שה' ונקים עובדים וכו' עד מה דאח' לומר ליל
 שמורים שבו עשה גדולה לנדיקים כשם שעשה לישראל ממזרים וכו' הציל
 לחזקיה וכו' הציל לרניאל חכניה וחכיריו וכו' אליהו ומשיח מתגדלין וכו' נרא' מזה
 שאינו חודר בעל המדרש ע"ה אלא על הנסים שהיו בלילה בקתם ולאו בטו' כניסין
 דוקא דמהיבא תיתי לן דביה בליליא דאתגלי לדינאל חזווי ראשיה דנכוכד נזר
 היתה ליל ט' כניסין שלא נזכר דבר זה בשום מדרש ואם כן לפי זה מה ששיער
 הרב ז"ל בכוונת המתרגם ז"ל כן היא דעתו ובפירוש אמתר ולאו מכללא אמתר
 והנה הרא"ה ז"ל דלא לן מרגניתא ואשכחא מרגניתא אחריתי תותה' ואולם
 לפי המדרש המובא בולקוט שכתבו למעלה הוא מבואר שהוא צריך לתקוננו
 כפי מה שכתבו וכן גם כן התירוצ שתירץ הוא ז"ל כמה שתרגם המתרגם ז"ל על
 פסוק ויהי ביום השלישי ותלבש אתר מלכות והיה ביומא תליתאה דפיסחא
 שכתב הוא ז"ל בזה הלשון ואם באנו לפרש ולומר ביומא תליתאה דפיסחא שאין
 פירושו יום שלישי של פסח אלא כוונתו היא לומר ביום השלישי שאותו יום היה
 הגעת הפסח והוא יום ראשון של הפסח אין לך דוחק גדול מזה ואני הפעוט
 אומר שהשערת הרב ז"ל בדברי המתרגם ע"ה היא השערה אמתית ומדוייקת
 וכריח הוא ולא כצמזים ודוחק שבו דאי כונת המתרגם ע"ה אינה אלא כפי
 השערת הרב ע"ה דלא אפשר לומר ביומא תליתאה דפיסחא שפירושו הוא ביום
 השלישי לפסח לפי שהכתוב הא' ויהי ביום השלישי הוא חסור על הימים הכוזבי
 והרשומים והזכרים למעלה שהם ימי הצום ואיך אפשר לומר שהוא מונה לימ
 פסח ועליו נאמר ביום השלישי דמאן דבר שמויה דפסח עד השתא עד שיתאמר
 ביום השלישי אליו ואם כן על כרחין צריכין אנו לומר שהמתרגם ע"ה תרגם מל'
 הפסוק ממש והוא ביומא תליתאה ומה שהוקיף לומר דפסחא היא תוקפ' נוסף
 משלו כדרכו ז"ל ברוב העניינים שהוא מוקיף דברי' שהם בדרך ביאור לא בדרך
 תרגום תהיה כוונתו ז"ל בדרך זאת לתת טעמא לאתת שמהרה וכנבקה ביום
 השלישי לתענית ולא המתינה עד למחר כדי שיעברו עליה שלשה ימים שלמים
 בתעמי' כפי מה שיעדה היא וזומו עליו וכו' גם אחי ונערוני וגו' ולזה אמר הוא ע"ה
 דפסחא שהכוונה לומר שמה שזכר זה לבוא ביום השלישי לתענית בעבור שהיה

עם ראשון של פסח שאמרה בלבה הזמן יהיה גרמא ליעשות לי נקים ואזלתי
 בכיאתי אל המלך דיומא דפסחא הוא המלומד בכנים ונפלות ממנו ית' לעמו
 בית ישראל ידוקות שכתב דרכו המדרש ע"ה דהכי הוא כדקאמינא דאמרינן
 במדרש בזה הלשון וגם הנקיה נעטה בקוף שלטה ימים לתעניתם הלא
 הוא דכתיב ויהי כיום השלישי ותלכש אקתר מלכו ושלחה וקראה להמן כקעודה
 עם המלך בטו בנימן וכיון שאכלו ושתו וכו' הנה נא מצאנו ראינו שהמדרש גם
 הוא הנקיף מעינת והאריך כדברים באומר ושלחה וקראה להמן וכו' בטו בנימן
 וכו' שהכוונה מהם זל בזה למר שמודרה לרבר ההוא ביום השלישי לתענית למה
 שהיה היום ההוא יום טו בנימן וכפי קמון דברי המדר' הוא באו דברי המתרג'
 ע"ה וכדאמרינן ואמר שמקבת נדידת המלך ומפעמת רוחו גור אומר להביא
 לפניו את קפר הזכרונות וכבר המדרש ע"ה נתן טעם בכו' למה אמר אחשורוש
 להביא לפניו את קפר הזכרונות דמה יועיל לו הדבר ההוא לנדידת שנתו מעינו
 וגם יש לומר בדרך הפשט טעמו בזה הוא שמצד קריאת קפר הזכרונות לפניו
 אזלי לכו יפנה מאותם מחשבו' שהיה בהם ויחכו לו מרגו ומעצבו ולהסקי טרדו
 שהיתה מקשקשת בתוכו בפעמוץ ואולי מתוך כך יתן שנת לעינו וכו' וגם אפשר
 לומר שמה שאמר להביא לפניו את קפר הזכרונות כוונתו היתה כדי לנדר השיגה
 מעינו מכל וכל לפי שהיה כצער גדול בעת שהיתה שנתו חוטפתו מתוך אותם
 מחשבות שהיה רואה דברים מכהילים ומחרידים כמו שיקרה לבעלי השחורה
 וכמו שפירשו זל בענין איוב שאמר כי אמרתי תנחמני ערשי וגו' וחתמתי בחלמוני
 וגו' עד שמקבת זה ותבחר מחנך נפשי וגו' וכן גם כן כבענין זה היה לאחשורוש
 ועל כן בראותו כי שנתו נהיתה עליו והיה חם ולא חים תיר ולא תיר ומתוך כך
 חלמיה וחזו רישיה יכה לזביה לכן אמר להביא לפניו את קפר הזכרונות שאולי
 מתוך קריאתם לפניו יתעורר ממש משנתו מפני שאותם קפרים הם ממשיכין את
 לכות שומעיהם כדרך שאמרו זל שהיו עושים לכהן גדול ליל יום הכפרו לקרוא
 לפניו באיוב ועורא ודברי הימים כדי שלא יבוא לידי שינה וד"ה זל פירש שמה
 שאמר אחשורוש להביא את קפר וכו' לפי שדרך מלכים הוא כששנתם מודדת
 אומרים לפנים משלים ושיחות עד ששנתם חזרת אליהם ואולם לפירוש זה
 יקשה עלינו היא דכהן גדול ואמר קפר הזכרונות דברי הימים יש לומר לפי
 שקפר זה היה נחלק לב' חלקים חלק אחד ממו שהיו נוכרים בו ענינו כל מלך
 ומלך מעניני הקמתו ומלחמותיו אשר נלחם וגבורותיו אשר עשה וקרא חלק זה
 קפר הזכרונות וחלק שני ממו היה נוכר בו דברי הימים רונה לומר הענינים
 והמוקרים אשר עברו בעולם מירי יום ביומו והשני חלקים בכללם נקראו קפר
 דברי הימים וכמו שאמרנו למעלה ויכתב בקפר דברי הימים לפני המלך וכן
 גם כן כאמר בקוף המגלה הלא הם כתובים בקפר דברי הימים וגו' ולזה אמר
 ויהיו נקראים בלשון דבים שהוא חונן לפני חלקי הקפר וגם יש לומר שאינו חונן

ואלא למאי דקליק מניה דהיינו דברי הימים שיבוא גם כן על הנכון מה שאמר
 ויהיו נקראים כלשון רבים ומה שבחר לשיהיו קוראים לפניו בחלק דברי הימים
 למה שבהם יתעורר משנתו וייקץ מתנומתו שהם חלפו כשומע הדעות ואולם מילי
 דגבורות מלכים ומלחמותם כבר הם נודעים אצלנו שמיים אשר עמד למלך חקר
 בכל מילי דמלכים לידע מהם איך תהיה ההגות וואמר ויהיו נקראים בוי
 פתוחה שהיא מורה על העבר ולפי האמת הי'לל בוי שואית המורה על העתיד
 ויש לומר שהכוונה בזה לומר שאחשורוש לא היה מאמרן להם רק להביא לפניו
 את ספר הזכרונות ולא אמר להם לקרות בהם לפניו לפי שהיתה דעתו שלאחר
 שיביאום לפניו אז יכרוך להם באיזה ספור יקראו לפניו ואולם הנה המזכירים
 בשומעם דברי המלך הביאו הקשר לפניו ותכף ומיד קראו לפניו והקרה השית' בה
 לקראתם הסיפור ההוא מעיין מרדכי והכל מעשה נסים בפי עומק מחשבותיו
 יתבר' אלינו וקרוי לזה הם דברי המדרש שדרשו וז' והיו נקראים שהיו נקראים
 מאליהם וואמר וימצא כתוב כבר דרשו ז' מה שדרשו במשמעות לשון וימצא
 וקליטות וחליטות השערות ויש לומר שהכוונה במאמר וימצא לומר שהמעשה
 ההוא מהראוי הוא שלא היה עולה זכרו בכפר דברי הימים למה שהוא מעשה
 לקטור כבוד המלך ותה' לתו בלתי יספר כמה שהיא מורה שהמלך אחשורוש הוא
 איש כפוי טובה וכלל ולא חכם רואה בעתידות שהיה לו לראות שאל יקראו
 יאכין פעם אחרת ואיך אים גולה את אוננו יען לא זכר עשות חסד עם מרדכי
 הבורה את נפשו מרדת שחת ולפי זה הקיפריס הרואים בי היה ארמיהם כקיל
 מתעבר ובוטח היה להם להיותם חכמים ערוצים לבקית קלמו שלא להעלות
 זכרון המעשה ההוא על קשר וכל ימא והו על שפתם פני היה לו לבנו לדור אחר
 איך אמנה מאתו יתבר' וז' הדברים ששם כלבם לכתבו ולהעלותו על קשר דברי
 הימים וכמו שכתבנו למעלה בפסק ויכתב בספר הזכרונות לפני המלך וגו' וזה
 באמר וימצא בתיב וגו' לומר שמציאה גדולה נמצא בספר ההוא כמה שהיה קתוב
 יבו המעשה ההוא בחל'ו מאליו בכתב שמה כילפי הטבע והדרך הנכונה
 לא היה ראוי להמצא בכתוב שמה המעשה ההוא ובאמר ונהנה
 והמלך בשומע המעשה הגדול והנורא ההוא מחקרי מרדכי חליו ויפג לבו כמה
 שלא זכרו הקוראים בקוף המעשה מתן סכרו בכרום סודאי מעשה זה הוא קותר
 את כבודו ולכן חרד אחרת גדולה ואמר להם בדרך תמהמה נעשה יקר וגדולה
 למרדכי ועלה שהכוונה מומנו במאמר זה לומר ובי לא נעשה עם מרדכי דבר על
 זה והלא כדלאי נעשה עמו יקר וגדולה תגמול על הדבר הזה כפי מה שהוא נרי
 לפי שהי' טוב ואב' איפה איך הקופרים בכתבו עלי שטנה לבתוב מעשה זה לקטור
 ויש' כדאמרן איך זה כי אס רוע לב ובמרד ובמעלה היה מהם הדבר הזה
 ולכן פן תנא בקופרים באש חמתו אותם נערי המלך משרתיו מיהרו לענותו לא
 נעשה עמו דבר וכס'ל זה לא כתבו הקופרים שם מתן סכר כז' מצא זה של

לא נעשה עמו דבר גם שהוא מועט בערך מעשהו זה היו הסופרים כותבים ומגוימים בכתיבת זכרון הגמול ההוא כדי שיהיה הדבר ההוא למלך לתפארת ולנשם ולתהלה לדורות הבאים ואולם כאשר לא נעשה עמו דבר הן רכב הן מעט לאמצאו הסופרי ידויהם ורגליהם לכתוב שום דבר למה של אמצאו על מה שתחול הכרכה להיוסיף ולהטעים הדברים כדרך הסופרים הזרזים המזכירי את דבר המלכות שיזכירו אותם בתקפת הוד והדר למלכות. ולכן באותו עת נתעורר אחשורוש לעשות הוד והדר וכבוד ויקר למרדכי כדי שיכתב הגמול ההוא אחר מעשה מרדכי ויהיה דבר ונימוקו עמו. ואין לתמוה ולומר איך היה הוא בעל רברים ולא ידע אש נעשה יקר וגדולה למרדכי ונערי המלך ידעו יותר ממנו כי לא נעשה עמו דבר כי כן דרך המלך לשיהיה נדח ממנו מה שכבר היה ונערו משרתיו המה המזכירים אותו להשיב את נדחו כמה שכבר נעשה במלכותו ודאולי אפשר לומר שאחשורוש מעיקרא שלא שם לכו להשיב גמול למרדכי על אשר הפליא חסדו אליו קבתו היתה לפי שקמך על גדולי שריו ועבדיו לעשות עם מרדכי כפי מה שהוא נריך אליו מהגמול לפי חשיבות המלך אדוניהם בעיניהם שכודאי המה יוכיפו להגדיל עשות יקר וגדולה עמו יותר ממה שהיה הוא עצמו גזור לעשות ועב קמך על חזקה זאת ולא אמר הוא דבר בענין ההוא ובעת כזאת אשר הקרה הסי' בה המעשה ההוא וקראוהו לפניו בלא מתן שכרו בצדו וכדאמרן היה זה פלא גדול בעיניו ותלה הקרחון ההוא בסופרי' שלא העלו על הכפר הדבר ההוא בשלימו ונעק מתוך חרדה ובהלה מה נעשה יקר וגדולה וכו' ודייקא נמי דאמר מה נעשה לרמוז שהוא קמך על אחרים העושים שיש בידם ספק לעשות כפי מניינם ושדרתם ממנו ותלונתו היתה מהסופרים אשר לא כתבו דברים כהוייתו וכו' וכודאי קרובה היתה אש חמתו לזאת בהם ואכלתם וכלתם ועלבן מיהרו לענותו לא נעשה עמו דבר לומר שהשרים והמשנים המה הפושעים כמה שלא עשו עמו דבר ועליהם תלונתו לא על הסופרים המזכירים וכדאמרן לעיל בקמך ולכן בשומעו את דבריהם אמר מי בחצר וגומר והכוונה מאזנו בשאלה זאת למה שרצה שהאיש אשר ימצא מהשרים החשובים עומד שם יבוא לפניו לשאול את פיו לגזור אומר מה ראוי לאנשי המלך לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו מזר איזו סבה שעשה למלך כי הוא ידע שהאיש ההוא ישיב אותו דבר כפי מה שהשיב אותו המן ואז יוכיח את השרים ועבדי המלך על מה שלא עשו עם מרדכי גדולות וגוראות כי אין אחר זולתו יהיה המלך חפץ ביקרו יותר ממנו על אשר פדה את נפשו מדרת שחת ומהראוי להם היה לעשות עמו כפי חשיבות חיי המלך בעיניהם ואולם העלמתם היא קלקלתם המורה עליהם שלא היה מעשה מרדכי יקר בעיניהם. ואמר והמן בא לחצר בית המלך החיצונה יש לדייק בליטניה דקרא דקאמר החיצונה שהלל והמן בא לחצר בית המלך ומה לנו אש היה בחיצונה או בפנימית וכן גב' באומרן לאמר למלך וגומר

על העץ אשר הכין לו שהיית ר במאמר זה הוא ממה שלא יעלם שה"ל לאמר
 למלך לתלות את מדרכי וכבר ידענו שעל העץ אשר הכין לו בא לתלותו וז"ל
 שהכתוב הוא מוסיף לבאר גדול הנס ופליאותיו בכל דבר יתר שהוא מוסיף
 בלשונו ולומר שכל הפרטים האלה כלם קובצו יחד להוציא לאור משפט עמו בית
 ישראל והוא אומרו והמן בא וגו' לומר כי כאשר שאל המלך לעבדיו אלה מי כחצר
 הקבים האל ית' שהמן באותו עת ובאותו דגע עצמו בא וגומר שזה הוא משמעות
 תכיפות הו"ו שבמלת והמן בא וגומר לומר גם שלא היה מדרכו בכל הימים לפי
 ערך מעלתו לשיהי' עומד בבית המלך בבקר השכם כאשר הש"י שהיו משכימי'
 ומשחרים לשקוד על דלתות בית המלך ולהיות עומדים שם מיחלים ומצפים עד
 צאת המלך ליטב על קאא מלכותו במקו' המשפט כי כמה נחשב הוא להם לשחר
 פניו כראות פני אלהים הנה היום ההוא יהי חשך להמן כאשר בא בהשכם עד
 שלא נפתחו בתי החצרים הפנימיים כי אם חצר בית המלך החיצונה והיה
 הוא עומד שם והיתה השכמתו לפי אותו שיעור כדי לקיים ענת אשתו
 שאמרה לו להכין העץ ובבקר בהיות שאין שם אדם לעכב אמור למלך
 באמירה לכד יתלה את מדרכי על העץ אשר הכין לו רוצה לומר לאשר
 יראה המלך כי כבר הכין המן את העץ ולא ישיב את דברו ריקס כדי שלא
 יהיה פועלו לבטלה כל שכן אם היתה כוונתה באורך העץ חמשים אמה
 כדי שיראהו מבית המלך כמו שפירשו קצת המפרשים ולכן בעת אשר יראהו
 באצבע העץ כנגדו לא יאחר מלהשלים לורצומו ודז"ל חששו ללייתור על העץ אשר
 הכין לו ודרשו לו לעצמו הכין ועליו נאמר ולו הכין כלי מות וגו' כור כרה ויחפרהו
 וגומר וטעם דבריהם אלה הוא למה שהדבר הזה אשר עשה המן הוא זר מאד
 ולקבלות ולהוללות יחשב לו כמה שפסק וגמר דינו של מרדכי למיתה והכין העץ
 לתלותו עליו קודם שישראל פי חכם ומה גם עתה אם היה האורך ההוא של העץ
 כראה לעיני המלך בכיתו וכדאמרן שראוי הוא למלך להקפיד עליו קפידא רבה
 ולומר לו מה ליווך לבקש רשות ממני אחר אשר עשית את העץ לתלותו עליו ונתת
 לו משפט מות הנה לך עוד אף המלוכה על כן דרשו ז"ל שהוא יתב' ככל מחשבתו
 לקלקל עצתו לעשות ככה עד שלקבת דבר זה קפצה עליו מיתה כמו שיתבאר זה
 לפנינו בע"ה בכפוק ויאמר חרבוהו וגו' גם הנה העץ וגו' והוא אומרם ז"ל על העץ
 אשר הכין לו תאנא לו לעצמו הכין והכוונה מבוארת לפי דרכנו זה ויאמר
 הכתוב שהוא יתב' נתן מענה כפי הנערים ההמה בתוספת טובה להגדיל הנס
 וזה כמה שאמר לו הנה המן עומד בחצר שהכוונה לומר הנה לא ידענו מה זה
 להמן בזה היום מומים שהיתה השכמתו כל כך עד שהוא עומד בחצר בשכבר
 שעה אחת או שתי שעות שהוא יושב ומצפה ולפי האמת המן לא בא לחצר בית
 המלך רק באותה שעה וכדאמרן בקמוץ על מאמר והמן בא וגומר ומאת ה' היתה
 זאת להשיב אותו כדברים האלה ומה גם עתה לדעת המדרש ע"ה האומ' שראה

מגילת ספר

בחלומו שהיה המן עומד כנגדו וחרבו שלופה בידו בטויה עליו המלך בשומעו את
דבריהם אמר יבוא למה שאין כמוהו לצורך השעה הזאת כי הוא אביר הרועים
אשר לו ועל הרועים חרה אפו במה שלא השיבו גמול למרדכי על פעלו הגדול
ולכן אמר בדרך חמה וכעס יבוא ולא אמר קראו לי וכיוצא בזה כי הוא הנתפש
בתחלה בדבר הזה למה שהוא משנה המלך ובלעדו לא ירים איש וגומר ולכן
בבואו לפניו אמר לו מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו וגומר דל ששאל
שאל ממונו שיגיד לו דבר המלוכה לפי דינא דמלכותא מה ראוי להם לשרי המלך
החשובים לעשות באיש וגומר וכפי הזדוהות והאמת ת אין לך איש אשר יהיה
המלך חפץ ביקרו ביותר מהאדם אשר פדה נפשו מעבור בשלח ודבריו אלה
הם קול לו קול לוי שהם נראים מעצמם שהוא כמתוכו עמו על אשר לא זכר עשות
חסד עם האיש אשר הוא חפץ ביקרו על פי מדותיו ומה לכיו עמו ועבד המן
זה הרע לבד במחשכו הנלך חשכים כי הוא ית הקשית לבו מלהכין כונת מאמר
המלך הק אמר בלבבו למי יחסן המלך לעשות יגומר וחשב מחשבות און לומר
שהמלך עליו הוא רומז למה שרצה להנסיף לו כבוד על כבודו ולהעלות מעלה
דמה וכסבה בותר מזה שהיה ולזה באה תזכות בצדו ואמר איש אשר המלך
חפץ ביקרו וגו' ומה שהטעתו עינו בזה למה שהיתה אמירת המלך אליו בתמיית
בא מרו לאיש אשר המלך חפץ ביקרו שאם פרוסי קא מפרט לומר מה לעשות
באיש אשר העיל את המלך מהמות וכיוצא היה מבין שלא היה דבר המלך אליו
על עצמו רק על דבר מרדכי או זולתו והיה מקצר ועלה וכדעתם זל על פקוק
ועשה כן למרדכי היהודי וגם יל שהטעאת היתה מצד מאמר המלך שא
מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו ולא אמר לו ביקרו וגדולתו כמו ששאל
הוא את עבדיו ואמר להם מה נעשה יקר וגדולה וכו' שמאת ה היתה זאת שלא
לומר ביקרו וגדולתו כדי להטעות ולומר שהאיש אשר עליו הוא שואל הוא עצמו
לפי שדייק מאמר המלך שאמר ביקרו וקאמכלל דגדולה היתה לו כשכבר והוא
אומר למי יחסן המלך לעשות יקרו יתה ממוני דל שאין זה היקר ראוי כי אם
בקר ומת גדולה נמעלה כמוני היום המדומם והמתשא לכל ראשן קין ולזה ענה
ואמר איש אשר המלך וגומר והנדרך לתורה ולומר המלך וגומר למה
שבכונה היה מחשב שאליו הדברים הם מוגיעים ורצונה יה להפליא לעשות כדוד
אל עצמו עכ' כמתנבל פתח ואמר איש אשר המלך חפץ ביקרו לומר מאחד שזה
האיש אשר נדרשנו עליו מהמלך המלך הוא חפץ ביקרו אין מעצור לכבוד אשר
יעשה לו והקרוב לעשות לו הוא יבוא לו לבוש מלכות ואשה לבש בזה המלך וקום
אשר רכב עליו המלך וגומר שהם אם הדברים אלו הם גדולי הערך ונפלאים המה
גבול לגבי חפץ המלך מולתא זוטרתא אינה וזהנה כדכדו אה נתן מעלה ותהלה
והוד והדר למלך לומר דלגבי חפצו ורצונו אין די במה שיעשה לאיש אשר הוא
חפץ ביקרו שכל המעלות והגדולות הנוראות באכפה ותהו נחשבו לו

ובגמרא תיבא ר' אליעזר אומר אהתר ברוח הקדש נאמרה שנאמר ויאמר
 המן בלבבו וכונת ר' אליעזר ע"ה בראיה זאת ללמוד ממנה שאהתר נאמרה
 ברוח הקדש לפי שכך מחשבה זו דאמר קרא שחשב המן בלבבו היא רחוקה
 מהשכל המחשב שטות וכסילות היא להעלות בדעתו שעליו היה המלך שאל את
 דבר המשפט מפני עצמו שאין זה מדרך העולם לשאול את האדם עצמו על
 משפטו ושאלו ולכן היוו מבקשים אי זו מחשבה אחרת אשר היתה בלבבו
 שומה עד שהשיב כפי מה שהשיב ועל כן אמר ר' אליעזר טרות הקדש
 היודעת מצפוני הלבבות היא המעידה על ככה כי כן דמה בלבבו שהמלך עליו
 הוא אומר ואלולא רוח הקדש המעידה על פי כותבי המגלה לא היו אומרי ככה
 באומדן דעתייהו באומדנא רחוקה מהשכל היא והגם כי רבא אמר לכלהו אית
 פירכא וכו' והפירכא דאית ליה לרבי אלעזר היא משום דקברא היא דלא הוה
 איניש דחשיב למלכ' כותיה והאי דקא מפיט טובא אדעתא דרפשיה קא מפיט
 והיא היא ההטעמה שהיתה לו שכתבנו למעלה בקמוץ עם כ"ר' אלעזר ע"ה לא
 חש לה להאי פירכא דלדעתיה ז' אין קברא לומר שהמן חשב בדעתו שעל
 עצמו היה נדרש וכדאמרן בקמוץ ולולא רוח הקדש הבאה בפי כותבי המגלה
 לא הוה מקיי אדעתייהו לומר כן מהקברא ומה ידענו שהנא ית' מק"ך בקרבו רוח
 להעלות ולדמות בלבבו אותה מחשבה כדי שיפליג במשפט היקר ההוא למה
 שהדברים היו מגיעים לאת' נדיק' ובמדרש אמרו ז' ויאמר המן בלבו
 הרשעים ברשות לבס ויאמר עשו בלבבו אמר נכל בלבבו ויאמר ירבעם בלבבו ויאמר
 המן בלבו אבל הנדיקים לבס ברשותם הדא הוא דכתב והנה הוא מדברת
 על לבה וישם דניאל על לבו ויאמר דוד בלבו ודומין לבוראן שנאמר ויאמר ה' אל
 לבו יש לומר שכוונתם בזה לומר שהרשעים אין להם אלא מה שענינם רואות
 לפי השעה שאינם יורדים לקוף הדברים ועמוק תכליתם למה שהתאוה אשר
 תעלה בלבבם מתגברת עליהם לדרוף אחר הרצון ההוא ששיו אליו ומגמתה גם
 אם יהיה מה שיהיה וכדברי התנא ע"ה שאמר הקנאה והתאוה והכבוד מוניאין
 את האדם מן העולם שהכוונה לו איך שהגם שלפי דרך העולם ועכ"ו ירא' שהדבר
 ההוא שהם רודפים אחריו הוא רע בהחלט ואין בו דבר אפשרות לעובה עכ"ו מנ"ה
 קנאתה ותאותה ורדיפתה אל' הכבוד הם יוצאים מגדר העולם ועכ"ו וחושבים
 שהדבר ההוא הוא טוב להם ותחשכנה עיניהם מראות הרעה המזומנת לבא
 חיש מהרה מהדרך ההיא ואלם אנשי לבב הם בהפך מזה כי הם מתגברים על
 תאותם ופורטים מהדרך ההיא אשר יבקשו עליה במה שרואים שלכקוף יוצאוי
 זה תכלית רע ממנה' וכמאמר שלמה המלך ע"ה החכם עיניו בראשו והכסיל
 בחשך הולך וגו' שיש לדייק במאמר זה שהלל דבר ומקבילו כדרך שעשה בכתו'
 הקודם שאמר וראיתי אני שיש יתרון וגו' כיתרון האור מן החשך והיה לו להמין
 לומר החכם כאור הולך והכסיל בחשך הולך' ויש להשיב בזה ולומר שהכוונה

מגלת ספר

לו ע"ה במאמרו זה שבא על זה האופן להוקיף יתרון והוד והדר אל החכמים לומר
שגש שלפי הנראה לעינים שהדרך ההיא המוכנת לפניהם היה אור נח עם כ"ו
המה בחכמתם לא למראה עיניהם ישפטו ואינם הולכים באור ההוא הנערב
להם לפי הראות בתחלה רק הם מביטים בעין שכלם וחווים ברוח קדשם לאחר
הדברי ההמה ואם הם טובים בראשית עיניהם ישמו לראו מה יהיה באחריתם
והוא אומרו החכם עיניו בראשו וגו' ולא אמר החכם באור הולך לומר שגם הדבר
שנר' ממנו שהוא אור אינם הולכים בו עד שי חבו עיניהם לראות מה יהיה אחרית
האור ההוא ואולם מקביל החכם שהוא האיש הכקיל הוא כהוללים לא ראו אור
שהגם שהדבר ההוא שנטתה אליו תאוותם הוא דבר רע בהחלט והנה החשך
יכסהו ולא זרחה השמש עליו אף גם זאת המה בסכלותם הולכים בה להתגברות
תאוותם עליהם ומעבדים וכוחים וכמקרה הכקיל הנזכר קרה להמן זה הרע
שגם כי הדרך ההיא שחשב כלבו היתה רחוקה ממאמר המלך אליו וכדאמרן
עכ"ו תאוות אל הכבוד הוציאתו מעלמו עד שלבו חקפו ואמר למי יחפז המלך
לעשות יקר וגו' לפי מה שכתבתי וזאת השיב ואמר איש אשר המלך חפז ביקרו יביאו
לבוש מלכות שכוונתו לומר שהלבוש ההוא יביא זה האנשים אשר על המלכות
מלפני לפניהם והוא אומרו יביאו כלשון רבים שירצה לומר נערי המלך משרתיו
יביאו ומפניהם ועשה תנאי שהלבוש ההוא יהיה חשוב מפאת עצמו ומפאת
הצטרפותו אם מפאת עצמו אמר לבוש מלכות רוצה לומר שיהיה מלבוש
חשוב ונאות עד שכל רואהו יגזור אומר שהוא לבוש ראוי למלכות וכדרשת' זל על
בקוק ויהללו אותה אל פדעה וגו' ואם מפאת הצטרפות אמר אשר לבש בו
המלך לומר שעם חשיבות הלבוש ההוא כנזכר יהיה בפועל ממש שלבש בו המלך
ונמצא שהלבוש כשתים נתחתן אל המלך מעצמו ומה הצטרפותו וכאמור ואמר
אשר לבש בו ולא נאמר אשר לבשו אולם אות לומר שהלבוש ההוא יהיה חשוב
כל כך עד שהלבוש שלבשו המלך היתה מזד עצמו רוצה לומר בקבתו ובעבור
לא כקבה אחרת וכן יש לומר שהכוונה לומר שהלבוש ההוא כל כך יהיה חשוב
עד שכאשר ילבושו המלך יהיה המלך חשוב בעצמו שהוא מלבוש בהוד והדר
ועשה אור מה שלא יהיה לו כן בזולתו והוא אומרו אשר לבש בו המלך רוצה לומר
שלא יחשוב המלך עצמו שהוא לבוש בראוי אלא כשלבשו ואולם כלבושו לבוש
אחר זולתו וראה לו שהוא ערום מהוד והדר ואמר וקום אשר רכב עליו המלך
דאע"ו דאין רוכבין על קוקו של מלך כמו שהוא הדין גם לפי דיני האומות עכ"ו
אמר בן שלגבי חפז המלך ורצונו לעשות יקר לאיש הלוי ראוי הוא לרכוב על קוקו
אשר רכב עליו המלך שאין בזה חשם לגבי כבוד מלכים ורצונו והוקיף לומר
ואשר ביתן כתר מלכות בראשו שירצה לו בראשו של הקוס שאולי היה ממנהגם
שכאשר המלך ירכב במרכבתו יעבור לפניו קוק אחד מיוחד וכראשו כתר
מלכות וכמו שנאמר ביוסף וירכב אותו במרכבת המטה אשר לו ולפי זה תהיה

הו'ו שבמלת ואשר ו'ו התקפת שהכוונה לומר שיביאו קום אשר רכב עליו המלך
 גם יביאו הקום השני אשר ניתן כתר מלכות בראשו באופן שתהיה רכיב האיש
 הלזה כרכיבת המלך ממש באין מחקור • או תהיה הכוונה כפירוש הרמב"ע
 זל שכתב שמנהג קצת מלכים שעושים להם קום אחד שישימו כתר מלכו בראשו
 בעת אשר ירכב עליו המלך ואין אחד מעבדי המלך רשאי לרכוב עליו וזה דבר
 ידוע ע"כ וזכו לברכה • ולדבריו אלה תהיה הו'ו שבמלת ואשר תנח"יית לפי שגם
 בקוסי המלך אשר ירכב עליהם אינם נותנים הכתר אלא בראש הקום הימש בח
 והמפואר ולזו וקום אשר רכב עליו המלך בתנאי שיהיה הקום עצמו שניתן כתר
 מלכות בראשו ולא מאת קוים אחרים • ואולי זל שהיה ממנהגם שהלבוש
 אשר לבש בו המלך יום אשר ניתן כתר מלכות בראשו וגם הקום אשר רכב עליו
 אותו יום יהיו שמורים ומונחי' לעד שלא ישתמש בהם גם המלך עצמו והם קרויים
 לבוש מלכות וקום מלכות והוא אומרו יביאו לבוש מלכו אשר לבש בו המלך דווקא
 כלומר לבש בו באם ראשון שניתן כתר מלכות בראשו ולא קאמר אשר ילבש בו
 המלך וכן יביאו נמי אותם קום מלכות אשר רכב עליו המלך בשכר ביום מלכותו
 כאשר ניתן כתר מלכות בראשו של המלך שהוא יום ראשון של קבלת המלכות
 דקואי ואשר ניתן כתר מלכות בראשו דאמר בענין הקום אתרוייהו אקום ואלבוש
 וכן ג"כ מלכות דקאמר אלבוש קאי נמי אקום ולפיה תהיה הו'ו שבמלת ואשר
 במקום כ"ף כמו ו'ו ושפתי רננתו יהלל פי וכן ו'ו אס לא ישבעו וילינו כי הנה אלה
 ו'ו העמודים הם משתמשים במקום מלת כאשר וכמו שפי' הרד"ק זל וכ"ש במקום
 זה שכתב הו'ו במלת ואשר שתהיה משמעותה כאשר וכן יראה מדברי המתרגם
 זל שכן היא דעתו בפי' פקוק זה • ולכל הפירושים האלה לא אמר המן שינתן
 על ראש האיש הלזה כתר מלכות דמילתא כדנא לא טאיל והוא אומרו ונתן
 הלבוש והקום וכו' • ולא בא זכרון הכתר בפיו • ולפי דעת זל במדרש שגם
 הכתר גור אומר שיתמהו בראש האיש הלזה שהוא נדרש עליו למה שחשב
 שהדברים מגיעים אליו ואלם בראותו פני המלך זועפים כמה שהזכיר כתר
 מלכות השמיטו בפעם השנית ואמר ונתן הלבוש והקום וכו' ודבריהם זל הם
 דברי אל"ם חיים דודאי זדון לבו שמו לו כן ומה גם עתה שהדברים האלה כלם הם
 מעומק מחשב תיו ית' אלינו שהוא ית'ס בפיו כדברים האלה להכשילנו ולהפילנו
 בעיני המלך ואמר ונתן הלבוש והקום וכו' על יד איש וכו' והלכישו וכו' והר כיבוהו
 וכו' כפי הנראה לי ליישב ש'ווי הבתוב מלשון גחיד ללשון רבים זל למה שהמן
 הרע לפי מחשבתו שחשב שהדברים ההמה הם מגיעים אליו לכן גור אומר
 שהלבוש שהוא והקום הוא לפי האמת היה נריך להוציאם מפניהם איש אחד
 מיוחד משרי המלך הפרתמים ואולם מכר שאין מניאות לאיש הגדול הזה לבוא
 אל בית המלך פנימה ע"כ גערי המלך משרתיו ויביאום ויביאום לפני המלך ואז
 יולכשו ינתנו על יד איש א' משרי המלך הפרתמים אל עבדי המלך המלכיים

והמרכיבים כי כן הוא חק מלכים להיות להם עבדים משרתים לכל שירותותיה
 הנתיבה הריא שתתן להם תוך רחובה של עיר ולזא והלבישו וכו' והרכיבוהו וכו'
 וקראו לפניו וכו' ר"ל העבדים הידועים לאלו השירותיות ותקפת הכבוד שיש בו
 הוא לניתן הקום והלבוש חלטה המשרתים על יד אחד משרי המלכים המשרתים
 וטעם הקריאה לפניו הוא מבואר טעושים ככה לתת הוד והדר למלך לומר שיש
 בידו לעשו' כרצונו ולעלה ולרומם ולהדר לאיש אשר מצא חן בעיניו ואשרי האיש
 אשר מצא חן בעיניו שראוי הוא לעשות לו כזה וכו' ועוד יל שכוונת הקריאה
 היתה לומר שהמעלה היא נעשית לאיש ההוא מטעם חפץ המלך ורצונו הגלוי
 חליו ולא במקרה והזדמן ויהיה לפי זה האיש הלז מבאן ולהבא שמו גדול בעיני
 וכל אשר יחפון יעשה ואין אומר לזה שבכל עם מהינות המלך ועבדי המלך
 ינשאוהו וירוממוהו בקהל עם למה שהמלך חפץ ביקרו וכבודו עד כאן היה
 משפט המן הרע הזה בגזירתו ית' אשר שט בפיו כדברים האלה כדי שיהיה ממנו
 משפטו ושאתו יזא לפי שהמלך חרה אפו על דברו אלה שאמר שכן הוא ראוי
 מדינא דמלכותא ליעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו וכפי האמת אין ראוי
 להיות חפץ המלך לעשות יקר יותר מהאיש אשר הציל אותו ממוקשי מות ולפי
 זה הוא פישע כדינו זה אשר למה לא עשה למרדכי כמשפט הזה ולזא לו
 בדרך גערה מהרקק את הלבוש ואת הקוק וכו' ואמר כאשר דברת ר"ל גם את
 הוא דבר קשה לרכוב על קום המלך וללבוש לבושו עכו מאחר שאמרת שהוא
 ראוי לגבי חפץ המלך כן תעשה כאשר דברת והגם כי אתה אמרת ונתן הלבוש
 והקום על יד איש משרי וגומ' זה היה ראוי לעשות על ידי זולתך אם היית אתה
 מתעורר לעשות כפי מה שגורת כפיך לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו והיית
 עושה אותו על יד אחד מהשרים הראשונים אשר הם תחת שררתך אך עתה
 שהשלב את כל כבודי אחרי בוויך ולא זכרת עשו' חסד עם האיש אשר פדה נפשי
 ממות והזכרתי אני לעשותו לכן יען כי אתה הוא המשנה שלי עליך מוטל לעבוד
 העבודה הולת כפי משפטך אשר חרצת שאני הגזור ולתה המקיים וגם אותם
 השירותים השניים והשלישיים והרביעיים אתה בעצמך תעשה אותם כי כבודי
 לאחר לא נתן והוא אומרו ועשה כן ר"ל כל מה שאמרת לעשות אתה תעשו
 ואמר למרדכי הירודי היושב בשער המלך יר"ל דלגבי חפצי ורצוני ראוי לך אתה
 בעצמך לעשות לו כזה וכו' גם כי הוא יהודי וכו' והסיף לומר אל תפל דבר
 וגומר לומר שגם הקריאה לפניו שהיא שירות קל מכל שירותים שהזכרת
 מהראוי הוא להיות על ידך והתנה עליו שהקריאה תהיה בכל אותם דברים
 שאמר הוא שיקראו בהם לפני האיש החפץ המלך ביקרו ולא שיהיה מקנה
 ועולה אלא אפילו דבר אחד מכל אותם הדברים ההמה לא יפיל וגם יל
 שגילת אל תפל היא כמו לא גופל לאנכי מכס ותהיה הכוונה לומר שלא יבזה
 בעיניו שירות אחד מאותם השירותים כמה שיתנם לזולתו אלא כלם יהיו לכבוד

ולתפארת

לתפארת בעיניו ויעשה אותם הוא בעצמו ולזה צוה גם כן שיעשה כל אותם
 יחד כרי' כמהירות להורות על החפץ והתשוקה להשלים דגון המלך בפנט שוקקה
 כי אחר התמעה והעללה כמעשה מורה על כוונן אותו דבר הנעשה בעיני
 עושי וגם יש לומר שירצה לומר כשתעשה לו חלה הכבודות והגדולות לא תעשה
 אליו בדרך בזען והשפלה כי בן הוא בדרך העולם שבאשר איש אחד מהירודים
 והשפלים אם יקרה בדרך מקרה שיעשה לו כבוד לפי טעה אותו כבוד יהיה לו
 לקיקלון למה שאינו ראוי אליו ועבדי המלך עצמם כשעשים לו אותו כבוד הם
 מולעגים עליו ומכזים אותו בעיני הרואים ולזה אמר לו שהגם שהוא מרדכי היהודי
 וכו' עשה לו כל המשפט אשר גורת כפיך ואל תבוה ותפיל בדבר וכו' לעשותו בדרך
 לעג וכוונן חלא תעשמו באופן שיהיה אליו לכבוד ולתפארת כאלו היית עשהו
 לאחד מכני המלכים כך שמעתי מפיו הרב אבא מארי זל"י הנה זה דרך נכון
 וישר לפי המשך הפסקים ולישב שאלת החשדוה לעבדיו מה נעשה וכו' ולתת
 טעם לאומרו מי בחנה וכו' שהוא דבר בודאי שזריך לתת לב אליו אשר למה לו
 לשאל את פי האישה עומד בחצר שהרי הוא מלך לעשות את כל אשר יחפץ
 כדגון לבו ולית מאן דימחא בידיה לעשות כדראה בעיניו למטוב ועד דע' ולישב
 גם כן אומרו מהר קח וגומר שהוא מורה שבאמר ממנו אותו דבור בחמה ובכעב
 וכאמו למעלה הכל נתישב על הככון בשיטה זאת האמרה לפי דעתו החלושה
 וגם יש לומר כי טעם שאת המלך מי בחנה כדי לשאל את פיו מה לעשות וכו'
 למה שהוא שאל את עבדיו להוכירו מה נעשה למרדכי וכו' שהיה סיבהו לאמר לא
 יעשה עמה דברי' שאננה הוא להגדיל ולהאדיר יקר וגדולה למרדכי וכו' ויחד
 בלבבו פן יהיה לבו בעיני הרואים מה ש פליא לעשות עמו שיאמרו עליו חשני
 והמלכות כי הוא כבודו לאחר יתן מה שאינו ראוי בחק המלכו' על כן באה שטתו
 לוי בחנה כדי לשאל את פיו מה דמות יקר גדולה וערוך לאיש אשר המלך חפץ
 ביקרו ומה גם עתה לאיש אשר הני לכפשו ממות שאלו יסיב אותו דבר לעשות לו
 גדולות ופלאות ומראות ואין בזה שום חשש ויהי כן שהמן הנמצא עומד בחנה
 בחדשכו' על פי גדולתו יתשהד כרים הם מגיעים ליו חרץ המשפט כפי מה שהגזים
 להפליא לעשות ולכן כסף הדברי' אמר וקראו לפנמו' ומה כבודו לו בזה הוא לפי
 שהוא הגזים והפליג באותם דברים הנעשים לאיש אשר המלך וגומ' שעל דעתו
 הוא הוא עצמו ולזה פן יתפס עליו המלך בלבבו לומר הנה אין מיעט בכבודי וכו'
 בנתן תרופה לחולי הזה במה שהיתה ענתו שיקראו לסימ' האישה הוא ויאמרו ככה
 יעשה לאיש וגו' להדאות למראה עינים ולהשימע לאוזנים שכבוד המלך עדין הוא
 במקומו מונח והוא שדומה ומתגש לכל לראש וזה מכלל גדולותיו ומראותיו שנעש
 ככה לאיש אשר הוא חפץ ביקרו ומה גם עתה הוא עצמו אשר לו גדולה הגבור'
 והממלכה וכו' והסוף לומר בכשתלן לסוגי אמר בקריאה היא ככה ועש' לאיש
 ואשר וגו' שמשמעו ככה ראוי לעשות לאיש גו' על פי חשני המלכות במה שידע

פי האיש ההוא המלך חפץ ביקרו וגם אם לא היה המלך מזוה על ככה רק הם
 מעצמם יעשו לו ככה ולכן ענה אותו אחשורוש ואמר לו מהר קח וגו' רוצה לומר זה
 הוא חפצו ורצוני לעשות לאיש הלוה ואולם חששתי מגורת הרואים שפיך ענה
 בדברים האלה שדבר זה הוא ראוי שיעשוהו בני המלכות מעצמם גם שלא צוה
 אותם המלך לכן קום לך במהירות וקח את הלבוש וגומר שכדי שיהיה הדבר
 בתוקפת הוד והדר אתה עתה תהיה העושה את כל זאת ועל פיך יטק האיש
 אשר אני חפץ ביקרו ואל תפל דבר וכו' וכדאמרו בדרכנו הראשון יבזה גם כן
 פתייטבו הפקוקים על כוון לפי לאות שכלנו וקיצור השערתנו יבגמרא זל
 חששו ליות רא דקרא דקאמר ועשה כן למרדכי היהודי היושב וגו' וגם אומרו א
 תפל דבר וכו' שהוא מהמותר מאחר שהקדים אומר ועשה כן למרדכי היהודי
 גו' ודרשו זל אמר ליה מהר וגו' ועשה כן למרדכי אמר ליה מנו מרדכי אמר ליה
 היהודי אמר ליה טובא מרדכי איכא ביהודאי אמר ליה היושב בשער המלך
 אמר ליה ההוא קני ליה בחדא דקקרתא אי גמי בחדא נהרא אמר ליה א תפל
 וגו' גמר והב ליה וגו' בדבריהם אלה ע"ה הוסיפו אומץ כמעשה הנס הגדול והנור
 הזה לומר שהמן הרע ככל ה' ב"ה ענתו ואכבדה חכמ' חכמתו וזה במה שהראה
 את עצמו שהוא פקול כדינו ושהיו דבריו בלב ולב ומזוייף הוא מתוכו ושקר ענה
 במלכו לפי שבתחלת דבריו נתן הוד והדר ויתר שאת למלך באומרו איש אשר
 המלך חפץ ביקרו גם אם יהיה מי שיהיה ראוי הוא לעשות לו כפי משפטו ושאתו
 והוסיף לומר שצריך לקראת לפניו ולומר ככה וגו' לומר שכל איש יהיה מי שיהיה
 ראוי לעשות לו על פי הדברים האלה דלא אזלינן בתר גברא אלא בתר מלכא
 דלגבי רצונו וחפצו ראוי לעשות מאיניש ומאשפית ירים אביין לקושיבי עם
 דדיבס וכאשר השיב אות המלך דבר לעשות על פי מדותיו אלה למרדכי היה
 וגומר החזיר הדברים כפי המלך והתחיל להתלבו באומרו ההוא קני ליה וכו'
 דאיגלא בהתתה ונדע לכל כי חמרמו מעיו בקרבו ושאינו חפץ בכבוד
 המלך כפי אורחותיו אשר טס לפניו ואמר ויקח המן את הלבוש וגו' ויש לראות
 באריכות הדברים האלה אשר למה להם לכותבי המגלה ע"ה לפרט כל הדברי
 האלה שה' לל ברך כלל ויעש כן המן למרדכי ויש לומר שהכוונה בזה להורות
 אותנו שהמן בראותו כי דברו המלך באו אליו בחוקה לאמר מהר וגו' ועשה וגומר
 א תפל דבר וגו' פחד לנפשו פן יאמרו עליו המושלים שהפיל איזה דבר מהדברים
 ההמה ויחייבו אתראשו למלך לזא ויקח המן את הלבוש וגומר ופרט כל המעשים
 אחד לאחד למצוא חשבון לומר שהיה מראה באצבע ומעיד עדים שהוא היה
 העושה בעצמו בגורתו של מלך וכי לא הפיל דבר וכו'

ממנו נת' במה שהיו הדברים רחוקים זה מזה וקרא זה אל זה בטענות ומש
 ומתן ביניהם על כן כותבי המגלה פרטו כל מעשה לעצמו . דהכי איתא התם
 ויקח המן את הלבוש ואת הקוס הלך לו אל מרדכי כיון שהגידו למרדכי שהוא
 בא עמד בתפלה וכו' כיון דחבל אל לבוש הדין לבושא דמלכותא אל מה את
 מכוה וכו' כיון דנפק מבי מכותא אל סב לבוש הדין כלילא אל מה את מכוה
 וכו' אל קוס ורכוב על הדין קסיא אל לית בי כח דאנא סיב וכו' אל קוס דאנא
 קמין קדלי וכו' ואת דרום עלווי הנה הם זל דרשו לשכח שכל פרט משן הדברים
 נעשה בו נס גדול להפליא ושלא היו במקומות ותכיפות ולכן קרא בכרווא קרא
 בחיל ואמר מילתא מילתא באפי נפשה . ועוד איתא במדרש לענין
 זה וזל ויקח המן את הלבוש ואת הקוס אתא לגבי מרדכי ואמר עמוד ולבוש
 כמא כיש גידא דהוא גברא חמש הייתי עקוק להתקין לו זליבא והקבה מתקן
 ליה כלילא . אני הייתי מתקן לו חבלים ומסמרים והקבה מתקן לו לבוש מלכות
 וכו' אנא בעינא למבעא מן מלכא למצלב יתיה על זליבא והוא אל למרכב
 על קסיא עמוד ולבוש . גם בדבריהם אלה עה כתבונו לתיקון אריכות הזכרת
 הפרטים ואמרו שהכוונה בזה לומר שהיה הוא הרשע בעצמו מפרטס אל לא
 למצוא חשבון במה שנהפכה שלייתו על פניו וראה בעיניו וכתוכן בלבו כי כל
 אחד מאותם דברים הוא ממש כנגד הרעה אשר חשב לעשות עד שמתוך כן
 הורה כי הוא ית' זה יספ' וזה ירים יד ה'עשתה זאת . ולזה אל גב במדרש
 כיון דרכיב מרדכי התחיל מקלס להקבה ואמר ארומך ה' כי דליתני וגומה
 ותלמידיו היו אומרים זמרו לה חסידיו . ואותו רשע אמר ואני אמרתי בשלוי
 בל אמוט לעולם וכו' וגם בענין הקריאה אל שנעשה גב נס לקול הקריאה
 בדמקיים התם במדרש כד שמעה כרתיה דהמן וכו' ובגמרא אמרו דשקלא
 ענינא כ' והנה יש עלינו לתת לב ולהתעורר בדבריהם אלה זל שחלקו המזמור
 הזה כפי אותם חלוקות שחלקוהו זל באופן שחאמר מפי מרדכי ותלמידיו ואותו
 רשע וכנקת ישראל ואקתרו ורוח הקדש לכל אחד חלוקה דמנא להו לרזל דמומו
 זה כלו נאמר על הנס הזה שנעשה על יד מרדכי ואקתרו עד שחלקוהו לאותם
 חלוקות והלא המזמור עצמו מוזמר ואומר שעל חנוכת הבית נאמר ואיך באו זל
 והקירו אופן מרכבותיו וינהגוהו בכבודות מדוכר כן כנס מרדכי ואקתרו וגם
 יש לראות דמנא להו לרזל לחלקו לקירוגין ופיסקי פיסקי ולמה לא אמרו זל שכלו
 מרדכי אמרו שמראשו ועד רגליו כלו טהור הוא לאומרו אותו נדיק והקש בינתר
 הוא אמרם זל שאותו רשע היה אמו ואני אמרתי בשלוי כו' שיש עלינו לתת הכרת
 למשמעות אותם אמרים שלא יצאו אלא מפי אותו רשע וגם מה שאזל שאקתרו
 היתה אומרת אליך ה' אקרא נריך לתת הכרח גב טהם דברי אקתרו ולא דברי
 מרדכי ועוד בענין אמרם זל רוח הקדש מה היתה אומרת למען יומרך כבוד
 ולא ידום וגומר קסיא לן טובא דרוח הקדש מה עניינה בכאן ועוד מה ענין פסיק

זה ומה הכרח יש בו עד שנאמר שרוח הקדש אומרתו • עוד איך יתיישב לנו
לומר שרוח הקדש אומרת ה' אלהי לעולם אורך • וגו' לפי שטחיות המזמור
שהוא אומר שנאמר על חנוכת הבית יקשה מאד לפי שמשמעות המזמור נראה
ממנו שנתייקד כלו על חולה שנתרפה מחוליו שהוא מודה לאל ית' על אשר ירד
לשערי מות ושלח דברו וירפאהו וכמו שפירשו הראשונים ז"ל לפי הנחתו הנזכר
לפרט דחנוכת הבית הנאמר בראש המזמור אינו אומר על בית ה' שא"כ היה
אומר הכתוב על חנוכת בית ה' אלא שנאמר על חנוכת ביתו של דוד שאותו הזמן
חלה דהע"ה ויקי מחליו וכו' ועמד ומחלין בכה ביתו בית ארונים ולזה אמ' המזמור
הזה הודאה למקום כ"ה • ולהשיב לזה וכדי ליישב דברי ד"ל אקדים ואומר שכבר
ידוע הוא שדברי דע"ה בכפר תלים ברוך מקומות הוא מדבר עתידות שהיו אחד
זמנו ודבר בו עלגלות ככל ועל גלותנו זה הארוך וגם דבר כחממות גדולות אס
לכנין בית ג' זאם לכנין בית ב' שהוא קמוך אליו שהוא הקדש דברה כו' והופיעה
על לשוננו ככל אלה העמימש וכמו שכתב הרד"ק ז"ל בהקדמותו לפי תלים • וכן
מוצינו לרז"ל ככל מדרשיהם על הדוב הם דידשים דברי תלים בגלויות וכחממות ב'
מוקדשים ובייעיר ביאת משיחנו • וגם הראשונים ז"ל כתב יא שרמו דוד שיגמו
המזמורים בזה המזמור בחנוכת הבית הא' וי"א בחנוכת הבית הב' או הג'
ובילקוט א"ל מזמור שיר לפי שב' פעמים נכנה ב"ה א' בגאו שהע"ה וי' כנאו עורה
על הא' אמר מזמור ועל הב' אמר שזר • ומצינו לרוב המפרשים ז"ל שכתבו
שהמזמור הזה נתייקד הודאה למקום ב"ה על התכשרו בכפרות חטאו הידוע
שהוא חטא בת שבע דהיינו חולה נפשו שהיתה קרובה לרדת עמקי שאול
ולכור תחתיות מפאת החטא ההוא והיו אויביו שמחים לאדו ובפירו להם
שעשה ו אומרים שלא יכל עוד למלוכה וכל סכן הזרע שיהיה לו מהאשה
ההיא וכאשר קמה בידו המלוכה וגם המליך את שלמה במו אחריו המלך
לו מבית שבע והראהו נורת הבית לעיני כל ישראל והתנדב הוא וכל ישראל
לכנין הבית אותה נדכה הרבה או חבר מזמור שיר חנוכת הבית לדוד שהודה
בו על קליחת חטאו שהיא כפרת נפשו • וכן גם כן היא דעת רש"י זכור
לכרכה שכתב שכאשר נפתחו דלתות ההיכל בעת אומרו זכרה לחקרי דוד
עבדך שאז נראה לעין כל שנמלח לו עין בת שבע ונזושו ונכלמו אויביו שהיו אומ'
דאיך לו חלק לעב"ה ח' והיינו דקאמר ברוח הקדש מזמור שיר חנוכת וגו' עב"ה ז"ל
ולפי הנחת האומר שעל כנין בית שני נתייקד המזמור ההוא גריכין חנו למור
שרוד ע"ה דימה צרת הגלויות והשעבודי לימי האולי' דשבין וגלות כולהו איתנהו
פה ולפי זה יבוא על הנאות מדרשנו זה שאנו בביאורו שדעת רז"ל במדרש הזה
דחנוכת הבית היינו בית שני כדעת קצת מפרשים ז"ל דבית ראשון לא נכנה שא
אחר הרבע מאות שנה לנאת בני ישראל מארץ מצרים ולא סיך לומר בו רפואה
וקחיה למה שכבר היו גאלים ועומדים כמה מאות מהשנים ואולם בית שני

שהיה

שיהיה קמוך ממש לנס הגדול הזה שנעשה בימי מרדכי שבו נעשה קיום לישראל
 כאלו נבראו בריה חדשה כי כבר היו נחשכים כמתים חפטים מהחיים כל אשר
 בשם ישראל יבנה ועל כן רוח ה' דבר כמשיתו בדוד זמלתו על לשונו כזמון הזה
 כמה שראה שחיו ישראל אחרי מותם וזכו לבנין הבית בתכיפות אל הנס הזה
 ופירש המד שהזמור כלו הוא מדבר ברוח הקדש בפרטות הנס הזה המתנוסק
 על כל הנסים ואזל הוא שרכב מרדכי על הסוס התחיל לקלק לה' בה ארוממך
 ה' כי דליתני ואתיא שפיר הודאה זאת כנגד זה הנס לפי שהמין הרע בעצת
 אשתו עשה העץ למרדכי גבוה חמשים אמה להעלותו עליו למעלה ראש לקיים
 הודאת המזל וקמו שהארכנו בזה למעלה בפסוקי עשו עץ גבוה חמשים אמה והוא
 יתעשה בהפק מעצתם שהעלה את מרדכי ורכב ודרך אקדליה דרשיע ונפל
 הרשע כמה שהיה מתפחד פן תהיה למרדכי עלייה עליו ולזה כשראה הצדיק
 ע"ה עצמו דורך על כמות הרשע התחיל לקלק להק"ה היכול על כל להשפיל
 גאונים ולהרים דלים ואכיונים ואמ' כנגד זה ארוממך ה' כי דליתני וגו' שהכוונ'
 ארוממך ה' כי דליתני אתה בכחך זאת ה' עלייה והעלייה הנוראה חלף העלייה
 שהיה מעלה אותי הרשע על העץ כדי שיבא עם המלך שמח ואתי שפיר מה
 שנאמר בהודאה זאת ולא שמחת איוכילי שזה מורה לשמחה שהיה מקוה הרשע
 לשמות בראיית מרדכי תלוי על העץ אשר הכין לו וכמאמר ורש אליו וכוא עם
 המלך שזח וכאמר בפירושו וכומו שאמר הוא עצמו אבא בעינא מן מלכא למגלב
 יתך על גליכא וכו' וכן גם כן אתי שפיר מה שנאמר בהודאה זאת ארוממך שהוא
 רומז כנגד ההתרוממות והעלייה שנתעלה ונתרומם מהדלות ומהשפלות שהיה
 מוכן אליו וכמו שכתב הראב"ע ז"ל ארוממך כנגד דליתני ואמר בהודאה זו גם כן
 ה' אליה שועתי אליך ותפראני ישלום שהודאה זאת שייך לאותו צדיק ע"ה למומ'
 ונתבוא על הנס כפי מה שאזל כיון שאמר למרדכי שהמין בא נתיירא וכו' ואמר
 לתלמידיו בני רוננו וכו' אמרו לו אם תמות וכו' אמר להם אם כן נעזור בתפלה
 ונפטר מתוך התפלה חלקון תפלתהון יתבין ועבקיין בהלכות מצות העומר ויש
 לומר שהתפלה הזאת שאמר הצדיק ע"ה להתפלל היינו וודי החטאי והאשמות
 וקבלת הדין עליהם ועל כן בק"ף וודים נתעקקו בקדר עבוד' היום ההוא שהוא
 מצות העומר ואם כן לפי זה מרדכי ע"ה קבל עליו את הדין והתודה על חטאו שהוא
 חולי נפשו והינו דקאמר ה' אלהי רוצה לומר האל'ית המרחם בדיומו וכומו שדרשו
 ד"ל ה' אלהים רחום בדין וי"ל אני שועתי אליך וקבלתי עלי את הדין ואתה ה'
 רחומך רבים כמה שרפאתני מחלי עיני כי רב הוא ויהי סוף לומ' ה' העלית משאל
 בפשי לומר שאינו מודה ומשכח על דיות גופו רק על רפואת נפשו שהיה חליה
 קבה למיתת גופו והדרת נפשו לכאר שחת ואמר המדרש תלמידיו מה היו
 אומרים גם כן היו יכולים לומר שגם פקוקים אלנו אומרם גם כן מרדכי ואתי
 שפיר למה שהם נמשכים למאמר הרשון עכו קשיא ליה למדר' לו שהתלמידים

מגלת ספר

ההמה אשר הערו למות נפשם עם מרדכי רבם וראו את ישועת אלהים על אותם
האופן הנפלא ששמו יד לפה ולא עמו שירה לומר מי כמוכה בחלים ה'וכו' לכן
אמרו זל דודאי תלמידיו אמרו פסוקים אלנו וגם יש לומר שהם זל ראו שיש
הכרח בפסוקים אלו שיחוייב לנו לומר שהם דברי התלמידים ולא דברי מרדכי
ע"ה וזה ממה שנאמר הודאה זאת בערב ילין ככי ולבקר רנה דלא שייך למימר
שמרדכי אמר דברים אלו לפי שלא היתה הודאתו טה על שניצול מאותה מיתה
שהיתה מורה על חטא גדול שבהצלתו נודע לו שנתכפר לו חטאו ואולם לעיני
גורת המן שהיתה עומדת כנגד האומה בכללה עדין היה באבלו ולא בא לכלל
שמחת לבב וכמו שדרשו זל על פסוק וישב מרדכי אל שער המלך ששב לשקן
ולתעניתו ואולם התלמידים ההמה בדקת נפשם לבגדי הצלת מרדכי רבם לא
דקדקו כזה ושמחת עולם שמחת נפשם אף גילת ורנן לפי שאמרו הואיל ואידיחי
המן ארחי ולכן אמרו מתוך שמחת לבב בערב ילין ככי ולבקר רנה ואמרו זמרו
לה חסידיו וכו' רונה לו שהם מדברים כנגד רבם החקיד הגדול הנודע בחסידיו
גדור ההוא שהוא יתבר' לא עובד ולא נטשו ביד חוביו למה שעמדה לו חסידותו
ועבד ליה קב"ה ניקח כתורת החסידים לזה אמרו זמרו לה חסידיו רונה לומר
כי כל חקיד וחקיד ראוי לו לומר כשיר ומו' כזה בכל דור ודור על הנכ הגדול הזה
שנעשה לחסיד וקדוש מרדכי שכזה הנכ נודעה יד ה' את עבדיו וכו' הוא יתבר'
אינו עובד את חסידיו וכו' יהיה להם מכטח עון להתנבד בעבודתו יתבר' ואמרו
יהודו לזכר קדושים למי שבהכני חוור אל הנכ והכונה לומר והודו לזכר קדשו
אל נכזה שהוא למעלה מכל הנסים וגם יש לומר גם כן שהבנוי הוא חוור אל
הנדיק המתמקם בנכ ההוא והכונה לומר שידו לזכר קדוש פרישת מרדכי רבם
בי אים אלהים קדוש הוא וכפי השטחיות הוא חוור אלנו ית שקדש שמו בעלמו
בנכ הזה ואמ' בהודאת זאת כי רגע באפו וגו' ההודאה הזאת היא ג"כ ראוי לטון
התלמידים החקידים העומדי' עם כבית ה' כלילות ואתא בקר והם יושבי' בין ברכי
רבם להשיא מות עלימו עמו ולכן לפי אמ' כי רגע בח"ב שהכונה בזה כנגד אותה
שעה של קריב הנכ שתחל אותה רגע היה אף וקיסו ונהפך לחיים ולששון ולשמחה
והוא אמר כי רגע באפג חיים ברצונו והוא מבואר לפי הכונה ומתוך חסידותם
וקדושתם אמרו שלא היה להם זכות להצלה ההיא רק הכל נעשה ברצון וכדבה
ממנו ית' וכנגד הכפיה שהיו בה כל אותה הלילה עד שבא להם אותו רשע כבקר
השכם ונהפכה תגה לשמחה אמרו בערב ילין ככי ולבקר רנה וכדאמרן לעול
במקום א"כ לפי זה אתי שפיר למימר דפסוקים אלו אמרום תלמידיו של אותו
קדוש וא"ל אתי רשע מה היה אומר ואני אמרתי בשלנו כל אמוט לעולם
ההכרח שיש להם זל שהדברים האלה אותה רשע אמרם הוא מבואר מעצמו דלא
אפשר לומר שהצדיקים יעלה על שפתם המאמ' הזה על עצמם שגם בעלי השטט
זל נתחכטו ליישב הפסוק הזה כנגד דוד ע"ה שדבר קשה הוא לומר שהוא אומר

על עצמו שכימו שלתו היה חושב שלא ימוט לעולם ולכן כפי מורשנו זה שאנו
 בו שאול שהמומור הזה הוא מנצח ומומר בענין הנכח הנפלא אשר נעשה למרדכי
 ע"ה אתי שפיר לומר שהמומור ההוא הוא להמין הרשע לפי שראה שכשעה אחת
 נזוורו בכבי שמו ומוזל קל מן שמיא נפל אז על כרחו ענה אמין ואמר כי יש להים
 בשמים ממעל יכול על כל להשפיל ולהפיל ג' אונים מאגרא רמה לכירא עמיקתא
 בשעה חדא והוא אמרו ואני אמרתי בשלנו כל אמוט לעולם דלגבי כמוו לאלוהו
 זכח כמו לכי מוולו היה חושב שלא יגיע לו שום התיוטטות לעולם ועתה הודה
 ואמר ה' ברצונך העמדת להררי עיו . הכוונה לומר שבתחלה הייתי כבוד
 שמולי ואלהי אין אלוה אחר שולט עלינו והוא שנתן לי הכח והעוזה וממטלה
 זכוח חשכתי דרכי ואמרתי שלה חמט לעולם ואולם עתה ידעתי כי גדול ה' מכל
 האלהים . וכי אתה הוא ה' שנתת לי ברצונך העוזה הכח ההוא וגם שלא הייתי
 דאוי לכך הנה ברצון וכדכה ממך היה לי הדבר הזה שהעמד להררי עוזה והראיה
 ג' לזה למה שהשכרתי קדדתי בפתע פתאון שכודאי שלא היה לי זה טא שהקתרת
 בכיך ממני ר' ל' שזה מורה כי אין זאת כי אם ירך הבוראה אשר היא פועלת פעולה
 כפלאות כשעה חדא כל המטיף ומן ולכן הייתי נכחל והנה הוא עתה הודה על
 יפענו שלא ידע אתה ה' אלא מתוך שכח כשואה פחדו ואידו כסיפה אתה שלא
 היה לי זה כי אם על ידו ית' שאינו מריך בפעולותיו להמטכ' כוונן וכמו שהארבת
 בזה ברומש ה' ולזה המן הרע הזה כבוא כשואה פחדו או ידע אתה ה' והראהו
 באצבע ואמר ה' ברצונך וגומר שדבר עמו ית' לנכח כמדבר פנים אלפנים ואמרו
 עוד זל אקתר מה היתה אומרת כו' ההכרח שיש ברכים אלו שהם דברי אקתת
 למה שהמאמר הקודם העמידוהו זל להמין וכדאמרין . וזה המאמר הכמוך לו
 אלא לומר שהוא דברי המן ג' כמו שגראה ממשמעות הכתיבים ואל' לומר שהם
 דברי מרדכי שכבר היו דבריו למעלה ראש המומור וכן תלמידיו ג' אלא לומר
 שזה המאמר הוא דבריהם למה שדבריהם בכך עברו וכן הפקוקים האלה
 נזכרים משמא דיחידאה ולכן יש לומר בהכרח שהם דברי אקתת שהיא גם
 היא נתנה תודה אליו יתברך על העבר ומתפללה על העתיד והוא אומרה
 אלןך ה' אקרא וגומר ר' ג' גם כי עשית נס ופלא עם מרדכי בשעה זאת עדין אמ
 צריכין למודענו ית' להביט אליו ברחמים לכטל מעל עמו בית ישראל הגוזה
 הקשה העומדת לעומתו מהכתבים אשר פרחו באויר והדת אשר נתנה זכו
 והוא אומרה אלןך ה' אקרא ואל' ה' אתחנן והנה היא בענין הקריאה אליו ית'
 דברה עמו לנכח כמדבר פנים אל פנים וכענין השאלה ממנו ית' לעמוד עמו
 ברחמים הקתירה פנים ממנו ית' כמתביישת ואמרה ואל' ה' אתחנן ר' לתת למ
 תחנה וזה מבואר הוא שהצדיקים אינם דורשים אליו ית' אלא בדרך בושה וכלמה
 כמאמר דמאל ע"ה לך ה' הנדקה ולמ' כושת הפנים ש"ל לך ה' הנדקה לעשות
 עמו כפי יד ומין עו קדושתך הפשוטה לראוי ולבלתי ראויים ולמ' כושת הפנים

לשאלו הצדקה היא שאין לנו זכות כמה לתל ולכן גב' אמרה תפלתה זאת
בלשון תחנה לומר שהיא דורשת במתנת חנם וכדכריהם ז"ל בתפלת מרעה
באומרו ואתחנן וכו' ואתה פה עמוד על המדרש ותראה סדור תפלת הצדקת
נרוב בנשתה וכלמתה ממנו ית' כי היו דכריה כדכרי רשים ואמללים וכמאמר
דבעה תפלה לעני כי יעטוף וגומר ועלפי מה שפירשו רשבי עה' ולזה הופיעה
רוח הקדש על פי דוד עה' בשם הצדקת. היא ואמרה אליך ה' אקרא ואל ה'
אתחנן כמדבר שלא לנכח מצד הבורה הכלמה וכאמור ואמרה מה בצע בדמי
וגומר ד' אס עיני רב הוא ואני חייבת מיתה הרבה שלוחים אליך להמיתני בהם
ואולם בעת ובעתה הזאת אס נמות הרי גם ישראל בכלל ימותו ולא יזכרם
ישראל עוד ח' והוא אומרה מה בצע בדמי וכו' היודך עפר היגיד אמתך סורל
לפי כוונה זאת היודך עפר עוד שהוא רמו על אומות ישראל שנקראו עפר שהם
המודים המגידיים אמתתו כי במותה וברדתה אל שחת ח' לא יזכר שם ישראל
עוד ואין תדה אלנו מהם עוד עד עלם ואין מגיד מהם עוד אמתתו ית' ואמרו
עוד זל כנסת ישראל מה היתה אומרת שמעה' וחנני וגומר ההכרח להם זל
שהקיבו פני המאמר הזה אל כנסת ישראל ולא נאמר שהוא בכלל דכרי אהתר
משום דקברא היא שא"ל הופיעה רוח הקדש במומור הזה בשם כנסת ישראל
דכמו שהופיעה רוח הקדש לדבר בדוד עה' בשם כל הני א"כ בודאי דברה בדוד
גב' בשם כ' ועוד ממה שמצאנו בקוף המאמר הזה שהו' אומר הפכת מקפדי
למחול לי פתחת שקי ותאורני שמחה א"ל לומר שדברים אלו הם דכרי אהתר
דלגבי ידיה עדין לא באה לכלל שמחה באותה שעה כמו מרדכי עה' וכדאמרן
לעיל למה שגזרת המן היתה עומדת לעומתם ואולם כ' בכלל נתאזרה שמחה
רבה כמה שראתה שורח אור לישרים ואמרה הואל ואדתי המן אדמי וכאמור
בענין תלמידיו של אותו צדיק והכוונה במאמר זה הנאמר ברוח הקדש בשם
כ' לומר שלא היתה שאלת ממנו ית' כי אס במתנת חנם למה שהיתה יודעת
שהיא חייבת למקום ב' והוא אומר שמעה' וחנני ואמרה' היה עזר לי על העת'
רונה לומר לבטל גזרתו של המן כשם שהתחלת בנסו של מרדכי והוא שאמרה
הפכת מקפדי למחול לי בנס זה של מרדכי ואזרתי שמחה כן לעתיד שמעה'
וחנני ותהיה לי עזרה לעתיד להצלת האומה בכללה ומעתה נתיישב המומור
הזה כפי מה שחלקוהו זל על פי המדרש אמנם יש עלינו עוד להבין סוף דכרי
המדרש הזה שאמר רוח הקדש מה היתה אומר למען יזמרך כבוד ולא ידום שהוא
מאמר שצריך לתלכ אלנו למה שהוא צריך ביאור רחב כפי מה שיצטרך לפי
עומקו ואולם נאמ' בו כפי חולסת השערותנו וקיצור יד שכלנו' הדרך הזאת אחר
שנקדים למואטר הזה מה שאמרו זל במדרש תלים במומור הזה עצמו וגם כי
אחר כך מעני' ואנא מהענין שאנו בו יהיה זה כדרוש כפי עצמו שהוא מהדרושי
האלהיים שהשתדלות בעינכם מכיא לדי יראה נקדשה והוא אומרם זל
במדרש

במדרש שחר טוב יעלו חסידים בכבוד וגו' בשעה שהצדיק נפטר מן העולם
שלושה כתות של מלאכי השרת מטפלים עמו: אחת אומרת לו יבא שלום ואחת
אומרת ינחו על משכבותם. ואחת אומרת לו הילך נכוחו. אמר ר' יהודה בר
סימון בשם ר' יאשיה ככ יכול הקב"ה בעצמו אומר לו שלום מנין אתה למד מן
הרשעים שנאמר אין שלום אומר ה' לרשעים אם לרשעים אומר בפיו ק' ל צדיקים
שהב"ה אומר להם שלום הלא הוא דכתיב יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם
בכבוד באיזה כבוד בכבוד שעישה להם הקב"ה לצדיקים בשעה שנתפירים מן
העולם יהיו מקלקים להקב"ה אמר ר' חייא בר יוסי אין בין צדיקי חיי' לצדיקים
מתים אלא הדבור בלבד והם מקלקים להקב"ה שזר אותם בצרור החיים שנאמר
והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ונאמר ירננו על משכבותם ואין ירננו לא
קלוב כמא דאת אמר קול רנה וגו' אמר ר' יוחנן בשעה שהזקן יושב ודורש ואומר
כך אמר פלוני שפיתתני של אותו פלוני דוחשות ודובבות בקבר שנאמר דובב
שפתי ישינים לכך נאמר ירננו על משכבותם וכן אמר דוד המלך ע"ה אגורה
יבאלך עלומים וכיעלה על לב דוד שיהא חיוקיים לעולמים אלא אמר ר' יהודה
שהיו אומרים הלכות משמן בבתי ככסיות ובאתי מדרשות אמר לו ה"ה חייך
אעפ"י שאתה מת אין שמך זו מביתי לעולם לא עם כל קרבן וקרבן מזכירין אותך
ואומרים שיר משמך. ועוד אמר לו הקב"ה הואל ואתה חשבת לבנו בית המקדש
אעפ"י שאלמה בכך בונה אותו על שמך חמי בותבו שנאמר מומור שיר חוכת
הבית לדודי עד כאן דברו המאמר העצום והנפלא הזה. ויש לעורר במדרש
יהיה הפקות כדי שובאל לדי הכנתו על הנכון. תחלה באומרו בשעה שהצדיק
נפטר שלשה כתות של מלאכי השרת וכו' אשר למה שלשה ולא שנים ולא ארבע
זכו'. ולבא למימר דהאי שלשה כתות דקאמר הם כנגד שלשה חלוקות דאיבא
בקרא דאיתי מניה ראיתי דערבך ערבא צריך שאמו שאלים גם בן טעם לפסוק
עצמו שחלק הכתות לשלשה ולא לפחות ולא ליותר. עוד באומרו אמר ר' יהודה
כב יכול ה"ה אומר לו שלום שזה המאמר בודאי הוא דבר ככון לאומרו כנגדו ית'
ומאי קילותא איבא בזה הדיבור לנכי דיריה ית' עד שאמר בב' יכול' ודוחק לומר
שהקילותא היא מנר שייחם לו ית' הדיבור שכל דברי אדו יתא' כביאים וכתובים
ודברי רזל הם ומקדים על ייחוס הדיבור אליו ית' לשכך את האונן. ובבר אכשז
לבב גאונן עלם ע"ה הכינו הדרך בדברי האמונה בייחוס הגאמות. אם בדרך
הפלוסופיא האלהית בדרך מורה נדקמו' זל' ואם בדרך הקבלה האמתית בדרך
הרש"י ע"ה והלבי נתיבוי וגם דוחק הוא לומר שקילותא היא מנר שייחם להב"ה
השומחה והשעשוע בבואת הצדיק אליו עד שהוא יתב' אומר יבא שלום שזה הוא
יקוד האמונה שהוא ית' שש ושמה כמעשה הצדיקים שאין לו להקב"ה בעולמו
אלא ארבעה אמות של הלכה והכתוב צוח ונאמר ונאמר לי עבדי אתה ישראל
אשר כך אתה נאמר. עוד באומרו לכך נאמר יעלו חסידים בכבוד ושאל ונאמר

באיוה כבוד והשיב ככבוד שהקב"ה עושה לנדיקים שלפי הנראה לכאורה שלא
 היה צריך לא לשאלה ולא לתשובה דהיינו הוא דמשתמע מקרא לפי הנחתו הא'
 יעלו חסידים ככבוד שעושה להם הקב"ה עוד באמרו אמר ר' חייא בר יוסף
 אין בין נדיקים חיים לנדיקים מתים אלא דבור בלבד והוסיף לומר והם מקלבי'
 להקב"ה שמסוף מאמרו מורה שהדבור דקאמר ברישא שהוא נעדר מהנדיקים
 המתים הינו הדיבור החיצוני הגשמי העשוי מכלי הדיבור וממולאיו ומי לא
 ידע כזה שהמתים בטל מהם הדבור הגשמי למה שכליו שבו אל העפר ומאי
 אתא לאשמועינן ר' חייא והלא זה מודע גם כשערי דברי רב עוד במאמר ר' יוחנן
 ע"ה שאמר בשעה שהזקן יושב ודורש וכו' יש להתבונן במאמרו זה ולומר מה היא
 כוונתו אם חולק על ר' חייא הקודמו שהרחיק הדבור החיצוני מהמתים והוא
 דבר קשה לומר שר' יוחנן סובר שהמתים יהיו שכתותיהם דוכבות ממש כדבור
 חיצוני ואם כוונתו לומר שהדכיכה ההיא דקאמר קרא היא דבור כנימי אם כן
 היינו תנא קמא ובמאי פליגי וכדי ליישב המאמר הזה על אופן מרכבותיו
 הרוכבים שמי שקדים אקדים ואומר שדבר נודע ומפורסם אלינו עמו
 ששלמות עבודת הקדש היא פיוה אל שלשה ראשים האחד הוא שלמות
 האמונה להיות האדם לבו נכון באמונתו ית' כמה שיהיה תמים עם אלהיו להאמין
 בעקרי הדת ובשרשיה כפי מה שיוכל לכרוך בחורי העיון עד מקום שידו מגעת
 והשאר יהיה מאמימו בלבד וריו והב' לשיהיה הנדיק הזה התמי עם אלהיו שלם
 ג' נקיו המצו' וכדקדוקם כפי הנאות וככל חומרי קופרי שעשו משמר למשמר'
 התורה לא שיהיה מסתפק בחלק העיון לכד כדברי האומ' שחלק העיון לכד
 ישיג השלימות והג' לשיהיה השלם הזה דורך דרך ה' לילך אחריו כאמרם ז"ל
 מהו רחום וכו' אשר אין שיעור למדה זאת כפי מה שקדרו אותה ע"ה עם הדברים
 שאין להם שיעור שלשה אלה כני נח למקום ולכריות ובהם היא תלויה אהבתו
 ית' ודכנותו כאמרם ז"ל כמלי ראבות שמעון הנדיק וכו' על ג' דברים העולם עומד
 על התורה ועל העבודה ועל ג' והנה המאמר הזה לא יעלם מעין כל רואהו
 שיש בו קושי גדול לפי הנראה לכאורה וזה ממה שאמר בתחלה על התורה
 שהוא שם כולל לכל עבודת הקדש כד' תורה צוה לנו וגו' ואח"כ פרט קצת ואמר
 ועל העבודה ועל ג' והלא פרטים אלו הם ככללים בשם תורה ועוד ז"ל
 מה העבודה הזאת לנו שהזכיר בפתחם אם היא עבודת המקום בכלל היינו תורה
 דקאמר ברישא ואם הוא רמו לאיוו עבודה מיוחדת ואנחנו לא נדע מה נעבוד
 את ה' עד כואנו אל ענין מיוחד אשר רמו אלינו בשם עבודה והנה המפרשים
 ז"ל חדשים גם ישנים האריכו מענית כפי המסנה הזאת וז"ל לפי קצור השערותנו
 שזה התנא ע"ה כתבון כדבריו לג' אלה כני נח הנזכרים ומש' על התורה היינו
 חלק האמונה שכלב שהיא יסוד התורה ועיקרה שאין עסקה אלא בקדימת
 האמונה שלא דברה תורה כמת' חפשים מן האמונה ולפי' קרי' לה לאמונת שכלב

בשם תורה בכתם למה שהיא יכוד בכינה * והעבודה היא עבודת המצוות
ועשייתם וכמו שפירשה הרמב"ם זלה"ה * וגם היינו מעלות המדות שהולך
בדרכי קינו * והעולם אשר אמר עליו התנא ע"ה שהוא עומד על ג' דברים אלה
אם הוא רומז לעולם קטן הנה מה טוב ואם הוא אומר על עולם בכלל הנה מה
בעים וכמאמר הכתוב אם לא בריתי וכו' חקות שמים וארץ לא שמתי והג' שלמיות
האלה הם עצמם הנאמרים במאמרם שאזל כמדרש זה אליו ואנהו * התנאה
לפניו במצות לולב נאה סוקה נאה וכו' ד"ה זה אליו ואנהו אמר והוא מהו רחום כו'
מהו חנון וכו' ד"ה זה אליו ואנהו ואפ"ר דהיינו שלמות האמונה שבשלמות
האמונה יקדש שמו ית' ברכים וימקוד עצמו למיתה על קדוש הש"ת לקיים מה
שאמר ישראל אשר כך אתפאר * וכנגד חלו הג' ח'וקות כווי' בעל המאמר
באומרו בשעה שהצדיק נפטר מן העולם ג' כחות של מלאכי השרת מטפלים עמו
כנגד הג' השא ומלאכים דקאמ' היינו מלאכים דאיתבריוא מהנהו חלקי השלמו'
דעבר בהאי עלמא וכמאמר הכתוב אם יש עליו מלאך מליץ וגומר והנה כנגד
יקוד האמונה שהיא אכן השתייה שממנה הושתת הצדיק הזה וכה קנה השלמו'
להיותו תמים עם אלהיו ובשלום וכמישור הולך עמו * אמר כת אחת אומרת יבא
שלום ר"ל שזה האיש ראוי הוא לקראת לו שלום להיותו בשלום עם אלהיו * וכאמן
בבריתו וקיים במאמרו וכמו שמצאו ראיו שהבעל תשובה שהיה קודם התשובה
רחוק ממנו ית' וכופר בעקר הלא לאחר התשובה נאלו שלום שלום לרחוק ולקרוב
וכדרשתם זל והכוונה לומר שהאיש השב לו בתשובה שלימה וסוד להאמין בלבו
אמונתו ית' קורא השם ה' אליו שלום שלום וכלפי זה כנגד הצדיק אשר באמונתו
יהיה בעת מותו תנא לקראתו אותה כת של מלאכים הנכבדים מיסוד אמונתו
ואומרת יבא שלום * וכנגד מעשה המצוות אמר כת ב' אומרת ינחו על משכבותם
למה שכל הזמן שהיה בעה"ז היה לוחם מלחמות ה' עם יצרו וגם לקיום המצות
היה טורח בגופו ובאיבריו לזה אזל כת א' אומרת ינחו על משכבותם ש"ל שהגוף
וכחותיו ינחו מטרחה ומשאם שהיו טורחים במעשה המצוות שמעתה באלו לבית
מנוחתם ולא ייעפו ולא ייגעו עוד * ואין להקשות על זה ולומר אם הצדיק כבר
מת ונפטר מן העה"ז מה מנוחה שייך למימ' באיברי גופו ששכנו לא העפר והיו בלא
היו * כי הנה הדבר הזה הוא מתיישב למאמונים וליודעים בקוד לבושא יקרא
הנקרא חלוקא דרבנן והוא הוא קוד התורה שבא בכינה כנגד בנין האדם רמ"ח
מ"ע כנגד רמ"ח איברים ושק"ה מ"ל כנגד שק"ה גידים * והוא קוד רבינו הקדוש
ע"ה שהיה בא לביתו מליב שבת לליל שבת ור' יוסי הגלילי ג"כ עד שחשדו לאשתו
וכנגד חלק ג"ה אזל וכתב' אומרת הולך כנחו למה שצדיק זה הכא לבית מלכו
ית' היה הולך אחריו ית' ומשובה עצמו אליו מהו רחום וכו' מהו חנון וכו' ולנבי
מאמר ר' יהודה ע"ה שאמר בביבול הקבה אומר לו שלום הכוונה לומר שבשלמו'
האמונה הוא מתדבק בו ית' ובעשה חלק ממנו ית' עד שלזה הוא ית' קורא לו שלום

מנלת ספר

ר' משה הוא חלק ממנו ית' שהוא שלום ושמו שלום וזה השלם גם הוא שלום כמוהו
ולפי זה אמר כב יכול למה שהוא דבר קשה לומר שהאדם בכח מעשיו הישרים
הוא מתעבם בו ית' ויהיה חלק ממנו ושכ"ה הצדיקים הם מתעבדים בו עד שהוא
ית' קוראם בשמו ואומר להם יבא שלום ודבר זה הנאמר כאן בדרך רמוז אמרוהו
ז"ל בפירוש בפרק המוכר את הקפינה דאיתא הכי התם אר' אלעזר עתידים
צדיקים לומר לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה שנאמר והיה הנשאר
בציון וכו' קדוש יאמר לו פ' רש' זל מלאכים אומרים לפניהם קדוש • וכן אמרו
גב"ש עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה שנאמר כל הנקרא בשמי
ולכבודי וגומר ובגד זה בא מאמר ר' יהודה בר סימון שאמר כב וכול הקב"ה
אומר לו שלום ובאומר • והשלים מאמרו זה ואמר לכך נאמר יעלו חסידים
בכבוד וכיאר ואמר באי זה כבוד וגומר בכבוד שעושה להם הקב"ה שהכוונה
לומר שהם מתדבקים בכבודו ית' ובכבוד ה' עליהם יראה דהיינו לבוש מלכות
סמלכטים בו ועטרת זהב על ראשם והוא מה שכוין ליו באמרו בכבוד שעושה
להם הקב"ה שהכוונה לומר שעושה להם הוא ית' שיהיו הם עצמם כבוד וכמו של
בכבוד ה' יאקפך וכו' וישונו ושמחו כל חסדי בו • ובאר ר' חייא והיסיף לברר ולומר
שהצדיקי הם מתלכטים לבוש אור יקר שהוא לבוש הנשמה למעלה בצרור החיים
שאותו לבוש הוא מהאור העליון שגנוז הקב"ה לצדיקים ומתלכטים בו כדמות
צורת גופם שהיו בו בזה העולם והוא זה שכוין אליו במה שהשלים בדבריו ואמר
אין בין צדיקים חיים לצדיקים מתים אלא הדיבור בלבד ש"ל שגם שיש להם פה
מצורת מלבוש העליון עכ"ל לא ידברו בו דבור גשמי רק דיבור שכלי כדבור
המלאכים שאין להם כלים גשמיים לדבר בו דיבור גשמי זה דברים האלה שדבר
בהם ר' חייא ע"ה הם מדברי נרמוזים בלבוש הנשמה שהוא למעלה בעולם העליון
והוא מה שכוין אליו ע"ה באמרו שהם מקלבים להקב"ה ששם אונתם בצרור החיים
שנאמר והיתה נפש אדוני וגומר וכידוע ליודעי דעת כוונת מאמר האשה חכמת
לכ באומרה והיתה נפש אדוני נרורה בצרור החיים וגומר ובא אחריו ר' יוחנן
ע"ה לברר לנו קוד התלכטת הנפש בקבר והוא מ"ס בשעה שהזקן יושב ודורש
ואומר כך אמר ר' פלוני שפיתתיו דובכות בקבר לכך נאמר ירכנו על משכבותם
דהיינו המשכ' שהוא בעולם התחתון ולפי זה ר' יוחנן ע"ה ור' חייא ע"ה אינם חולקי
כלל רק הם מדברים בשמי כושאים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וזה
הוא סוד אמרם ז"ל קשה רמה למת כמחט בכשר החי וגם סוד מאמרים ז"ל הנהו
קפ לאי דהווי מקפלי וכו' נחר בהר' יאשיהו וכו' כדאיתא בפר' השואל והוא מה
ששאל דהע"ה אגורה באהלך עולמים שיהיו אומרים משמי בבתי בבקיות ובבתי
מדרשות וכו' ואל' הקב"ה אין סמוך זו מתוך ביתי וכו' ומעתה נתישב המאמר
והותרו שאלותיו והשתא דאיתנא להכי נהיו נא ונהירנא למאי דאמרינן במאמר
דידן רוח הקדש היתה אומרת למען יומרך כבוד ולא ידום וגומר ש"ל שכאשר

נעשה הנס הגדול ההוא ונתקיימו דברי המזמור כלו שכל א' אמר חלוקת כפי
 מה שדברה רוח הקדש בפיו של דוד ע"ה או אות הרוח הקדש שהופיעה על פיו
 בכל אותם דברים אמרה למען עמך כבוד דהיינו הכבוד העליון שהוא יקר
 לבוש שמלת כסתבו הנשמה במקום דוד החיים כדאמרינן ועליו חסדי כבוד
 וכבוד לבוש הנפש רחשו שפתתיו של דוד המלך ע"ה בקבר ואמר ה' להי לעולם
 אודך והכוונה בזה לפי שהדברים הם כאמרים על ימי הפורים דכתב בהו ימי
 הפורים האלה לא יעברו וזכרם לא יסוף מורעם וירצה לומר שכל שעה שישראל
 מרננים בשיר זה שפת תנו רוח שות בקבר כמו שהבטיחו הוא יתברך אין שמך זו
 מביתו והוא מה שהשלי ואמר ה' להי לעולם אודך וכלפי מה שאמרו ז"ל במדרש
 שהיו מרדכי וית' למדינו מתעסקים באותה שעה שבא להם המן בהלכות מצות
 העומר ובהלכות קמיצה מזה יראה מעלת הקרככות וקודם שזכוירתם לכד אנו
 ביצלים מתך הגלויות שגם הקרבן שיראה ממנו שהוא פחות במדרגה משאר
 הקרככות במה שהוא עומר שעורים עב' קודו הוא רב ועצום וזכותו נפלא למה
 שיש בו די להציל את ישראל והכי אמרינן בפסיקתא אמר ר' אבהו אמר ר' קימון
 אר' כל מצות העומר עמדה להם לישראל בימי גדעון שנאמר ויבא גדעון וגומ' ו
 והנה איש וגו' והנה צליל לחם שעורים וגו' מהו צליל רכין אמרין עליו שכלל עליהם
 אותו הדור מן הדריקים וזכות מה ניצלו בזכות צליל שעוריו ואיך מצות העומר
 ומצאתי כתוב בזה הלשון שיש רמז בתורה לענין מה שאמרו ז"ל במדרש ראשית
 יתהון המן מתעסקין בהלכות קמיצת מנחת העומר והרמז הוא פן יבוא והכי
 אם על בנים ראה יעקב אבינו ע"ה שמורעו של עשו יצא המן שעתיד להרוג טף
 ובני' ביום אחד ונתחבר ולפיכך ויל' ש"ס כלילה סופי תיבו בהפך המן שהוא רמז
 לכלילה ההוא נדרה שנת המלך שהלילה ההוא של יעקב אבינו ע"ה שהיה מצטע'
 בה ומתחנן לפני אלהיו ית' היתה שמורה לאותה לילה של המן ולפי זה כתוב
 ויאבק איש עמו שהוא שרו של עשו שזה הוא רמז להתאבקות המן עם מרדכי ומה
 שלא שלח יעקב אבינו ע"ה למלאך עד שהורה לו על הברכה הוא רמז גם כן להמן
 שהורה למרדכי ע"ה וקמץ יתיה אקד ליה וראה יעקב אבינו ע"ה שמרדכי ע"ה
 ותלמידיו היו מתעסקין בהלכות קמיצה והוא אומר וייקח מן הבא בידו מנחה
 לעשו אחיו שירצה לומר שבזכות המנחה הנלקחת ביד ניצולו מיד עשו אחיו
 ותיהי ה' למד דלעשו אחיו כלמד אמר לי אחי הוא עכ"ל והנה לפי דרך זאת
 המן הוא מבואר בתורה בפירושו וכמו שאמרו ז"ל המן מן התורה מנין שנאמר המן
 העץ וכו' והכוונה להם ז"ל ברמז הזה שאמרו המן מן התורה מנין לומר שלמה שהוא
 ית' נגלו לפניו כל תעלומות ומקדם היות כל דבר שם הוא ית' לפיכך רשם בתורה
 הקדושה כל דבר ודבר בטרם היותו ורמזו טעמו וכמוקו עמוי וכפיהו התחילו
 במאמרם זה ואמרו ב"ש מן התורה מנין וכו' שפונתם ז"ל שגם כי ה' יש
 משה הוא בכין אב התורה והוא אשר הביאה אל עם ויצר לו האל ית' ולא היה

צורך אל שיבא ממונו יתב' הרמו אל משה במעשה בראשית כי הנה ימים באים
 לבסר ואלה שמתיבא זכרו כפידוש ותהיה כל התורה מלאה ממונו מנהו והלאה
 עד חתימת התורה עכו' מתחילת זכירת בראשית נרמו ענינו בתורה ונרמו גם
 כן סס ענין מיתתו ולזה היתה התשובה לשאלת משה וכו' בסגס הוא כשר וגומר
 ב'סגס בגימטריא משה' והוא מה שהשלים ואמר והיו ימינו מאה ועשרים שנה
 שירצה לומר שקבת מיתתו עד שלא היו ימינו רק ק"כ שנה בסגס הוא כשר ורצה
 לומר למה שהוא גם הוא נמו' כו' חטא האדם במה שהוא כשר ודם וק' רץ מחומר
 שלא היתה מיתתו מזד הטבע שהרי נאמר בולל בהתה עינו ולא נכ ליחה אלל
 הגם שהיה משולל מכל ייחוסיו החומר עכו' טבע הבשר עשה בו דושם המיתה
 וכמו שגאמ' סס יען לא האמנתם כי להקדישני וכפי מה שפירשו חטא הרשעונים
 גה אחרונים זלל וכל סגן לדעת מרה זרקמו זל סכתב שחטא מרעה' היה במה
 ש'עם על ישראל בעת שלא היה לו לכעוס שיבוא על הכוכן בסגס הוא כשר למה
 שהעבך קבתו הוא הכשר המורכב מהדם וכן גכ' משזל' עור' כמא' הזה המן מן
 התור מנין וכואה התשוב' המן העץ הכוכ' מהם זל' היא ע' הזה בעצמו למו' שענין
 וטעם גזרתו אשר גזר על היהודים הכל היא רמונו בתורה והוא מה שגאמ' לחדם
 הראשון המנהיג אשר צויתך וגו' שהדבר הזה בעצמו היה להם לישראל בימי
 המן במה שפשוטו יד' ואל' מהדבר אשר צוה עלינו יתבר' לבלתי אכול ממנו רוצה
 לומר שנהנו מקעודתו של אחשורוש שלזה באו לידיו אותה גורה של המן והוא ות'
 פדס מיד צר וינטלם וינשאם וחזרה המדה על המן שנכסל הוא בעץ שלזה נאמר
 המן העץ בתוכפת ה'ון ולא נאמר המה עץ אשר צויתך וגו' והיס' עו' עוד לומר
 גכ' כי כוונה זאת אקתר מן התורה מנין שיהיה לומר אכתור והרס מעשה על ידה
 מנין ובאה התשובה ואנכי הקתר אכתיר וגו' שהרמו הוא למה שגאמ' ה' היתה
 זאת במה שלא הגידה אכתור את עמה ואת מולדתה שהיתה מקותרת באמרת
 אל'הי צר'פה עד עת כואו דברו ית'ויהיה שיעיר הפסוק לפי כוונת הרמו הזה בזה
 האופן ואנכי הקתר אכתור וכדאמרן והיתה ממוני זאת ההקתרה לאקתר כל
 אותם הימים בשביל פני מהס' רצה לומר לקבת כעין מהם וממעשיה' שבשביל
 זה תהיה אקתר מקותרת עד אשר ימנא'הו צרות רבת ורעות שזה היה להם
 למה שפנו אל אל'הים אחרים ורמו גם כן בא' מרו כי פנה שלא עשו אלל לפנים
 זלכן ואנכי הקתר אכתיר לעת הצורך שתהיה הגאולה והתשובה על ידה ונמנינו
 למדים לפידוש רמו זה שהקתרת אכתור היתה ממוני ית' על צד העכס לישראל
 עד שיעבור עליהם זעם המן ועברתו שמתוך כך ש'ו בתשובה שלמה וזכו לאותו
 נס וכמו שאמר זל גדולה הקרת טבעת וכו' וכן גם כן אותה קתרה של אקתר
 היתה אס כל חי לאומה בכללה להציל ממות כפסם ולמיוחם מאותה גורה של
 המן וכדאמרן בפידוש הפסוקים ויהיה זה על דרך מה שאמר זל כואו וראת
 שלא כמדת הקכ'ה מדת כשר ודם כשר ודם מכה באוימל ומרפא ברטייה וה'ה

בדבר שמכה בו מרפא שנאמר ומכותיך ארפאך וגו' וכן גם כן אמרו ז"ל כפי כוונה
 זאת מרדכי מן התורה רוצה לומר רמוז מן התורה למרדכי ורמוז להגלות ולכבד
 שנעשה על ידו שהיה מזר שקבץ ישראל ועשה אותם ככוכביא אחת והחזירם
 בתשובה לאביהם שבשמים בלב אחד כאיש אחד מנין והיתה התשובה ואתה
 קח לך בשמים ראש וגומר ומתרגמינן וכו' שלפי הנודע שם מני שמן המשחה היו
 נעשות גם כן עם קימני הקטרת והנה החלככה הנתנת עם קימני שמן המשחה
 היא נתנת עם קימני הקטרת גם שריחה הוא רע למה שזה הוא רמוז לפושעי ישראל
 שצריך בעת הכוכביא שיוכללו עם הצדיקים והשקידים בתענית זכור שכן עשה
 מרדכי ע"ה כמו שפירשנו בפסוק לך כמם את כל היהודי וכו' היה הרמוז למרדכי
 ע"ה בתורה במאמר ואתה קח לך בשמים ראש שנתערב הוא וחכיריו עם קימני הקטרת
 שכשביל מרדכי הנקרא בשמים ראש שנתערב הוא וחכיריו עם קימני הקטרת
 שהם כוללים כל מיני הבשמים גם החלככה שריחה רע שהיא רומות לפושעי ישראל
 נעשה להם נס הגולה מוגזרת המן וגם ונהפוך הוא וגו' ואחר שכתבנו זה לימים
 זשנים באו לידיו דבר הראש ז"ל ותלמידו ז"ל ושמענו אמריהם בני נעמון בנאמ' הוה
 עדידהו עדיפא מדין כי הפליאו לעשות בו פלפולים לפס חורפייהו ודברנו הם
 כפי טחוות הדברים ומשמעותן זאמר וישב מרדכי אל שער המלך ר"ל
 גם שנעשה לו כל הכבוד והיקר הוה שבו יתן לו רשת להתרומם ולעשות כלכבו
 בכל אשר תמצא ידו לעשות שזה הוא תכלית היקר ההוא שאם לא כן מה יתן
 צמה יוקיף לו לחיש אשר המלך חפץ ביקרו לעשות לו יקר וכבוד לפי שעה ולשלחו
 באחד האדם זאלום האמת הוא שהכוונה באותו יקר וגדולה שיהיה מאותה
 שעה עייל בלא בר לכפי המלך ושיהיה עושה רצונו בכל מה שתתאוה נפשו לעשו
 באין אומר השב וכו' אמר שמרדכי ע"ה פנה אל מקומו ושב אל שער המלך ולא
 שת לבו גם לזאת רוצה לומר שלא עשה בעצמו שום תוקפת יתרון אל חזר לחיתנו
 הראשון ולמנבו שהוא שער המלך והו לפי פשוטו של מקרא זבגמרא אזל
 וישב מרדכי אל שער המלך מליד ששב לשקו ולתעמיתו לפי המוכן מדבריהם
 חלה יראה שהם זל מפרשים שער המלך דהכא הוא כינוי למלך מלכים ית' וכן
 המתרגם ע"ה שתרגס ותב מרדכי לקנה דרין די כתרע פלטרין די מלכא ואשלת
 ית לבוש מלכא דארגוונא ולבש שקייה וכו' אפשר לומר שגם כן דעת המתרגם
 ע"ה בפירוש שער המלך הוא מלך המלכים ית' וגם אם יש לומר שדעת הגמרא
 והמתרגם בפירוש שער המלך שהוא המלך אחשוורוש כפי פשוטו מרקאמר קרא
 בלשון שיבה שמע מינה ששב למאי דהוה מעיקרא דהיכו שקו ותעמיתו שהיה
 בהם עומד בשער המלך משעה שידע את כל אשר נעשה וכמדרש זה עצמו
 כהיפא דידיה איתא הפי אמר ר' חלבו בלמי ש'ובש שק ומתעבה אינו מעבירו
 ממנו עד שתעשה בקשתו ויש לומר שכוונת ר' חלבו ע"ה כמאמרו זה הוא להוכיח
 דהאי שיבה דקאמ' קרא היא ששב לשקו ולתעמיתו שהיה בהם מעיקר שההכרת
 לומר

מגלת ספר

לומר כן הוא ממה דקיימא לן שכל מי שלכשוכו אינו מעבירו ממנו וכו' שהכונה
לומר שכל זמן שלא נעשית בקשתו אין לו לכטל קבלת נדרו אשר החל לעשות עד
אשר תעשה שאלתו ובודאי שכן עשה מרדכי ולפי זה דברי ר' לכו הס דרך חיוב
ואזהרה לא דרך הכטעה שאלו היה דרך הכטעה היה לו למדרש להביא דבריו
בפסוק ומרדכי ידע את כל אשר נעשה וגו' וילכש שק ואמר ומרמייתו לה הכא
שמע מינה שכוונתו היא כמו שפירשנו וקל להביין ואמר והמן נדחף ל ביתו לומר
שכל כך נבהלו רעיונו עד שהיה נדחף אל ביתו רוצה לומר באלו לא היה עומד
על רגליו אלא נדחה מדחי אל דחי למה שלכו נפל עליו ולא יוכל לישא את רגליו
כי שתיים הגה קוראותיו השוד במה שלא נשלמה מחשבתו שלא נתלה מרדכי על
העץ אשר הכין לו והשכר במה שהיתה לו להפך שמרדכי קבל גדולה ומרוח
והוא הגיע לו הכיוון עד נפשו במה שהיה הוא כעבד מקנת כסף לשרתו הוא
בעצמו כעבודה עבד ועבודת משא בכתף ישא וכאזל במדרש כמה תליס עליו
שעלו כידו ד' מלאכות בלן וקפדו וגוליו וכרוז ולכן נדחף ונדחף אל ביתו כי
ה' הדפו והוא מה שהשלי ואמר אבל וחסוי ראש שרל אבל הפך השיחה שקותה
נפשו לתלות את מרדכי ולכוח עם המלך אל המשתה שח שרחה ממנו שמחתו
זאת וכעב עברה ישועתו וחסוי ראש כנגד הכיוון שהגיע עד נפשו שבכתה
כלימה פניו והלך לביתו אבל וראש לו חסוי ולרזל אבל על בתו וחסוי ראש על
מה שהיה לו והנה השכל מחייב כי אנשיו אלה המשרתים לפניו ואי הכיו וחכמו
בשומע את אשר היה לו כלם קראו זה אלה ואמרו כואו נא נועדה יחד אל בית
המן למד לו ולנחמו ויהיו הם עומדים בבית המן חרדים ותמהים מוגים ומתים
זופלים על פניהם ואומרים בשכמלו ועכ אמר הכתיב שבעת בזאו ל ביתו נדחף
אל ביתו אבל וחסוי ראש מצאם כלם עומדים בבית מועדו עד שלא הוצרך הוא
לקראם אליו ומרוב הכוטה שנתכיישו ממנו למקרהו הרע לא דברו אליו דבר עד
שפתח הוא את פיהו פי כקול מחתה לו להגיד להם את כל אשר קרהו והיתה
ממנו הכוונה בהגדה הזאת גם שהם שמעו את כל הנעשה לו מפי השמועה
לומר להם כי הוא לא חטא על נפשו עם המלך עד שבא לכלל אותה מדה אלא
נעשה שהיה לו כך היה במקרה ופעל ולא בפשע ולא בחטאת והוא אומרו ויגד
להם את כל אשר קרהו ואולי איפשר לומר שהריכוו שריבה באומרו את כל
לחיתיי מה שאזל במדרש המוכח בילקוט וזל בשעה שאמר אחשוורוש להמן
מהד קח את הלבוש וגו' ונעשה כן למרדכי היהודי אל המן ארני המלך בבקשה
ממך אל תעשה אותי שחוק ככל המדינות האיש הוה שאתה רוצה לכבדו שונאי
הוא שירדתי עמו בפרזוכוטים ואיני ראוי לכבדו והנלוו התקנתי לו ובאתי
ונכנסתי לשאל ממך ללבוש את מבקש לגדלו עלי אל עד מתי אתה מרבה שיחה
לפני אותה שעה הלך המן וכו' וכן המתרגם עליו השלום תרגם ואמר ליה
המן כבעו מיך קטול יתי ולא תעביד לי כפתגמא הדין ולזה כוונת כותב המגלה
כאומר

באומרו אֵלֶּךָ כֹּה לֵאמֹר קְרָאוּ לְכָל־כָּל הַיְמִינִי דְגֵרֵי עֹמֵתָא דְהוּוּ לִיָּה שְׂמַחְתָּן בְּמִר
 נַפְשׁוֹ לִפְנֵי מַלְכוֹ וְלֹא טוֹהַ לֹו וְהִיטָה כּוֹנְנָתוֹ בְּהַגִּידוֹ לְהַסֵּךְ אֶת כָּל זֹאת לְהַקִּיר מַעֲלֵית
 דְּבַת רַבִּים כְּמָה שִׂיאֲמָרוּ עֲלֵינוּ זְדוּן לְכוּ הַשִּׂיאוּ וּגְאֻלוֹתוֹ הַשְּׁפִילְתוֹ יַעַן אֲשֶׁר מָנַע אֶת
 עֲצָמוֹן מִן הַרְחָמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲדוֹנָיו וְלֹא הִסְתַּחֲוָה לֹו אֲפִיס אֲרָצָה לְבַטֵּל מַעֲלֵית
 הַגְּבוּרָה הַהִיא עִבְדֵי הַיִּדְעִים וְהַשְּׂמִיעִים כִּי לֹא גֵרִיעוֹת הִשְׁתַּדְּלִיתוּ גֵרְמָה לֹו אֶת כָּל
 זֹאת כִּי הוּא עָשָׂה כָּל מָה שֶׁהָיָה לֹו לְעֵשׂוֹת מֵהַבְּקָשָׁה וְהַתְּחַנּוּמִים עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ הִיָּה
 כְּחֵדָשׁ לֹא יִשְׁמַע זַעֲקָתוֹ וְאֲמָרֵי תְחַנּוּמוֹ וְכַשְּׂמוֹעַ אֲבִישׁוֹ אֵלָּה אֶת כָּל אֲשֶׁר הִיָּה
 לֹו מִפְּנֵי וְלֹא מִפְּנֵי כְּתַבְּנוֹ אֲזוֹ אֲזוֹהִיבֵנו וְיִדְרַעֵנו מִלְּפָנִים וְעַבְדֵינוּ וּמִשְׁרַתֵינו כָּל־סֵתוֹ וְלֹא
 עָנּוּ אֹתוֹ דְּבַר כִּי הִמָּה רָאוּ בֶן תַּמְהוֹ כִּכְהֵלֹו נַחֲפּוֹו כִּי לֹא יִדְעוּ מָה הוּא וְאוֹלָם
 חֲכָמָיו וּזְרַשׁ אֲשֶׁתוֹ עָנּוּ אֹתוֹ וְהִקְהִי אֶת שִׁיבֵנו כְּמָה שִׂיאֲמָרוּ לֹו שֶׁהַדְּבַר הַהוּא אֲשֶׁר
 הִיָּה לֹו עַל אֹתוֹן אֲזוֹפֵן אֲזוֹפֵן רֵאשׁוֹ לִיִּיחָקוֹ אֵל הַמִּקְרָה בְּאֹמְרוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרְהוֹרֵק
 הָאֵמֶת הוּא שְׂכַל אֹתָם דְּבָרִים הֵם בְּהַשְׁגַּחַת הַמִּשְׁגִּיחֵית שְׁעַל כְּרַחֵם שֶׁל שְׁטֵימִים
 עָנּוּ אֲמֵן בְּאִמּוֹנָה אֲמוּן וְהוּוּ מָה שִׂיאֲמָרוּ לֹו אִם מוֹרַע הַיְהוּדִי מִרְדְּכִי אֲשֶׁר הַחֲלוֹת
 לְנַפְלוֹ לִפְנֵינוּ וְגוֹמֵר וְהִנֵּה הַמְּכַרְשִׁים זֶל הוֹקְסָה לְהַסֵּךְ הָאֵם הַזֶּה שִׂיאֲמָרוּ הַחֲכָמִים
 הַשָּׁה כִּי הֵלֵךְ מִרְדְּכִי בֹדַע הוּא בְּשַׁעֲרֵי בֵית הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא יְהוּדִי וְכַמְאֲמֹר הַכְּתוּב
 לְרַחוּת הַיַּעֲמָרוּ דְּבָרֵי מִרְדְּכִי כִי הַגִּיד לְהַסֵּךְ אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי וְגַם לֹא הִיטָה לֹו לְהַסֵּךְ
 לְחַרְוֹ אֶת כָּל הַחֵדָר דֵּה הַזֹּאת אֵלָּה בַּעֲבוּר אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי וְכַמוֹ שִׁפְרִישְׁנוּ בְּפִקּוּק
 וְכֵל זֶה אֵיכּוֹנָה טוֹהַ לִי בְּכָל עַת אֲשֶׁר אֲמִי רוּאָה אֶת מִרְדְּכִי הַיְהוּדִי וְכֹו וְאִיךְ עֵתָה
 הַיּוֹ לְשִׁמָּה כְּרָגַע לְזֹמֵר בְּפִקּוּק אִם מוֹרַע הַיְהוּדִים מִרְדְּכִי לְכָן יֵשׁ
 מִי שִׁפְרִישׁ שֵׁאֵם זֶה הוּא כְּמוֹ אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם הַשְּׁפִירוֹשׁוֹ אֲעִיבֵי שִׁירָל אֲעִיבֵי שֶׁהוּא
 מִרְדְּכִי מוֹרַע הַיְהוּדִים שֶׁהֵם עֵתָה בְּשַׁפְּלֵי הַמְּדַרְגָּה עֲבָדֵי אֲחֵר אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לְנַפְלוֹ
 לִפְנֵינוּ לֹא תוֹכֵל לֹו וְגוֹמֵר וְיֵשׁ לְפִירוֹשׁ זֶה קַעֲדֵי מִדְּבָרֵי רִזְלֵי דְאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ הַכִּי אֲמָרוּ
 לֹו אֲמוּנָה וּזְמוּלָה לְעַפְרָי וּמְזוּלָה לְכַבְּבִים כְּשִׁנּוּפְלִים גּוֹפְלִים עַד עַפְרָי וְכַשְּׁעוֹלִים
 עוֹלִים עַד לְרַקִּיעַ וְכַגְּמָרָא אֲזֵל שֶׁהָאֵם הוּא חוֹזֵר עַל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁהִיָּה מִמְּנֵה
 מִרְדְּכִי עֵבֶר רַבִּי שֶׁלֵּךְ יִדְעוּ בּוֹ מֵאִיזוֹ מִשְׁפָּחָה מִבֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא וְהוּא אֲמָרֵם זֶל אִם
 הוּא מִרְדְּכִי מוֹרַע אֹתָם הַיְהוּדִים אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לְנַפְלוֹ לִפְנֵינוּ כְּלֹמֵר אִם הוּא מוֹרַע
 טָאוֹל וּמִשְׁבַּע כִּימּוֹן לֹא תוֹכֵל לֹו וְלְדְּבָרֵיהֶם זֶל כִּימּוֹ לִפְנֵינוּ אֵימּוֹ חוֹזֵר עַל מִרְדְּכִי
 אֵלָּה הוּא חוֹזֵר אֵל מִשְׁךְ הַזֶּרַע וְכַמְדְּרָשׁ אֲזֵל אִם הוּא מוֹרַע אֹתָם הַיְהוּדִים
 שְׂכַתּוֹב בְּהֵם אֵיתִי גּוֹבְרִין יְהוּדָאִין וְגוֹמֵר לֹא תוֹכֵל לֹו שְׂכַבְרֵם מְלֻמּוּדִים כְּנֻקִים
 וְגַם זֶל לִפְנֵי הַדֶּרֶךְ הַזֹּאת שִׁירָגָה לְזֹמֵר שֵׁאֵם הוּא מִרְדְּכִי מוֹרַע הַיְהוּדִים רַבִּי אֲנָשִׁי
 הַכְּשָׁרִים הַשְּׂמֹרִים חוֹק נָתַן לָמוֹ לִפְנֵי יְהוּדוֹתָם הִנֵּה הוּא קָם אַחֲרֵיהֶם לְמַלְאֵת אֶת
 דְּבָרֵיהֶם בְּשִׂבְחַת בֵּית עֲמֻלֵק וְלֹא יַעֲבוֹר מִזֹּאת אֵלָּהֵינוּ הַכָּהֵה בְּתוֹרַתָּה תִּמְחָה
 אֶת זְכַר עֲמֻלֵק לֹא תוֹכֵל לֹו כְּשׁוֹם אֲפִשְׁרוֹת בְּעוֹלָם לְהַשְׁלִים עִמּוֹ שְׂגַם כִּי תִרְכַּרְשִׁינוּ
 שְׁלֹום הוּא לְמַלְאֲמָה וְעֵתָה הוּאֵל כִּי כְּבִיר מִזְאָה חִילוֹל לֹא יִשִּׁיב יָדוֹ מִכְּבַל וְלֹא
 תוֹכֵל לֹו לְהַשְׁלִימוֹ כִּי נִקּוֹל תִּקּוֹל לְפָנֵינוּ רַבִּי אֲעִיבֵי שְׂכַתּוֹל תִּקּוֹל לְפָנֵינוּ וְתִחַסֵּה

מגלת ספר

זבעצר לשמו של תפלה ויהיה כ"ז זה כמו רפאה נפשי כי חטאתי לך וגם י"ל שהאם
הזה פירושו הוא לשון ודאי כמו אם יהיה היוכל וי"ל הואיל ומרדכי הוא מורע
היהודים שכל ענייניהם הם בהשגחה ממונת לא תוכל לו למה שהדבר שתהיה
לו התחלה על פי השגחת האל העליון ות' תהיה לו ההשלמה על כל פני והכוונה
לומר שאלולא היה מרדכי מאומה אחרת שענייניהם הם לפי המקרה והשלוח
היה אפשרות שלא תהיה השלמה להתחלתו ואולם אחר אשר הוא יהודי שכל
ענייניהם הם בהשגחה לא תוכל לו וגו' וכאמור ואחר שכתבתי זה ראיתי בדרך
אמונה להרכב בן ביבאג ז"ל שכתב מה שהוא קרוב לזה והנה עתה נמצא בשורה
בפיהם אליו שלא די לו כמה שעבר מבזיון נפשו וחרפתו אשר לא תמחה לא שהא
עומד עוד בגדר הדחוייה יכול עוד לפניו נפיל' אחר נפילה והרי הם מעתה בלא
הדברים שאמרו בזאת הפעלי' חכמים מחוכמים למה שהם מודים ביכלתו יתב'
וידועים בטיב השגחתו יתב' ולזה כאשר ראו רז"ל דבריהם של אנשים אלה
מיוקדים על ארזי פו אמרו' בבודרש כל האומ' דבר חכמה אפי' מהאומו'
ראוי לקראתו חכם לפי שעל אשר באו בכל החכמה קראם חכמיו מה שלא עשה
כן בתחלה שקרא אותם אוהביו וכל חכמת' תתבלע ואם לא' נפרש דבריה' אלה
כפי מה שפירשנום מה היא החכמה הרמה אשר ראו ז"ל בדבריהם לא עד אשר
קראם חכמים כפיבתם ואולם כמה שפירשנום בכוונת מאמרם זה שהוא מיוקד
כפי האמונה הנכונה אמרו ז"ל גם שהם מהאומו' הקכלים וחכמת מה להם הוא י"ל
ובא מהם המאמר הנפלא הזה הר סכלם מעליהם והיו חכמים להיטיב כאחד
מהאומה הנקראת קדושה שנאמר בהם רק עם חכם ונכון וגו' ומה שהקדי' עתה
חכמיו לזרש אשתו ולמעלה בעצת העץ הקדימה לאוהביו וכן גם כן שמה לא
באו בכתובים חכמיו רק אוהביו כבר החכמים ע"ה אמרו פשר דבר כדאמרן
בקמוך ולעניות דעתי נר' לפי הפשט שבתחלה לאשר היתה מהם העצה היעוזה
לבקש תוספת גדולה ורבו יתירא להמן לזה הקדימו היא לדבר וקפצה בראשונה
לענות את המן בעלה להקיר ממונו וגון ואנחה כמה שהיה מתפעל מראיית פני
מרדכי וכפי האמור למעלה בפירוש הפכוקי' כי היא גם היא יש לה חלק ונחלה
עם בעלה באותה מעלה וגם היא תעלו ותשמח ותגיל אף גילת ורנן כשמוחה
ההיא המושגת להמן מתליית מרדכי ואולם בראותה עתה הר' נופל יכול
מעצתה אשר לא טובה נסבר לבה בקרבה כי היא גם היא כנופלים ועל כן דבק
לשונה לחכה ושמה יד לפה ולא השיבה אמריה לו רק האוהבים אשר באו בשערי
חכמת עם חכם ונכון וכאמור למעלה בקמוך השיבוהו דבר וכפי מה שפירשנום
והיא על כחה הודית לדבריהם וענתה אמן אחריה' ואולם בתחלה בעצת העץ
שהיו כלם ככלים והוללים ונביאי שקר להנבאת להמן שלום שלו' לא נקראו בשם
חכמים רק אוהבים לומר שמצד אהבתם בו עשו עלילות ברשע ונתמלאו ככלים
וערמומיות להמית אותו נדיק' והנה המלך אחר שרוש לאשר הוא חדר ותמה

מביאת אקתר אליו אשר לא כדת ומאחור סאלתה עד עשות המשתה זה פעמי
 לכן כדי לעמו' על כוננת אקתר שלח אחרי המן במהירות רץ לקרא רץ להביא הו
 אל המשתה אשר עשתה אקתר ואולי יתבררו ויתלכמו אליו הדברים אשר כלב
 אקתר כי אמר ככל כלבו לא דבר רק הוא * ואולי יש לומר שאקתר היא עצמה
 עשתה למלך לעשות המהירו' הזה לפי שאמרה הואיל ואדחי המן אדחי נאני ראוי
 לתת לו עוד אריכות זמן אפילו טעה אחת ולכן היה דבר המלך נמוץ להבי' אותו
 מהרה אל המשתה המיועד להם והוא אומרו עורם מדברים עמו וקריבי המלך
 הגיעו וגו' וכדי ליישב מה שאמר עורם מדברים עמו * וגם מה שאמר הגיעו *
 וגם מה שאמר ויבהילו * וגם מה שאמר אל המשתה אשר עשתה אקתר שה'לל
 אל המשתה קתם שאנו יודעים ועדים שאקתר עשתה אותו למה
 שהמן נדח' א' כיתו ואל' וחפני ראש כמו שפירשנו ובאז חכמינו ורש' אשתו לנחומיה
 וצערי קח מצערך ליה כמה שהוקיפו לו מכאוב על מכאוב באותם הדברים
 המרים שהשימיעהו לאמר שהוא עוד מעתד לפגעים מאד רעים וכי נפול יפול
 לפני מרדכי וכודאי לפום האי צערא הוי'א ליה תברא כי נשבר לבו בקרבן לקול
 חזון חכמי המתנבאים ברעתו לעתיד ויהי בהיוחס מדברים אליו בדברי' הלאה
 ועוד בפיהם החוות הקשה באומרם כי נפול תפול לפניו והנה עבדי המלך אשר
 שלחם במהירות לאמר חושו עשו להביא את המן מהרה א המשתה אשר עשתה
 אקתר ולפי שהשליחות היתה במהירות גדולה כפי מה שכתבנו על כן נאמר
 וקריבי המלך הגיעו וגו' שמשמעות הגיעו הוא מורה שהשלוחים ההמה באו בזה
 אחר זה ובחץ גדול עד שהגיעו אליו ויקראוהו לאמר הנה דבר המלך איך נחוצ'
 לבוא אל המשתה אשר עשתה אקתר ל' שהכוונה במהירות זאת היא כדי לעמוד
 על דעת אקתר במשתאות א' ולרוכ תרדמת ה' הנפלת עליו לא היה יכול להלך
 כי לבו הלך אנה ואנה ל' נאמ' ויבהילו ר' שהבהילו לעורר אותו מתרדמתו *
 וגם יש לומר בענין הבהלה הזאת למה שכבר מולו נפל מן שמיא ומלכותא
 הועדת ממה לזה הזקל גם בעיני הקריקים ההמה עד שהביאוהו בבהלה עצומ'
 בדרך שעושים לשאר בני אדם הרקים והפוחוס * ולפי זה כוננתה הראשון גם
 כי המלך אמר לקריקים אשר ישמרון בביתו ובחומותיו מהרו את המן עם כל זה
 להתנשאותו בעיניהם נאמר גם ויבא המן שירצה לומ' סבא מעצמו ושהיה הולך
 מעדנות במהלך המלכים והנסיכים ואולם עתה בכוא עתו ורוח ה' רעה בעתתו
 הזקל גם בעיני הקריקים ויביאוהו בבהלה ובחפזון כאשר יביאו לאחד משאר
 בני אדם כאשר דבר מלך נחוצ' * ובגמרא אמ' ל' ויבהילו מלמד שהביאוהו
 בבהלה * ופרש' ז' שלח רחץ יפה מטיבפו * ולכאורה נראה שדברי הגמרא הם
 דברי הפ' עצמו שאמ' ויבהילו ומאי מלמד דקאמ' ר'ל שהביאוהו בבהל' ז'ל שהיינו
 חושבים שמשמעות הכתוב הוא שלח היתה הבהלה שהבילוהו אלא בשויקים
 וברחוב' כדי להביאו מהרה לפני המלך ואולם בתוך הכיתתנו לו זמן עד שהבינ'

מנלת ספר

את עצמו בהסך את רגליו וללבוש את מלבושיו בדרך הנכונים שמבינין עצמם
לקראת פני המלך ארוניהם לכן רזל להסיר ממנו המשמעות הזה אמרו ויבהילו
מלמד שהביאיו בבהלה רזל שלא נתנוהו להשיב רוחו גם בתוך ביתו אפילו הוציא
ניעו וכיחו והוא מה שפירש רש"י ז"ל שלא רחץ יפה מטויוכו * וכט' אם הוא רמוז
על הטנוף הידוע בדברי רזל ובדברי המתרגם זל הדיינו ענין דשדייא ארוישיה
וכו' שגם אם רחץ צואת בתו עדין היה צריך להוקיף זכות וברירות ולהרכות לו
נתר ובורית ולהתבטס בבשמים דאש כו' ואולם השלוחים המגיעים עדין במרונה
לא הניחוהו להשיב נפשו ורוחו רק הבהילו ומתוך הכינת חוצה והוא מה שרמז
רש"י זל באמרו שלא רחץ יפה וכו' והוא קל להבין מלשמו זל וגם זל שהכוונה
להם זל למה שיש לנו פנים לפרט הפסוק שהוא מדבר במפלת המן וזה במה
שנפרט מאמ' ויבהילו להביא שאין הבהלה חוורת להמן עצמו רק הבהלה היתה
להם עצמם ולאנשי העולם והכוונה לומר שהביאוהו בהמיה עצומה ובהלה גדולה
בדרך העבדים ההולכים לרגלי ארוניהם שמחרידים ומכהילים את האנשים
העומדים לנגדם לומר פנו דרך וכו' ולא זל שלא דבר הכתוב חלף בגנותו
שאנו רואי' שכבר קל מן שמיים נפל ונורו אחר כוכבי שמיים וח"כ הבהלה דאמר
קרא אליו היא חוורת ש"רל שהביאיו בבהלה גדולה כאחד הרקים * ואחד
זה באו לדינו דברי הרא"ף זל וראינו שפי' הוא זל בהסך מדברינו שלפי דעתו זל
המשתמ' מהפסוק הוא שלא היתה הבהלה לא בתחלת ההבאה שהיא הקדיחה
מהבית ולא על ביאתו בדרך והלימוד שלמדו זל לומר שהבהלה היא ג"כ חוורת
על ההבאה בדרך עד שהגיע לבית המלך * ואולם לפי הנראה מפירוט רש"י זל
הוא מקייע לן וקל להבין ומ"מ דבריו זל למעלה ראש * ואמר ויבא המלך והמן
לסתות לומר שכאשר בא נתאפק בעצמו ועמד על עמדו כדי שלא יראה ממנו
שחרה לו על אשר עשה מאמר המלך להרכיב ולהלביש את מרדכי ולמה שהיה
המלך משתוקק לדע את אשר בלבב אקתר פתח פיו מהרה ואמר לה מה שלתך
וגומר ואמר גם ביום ה'ר' לא ע"פ שביום היאסון כבר אמר ג"ה מה שאלתך וגומר
והיא אמרה שאלתי ובקשתי וגומר ומחר אעשה כדבר המלך ר"ל שאגלה מבוקשי
ואכ' לפי זה ביום ה'ר' לא היה לו לומר לה דבר אלא ימתין לה עד שהיא מעצמה
תאמר אליו מבוקשה עכ"ז מרוב חסון ותאותו וחרדת לכו לעמוד על דעתה אל
גם ביום ה'ר' תוך המשתה מה שאלתך * ולדעת רזל שאמרו שעלתה הטניא בלבו
על קראה את המן לכוא עמו אל המשת' הזה פעמים שע"כ נדרה שנתו יכוא הגם
הזה שאמר גם ביום ה'ר' כפי הנכון ש"רל שגם כי קראה חמת גבר שמתוך כך
אשתמי לרועיתא על המן ולפי הטבע אדרבה יותר היה לו להראות פני עצמו
ועברתו אל אקתר ביותר מהמן ולא היה לו לדבר אליה דבר ואם יכריחו הענין
לדבר עמה היה מדבר בדרך קצרות אפס ולא בדרך פני ההטכה והנהגה
ללא שהוא ית' הטעם את לכו להטות חקר וחנות ורחמנות אל אקתר עד שמתוך

החן ההוא שמצאה בעיני המלך גם כיום הב' שהיתה לו חמה גדולה וקנאה רבה
מהמן עב' אל' מה שאלתך וגו' וגם רבו יתירא ה' סוף לה באומרו אסתר המלכה
מה שלא אמר כן ביום הראשון וכבר פירשנו מה היא הכוונה באמרו עד חצי
המלכות וגו' פירשנו ההפרש שיש בין שאלה לבקשה ואמר ותען אסתר המלכה
ותאמר וגומר רוצה לומר שכאשר דחתה כי מצאה חן בעיני המלך לקראתה
אסתר המלכה כמה שלבו טוב עמה ענתה ואמרה אם מצאתי חן בעיניך המלך
וכו' וכמו שפירשנו למעלה שראוי הוא למלך לעשות שאלתה אם מצד מציאותה
חן בעיני המלך גם אם תהיה שאלתה בלתי הגונה ואם מצד שאלתה היא
בכונה מעצמה והשאלה והבקשה היא תנתן לינפשי בשאלתי וגומר לומר שהיא
אין לה עין רחבה לשאול ולבקש גדולות ונפלאות ולבוא עליהם אל המלך אשר
לא כדת רק כפשה לכד היא שאלת וכמו שכתב הרמב"ע ז"ל אין שאלתי כי אם
נפשי וגומר ובקשתה היא נפש עמה ומולדתה וזהו שהכריחה לבוא עד הלום
ואמרה כי נמכרנו וגומר ר"ל טעמה ג"כ בכוחה אל המלך והיא לא נקראת אינו
כי אם להנח' המלך ותועלתו להקיר מעליו כוק גדול שלפי הראוי ללא ליהוי כויק
מלכא יש לאדם לעשות כל יכלתו ולהכנס לפנים ממחיצתו והוא מה שאמרה כי
נמכרנו חצי ועמי וכו' ואני משחרת ומבקשת על דבר זה למה שאין למלך תועלת
והנאה בו שאדרבה יגיעו נזק גדול שאלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי
וקבלה נקבל גורתו של מלך שהיה המלך בזה מרויח ממוך רב ורחוק מההפקר
ואולם בגורה זאת הנגורת ממנו אין בה ריוח רק נזק כיצד ונגלה לעיני כל והצר
עצמו העומד על ימין המלך לשטנו הוא יודע בזק המגיע למלך בעצתו זאת רק
שכחה ממנו העצה כמעלים עין מנוק המלך והיא אומרה כי אין הצר שיהי בזק
המלך שירל שהצר המיעץ עצת בליעל אינו רואה אלא להשלמת מאונו לבו ואינו
חושש לזק המלך שיש לו היה נזק המלך שיהי בעיניו לכלום לא באה ממנו זאת העצה
אשר לא טובה שמועתה וגם יל' שהכוונה באמר כי אין הצר וגומר לומר
שכאשר יבואו ימי הרעה ימי השלום למלך מחמת עצה זאת אז הצר אין בידו כח
ויכלת להדיח הרעה מעל המלך המגעת לו מעצתו כי אינו שיהי לכלום הוא וכל
אשר לו להעביר מעל המלך הרעה ההיא המגעת עדין מחמת עצתו זאת וזה
קרוך למה שפי' הרד"ק ז"ל וגם יל' שענין שיהי הנאמר באמר הוה הוא כמו
ואל מי תדמיוני ואשור וגומר וירל כי אין הצר ככנס עם המלך בזק המגיע עדין
מחמת עצה זאת רק הוא מבחון והמלך לבדו הוא ישא משא לעפיה מהזק
המגיעו כי עליו הוא האשם המוטב מחמת העצה היעוזה מהצר הנז' ולזה כמה
שהוא מבחון מהנזקים ואין לו שווי עם המלך בהם אמר לו לבו לעשות ככה
וכפי דרכו זה יראה שנתיישב הפקוק במשמעותו גם שהוא קשה מאד והנה
המלך כשמעו דבריה אלה וראה כי האמת אתה שגורת ההשמדה היא רעה
אלתי לכן חרד חרדה גדולה ואמר לנזכים עליו מו' הוא זה וגומר והמה לא ענת

מגילת ספר

אותו דבר כי נכחלו מפניו ולזה חזר הוא עצמו שנית ויאמר לאקתר המלכה מי
הוא זה וגומר כן פי' הרב' ז"ל והוא נכון למשמעיתיה דקרא' ובמדרש אמרו
שבתתלה היה מדבר עמה עי' תרגמן וכן תרגם המתרגם ע"ה ואמר מלכא
למתרגמנא' ואמר מתורגמנא לאקתר' ויל' ע"ד בתיקון ב' האמירות האלה
שהאמירה הראשונה היתה מהמלך לעצמו ש"רל' כאלו המלך אמר לעצמו
במחשבו' לכבו מה היא אומרת האשה הנכב' עמי בזה ועל מי היא אומר' ולא היה
זוכר הדבר מעצמו איך יצאת הגורה ההיא מלפניו וה' העלי' ממנו שלא זכר איך
היה המעשה ולכן כשלא זכר דבר מזה ויאמר לאקתר המלכה מי הוא זה ואי
זה הוא וגומר והכוונה במאמר מי הוא זה ואי זה הוא' לומר מי הוא מאנשי
אלה היושבים לפני או אי זהו במקום אחר' וגם יל' למה שהאדם הוא מוכר
אם בשמו העצמי' או בתארו' ולזה אמר לה מי הוא זה ש"רל' מה שמו כי נדע
אותו' ולענין תארו אמר ואיזה הוא אשר מלאו לבו וגומר לומר אי זה הוא
המלוי' לב' כחכמה וכדעת אשר גורה חכמתו לעשות ככה' וזה על דרך לעג
והתול' לומר שמי שגור כן וזהו כן הוא חקר לב' ואין חלק לו בכינה' וזה קרוב
למה שפירש הרב' ז"ל' ומפי אדוני וגאוני אכא מארי' ז"ל בשם הר' שמואל
די ביראש' ז"ל שמעתי שהכוונה במאמר הזה לומר שהיה מתפלל הפלא ופלא
ואומר מי הוא זה ואי זה הוא שעשה בדבר הזה מחשבות כפי הראוי והתבונן
בו כמועד מועדים ונתחמץ לכבו ובכליותיי נשתוקן עד שעשה בזה חלקי הקותר
וצדדי האפשר ועכ' מלאו לבו לעשות כן שזהו לשון מלאו לבו לפי טכנות האדם
הם פינים לב' ראשים ר"ל' אם לחיוב אם לשלילה ובעבור כי השכל המתייחס אל
הלב הוא השופט לקחת ולברור א' מחלקי צדדי המשפט ההוא יאמר עליו לבו
מ'או לומר כאלו היה שם דבר חקר וכא' הלב שהוא השכל ומלא החקרן ההוא
וזהו כוונת הכתיב באומרו ומלא אחרי כי מלאו אחרי והכוונה בתמימה הזאת
של אחרורו לומר שבדאי שהגורר כן והמוזה כן לא עשה בו שום השקפה ועיון
שאלו לא השקיף בעיון שכלו לעשות צדדי האפשר וחלקי הקותר ולברור הנודק
מהכלתי נודק לא היה יוצא מתחת ידו דבר בלתי מתקן בזה רק יצא ממנו הדבר
הזה כפי ההשתלחות וכלאחר יד' ואץ ברגלים הוא וחוטא על נפשו וחמס אותה
בעצתו זאת הבאה ממנו בלא מילוי הלב' וכראות אקתר כי עת זמיר ערוצים
הגיע והנניסם לאומה הנקראת קדושה נראו בארץ אף היא תשיב אמריה בקול
ענות גבורה איש צר ואויב גומר ש"רל' שהדבר ההוא הנעשה שלא בהשקפת
העיון ובלא מלוי לב' עשה האיש הצר והאויב הזה' והכוונה לומר שמתוך
התגברות האויב בלבו הובה בקנאירים ולא הביט און בענין הענה הזאת כי
השנאה והתחרות הכיאוהו עד הלום לעשות כדבר הרע הזה' ואף גם זאת
לאשר הוא האיש הלזה רע מעצמו וממוגו כי מרשעים יצא רשע והוא מה
שהוקיפה לומר המן הרע הזה' כי הרע מעללים לא יהיו מחשבותיו רק רע

כל היום וכל מעשיו יהיו בלא דעת ובלא מלוי לב • ומה שאמרה צר ואויב אזל
 צר כפרהקיא ואויב בכתר והכוונה לומר שלקח לחלקו ולגורלו כל מצעדי עלילות
 הרשע למה שיש שוגאים וזרים לעשות מעשיהם כנגד בעלי ריבם כפרהקיא ויש
 שהם אויבים לבעלי ריבם ומתנכלים אותם בכתר לאמר וכמו שנאמר והוא
 אויב לו ולא מבקש רעתו שהכוונה לומר לא אויב לו בגלוי ולא מבקש רעתו
 בחשאי עד שיוציא מחשבותיו לפועל • אזל לא אויב לו בכתר • ולא מבקש
 רעתו בגלוי • ולכן כנגד שתי הלוקות מצעדי הרשע אמרה איש צר ואויב
 וכדאמרן • ורזל דרשו גם כן צר לאבות ואויב לבנים זה הכוונה לומר שכל
 טענותיו אשר טען אל המלך בלשון הרע אשר הפליג לדבר במדות האומה
 הזאת ובמדות אבותיהם הכל ממנו שוא ודבר כוב רק מתוך איבה וקנאה
 ותחרות היו דבריו אלה וכתל הוא וכתל טעמו דבמקום אויבים לא חייסין גם
 לקלא דלא פסיק • ובגמרא אמרו ותאמר אקתר איש צר ואויב מלמד שהיתה
 מחוה כנגד אחשורוש וכל מלאך וקטר ידה כנגד המן ואמרה המן הרע הזה •
 והנה הלמוד הזה שאמרו זל כמה הוא קשה על הסבר לקבלו שהוא רחוק רחוק
 ואין לך שכל שיכלו שתהיה אקתר הימלאה דעת וחקמה באותה שעה מתנגדת
 עם המלך אחשורוש לומר לו איש צר ואויב עד שהוצרך הוא יתבר לשלוח מלאכו
 לקטור את ידה כנגד המן ויש לומר שהכוונה להם זל לדרוש כפל הפקוק באמרו
 איש צר ואויב המן הרע הזה שהלל המן הרע הזה ואם תאמר שהכוונה לומר
 שהיא מבלגת בתכונותיו הרעים על כל פנים איש הוא מיותר שהלל צר ואויב
 המן הרע הזה ויתפרש על דרך מה שפירשנוהו • ולכן דרשו זל שהיתה מדברת
 במחוגה למה שראת מהאיש הוא הכליעל דבעי לכפורי ידיה באחרוני ועשה
 עזמו כאלו לא ידע ולא שמע כי בן אמר מי הוא זה ואיזה הוא וגו' והנה הלחלוטית
 של דיו הכתבים ששלח המן במאמרו עדין קיים שהוא גם הוא מתוך שנאמר
 באומה הקמים למעשיו והיו שניהם כאחד רעים וחסאים ולכן מתוך שיחה
 וכעסה בוונה בלכה לומר לו דרך קריאה איש צר ואויב וכי איך יודעו ומכירו
 לאיש העושה זאת המן הרע הזה הוא שאתה באת אחריו ומלאת מלואת אבן
 כידו לרגום אותנו ולכלותנו מן העולם והיו דבריה אה כדרך מה שדרשו זל במא
 דניש עה שאמר לפני נכוכד צר מלכא חלמא לשנאך וגו' וכל כך היו דבריה מור
 על כוונה זאת עד שקרוב הדבר שהיו כל הנכבים מכינים כוונתה ומחשבו לככה
 הנראים ומדעים מכין דיקי דבריה וכודאי שהיו הדבר יונאים למרה באחרונ
 יותר מבראשונה ללא רחמי ית המרוכים שהכין דרך כוונתה וידע מה שיש לה
 בחובי לככה ששלח מלאכו מן השמים והלליח דרכה כמה שעשה לה לתת יד
 על המן בעת אומר איש צר ואויב המן הרע הזה שבכתיבת יד ואגרוף על הרשע
 נראה שכל דבריה הם כנגדו ואולם הכוונה בלכה היתה כפי מה שמוביח לשון
 שמקרא וכוה כתייטבו דברי רזל על הנכון • ודייקא כמו דקאמרי רזל שהיתה

מגילת פטר

שמחה כנגדו וכו' וקל להבין • והנה המפרשים זל האריכו מעניית לברר וללכך
ענייני האיש הרעה הכליעל הזה באומרו מי הוא זה ואי זהו שאיך היתה עמו
ענות מצא ופנים להתנכר ולומר פנים בפנים כנגד המן מי הוא זה וכו' והלא הוא
האומר לו הכסף נתן לך וגו' ומעניות דעתי כראש למה שהמן לא אמ' לפני המלך
בשעה שהעלה רעת האומה לפניו אלא יכתב לאחדם שמשמעות האכבוד ההוא
הוא נדרש לכמה פנים שנים וכמו שפירשנו במקומו ולא הזכיר בפירוש שיתן
אותם לכלה וחרץ • והמלך השיב אותו כפי דבריו הקתיים ואמ' לו והעם לעשו
בו כטוב בעיניך שהכונה לומר שיעשה בו כפי עיון שכלו וכפי מה שיהיה טוב
בעיני רוצה לומר שיהיה נזהר שיעשה כענין דמלבא לא להוי נויק מן תצאות
מעשיו ולכן עתה כבוא תוכחת נגדו מאהת המלכה ובראותו כי המכסל הזאת
היא קשה ומרה אליו בדבר אהת חרד חרדה גדולה ואמר מי איפה הוא הצד
ציד אתו לעשות כמעשה הרע הזה שבודאי יועץ כליעל הוא בעצתו וזאת הכלתי
בכונה וגם יש לומר גם כן והוא הנכון שאפילו אם נאמר שהזכיר לו המן הכליה
והחרץ בפירוש ועל מנת כך נתן לו הטבעת וכמו שדרשו זל משל לבעל התל כו'
עכ"ל עתה חרד לקראת דברי אהת החרדה הזאת ואמר מי הוא זה וכו' למה
שהבין מדבריה באומרה כי נמכרנו אני ועמי וגו' שהאיש העושה זאת ידע אותה
בשמה כי היא מאומת עם היהודים ועבד זרון לבו השיאו לגזאת אחרי עם המלכה
לבער אותם עד תומם ולא נשא פניה לדבר הזה ועל כן המלך עלה עשן באפו
ואמר מי הוא זה וגו' האיש המלוי לב בחכמה ודעת לעשות ככה לעם אשר ידעם
בשםם וכיניינים שהם קרובי המלכה ועמה ומוולדתה שאין זה ממנו בודאי כי
אם רועל ומרד ומעל גם עלי שנתכוון ממש למרות עין כבודי בניה • ולכן
המן הרע בשומעו דבר המלך על זה האופן נבעת מלפני המלך והמלכה רוצה
לומר שראה בעצמו שנמצא שני משניהם אם מאהת שהגדיל עליו לטובה לאמר
שהוא לא נתן עצמו לאותה ענה אלא מפני שידע כי הם עמה ומוולדתה ואם כן
כנגדה בא ואם מה המלך שנהפך לחיוב לן באומרו מי הוא זה אשר לא נשא פניו
אליו כמה שרצה לשלוח יד באומה שהיא קרובה אליו ומתחתנת בו ובדברים
האלה ידע כי דימו יוצא כדון מורד במלכות והוא אומרו והמן נבעת מלפני המלך
והמלכה שאמר נבל בלבו הנה בא מקפר החלוט ושכרו שאמרו לו חכמו וורש
אשתו כי נפול יפול עוד ולכן נאלס דומיה ונמק לשונו כפיו ולא השיב דברי ואמר
והמלך קם בחמתו וכו' טעם קימת המלך אגת הביתן למה שנתמלא חמה והיה
כסיד נפוח על כן רצה להקיר כעם מלכו בקימו אל גנת הביתן אליו שמה ימוחו
מרגו ומעצבו לפי שלא היה המן נקל בעיניו לשפיר עליו חמתו בשעה חרד וגם
כי המלך חשכה לטובת המן בקום אלהים יתב למשפט נגדו חשכה הוא לרעה
לעצמו כי אמר שלא רותה קימת המלך אלא מפני שלא רצה להביט פניו עוד
ולכן לא יצא אחרי המלך לפיטו בדברים ולהתנבל אליו רק הפיל עצמו ארצה

מלא קומתו לפני המלכה למה שחשב שאם תתפייק היא באשר היא
אשה דקתם נשים רחמניות המלך גם הוא יתפייק וזה נס ופלא ממנו יתברך
שהמים את לבבו בקרבו ויראה ויעד הכיח בו עד שלא יצא אחרי המלך להתחנן
לפניו לאשר גזר אויור וראה בעיני שכלו שקימתו היתה לרעה שיו והוא אומר כי
ראה כי בלתי אליו הרעה מאת המלך שאלולא מחשבה זאת העולה על לבו לא
בא לאותה מדה לעמוד כרתת וחלילה להתחנן ולבקש על נפשו מאתקתר
המלכה עד שמתוך חלחלתו נפל על המטה אשר אקתר עליה מלא קומתו ונאס
באמר שהוא ית' מלאכו שלח והפילו עליה עד שסס פניו על פניה וכו' וגם חזק
זרועותיה לנשק את ידיה כדרך תחמושים ידבר רש שמתוך כך המלך בשוכו מגנת
הכיתת עברה עליו דוח קנאל וקנאל את אשתו אין זה דחוק מיכלתי ית' והוא אומר
ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית ונמצא שראיתו אשר ראה כי
בלתי אליו הרעה וגו' היא קבת מפלתו ועל כן כותבי המגלה דטמו שס השית
בסוף ארבעה מזות חלה כי בלתי אליו הרעה לומר שהוא יתבר' העמיד כנגד
ימדת הדין הקטה לשוכ אותה מחשבה ולראות אותה דאיייה כי אל הרך לבו
ועד' הבהילה ועמוד על מה שכתבו בספוק' כוה המלך וה' מן היום וגומר וקח
יכואה ויאמר והמלך שב מגנת הכיתת וגו' כדי ליישב יתוריה דקרא שהיה לו
לומר והמלך שב ואנו יודעים ששב מגנת הכיתת וגם אומר אל בית משתה היין
שאנו צריך אחרי אומר והמלך שב שמשמעותו הוא ששב למקומו הראשון יש לו
שהכוונה לומר שהמלך העייל לומר שסם אל גנת הכיתת לנשך חמתו ולכן אמר
ששב מגנת הכיתת שטייל בו כשנה חדא כשוכה ונחת אל בית משתה היין רוצה
לומר שהיתה כוונתו לשוכ לראיתו הראשון להסלים משתהו ואלס כמה ששב על
האופן הוא ית' כחמלתו על עמו ישראל נסל את המון ויבשאלהו ויפילהו על המטה
וכד אמרן בקמוך ותבוא רוח קנאלה וכו' זה היינו יכולין לאומר לפי פשוטו של מק'
ויאלס רזל דרשו בגמרא והמלך שב וגו' מקיש שיבה לקימה וכו' גם הוסיפו אומן
במעשה ה' כיצורא הוא באמרם שמואל יתך הגן דמות עשרת כני המון בשועלים
מחבלים כרמים ובשוכו מתוך חמה וכעס וירא און ויתכונן מהמן נוכל על המטה
ופל כתיב וכו' וכל כך היתה הכפילה כפשוט ידיו ורגלים עד שאמר המלך הגם
לכבוש וכו' והנה המחשבה הזאת העולה כלב המלך כמה היא רחוקה מלהיעלות
אותה שום אדם על לבו לנשוכ לומר שהמן באותה שעה הרעה עליו יכבוש את
המלכה לתכוס אותה כחוקה ואלכס מחוקה היא שאס יבעל הבית נכנס ויואל
אירתותי מרתתה איש הרוצה לוייף כמו שאמרן אל בעיני יין נסך וחלב וכל סכך
במקום דאיכא אימת מלכו ומה גם עתה לאיש הלוא אשר לא קמה עוד בו רוח
מזכעתותא דמלכותא וראיתי בדברי האחרונים אל שכתבו שהחסד שחדו הוא
שצרה לכבוש להריגה למה שקפרה ממנו דברים להתחייב בהם ראש אל המלך
על כן רצה להרגה לשלח ימות הוא עד שתקדם מיתתה ועל כן המלך בראות

מגילת ספר

קניני ערפו ומרד לכו צווח ככורכיאל ואמר הגם לכבוש את המלכ וגו' רוזה לומר
הביטו וראו עיניי האיש הלזה כי זר הוא וזר מעשהו שלא דילו במה שרצ' להמית
את עמה ואת מולדתה ולא נשא פנים ליה ולא נללא שרצה עוד להרגה עמי בבית
ולזה באה אליו תשובת חרכונא גם הכה העץ וגו' שירצה לומר יותר מזה הוא פשעו
וחטאתו שרצה לתלות את מדרכי אשר דבר טוב וגו' וכמו שתפרש בקמוך *
והשתא דאתינא להבי איכא למימר דבהאי טעמא גופיה יתייטבו דברי רז'ל
שפירשו שהכבישה הזאת שעלתה בלב המלך היא לדבר אחר כי אמר נכל בלבו
שהאיש הרע והבלעיל ההוא בראותו שהוא למית קאזיל לכן רצה להנק' מאיבתו
במה שיטכב אותה ויהיה לה הדבר ההוא לחרפה וכוו' שלא תגלח עוד למלוכה
שהיה הדבר ההוא לה נקמה עזומה וותר ממיתתו הוא * וכרוך הוא בעל
המחשכות שנתן כואת בלב המלך סזה הוא כס' ופלא שעשה לו שיטכו' כן בדעתו
ואמר הדבר יצא מפי המלך וכפי המן חכו' רוזה לומר שהוא יתברך נתנו ככלב
הזוה ושוכב ולא יוכל לכבוש שהיה לו לצעוק ולמו' ס' כי מי הוא זה שתנא מלפניו
כואת בכית המלך שאין לחסוד את האדם בדבר שהוא יוצא מההקס השכלי
וכמו שביארנו בתחלת הדדוש השני * רק נשתנו פניו וחפו מרוב הכושה והכלמה
דאזיל קומקא ואתי חיורא כאלו היו הדכרים אמות שנתפש ממט בדבר עבירה
וכן אמרו ז'ל במדרש ושמע המן ונפלו פניו וכו' דבריהם אלה הם מכוונים אל מה
שכתבו * או יהיה פירוש וכפי המן חפו מלסון כקוי כמו שפירש הרמב"ע ז'ל שהיה
ממונה גם שמבקים פני האיש אשר נגמר דינו למיתתה לומר שהאיש ההוא אינו
ראוי עוד להביט פני המלך ויהיה פירוש הפקוק שעבדי המלך בשמעם דבר
אדונייהם שאמר הגם לכבוש וגומ' גם כי דין המיתתה לאו בפירוש איתמר מפיו
מוכלל איתמר שמתוך דבריו הבינו שנגמר דינו למיתתה ולכן כסו פניו חרזים *
ובספר מבקש ה' לה' שמואל די בידאש ז'ל נתן טעם לשבח לענין המנהג ההוא
שהיו נוהגים לכבות פני הנגמר דינו למיתתה והוא למה שהאדם בשעת כעסו וכס'
בשעת גמר דין מיתתו תנא אש חמות מתך עיניו נמחצירו יצא עשן והמביט
בפניו באותה ענה יזוק כי תדבקהו הרעה מהאידיים היוצאי' מעיניו גם מהעשן
היוצא מנחיריו שממית לאנשים הקרובים אליו וכמו שכתב הרמב"ם ז'ל שהאשה
בימי נדת דותה כאשר חביט במראה של זכוכית יראו לה בתוכה כמרא' חושים
של דם שהם מראה האידיים הארמומי היוצאים מעיניה והארץ כזה הרב הח'
בענין עין הרע ובעתם מצות התורה שזתה עלינו שלא לפקוד אנשי הנכח אלא
בסקלי' או כולתם כמט' בשאלו ויפקדם בטלאים ולהלן כאמר בכזק * ובמתניתין
תק' אמר להם הממונה הצביעו וכו' כי כל זה הוא לכדוש מנוק עין הרע שלא
תשלטו עין האש המונה בפני האיש הכמוה ויזקנו שלא יפול הנזק אלא במראה
פנים כפנים לפי שהאידיים הארמיים יוצאים מעיני המזיק ובאים אל עיני האיש
הניזוק וכח עין הרע היא לפי ההתגברות שתתגבר בו התאוה והחמדה באדם *

כי יש אנשי שאין להם עין הרע למה שהם דואים לזולתם בעין האהבה והאהבה
 והאנשים האלה אררבה מהכנתם בעין החמלה הם משפיעים טובה וברכה
 למוכסים מהם ואולם האנשים החמלים ככפשות המביטים אל הזולת בעין
 הקאה והחמדה יצא ארם מעיניהם אשר תכלינה והולך ומוזיק אל המוכט ההוא
 שהביטו בו דויהרא דידהו מקלא קלי יותר מארס אריות גברו ומכל ב"ח המוזיקי
 זכמו שנאמר עין שזפתו ולא תיסיף וכמו שפירשהו הר"י הכהן הגדול זלומה גם
 עתה שהאדים הארסייה האלה מתגברים באדם הנגמר דינו למיתה וכו'
 ולכן היה מנהגם לכבית פני האנשים שזנא דינס למיתה וכאמור והוא מה שנא'
 באיש ריבמו הדבר יצא מפי המלך ופי המן חפיו וכאשר ראה חרבונא כי
 פני המן חפו שנגמר דינו למיתה ואולם לא נתברר להם עד עתה באיזו מיתה
 יומת אם באכין יד או בחרב פיפיות או ירה ירה לכן פתח פיו ואמ' גם הנה העץ
 וגומר ואולי חרבונא זה היה הוא א' מהחכמי היועצים לעשות העץ לתלות מרדכי
 עליו לכן עתה בראותו כי נהפכו הדברים על המן שנגמר דינו למיתה ופינו כבר
 נתקבו חרולים כדן המומתים אמ' במה אתרצה למלכה כי אם בראש המן על פן
 נהפך לאכור לו להוקיף על חטאתו פשע והוא מה שנאמר ויאמר חרבונא א'
 מן הקריקים ש"ל אחד מן הקריקים הידועים באותה עזה של עשיית העץ.
 וגם ז' שהכונה באמרנו אחד מן הקריקים לומר שהיה אחד מיוחד מן הקריקים
 אשר למלך והיתה הקנאה מהמן המתגשא לכל ראש שזמה כלכבו כאש חבער
 יער ויהיו לעת כזאת אשר נלחמו בו ההככים ממקלותם מנא בעל חוב מקום
 לגבות את חובו להוקיף על חטאתו ופשע והוא אומר גם הנה העץ וגומר ש"ל
 שהאיש הלזה בא עד הלום לכבוש את המלכה עם המלך בבית במה שהוא חושב
 כי עד לואך המלוכה וזה ניכר ממעשהו זה שעשה העץ גבוה ל' אמה לתלות
 עליו מרדכי הצדיק אשר אין בו חטא משכט מותרק בקש את נפשו להמיתו על
 אשר פרה את נפש המלך מרדת שחת בענין גתן ותרש והנה הוא באמרו זה
 הכין בלי מות להמן מכמה טעמות יורדות שערי מות א' באמרו גם הנה העץ
 וגומר לומר שכלא רשות המלך הכין ועשה העץ לתלות את מרדכי ואין זאת כי
 אם רוע לב ממנו בחשבו כי מלך הוא להמית ולהחיות כ' במה שעשאו בתך
 ביתו לומר כי ביתו בית המשפט יקרא לכל העמים כבית המלך עצמו ו'
 במה שעשה העץ הוא גבוה המשים אמה שהכונה לו כזה להראות לרואי
 השמש כי הוא לא כקתר דבר רק הוא נושא נק' להתמוסק להמית האיש אשר
 ימרה את פיו ולתלותו נגד השמש למעלה ראש לכל הרואים כדי שיראו ויקחו
 מוסר לקבל עליהם עול מלכותו ולא יהיה אדם עוד פוצה פה ומנפצף כנגדו ד'
 הוא הטענה הגדולה המבערת הבערה העוברת מעברה כחדרי בטן אחרווש
 באומרו לתלות את מרדכי אשר דבר טוב על המלך והגיל את נפשו ממות יען
 שהיה הוא מקוה למלוך תחת המלך ולכן סס לו עלילות ברשע להמיתו תחת זאת

מגלת ספר

ועלכן המלך אמר תלוהו עליו שיהיה לו הדין כדיון עדים וזממין שישוב עמלו
בראשו והנה רזל למה שראו שטענות חרבונא ככ' הם כחיים שמונים וכגמלי
רתמים להמית את המן לכן הקיבו פני הדברים אליו ית' ששלח מלאך הכרית מן
השמים שנדמה להם כדמות חרבונא שהיה ח' מיוחד מן הקריקים אשר אחרי
ד כריו לא ישנו ואמר בדברים השא ודרך מה שפירשנים והוא אמרם זל במדרש
מה עשה אליהו ע"ה נדמה לחרבונא ואל' אדוני המלך וכו' דאמר ר' פנחס צריך
לומר חרבונא זכור לטוב ואינו מוצא הדברים מפשוטם כמו שראיתי לקנת
האחרונים זל שכתבו שהיה חרבונא ממש ואולם לפי שדבריו אלה הם טובים
ונכוחים לבית ישראל והיו חזימות להמן לכן כוהו כשם מלאך הכרית המושמיע
ישועת בית ישראל אשר למה ירוחק מהנכס הנפלא הזה שימצא בו אליהו זל
בארץ מתחת הלא הוא שעורר את הרחמים בשמים ממעל וכו' במדרש ו' ואמר
ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי י' יש לעשב הייתור הנראה לכאורה
במאמר הזה ש'ה'לל ויעשו כן ודי' ואולם הכוונה לומר שהוא נותן טעם לכוף
הפסוק האומר וחמת המלך שכבה י' ש'רל שבאשר ראה המלך ששכ עמלו
בראשו ונתלה על העץ אשר הכין למרדכי ידעי יד' עשתה זאת ויאמר בלבו
אין זה כי אם בית אל'ס וזה שער השמים נפתחו להשיב לעושה הרעה כרעתו
ולכן שכבה חמתו ולא נחם על הרעה שיצאה ממנו להמן נשאו וקנינו ואדרכה
אזוקוקי קא מוקיף לעשות נקמה בגוים ותוכחות בלאומים אשר כשם עם המן
יקראו וגם זל והוא הכין שהייתור הזה הוא דברי רוח הקדש שהיא נוחת
ואומרת ראו מה בורא מעשה האל ית' שעשה פלא גדול שנתלה המן על העץ
שהכין למרדכי שהיו בזה ג' נקיס נפלאי וגדולים י' כמה שהוצל מרדכי מהתליה
על העץ שכבר הוכן לו ולא היה מחוסר קציה ותקין רק מוכן וקרוב הוא לסקנת
הצדיק ועכ' הוא ית' הצילו מהסכנה ההיא גם שהיתה קרובה לבוא עליו י' ב'
שלא די הצלתו אלא שנתנה נקמת ה' כ' באויבו המצודר את נפשו להיותו תחתיו
נפש תחת נפש ג' והיא הגדולה לשם ולתהלה כמה שהיתה הנקמה במדה ההיא
עצמה שנתל' המן על העץ ההוא שהכין למרדכי שכזה נראתה השגחתו ויכלתו
ית' שאין לנו כעולם אכן בחן לפרנס אלהותו ית' וכי הוא גביה מעל גבוה אלא
במה שהוא ית' מורד לרשעים במדתם עצמה וכסאסאם ישלח רוזן בכפסם והוא
מה שאמר יתרו בתתו תודה לאלהים עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים כי
בדבר אשר ודו עליהם שזה הוא היסוד העקרי אשר עליו כחה האמונ' בחדרי
לכבו י' ולבאר זה על הככון יש לבאר הפסוקי דקא משתעו בכיאת יתרו בכתיבתו
הודאה ושבח לאלהים ית' ותחלה יש לעורר שני ספקות בהם י' אחד שמאחר
שאמר הכתוב וישמע יתרו את כל אשר עשה אלהים וגו' אם כן מהו הפסוק זה
שספר לו מרע' והרי הוא נפשו יודעת מאד בכל אשר נעשה י' עוד שנית במאמרו
סל יתרו יש קושי כמה שמצאנו דחלקינהו למליה פסקי פסקי תחלה אמר ויחד

מנלת ספר קסב

יתרו על כל הטובה וגו' וחזר ואמר ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד
 מצרים ומיד פרעה וחזר ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים וזה הסיב
 לזה אומר שיתרו בתחלה גם כי שמע את כל הנעשה בענין יציאת מצרים עכ"ל
 לא שם לבו אלא אל כללות הענין והוא יציאת מצרים והוא מה שנאמר וישמע
 יתרו את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים
 רוצה לומר שהכלל העולה מכל מה שעשה הש"ת למשה ולישראל הוא כי הוציא
 ה' את ישראל ממצרים ולזה שם אל המדבר פניו ויקח עולה וזבחים וגו' ובכאן
 לפי מרעה' ודבר עמו פנים בפנים והבין ממו מרעה' שהוא כלל כל הנקיים
 והנפלאות בשם יציאת מצרים רצה הוא ע"ה להכניס בלבו האמונה בשרטיה
 ולכן קפר לו אותם דברים כהווייתו ופתח לו אוון לשמוע בלמודים להורות אותו
 ולהבינו שביציאת מצרים נמצאו שלשה דברים אחד ההצלה לישראל רוצה לו'
 שמושעו מיד אויביהם שהיו שוקים בהם שנית עשיית הנקמה באויביהם על מה
 שעשו אותם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וכו' שלישי תוספת נס וכלא במה
 שהיתה הנקמה ההיא מדה כנגד מדה ממש והוא מה שנאמר ויכפר משה
 לחותנו והתחיל להורות אותו הנקמה באויבים שבה נראית גבורתו ית' יותר מן
 ההצלה והוא מ"ש את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים שיר"ל הנקמה שעשה הוא
 ית' בפרעה ובמצרים שהיו דברים נפלאים ונזכרים מהטבע ומדרכו של עולם ואמ'
 על אודות ישראל כנגד השלישי לומר שהורה אותו שכל אותם פורעניות הבאות
 על פרעה ועל מצרים היו מכוונים ממש כנגד המדות שמדרו בהם לישראל זה תחת
 זה וכמו שמצינו ראינו במדרשו ר"ל שדרשו בענין המכות שבאו על מצרים שהיו
 בדרך מדה כנגד מדה ממש והוא מה שנאמר את כל אשר עשה וגו' על אודות יס'
 והוא מבואר לפי כוונתו והודיעו גם כן את כל התלאה אשר מצאתם בדרך
 שזה רומז על התלאה הגדולה שהיו בה בעת קריע' הים שהיה גם כן לגמול להם
 כרעתם מדה כנגד מדה והכלל העולה מהדברים הנפלאים ההמה הוא ויזילם
 ה' שהוא כנגד הראשון ש"ל היתה ההצלה ממש אלא אחר קריעת ים סוף
 ואכדונם של מצרים וכמו שנאמר וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וכתיב
 בתריה ויושע ה' וגו' רוצה לומר שלא חשבו עצמם גאולים לא בראותם מצרים מת
 וגו' ולכן יתרו הודה בלב שלם כנגד שלשתם כפרטיות אחת לאחת אם כנגד
 הצלת ישראל אמר ויחד יתרו על כל הטובה וגו' אשר הצילו מיד מצרים ואם
 כנגד הנקמה באויבים אמר ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים
 ומיד פרעה מלך מצרים וכמו שאמרו ז"ל אומה קשה ומלך קשה שהוא יתבר' בידו
 הנוראה נתגבר עליהם בנקמות שעשה בהם ובלהיהם עד שהוציא ישראל מתחת
 ידם והצילם מהם וכנגד הנקמה שהיתה במדה עצמה א"ר עתה ידעתי כי
 גדול ה' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם שהכוונה לומר שבתחלה לא
 הייתי יודע שיש חלוקה כולל כל הכחות ומהוה כל היותו ואולם עתה ידעתי אתה

ית' שהוא שם ההויה המהותה כל הנה וכי הוא גדול מכל הכחות והמולנו וזה ידעת
 אותו מתוך שמדד למצרים מדה כנגד מדה כי התשלומין מדה כנגד מדה מורה
 שהוא שולט באלו ובמוזם וכרוח וכסמים ממעל ובארץ מתחת כדי למדוד מדה
 כנגד מדה וכמו שפיר' מהר"י קארני'ל בפירוט פקו זה במקומו ולכן כנגד ההשגח'
 היות שכלה בשלטה בחימות אלה זווחה רוח הקדש ואמרה ויתלו את המין על
 העץ אשר הבין למרדכי ובאמור' ומעחה מזלמו נאיתו שנעשו למרדכי
 שלטה מופתיה ההשגחה שהניח הרב'ל בעל העקדים כט' מד' שהם אחד כמה
 שנשתדל המין להגיע הרע' למרדכי ולא ינאה מהשבתו לפועל ואדרכה הוא עצמו
 היה קבה למעלתו טני כמה שחזרה המדה עצמה על המין ונתקיים בו מקרא
 שכתוב חרבים תבוא כלבם שלישי כמה שמזלמו שהידיעה האל יתברך למרדכי
 מקודם זה כל עניינו עם המין וכמו שכתבו בדרוש ראשון שנתקיים בו אז יגלה
 לזן אנשים וגו' וגם גלה לו בחלוט הקוד הנכמס שהיה בין אחשוורוש והמין כמו
 שבא במדרש כפקוק ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ואלו גודל פתקו ההשגחה
 בכרע הוא שהיות מדת הרשעים חזויות עליהם וכמו שדרשו זל' בשמות רבה כ"כ
 ויהי בשלח פרעה את העם ה'ד' אמרו לחללים מה נורא מעשיך ברוב עורך
 יכשנו לך אויבך ר' יוחנן כסר ר' אעורכו של ר' יוסי הגלילי אומר אמרו לפעל
 טבא ישר כחך כיוד הנלכין זובלון את זובליהן הנהרגין הורגים את היורגים
 הנשקעי' משקעי' את שוקעי' המין חשב לתל' את מרדכי על העץ אה' למרדכי
 ואותו ואת בניו תלו עליו פרעה חשב ואמ' כל העין הילוד היאורה תשליכוהו והוא
 השלך לים הני אמרו לחללים מה נורא מעשיך וכסוף מדרש מגלה זאת איתא
 למו הכי' וכדי להבין כוונתם זל' על כפון יאקדים ואמ' שר' כר נודע הוא שהרשעי'
 הכופרים כמו פרעה ועמלקי' והמין וכל רשעי' על הכל היה מהם לפי קברת' שאין
 שם כח שהוא כולל כל הכחות כלם לפי שלא היו מודים בטם ההויה שהוא מורה
 שיש שם איה אדון הכל מהזה כל הנה חקיהו נושאים עין לכפזי הסמים וככליהם
 שקורין להם בשם אלהים ולזה פרעה הרשע בבוא מרע' אליו ואמר לו פה אמר
 ה' ענה כקיל באולתו וזה וכו' לא ידעת אתה וגו' אל' שהביא לפניו דבקרטי' ואלו
 שיש בהם כל שם אלהי' והיות שהיו יודעים ולא ידעו בהם שם ה' ולזה אמר לא ידעת
 אתה שהכוונה לומר שהיה להם קב' וכחות של כחות הבכבים במהלות ועניני
 המולות כמה בדתם שזוכרים בהם דרך עבודתם להורחת הסעפתם וטובתם
 עליהם ולא ידעו פרעה הרשע באותם הפנים שזכר בהם שיש שם כח שהוא
 כולל כל הכחות כלם שיכול לסדר אותם מעהכות ולעשות בהם הפך מהור אתם
 ולזה השם למרעה' מו' ה'כו' לא ידעת אתה' וכברת' זאת היא היתה סבת קושי
 לבכו לבלתי שלח את ישראל למה שהיה נותן סבות לאותם מכות ומראה להם
 פתחים שהיו באים כפי הטבע וכפי הוראת המערכה והוא מה שאמרה האלית'
 ואני אקסה את לב פרעה וגו' שהקושי שהיה הש"ת מקסה את לבו הוא במה

מגלת ספר קנה

שהיה ממציא לו דרך באתם מבנות במה להתלות ולומר שהיו כפי כח הנראות
 המול והטבע וכוונתה אריך בזה הרב הגדול בעל העקידה ז"ל ולפי קברא
 זאת ז"ל אלה הדשעים לא היו יוצאים כגדלנו לא בכח האצטגנימו והאסטרולוגיא
 שלהם וכמו שאמרו ז"ל על גזרת כל הכן הילוד היאורה תשליכוהו וגו' לפי שאמר
 לו אצטגנימו וכו' וכן המן הרשע כבר אמרנו שלא בא על יצר' לא בכח המערכה
 וכמו שפירשנו בפירוט פסוק הפיל פור הוא הגורל וכו' וכן זקנו עמלק לא בא לא
 בכח המערכה כמו שפירשנו בכרשתו בדרוש הששי והנה האל ית' להורות כי
 כחו גדול ונעלה מכל הכח תוהמערכות על כן תוספת על הפדיוה וההגל' שהוא
 ית' פורה ומזיל נפש עבדיו הוא עושה תוספת טובה לעשות נקמה באויביו וכבר
 ההוא עצמו שהורה להם מולט' שבו יצחו אותנו שיהיה הדבר ההוא חודר עליהם
 זכו בעצמו יברעו ויפלו' והנה זאת היא הכוונה להם ז"ל במאמרם זה
 שאנו בביאורו באומרם אמרו לאלהים מה מורא מעשיך וגו' אמר ר' יוחנן אמרו
 לפעלם טבא וכו' הכוונה לר' יוחנן ע"ה לתרץ הקושי הנראה מהפסוק באומרם
 אמרו לאלהים וגו' בלשון אמירה בעלמא ולא אמרו אמרו לה' או גדלו ודוממו וכו'
 וגם נתכוון גם כן לתרץ קושי גדולה הנראית בפסוק הזה באומ' מה מורא מעשיך
 וגו' שהי' מה מראים מעשיך' וגם כי קצת המפרשים ז"ל תקוהו שהכוונה בו
 לומר מה מורא כל אחד ממעשיך עדין דוחק הוא שיתוקן בעיני שיהיה הפסוק
 חקר ולה' בא ר' יוחנן ע"ה לומר דהאי קרא בדרך רמז קא משתעי שכוונתו לומר
 אמרו לאלהים מה מורא הנכ והפעל' שלך שבכל נקובי' שבו כמה מעשי' נפלאים
 וגדולים והוא אומרם מה מורא מעשיך שבמלת מה מורא הוא מורה על יקוד הנכ
 ועיקרו שהוא ההגלה מיד האויבים וכאומר מעשיך בלש' רבים הוא מורה על
 המעשים הנקפטים לטובה בכלל הנכ ההוא שהיא הנקמה באויבים וגם כן
 שתהיה הנקמה ההיא במדה עצמה שמדרו בה הא יבט' שבקאקאס ישלחם
 שזה מורה על פרקום השגחתו ויכלתו הנוראה וכדאמין והוא אמרו אמרו לפעל'
 טבא וכו' לומר שהוא ית' בדרך אומן טוב שעושה פעולותיו על צד השלימות שלא די
 ההגלה אלא שהזאית עושה הנקמה באויבים וגם עושה שאתה מדה עצמה של
 דשעים שראו באצטגנימותם שכה יהיו מתגברים על אויביהם היא חזון עליהם
 והוא אמרו הנפלאין זוכלין את זוכליהן והנהרגין הורגים וכו' והמשקעין משקעין
 וכו' ולפי זה יהיה לרעתר יוחנן ע"ה פירוש אמרו כמו אתה' האמרת וידעה לומר
 שבחו לאלהים וכו' וגם יש לומר שכוונת אמירה זאת היא אמירה ממש והכוונה
 לומר אמרו ופירשנו כפונם לפני האל ית' בו מעשי נקובים כי הם לפי הנרא' שכל
 אחד מהם הוא נכ אחד לכד לפי האמת והנדרק אינו כן אלא שבכל נקובי' יש בו
 כמה נקובי' אחרים וזה על דרך מה שפירשנו בהקדמה במאמר המורה ע"ה
 שאמת וכל המורכה לקפר בזוואת מצהים הדי והמשוכה שהכוונה בו לומר שכל
 המרכה לקפה ביצאת מצרים להורות ולפרט' שיש בכל אחד מאותם הדי'

כמה נקיים ככללים בני הרי זה משוכח ולואת הכוונה אמר הפסוק שאם
 כביאורו אמרו לאלהים מה נורא מעשיך וכאמור והשלם ואמר ברכ עורך
 יבחסולך אויבין לומ' שכמה שהם רואים האויבים מעשי ה' כי נוראים המה למה
 שכל מעש מהם יש בעוזה ונפלאותיו על כרחם יודו ויאמרו כי הם היו כחשים
 ומסקרי' באמונתם וכדאמרו במדרש יבחסו שנעשים כחשים כד"א וכחש בעמית
 כמו שמאנו בפרעה שכתחלה אמר מי ה' וג' ונכסוף אמר ה' הצדיק
 וכתחלה אמר וגם את ישראל לא אשלח ולכסוף אמר ויהי בשלח פרעה וגומר
 ואזל שהיה מלוה אותם כד"א ואברה' הולך עמם לשלחם ולפי זה תתורץ לנו הקושי
 הנראית בפסוק כמה שתלה השליחות בפרעה באמרו ויהי בשלח פרעה וגומר
 שה' לל' ויהי בהוציא ה' את ישראל ממזרים כמו שנאמ' במקומות אחרים אך הכוונה
 היא להקשות שיהי הרשעים ולסבר מתלעותם ולומר וי' ליה לגברא רין כיש גדא
 טמיע מזלך שכתחלה אמר וגם את ישראל לא אשלח ולכסוף עמד הוא בעצמו
 לשלחם וללותם ולומר להם עלו לשלום אל אחיכם שכשמים לעבוד את עבודתו
 שצמצא שלאחר שאכל ולקה פרעה כדרך המשל שנשאו עליו מעבד המלך שקנה
 לנרד מוקרח' וכו' ולכן כפי כוונה זאת בכדון דידן קא צווקרא ואמר להקשות
 שיבירשעים ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי לו' הכיעו וראו שהנלכין
 צולבין את צולביהן' והנה ענינו הרואות כמה נקיים ונפלאות גדולות נוכחו
 בקפור הזה אם הנקיים המפורקמים שהם משמיעים בפירוש קול ענית גבורה
 אל אוני הקוראים ואם הנקיים הנקתרים שהם נרמזים בדרך רמו וכמו שפירשנו
 הפקוקים כלם שכל מלה ומלה מורה על נס מיוחד

ביום

ההוא נתן המלך אהשוורוש לאסתר המלכה את בית המן
 צרר היהודיים ומרדכי בא לפני המלך כי הגידה אסתר מזה
 הוא לה' ויסר המלך את טבעתו אשר העב רמהמן ויתנה למרדכי ותשם
 אסתר את מרדכי על בית המן' ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל
 לפני רגליו ותכד ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו
 אשר חשב על היהודים' ויושט המלך לאסתר את שרבת הזהב ותקם
 אסתר ותעמד לפני המלך' ותאמר אם על המלך טוב ואם מצאתי חן
 לפניו וכשר הדבר לפני המלך וטובה אני בעיניו יכתב להשיב את הספרים
 מחשבת המן בן המדתא האגגי אשר כתב לאנד את היהודים אשר בכל
 מדינות המלך' כי איכבה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי ואיכבה
 אוכל וראיתי באבדן מולדתי' ויאמר המלך אהשוורוש לאסתר המלכה
 ולמרדכי היהודי הנה בית המן נתתי לאסתר ואתו תלו על העץ על אשר
 שלח ידו ביהודיים' ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך
 וחתמו בטבעת המלך כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת
 המלך אין להשיב' ויקראו ספרי המלך בעת ההיא בחדש השלישי הוא

חדש סיון בשלושה ועשרים בו יכתב ככל אשר צוה מרדכי אל היהודים
ואל האחשדרפנים והפחות ושרי המדינות אשר מהו ועד כוש שבע
ועשרים ומאה מדינה מדינה ומדינה ככתבה ועם כלשנו ואל היהודים
בכתבם ובלשונם ויכתב בשם המלך אחשורוש ויחתם בטבעת המלך
ועישלח ספרים כיז הרצים כסוסים רכבי הרכש האחשורני בני הרמכים
אשר נתן המלך ליהודים אשר ככל עיר ועיר להקהל ולעמד על נפשם
להשמיד להרג ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אתם טף ונשים
ושללם לבוז ביום אחד ככל מדינות המלך אחשורוש בשלושה עשר
לחדש שנים עשר הוא חדש אדר פתשגן הכתב להנתן דת בכל מדינה
ומדינה גלוי לכל העמים ולהיות היהודיים עתידים ליום הזה להנקם
מאיביהם הרצים רכבי הרכש האחשורנים יצאו מבהלים ודחופים
בדבר המלך והדת נתנה כשושן הבירה ומרדכי יצא מלפני המלך
בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך כוץ וארגמן והעיר
שושן צהלה ושמחה ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר וכל
מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמהה
וששן ליהודים משתח ויום טוב ורכים מעמי הארץ מתיידיים כי נפל פחד
היהודים עליהם ובשנים עשר חדש הוא חדש אדר בשלושה עשר יום
בו אשר הגיע דבר המלך ודתו להעשות כיום אשר שכרו אויבי היהודים
לשלט כהם ונהפוך הוא אשר ישלמו היהודים הכה בשנא חם נקחלג
היהודים בעריהם ככל מדינות המלך אחשורוש לשלח יד במבקשי רעתם
ואיש לא עמד בפניהם כי נפל פחדם על כל הצמים וכל שר המדינות
והאחשדרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך מנשאים את היהודים
כי נפל פחד מרדכי עליהם כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך
ככל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול ויכו היהודים ככל איביהם
מכת חרב והרג ואבדן ועשו בשנאייהם נרצונם וכשושן הבירה הרגו
היהודים ואבד המש מאות

איש	ואת	פרשנדתא	ואת:
דלפון	ואת	אספתא:	ואת:
פורתא	ואת	אדליא	ואת:
ארידתא:	ואת	פרמשתא	ואת:
אריסי	ואת	ארידי	ואת:
ויזתא	עשרת		

בני המן כן המדתא צר היהודים הרגו ובכזה לא שלחו את ידם ביום
ההוא בא מספר ההרגים כשושן הבירה לפני המלך ויאמר המלך
לאסתר המלכה כשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת
עשרת בני המן בשאר מדינות המלך מה עשו ומה שאלתך וינתן לך ומה
בקשתך עוד ותעשי ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מחר
ליהודים אשר כשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על
הקיר ואמר המלך לה נשות כן ותנתן דת כשושן ואת עשרת בני המן
תלו

מגילת ספר

תלוי ויקהלו היהודיים אשר בשושן גם כיום ארבעה עשר לחדש אדר
 ויזרחו בשושן שלש מאות איש ובמנהל אשלח את ידם וישארו יהודים
 אשר במדינות המלך נקתלו ועמד על גפשים ומתח מאזכיה וחדר ובשמי יחס
 חמשה ושבעים אלף וכבדה לא שלחו את ידם וביום שלושה עשר לחדש
 אדר ונוח בארבעה עשר בו ועשה אתו יום משתה ומשתה ויהי יום
 אשר בשושן נקתלו בשלושה עשר בו ובארבעה עשר בו וזמנה בהמשה אשר
 בו ועשה אתו יום משתה ומשתה על לב היהודים הפזורים הישיבים בצרי
 הפרוזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה יום טוב
 ומשלח מנות איש לרעהו :

ביום

הוא עד ויכתב מרדכי לאחר שנעשה הנס והנפלא המזכר
 מעמך מרדכי והמן הוקיף האל ית לתת בלב המלך לתת בית
 והמן לאקתר המלכה והיה זה ממנו ית כדי שתגבר יד ישראל על דרע עמלק שהט
 בית המן וקיעתו ואמר נתן המלך אחשורוש וכו' את בית המן וכו' צורר
 היהודים לומר שכך יצא הקול שנעשית נקמה זו בהמן לפי שהוא צורר היהודים
 ואקתר היא יהודית ולכן למה שהמן הוא צורר היהודים נתן ביתו וכל אשר לו
 לאקתר המלכה שהיא יהודית ויבטוח הוא מה שפירשו קצת המפרשים ז"ל רבית
 המן היינו משפחתו ובית אביו ר"ל שמקורו לו להריגה ואמר שאז בא מרדכי לפני
 המלך כמעלה וכבוד לפי שהגדיה אקתר מה הוא לה והכוונה לומר שגם טכמה
 שעבר נעשה לו יקר וגדולה על אותו אופן ועכ"ז הוא היה שכ אל משמרתו
 כבדאזנה ולא בא לפני המלך לכקס גדולות ונפלאות אולם עתה בא לפני המלך
 בהכרח גדול ממנו כי הגדיה אקתר מה הוא לה ובשביל כך קראהו המלך לבא
 לפניו ולא מצא לעצמו ליכור אחר ועוד הוא ית הפליא לעשות לתת בלב המלך
 לטום את מרדכי תחת המן ולתת את טכעתו אשר העביר מהמן על ידו וכפתח
 דר שמואלכר נחמני ע"ה שפתח תחת הנעיון יעלה כרוש וגומר וכמו שביארנו
 בדרוש הא כיאור נכון וכן אמרו ג"ז לומר שדרש אשר קצירו רעב יאכל וכו' אשר
 קצירו זה המן רעב יאכל זה מרדכי ואקתר ואל מננים יקחהו לא בזיו ולא
 בצנה אלא בתפלה ותחוכים וכו' וכדי להתרומם מרדכי בעיני כל העמים
 ולתת יראתו על פניהם נתנה אקתר כידו את בית המן לומר שהוסבה לו גדולת
 המן והתנשאותו ואמר ותוסף אקתר וגומר ר"ל שהגם שראתה אקתר מה
 שעשה לה המלך ומה לה עוד נדקה לדבר אל המלך עכ"ז למה שהקושיא עדין
 במקומה עומדת שהכתבים כבר פרחו כאויר והדת נתנה בשושן הכירה לכן
 קמכה על רחמיו ית והישיבה עוד לדבר אל המלך ולפי ששאלתה היא קשה עד
 מאד שהרצון ממה הוא לה שיב את הכתבים הנכתבים והנחתמים בטבעת
 המלך וכן לא יעשה בדת מדי ופרק ללא ותפול לפימרגליו ותכך ותתחנן לו דכולי
 האי וחולי תשע מכוסה ממנו וגם ז"ל שהכוונה באומר ותוסף לומר שלא

המתנה

המתונה לא תכף ומיד הפילה תחנתה לפני המלך להעביר וגומר למה שחשש
 דילמא תשנא נכו מהמלך לכן הוסיפה על תחנוניה הראשונים לדרוש כוונתו
 להעביר וכו' וקראתו עתה האגבי לומר שכל מעשיו ועניניו הם מזד האיכה
 הקדומה בלבו שלא עשה מה שעשה לא מזד שכא לדרוש את דם אגב וקמו והכל
 ממנו במחשבה רעה עד יקום גוי אויביו והוא מה שאמ' ואת מחשבתו אשר חשב
 על היה דים ולפי שנגלו לפני המלך אחשורוש מחשבות לכב המן כי היו למרע
 מתוך איכה קדומה שומה בלבו לכן וישט המלך לאקתר את שרכיט הזהב
 שהוא מורה אליה בהושטה היא שרזנו אליה ושמצאה חן בעיניו להשלים את
 כל אשר בלבבה ולזה הנדקת כראותה כי הצליחה דרבה לתתה לרחמים בעיני
 המלך אמרה עת לעשו לה להפרתורתו של המן ולהעביר רעתו לזה ותעמוד לפני
 המלך ותאמר אם על המלך טוב וכו' וכדן ליישב ככל הפקוק ולהכין כוונתו על
 גבון אמר שהכוונה בדבריה אלה היא שהוא צריך לעשות שאלתה מחיוב ד'
 דברים א' אמפת הטוב במה שהוא טוב ולזה אמרה אם על המלך טוב וכמו
 שפירשנוהו למעלה ב' מפאת מציאות חן בעיני המלך שהמוצא חן בעיני
 המלך ראוי הוא שתעשה שאלתו גדולה אוקטנה גם אם אינו ראוי לכך מזד עצמו
 ולזה אמרה ואם מצאתי חן בעיניך המלך ג' שהשאלה עצמה היא כוונה וישרה
 לגבי המלך לקרב אליו המועיל ולרחות מעליו הנזק ולזה אמר וכשר הדבר לפני
 המלך ד' גם אם תהיה השאלה גבוהה למעלה או עמוקה שאלה לגבי דידה
 שהיא טובה וישרה בעיני המלך ואכולא לא אשתכחת ביה ועילא ושחיתא מזד
 מלכותא לכן ראוי ליעשות כל מבוקשה אפילו בלא מציאות חן בעיני המלך אלא
 מפני טוביותיה ומעלתה עצמה וכל שכן שאינה דורשת אלא לתת לה נפשה וכפש
 עמה כשלתה ובקשתה ולזה אמרה וטובה אני בעיניו והכוונה לו שאם אני טובה
 בעיני המלך ממני תקח ראיה על בני עמי כי כל העם מקנהו בני אב אחד המה
 ותורה אחד לכלם ולכן אם טובה אני בעיניו יכתב להשיב את הספרי מחשבת
 המן בוצה לומר שאין אותם כתבים קרויים כתבי המלך לפי שטנגה יצא מלפני
 השליט בהטעאת המן ואם כן לא קרינן בהו כתב אשר נכתב בשם המלך וגו' לא
 כתב מחשבת המן אשר דבר במרמה וערמה לפני המלך ומלתא כדבא ושחיתא
 הודמן למימור קדמיה ו' ואמרה מחשבת המן בן המדתא מה שהזכירה עתה
 בדבריה אלה שם אכינו אולי שהיה אדם מודע ברשע וזרין ולומר שגם הוא קם
 תחת אכנו תרבות איש חוטא שאכינו ברע וברשעה היה וגם אמרה האגבי גם כן
 לטעם הנזכר למעלה במקור ונתנה התנכלות על עצמה במה שהיא שולטת שאלתא
 כדנא מאת המלך להשיב הכתיבים הנזכרים לפי שאינה יכולה לעמוד בעצמה
 עם אותה גורה שגור המן והוא אומרה כי איכה אוכל וראיתי ברעה אשר
 ימצא את עמי רוצה לומר שאינה יכולה לכול אפילו ברעה לכד אשר תמצא את
 בני עמה כגון ביות ממון והלקאת גופות וכיוצא בזה ומה גם עתה איכה אוכל
 וראיתי

ראיתי באכלן מולדתי ובית אבי והבדלת מן העולם שאחריהם למה לי חיים ולפי
זה הו'י של ואיכבה ב' היא להגדלת התימה והכוונה לו' שאם ברעה אשר ימצא
את עמי איכבה אוכל וראיתי וכל שכן וקל וחומר איכבה אוכל וראיתי באבדן
מולדתי ויהיה הקל וחומר משני פנים מהרעה לאכוד ומהעם אל המולדת ואמר
ויאמר המלך לאסתר המלכה וגו' רוצה לומר שהשיב אותה בחן וכבוד כמדבר
אל המלכה והיו דבריו אלה גם עם מרדכי היהודי למה שהיה עומד שמה בעת
ההיא שהיתה אסתר מפלת תחנוניה לפני המלך או אפשר ששלחו אחריו
להתיעץ עמו ולראות דרך נכונה להשבת הכפרים ומלכא לא להו' מיק מעברו
על דת מדי ופרס וכמו שיבא בקמוץ ואמר להם הקדמה לדבריו הנה בית המן
נתתי לאסתר וכו' ואחר כך אמר להם המכוון שהוא ואתם כתבו על היהודים וגו'
ואחר כך אמר להם הטעם כי כתב אשר נכתב בשם המלך וגו' והנה לא
יעלם מעין כל הקושי הגדול שיש כפירור דברי אסתר וטעם לאם בקדמו' דבריו
שאמר הנה בית המן נתתי לאסתר וגו' שמה יועיל דבר זה להשבת הכתבים
ואם בזה שראה מדבריו שהוא אומר דבר והפכו שמהאר שהכתב אשר נכתב
בשם המלך וגו' ואם כן איך יהיה אפשרות להם לכתוב על היהודים בטוב בעיניהם
כי לא בידם טובם למה שהכתבים הראשונים כבר פרחו באור והא' בע' זל
השיב בזה ואמר שרמו להם בדבריו אלה שיכתבו בתב דרך שהוא רוצה לקיים
גזרתו הראשונה וזה למה שהוא צוה ואמר להמן שנותן רשות ליהודים להצטרף
באויביה' כיום יג' למדש אדר והמן למה שהיתה טבעת המלך בידו כתב בהפך
מדברי המלך ובהודע הדבר למלך כי המן שקרנה בדבריו וויקי במאמר
תלהו וכתן ביתו לאסתר וכו' גם הרלב' זל דבריו קרובים לזה וראית כתב
בשם הרב נ' כפסי זל שאין התיירה בין הכתבים הראשונים והאחרונים כי באגרו'
באשנות צוה להשמיר להרוג ולאחד ואין בכלל זה שיהיו היהודים פושטים את
צוארם להריגה ולא יעמדו על נפשם ואם כן באשר כתבו להם באגרות השניות
טיקלהו ויעמדו על נפשם אין בזה התיירה למה שאמר בראשונה ואל' בינה
יועיל זה ליהודים ואולי תגבר יד אויביהם עליהם והיינו אגרות ראשונות
התשובה בזה כי כאשר יראו העמים ותשמענה אזניהם שהמלך החיוק בזה
היהודים ותשמענה אזניהם גב' שהמן נתלה וביתו נתנה לאסתר המלכה שהיא
מעם היהודים וכי מרדכי היהודי קבל את טרדתו ומלא את מקומו ובזא מודך
בלבבם ויהי לבם למים וכל ד' ח' אין בקרבה ולא תעשינה ידיהם תושיה' והרב
ב' ערמאה זל כתב בזה דברי קרובי לדברי הרב הגו' שהמלך אחשורוש הטוב
להם לפי דבריהם שאמרו לו יכתב להשיב הכפרים מושבת המן ותשובתו היא
שזה ח' לעשותו שיגאלו ממנו כתבים לומר בהם שהכתבים הראשונים ישיבו אותם
כי כתב אשר נכתב וגומר אין להשיב וכאשר יכתב בשמייה שהכתבים הראשונים
היו כרסונו של מלך גם אם יאמרו טעשו ממנו בשגגה ובגרכת דעתו לא יועיל

כבר זה להשיבם למה שכבר נקראו בשם כתבי המלך ואיהו דאפסיד אנפטיה
 דלא דק בגורה הדיא קודם שתנא מלפניו ואולם התקנה דברכה הווא היא
 שיכתבו לכל העמים והלשונות שהכתבים הראשונים כולו מילי דשיקרא כינהו
 שלא שמע בהם המלך ולא ראה אותם מכלל וכל רק המן הרשע באשר היהודים
 הם שמואי נפשו ונפש אבותיו כתב הכתבי ההמ' בשם המלך וחתם אותם בטבע'
 המלך אשר בגילו והמלך בשומע את הדברי אשר עשה המן גור עליו לתלותו ונתן
 לאתת' ביתו וכל אשר לו וכן מטעם המלך ומגדרתו הוא אומ' לכם אתם העמים
 והלשונות שהיה הדבר אשר חשב המן להפך שישוב עמלו כראשו בשיהיו היהודי'
 עתידים ליום עצמו אשר כתב המן להקהל ולעמוד על נפשם להשמיד וגו' כי כן
 הדין נתן לעשות לו כאשר זמם לעשו' וכן גב' לעמו בית עמלק הם בכלל הגזר אשר
 גזר המלך למה שבודאי כלם היו כעצה הדיא שעשה המן שהם כלם שמואי נפש
 היהודים וראוי הוא להשיב לכלם גמולם בראשם ולהיות מדתם חזרת אליהם
 וכוה יבוא על הנכון מה שאמר להם ואתם כתבו על היהודים וגומר בשם המלך
 לומר שהאגרות הראשונות לא היו בשם המלך ומעתה נמלטנו מקישיית
 הראשע' ול שהקשה על מרדכי ואתת' שכתבו אתם כתבים על אותו דרך להיות
 היהודים עתידים להנקם וגומר שהיה די להם לכתוב הכתבים באופן שימלטו
 מהרע ולא שיהיו המה עתידים להנקם מאויביהם שאין ראוי לקמוץ על הנם ככ'
 ולפי דרכו אין מקום לקושיא זאת כלל לפי שכן הבינו מדברי אחשורוש וברשות
 קא' עבדי וכאמור' ואדרבה נראה להם שאין מקום לאותם כתבים השניים
 לחול לא על אותו אופן שמאחר שהורו להם שהמן ואנש' משפחתו עשו אותו ויוף
 בשם המלך צריכין היו לכת' להם שהמלך חקה אפיו על הדבר הרעה הוא ועל כן
 לאחד שתלה להמן עוד גזר לשיהיו כל בית עמלק לכלה וחרץ ביד אויביה' שמואי
 נפשם כי בזה נתנו הוד והדר למלך לומר ככה יעשה לאיש וגומר וכל העמים
 והלשונות ישמעו ויראו ולא יוידון עוד לעשות כמעשה הרע ההוא ואמר
 ויקראו כופרי המלך בעת הדיא בחדש הג' הוא חדש סיון יל' מה זה היה להם
 למרדכי ואתת' להארי' זמן מיום יז' כיוון שנתלה המן בו עד יום כב' כיוון שהיה
 להם לשלוח הרצים באותו יום עצמו ולא ימתינו למחרתו כש' שהמתינו יותר משני
 חדשים שהיה להם לחוש דילמא תשנא' זכו מהמלך וכדאמרן בפסוק ותוקף
 אתת' ולעד' יל' כי מרדכי ואתת' עשו מעשיהם זה בחכמה ובהשכל' כיהמה
 דאו מעשה ה' הגדולים והנפלאי' בעיני המן ומפלתו ומרדכי ומעלתו וראו בדעתם
 שלבס הוא שאין מפחד רעה מעיני אחשורוש לאשר נתקיים השטר כחותמיו
 וקיס' להו כבויה מהסכרת פניו אליהם שלא ינחם עוד על הרעה לבית המן ולא
 היתה חתת אליהם עליהם לא מצד עם מדינות המלך שלא יאמרו כאשר יביעים
 השלוחי' תכף מיתת המן דתא' דא' מהחנפא' רנפקת מן קדם מלכא היא כשגגה
 היונא' מלפניו שליט שהמלך בודאי מעשהו זה מתוך כעס הוא וקימו המעידו

מגלת ספר

הוא המהירות ובודאי שקופו לבא לירי חרטה שהוא המהירות ויהיו מתרשלים
בענייני הכתבים השניים וחלוי יהיו עוד משימום לב אל האגרות הראשונות ע"כ
מרדכי ואקתר הארכיו זמן עד עבור ועם אחשורוש לאשר כי בזמן ההוא יצאה
השמועה מעמיני המאורע ההוא אל כל העמים אשר בכל מדינות המלך ובודאי
הוא שאח"כ בהגיע עדיהם השלוחים אשר שולחו מאת מרדכי ואקתר במאמר
המלך אז כל אנשי העולם ידעו כי כלה ונחרצה היא לבית המן ולכל העם אשר
בשמו וקראו מאת המלך לאשר לא נחס עלרעתו שעשה בשכר ואדרבה הכאה
ממנו לבית המן הולך וגדל ובה כל העמים והלשונות יפל עליהם לכם וימות
בקרבים ולא ישאו ראש ולא ירימו יד ורגל לפני בית ישראל להציל את צורריהם
מירייהם ובכלל כוונה זאת נתכונו ג"כ להמתין לחדש מתן תורתנו כנגד מחשבת
המן שרצה לבטלה ולהכחיד את העם המתעטרים בתפארתה ולכן נוח קרא
ואמר בחדש הג' הוא חדש קיון כלומר בחדש הג' הירוע לתורה ולתעדה וזה ג"כ
מניקיון ית' שעשה להם להמתין לזמן שיהיה בו תוספת זכות ימינו וכענין מה שדרשו
ז"ל על פסוק וישקוד ה' על הועה לפי ענינו כי הוא ית' עושה הכל יפה בעתו
ואמר ויכתב בסם המלך וגומר ויחתום בטבעת המלך וגומר לא כפי מה שגאמה
בהמן נכתב ונחתם בטבעת המלך וטעם השונוי הוא מכוון למה שהמן
בכתבו היה כמתגנב ומעשיו היו כקתר לאמר לזה נאמר בו נכתב ונחתם לומר
שהקופרים לא שמועו דבר מפני המלך דהו להו אותם בתבים כאלו לא נכתבו
ונחתמו אלה מאליהן אבל אלן הכתבים נעשו בפומבי מטעם המלך ומפני וזה
נאמר בהם ויכתב ויחתם לומר שהיו ביד רמה ובפה מלא לאמר להקופרים והם
כותבים כי גם הם היו שומעים דבר המלך וכמו שכתבנו למעלה בפסוק ויכתב
בכל אשר צוה המן וגומר ונשלוח קפריים וגומר וגם באלו הכתבים נכתב תוספת
טובה באומרו אשר נתן המלך ליהודים לומר שדברים אלו היו במצות המלך ממש
כי הוא האומר והעושה גזור ומקיים ולא אחר ולא על ידי שליח ולדעת הראשונים
ז"ל כפי מה שכתבנו למעלה יבוא על נכון מאמר אשר נתן המלך ר"ל אשר בשכר
המלך נתן ליהודים וגומר ואילם המן הוא אשר שונה פתגם המלך וגם לפי
דרכו יבוא ג"כ לפי הנכון אומרו אשר נתן המלך ליהודים וגומר ש"ל היום ב'
חדשים כבר נתן וואמר כתשגן הכתב וגומר יראה שכך היה מונה גם
לכתוב בפסוק הכתב הכלל העולה מן הכתב ההוא וכמו שכתבנו למעלה בענין
כתבי המן ועשה כן מרדכי גם הוא לברר וללכך הדברים שלא יטעו במשמעותו
וכבר למעלה הארכנו בפי' מלת פתשגן ואמ' ולהיות היהודי עתידים בו התוכפת
והוא קשה לכאורה ואולם ז"ל שהכוונה בזה לומר שהכלל העולה מכל הכתבים
ההמה הוא על שהדת תנתן בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים וגומר כאופן
שכל העמים לא ימחו ביד היהודים מלהקדם בשונויהם כרצונם וג"כ צוה וזרו את
היהודים לשיהיו עומדים על עמדם להקדם כפי רצונם מאווייהם ושלא ישיבו

את ידיהם מכלע ומצא לפי זה שהפתשגן היה מורז כ' זרזים א' להיות גלגל לכל
העמים וגומר והב' לשיעור היהודים עתידים וכו' ומצא שהיו בא' על ככין ואינו
מוותר כדברי קצת המפרשי' ז' רק הוא מורה על שהיה סס צווי מאחד ליהודים
לומר חוקן ואינו אל תיראו ואל תערצו והוא כדרך מה שאמר אכשלוס לעבדיו
הוא נא בטוב לב אממן וגומר ואמרתיו לכם הכו וגומר והמיתם אותן אל תיראו
הלוא כי אבני צויתו אתכם חוקן והיו לכני חילוגו ועשה בן מרדכי לאשר ידע כי
צפס היהודים חלושה נעשה בעלי כתושה באופן שא"ל להם להרי' יד על אדוכיהם
לכן אמץ את זרועם וחזק את לבכם כצווי מיוחד להם מאת המלך לומר חוקן וגו'
וכמו שנאמר בכתבי המן הרצים יצאו רחופים כן באמר ג' בכתבים אלו הרצים
יצאו מכוהלים ורחופים והוסיק עוד בכאן לומר מכוהלים למה שהיו כתבים אלו
לא מראש בקתר לאמר כמו בכתבי המן שעשה במתגנב לזא באלו מכוהלים
דלאשייך לשון בהלה אלא במלתא דאושא לכולי עלמא' ועשה מרדכי ע"ה עוד
מהירות ופרקום בכתבים אלה במה ששלח אותם ביד הרצים רובבי הרכס
האחשתרנים ב"ה הרמבים וגומר מה שלא עשה בן המן בכתביו שהיתה הכוונה
בוה אלו לומר בהגעת הכתבים אל קצות העולם ומלאו בי הזמן קצר והמלכות
מרוסה ובעלי האיבה דוחקים למהר שלל חס כז' ואולי חשש שמא גם קידם בוא
הזמן המועד ישלחו ידיהם ביהודים וכו' באמרם כבר הם נגמרים למיתה וכל
השומר לישרק בשרוף דמי כיגן גדול הוא גפלא ומאת ה' היתה זאת שהמיתנו
לכם לזמן הנועד וכמו שהארכנו בדרוש הב' בפתוחה דפתח רב נחמן בר ינחק
לולא ה' שהיה לנו ולכן מרדכי ע"ה שלח כתבים אלו על יד רובבי הרכס וגומר וגם
כוונתו ע"ה בזה ג' היתה למהר להשיע ישועה ולבשר שלום לעם ישראל
להקיר אכלם ולשמרם מיגונם' וגם ז' שהכוונה היתה להם בשליחות הרצים
בקוקים והאחשתרמ' כמי הרמכים מה שלא היה כן בכתבי המן להודיע ולקראו
לעמי העמים והלשונות כי השליחים ההמה הם שליחים מאת המלך ואולם
האחרים הם מוויפים למה שאלו האחרונים היו רובכים על האחשתרנים בני
הרמכים שלא היו נשאים שליחים רובכים על מיינים אלו אלא בדתא מהחפא
דיתנפק מן קדם מלכא ובשליחות המלך מאם וכענין מה שמצינו בענין יוסף ע"ה
ששלח לאביו עגלות עלמי פרעה שבהם ידע יעקב אביו ע"ה ביוסף חי וכי הוא
מושל וגומר כמו שנאמר וירא את העליו וגומר הנה נא מצאנו דאינו שגם הסיפוח
הזה בכל ספוריו ודבוריו ה' רומז לנו שיעשו בכם ההוא כמוה צקים ונמללות
תוספת על מה שניסח במפורסם' וברדכי יצא עד וכתוב מרדכי וגומר
אמר כי לאחד הדברים האלה הא' ית' הוסיק עוד שניתני להפליא בגאולת עמו
בית ישראל שנת' כזאת בלב המלך לפאר ולרומם את מרדכי בתוספת מעלה
והוד והדר ולהוציאו מלפניו בלבוש מלכות וקראם לבוש מלכות לומר שהיו כ"ה
כלים ומשוכחים עד שכל הרואה אותם אומר אלו אינם הגונים אלא למלך וכמו

שפירשנו למעלה בפסוק יכילו לבוש מלכות ואולי יל שקראם לבוש מלכות למה
 שהיה כתוב בני ממוניהם שלא ילכשו אותנו מן מהכנדים רק בני המלכים וכן
 אצל במדרש ר' פנחס אמר מלך מרדכי על היהודים מה המלך לובש פירש ר' יצחק
 מה המלך עשה עטרה בראשו וכו' וכן מרדכי וכו' הנה הם זל פירשו דלכא
 מלכות דקאמר קרא היינו לבוש מלכות ממש וכדאמרן ונעשה זה ממנות לתת
 מורך כלכב שוכא ישראל כי כאשר תשמענה אזניהם הדבר הזה ימק לבכם
 בקרבם ולא תקום עוד רוח בהם וכמו שהוא אומר לפנים ורבים מעמי הארץ
 מת יהיה כי נפל פחד מרדכי עליהם וכו' ובגמרא אמרו לכלם נתן לאיש
 חליפות שמלות אפשר דבר שנצטער עליו אותו דניק וכו' עד חר' אלעזר רמו
 לו ושתתיר לנא ממנו בן שוצא בחמשה לבושי מלכות ומנו מרדכי דכתוב ביה
 ומרדכי נא מלפני המלך וכו' בוונתם זל לומר שאין לנו לתלות ולומר שהיה זה כפי
 דרך העולם וטבעו שכן הוא דרך המלכים לעשו למוצאי חן בעיניהם רק מחנויב
 עלינו לומר שלא היה הדבר הזה לא ממנו ית' שכן נכתב ורמו הדבר הזה כפרו
 ית' בעיניו חליפות שמלות ואולי תהיה בוונתם זל כמה שאמר קרא ומרדכי ינא
 מלפני המלך היינו חללים חיים ומלך עולם ואמר והעיר שושן צהלה ושמחה
 הנה לדעת הראשון זל הוא אומר על היהודים אשר בשושן וכמו שכתבנו למעלה
 משמו ולפי דרכנו גם על האומות אשר כן לפי שכלם היו חרדים ותמיים ומינים
 ורוהים על המשפט הראשון כי לור וכרו היה בעיניהם וכן זל שנאמר כן
 גם כאומו למה שהיו מתקנאי מהמון ומכל עמו לרוב זדון לבם וגאותם והתבטאותם
 על כל אנשי העולם בכללו וכבר אצל שכל המתיהרר אפילו אנשי ביתו שוכאים
 אותו שנאמר גבר ויזר ולא ינוה ועכ' בפירוש המן ומשפחתו שזעל כל האומות וצהלה
 ושמחה ולזה קמך ואמר ליהודים היתה אורה וגו' לומר אם האומות צהלו ושמחו
 למפלת האומ' הרעה הזאת ומה גם עתה היהודי עצמם שגדלה שמחתם והיתה
 להם אורה תחת אשר היו כחשכה יתהלכו שעתה אור ומוגה להם כאור ה' אשר
 זרח עליהם לעיני העמים וכנגד האכל הגדול שהיו בו מפחד אימות מות היתה
 להם שמחה ותחת הצום והכבי והמספר היה להם ששון שהששון הוא מורה על
 דיכוי האכילה והשתיה וקול מהללו שמחות ממשתאות ותחת שק ואפר יוצע לרבי
 שהוא מורה על הכוין וההשפלה היה להם יקר וכבוד והנה לפי זה קראו דייקן
 ותבי כל מיני דשמחה דהוון להו כנגד מה שעבר עליהם ממש זה תחת זה כד' א'
 לשום לאכילי זיון לתת להם פאר תחת אפר ששון תחת אכל מעטה תהלה
 תחת רוח כהה וגומר שהכונה לומר שכל ענין מענייני הרע שהיו בו הוא עצמו
 מתהפך להם לטובה והוא מ' לתת להם פאר תחת אפר דאותיות דדין כאותיות
 דדין לרמוז כי הרעה עצמה תתהפך לטובה וכו' ותיישב הקושי הנראה
 בפסוק באומרו לשום לאכילי זיון וחור ואמר לתת להם פאר תחת אפר שמאמר
 לתת להם הוא למוציא אך אמנה הכוונה לומר לשום לאכילי זיון מה שהוא כולל

בפסוק זה תחת זה ואלו כדילעורר לב הסומעים אמר לתת להם פאר תחת אפה
לומר שהוא ית' מדקדק לתת להם כאופן גאות שהרעה עצמה תהפך לטובה
וכאומר ובגמרא אל' אר' אלעזר אר' יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר
כי בר מצוה ותורה אור שמחה זה יום טוב וכן הוא ושמחת בחגך ושמחון
אר' אלעזר זמילה וכן הוא או שם אנכי על אמרתך ויקראו תפלין וכן הוא
אומר וראו כל עמיה ארץ וגומר ותיאור אל' יעור הגדול אומר אלו תפלין שבתאם
והנה הקושי הנראה במאמר הזה לא יעלם מעין כל באומרו אורה זו תורה דרך
כלל ואח"כ פרט ההוא ג' מנות כפרט והלא הג' מנות הללו הם בכלל התורה
ולמה יצאו מן הכלל לבן אומר בקנני מלין שכונתם זל לומר שלא היתה
השמחה הזאת לישראל על הצלת גופותם לאשר נהפכו ממוות לחיים רק שמחתם
היתה על קיום הדת והעמדת התורה וכמו שיתבאר במאמרנו הבא בהיקף פי'
מוגלה זאת על מאמרם אל שאמרו נגילה ונשמחה בך בתורתך לז' ליהודים היתה
אורה וגומר לומר שהיתה ליהודים עתה אור התורה מחדש כאלו היום ההוא
כיתנה להם ויל' שדרשו בן זל מדקאמר קרא כלשון הויה ולא קאמר ליהודים
זרחה אורה וגומר ולפי שיקודי התורה ושרשיה לקיום אמונתם הס' ג' אל' אמינן
ביחודו ית' ב' להאמינן ביכלתו ג' להאמינן ביהוא רוצה ובאחר לזוית אל עם
זו יצר לו במצוותיו וגם שאין לו בזה שום תועלת רק פרצון ממנו צוה והגיד דבריו
ליעקב חקיו ומשפטיו לישאל וגם כי העיקרים ששם אורה נדקמו לתורתיהם
גם כמדע מדברו זל פרק חלק אל ששלטה אלה הם יקודם ועיקרם כמין שיראה
המעין ממוענייהם וכנגד עיקרים אלו באו ג' חלוקות המאמר שאנו בוואמר
בתחלה אורה זו תורה שהיתה כמעט גופלת בכללה וברטה ואח"כ שבכלבא ג'
שרשים אלה שהיו משתרשת מהם שכנס הזה את פרקו ומדעי' ואם כנגד
יכלתו ית' אמרו שמחה זה יט שהימים טובים הם מעידים על יכלתו ית' כמו שהוא
אומר בתורתנו הקדושה בכל ח' מהמועדים שהם זכר ליציאת מצרים וכן בנה
ההוא בגלית לעין כל יכלתו ית' ונעשה ית' ההוא יום טוב לעד לעולם וכפי' נתחדש
מעשה הימים טובים למה שמדע טעמים בפרקים' ואם כנגד ייחודו ית' אמר
ויקראו תפלין למה שטעם התפלין הוא להאמינן בנית' שהוא יחיד זמין ואלפי'
כאמר בו והיה לאות על ידיה ודרשו זל יד כהה כנגד הלב ולטוטפות בן עיבוד
ובהא קבלתם זל שונח במקום שמוחו של תימק רופף דהיינו כנגד המוח שבצורה
מקומות אלה הוא משכן השכל ולכן לפי זה שמה יונח התפלין המורה על היחוד
ואמר שכנס הגדול זה היה תקימה ונתחדשה יחד ט' האמונה הזאת וכאלו עתה
יחדש ימיתה להם מנות התפלין' ואם כנגד שהוא ית' רוצה ובאחר לזוית
עבדותו לזכר בהם כדיותו וכמו שאמר רבי חנינא בן עקיבא רצה הבה לזכות
את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות אל' וששון זו מילה למה שהמטה
המורה על זה העקר יותר מכל המנות היות מנות המילה זה במה שאנו רואים

שגם שהוא ית' ברא את האדם בערלה והיינו אומרים שאלם הוא ית' אינו חפץ
 בערלה היה לו ית' לכבדו את האדם בלא ער' כיציר' הבהמות וכמאמר ההוא
 מינא לר' יהושע אי זה עדיף מעשה ידי האל או מעשה ידי אדם ואנו מאמינים
 שהוא ית' כחר ורצה בדבר זה לכבד את האדם חקר כיצירה והאדם עצמו יתקן
 הכרואה כדרך הפת לחם אשר עליו יחיה גוף האדם שהאדם הוא משלי' תיקונו
 כן רצה ית' בכריאת האדם עצמו והוא התשובה עצמה שהשיב ר' יהושע עה'
 להוא מינאה כמו שמבאר בתשובתו ובהכונה בזה שהוא ית' רצה שיהיה
 תיקון האדם אם בנפשו ואם בגופו כיד האדם עצמו שאין מין האדם כמין
 הכח אשר אין בידם טובים ולזה חז' שכחות נכ נתחדשה האמונה הוית מחדש
 וכאלו אמותיו יום נצטוו במצות מילה למה שמדע ונראה לעין כל שהוא ית' כחר
 בעמו ישראל ורצה לצוותם במצותיו והוא חז' וטעון מילה וכן הוא אומר שם
 אנכי על אמרתך וגומר והכונה להם זל כראייה זאת לומר שש אנכי על אמרתך
 כלום על מצוה זאת שהיא מורה על אמרתך ר' לטובה ידענו כי הוא ית' רוצה וגומר
 ואומר מצות ותורת לעמו ישראל ואלים האפקורוקין כההוא מינאה הנו אינם
 מאמינים בזה שהם אומרים שא"ל לומר שיש אלה שהוא רוצה בזה וכדרשתם זל
 שדרשו על פסוק ויונכ כך כל הנחשלים אחריו הכה אותם מכת ונכ היו מחתכין
 את מילותיהן של ישראל וורקין בלפי מעלה ואומרים בזה בחרת טול לך מה
 שבחרת והכונה שהיו אומרים זה כנגד אמונת ישראל בדרך לעג והתול שלפי
 דעתם אין שם שום אלה שיבחר וירצה בזה זהו מה שנראה לי כפסג המאמר
 הזה לפי קיצור השערתו ואני שמעתי מפי השמועה מי שפירש כמאמר הזה
 שהכונה בו לומר שהמין גור עליהם באותם הימים שלא לעסוק בתורה כלל עד
 בוא היום הנועד להם לפי שפחדו שמה תעמוד להם זכות התורה להגין בעדם
 להצילם מגורתו וגם גור עליהם שלא לעשות השבתות וימים טובים וגם שלא
 לקיים מצות המילה כגורתם של יון וגם גור עליהם שלא להתפאר בפאר עוון
 שהם התפלגו וכבוא עת פקודת המין הרשע מאותה טעה אור להם לישראל
 ונתעסקו בהגיית התורה יומם ולילה כפי מצותו ית' ושמו את המועדים ויטו וכן
 קיימו מצות מילה אם לתימקות שמולדו בשכר אשר לא מלו אותם ואם לתימקות
 שמולדו להם אחר כן ולפי זה דייקין בדבריהם זל שאמרו אלו תפלין וכו' ותינא
 ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפלין שבראש לפי שאפשר לומר שישראל בגורת
 המין לא בטלו אלא תפלין שבראש למה שאינו יכול להעלים מעין כל ואולם תפלין
 שביד איפשר שהיו עושים אותם בקטר ובהעלם מהאויבים ונתבטל מהם תפלין
 של ראש ועתה חזר לאיתנו הראשון ולא ניחא לי כלל כפי זה דוראי המין לאגור
 עליהם שום גזרה אחרת רק הדת ההיא אשר ממנה היה יוציא להבטל התורה
 והמועדים וכו' ממילא ר' שכהבטל עם ישראל היתה נופלת התורה בכללה
 והגם כי רש' זל פיר' בגמרא על אומרים אורה זו תורה וכו' שעל כל אלה גור

המן וכו' שיראה ממנו שהמן גזר אומר על אותם ד' דברים בפרט לכטלם מישר'
 זאל יבוא זה מקייע להו להנהו שפירשו דבריהם זל כפי השמועה ששמעתי זל
 שכוונת רבינו זל דקאמר שעל כל חלה גזר לאו למימרא דבפרטית גזר על בני
 ד' מלי חלא לומר שמתוך גזרתי היו הדברים החלה בטלים ממילא וכאלו גזר
 עליהם בפרטות ומאי דנקטו זל בני ד' מלי בייחוד הכוונה להם זל כפי מה
 שפירשתי וזה יחוייב עליה לאומרו מצד שלא מצינו שגזר המן דק הגזרה היא
 הנודעת לנו דאס איתא דגזר גזירה אחרת לא הוה קרא שתיק מינה ואין הכרח
 מדברי רבנו זל לקיים סברתם שיש לפרשו כפי האופן הנזכר וגם מה שדייקו
 ממאמרם זל שאמרו א' תפלין שבראש שלא נתכטל מהם חלא תפלין של ראש כפי
 האמור וכו' אין כאן הדק הטב דלא נחתי דבן להכי לומר ששב להם החפלין
 שבראש דיקא כמאורק עיקר כוונתם זל לומר דיקר הנאמר פה הוא רמוז על
 החפלין שנאמר בו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך דהיינו יקרו ועו
 הדרו ית אשר נקרא עלינו דמדקאמר קרא כלשון ראייה שיראה ממש לעין כל
 קא דרטי חלו תפלין וכו' וממילא שמעינן שהתפלין קרינן ביה ויקר והמעין יקרב
 וירצה ויבחר הטב בעיניו ואמר כי גם בכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר
 המלך ודתי מגיע וכו' ר' שכל היתה יד היהודים רמה עד שהיו רבים מעמי הארץ
 מתיידיים כלומר שהיו מתגיירים וחזורים לדת היהודים וכן זל שהיו מראים
 בעצמם שהם יהודים מפחד המיתה עד יעבור זעם ולזא מתיידיים עד
 מתעשר מתרושטי אחר זה ראיתי כמימוקי מהר"ד חכא מארי זל שכתב כן
 בשם הה"ש שמואל די כידאש זל ועמי הארץ הנאמרים פה הוא חזון על
 משפחות העמים והלשונות בכללם לפי שעליהם כלם היתה חתת חללים וזולי
 זל שגם שלא היה להם מורא ופחד מישראל שיפשו את ידיהם בהם שלא ניתנה
 להם הרשות חלא על זרע עמלק עכו' נפל עליהם פחד היהודים במה שראויד ה'
 הכוראה אשר עשתה את כל זאת ונחרו א' ה' ואל טובו לבית ישראל ולפיזה הפחד
 הזה שנפל עליהם מהיהודים הוא פחד המעלה והכבוד ולכן מתיידיים לשיהיו
 בכללים בכלל העם הזה שככה לו ואפשר לומר שחלה עם הארץ הם המה
 האנשים שהיו קרובים ואהובים לזרע עמלק שעתה בכוא בשואה פחדם חזרו
 להיותם מתקרבים ליהודים ומתרגים אליהם בראשי ארוביהם ואמר וכשנים
 עשר חדש וגומר להראות אותם מפלאותיו ותברך שהיום עצמו אשר שברו
 חליו חויבי היהודים לשלטו וגומר ונהפך הוא אשר ישלטו היהודים ר' שהם היו
 משברים ומיחלים לאותו יום שראו על פי תכונתם שיש להם כוונתם ותקוה להשלי'
 מאויים ונהפך הוא היום עצמו אשר ישלטו היהודים בשואה ר' שנתן להם
 החלית' כח בהפך מהמערכת ומהוראת המול שהרעה שראו כנגד אומת ישראל
 חזרה כנגד פניהם וזה מורה על עצם יכולתו ית' וכי הוא הנקר' בשם שדי המסדר
 המערכות וכמו שיתבאר לפנים בע"ה בפסוק על כן קראו לימים החלה פורים

מנלת ספר

ספר

על סם הפור ואמר שהיהודים עשו מעשיהם בחכמה ודעת שלא שלחו יד איש
במקומו אלא בתועלתו כלם עיר זעיר וכל מדינה ומדינה לשלוח יד ואמר
ואיש לא עמד בפניהם רוצה לומר איש אחד משאר העמים לא עמד בפניהם
למחות על ידם מלשלוח יד במבקשי דעתה וגם כי כל שרי המדינה והאחשדרפני
והפחות אינם מתפחדים מהיהודים למה שהם שרים ועושים מלאכת המלך עכ"ל
גם המה מנסאים את היהודים ומרוממים אותם ומחזיקי בידם לאשר נפל פחד
ומרדכי עליה להיות הוא עתה משנה למלך והם כלם תחת דשותו ותחת ממלכתו
ואמר כי גדול מרדכי בכית המלך ושומעו הולך בכל המדינות רוצה לומר שהיה
לו שמע גדול בכל המדינות והשמע ההוא ביהודים מרדכי הולך וגדול ומזד
זה נפל פחדו על כל השרים וגו' שלא די המעלה שהיתה לו לא שהיה הולך וגדול
ובזה ידע הכל כי אור פני מלך ורצונו אליו ומרוב פחדו אשר על כל העמים עד
שהכו היהודים בכל אויביהם מכת חרב והרג ואכדון ועשו כרצונם ואין חו' השב
ובמדרש אמרו ז"ל וישראל מתגברים כאריות שנפל בעדרי זאן ומכה והולך
ואין מזיל מידם ה"ר והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים כאריות
בבהמות יער וכפיד בעדרי זאן וגו' והרגו בניו של המן זלתיים ^ה אדריינוס
קיסר אמר ליה לר' יהושע גדולה היא הכבשה העומדת בין שבעי זלתי אמר ליה
גדול כח הדועה שמיניה וסובר את הזאבים ה"ר כל בלי יוצר עליו וגו' כוונתם
ז"ל לומר שנכונות מיכה האומרת פסוקים אלו היא מדכרת על זמן מרדכי ע"ה
ואתתר לפי שבאותה נכונות הוא אומר אהבבה יעודים האחד שכל כך תהיה
הגרה לישראל דבקה והתשועה מהם רחוקה עד שלא יהיה להם טים תחלת
ותקו להכיל יוצר כח האדם בק התשועה תהיה מזד רחמו הרבים ית' וכנגד
זה אמר והיה שארית יעקב כטל מאת ה' כרביבים עלי עשב אשר לא יקה לאיש
וגו' ואמר כטל וגו' וכרביבי עלי עשב רמו לטמי דברים אחד התשוע' ממות לחיים
והשני לשיהיו הולכים וגדלים והנה כנגד החיים אמר בטל מאת ה' שהטבע שלו
לתת חיות לרשאים וכנגד השני לשיהיו הולכים וגדלים אמר כרביבי עלי עשב
וכמו שפירש הר"ק ז"ל והייעוד השני הוא שיהיו מוועשים ושיירי שיריים ועם כן
יהיו יכולים שכנגד זה אמר והיה שארית יעקב וכנגד הייעוד הג' שיהיו בקרב
עמים רבים רוצה לומר שיהיו בלועים בקרבם ובחוקך ארצותם בסוים אמר שעם
כל זה יהיו כאריות בבהמות יער וגו' וכנגד הייעוד הד' ה"ר ורמא וערף ואין מזיל
רוצה לומר שגם אם יהיה שם מי שיזיל עכ"ל בחתת אליהם אשר תהיה עליו אינו
מיזיל וגם כי קצת המפרשים כתבו שיעוד הנכונות הוא אינו מדבר לא לעתיד
לכונן בימי גוג ומגוג ונלד כרוהם ז"ל לא יבוא לשון הפסק הדק הטב כמה שאמ'
בקרב עמים רבים ובמדרש לפי ד"ל במדרש שאם בו למה שראו כל אלה הדי'
ייעודים כתקיימו כלם באותו נס של מרדכי ואתתר ע"ה כמו שהוא נודע מעמוד
אותו נס אחר לאחד ולית השלים הנביא באותה נכונות ואמר תרום ירך על זרעך

וכל

ספר

מגלת ספר

קע

וכל איש כן יכרתו שהוא רומז אל הצרים הידועים ודע עמלק שנאמר בהם כי יד
 על כס ית מלחמה לה וגו' והוא הי"ד הגדולה הנוראה והנפלאה העושה הנקמה
 בגוים ותיכחת כל אומים וזה כשנאמר אר ריבוק קיאר לר' יהושע דרך היטול
 גדולה ככזה וכו' שירצה לומר שכפי הטבע ודרך העולם המועטים הם נזכרים
 מהרבים גם אם יהיו אותם המועטים בעלי גבורה ומשיכי מלחמה השערה וכל
 שכן בהצטרף שניהם לגריותא ולמעלייתא רוצה לומר כאשר יהיו החולשים
 והמיעוט לצד אחד והריבוי והגבורה לצד אחד וכפי מה שפירשנו לעיל בקמור
 במאמר הנביא ע"ה והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים וכשנראה ר' יהושע ע"ה
 הרמוז שרמוז לו בדבריו אף הוא השיב לו שיש למעלה ראש גבוה מעל גבוהים
 הרועה והסומר והמאזר חיל לכבשה ההיא אשר אין לה יד ורגל לעמוד בפני
 זאב אחד ומה גם עתה בפני שבעים זאבים וכל שכן שהכבשה תנצח את
 הזאבים ההמה כלם ותביא אותם בקרניהם וכמו מעשה שהיה כנכ הגדול שאנו
 בו שעליו בא זכר המדרש הזה וכמו שנאמר יוכי היהודים ככל איוביהם מכת
 חרב והרג ואבדן וגו' שהכוונה באומרו ככל איוביהם לאייתוי איובים שלא היו
 מורע עמלק ואמר מכת חרב והרג וגו' וכמו שפירשו המפרשים ז"ל שבתלה היו
 מכים בהם בחרב עד שספלו לפניהם ואחר כך חזרו עליהם והרגום ואמ' ואבדן
 לכשיהם וטפס' ויעטו בשואליהם כדכונס הכוונה בזה כמו שכתבנו בקוף דרש
 רביעי קחנו וכו' והוא שגם בשושן שהיא עיר הממלכה הרגו היהודים
 ואחד חמש מאות איש' והכוונה באומרו איש' לומר שאינו מונה אלא החשובים
 והרבים וכמו שנתגס המתרגם ע"ה גוברין רופילין' ושקולים כנגד כלם ואת
 פר שדך תא ואת רלפון וגו' עשרת בני המן וגו' יש לומר שהכוונה לכותבי המגלה
 ע"ה כמה שפרטום וחזרו וכללום באומרו לבקוף עשרת בני המן וגו' לומר שהיתה
 להם מעלה מיד הפרטות שכל אחד מהם היה בודי לעצמו ולזה נאמר בכל אחד
 מהם ואת' לומר שכל אחד מהם יש לו ריבוי ויתר שאת לעצמו' והיתה להם גם כן
 מעלת הכללות שאם כל אחד היתה לו מעלת עצמו ומה גם עתה בהתחבר' יחד
 עשרת כוהדים עשרת בני המן אחים גם יחד לגאה ובאין ודרך רע וגו' ועל כן
 תקנו ז"ל לכתבם במגלת ספר איש בראש דפא ואת' בקוף דפא לומר שכל אחד
 מהם יש לו ריבוי מעלה והוא איש בפני עצמו' וגם תקנו לנו לקראם בכשימה א'
 ועשרת עמהם להראות שהיתה להם מעלת הכללות וכאמור' ומה שתקמו לנו
 שמהיה הקריאה בכשימה אחת להורות כי כשואה בא פחדם ואיד' כוסה אתא
 שבוה נד' לעין כל כי מאת ה' המרום והיכול על כל היתה זאת להם שהפתאומיות
 והתכופות במפלת ההשגו' לנפול מאיגרא רמא לכירא עמוקתא מורה על יבלתו
 ית' וכי הכל בהשגחה ממנו ית' והוא מה שאמר שלמה ע"ה במפלת הרשעים בכוח
 כשואה פחדכם ואידכם בקופה וגו' כוח מורה על השגחתו ית' ושם יכלתו וזה
 בזה שמיא על הרשעים צרות ורעות רבות בזה אחר זה' וגם מכיאל אותם

מנלת ספר

כפתאומיות כלא קדמות שום ידיעה וגם הצרות ההמה תהיין תקיפות וחזקות
שכנגד הריבוי והתכופות והפתאומיות אמר כשואה פחדכם ואידכם כסופה
יאתה * וכנגד החזק והתוקף אמר בבוא עליכם צרה וזקה ואמר שכאשר יהיה
להם כן אז יודע להם כי יש אליהם שופטים בארץ ושירו יתבר' היתה בהם להמם
ולאבדם ואז כאשר יתנו לב לשוב אליו יתב' מתוך צרתם לא ישמע הוא יתב' לקול
צעקתם והוא אומר אז יקראונו ולא אענה הפך מה שנאמר והיה ערם יקראו
ואני אענה וגו' ואמר ישחרונו ולא ימצאונו רוצה לומר גם כי ישחרו אותי בבתי
כנסיות ובבתי מדרשות השכם בשחר וכה' היא דאמרינן המשכים לבית הכנסת
ונמוכה מעשרה ראשונים אפילו מאה באים אחריו וכו' עס כן ולא ימצאונו ואמר
שהיה להם כל זה תחת כי שאלו דעת ויראת ה' לא כחרו שירצה לומר שענה בם
קטאם שהיה בשני דרכים אם ברציחה ויחוף וכיוצא שהם דברים שהדעת
מרחקת אותם והם ברשעתם שאלו דעת ועושים דברים שהם הפך הדעת וכנגד
זה אמר תחת כי שאלו דעת ואם בדרכים שנספו של אדם מחמתו וחומריו נוטה
אליהם ואולם מחמת הכחירה אשר היא ביד האדם אשר בה יוכל להטות עצמו
אל הטובה בשומו ויראת ה' לנגד עיניו יתגברו על יצרם לעשות רצון יוצרם * ולזה
אמר ויראת ה' לא כחרו והוא מבואר לפי הכוונה * וכן להורות על הכוונה הזאת
תקמו לן זל לקרות עשרת בני המן בנשימה אחת וכדאמרן * וגם תקמו לומר
שנכתיב שמותיהם על דרך שירה * לומר שקריאתם והוצאתם לכד היא שירה
לפי המקום כרוך הוא כמו שנכתבו כדרך שירה המלכים שכבש יהושע בכחו
יתברך כמו שנאמר כי לא בחרבם ירשו ארץ וגומר * וכן אמרו זל בענין קריאת
המגלה בכללה קריאת הוא הלילה * נמצא שמה שתקמו לנו בקדר קריאתן לקרא'
בנשימה אחת ועשרת עמהם ובקדר כת בת' לכתב' איש בריש דפא ואת בקוף דפא
ומה שתקמו לנו לכתבן כשירה וגם שלא תהיה השירה אלא ארית על גבי ארית
וכו' שלא תהיה תקימה למפלתן של שונאיו ושראל הכל הוא מהם ע"ה בכוונה
להורות לנו על יכלתו ית' ועוים בכורתו להשפיל גאים עדי ארץ ולהקיס מעבר
דלים ואכזינים * ואמר ובקוה לא שלחו את ידם וגומ' שגם שפית' להם רשות למהר
שלל חש בזכמ'ם ושללם לבו עבד' המה לא שלחו את ידם בכזה וכתבו המפורש זל
שכוונת היתה בזה למה שחששו שמה המלך יתקצף ותעלה חמתו אח"כ על הנקמ'
ההיא וימציא להם עלילות ברשע לכן הניחו הממונה הוא להביאו אל גבו המלך
לרצותו ברצי כבף * וכן פרש"ז על ההיא דפרכינן כגמר על ד' וקיי כן הורמוסקות
שהביא ראיה על שאקתה נאמר ברוח הקדש מדקאמר ובכזה לא שלחו את ידם
דמהיבא ידעו וכו' ופרכינן עליה ודילמא פירכתין שידור ופרש"ז זל שלוחים שלחו
להם מרדכי ואסתרי שלא נגעו בכזה כדי שלא ירע למלך * וגם זל והוא עיקר
שכוונתם במה שלא שלחו יד בכזה היתה להורות שאין מגמת לחמדת הממונה לכוון
בו כי אם לנקום נקמת ה' באויביו וכ"כ במה שידעו כי עם עמלק הוא וקיינו וכל

לזה ריעם שלא נטו מדבריהם ימין ושמאל ומעתה חין להקשות ולומר כי כל
הסקהלות בכללם נתעודרו לשדור פריבוקתי שבודאי כלם היו נריכים להשיב את
מורדי על מה שהזויר אותם בייחוד ואמר ביום ההוא בא מספר ההרדגים
וגו' אלו יס' לומר שהמציאים ההמה היו מהאומות וכוונת' בהבאת המנין ההוא
לפני המלך היתה לרעה כדי לקנאתי ולהעלות חמתו על היהודים אשר עשו
האכדן ההוא במלכותו ועבד' לא הועיל להם כי לב המלך לטובת עמו ישראל עדיין
היה בידו ית' ולכן אמר קרא ראו מה נורא מעשהו ית' שאחרי הכא' המנין ההוא
לפני המלך לא די שלא חרה לו אלא אדרכה לקול השמועה שמח לבבו ואמר
באמירה ובטובה ונחת לאתת המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים וגו' ואת
עשרת בני המן השקולים כנגד כלם הרגו גם כן ובשאר המדינות כל שכן שעשו
בקמה גדולה ביותר מזה ועם כז' ומה שאלתך וגומר ומה בקשתך עוד בדבר הזה
לעשות נקמה בגוים ותעש כנקל הבקשה ההיא גם שהיא שאלה קשה כי הכל
לנגדך כאין' ובגמרא אמרו ז' ויאמר המלך וגו' מלמד שכא מלאך וקטרו
זכירט רש' ז' שהרי התחיל בלשון כעס וקופו חור ואמר ומה שאלתך וגו' הכוונה
להם ז' בדבריהם אלה להעניס למויכלתו ית' ולומר שאחשורוש לא היה לבו לב
האכן שלא חשש לאותה נקמה כי מי לא יחוש לדבר ההוא יותר ממנו' והנה
האמת הוא שהוא חרד חרדה גדולה ויפג לבו לקול המכעיס' ההמה המוכירים
לפניו המנין ההוא והתחיל דבריו בלשון תוכחת וכעס ואמר בשושן הבירה וגו'
לומר אם עמי במדינה לא נשאו פנים אלי ועשו כך בשאר המדינות וכו' מה עשו
זהו ית' שלא מלאכו וקטר את פיו מאותם דברים הנאמרי' ככעס וחמה והפליג
את לבו מהכעס הנפלא אל הרצון והשמחה לקול השמועה כל כך עד שהשלים
ואמר ומה שאלתך וגו' באופן שחורו גם דבריו הראשונים מורים מתחלה בטובה
ונחת למה שלא סס לב האכדן ההוא כי גודל' כחונ' ית' הוא בעשיי' ההפכי' כשעה
חדא גם בלב האדם אשר בחירתו בידו שבשעת רצונו ית' למעשה נקי' לכל אשר
יחפון יטנו וכמו שפירשנו למעלה בענין ביאת אתת אל המלך אשר לא בדת
שאמרו ז' שחרה לו למאד מאד על ככה עד שדמו לה שני עיניו כלפידים ושאו
ישאג על מהו הבאה אליו אשר לא בדת כארזיה ביער ובאותה שעה בא מלאך
זכו' ובאמר שלמה המלך עה' פלגי מים לב מלך ביד ה' לכל אשר יחפון יטנו
שהכוונה לומר שהוא ית' גם שנתן לאדם כח האפשרות לעשות מעשהו כפירצונו
ובחירתו והנה הוא בכח הגדול והנפלא בענין המלכים הוא מבטל' את הטבע
ההוא שניתן ביד האדם שבעת כעס ועליית חרון אפס הוא יתבר' יעשה להם
שיתרצו ויתפייסו ויהפוך לבבם מהרעה אשר דמו ללכותם אל הטובה והרצון
המוחלט וזה פלא שבעת הכעס והחרון יהיה הפיפוק והרצון והוא אומרו לכל אשר
יחפון יטנו כי משמעו' ההטיה הוא לומר שהוא עומד בדרך אחת לעשותה עכ"פ'
וקול ית' יטנו מדרכו אשר הוא עומד בה להפך ממנה' וגם יש לומר שמכילתו

וְהַמֶּלֶךְ הַהוּא לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָיוּ אֲנָשִׁים שְׁלוּחִים חָרָט. לֵאמֹר מֵאֵת מַרְדֵּכִי וְאֶתְרֵי
 לְמָה שָׂרְצוּ לְעִמּוּד עַל כּוֹנְתוֹ וּלְדַעַת אֵת אֲשֶׁר בְּלִבְכֶם וְזֶה יִהְיוּ דְבָרָיו כְּעַתְּ שׁוֹמְעוֹ
 אֶתְנַקְמָה הֵיחָא שְׂאֵם יִחַרֶה לָּו עַל כִּכָּה יִשְׁכַּחוּ דָּם מִכְּלַע וְהַשְׁחִית עוֹדִי כִּי רִצּוֹס
 הָיָה לְעֵשׂוֹ עֵיד כִּכָּה בְּיוֹם מַחֵר כִּי לֹא הִכְפִּיק לָהֶם הַיּוֹם הַהוּא לִיקוּם גּוֹי מֵאוֹיְבָיו
 וְאוֹלָם חֲשֵׁנוּ לְקִבְלַת הַמֶּלֶךְ וְלִזְהַר שְׁלַחוּ הַשְׁלוּחִים הַהֵמָּה לְבִדּוּק כַּחוֹרֵי לַעֲ
 וְקִרְיוֹ מֵהָ יִהְיוּ הַדְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִפְּנֵיו וְכֹאֲסֵר יִרְאוּ מִמֶּנּוּ כֵּן יַעֲשׂוּ וְהֵא אֲזַמְרוּ
 בְּיוֹם הַהוּא כֹּא מִסְפֵּר הַהִדְוָגִים דּוֹנָה לֹמַר בְּיוֹם הַהוּא וְגוֹ כְּרִי לְרִאשׁוֹת מֵהָ לְעֵשׂוֹת
 בְּיוֹם מַחֵר וְכֵן הַמֶּלֶךְ חָרָה לָּו עַל כִּכָּה וְהַתְחִיל לֹמַר בְּקוֹל מוֹר בְּשׁוֹטֵן הַבִּירָה
 וְגוֹ וְהַמֶּלֶךְ הִ' כְּבֹאֵת הֵטָה אֵת לְבוֹ עַד שְׁחֹר מִכְּעִסּוֹ וְאֵם לְאֶתְרֵי הַמְּלַכָּה בְּסוֹבָה
 זְנַחַת וְזֶה שְׂאֵלְתֶךָ וְגוֹ וְכֹאֲמֹר לְעִיל בְּקִמּוֹךְ לְדְבָרֵי דוֹלִי אִו אֲפֵשׂ שְׁהִיתָ תְּשׁוּבְתוֹ
 מִעִיקְרָא בְּסוֹבָה וְנַחַת וְכֹדְרָא מְרָן לְפִי פִשְׁטֵי הַפֶּקֶס קִיס וְזִכְרֹאֵת הַנְּדָקַת כִּי
 מֶלֶךְ מְלִכֵי הַמְּלָכִים הִכָּה נָתַן כּוֹאֵת בְּלִבְ הַמֶּלֶךְ לֹא מִנְעִיה טוֹב מִבְּעִלְמוֹ לְכֵן הַשִּׁבְיָה
 אֲזַתוֹ דְּבַר אֵם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב וְגוֹ וְהִנֵּה הִיא בַח כְּמַת אֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּלִבְכֶם רִאשְׁתָּה
 כִּי עֵת הוּא לְקַבֵּר בְּתַפְלָתָה אֵל הַמֶּלֶךְ טָלָא לֹמַר וְאֵם מִזְנַת יוֹחַן בְּעֵי הַמֶּלֶךְ כִּי
 הָיָה דִי לָהּ בַחן אֲשֶׁר מִזְנָה בְּעֵי הַמֶּלֶךְ בַּשְּׂכָר וְזֶה יֵשׁ לָהּ עוֹד נְדָקָה לְשֹׁאֵל
 אֵל הַמֶּלֶךְ רַק אֲמַרְהָ אֵם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּן גַּם מַחֵר זְכוּסִירָה לֹמַר אֵם דָּאָה
 יִרְאֶה הַמֶּלֶךְ שְׁהִדְבֵר הַהוּא טוֹב בְּעֵי הַמֶּלֶךְ לְעֵשׂוֹת וְאֵם צְמִי וְלֹא מִזְדִי שְׂאֵמִי
 אִין לִי עוֹד פִּה לְדַרְוֵשׁ חַן מֵאֵת הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא כָלוּ דַחְמֵי מִמֶּנּוּ בְּמָה שְׂעֵבֵר בְּפִימָה
 שְׁהוּא דִי וְהוֹתֵר וְזֶהִיתָ לָהּ הַכּוֹנֶה לְשֹׁאֵל מִמֶּנּוּ שִׁיתְלוּ אֵת בְּנֵי הַמֶּן כְּדִי לְהוֹסִיף
 אֲזַמְרָן עַל אֲזַמְרָן בְּלִבְ אֲזַמְרָן יִשְׂרָאֵל וְלֶהֱבִיא מוֹרֵךְ בְּלִבְ אֲזַמְרָן בְּרִאשְׁתָּה בְּבִירָה
 תְּלִי לְעֵי הַשָּׂמַשׁ וְהִיא בְּיוֹם מַחֵר כִּי זְכוּלָו לְמַלְחָמָה לֹא שְׂאֵל יִדְוֹגֵל בְּפִימָה
 יִשְׂרָאֵל יִגַּם יֵשׁ לִימֵר שְׁהַכּוֹנֶה שְׁהִיתָ לָהֶם גַּם כֵּן בְּשֹׁאֵל יוֹם שְׁנֵי גַם אֵם הִיא
 שְׂאֵלָה כְּבִדָּה וְקִסָּה וְאִינָה רִאשׁוֹה לְבַעֲלֵי הַכּוֹסָה לֹא הִיתָ אֵלָא כְּדִי לְעֵשׂוֹת לְמֶלֶךְ
 טָלָא לְתַהוֹת עוֹד עַל מָה שְׂעֵשָׂה וְשִׁלָּא יִשׁוּב וְנַחַס כִּי שְׂמָא מוֹתֵךְ נַחַמְתּוּ וְהִיא
 מוֹכִיחָ לָהֶם וְאֲמַר כִּי בְּשִׁלְכָם הִיא הַקְּעָר הוּא עַל כֵּן עֵשׂוֹ לוֹ שְׁהִיָּה שׁוֹנֶה בְּדְבַר
 זֶה פְּעִמִּים וְאֵם יִשׁוּב וְנַחַס אֲזַלְתָּ הִיא לֹא וְכִלְמָה לֹמַר שְׁהִדְבֵר אֲשֶׁר עֵשׂוֹת וְשׁוֹנֶה כּוֹ
 שְׂעֵשָׂה מִמֶּנּוּ כְּעֵשׂוֹת וְכּוֹנְכַת הַדְּעִתָּהּ כִּי מַחֵר וְהֵם כִּי לֹא לְהוֹזִיר וְאֲמַרְהָ
 זְנַחַת עֵשְׂרַת בְּנֵי הַמֶּן יִתְלוּ עַל הַעֵץ בְּהִיא הַיְדִיעָה לְרַמּוֹ אֵל הַעֵץ הַיְדִיעָה שְׁנַתְלָה כּוֹ
 הַמֶּן אֲכִיָּהֶם וְהִנֵּה מִזְנֵי לְדַעַת הַמֶּתְרָגֵם עֵה גַם לְדַעַת דּוֹלֵב מִדְּרַשׁ שְׁהוֹכֵחַ
 בִּילְקָם שְׂדַעְתָּם הוּא שְׂנֵם הַמֶּן אֲכִיָּהֶם הִיא תְּלִי עֵמָהֶם בְּאֲזַתוֹ עַן כְּמוֹ שְׁהוּא
 מְכֹאֵר בְּקִדְרָה שְׂקִדְרָה הַמֶּתְרָגֵם בְּתִלְיִיתָם זְנֵם הַמִּדְרַשׁ הַמּוֹכֵחַ בִּילְקָם הִיא גַם
 הוּא מִסְדֵּרֵם בְּקִדְרָה הוּא וְהִכְתּוּ מְסִייע לֹהֵ בֹא מִרְדּוֹ וְתִלְלוּ אֲזַתוֹ וְאֵת כְּמוֹ עַל הַעֵץ
 שׁוֹרָה מִמִּשְׁמַעוֹת שְׁהִיוּ נִמְצָאִים כֹּלֵם עַל הַעֵץ בְּתִלְיָה הוּא וְכִי וְאֵיכָא
 לְמִדְרָק בּוֹה רְתִילִית הַמֶּן הִיתָ כֵּן בְּנִיבָן זְכַמֵּי לֹא נִתְלוּ עַד יוֹם יָדִי לְחַרֵּם אֲרַר
 קָבָא אֲחִירֵי וְגַם יִקְסָה לְנוּ הַקִּדְרָה שְׂעֵשָׂה הַמֶּתְרָגֵם עֵה שְׂנַחַן שְׂלֵשָׁה אֲזַמְרָת לְכָל

אחד מהם וכבר הוא ידוע שמדת אדם כינוני ארבעה אמות וכמו שאמרו ז"ל אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה שרצו כזה שהתכלית לעולם הוא העסק בלמוד התורה וכמו שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ומה שאמרו ארבע אמות של הלכה הכוונה לרצונו אל מקום ישיבת הלמוד שהלמוד פעם יושב פעם מוטל מלא קומתו ארצה על פניו או על צדדיו ולכן הוא צריך לארבעה אמות לפי הפחות ואלם לקושי זאת ניהא לפי מה שכתבו רבותינו בעלי התוס' ז"ל שחתוכי ראש תלינהו וגם לקושיא ראשונה יש לומר שהמן נשאר לשם תלו כל אותו זמן כי כן דרכי המלכים לעשות למורדים להניחם על החומה שנה ושנתיים תלויים כדי שכל העם יראו ויפחדו ויפחדו ומה' היתה זאת כדי להטיל אימה ויתירה על כל הרואים כי מי הוא הרואה המן תלוי לעיני השמש בסקת אשר שלח ירו ביהודים ולא ימות לבו בקרבן ושאר בניו הרבים אשר היו לו הנה המתרגם ע"ה ביאר מה היה להם ולפי פשט הפסוקים יראה שתלו אותם שלמים וראשם עליהם ולפי זה יש לומר שהעץ ארכו חמשים אמה לבד מהנשתל בארץ שכן אמר הכתב גבוה חמשים אמה רוצה לומר גבוה על הארץ חמשים אמה ותן ארבעים וארבע אמות ל"א נפשות וכוין כל אחד ואחד מהם חצי אמה כמו שתרגם המתרגם עה נשאר מהעץ אמה היה התחתון גבוה מן הארץ חצי אמה והמן היה יורד מראש העץ חצי אמה וזה קדר נכון למה שהיה העץ מוכן לו ולכניו וכודאירוח הדבר על פי המרשעת לומר יעשו עץ גבוה כ' דלפי הצורך להמן ולכניו לא בציר מהכיו והכל כדרך הסגחה וגם ששאלת האתר היתה קשה לפי הטבע עכ"ו ואמר המלך להעשות כן רוצה לומר להעשות בדבר הנעשה מאליו כקבל כמה שאין בו שום קושי ואמר ותנתן דת וגו' זאת עשרת בני המן וגומר ויקהלו היהודים ועשו כן שהקדימו תליית בני המן קודם ההקלה כדי להביא מורך ורוץ בלבות האויבים בראותם כי יד המלך עדיין היא הולכת וקשה על בית המן ויקהלו היהודים גם כיום ז"ל לומר שעשו גם כיום השני קהלה מחדש כיום הראשון בעוון ובגאון הדרו אשר היתה אלתם עד שהרגו שלש מאות איש ואמר שגם שרבו חללי ה' והיתה הבזה נעושה על פני האדמה עכ"ו עדיין היו שומרים משמרתם שלא למהר שלל חש כזבכות עם החרס רק כל מגמתם לא היתה אלא לתת נקמת בהם ואמר ושאר היהודים אשר במדינת המלך וגו' וקלה וגם הם ועמוד על נפשם ונחמו מאויביהם לפי שהיו ישראל בתהלה מקורים למיתה והיו האומות מצערים אותם ומכים ושוקים בהם ולא היו יכולים לעמוד בפניהם אפילו בדבור בעלמא לזה אמר שעתה בבוא להם תשועתה' כקהלו ועמדו על נפשם ונחמו מאויביהם מכל הצער הגדול שהיו מצערים אותם והרגו בשונאייהם עתה חמשה ושבעים שף וגם יש לומר שהכוונה באומרו ועמוד על נפשם לומר שהיו אנשי מעמד עומדים בתפלה ורחמים שבדאי וקמי' וחקידי' נאכשי מעשה היו עומדים בתפלה ורחמים רומיש למרעה ויהנעע במלחמ' עומק

ואמר

ואמר על כל היהודים אשר במדינות המלך ושאר היהודים שהוא מאמר קשה
 לקרות את כל היהודים אשר בכל מדינות המלך כלשון שאר לגבי היהודי שהיו
 בשושן שהיא מדינה אחת עד שלזה הזכירו קצת המפרשים לומר שרוב היהודי
 היו בשושן ולפי זה נאמר בכל היהודים אשר בכל מדינות המלך ושאר היהודים
 וזה גם כן דבר קשה לקבלו שהיו היהודים אשר בשושן יותר מכל היהודים אשר
 בכל מדינות המלך וראיתי מי שכתב שבעבור שהיו חשובי ישראל וגדוליה בשושן
 אשר עכ"נאמ' שאר היהודים על האחרים שהיו בכל מדינות המלך דנקראו שאר
 לגבי אנשי שושן שהיו רוב האיכות והם המה רוב כיון ישראל. גם זה הוא דבר
 קשה גם כן לקבלו שאי אפשר שלא היו פרושי וקדושי ואנשי מעשה בכל מקהלות
 עם ה' אשר בכל מדינה ומדינה כמנין הפרושים שהיו בשושן שכדראי בהנטרפות
 כלם היו יותר ממה שהיו בשושן יולעגיות דעתי נראה שלפי מה שכתבנו למעלה
 יבוא על ככון מאמר ושאר היהודים למה שאותם שהיו בשושן היתה ידם רמה
 ולכס ככון עמם לפי שהיו עם המלך במדינתו אשר הוא הנותן להם חיל לעשות
 ככה וגם כן היו עם מרדכי ואסתר במדינה אחת אשר המה יהיו להם למוחקה
 ולמקטו' מורס שאר האומות ולכן אמר ושאר היהודים אשר במדינות המלך דהאי
 נשאר קאי אמדינות המלך דורא' איגהו שאר לגבי מדינות המלך. ואמר שגם
 לא שלחו ידם בבזה רכולה ונתכונו לכוונה א' וכל שכן כפי מה שכתבנו שמרדכי
 ואסתר שלחו וזנו א' תם על הדבר ההוא כפי הטעמים הנאמרים למעלה. ואמר
 ועשה אותו יום משתה ושמחה ולא נאמר ועשו בו משתה ושמחה למ' שלא געשה
 בו משתה ושמחה אותה שנה לבד אלא בתחלת עשייתם קבעהו לדרות שיהיה
 אותו יום משתה ושמחה והשתא אתי שפיר ועשה אותו דקאמר קרא שהוא מורה
 על העתיד. ואמר שכן גם כן היהודים אשר בשושן נקהלו וגו' ונח כטו' בו ועשה
 אותו יום משתה ושמחה וגו' ואמר שמטעם זה היהודים הפרושים עושים את יום יד
 והנה לפי הנראה שהפקוק אינו מתייבב באומרו על כן היהודים וכו' דלא שייך
 האי טעמא אלא לענין היהודים הפרושים וכו' ואולם לאנשי שושן הנזכרים למעלה
 שעושים יום טו' לא יזיכו להון טעמא כמו שנתן אל היהודים הפרושים. ולפי הנראה
 לעניות דעתי יש לומר שהכוונה לומר שהוא נותן התנצלות על שאר היהודי אשר
 בכל מדינות המלך שלא קבעו שמחתם ביום טו' לחדש אדר שהיתה בו מנוחת
 אנשי שושן למה שהיתה שושן בית הוועד לבק. וגם היו הם מרדכי ואסתר אשר
 המה היו אב ואם לישראל בנס הנפלא ההוא וכתר מנוחה דידהו והוה להו למיזל
 לזה אמר על כן היהודים הפרושים וגו' לומר לפי שאנשי בית ישראל היו שכי' בערי
 הפרוות עשו אותה שנה ראשונה שמחה ומשתה יום יד וקבעו אותה בכדר וכדכה
 לשיהיה יום משתה ושמחה לעולמים על כן גם לשנה הבאה ששמעו במנוחת
 שושן שלא היתה אלא כטו' לחדש והיה ראוי להם למיזל כתר קביעות שושן עכו'
 הם עושים את יום יד כפי מה שקבעו בתחלה קודם ששמעו במנוחת שושן למה

מנלת ספר

שכבר עשו אותו יום משתה ושמחה וכפי מה שכירטנו כמה שנאמר ועשה אותו
 ולא נאמר ועשו בו כך נראה לי וכוכן הוא הנה נא פירטנו גם כן פסוקי הכיפור
 הזה באופן שכל דבור ודבור הוא מורה על נק וכלל תוספת על הכס הגדול
 המפורס:

ויכתוב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים

אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש הקרובים והרחוקים לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום המשה
 עשר בו בכל שנה ושנה כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם
 והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי
 משחה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאבינים וקבל
 היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי עליהם כי המן
 בן המדתא האגגי צרר כל היהודים השב על היהודים לאבדם והפיל פוח
 הוא הגורל להומים ולאבדם וכבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב
 מהשכתו הרעה אשר השב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על
 היצץ על בן קראול מים האלה פורים על שם הפור על בן על כל דברי
 האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם קמו וקבלו היהודים
 עליהם ועל זרעם ועל כל הגלויים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני
 הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה והימים האלה נזכרים
 ונעשים בכל דור ודור משפחה זמשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר ומי
 הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם:

ויכתוב מרדכי עד ותכתוב אכתב וגו' בדבור הזה הודיענו עמית

מרדכי ע"ה שגם שקביעות דידיה היה יום ט"ו והם קבעו
 שמחתם יום י"ד עם כ"ז כתבליהם שלא ישמוזמן תפקיד לעשית כקביעות דידיה
 שהוא יום ט"ו משום יקרא דידיה ואדרכה עשה הוא להם התנוללות דלא חזיב
 ליהו אכתריהו דאיניהו הונו רובא ובתר רובא חזלינן בכל מיילי דאוריית' וזה הוא
 מה שאמר קרא שכתב אליהם את הדר הדברים איך היו שלהם נעש' להם נס גם
 יום י"ד ולא נחו עד יום ט"ו לחדש ועל כן הם קבעו שמחתם ביום ט"ו ולכן לפי
 הראוי הוא כפי מעשה שהיה שכל בני העולם יהיו עושים יום י"ד כפי מנוחתם
 וקבלתם ואנשי טושן יהיו עושים את יום ט"ו כפי מנוחתם וקבלתם והוא אומר
 לקים עליהם להיות עשר' את יום י"ד ויום ט"ו כלומר הא' כדליתיה זהא כדליתיה
 ולא שיהיו כלם עושים את יום ט"ו ועוד יש לומר דהאי דקאמר יום י"ד
 ויום ט"ו אכני עיירות גם כן קאי דהם גם הם שייכי בשמחת יום ט"ו לפי שהתקב'
 בעשית באופן זה והוא שכל הכרכים המוקפים חומה מימות יהושע קרינן יום ט"ו
 וגם בני העיירות גם הם שייכי לעשו' שמחה יום ט"ו ולכהוג בו כבוד כמו שקבעו ז'
 יום י"ד ויום ט"ו וימי פורים חזינן דלא למקפד בהון ודלא למגור בהון תענית ולפ'

תהיה הכוונה בזה שכתב להם על אופן זה והוא שהדיעם שאנשי ששן היתה
מנותחם כבוד יום ט"ו לחד שוגם שלפי האמת היה ראוי שכל אנשי העולם לא
יקבעו יום שמחתם אלא ביום ההוא למה שהם מקדש מלך וביתו ועד לכס עכו
הוא יקבעו בראשונה יום י"ד חין להם לדחותו ואולם לפחות הוא לשיהיו עושים
את יום י"ד בקביעות ויום ט"ו גם הוא לתוספת הוד והדר ולעשותו גם הוא יום
שנחה והוא מה שקמך ואמר כימים אשר נחו בהם היהודים וגו' וגם יל שהכוונה
למרדכי ע"ה בכתבים חלו לאשר ראה שהיהודים אשר בכל מדינות המלך הם
מעצמם קבעו עליהם לעשות י"ד יום משתה ושמחה ע"כ חשש שמא באריות
הזמן תרפינה ידיהם מהקביעות ההוא לזה כדי לאמץ זרועותיהם לעלמום
להחיות כמעוז קביעתם כתב אליהם את הדברים האלה דהיינו הדברים שהוא
מוכיר ומקדר למטה ר"ל קבלת השמחה והמשתה ויט ומשלוח מנות ושיהיו עושי
את יום י"ד ויום ט"ו בכל שנה ושנה לעולם ועד על הדרך ההוא בעצמו שעשו אותו
בשנה ראשונה כלומר באותה כוונה נכונה ובאותו רצון שהיו בו בשנה א' כן באותו
דרך עצמו יעשו את ב' הימים האלה בכל דור ודור והוא אומרו כימים אשר נחו
בהם היהודים וגומר וכזה תבוא על הנכון כף הדמיון שבאה במלת כימים ולא
כצורך לתיקון הראשון זל שפירשה שהיא כף השיעור כמו שתראה בפירושו
ועוד כזה להם מרדכי ע"ה שהיו זו ברי אכלם ויגונם וזעזעו שהיו בו בשעת חדות
מעווס כי בזה יגדל נא בעניניהם הנכב ויתנוסס אליהם במאד מאד והוא אומרו
והחדש אשר נהפך להם מייגון לשמחה לעשות אותו יום משתה ושמחה שהכוונה
לומר שזכרו קודם השמחה היגון והאכל שהיו בו ומה שהיו מעיתדים ליו ואח"כ
ונהפך הוא ר"ל שחזרו להם אותם ימים ימי משתה ושמחה כי לא יזכר הדבר
אלא בזכירת הפכו וכמו שאמר שע"ה ביום טובה היה בטוב וכיום רעה ראה
שכונתו לומר לפי כונה זאת ביום טורה היה בטוב לשמוח בחדות ה' ובשלות מעוון
לפארו ולרוממו ולכרך את שמו על הטובה אשר עשה עמו והשלים ואמר וכיום
רעה ראה לומר שחס אתה רונה להודות על הטובה כפי הראוי ראה ביום הרעה
אשר היית בה והזרה אשר יצאת ממנה לרוחה זאת שאתה בה כיום הזה ולו יזכר
לך הדבר בהפכו ותהיה מודה ומשבח ליוצרך בתוספת עליו ובתוספת לכ טוב
אשר עשה לך ההפך ההוא מייגון לשמחה וגומר ולדעת הקצרה זהו כוונתם זל
שאמרו במדרש : ב' פ' ל"ט ואעשך לגוי גדול ר' חלבו אמר שיצא לו מניטון
בעולם ד' יצא להם מניטון בעולם אברהם אבינו ע"ה שנאמר בו ואעשך לגוי גדול
שיצא לו מניטון בעולם מה היה מניטון שלו זקן וזקנה מבאן ובחור בתולה מבאן
יהושע ויהיה את יהושע ויהי שמועו בכל הארץ יצא לו מניטון ומהו מניטון
שלו שור מבאן וראש מבאן על שם בכור שורו הדר לו וקרני ראש קרניו דוד
ויצא שם דוד בכל הארצו יצא לו מניטון בעולם ומה היה מניטון שלו מקל ותרמיל
מבאן ומגדל דוד מבאן על שם כמגדל דוד במדבר : מרדכי בי האיש מרדכי

מגלת ספר

ה'לך וגדל וכתוב כי גדול מרדכי בבית המלך ושומעו הולך בכל המדינות יצא
לו מוניטון בעולם ומה היה מוניטון שלו שק ואכר מכאן ועטרת זהב גדולה
מכאן במאמר זה הורנו והשכילנו סד' איתני עולם אלה שנאמר בהם שהיו
משמע און בכל העולם היינו כמה שעה כל א' מהם לפי גדולתו ומעלתו מטבע
מחדש נקרא בשמו כמנהג המלכים ויועזי ארץ ואזל שאלו ה' איתנים לא היתה
כוונתה בעשות המטבע הוא מחדש לפרסם את עצמם ולהוציא להם סם בגוים
דק כל עקר כוונתם היתה לפרסם ולהודיע את כל העמים והלשונות גדול יכולתו
ית' אשר הוא עושה הפכויות אס בשדוד המערכה אס בשינוי הטבע ולכן כל א'
מהם רשם בציור המטבע שלו השמוי שעה לני' כפי יכולתו הנוראה שכד אחד
רשם מה שממוי וכד האחר רשם מה שכווי כי הנה אברהם אבי ע"ה כאשר
ראה שהיה מזלו דחוקן ואומר לו אברהם אינו מוליד וגם לפי הטבע היה
בראה אליו שכבר חלפה תקותו מלהוליד בן כמה שהיה הוא ושרה זקנים בא' ס
בימים והוא ית' שדד מערכתו ועשהו בריה חדשה בעולם ונילד לו משרה יצחק
ע"ה וזכה לראותו יתך חוכתו עם כלתו רבקה לכן השם במטבע שלו זקן וזקנה
מכאן שהוא רמוז אליו ולשרה אשתו ובחור ובתולה מכאן שהוא רמוז ליצחק ורבקה
כלתו ואס נאמר שהוא רמוז אליהם עצמם שחורו לנערותן כבחור ובתולה אינו
דוחק והכוונה לו ע"ה כמה שרשם המטבע שלו עלזה האופן לומר הכיטו וראו
כפלאותיו ית' כמה שממוי וכמה שבדדעו כי הוא ית' גבוה על כל גבוהים לשדד
המערכות ולשמות הטבע כפי רצונו ית' ולדעת רבותנו בעלי התפלות זל שפרטו
בגמרא שלא היה רושם ממש בציור אלא היה כתוב מכאן זקן וזקנה ומכאן היה
כתוב בחור ובתולה ית' פרש ג"כ שהכוונה לאברהם בכתיבה ההיא שהיתה על
כוונה זאת ולשון המאמר מקייע להו למה שבמוכטון של מרדכי היה שק
ואפר מכאן ועטרת זהב גדולה מכאן דלא איפשר לעשות במטבע רושם האכר
בדרך ציור וכן ג"כ לא שייך למימר עטרת זהב גדולה במטבע בדרך ציור שאם
המטבע כלו זהב איך יצייר בו עטרת זהב לא היה להו לממר אלא ועטר' מכאן
ובדאי שהיא של זהב ואס המטבע של כסף לא יצייר בו עטרת זהב א"כ בהכרח
הוא שלא דברו זל אלא בעיני הכתיבה וכן יהושע ע"ה כאשר ראה עצמו שהוא
היה בתחלה כשור חזא על כמו שנאמר ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש
מתך האלהל וזכה הוא להיות עומד במקום מרע"ה ויצא ונלחם בגוים ונלח לא'
מלכים והנחיל לישראל את הארץ באופן שהיה בראש שהוא גבור בקרבות
בקרנים שלו כמ"ה דה"ע ומיקרני רמים עניתי וג"כ כמו שהראם אינו נושא עול
ואינו משמש לבני אדם כמו שנאמר היאכה ראם עבדיך אס ילון וגומר כן היה
הוא מלך גדול ונורא בעם ישראל כרבו שנאמר עליו ויהי בישורון מלך וגומר וכמו
שכתוב בסוף ספר יוחסין מענין הכתב ששלח אל מלכי העמים תשובת כתבם
כי מטמם נראה גדול השם סינא לו בכל הארץ ע"ה להראות מפלאות תמים דשים

יתברך לאנשי העולם עשה מטבע ורטה בו או כתב בו טור מכאן וראש מכאן
ומה טוב ומה נעים לפי דרכנו זה הנוכחא הכתובה טור מכאן וקרני ראש
מכאן להורות על הגבורה והנחון שנתן לנו האל יתברך אחרי שהיה טור תם וכן
הוא מאמר הכתוב בכור טורו הדר לנו וקרני ראש קרניו וכן ג' זאת הכוונה היא
מבוארת במטבעות שעשו להם דוד ע"ה ומרדכי ע"ה וזה עצמו מה שכתב להם
מרדכי א כל היהודי אשר בכל מדינו המלך לשיהיו זוכרים עם המשתה והשמחה
עמי הרעה והוא אומרו והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה וגומר וכאמור
ולא ראיתי במפרשים זל מי שחשב לפרט והחדש אשר נהפך להם וגומר רק
הראשע זל שפירשו כפי דרכו אשר פירש במאמר כימים אשר נחו וגומר שהוא
מתנה עליהם שיהיה פורים בשנת העבור באדר הקמוק לניקון ודבריו זל עטרת
לראש ומה שכתבנו הוא נכון לפי משמעות הפסקים ולפי דרך הדרש והטעם
להם ע"ה בתיקון משלוח מנות וכו' יראה שהוא ג' להורות על ההפכויות שנעשו
להם מרעה לסובה למה שהיו נתונים נתונים לבוזים ולמסקה לכן עתה בנות
עליהם רוח ה' הם עצמם יהיו מכובדים את ממונם להרבות הוצאות ולשלוח מנות
איש לרעהו ולתת איש כמתנת ידו לאכזיבים וגם חזל הוסיפו לנו אומץ בענין זה
ואמרו שגם לאומות הפ שטי לכויד ביום פורים אנו נריכים לתת להם ולא להשיב
פניהם ריקם לומר שהוא ית עשה עצמו להפליא שגם לאומות שהיו מקוים ומיחלים
ליום הזה להכחיד את שמנו ולבוח את יגיענו ולכשל את דתנו אנו עושים עמהם
צדקה ופושטים יד כלומר המה כרעו ונפלו ואנחנו קמו ונתעדיד וכן ג' בנות
תקנה זאת היא להרבות בשמחה כי שליחות המנו לרעים ופתיחת היד לאכזיבים
ודבוי ההוצאות הכל הוא בכלל השמחה וכמו שאמר עזרא הקושר לישראל היום
קרוט הוא לה' חלהיכם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו
ביקדש היום וכו' ואמר וקבל היהודים את אשר החלו לעשות וגומר הכוונה
לומר שמדב' דברים נתחוקו ונתאמצו היהודים לקיים את ב' הימים האלה אם
מדד שהם עצמם החלו לעשות וכדאמרן לעיל בפסוק ועשו אותי וגומר ואם מדד
גורת מרדכי כמה שכתב להם לקיים את ב' הימים וגומר וזכה תבוא על נכון הוי"ו
הנתונה בראש מלת וזאת אשר כתב מרדכי ליהם שהיא לתוספת טעם על הטעם
הנאמר בראשונה באומרו את אשר החלו וגומר ומעתה אין אנו באים לידי נותר
כמו שאמרו קנת המפרשים זל ואמר וקבל היהודים וגומר ולא נאמר וקבלו
היהודים גם שגם הדקדוק הוא נכון למה שהוא מקור והוא מורה על הקבלה
ביותר עכ"ל בדרך הדרש שהכוונה בזה לומר שב' הושב בעיניהם הדבר הזה
עד אשר כל היהודים כלם הסכימו בו בהקבמה אחת וכלב א' ולכן נאמר וקבל
להורות שהיו כלם כאיש אחד לקבלה זאת וכמו שנאמר בעת קבלת התורה ויחזק
שם ישראל וגומר וכפי מדרש זל והטעם כזה שכל דבר שיתייחד בהקבמת
השכל לא יקול בו ריבוי למה שכל השכלים הם פנים אל הראש הוא האיש

מגלת ספר

הייחוד ית' שהוא השכל הכולל והס פונן ממנו ית' ס' לא יפול הריכוז והחלוק לא
בעניינים הגופיים והכחות הגשמיות כי כפי התעוררות כח כל אחד ואחד כמה
שכח לדרכו כפי כח תא'תו יאחז דרך לעצמו ובכך כל אחד יהיה פונה לדרכו
וזה אומר בכה וזה אומר בכה וכמו שכתבנו בפקודיך כמס את כל היהודים •
ואולם בדברים השכליים לא שייך לטון ריכוזי אלא כלם נתאחדו באחדות השכל
ולכך נאמר במתן תורה ויחן שס' ישראל ונאמר במגלתנו גם כן וקבל היהודים •
ואחר זה הראני החכם השלם הרמשה משיש נרו לטון אחד בזוהר פדש' כי תשא
והוא קרוב לדברנו וזל דבההוא שעתא דפחית מרעה וקבל אורייתא בלחודוהי
כללל הכל ישראל ואיהו קבל אורייתא בעלמא ואפילו מגלת אסתר דכתיב וקבל
היהודים וקבלו היהודים מיבעי ליה מאי וקבל אלא דא משה דאיהו היהודים
כללל דיהודאי עב' וכוה ממנא פרקליט גדול למגלתנו זאת שנאמ' בה וקבל כלטון
יחיד כפי מה שפירשנו וכפי דברי הרשב"י ע"ה שהעלה לשמים שיאה ורוממותה
וכפי זה דין היא שינתן לה כל חומרי ספר תורה וכמו שכתבנו בהקדמתנו בטע'
לשבח שקראנו אותה מגלת ספר • ואמר כי המן בן המדתא וגו' רונה לומ' שחוייב
עליהם לקיים ימי הפורים השנה יען כי המן בן המדתא האגוי הידוע שמו בעמים
וכדרשת' זל על פסק ללא ה' שהיה לנו בקו' עלינו אדם נפל וכמו שפירשנו כוונת'
זל כדרוש השני עוד חוייב עליהם הקבלה הנזכרת לפי שהיה צורך כל
היהודים ואמר כל לרבות כל אשר בשם ישראל יכונה אפילו תימק בן יומא •
ועוד גם כן שעה מעשיו על פי התכונה המערכיית שנקשו לו שעה כפי מערכת
ככבי השמים וכבליהם שתמצא ידו כקן לאומת ישראל להומס ולאכדס והוא אנו
הפיל עור הוא הגורל וגו' שעם כל אלה ההכמות שהיו מוכים לאכדן ישראל אפילו
הכי בכואה לפני המלך וגומר רוצה לומר בכואה האשה הנקראת קדושה שהיתה
מוזמנת ונפונה וימק לתת לתשעה זאת לפני המלך וגומ' ולא הזכירה בשם לומר
שהיתה מוזמנת לזה משנת ימי בראשית ושלוחא דרחמנ' היא ולכן נאמר וכבוא'
בקתס כלומר האשה הנודעת לכך כי היא האשה אשר הוכיח ה' להקיימה לאס'
לכן יקיה לו לבאלו מיד שוקהו והכוונה באומרו וכבואה לפני המלך לומר בכואה
מעצמה אשה לא כדת שהיה לו למלך לחרות אפ' בה עם כז' אומר לה כפה וגם
היסיק לה רשות שתכתב בקפר אל כל מדינתו שתשוב מחשבת המן הרעה
אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ הידוע שהכין אותו
למרדכי ובאשר הדברים האלה מוכיחים כי יד ה' עשתה זאת לכן החלו הם
לעשות גם כתב מרדכי אליהם לקיים את שני הימים האלה • פירושנו זה הוא
הלך כפי שיטת רש"י והראשע' ורלב"ג זל • ויש מי שפירש שמלת וכבואה היא חוור'
אמחשבת המן ועם הקפר דאמר קרא הוא חוור אל' קפר הזכרונות • וירצה לומר
באשר באה מחשבת המן לפני המלך טבליית אליו כוונת הרעה כי במרד וכמעל
עשה מה שעה וגם כן עם קפר הזכרונ' שנמצא כתוב בו אשר הגיד מרדכי וכו'

היתה זה הכה עד שאמר שתשוב מחשבתו וגו' וזה דוחק במשמעות הפס' ודבריהם
 זל עטרת לראשינו וכפי הנראה דרכו הא' הוא יותר נכון. וגם זל שהכוונה לומר
 שעם שהיו כל ההכמות הנכונים עוזרות לרעה וכדלמרון עכ"ז בכוח האלה אשר
 הוכיח ה' אל התשועה הגדולה הזאת בישראל עם היות שכבר היה הספר נשלח
 בשלוח אל כל עם ועם וכו' וכתב אשר כתיב וגו' אין להשיב עכ"ז אמ' לשוב מחשבתו
 של המן בראש וגו' ויהיה שיערו אמר שתשוב מחשבתו וגו' עם הספר הקודם
 והנה זה פליאה גשבה ממנו ית' ואמר על בן קראו לימים האלה פורים על שם
 הפור כל לתת טעם על מה שקראו ישראל הימים האלה פורים שהוא על שם
 הפור לומר שהגם שהיו שם נקיים רבים וענינים טובים מעניני הנקיים עם כז' לא
 דאלו לקראת הימים האלה לא פורים על שם הפור שהוא מורה על סוד המערכ'
 שעשה הוא ית' הפך ההוראה להיות הנהרגין הורגין את הורגיהן והנלכדין וכו'
 בעת ובקודה שהיתה ההוראה לרעת ישראל וההפוך הוא וכו' ועל בן קראו שטוב
 הוא לקרות הימים האלה פורים על שם הפור וקראום פורים ולא קראו אותם
 בשם פור יש לומר לפי שהפור של ההוראה ההיא היה מורה על צרות רבו ורעות
 תקראן לעם האלה וכמו שפירשנו לעיל ביומאם להומם ולאכדס ואם יבן לפי זה
 אנו אומרים באל' פורים רבים הפילו וכלם הורו להם לרעת ישראל על בן בכוח
 התשועה מאתו ית' שנהפכו כל אותם הוראות לטובה קראו לימים האלה פורים
 בלשון רבים. בי בן דרך המקראו לכמות כשם רבים לכל דבר שהוא גדול במעל'
 יש לו כחות הרבה כמו ארומים קשה וכמו לל שמוזרים וכו' וכן רבים. וכן שמו
 יתב' נקרא אלהים לומר שהוא ית' בעל הכחות בכללם כי לולא זה לא היה ראוי
 לקראתו ית' אלא אלהיה כי הוא הא המיוחד בכל א' פן ית' ית' ואחר שנתן טעם
 לקראת השם חור לתת טעם לקבלת עשי תם השני ימים האלה והוא אומר על
 בן על כל דברי האגרות הזאת דהיינו המגלה בכללה כמו שאמר זל שנקרא אגרת
 ונקראת ספר והכוונה שעל כל דברי האגרת הזאת שהיא מודעת ומפרסמת את
 כל האותיות והמופתים אשר עשה ה' לעמו ישראל וכן גם בן ומה ראו כעניניה ומה
 הביע אליהם לכן קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם דהיינו עם
 הגרים הנכבדים על בית יעקב להיות עושים את שני הימים בכתבם שכתב
 אליהם מדרבי זכומנס שקבעו עליהם מעצמם כמו שנאמר ועשה אותו וגומר
 וכדלמרון והיה שיער הכתוב לפי זה על בן קראו לימים האלה פורים וגו' חוזר
 למעלה ועל בן השני הוא חוזר למטה וכן הוא דרך קצת מקראות ויבוא על הכוון
 ולא הצטרך לתיקן הראבע זל שכתב שעל בן השני הוא מפרש על בן הראשון
 ודבריו זל למעלה ראש ומה שכתבנו הוא נכון לפי משמעות הפסוק והמשבס
 וטעם זכירתו שהקבלה שקבלו היתה גם על הנלוים עליהם שהם הגרי וכדלמרון
 במקום לומר שהמנוה הזאת נקבעה עלינו בתורה וכחוקה שכוון שכל מצות
 שתורה הגר המתגיר ואומר על מצות שלא תקיים מצוה זאת שאין מקבלין אותה

בן גם כן במצוה הזאת הגר שאינו רוצה לקבלה אינו גר ואינו בכלל ישראל לפי
 שהמצוה הזאת הייתה קבה להעמוד התורה ולקיימה ואם אינה בעיניו לכלום גם
 התורה בכללה היא אליו כשאלע בנפש * והימים האלה נזכרים ונעשים הוצה לנו
 שאין די בזכירתם בפה ושלין די בעשייתם משתה ושמוחה אלל הקבלה היא
 להתחייב בשניהם בזכירה בפה הוצה לומר בקריאת המגלה ובעשייה דהיינו
 משתה ושמוחה ומשלוח מנות ומתנות וגומ' ואכלא מארי זל הנה כתב בנימוקיו בשם
 הה"ר שמואל דיבידלש זל שהכוונה באומרו נזכרים ונעשים לומר שחייבו את עצמם
 לדרשם ברבים ולהזכירם בפניהם כדי שיהיו נעשים בני הזכירה ההיא תביא
 לידי עשייה עב * והא על דרך מה שאמרו זל מדעיה תקן להם לישראל שיהיו
 דורשי הלכות פסח בפסח וכו' וכן גם כן בקבלת הנס הגדול הזה שהוא יסוד
 התורה שנתקיימה מחדש קבלו עליהם להיות הימים האלה נזכרים בדרישה
 ברבים ונעשים בעשייה כשאר מועדי המקראי קדם * ואמר בכל דור ודור
 לאתווי כל הדורות הבאים עד קוף כל הדורות ואמר משפחה ומשפחה לאתווי
 משפחות כהונה ומשפחות לוי וכומו שאמרו זל בגמרא * ואמר מדינה ומדינה
 עיר ועיר לומר שלא לקמוץ אליו על אלורק שיהיו כלם חייבים במצוה וזל בגמרא
 דקדקו הפסקים האלה לכל עניני דיני המגלה וזמנה וחייב קריאתה * וגם זל
 שהכוונה באמרו מדינה ומדינה ועיר ועיר לומר שלא יהיו קוראי את המגלה ביחיד
 אלא שיהיו חייבים להתקבץ ולהתאסף יחד כל אנשי מדינה ומדינה ועיר ועיר
 לקרותה כדי לפרסם הנס * ואמר וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים
 יכולנו לומר שזאמר זה שאמר וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וגומר
 הוא הכטחה ויעיד לא ציווי ואזהרה * והכוונה לומר שכאשר אומת ישראל יעשו
 זכר וקיום לכם הוצה על האופן הנהו וימי הפורים השלה לא יעברו מתוך היהודים
 וזכרם לא יקוף מזרעם * כלומר שעוד כל ימי הארץ לא יבואו ישראל לידי מדה
 זאת שתגאל עליהם גזרת בלייה לכל אשר בשם יכוה יש' כמו שהיה במעשה הזה
 שאם יהיה כן ח' יבוא הנס האחרון ויכטל הנס הא' וכוה יבוא על הנכון מה
 שאמר וימי הפורים האלה וכו' ובסדרש משלי דרשו שכל המועדים בטלים
 וימי הפורים אינם בטלים שנאמר וזכרם לא יקוף מזרעם * והגם כי הארכנו
 בענין זה בקוף הדרוש הראשון אוקיף שנית ידי לכתוב ככאן תשובת הרשב"א
 זל שהביא אותה משמו הר"י בן חביב זל בירוש' למי דמגלה זל * והרשב"א זל
 בשאל על דבר זה שאזל במדרש שכל המועדים בטלים וכו' שהוא דבר קשה
 לאמרו כי איך אפשר להאמין שתבטל אות אחת מן התורה * והשיב הוא זל
 זל דברים מוכפים מוכ' באגדה והוא שאזל שם אף יום הכפירי אינו בטל לעולם
 שנאמר והיתה ואת לחקת עולם ואכ' זה קשה יותר שהרי גם בפסח כתיב חקת
 עולם וכו' עכ' כל פירושו שכל המועדים לא הכטיח עליהם שלא יגרום החטא
 ביטולם בא מן הזמנים כמו שכתב שכתב' ב' שכתב' ב' זין מועד ושבת אבל בימי הפורים

הבטיח הכתוב לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם ר"ל שלא יעברו
 ולא יסוף עשאום הבטחה ולא אזוהרה וכן יום הכפורים והיתה זאת לכם לחקת
 עולם היא הבטחה שהיום יכפר ואפילו לא ישמרוהו ודעתו כמאן דאמר
 יום הכפורים מכפר על שמים ועל שאינם שמים שעינומו של יום הכפורים מכפר
 אבל חקת עולם האמור בפסח אזוהרה לא הבטחה דכתיב חקת עולם תחגוהו
 עכ"ל ובראיתי דברים הללו ה' ונאום מפי זקן קדוש שמחתי שמחה רבה
 למה שהם דברים קרובים לפירושו ואלו הבטחתי איכה כהבטחתי ז"ל דשלי
 גדולה משלו ז"ל שהבטחתי היא לומר שלעולם ועד לא יבואו לאותה מדה עד
 שהפדים האחרון יבטל את הראשון והבטחת רבנו היא לומר שלא יגרום החטא
 ביטול פורים בשום זמן מהומנים ודבריו עטרה לראשנו וזוהר שלם פירושו
 ההקמור שפירשנוהו גם כן כאופן שכל דבור ודבור הוא מורה על נס ופלא

ההקמור שפירשנוהו גם כן כאופן שכל דבור ודבור הוא מורה על נס ופלא

ותכתב

אסתר המלכה בת אביחיל ומרהבי היהודי את כל תקף
 לקים את אגרת הפרים הזאת השנית וישלח ספרים
 אל כל היהודים אל שבע ועשרי ומאה מדינה מלכות אחשוורוש דברי שלום
 ואמת לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם כאשר קים עליהם מרדכי
 היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות
 וזעקתם ומאמר אסתר קים דברי הפרים האלה ונכתב בספר וישם
 המלך אחשרש מס על הארץ ואיי הים וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת
 גדלת מרדכי אשר גדלו המלך הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים
 למלכי מדי ופרס כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים
 ורצוי לרוב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו

ותכתוב

אסתר עד קוף המגלה הרשע ז"ל כתב טעם הכתב הזה
 הב' הוא לפי שישראל לאחר שקבעו המצוה הזאת נטשוה ולכן
 הוצרך מרדכי לכתוב האגרת הזאת שנית בשם המלכה לפי שאימתה מוטלת
 עליהם וגם בשמו גם הוא וזהו טעם את כל תוקף ש"ל שכתב אליהם ככל
 חווקי קופר ותוקף אמרים לקיים את אגרת הפורים הזאת השמית הכמוה אחר
 הראשונה והכיח ראייה לדבריו ז"ל באמרו ומאמר אסתר קיים וגומר שיראה מזה
 שלא נתקיים הדבר כי אם במאמר אסתר ולא במאמר מרדכי הראשון ולע"ד
 בראה דלא ניחא ליה למרייהו דישראל למימר עלייהו כך שעלה בדעתם לנטוש
 המצוה ההיא באותו עת ובאותו דור עזמו אשר המה ראו מעשה ה' וזוה"ל שלא
 עשה מרדכי האגרת הזאת הב' אלא ככוונה דזויה וזה למה שהיא ראה שישראל
 קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור ועשו זה מצד
 קבלת עזמו שקבלו עליהם כדאמרו לעיל ומצד כתב מרדכי שכתב אליהם וכמו
 שכתבוהו ג"כ למעלה ואלוהם אסתר שקמה אם בישראל בתשועה הגדולה הזאת

מנלת ספר

לא נזכרה ולא בכתובים ע"כ מרדכי ע"ה מרוב עמותו וקדושתו אמר לו לכו
לכחכם לכתוב כתבים אלו פעם שנית וכתבם בשם אכתור ועשה עצמו כפ"ל שיה
ואמר להם שלל תהיה מגמת פניהם בקיום המצוה הזאת אללא מטעם אכתור
וזהו שנאמר לבקוף ומאמר אכתור קיים וגומר כי כבוד גדול עשו לה בזה והוד
והדר שנו עליה בחומרים שקיים מצוה זאת תלויה בה * ובקדושתה ולדעת
רש"י ז"ל שכתב שהכתב הזה היה בשנה השנית ז"ל שהיתה הכוונה לקדושים אשר
בארץ המה להוסיף שנית ידם לכתוב להם בשנה השנית כדי לעורר את רוחם
לקיים את הימים האלה לפי שעדיין לא נקבעה ולזה הוצרכו לכתוב להם בשנה
הב' כדי לתקנה כמקו נאמן דהואיל שנקבעה נקבעה ולא יעדו מינה ולא תעדי
מינהו * ולדעת רז"ל בגמרא שאמרו את כל תוקף למור כדאית ליה ולמר כדאית
ליה ואקויןא דהילכתא כמאן דאמר נריך שיקראנה כלה דתוקף דקאמר קרא
היינו תקפו של אשורוש א"כ מעתה יתיישב על כן טעם האגרת הזאת הב'
לפי שהכתב הראשון היה להיות הימים האלה נזכרים ונעשים ר"ל בזכירה לכד
ואולם עתה בכתב הזה הזהירו דלאו בזכירה בעלמא נפקי ידי חובתייהו ר"ל
שהיו מזכירין ריש מלין לכד לא היה זכרה תהיה בזכירת כל תוקף כי כל הדברי
המה כלם מעשה ה' וכמו שנפקקה ההלכה שזריך שיקראנה כלה לפי שכל
אותם פרטים היו נמשכים והולכים ע"כ השגחתו ית' להקדים רפואה למכה וכמו
שהארכנו בזה בדרוש הא' בפתיחה דרבי שמואל בר נחמני * ועוד ז"ל טעם
הכתב הזה הנכתב בשנייה הוא לקיים את אגרת הפורי ר"ל שיעשו קיום לאגרת
הזאת ומלת השנית היא חזרת לאמרו ותכתוב אכתור וז"ל שכתבה אליהם
בשנית לקיים את אגרת הפורים הזאת והקיום הוא כמה שתקמו לכתוב האגרת
הזאת כדין ק"ת כי בזה יעשה לה קמיכה רבה וטעמים בזה לפי שהמגלה הזאת
היא היתה קיום והעמדה לק"ת ולכן ניתן לה דין ק"ת ולזה נאמר לבקוף ומאמר
אכתור קיים דברי הפורים האלה וכתב בקפר ר"ל שבמאמר אכתור עשו לאגרת
הזאת כל תקף ק"ת וכפתב בקפר * ודברים אלו הם קרובים למה שאז"ל בגמרא
שלחה להם אכתור כתבוני לרורות ח"ל הלא כתבתי לך שלשים וכו' עד שמואל
לה כתוב זאת זכרון בקפר וגומר * ואמר וישלח הפורים אל כל היהודים וכו'
דברי שלום ואמת * זה גם כן יתיישב על פי מאמרים זכרון לבדכה שאמרו
בגמרא ששלחו לה שנאה את מעוררת עלינו וכו' אשר על זה השיבו להם בכתב
זה דברי שלום לומר עליכם לקיים את ימי הפורים האלה כפי חוקת ידכם
בפרקומי נכא ובמילתא דאושא ושלום שלום לכם אל תיראו וכיוצא
בהבטחות אלו * ואמר ואמת לומר שאין לנו לומר שמה שאמר להם דברי
שלמות רבות לא דבר בהם אללא מתוך חקידות וקדושה ואולי היה לו
פחד בלבבו פן תקרה אותה הרעה מזד קיום ימי הפורים האלה אם מזד המלך
עצמו שתעבור עליו רוח קנאה ויהפך להם לאכזר ואם מזד שתתערר עליהם

שנאת האומות לדרות לזה אמר ואמת שירצה לומר שכל מה שכתב להם הוא
 אמת ויציב וכפון שמפאת המלך עמנו ידעו ממנו מהקבדת פניו אליהם שלא ישוב
 לבו אחורנית עלינו וגם בן רוח ה' דבר פו ומלתו על לשונו שלא יתעוררו האומות
 בשנאה כל ימי עולם על אודות ימי הפורים וזהו ענינו הרואות שגם שאמ
 בעונותינו הרבים שנאוי נפש המה בגלותנו זה וכתקיים בנו קרא דכתיב ראה
 ה' והביטה כי הייתי זוללה וכדרשתם זל וגם שהם יודעים שימי הפורים השלה הם
 לנו ימי משתה ושמחה על אשר המה כרעו וככלו וגו' עכ"ז תלמנה שפתי סקר ואיך
 פונה פה ומצפנף כנגדנו בקיום ימי הפורז ואדרבה המה עצמם מכיני ומביאים
 לנו כל צר כנו להעודה ולשמחת נפשנו ומקיים ומיחלים לימי הפורים יותר ממנו
 בשביל אגרות כסף שמשתכרים עיננו ברוך הוא ית' המקיים בנו קרא דכתיב
 ואף גם זאת בהיותם וגו' וה קרוב לתשובת הרשב"א ז"ל שכתבתי למעלה * וגם
 יכולני לומר שהכוונה באומר דברי שלום ואמת לקיים את ימי הפורים וכו' לומר
 שמייכים הם להתאמן ולהזדרז בקבלתם שקבלו עליהם לעשות את ימי הפורים
 השלה שהקבלה היא קבלה מזד עצמם ומזד מה שכתב אליהם מרדכי וכדאמרן
 לעיל ומזד ענותו וקדשותו אמר להם שהקיום שיקיינו ימי הפורים האלה מזד
 מה שקבעו על עצמם לעשות הימים האלה ימי משתה ושמחה הוא אמת רוצה
 לומר בחיוב הוא עליהם הדבר הזה ואולם הקיום שיקיימו אותם מזדו הוא לפי
 שכתב להם הקיום הזה הוא שלום וחד מהם וזה על דרך מה שנאמ ועשית עמדי
 חדר ואמת וכפי מה שפירשו בו ז"ל * ואמר את ימי הפורים האלה בזמניהם ז"ל
 בגמרא אמרו זמנים הרבה קבעו לה זמן זמנם זמניהם והוא מה ששנינו מגלה
 בקראת ב"א ב"ב ב"ג ב"ד ב"ט * וזה יקייע למה שפירשנו באומר דברי שלום
 ואמת שהכוונה בו שהבטיחם שלא תתעורר עליהם שנאה מהאומות ושלא ישימו
 פחד בלבב כמה שיפרקמו את הנס ולזה כתב להם גם כן שיעשו את ימי הפורים
 האלה בזמנים הרבה ולא יהיו כמתגנבים במעשיהם בכתר לאמר יאל יהיו עושי
 אותם לא יום אחד ולא יומים ולא שלשה ימי כי שלום להם ואין דבר חי ה' הפודה
 והמזיל ית' והיתה הכוונה בתיקון זמנים הרבה לעשות לה אומץ על אומץ שלא
 יתבלטו מקריאתה אנשי הכפרים שלכך מקדימין להם ליום הכניקה וכן גם כן
 לקיים קריאתה המפרשים בים והיוצאים בשירת * וכמו מה שכתב בעל הטורי
 ז"ל בשם הגאונים ע"ה * ואמר וכאשר קיימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות
 וזעקתם * הנה רבותנו המפרשים ז"ל הוקשה להם ענין הצומות האלה שקבלו
 עליהם איזו צומות המה והנה דבר זה בא ללמד וכמצא למד ויש מי שכת' שהצומות
 האלו הוא רומז לנום שלשה עשר באדר שהוא זמן קהלה לכל שקבלוהו עליהם
 וקיימוהו עליהם ועל זרעם וזה דבר קשה שהרי יג באדר אינו כי אם מנהג' לכד
 ולא קבלה ומזוה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל והטור ז"ל נהגו להתענות וכו' ויש מי
 שכתב שזה רומז על שלשה ימים דתענית אכתר * וגם זה קשה שאותם תעניות

מגלת ספר

לא קבלו אותם לדורות ואינם מתענים אותם היום אלא חקידים ואנשי מעשה
והראב"ע ז"ל כתב שהצומות האלה הם הצומות דזכריה והכוונה לומר שכתב
אלוהים לקיים את ימי הפורים האלה כמו שקבלו עליהם ארבע צומות הידועים
בקבלה במורה ונעשו כשל תרה כן יקיימו עליהם הימים האלה וגם זה קשה
אשר למה לא דמה להם מרדכי ע"ה הקבלה הזאת אלא לד' צומות אלה וז"ל שענין
הצומות האלה וועקתם שהוא מרמה אליהם הם צומות אקתר והכוונה בזה היא
לומר להם לקיים את ימי הפורים הגא באשר קיים עליהם מרדכי ואקתר ויהיה
זה בלב שלם ובכוונה רצויה כפי אותה כוונה שלמה שהיתה להם בעת אשר
קיימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות וועקתם רוצה לומר הצומות הידועים
שאמרה להם אקתר וצומו עלי שלשת ימים וגומ' שעשו אותם בלב טהור ורך ולא
במלט מהם כל אשר בשם ישראל יבונה כן ראוי להם לקבל הימים האלה וימי
משתה ושמחה על אותה כוונה עזמה למה שבטכיל אותם תעניות וכוונת הגדול
היה ולפי זה הו"ו של ובאשר היא תנאיית רוצה לומר שהתנה עליהם להיות קבלת
ימי הפורים כקבלת אותם צומות שהם היו גרמא לכך הוה ויהיה הדימוי
בצומות של אקתר לענין השמחה והקבלה לכך לא אליהם עצמם לענין הצום
נתהיה הכוונה בדיומו הוה שדומה להם ימי המשתה והשמחה לימי הצומות
שבטכילם וכוונתם על דרך מה שנאמר שיטו אתה משום כל המתאבלים עליה
וכפי מה שפירשוהו ז"ל ואם נאמר שהצומות האלה הם הצומות דזכריה כפירוש
הראב"ע ז"ל ז"ל שהדימוי הוה שדומה להם שמחתם בימי הפורים האלה לאותם
צומות הוא על דרך מה שאמרו ז"ל כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב
כאלו התענה תשיעי ועשירי ויהיה שיעור הכתוב לקיים עליהם את ימי הפורים
האלה כאשר קיים עליהם מרדכי לעשותם ימי משתה ושמחה בלב שלם ואם
עשו כן תערב אליו ית שמחתם ותחשב לפניו ית אכילתם ושתיתם כאלו כתענו
ונכעשו לפינו באותם דברי הצומות וועקתם שקבלו עליהם בימי זכריה ע"ה ואם
הוא רומז לדברי הצומות של אקתר הוא גם כן נאות ביותר לומר שתהיה ערבה
אליו ית השמחה דימי הפורים באותם צומות שנעשו על אודות ימי הפורים ותהיה
הו"ו הכתובה בראש מלת ובאשר במקום מלת כמו על דרך ושמחה ע"כ מדרך
מרחק וכמו ואת מדינים נשתה והוא דקדוק ככ"ו ואמר ואמר אקתר קים
וגו' הכוונה בזה לומר שגם שהאומה הנקראת קדושה קבעו להם הימים האלה
בדרך חיבה אם מצד עצמם ואם מצד מה שכתב אליהם מרדכי בפעם הראשון
וכדאמרו לעיל עכ"ל לכסף עשו שקר וקבלתם היא מצד מאמר אקתר לומר
טקראו המנהג הזאת על שמה ותלו אותה בה למה שהיא נתנה דעתה ונפשה
על הגם הזה וכמו ז"ל שכל המתן דעתו על דבר ח' נקרא בשמו וכמו שנאמר
זכרו תורת משה עבדי וכו' ולדברי רז"ל בגמרא שאמרו שאקתר בקשה מחכמי
הדור וכו' אחי שפיר אמרו ומאמר אקתר קיים וכו' ואמר וישם המלך אחשורוש

מק וגומר לומר שזכו שהיה רומם קרנות צדיקים נתרומם הוא למעלה למעלה
 שכל היישוב בכללן ים ויבשה היו לו למק ועבדוהו כי אם בשבכר היה מלך
 בכפה עדיין לא שם מק עליהם מחדש ר"ל מטעם מלכותו ענמו ועתה בתקפו
 גבורתו שם מק על כל העולם כלו ועמו כלם ואמרו מודים והכוונה לומר כי האל
 ית' ברכהו בגלל הצדיק הבא אל ביתו לעבוד עבודתו * וזל סקבת שימת
 אחשורוש מק על הארץ הוא לפי שהוא עשה משתה גדול בקבת אקתר וגם
 הנחה למדינות עשה ונתן להם משאות עד שהוציא הוצאות רבות בקבת אקתר
 כדי שידע מאיזה עם הוא ועד מה שפירטנו למעלה ולכן כשנתברר לו הדבר
 שהיה מבקש עליו חזר וגבה את שלו במס הזה שהטיל על בני העולם והנה הודע
 זאת הוא מכלל הנסים שעשה עמו ית' להפליא למה שידענו מזה שכל הפעושים
 וההוצאות שעשה אחשורוש כמשתה אקתר הכל היה כי לא מלכו אלא שהיה
 עושה כל בני טרדקי אולי ידע מאי זה עם היא אקתר ועכו' לאשר היה הרצון
 מומנו ית' להקתירה היו כל מעשיו ללא הועיל עד עת בוא דבדו ית' * ואמר
 שהוקיף תוקף וגבורה לרוב במאד מאד כאשר הוא בתוב בדה' למלכו מדוי ופרס
 כי לא רצה להאריך כאן בדבר גדולת אחשורוש בענין שאינו מעמיני הנס גם
 פרשת גדולת מרדכי אשר גדלו המלך מעת הנס ולהלן הכל כתוב בספר דה' כו'
 שלא נכתב כאן אלא מה שהוא צריך להודיע הנס הזה הנפלא לבד * ואמר
 כי מרדכי היהודי גו' ר"ל שהכלל העולה מפרשת גדולת מרדכי הכתובה בדה'
 הוא כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש כו' והנה כלל בו הפסוק העניינים
 שהיו לו לכבוד ולתפארת * האחד גדולת השררה והכבוד למה שנעשה משנה
 למלך גדול בגי' והוקיף לרמוזו כמעלת נפשו הקדושה ובענותו המרובה באומרו
 כי מרדכי היהודי משנה וגומר להרות כי גם שהיה משנה למלך אחשורוש עכו'
 עדיין היה קיים כיהדותו כבדא שונה שנאמ' עליו איש יהודי היה בשושן הבירה
 וזה עד מה שדרשו ז"ל בפסוק ויוסף היה במצרים * כה' הודיעו בו גדולת הייחס
 והמעלה והחשיבות מכל אומתו והוא אומרו גדול ליהודים שאין לפרש הגדולה
 הזאת היא גדולת השררה והכבוד שהרי כבר נאמר משנה למלך אחשורוש ואם
 לאומות היה גדול כמה שהיה משנה כש' שהיה גדול ליהודים א"כ שמע מינה
 דהאי גדול גדולת היחס והחשיבות הוא וכמו שפירשנו קנת המפרשים באיזה
 סנאמר כו' הי האיש ההוא גדול מכל בני קדם שהוא אומר על גדולת היחס
 והחשיבות וכדפרש"י לעיל באומרו איש יהודי איש ימוני עמוד עלי * והג'
 כמה שהיה הגוף על הכל כמעלתו ונתקיים בו קרא דכתיב בדברות צדיקים
 ישמח העם וכמס' זל איך מעמדיו פרכס על הכבוד עד שנמלכין בצכור כדי
 שיהיה רצוי להם ובכבוד אמרו רצוי לדוב אחיו שירל שגם אם אחיו הם רביט
 מאד היה רצוי להם ובין ראיתו בדברו האחרונים זל מי שפרשהו בין * וגם זל
 סמלת לרוב היה מענין גדולה ומעלה כמו רבי המלך ותהיה הכוונה לומר שגם

שכל אחיו הם רבים ונכבדים ומלכים עכו"ה היה רצוי לבעלי הגדולה וההשרה
 שאמרו והודו כי גדולתו ומעלתו גדולה משלהם * ד' שהודיענו שגם אם עלה
 למעלה עלינוה עכו"ה עדין היה עומד על משמרתו ככראשונה לדרוש טוב לעמו
 ובכחנאזו כחו עתה שלא עזרתו טרדת המלכות והשררה מלהיותו שוחר טוב
 לעמו ודורש בעדם לטובה וחומל עליהם כאשר יחמול האב על בני העובד אותו
 ה' העמה הגדולה שהיתה בו וכדרשי"ל שהיה עמו כמרעה שגאמר בו והאיש
 משה עמו מאד וגומר והוא אומרו ודובר שלום לכל זרעו שהכוונה לומר שכאשר
 היה מזה על זרע בית ישראל אינו מזה ואוהרה קצת כל גדולתו ומעלתו היה
 דובר שלום אליהם ר"ל שלא היה גוזר עליהם עד גזרת נשיא רק היה מרצה
 אותם באמרי רצויים ותחנונים ובקדימות דברי שלום * וכדאמרן לעיל בפסוק
 ויכתוב מרדכי וגומר דברי שלום ואמת * וקרא לכל זרע בית ישראל זרעו לומר
 שהם אליו כלם כבניו ונאוי יריבו * וגם י"ל שהכוונה באומרו דורש טוב לעמו
 ש"ל שלא פירש מן התורה מצד ריבוי השררה שהיתה לו אבל היה דורש התורה
 שנקראת טוב לעמו * וקראש עמו למה שנתן דעתו עליהם וכמ"ל ז"ל בענין
 משה רבע"ה כמה שגאמר ויזכור ימי שלום משה עמו * ואמר עוד שמזהותו
 החשובים היה דובר שלום ורודף שלום לכל זרעו דהיינו הקטנים שהם חשובים
 בעיניו כבניו ובני ביתו והיה דובר שלום אליהם ר"ל שהיה מקדים להם שלום
 ושמעתי אומרים שבא להודיענו נדקת ה' אשר עשה עם ישראל דלגבי עמו בכלל
 היה דורש טוב ר"ל שוחר ומבקש טובתם בכל עזו אבל לכל זרעו דהיינו קרובו
 ואנשי משפחתו היה דובר שלום לבד אליהם והכוונה שביותר היה עושה וחורש
 דורש טובת כלל העם ממה שהיה דורש שלום אנשי משפחתו וזה עד מ"ט שלום
 שלום לרחוק ולקרוב * ובמדרש מה המלך אימתו מוטלת על כל הארץ כך
 מרדכי אימתו מוטלת עליהם שגאמר כי נפל פחד מרדכי עליהם מה המלך
 מוניטא שלו הולכת בכל הארץ * כך מרדכי מוניטא שלו הלכה בכל הארץ
 מרדכי מכאן ואקתר מכאן למה שהיה איש טוב וגומר אפשר שאין המדרש הזה
 חולק על המדרש שאמרנו למעלה * שכתוב בו שהיה ראשון או כתוב במוניטא
 של מרדכי שק ואפר מכאן ועטרת זהב מכאן ששניהם לא פליגי אלא דמור אמר
 חדא ומר אמר חדא טעם האפר והטק והעטרה היה ראשון ג"כ מרדכי מכאן
 ואקתר מכאן ועשה זה מרדכי מתוך עמתו כדי לתת חשיבות ומעלה לאקתר
 לומר שהיא שקילה כדרידה ושיה אליו כנס ההוא וכמו שפירשנו בענין האגרת
 הב' והוא מה שהשלום המדרש ואמר למה שהיה איש טוב * ואיש שלום ומבקש
 שלום שגאמר כי מרדכי היהודי וגומר עליו הכתוב אומר שמור תם וראה ישר כי
 אחרית לאיש שלום * ושלום רב לאוהבי תורת ה' תמימה *

כ"לאו * תם נשל

מש מרה אחרונה מליד' עשור שני לחדש טבת שנת גס"א לכבם
 אל כפיה אל אל בשמים להשקיף אלינו ברחמי ולשפות לנו שלומים
 שלמים וכן רבים ולרום לרחמנו ולחכות לחננו חננו. ובעומתי הרבים כואת
 השנה בחדש אב לזרות רבו צרותי ואחזתי ונפרצתי פרץ על פני פרץ ומנפון בא
 בא אלי קרץ כי נשכה ממני ארון קדשי ואדוני לוקח מעל ראשי שעלה השמימה
 לבית מכותי חכי חכי רכבי ופרשי החכם השלם איש חי רב פעלים אבא מארי
 כמה"ר נחח דוראן הכ"ו ו' ה' מיום הלקחו ממני צרות רבות ורעות הקיכוני
 כתרומי מנוחה הדריכוני. ולכן באלו הלילות הארוכים לפכח את צעדי בתתי
 פני ללקח לקטי כתר לקוטי בענייני המוגלה הזאת ממה שהיה כתוב
 אזלי כפי חולשת שכלי. וכמאמר דוד הע"ה לולי תורתך שעשועי
 ובומר והוא ית' על דבר כבוד שמו יעורני להשלים חפצי
 ורצוני בעסק תורתו כיש את לבכי ויניח לי מרגזי
 ועצבוני ולמרחב יוציאני. וכל עמו ישראל
 בכלל התפלה והרחמים והחיים
 והשלום וכן יהי רצון
 ובאמר חמן.

מאמר סעודת מצוה

מאמר סעודת מצוה

כפי מה שיעד המחבר בהקדמתו וכה אמר • אמר הכותב ראיתי ללנות זאת המגלה המהוללה ולהפרד ממנה במאמר זה אשר קראתיו מאמר סעודת מצוה כדי לעורר הלבבות לשיביו בכוונה רצויה במעשיהם גם באכילתם ושתייתם וכל זרכי גופותם וכמאמרם זל על פסוק בכל דרכיך דעהו אפילו לדבר עבירה וכמו שיתבאר במאמר הזה בע"ה • אמרת ויזיב הוא שכל הפעולות אשר יעשה אדם האדם אם להימין אם להשמאל אינם קרויים להרע או להטיב אלא מעצין הכוונה שתהיה בהם כי לפעמים יפעל האדם כועל שנראה ממנו שהוא רע בהחלט ועם כז בשביל שיש לפועל הפועל ההוא כוונה טובה באותו פועל יקרא פועל טוב וישר ונכון למה שהוא מביא אל הטוב וכן ההפך בהפך שראוי הוא לפועל המביא אל הרע להקראת רע בשם התכלית המכוון ממנו שגם שהוא נראה כמה שהוא עתה שהוא פועל טוב אין ראוי להביט אלא לתכלית ולכוונת הפועל וזה הדבר הוא מן המפרקמות והראיה עליו הוא מהמותר למה שהכוונה הטובה היא באה מכח השכל שהוא ניצון מהארץ השלישי השכל הפשוט יתולוה פועל השכל שהוא הכוונה הטובה יהיה קיים ונצחי בשכל עצמו ואולם פועל הכוונה הרעה הוא בא מהכחות החומריות אשר המה ואביהם כלומר הפועלים ההמה והאב המולידים שהוא החומר כלם בטלים ומבוטלים ויהיו לריק ואין ועל זאת יתפלל כל חסיד אליו יתב' לומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יגע לריק ולא נלד לבהלה אנפיו ואולם כדי לתקוע הדברים בשפומי טמומי חוכי הלב ומשכיותיו אביא ראיות לזה מפקוקי א"ך וממאמרי רז"ל וגדולה שבראיות אל הדבר הזה הוא מעשה תורה עם יהודה אבינו ע"ה שהמעשה ההוא יוכיח לדרושנו זה כי גם שהמעשה ההוא לפי הנרא' ממנו שהיה פועל רע ומגונה בהחלט עכ"ז לפי הכוונה הטובה שהיתה ליה כוונתה בפועל המגונה ההוא היה לו קיום לפועל ההוא וממנו יצא אורה והוד והדר לעולם כבודע ומפורסם וכאומר זל כבראשית רבה ויט אליה אל הדרך וגו' בקש יהודה לעבור ורמוז ה"ב למלאך הממונה על התאווה ועכבו וכו' עמוד על המדרש הנה הם זל ביארו במאמרם זה כי כפי הכוונה שהיתה לתור היתה כוונתו ית' גם כן בחבורה זה עם יהודה ולפי כפי כוונתה הרצויה אליו יתב' נתעברה כחבור ההוא מתאומים שניהם זדיקים שניהם טהורים כדוגמת שמש וירח שלכן נקראו סרן וזרח והמשכילים יבינו כי

קצרת העולם מלדורו של הכראשית רבה גלגלנו הסוד הזה בקנאי מלין כחול כל
תולדות שבמקרא חצה תולדות כתיב בר משתים אלה תולדות השמים והארץ
וכו' ואלה תולדות פרץ ואין לנו עבק בנסתרות לכאף דבריהם אלה אך אמנה
בפי שטחיות הדברים הם מורים כי בצורת העולם במלואו היתה תולדתם
גם הן המנוחה באותו פועל אשר צותה עליה חמותה לעשית לכוא לגלות רגלי
פועל ולשכב בין המגלות שאתי פועל לפי הנרא' הוא פועל רע ביותר ע"ז כועז
עצמו כפי מה שערר אות השלפי כוונתה שאתה טובה וישרה בך אותה כמ"ס
ברוכה את לה בתי וכו' שהמחוייב לפי הענין ההוא והפועל עצמו שעשתה ולפי
החרדה הגדולה שהחדתו היה מתן עליה קללה ולא ברכה רק מזל הכוונה
הטובה שהיתה לה ולחמותה הפך ה' אלהיה לה את הקללה לברכה וכמו שדרשו
זל על פסוק חנות לילה אקים להודות לך וגומ' ועוד כועז עצמו כאשר היתה רוח
ה' עליו וידע כי כוונתה טובה אמר לה ועתה בתי אל תיראי וגומר שהכוונה
בדבריו ע"ה לומר לה ועתה בתי גם שהמעשה הזה אשר עשית לפי הנראה ממנו
הוא פועל רע ומנונה ל' תיראי ממנו שאדחה אותך מעלי יען אשר עשית כדברים
האלה השמרינא והסקטו מזה כי כל אשר תאמרי אעשה לך' ואמר לה כל
אשר תאמרי אעשה לך כלשון עתיד ולא אמר כל אשר אמרת אעשה לך לומר
שלא רי שמה שאמר אעשהו לא גם מה שתרצ' ממני לעתיד הרחב פיה ואמלאהו
כיש את לכך לאשר ידעתי וידע כל שער עמי כי אשת חיל את וכודאי מהטוב
לא יבא כי אם טוב' ואם פעלך זה כפי הנראה ממנו הוא רע כוונתך כו' הוא
רצויה וטוהרה ולא יהיה ענין הכוונה הטובה הזאת יוצא לא אל הטוב ההקלטי
וכמו שהיה לפי האמת לכסוף שנאמר ויתן ה' לה הריון ותלד בן שאלולא הכוונה
הרצויה שהיתה בדבר ההוא לא היה הכתוב מייחס הריון הבא ממנו אלא
יתברך שהרי נאמר כוניתברך הכט אל עמל לא יוכל' טוהר עינים מראות
ברע אם כן לפי הראוי הוא שלא תהיה לנו ההבטה אל הפועל עצמו
אלא אל הכוונה והתכלית אשר אליו הוא מגמת הפועל ההוא
והבי' איתא במקת בויר אשר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה
לסמה ממנוה שלא לשמה' ואיתא נמי התם אמר עולא תמר ונתה' ומרי זנה'
תמר ונתה יצאו ממנה מלכים ונביאים' ומרי זנה נפלו עליו כמה רבבות מישראל
ואיתא נמי התם ומייתי לה במהכת יבמות פרק מצות חליצה אמר ר' יוחנן שכעה
בעילות בעל אותו רשע לאותה נדקת באותו יום שנאמ' בין רגליה ברע נפל שכב
וכו' ופרקי עליה בגמרא והא קא מתהיבא מעבירה' ומתריץ לה' אמר ר' יוחנן
משום רשכ' כל טובת' של רשעים רעה היא אבל נדיקים וכו' ופרשי' זל כל טובתן
כו' רעה היא שנאמ' הם הרשעים בעיני הנדיקים ונפשם קצה בהנאת הילכך
לאו הנאה היא' והכוונה לומר שהוא יתבר' אינו רואה לעינים כראיית האדם
הרואה הפועל ההוא המנונה רק הוא רואה ללככות הנדיקי' אשר כוונתם טובה

מאמר סעודת מצוה

איננה ואינם עושים הפועל ההוא לא לתכלית הטוב היוצא ממנו שאין להם שום
 הנאה בחזונית הפועל ההוא ואדרבה רע הוא להם ומר כלענה ולא נעשה
 מהם אלא לתוכיות הפועל ההוא ותכליתו הטוב וזה על דרך רמזן וכו' וכו'
 וכו' שמצינו גם כן בענין פנחה ע"ה שעשה שפיות דמים בזמרי וכזבי וכו' שכמה
 שהיתה כוונתו טובה נשכר וניתן לו כרית שלום ואמרו ז"ל לא תתהוין פנחה עד
 שהרגו לזמרי וכו' ומכאן נבין ונשכיב כמה הוא גדול כח הכוונה הטובה שגם שיש
 לנו לפי הדין שבהן שהרג את הנפש לא יטא את כפיו כדדרשו ז"ל על פסוק
 ידיוכם דמים מלאו וכבר שפס כפיוכם הנה פנחת עליוה שלום לפי כוונתו הטובה
 היתה לו להפך דונה לומר שלא היה כהן מעיקרא למה שהיה נולד קודם
 התכונות אהרן ואלעזר ולפי שהרג את זמרי על גד הכוונה הטובה השמנו לו
 דמי זמרי לכרית שלום לא דמי מלחמה וכתבהן מאותה שעה ולהלן וכו'
 מצינו שהוא ית' צוה לכביאיו ע"ה לעשות פעולות שיראה מהם שהם בתכלית הגנות
 ביחוק אל ע"ה לטמא את נפשנו באכילת גלולי האדם וכו' וכו' ע"ה בלוקח אשת
 זנונים וכישיה ע"ה להלך ערום ויחף וכלה דבות למה שהיה תכלית ט' ב' יוצא
 מכל פועל מהם לשיהיו הוראה לישראל אולי יתבוננו ויתנו לב לשופי אל' ה' והוא
 מאמר הכתוב עת לעשות לה הפרו תורתך וכדרשו ליה רז"ל וגם לפי דעת
 האומה שאותם עניינים לא עשו אותם בפועל הנביאים ההמה רק היו כמראה
 הנבואה לכד יש גם כן להביא ראיה משם שמה שהראה אותם האל יתברך שיעשו
 אותם דברים מגונים הכוונה ממנו ית' לתכלית טוב היוצא מהשמעת אותם נבואו
 לישראל וכל ספק שלפי האמת היו בפועל ממש וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 ברוך הריני נזיר אמר רב בר בר חנה אמר ר' יוחנן מאי דכתיב כיו שריס
 דרכיה ודקיקים ולכוה ופושעים יכשלו כס' משל לב' בני אדם שגלו את פקחיה'
 אז אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה זה שאכלו לשם מצוה ודקיקים
 ילכו כס' וזה שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו כס' אמר ליה ר"ה הא
 פושע קרית ליה נהי דלא עביד מצוה מן המוכרח פקח מיהת קא עביד אלא
 משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו כביתו וזה אשתו עמו כביתו
 לאחד מודמנה לו אשתו ולאחד מודמנה לו אחותו וזה שנודמנה לו אשתו
 ודקיקים ילכו כס' וזה שנודמנה לו אחותו ופושעים יכשלו כס' מי דמי אכן חדא
 דרך קאמינא הכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי כותני הן שנתכוונו לשם
 מצוה כיו שרי דרכיה ודקיקים ילכו כס' הוא שנתכוון לדבר עבירה ופושעים יכשלו
 כס' ופריך עלה ודילמא אי הונו לשם מצוה איכיון ומתוך לה ללא קלקא דעתי
 דאמר ר' יוחנן כל הפסוקין בלו על שם עבירה נאמר וישא לוש את עיניו ומכאן
 נפקא מנייה דלפניא לא הוה ליה למייתי אמרא וכו' שמתוך אמריך דרש רבא
 ואיתימא ר' ינחק מאי דכתיב לתאוה יבקש נפרד זה לוט ופירש רש"י ז"ל לתאוה
 יבקש נפרד וכו' שהלך אחר תאוות לבואו ולהיבין המאמר הזה כפי כוונתו אמר

והכונה ממנו ככלל הוא להודיע שכל מעשיו של אדם הכל הם הולכים אחת
 הכונה להרע או להטיב כי הכונה הטובה תגשים מר למתוק והכונה הרעה
 תגשים מתוק למר ודרשו זה ממה שראו קושי גדול בפסיק הזה באומרו כי ישרים
 דרכי ה' וצדיקים ילכו בסופשעים יכשלו בס' כי איך יהיה אפשרות שיהיה
 הכשלקן בדרכי ה' ולזה כראותם הקושי הגדול הזה כפסקו זה אמרו מאי דכתיב
 כי ישרים דרכי ה' וגו' כדרכם אל כפסקו שיראה להם שיש בו שום קושי שפותרין
 בו בלשון מאי דכתיב וכן גם כן התחלת הפסקו הזה הוא קשה להתקשר עם
 קופו ואומרמי חכם ויבן אלה נכון וידעם כי ישרים וגו' דמה חכמה גדול' נרכזה
 לדבר הזה שהוא מקיים בו כי ישרים דרכי ה' דכולי עלמא ידעי וגמרי שהוא
 ית' טוב ומטיב וטובים דרכיו ומעשיו ולזה באו אל פירשו הפסקו באופן שלא
 יהיה בו שום קושי כלל וכדרך שיתקשר תחלתו עם סופו על צד הנאות וזה כמה
 שאמרו אל שהוא מדבר על שני דרכי ה' שנתן לפנינו כמו שאמר מרעה ראה
 נחתי לפניך הי סאת החיים ואת הטוב וגו' ואמר הנביא ע"ה כלפי זה כי ישרים
 דרכי ה' רוצה לומר הגם כי לפי הנראה שדרך הרע והמת אין בה שום יוסר והיא
 בלה כשלקו ושכר ברוח וכן גם כן דרך הטוב והחיים היא כלה חיים ועובדי רבה
 ואין בה שום כשלקו הנה לפי האמת אינו כן דברתו ויהי שייך למימר טוב ורע
 ומות וחיים למה שכל מעשה טוב או רע הוא הולך אחר הכוונה וכדאמרו לעיל
 והוא שהתחיל ואמרמי חכם ויבן אלה נכון וידעם שכדאמי דבר זה לא ניתן
 לקבצונו אלא לחכמי לב וידעי דעת ומכיו מדע והוא אמרו כי ישרים דרכי ה'
 רוצה לומר שניהם באחד הם טובים וישרים וצדיקים ילכו בס' רוצה לומר בשניהם
 הליכה של נחת רוח ורצון טוב כדרך כל התהלכות האמר בצדיקים והכוונה
 לומר שגם דרך הרע והמות יש הליכה לצדיקים ש' נחת רוח ורצון לקונם וכל ש'ן
 בדרך הטוב והחיים שהליכות הצדיקי' בה היא ארח מישרים ועובדי רבה לשמי'
 ולברית' ואולם הפושעים יכשלו בס' רוצה לומר יכשלו בשניהם יחד כי הדרך
 הרעה כבר בכשור לפטים במוהם והמה פושעים ומיזרים בה הדרך הטובה
 גם כן הם ישימים ארחות עקלקלות ורכבים ויבקליה באכני נגף ומכשל מנר
 הכוונה הרעה ש' היה תכליתם אליה ויכשלו גם כן בה ואת ארכי יומן ע"ה
 לאשמ' עינין איך זה יהי אפשרות שגם בדרך הטובה יש בה כשלקו לפי כונת הפועל
 אשר יפעל הפעולה ההיא ומיגיה נשמע לדרך הרעה שתהיה ישרה והגונה ג"כ
 לפי כונת הפועל ההוא ועשה משל ע"ה להורות על זה ואמר משל לשני בני אדם
 שגלו את פכחיהם וכו' ולהבין כונתם אל ומחליקתם אקדים ואומר כפי
 מה שמנאמי כת' כשם הרב הגדול מהר"י אבוהב ז"ל עם מה שאוקיף נוסף משל
 ידוע הוא כי לפי הטבע והצורה שכל ההיות הם מתהיים בשלשה דרכים שה
 והם הווה כסכה הווה בשכל הווה בפועל הווה כסכה כמו שאמר הכתיב
 למגד תקואות שמש וגו' שהתקואות והפירות קצתם המהות אותם הם המאור'

פאמר סעודת מציה

וכן גם כן ההיות כלם וגם האדם הוא נכלל בזה כמו שאמ' החכם האדם יולדוהו
 אכיו והשמש וכמו שהוא דוע לטבעים היה בשכל כמו האומנים שמונירים
 בכח שכלם האומנות היא שיתעקו בה שמכח הציור הוא מוציאין אותה
 לפועל להוציא כל' למעשהו שאי אפשר לטוס פועל לעשות פעולתו אם לא שיקר'
 בטליו ציור הפעולה היא' הויה בפעל הוא כמה שמוצי' הפועל פעולו למעשהו
 ומציאו ומוציאו מן הכח לפועל כדרך כל מעשה אשר יעשה ראש וזכ' כפה
 צאמון ממעשה אומנות בני האדם והנה רזל במאמ' שאנו בו באו לכרד וללכך גם
 כן כל שא' ההיות שהם תליות בכונת הפועל להדע או להטיב' והנה ר' יוחנן נתן
 לבו אל' ההויה בקבה ואמר שכאשר תעדר הכוונה הטובה בהוית הקבה כדרך
 השית' אברה' ההויה היא ונטל' הפועל ההוא וכאשר לאין וכאלו לא היה
 והוא השל' שהביא משני בני אדם שגלו פקחיהם וכו' אחד אכלו לשם מציה רוצה
 לומר' שלא נתכוון באכילתו להנאת גופי' ולא כיל' לשבעה רק אכלו לשם מציה פקח
 ולקבתו הנאמרת בתורה באופן שהויה הוית אחותו פקח לקבת הידועה ושאלו לא
 קבתו לא היה אוכלו אמר שעל זה נאמר ונדיקים ילכו בם' ואחד שאכלו לשם
 אכילה נקה רוצה לומר למלאות את כרסו ולהשלי' תאוות לבו בתאוות הערב שלא
 גתן ללבו להיות פקחון להוית קבתו אשר אליה אמרה תורה שיעשה פקח ההוא
 בני לפי האמת האדם אינו הוא עושה הפקח כמה שנתנועע לעשותו רק הפקח
 שהביעתהו היא שה ותהו ועשתו ולכן ראוי להתקראת הויה בקבה והאוכלו
 שלא לשם קבתו כטל ממנו הפועל הוא כמה שאכלו לערבות חבו לכד' ודייקת
 ממי דקתני לשנים שגלו את פקחיהם ולא קאמר לשנים שעשו את פקחיהם
 לרמוז אל' הצדיק אשר בנדקתו החזיק שגם שראה בשר נלי וערב אל' חבו עם כז'
 לא אכלו אלא לשם מצותו והויה אחת בקבתו ולא נתגברה עליו תאוות הערב
 ולרמוז גם כן אל' הפושע אשר נתגברה עליו כח תאוותו ולומר שלא בא זה אלא
 מצד תאוות הערב כמה שראה בשר נלי ועשנו עולה השמימי' ונאמ' בלבו אין זה כי
 אם למלאות בטן ולא כיל' לשבעה וכמו מאמר המביר ע"ה שאמ' שהרשע שאלו אונ'
 מה העבודה הוית לכם שירצה לומר שהעבודה והטורח הזה אינו בואה שהוא
 כלו לכם ולהנאתכם כמה שאתם עשים בשר נלי לאכיל' לשבעה' ולכן אמר
 להשיב לו כפי רשעו אף אחת הקהה את שימו ואמור לו וכו' ואל' הבין החכם
 בשאלתו הוא מותן עיניו אל' הקבה המהוה ואמר מה העדות והחקים והמשפטי'
 וכפי מה שפירשה המפרשים זל' ואמר להשיב לו כפי חכמתו וכפי ידיעתו
 להודיע הוית הקבה על דרך השלימות והוא אומר אף אחת אמור לו בהלכות
 הפקח וכמו שפירשה המפרשים זל' גם כן' וכשמועד' לדבר ר' יוחנן בזה האופן
 הוקשה לו על זה ואמר לו דאי תימא הכי לא שבקת חיי' לברי' עלמא דמי' הוא זה
 ואיזה הוא אשר יעשה המצות כפי דקרוק כונתם ולטעם הוית קבתם כלל' רצוה
 וקבו ולכן תמה ואמר האי פושע קרית ליה רוצה לומר מאחר שזה האיש מעיקר'
 לא

לא נתעורר בכוחו אלא לעשות הפסח גם אם תאות הערב משבתהו עד שאלו
למס אכילה גבה ולא אכלו לשם סבתו הידועה ונעדרה ממנו היות הסבה עכ"ל
הואיל ולא היתה לו כוונה רעה נהינמי דלא קא עכיד מצוה מן המוכר בזה
שלא נתמך להויות הסבה פסח מיהת קא עכיד ולא קרינן ביה ופושעים יכש"ל
בס' ולכן עשה הוא ע"ה המשל משכי בני ארש זה אשתו ואחותו עמו בבית וכו' .
שהכוונה במשל זה לומר שזה האיש שהיתה לו כוונה טובה שמתך כך דקדק
בפעולתו לעשות אותה כפי הראוי באופן שמדמה לו אשתו ונתרחק מאחותו
זכה במקחן למה שהיתה פעולתו באופן נאות ושלם ועליו נאמר ונדיקים ילכו
בס' ואולם האחר אשר מצד בלמוס תאותו לא דקדק בהויות פעולתו עד שלא
זדע בין אשתו לאחותו עליו נאמר ופושעי' יכשלו בס' דודאי זה ראוי הוא לקרותו
פושע למה שלא היתה לו כוונת טהרה וקדושה במעשהו זה רק שהיתה כוונתו
להשכיב בלמוס תאותו עד שנכשל בדבר עבירה ואכזר הויות פעולתו שגש שהיא
לא שם בכוונתו לכוף על אשתו עכ"ל מצד בלמוס התאוה שאחותו עד שאכזר
הויות פעולתו ושלם יד באשתו ולא הביין בעצמו אקרי פושע' והקשו לר"ג גם
הוא על דבריו אלה ולאמרו לו אמרמי אכן אדא דרך קאמינא הכא שני דרכים
הנכסו ופרש"י ז"ל אדא דהך קאמע' שהנדיק האלף ואמש נכשל ונדע נכשל' והכא
שני דרכים זה בא על אשתו זה בא על אחותו' והנה הקושיא הזאת היא
מקושיא על לן לפי הקדמתנו שהקדמנו שהכת' הוא מדרב כנגד שני דרכים ככובר
וככל דרך ישבה ט ב לט ב' כלכותה ורע' למטיס עק' א' לית ולזה הקשו על המשל
מעשה ר"ג למה שאינו דרך א' לנדיקים ולכוששים רק לאחד מהם מרמזה לו דרך
פנים כפי כוונתו מהם מדמנה לו דרך מות מצד כוונתו אשר לא טובה ואמו כל
אפגמו וישעמו הוא להיות על הכוונה שלהארם שהיא מזדדת מעשה א' לבר
לדרך טובה ולדרך רעה והנה זה פ' א' שפפעלה א' לכד בשיעור איתה ב' בני
אדם לא מהם תחשב לו לנדיקה כפי נדקתו ולאחד מהם תחשב לו לנדיקה כפי
דרכו וכוונתו והוא מה שא"ל אכן דרך א' בעין והתם כ' דרכים וכו' ולא ע"ה הביאו
המשל הג' מלבו ובמתו שזה מורה על ענין הכתוב בדיוק נאות' ועצם המשל
הזה הוא מורה על הויה בשכל שהויות השכל היא למעלה מהויות הפכה והויות
הפועל זהו אחרם ז"ל הם שנתכוונו לדבר מצוה עליהם נאמר וכו' ש"ל שהכנת
שהו איתה הפעלה בשכלם גם שהיה הפועל ההוא עצמו רע ומצוה עכ"ל ונדיקים
ילכו בס' קרינן עלייהו דודאי הוא שמאחר שהיה שכלם פונה למעלה בעתק
שהוא לא היה להן טוס הנאה ולא טוס ערבות באות תשמיש ואותו עביר
מתעברו לא הויה אות' אלא השכל לבר' לא איקריש על הגוף כלל' ואולם
לטו אביהם שנתכוון לדבר עבירה ולא היתה לו הויה בשכל באותו פועל אלא
בשכרותו וכל' לדעתו נהיה ממנו הפועל ההוא קרינן ביה ופושעים יכשלו בס'
הנה במשל הזה ידענו שכדרך אחד שהוא דרך הרע זה אונת נדיקים ילכו בס'

מאמר סעודת מצוה

כמתיו של לוי ש'א עשו אות פועל אלא כהוית השכל לכר שלא נתכונו אלא
לסוס שמים ולכן נשתכרו בפעלתם וכדמסיק בההיא שמעתתא שבשכר לילה
זאת שקרמה בכירה לגעירה זכרה וקדמתה ד'רורות למלכות * ואולם הוא
פעשה א'תו פועל בלא הוית שכלו אלא מתוך כוונה רעה וכדדרש לתאווה יבקש
נפרד ככל תושיה יתגלע שנתגלה קלמו נקרא פושע * הנה עלה כידמו שהכוונה
הרעה ח'ו תזים מתוק למר עד שתפקיד הוית הקכה כמשל הראשון ותפקיד
הוית הפועל כמשל הב' * ותפקיד הוית השכל כמשל הג' * והכוונה הטובה
בהפך שתשיט מר למתק כדרך כנת לוי וכד' ונמצא מעשה שיש חוטא בפעולתו
ונשבר כפי כוונתו ויש צדיק כמעשהו ואוכד בצדקו לפי כוונתו הרעה * ולכן
עתה במצוותנו זאת שהיא בעדת ימי הפורים הגלה שחיבו אותנו בה ד'ל ואמרו
לנו שמצוה עלינו לכקומי בימי פוריא אלין * שהגם כי השכרות הוא מרוחק
ומתועב אולם ז'ל עד שחזכוהו בעז כדילפי לה מ'גס דכליעל כליעל * עכ'ל
הטילוהו עליונו במצוה הזאת למה שפועל הקעודה הזאת הוא הוית בשכל ר'ל
שכוונתו בה לט' ולא להנחת ג'פותו להשתכר ולאכול לשבעה וכאחתו שחכל
את כסחו לטם אכילה גפה ואכה הוית הקכה עד שדרש עליו ר' יוחנן ופושע
יכשלו בס' * ובסעודה זאת נכ' חס לא תהיה הכוונה אלא למלאת ספק הכטון
המלאה ממעדנים ולסאות ממתקים הרי נאכרה הוית הקכה והלכה לה ואין
כאן מצוה כלל ויהיה האדם נמשך אחר היין וירדוף שבר ומתך כך יבא ח'ו לירי
אכדת הוית הפועל שישלח ידו בפועל לרכר איקור אס כמותרות אס בעריות
זכה הוא שהדמנה לו אחות * וגם יאכד ממנו השכל ולא ועשה שום פועל כהוית
שכלו מרוכ המשכו אחרי תאוות עד שמתוך כך יבא מגדר אדם וכמעשה דלוט
ח'ו ואם תהיה הכוונה ככוונה ונאמנה גמירי אין הקכה מכיא תקלה על ידן של
צדיקים ואם אפשר שמתוך אותי שכרות של מצוה יארע שום תקלה יעשה ית' נכ'ל
לצדיק ונחסידיו לפי כוונתם הטובה וכמעשה דרכא ור' זירא * וכהנה נא רא'ים
שגם באותו מעשה אפילו שנעשה להם לאותם צדיקים נכ' גדול גם לגרסת
התוספות ע'ה טק רין יסחטיה וכ'ט לגרסת רש"י ז'ל דגריס יסחטיה עכ'ל
בשאר רבא לר' זירא לשנה אחרת ליתי מור ונעביד סעודת פורים א'ללא כל
שעתא ושעתא מת' חיס ניקא הכוונה לומ' שמאחר שהרכו לחקך שכר עד שבא
לירי אכדת הוית בשכל ונעשה מהם אותו מעשה שהוא זר אליהם הגם כי הוא
ית' השקיף לכוונתם השלמה ועשה להם נכ' עכ'ל גמר בלבו ר' זירא שאין ראוי
לסנות פנה פן תחטיא הכוונה ולא יעשה להם נכ' פעם אחרת * ומוה ראוי לפ
להכין ולהשכיל שגם שהם ע'ה נתנו לנו רשית במצוה זאת לכקומי עכ'ל לא יסיף
האדם כ'כ פן יחטא בכונתו מרוכ היין ותאכד ממנו הוית הקכה ואם יוקיף
עוד יאכדו ממנו כל ההויות וגם כיהם ז'ל אמרו חייב אדם לכקומי בימי פוריא
עד דלא יידע בין ארור המן לכר'מרדכי שירא' מוה שישתכר כ'כ עד שלא יבחיף

בין מצדיוק רשע ומרשיע נדיק כבר דכותמו בעלי התוספות זל חששו לזה וכתבו
 עד שלא יודע בין ארור המן לברוך מרדכי ארורה ורש כרוכה אקתר ארורים כל
 הרשעים ברוכים כל היהודים דהשתא דבעי למימר כלהו בתכיפה אחת בדבר
 מועט שיסתה יותר מלמודו יטעה בהם ומפי אחד מתלמידיו יטנו שמעתי
 שהכוונה כמה שאזל עד דלא יודע וכו' ר' זל עד שלא יודע לכווני מניינס גם שהם
 שנים במנין ר' שג'מט של ארור המן הוא ממש בג'מט של ברוך מרדכי ובודאי
 הוא שהאיש אשר אין לו הקדמה בזה והוא שתי מעט יין כשתאמר לו לכיין מנין
 זה במהירות לפי השלח אינו יודע ואינו מכוונ ואלו שיסתה יין ככ' עד דלא
 ידע בין ארור המן לברוך מרדכי וכו' ליתא כלל ורחוקה היא שינוו עליה ר' זל גם
 שתהיה הכוונה לשט' פן באולי ינאו הדברים לגבול אחר שמתוך לשמה בא שלא
 לשמה וכבר הגאון מהרר'יק זל כתב בשם ארחות חיים שהם זל דקדקו בלשונם
 באמרם חייב אדם לבכומי ביומי פורייא ולא אמרו חייב אדם להשתכר שפי'
 לבכומי הוא להשתעשע ולתת בשם ביין מעט וגם לפי רש' זל שפי' להשתכר אם
 חייכונו זל בשכרות זה לשמחת הנם שהיה מתוך שמחה ומשתה לא חייב כו' כזה
 אלא אם תהיה הכוונה רצויה לשט' שאז תהיה שמחתו כפשיית כמה שהיה
 שמחים במצוה לא שנהיה שמחים בהנחת גופותמו ובעונג חמרמו וכמו שכתב
 מהרר'ט אלקאב'ן ע"ה בספר אילת אהבים על פסוק נגילה ונשמחה בך זל נגילה
 ונשמחה בך ידעה כי נגילה הייתה שמחה הפעלות נפשיי' בה נקנה הנלחת הדבקות
 שהוא הערכות וזה כשנפעל בשמחה מצות התורה כמאמר תחת אשר לא עבדת
 את ה' אלהיך בשמחה ואכ' שמחה כו' תהיה ענין נבחר ביחם אל התכלית אבל
 השמחה אשר תכליתה היא עצמה כמו העושה שמחה בחיבתו לקבת שמחתו
 באכילה ובשתיה לכד לא לתכלית האמותי שזו היא פעולת שחוק או הכל לכך
 אמר המשורר הזה כי אין הענין בשמחה זו על הדרך הזה אבל היא פעול שלם
 כי היא אינה מהדברים אשר אינם בעבור אחר ולא נבחרו בעבור ואלו אשר
 הוא היותר נבחר וזהו נגילה ונשמחה בך גם ידעה כי כאשר יבקש הוא היא
 ההשגחה הנ' למעלה ודבר זה נכמוק באוצרות ר' זל אמר דבי אבון זה היים
 עשה ה' נגילה ונשמחה בו אין אנו יודעין כמה לשמוח אם כיום אם בהקפדה
 בא שלמה ופי' נגילה ונשמחה בך בך בהקפדה בך ביסועתך בך בתורתך
 בך ביראתך אר'ך בכ' אותיות שכתבת לנו בתורה עכ' זל והנה
 הרב האלהי הנ' זלחה בפ' המאמר הזה כמה טפחיים וגלה טבח למה שהוא
 הליכו והנחה בדרך אמת כפינחכות אליים אשר השיגה ידו ואולם לנו
 הדיטות צר לי שבו כפי קוצר השערתנו לפי השטחיות המובן ממנו וכפי זה אומ'
 שר' אבין דייק קרא דקאמר זה היים עשה ה' נגילה ונשמחה בו שאינו מוכרע
 אם מלת בו היא חזרת לימ או היא חזרת לשם ה' העושה היים הוא שאלו
 בא הכתיב בת קפת יין ואמר זה היים עשה ה' נגילה ונשמחה בו כמו שכתב

מאמר סעורת מצוה

הראשונה ז"ל היה מוכן לנו שהשמה והגילה הם חוזרים ליום שכוני מלת בו הוא
חוזר אליו וכן ג"כ אלו אמר הכתוב לגיל ולשח ח בו כמו שכתב הראשונה ז"ל ג"כ
בשם הר' משה ז"ל היה ג"כ מוכן שכוני מלת בו הוא חוזר אל היום ואלם כמה
שאמר נגילה ונשמחה בו נסתפק לנו כמה תהיה הגולה והשמה הזאת אם כיום
אם בהקב"ה שעה אחת והכוונה בספק הזה שעה ר' אבין ע"ה לומר שאם
השמה והגילה הם חוזרים אל היום א"כ משמעותיה דקרא הכי הוא נגילה
ונשמחה בזה היום שעה לנו בו ית' כפלא ר"ל שיהיה לנו אותו יום מיוחד לקביעו
נגילה ושמחה להודות לשבח אליו ית' על מה שהצילנו מיד אויביו ושעה עמונו כס'
להפליא והכוונה לומר שמדה למקום בה' ונשמח ונגלעל חקריו וטובותיו עמו
באופן שהגילה והשמה היא על הצלתנו ועל פדות כפסנו ועל זה הודינו אליו ית'
אשר רב את ריבמו ודן את דיננו וכו' והנה הצד הזה מהספק הנו הוא ג"כ כוונה
רצויה וטובה כמה שנהיה וזכרים חקרי המקום עמו ושמחים בהם ולא שנהיה
מתעבדים ובוטחים שבעלים עין ממה שנעשו מהטובות והחסדים עמו ואם
נאמר שכוני בו הוא חוזר להקב"ה שעה היום ההוא א"כ משמעותיה דקרא הכי
הוא שהשמה והגילה תהיה לנו בו ית' אשר עשה לנו ית' היום ההוא כלום הנסים
ההמה אשר נעשו ביום ההוא והכוונה שלא תהיה כפייתנו בשמחה ובגילה על
גאולתנו ותשועת נפשותנו רק שמחתנו תהיה כמה שנתן לנו אליו ית' שעה הוא
בעצמו וכבודו עמונות נכיס ונפלאו וכדבקותו עמו ית' כי זאת היא הבחינה
הנאמנה הנכונה שראוי לנו לתת כלביתנו בשמחת הנסים והנפלאות לא על
ההצלה כמה שהיא לנו אלא כמה שהיא באה ממנו ית' כמה שיהא לנו הוראה
ממנה על דבקותו ית' עמו וכאמר דבורה בשירתה העזומה אנכי לה' אנכי
אשירה שהכוונה לומר שבמה שנעשו לנו ממנו ית' נכיס ונפלאות עד שטודע מהם
שאנו חלקו ונחלתו והיא אומרה אנכי לה' על הדבר הגדול והנפלא הזה אנכי
אשירה ולא על ההצלה כמה שהיא הצלה אלא על מה שטודע ממנה כי אנו אליו
והוא מה שהסלימה ואמרה חומר לה' אלהי ישראל והוא מבואר לפי הכוונה
ונמצא שקספו של ר' אבין ע"ה הוא אם יהיה די לנו בבחינת הנס עמו לבד ר"ל
שמדה אליו ית' על גאולתנו או אם אנו נרוכים להעמיק העיון כמה שתהיה
בחינתנו בדבקותו אליו ית' שזאת היא השמה הנפשית האמיתית ואולם שתהיה
הגילה והשמחה מזד הנחתו ושעשוע נפשותו ושתהיה השמחה לתכלית עצמה
הא ליתא כלל שאין לקדוש ר' אבין להסתפק בזה רק ספקו הוא כדאמרו והשיב
לספק הזה ואמר בא שלמה יוס' רש' נגילה ונשמחה כן ר"ל שגם שהגילה והשמחה
שהיו מפאת הבחינה הראשונה הם רצויים אליו ית' עכ"ו אמר שהיה שאין ראוי
להות הגילה והשמחה אלא בעצמו וכבודו ית' וכדבקותו עמו לא בהצלתנו
וגאולת נפשו לבד אלא מזד העטרפות ר"ל למה שכאן אליו ממנו ית' כי בזאת
השמחה תתענס הנפש עם קוניה למה שהיא אינה טובה כי אם אליו ית' והוא

חומר

מאמר סעודת מצוה קפה

אומרו בך בהקב"ה והוא מכואר לפי הכוונה שאנו בה' וזאת הכוונה עצמה
 בתכונן אליה ישעיה ע"ה באומרו שש אשים בה' תגל כפשו באלהי כי הלביטני
 בגדיו ישע מעיל דרקה יעטני כחתן יכהן פאר וככלה וכו' שהכוונה לומר שגם
 כי הוא ית' הלביטני בגדיו ישע ומעיל דרקה יעטני ופארני פאר כבוד לעיני הבל
 שכל זה רמוז על התשועות ועל הנפלאות שעשה ית' עם אחותו וכלתו עכו' אמרה
 כנסת ישראל שהיא אינה ששה ושמחה כגדולו ותשועו המגיעות לה לכד' לא ששונה
 ושמחתה הם כמה שהיא ית' הוא בעצמו וכבודו המלכיסה והמעטר אותה פאר
 וכבוד טובה הוא נראה דכקות' עמו ית' והכוונה לו שהשמחה לה אינה בטובות
 הקמה עצמם אלא השמחה הרבה היא בכחינת הדבקות עמו ית' והיא זאת
 כוונתם זל שאמרו כמדרט על פקוקים אלו זל' אומרם לניון בנין מרוחק
 יבואו' אומרת להם ציון ישמחו כלותי' וכמותיך על צד נמשכה' אומרת להם
 ישמחו חתני לוקחי בנותי' אומרי' לה הנה מלכך יבוא לך' אומרת להם שש
 אשים בה' תגל נפשי באהי' וכתב הר"ט בש"ט שהכוונה במש"ס זה זל שנשאוהו על
 זה האופן לומר שקלי הדעת הם שמחים בטובות הקלות המגיעות עדיהם כתכלי'
 לעצמם' ואלו הם אנשי המעלה הנרמזים בשם ציון לא תהיה שמחתם בטובו עצמם
 אלא כמה שבאו מאתו ית' וכדבקות עמו כי הוא יתברך תכלית התכליות ושמחת
 השמחות וטוב הטובות עכ"ל זל' והוא מה שכיון אליו ר' אבין באומרו נגילה ונשמח'
 בך בך בהקב"ה ופרט ארבעה דברים הנכנסים תחת כל בחינה זאת' הא' היא
 כי בהיות התשועה לנו היא באה לנו על ידי ית' ולא על ידי מלאך ולא על ידי שליח
 והנה הבחינה הזאת היא תקיף השמחה והששועה בכפשותנו' וכנגד זה אמר
 בך בישועתך' והנה הדרוש השני מהדרושים שהקדמנו כלו' הולך על פי מדות
 הפרט הזה' עמוד עלינו' והשני כמה שתהיה בחינתנו מזד קיום התורה
 והעמידתה רובה לומר שבישועתו ית' תתקיי' התורה ותעמוד על עמדה למה שאין
 מציאות לקיום התורה אלא בקיום ישראל' וכמו שאמרו זל' אמרה שבת לפני
 הקב"ה לכל נתת בת זוג ולי לא נתת בן זוג אמרה לה כנסת ישראל תהיה בת זוגך
 וכו' וכנגד זה אמר בך בתורתך והוא מכואר לפי הכוונה' וכמו אמרם זל' שאמרו
 אורה זו תורה כיארנו כוונה זאת על הנכון' והשלישי כמה שתהיה בחינתנו
 מזד התשועה ההיא שתשים רושם בין עינינו ומכנס יראתו ית' כלבותנו שזה דבר
 הכרחי ומחוייב שממעשה הנקיים והנפלאות יכנעו הלבבות ותבוא היראה בהם
 וכן למה שהיראה היא טבע שני נקנה באדם מהוראת מעשה הנקיים והפליאות
 אמר מר"ע לישראל ועתה ישראל מה ה' אליך שואל מעמך כי אם ליראה וגומ'
 שהכוונה לומר ועתה ישראל הלא תדעו הלא תשמעו שהוא ית' אשר עשה עמכם
 להפליא ביציאת מצרים והביא אתכם עד הלום אין הכוונה לו יתברך בפליאותיו
 וניסויו אלה אלא כדי להקנות כלבבכם היראה והאהבה' והוא אומרו מה ה' שואל
 מעמך בכל פליאותיו וניסויו כי אם ליראה כלומר שאין בכוונה בהם אליו יתברך

שתמה ואמר וכי אולי את בני ישראל ממזרים שירצה לומר שאין להם זכות לזה
 והשיבו הוא ית' בהוציאך את העם ממזרית עברון את האלף וגו' שיר' לו' שאם אתה
 רואה כמה שבו אבי רואה כמה שאליו שאני ידעתי שכמה שאני עושה עמהם
 להפליא ביציאת מצרים הם קונים יראה והכנעה כפססם ותקל העבודה להם
 לעבוד אותי על ההר הזה כי מראיית הנקיים והנפלאות תקנה היראה בלבבות
 הרואים אותם. והוא מה שכיון אליו ר' אבין עליו השלום במאמרנו שאנו בו
 באומרו כך ביראתך והוא מבואר לפי הכוונה וכבר הארכנו בזה בהקדמתנו
 והרכיבי היא כמה שתהיה בחינתנו שהתשועות והנפלאות אשר הוא יתברך
 עושה עמנו הוא עושה אותם בכח אלוותיות התורה ובזירופם בדרך שעשה יתב'
 כריאת העולם כאשר אמר ית' יהי העולם ויהי וכאומרם זל' שהמטה של
 מרעה' שנאמר עליו ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האלותות היה
 כתוב בוד' לך ערש כאלהב וגם היו חקוקים בו ד' אלוותות ההויה וכמו שראיתי
 כתוב שמה שאמר הכתוב למען שתי אלוותיות לה בקרבנו הוא רומז ללוותיות ההויה
 שבהטקפתנו לזאת הבחינה הנאמנה אז תתלהב היראה והאהבה בלבבותם
 ויתעוררו הכפשות לרכיבות ית' ויאורו הכחות הנכשיות באורו ית' ויתאחזו זה בזה
 כב יבול וכאלו האר את בני כדי שאשיר את נדך והכוונה להאחזות אור באור
 ולהתקשרותם זה בזה ובכחיות זאת תבוא ג' ההכנע כלבבו בידע' כי לגאולתם
 ולתשועת נפשותנו הוא ית' עושה חדשה בארץ מתחת לכתל הטבעים והמוגים
 ולשנות מאיביותם ובשמים ממעל לשרד המערכות ולכתל הוראת בוככי השמים
 וכסיליה ועושה עולם מחדש בכח שמו הגדול ובזירוף אלוותיו התורה כאשר נעשה
 ממנו ית' בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וכדררשי זל' על פסוק
 ואהיה אללו אמון אמרה תורה אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה וכו'. ובן
 גם כן תתלהב אורת יפעת האהבה וזוהיר זוהר היראה כפשותנו בבחינה זאת
 בראותנו שהיא ית' בתחלת הברואה אשר ברא בכח כב' אלוותיו החורה שם רוטם
 והכנה והזמנה בכל הנכראים לקבל התפעלות לפועל הנקיים והנפלאות לעת
 הצורך המביא אליהם לזרכי עמו המרוכים וכמו שהארכנו בזה בדרוש ג' ד' וה'
 שהם סוככים על הקוטב הזה בראיות מפסוקי אכך ומאמר רזל' מאמר למאמר
 יביע אומר דברים אלנו. ופסוק לפסוק יחיה דעת זאת האמונה עמוד עליהם
 והתכוון בהם וכנגד הבחינה הזאת אמר ר' אבין עה' במאמרנו שאנו בו כך בכב'
 אלוותיות שלך והוא מבואר לפי הכוונה. והנה כנגד הבחינה הנאמנה הזאת
 שהיא למעלה מכל הבחינות הנזכרות למה שהיא כוללת את כלם אמר הכתיב
 לרמוז אליה בפירוש מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו רוצה לומר זאת
 התשועה הגדולה אשר היא נפלאות בעינינו להבין עניניה למה שהיא יוצאה
 מגדר הטבע מזה ידענו כי מאת ה' היא שהיא יתב' יכול על הכחות כלנה לשרד
 אותם ולהקליפם ולטמנתם כפי רצונו ית' למה שהיא ית' כרא ועשה איתם והוא מה

מאמר סעורת מצות

ספרך ואמר זה היום עשה ה' וגו' שירצה לומר זה היום עצמו וכח הוראתו עשה ה'
אותו וכדאי שכח שהוא ית' עשה ובראהו גם כן הוא ית' שדרו וככל כח הוראת'
ועשה בו בריאה חדשה כפי רצונו ית' למה שהביא הצורך לטובתנו ולהנאתנו ולכן
גבילה ונשמחה בו ית' העושה את כל זאת למעננו • יצא לנו מזה שיעקר
הגילה והשמחה והאכילה והשתיה לא תהיה כוונתנו בהם לתכלית עצמם אלא
בראותנו מעשה הש"ת וכפלאותיו שינו ודיקונו עמנו וקיום תורתו ית' בנו ונטיעת
יראתו בקרבנו והתלהבות אהבתו בלבבותנו והתקשרות אור נפשותנו לאור באור
החיים ית' ולא שתהיה גם כן כוונת שמחתנו להצלתנו ולגאולתנו לבד ולומר כרוך
ה' שהנילנו בלא שום השקפה אחרת אלא בהשקפת ההצטרפות וכאמור שחס
תהיה עיקר שמחתנו תכלית לעצמה כלו' להשתעשע ולשמוח להנאתנו ולטובתנו
זאת השמחה קופה יגון ואכזה והיתה רק נוחה ואם תטיב ראשיתה מרה
תהיה באחריתה • ואולם כאשר תהיה שמחתנו כפי ההשערות אשר שיער
לנו ר' ואבין ע"ה וכדאמרן אז תערב אליו ית' שמחתנו ואכילתנו ושתייתנו יחשבו
לפניו ית' בקרבן אשה ריח ניחח לה' כי יהיה המאכל ההוא הנאה גם לנשמה
לא להנאת הגוף והכחות החומריות לבד • למה שהמאכל אשר יאכל על פי
ימדות הקדושה גם היא נקראת מוון לנשמה שכוונת המצוה ודינת החדוה
בדבקותו ית' עליו לרצון אל הנשמה להתענג ולהשתעשע בו וגוף האכילה
חומרית תאכלהו אש היסודות וילתבהו החום הטבעי • והוא קוד הקרבות
בכללם שהנפש העליונה הכללית היא מתחזקת בהם תוך הגוף שהיא האומה
הנקראת קדושה כמו שהנשמה התחתונה הפרטית היא מתחזקת ומתאמצת
תוך הגוף בהכת הלחם הגופני וכמו שהאריך בזה הרכ החבר לכוור וכל שכן
כאשר יהיה הלחם ההוא לחם אכירים מכוון למצוה וכמו שיתבאר לקמן ב"ה
וכאשר יהיה המאכל רק לכוונת עצמו ולהנאת גופו להתענג בחוש החיך כפי
תאות ערבותו המאכל ההוא אינן בו חיות לנשמה כלל • ואם בשור עליו יתאב
כמאכל ההוא כפשו עליו תאכל למה שאין לה חלק במאכל ההוא ויהיה זה
לגבי הנשמה התחתונה כמו הקרבן המפוגל לגבי הנשמה העליונה ואלו כל
אלה הדברים אמרו ז"ל כל שלחן שלא אמרו עליו דברי תורה כלאו אכלו מובחי
מתים • ועל ההפך אמרו ז"ל כל הנהנה מקעורה שתלמיד חכם שרוי בה כאלו
נהנה מזיו השכינה שנאמר לאכול לחם עם חותן משה לפני השמים • שהכונה
בדברים אלו כמו מה שכתב החכ"מ רש"ן גבירול ז"ל שזה שתכלות הרעיונים
בחכמה ודבקות המחשבות באור השכל נקראת אכילה וכענין שנאמר ויחוו
את השאי' ויאכלו וישתו • והאדם הוא מורכב חומר וצורה ובוראם יתברך סדר
להם בטבע מוון לשמיהם מוון הגוף הוא מבואר • ומוון השכל הוא השמחה
באהבתו ית' והערבו בדבקותו והעיון בחכמו ודרושת המושכלו וכאשר יתקד
המוון הראוי לכל חלק מחלקי האדם יפקד החלק ההוא וכשיונתן לכל אמונת

הראוי

הראוי לו אז יפעל לכל חלק מהם מה שבכח לפעול וישיג הקיו והחיו לחומר
וכט כשיהיו שניהם מתפקדים בעת אחת והוא כאשר תהיה הסעודה ההיא
סעודת מצוה ולטעם המצוה וכט כהיות תח' מאיב בסעודה ההיא הסעודה ההיא
היא לפני האלהים ממש ואם תרצה לומר שהרמז בתח' זה הוא על הכח השכלי
אשר באדם שהוא צורתו העצמית הנה מה טוב ומה נעים וגם שהם זל הכיאו
דאיה מענין יתרו שהיו עם תח' ממש אך מה שיויך לכו כוה לפי הכוונה שהכל
הולך לסגנון אחד שבבכרת התח' הגופני יבוא עמו התח' השכלי שזה מעורר
לזה * . וההפך בהפך שכאשר יהיה הלהם ההוא להם העצבים וכמאמר רשב"י
ע"ה שיבוא וזכו לפנים בע"ה הזבח ההוא הוא זבח משפחת עקר העוקר את
החיים מהמאכל ההוא לחלק הצורה ולכן זה שמו אשר יקראו לו זכחי מתים
אשר לא יהללו יה שבחיהם הם קרויים מתים * ולפי זאת הכוונה מנאנו דאנו
שהכביאים ע"ה הם מדמים עמיגי המאכל הרוחני שהוא דרישות המושכלות
והעיון בכמות וקריאת התורה לעניני המאכל הגופני ועי"י דמיון ומשל מזה
לזה למה ט"ס יחס ביניהם כפי האופן הנו' שכל הכביאים ע"ה הזכירו בדבריהם
את התורה ודרושיה בטעם לחם וכל אמתחות המקראות מליאים מזה ובפרט
ישעיה הנביא ע"ה מזינו לפרשה קטנה במליצה בכבודת שהוא עושה כה משל
זמליצה לרמות העניינים יחד מהמאכל הגופני אל המאכל הרוחני להודות כי
שניהם יש במהם יחס וערך ודמיון ולכן הורה מזה עלזה והוא אמרו האוימו שמשע
קולי הקשיבו ושמעו אמרתי * הכל היום יחרוש חורש לרוע יפתח וישדר
אדמתי * הלא אם טוה פניה והפיץ קצת וכמון יורוק ושם טטה טורה ושעורה
בכמון ובסמת גבולתי * ויברו למשפט אלהיו יורנו * כי לא בחרוז יודש קצת
זאופן עגלה על כמון יוקב כי במטה יחבט קצת וכמון כשכס * לחם יודק כי
לא לנחש ארוט ידעמו והמם בלגל עגלתו ופרשיו לא ידוקמו * גם זאת מעש ה'
שזאה הפליא ענה הגדיל תושיה * הנה המכרשים זל כלס הסכמו שפרשה
זאת היא דרך משל ומשל ולכן כגד המשל פתח ואמר האוינו ושמעו קולי * עד
מז' שהע"ה וקולי אל בני אדם * וכמו שפירשו מורה דקמ ע"ה * וכגד הנמשל
שהוא עיקר המכוון בדבריו אמר הקשיבו ושמעו אמרתי * עד אליכם אישים
ואקרא * ואמר * הכל היום יחרוש וגומר לאחר העיון בדברי המפרשים זל
להכין פטע הכתובים כפי דרכם תיה דעתך לי לישב הנמשל על המשל *
זאקרים ואומר כי כאשר נדקדק בדברי הנביא ע"ה נמצא שעשה בענין הלחם
הגופני ג' השקפות * שמדרך הטבע לריבין הם עובדי אדמה להזהר בהם *
והם א' ההכנה לזריעה שהיא החרישה שתהיה כפי הראוי והנאות שצריך לעבוד
אדמתו אם ירצה לטבוע להם שלא יהיה הולך וחורש כל היום ולאחר החרישה
בכללה ישליך הזרע רק הראוי כפי הנאות לשי הטבע שיחרוש מקום א' ואח"כ
יפתח הרגבים וישדר האדמה לשנות פניה באופן שתוכן הארץ ההוא לקבלת
הזרע

מאמר סעורת מצוה

הזרע אשר יזרע הזרע כדי שיפול הזרע בטוה בכל המקומות וכן יעשה במקום
למקום עד שיפלים כדי זרעו ב' שבשעת הזריעה צריכין ג' לתת עיניהם
לפתיחה אחרת וזה שלכל מין ומין ממיני הזרעים צריך לזרעו כפי חקו וכפי
מה שיצטריך לטבעו שאין כל מיני הזרעים שוים בזריעתם וכמו שהוא ידוע
לעובדי האדמה והוא אמרו והפיץ קצת וכמון וזרעו ושם חטה שורה וכו'
ר"ל שלכל א' וא' ממיני הזרעים יתן לו משפט וזריעתו בארץ שהקצת צריך
הפנה והכמון וזריקה וכן החטה לא ישים אותה בארץ חלף כפי המדה
והמשורה הידוע לצורך הארץ ההיא אשר יזרע בה הזרע שיש אדמה שמנה
שהיא מקבלת זרע רב ויש אדמה רזה שאינה מקבלת חלף לפי צרכה
והחטה כפרט היא צריכה שמירה רבה בעינין זה ולזה אמר ושם חטה
שורה וכן ג' אמר שהשעורה היא צריכה להזרע במקום נסמן ש"ל שהיא
צריכה למקום מקומן וידוע לה וכן ג' יל' שנקמן ג' הוא חוור על המדה
שצריך לזרעה כפי קצבת הארץ ההיא אשר יזרעו בה הזרע ההוא וכפי הסימן
הידוע לה לא בתוספת ולא במגרעת ואמר ובקמת גבולתו ר"ל שתוסס
בגבולה הידוע לה אם לפי המקום אם לפי המדה הצריכה למקום אשר יזרע
בה ולדעת קצת המפרשים כינוי גבולתו הוא חוור אל השעורה ו"ל שהבקמת
צריכה להזרע בגבול השעורה ובכביבותיה שבוה תתוקן היטב והכלל שלכל
זרע וזרע צריך לתת לו משפטו אם במקום הראוי לו אם במדתו הידועה לו
ואולם זכר מה שהוא עיקר מאכל האדם ומאכל הבהמה וכן מה שהוא ג' צריך אל האדם ממיני התבלין ובמשל ב' יתבאר פרטי המשל כל דומה
לדומה ישכון ואמר ויקרו למשפט אלהיו יורכו הכוונה לומר שלאחד
שיעשה האדם כל מה שבדיו לעשות וייקר את שדהו למשפט כפי הראוי אלהיו
ית' יורכו שהוא מלשון יורה ומלקוח ש"ל ימטיירו ויפריהו וירבהו וכמו אמרם ז"ל
האדם חורש וזרע כלום יש בידו להפריח רוחות ולהמטיר מטר ולהוריד טל
וכו' וגם יל' שפי' יורכו מלשון הוראה ו"ל אלהיו ית' יורכו את אשר יעשה
ויקייע על ידו עד שיוציא לאור משפטו ג' שצריכין ג' שישיקו אל השקפה
אחרת בשעת הדישה והוא שיהיו רשין כל מין ומין כפי מה שיוכל לקבול והוא
אומרו כי לא יבחרון יודש קצת ואופן עגלה על כמון וגומר ר"ל שהקצת דילגו
בחבטה במטה והכמון די לו הכאה בשבט שהוא פחות מהחטה והלחם גם
שצריך הוא שידק בכח אבן כי לא לנצח אדוש ידושנו וגומר והכוונה לומר
שכל א' מאלו לא יודש ולא יוכה ולא יחבט כי אם לפי כחו שלפי דקותו ותמעט
הכאתו לפי גקותו תגדל חבטתו שאם יכבד הדישה על המין אשר אין
בו כח לקבול הדישה ההיא יפקדו הזרעים ההמה והיו לאבק ואחרי ההבול
ילכו והשלים דבריו בסוף המשל הזה ואמר גם זאת מעם ה' יצאה וגומר לומר
שגם זאת הדרך עמיה הנו' בלחם הגופני היא היא הדרך הצריכה להיות

בלחם הנפשני והוא מה שהשלים ואמר הפלוא ענה הגדול תוסיף שהיא
התורה הנקראת ענה ותוסיף וכמו שנאמר בפרשת ה' קנני וגומ' וזה
הוא מבואר שאלו הג' השקפות הם צריכים לנו חכמי תורתנו להשקיף בהם
בלמוד תהורה כפי הראוי והנאות. האחד היא ההשקפה בחרושה גם
היא בגוף האדם שהוא הארץ הגעברת והכוונה לומר שינטרף האדם הרונה
בלמוד התורה להכין לבו אליה ולהכניע חמרונ' לידעתה ולהאיר שכלו לעיון
מושכלותיה שהכנת חומר האדם היא דוגמת החרושה באדמה שכשם שאם
לא תקדם החרושה לא תבשר הוריעה כן ג' אם לא תקדם הכנת החומר
והכנת הלב לא לעמידה על התורה כפי האמת וכמו שכתב מורה נדקוני' ע"ה
פר' ל"ב מהב' ז"ל ולפי זה הדעת א"ל שינבא קבל ולא יהיה האדם מלין בלתי
צדיק ומשפיש כביא כמו שימצא מציאה אבל העינין בן הוא שהאיש המעולה
הש"ס בטליותיו ובמדותיו כשיהיה כחו המדמה על מה שאפשר להיות
מהשלמו וזמנין עצמו ההזמנה היא אשר תשמענה הוא יתגבא בהכרח עכ"ל
ז"ל. וההזמנה היא השינועה ז"ל בפ' לו מזה החלק ובסוף אותו העינין כתב
ז"ל וידוע שאלו הג' עניינים אשר כללנום. והם שלימות כח הדברי בלימוד.
ושלימות הכח המדמה ביצירה. ושלימות המדות בביטול המחשבה בכל
התענוגים הגופניים וחסר. התשוקה למיני ההגדלות הסכליות הרעות וכו'
עכ"ל ז"ל. וכך ג' כמו שהכנת החרושה פעם בחרושה פעם בפתוח ופעם
בשדוד ופעם בשוני פני האדמה ובאומר בפי המל'. כן ג' הכנת החומר
למושכלות וחרושת הכחות האנושיות צריך שיהיו פעם בהכנת החומר
זכטול היצר לגמרי ופעם בדרך פשרה לחשוו בזה וגם מזה שיתן לכל א' ואחד
מחלקיו די חקו בשוני לכל א' מהם ופעם יוקיף לנד זה ויעדיף ופעם יחבר גם
מהחק הראוי אליו שהכל כפי מה שימצא ההכנה בעצמו. והב' היא ההשקפה
בעת וריעתה בהשקפה עצמה הנאמרת בד"מ בלחם הגופני וזה שצריך הלוט'
שישקיף בעצמו בשעת הלימוד שהוא דמיון השכלת הזרע באדמה שיטמור
סדר הלימוד במוקדם ובמאוחר ושלל יהרס לראות אתה' פן יפרוץ בו.
וכמו שכתב ע"ה לקחת מוכר השכל. כמו שפירשנו בה' בפ' משלי וכמו שכתב מורה
נדקוני' ע"ה בפרק ל"ב מה"א ז"ל דע אתה המעיין במאמרי זה שהנה יקרה
שהשגות השכליות מפני שהן יתלות בחומר דבר גרמה למה שיקרה להשגות
החושיות והוא שאתה בשתעיין בעיניך כפי מה שאתה יכול לעיין או תשיג מה
שצריך להשיגו וכשתצריך עיניך ותפליג פעינין וכו'. וכך ימצא כל מעיין
בכח המין החימות עניינו בעינין המחשבה כי אם ירצה המחשבה ויטריח
בלרעיניו יבדל ולא יפין או אכילומה שדרכו להביאו וכו'. עכ"ל ז"ל. והצדקה
לומר שהאיש הנלמד צריך הוא לילבב בעינין דרישת החכמות שהשקפת צ'
דברים אם לקוצר השגתי ואם לעומק מושג דרישת ושלל א' צריך שחזרע בו

מאמר סעודת מצוה

חמ"ד

החכמה כפי כח הכנתו וכפי מה שיוכל לקבול בדרוש ההוא שהוא עומד עליו
להשיגו כדמיון וזיעת הבלחם הגופני שצריך שיכתן לכל מין ומין כפי חקו וכמו
שביארנו בענין המשל ומה גם עתה בדברים אשר הם דרושים עמוקים
ודחוקים מההשגה לכל אדם שאינם מושגים אלא לבני עליה המעטים אשר
דמיונם במשל הוא הקצח והכמון וכפי מה שביארנו לעיל בהמוך וכן גם כפי
מה שאמר במשל וספרו למשפט אלהיו יורנו ועד מה שפירשנוהו כן בענין
המשל צריך האדם הדרוש את לחם אלהיו שלאחר שיעשה בעצמו כל ההכנות
כפי מה שיצטרך שיהיה דורש ומבקש מאלהיו ית' להכן לכבו וליתר כליותיו
בדעה וחכמה ממנו ית' וכמו שהארכנו בזה בהקדמת פי' משלי ובמקומות רבות
ממנו ובייחוד בפסוק כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה * וכנגד זה מצינו
מומור קטן הכמות ורב האיכות שהוא מדבר בענין הזה ואומר שדוד הע"ה הוא
עצמו היה נשמר ונוהר בבקשת החכמ' לדרוך הדרך האמת הנכרת והוא אומר
ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני וגומר שהכוונה במומור הזה לומר שהיה הוא ע"ה
משבח את עצמו במדה זאת שאלו בדרישת החכמות והוא שלא היתה לגאווה
בעצמו לחשוב משכבות שהוא ראוי לדרוך בדרך החכמות הרמות והנשאות ממנו
ואמר ה' לא גבה לבי וכו' לומר שגם שהוא השיג בחכמה מעלה רמה עכו' קטון
הוא בעיניו ולא גבה לכו במושכלות ההמה שהשיג וייחד הלב לזה למה שהוא
מקום מושב המושכלות כמדוע ואמר ולא רמו עיני וכו' לומר שמד שלא נתגאה
לכו ולא גבה במה שהשיג בשכר לכן לא רמו עיניו לדרוש בחכמו דמות ונשגבו
והוקיף לומר ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממיני לומר שלא היתה בחינתו מזד
עמק הדרוש והמושג לכד אלא שהיתה לו הכינה גם כן מצדו עצמו רצה לומר
שהיה מביט אל קוצר השגתו ומיעוט שכלו והוא אומר ולא הלכתי בגדולות
ובנפלאות ממני * ובאו דבריו בדרך פועל יוצא באומרם ולא הלכתי בכוונה לו
ע"ה בזה לומר שלא עשה בדרך קצת מהאכשים הדוחקים את עצמם ליכנס
ממחינתם לדרוש בחכמה הרמה שגם שהם יודעים בעצמם שאינם יכולים
להשגת הדרוש ההוא שהם רוצים לעמד עליו אם מקוצר השגתם אם מעומק
המושג ההוא עכו' הם דוחקים עצמם ופועלי' בשכלם להכנס לפנים ממחינת'
לזה אומר ולא הלכתי וגומר לומר שלא היתה בו מדה זאת אלא שהיה פורש
מהדברים שהם גדולות כנפלאות ממנו ולא היה דוחק את עצמו ליכנס בהם
ואמר אם לא שויתי ודומתי כפשי וגו' הנה לפי הכרח' שהפקוק היה הוא קשה
להתחבר אל הקודם אליו * ויש לומר כפי משמעות מאמר אם לא שמונו מואמ'
נתאיי' שהכוונה לומר שהוא ע"ה מתפאר בעצמו שלא היה מהלך בדרוש אחד
מהדרושים הגדולים והנפלאים אם לא שהיה תחלה משהו ומדמה את נפשו
בדרוש ההוא בענין הגמול עליו אמו שענינו בהנהגת אמו אלו הוא להאכילו
בתחלתו מאכלים דקים כפי מה שיוכל טבעו לקבול וכפי מה שיוכלו כחותיו
לעכל

לעכל שאם תאכילהו מה שאין בכחו יכולת לקבול הגם שהמאכל הוא הוא טוב ויפה לגדולים הוא מוזק אליו ביותר כן הוא ע"ה היה הולך בדריש'ה החמו' כפי השינוי והדרימוי הזה שהיה מביט אל כל הדרושי' שיר' לבא' בחדריהם שאם הם מהדרושי' הנאותי' ג'יו לפי כחן ולפי ערכו היה משתדל בהם לזון נפשומהם ואם הם מהדרושי' שלא יאותו אליו לפי ערכו ומויקים אליו גם שהם טובים ונאותים לראויים אליהם היה פורט מהם כמו שמפרישין הגמול עליאמו מכל מאכל שהוא חזק ממונו. ומה שהשלים ואמ' כגמול עלי כפשי הוא גורת המאמר וירצה לומר ולא הלכתי וגו' אם לא שויתי ודמיתי עצמי כגמול עלי אמו באופן שנמצאת כפשי עלי בדרישת החכמות כגמול עם אמו ממט' ודומה בדומה וכן הרבה פקוקים הם חקרים מלות הקשר וחקרים מלות הטעם. וגם יש לומר שפירוש אם לא שויתי הוא לשון שבועה והוא כמשך לקוף הפקוק ואינו חוזר לעליונו עד ש היה מאמר תכא"י. והכוונה לומר שהוא נשבע בשבועת האלה ואמר אם לא שויתי ודמיתי דרכי ומהלכי בענייני החכמות שהייתי רוצה לבוא בחדריהם לגמול עלי אמו על הדרך האמור למעלה כפשי תפרד ממני כמו הגמול הנפרד משדי אמו בהכרח ממנו והוא מה שאמו כגמול עלי כפשי ובאה השבועה הזאת בדרך מליצה בלשון כופל על הלשון לומר אם לא דמיתי כפשי כגמול עלי אמו בענין מאכלו וכאמו יקרה לכפשי מקרה הגמול הנפרד משדי אמו. וגם יש לומר לפי הדרך הראשון שהכוונה באומרו כגמול עלי כפשי לומר שנקפשו בדרישת החכמות היא עליו תמיד כגמול אשר הוא מוחל ונזפה ומביט לאמו להאכילו ולהשקותו כן עיניו תמיד אל ה' לחונכו דעה בינה והשכל כפי כחו וכפי מה שיוכל להשיג ולפי זה יבוא הפקוק הנמשך אליו על הנאות והוא אומרו יחל ישראל אל ה' וגו' רוצה לומר ללמד עמוס דרכו שיהיו הולכים על פי מדה זאת שלא ידחקו את עצמם לבקש גדולות ונפלאות מהם אלא שיהיו מוחלים ומחכים לרחמי שמים שיחזקו אותם דעה בינה והשכל כל אחד לפי חקו וכפי הראוי לו כי עם כל ההכמות וההזומונות שיעשה האיש ההוא המבקש את החכמה עדיין הוא צריך למודע החכמה ית' לבקש רצונו להשכילו בינה ולהשפיע עליו מויו חכמתו וכמו שכתב מורה נדבוקו ז' בענין הנבואה בפרק ל"ב מא"ב ז' שאנחנו נאמין שהראוי לנבואה המכין עצמו לה אפש' שלא יתכבא וזה ברצון אלהי וזה אצלי הוא כדמות הנפלאות כלם זכו' וגם כי האחרונים ז' הקשו עליו ז' באמרו זה שאמר שהראוי לנבואה המכין את עצמו לה אפשר עליו הרצון ממנו ית' שהדבר הזה הוא קשה כנגד אמונתנו בו יתבר' שהוא לא ימנע טוב מההולכים בתמים. והשיבו בזה שהרצון המונע הוא מזד' מציאת המעיקים. וכמו שכתב הוא ז' בענין זה ואם כן המניעה לא היתה מאמו יתב' בלי קבה אלא מפאת מעיקים הגיעו לכפש הנביא ההוא מחון ולא הגיעו הרצון ממנו ית' להקיר מעליו המעיקים ההמה וזה מפאת עון הרור ההוא או

פֶּאֶמֶר סְעוֹרַת מִצְוָה

מֵאִיּוֹן סְבֵה אַחֲרַת יַדְעָה הוּא ית' וְכִמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ ז' עַל תְּלַמִּידֵי רִיבֵי קֶטֶן שֶׁבָּהֶם
רָאוּ שֶׁתִּשְׁרָה עֲלֵיהֶם שְׂכִינָה אֱלֹהִים שְׁאִין הַדּוֹר רָאוּ לִכְךָ • וְכֵן גַּם כֵּן בְּעִמְיָן דְּרִישַׁת
הַחֲכָמָה אֲפִסֵּר שֶׁיְהִי לְאֲדָם אִיּוֹן מֵעֵיקוֹס מִחוּץ יַעֲקוֹבֵהוּ מֵהַשְּׂגָתָה וְלִכְּנִישׁ לֵנו
לְחַלּוֹת פְּנֵי אֱלֹהֵי לְהַקִּיר מִמֶּנּוּ הַמְעֵיקוֹס הַהֵמָּה עַד שֶׁיְהִיָּה לָבוּ מֵלֵא חֲכָמָה
כְּפִי חֵק הַכְּכַתּוֹ וְכוּיֹתֵר וְהוּא מֵאֲמֵר הַפְּקוּק שֶׁאֵכֹּ בּוֹ יִחַל יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי לְהַשְׁפִּיעַ
לְאֲדָם מִכִּינֵתוֹ וְלִחְלוֹק אֱלִינוּ מִחֲכַמְתּוֹ וְכִפִּי מֵהַ שֶׁאֲמַר בְּמַסַּל הַפְּקוּקִים שֶׁאֵנוּ
בָּהֶם מִכּוֹבֹת יִשְׁעִיָּה עֵה וְיִקְרוּ לְמַשְׁפֵּט אֱלֹהֵי יוֹרֵנוּ וְעַל דֶּרֶךְ מֵהַ שְׁפִיר שְׂכוֹהוּ
כֵּן גַּם כֵּן בְּעִמְיָן הַמַּשְׁלֵל שֶׁנֶּרְדֵּךְ לֵאשִׁי הַמְּבַקֵּשׁ אֶת פְּנֵי הַחֲכָמָה שֶׁלֹּא אַחֲרֵי הַהַכְּנֹ
שִׁיעֵשָׂה בְּעִזְמוֹ יִחַלֶּה אֶת פְּנֵי אֱלֹהֵי לְהַקִּיר מִמֶּנּוּ כֹל הַמְעֵיקוֹס הַבָּאִים אֱלִינוּ
מִחוּץ כִּי בְּהַקְרַתֵּם תִּכּוּחַ הַחֲכָמָה בְּלֵב בְּכִין וּמְבַקֵּשׁ דַּעַת וְכֵן גַּם כֵּן הַכֵּב הַזֶּה
הוּא נֶרְדֵּךְ לְהַשְׁקִיף בְּהַ שְׁקִפָּה שְׁלִישִׁי בַּעַת אֲשֶׁר יֵרָדֶה לְלַמְדָּה לְאַחֲרֵי שֶׁהִלְמוּד
לְאַחֲרִים הוּא דְמִיּוֹן הַדִּישָׁה שֶׁל הַלְחָס הַגּוֹפִי שֶׁנֶּרְדֵּךְ שִׁיתְּהַגֵּךְ כְּדִמִּיּוֹן מֵהַ שֶׁאֲנִי
בְּלַחֵס הַגּוֹפִי שֶׁכֵּל מִיּוֹן וּמִיּוֹן יוֹדֵשׁ כְּכִי מֵהַ שֶׁבְּכַחוֹ לְקַבֵּל מֵהַהֲכָאֵה וְהַחֲבִטָּה
וְהַדְּקָה כֵּן גַּם כֵּן בְּעִמְיָן דְּרִישַׁת הַחֲכָמָה שֶׁהוּא שַׁעַת לִימוּדָה לְאַחֲרֵים נֶרְדֵּךְ
שֶׁהִלְמוּד הַהוּא יְהִיָּה כְּפִי כַח הַמְּקַבְּלִים שִׁישׁ אֲנָשִׁים שׁוֹרַח עֲלֵיהֶם אֹרֹחַ הַשִּׁית
בְּהַ וְיִגַּה לְהַסֵּם לְהַבִּיץ וְלֵהֲשַׁכֵּל בְּכָל מַדְעַ וְכֹל חֲכָמָה וְדִי לְהַסֵּם בְּמַעַט מֵהַהֲעֵרָה
וְכִמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ ז' לְחַכִּימָא בְּרִמּוּיָא וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ עֵה אֲמַר תֵּן לְחַכְסֵי וְיַחֲכֵם עוֹד
וְיֵשׁ אֲנָשִׁים קָשִׁים לְהַבִּיץ גַּם אַחֲרֵי הַלְמוּד הוּא בְּלֵאשֶׁר עֲבוּת חֲמוּרִים קֹתֵר לְהַסֵּם
וְכֹאמֵר ז' לְתַפְשָׁא בְּכוּרֵימִיָּא שֶׁהַאֲנָשִׁים הַאֲלֵה הַסֵּם דְּרִמּוּי לְאַפִּיקוּרוּסֵי הַצְּרִיכֵי
דִישָׁה בִּיּוֹתֵר וְכוּלֵי הָאֵי וְאוּלֵי • וְעַל כֹּל אֱלֹהֵי הַדִּמּוּיִים וְהַשְׁקִפּוֹת שִׁישׁ מֵהַלְחָס
הַגּוֹפִי לְלַחֵס הַנְּפִשִׁי אֲמַר בְּקוֹף רַבְרִי גַם זֹאת מַעַם הַיִּצְהָה וְכִפִּי הַכֹּאמֵר •
וְאַחֲרֵי כִתְבֵי הַדְּבָרִים הַאֲלֵה כְּפִי הַנְּעֵה זֹאת כֹּאֵן לְדִי דְבָרֵי הַרֵב בְּעַל עוֹלָת
שֶׁבַת בְּפִרְשַׁת וְאַתְחַנְּךְ וְרִישִׁתִּי שֶׁהוּא ז' פִּירֵשׁ פְּקוּקִים אֱלִינוּ לְפִי הַכְּחַתּוֹ וְאוֹלָם
בְּדֶרֶךְ אַחֲרַת כְּפִי חֲכִימְתוֹ הַנְּפִלֵא וְדַעַתוֹ הַמְּקוֹלָהּ וְגַם בְּהַנְּחַתּוֹ זֹאת הַמוֹכַחַת
כְּפִי קִלְיוֹת דַּעַתוֹ נְתִיבֵי שְׁבוּ הַפְּקוּקִים עַל הַכּוֹץ • הַהֵה נֵא מִזְּאֵבוּ רִאִיבוּ בְּכוּבֵי
מִלִּיז' זֹאת שֶׁהַלְחָס הַגּוֹפִי עִם הַלְחָס הַנְּפִשִׁי יֵשׁ לְהַסֵּם עֵרֶךְ וְדִמּוּי וְיַחֲסֵהוּ וְהִרְרָה
מוֹהַ עַל זֶה לְמַה שֶׁבְּשִׁיָּה הוּא תְּלוּי חַיִּי שְׂכִי חֲלָקֵי הָאֲדָם • וְכֵן גַּם כֵּן
הַכְּבִיא זֶה עִזְמוֹ אֲמַר מִלִּיזָה אַחֲרַת נְכַבְּדַת מוֹרֵה בְּהַ שְׁהַתּוֹרָה אֲשֶׁר הִיא לְחַס
הַצִּירָה הִיא בְּיַחֲסֵה הַלְחָס הַגּוֹפִי אֶל חֲמוֹר הָאֲדָם וְהוּא אֲמוֹרוֹ הוּא כֹל זְמַא לָבוּ
לְמִיּוֹס וְאֲשֶׁר אִין לּוֹ כְּכַף לָבוּ שְׁבָרוּ וְאֲכֹלוּ וְלָבוּ שְׁבָרוּ בְּלֵא כְּכַף וְכֵלֵא מוֹחִיר יוֹן
וְחֵלֵב לְמַה תִּשְׁקִלוּ כְּכַף בְּלֵא לְחַס וְיִגִּיעַסֵם בְּלֵא לְשַׁבְּעָה שְׁמַעֵ שְׁמוֹעֵי וְאֲכֹלוּ
טוֹב וְתַעֲבֹג בְּדַשֵּׁן נַפְסֵסֵם • הַפְּסוּקִים הַאֲלֵה יִתְּפָרְשׁוּ אַחֲרֵי קְדִימוֹת
דְּבָרֵי מוֹרֵה דְקִנְיוֹ ז' שֶׁכֵּתֵב וְז' הוֹשָׁאֵל לְשׁוֹן אֲכִילָה עַל הַחֲכָמָה וְכֵלֵל לְהַשְׁגוֹת
הַשְּׁכִלּוֹת אֲשֶׁר תִּתְּמִיד בְּהַסֵּם הַצִּוְרָה הַאֲנוּשִׁית עַל הַשֶּׁלֶם שֶׁבְּעִנְיָיִם כְּהַתְּמַדַּת
הַגּוֹף בְּמוֹן עַל הַטּוֹב שֶׁבְּעִנְיָיִנוּ עַד שֶׁבְּהַעֲדֵר הַחֲכָמָה יִקְרָא רַעֵב וְזִמָּא כְּמוֹן

שאמר הכתוב והש' אחתי רעב בארץ לא רעב ללחם וגו' עכ"ל ז"ל ולפי כוונה זאת
 באו קננו הפקוקים האלה והנה המפרשים ז"ל פירשום לפי פשוטם עמוד
 עליהם ובוא תבוא ברנה ולפי כוונתנו יש לערר בהם שני הערות אחד במה
 שבאו הפקוקים האלה בכפל הלשון עד שיראה שיש בהם מותר רב וזה במה
 שאמר בתחלה ואשר אין לו כסף לכו שברו וכו' והוסיף עד לומר ולכו שברו בלא
 כסף ובלא מחיר וכו' וכן גם כן אמר למה תשקלו כסף בלא לחם והוסיף עוד
 לומר ויגיעכם בלא לשבעה שהמאמר הזה גם כן בא בכפל ועל צד המותר כפי
 תחלת הראות וכן גם כן אמר לכסף שמשעו שמועאלי ואכלו טוב והוסיף עד
 לומר ותתענג בדשן כפסחם לפי הנראה גם זה בכפל ועל צד המותר שנית במה
 שבא מאמרו זה בדרך הקתירה וק' שא' מדידיה אדידיה שבתחלה אמר ואשר
 אין לו כסף וגו' שיה' עוד למו ולכו שברו בלא כסף וכו' באופן שדבריו הם נכח
 עניים מרודים אשר אין להם גם אגירת כסף ולבקוף חזר ואמר למה תשקלו
 כסף בלא לחם שיראה מזה שהוא מדבר עם עשירי עם השוקלים ממון רב כדי
 להשלים חלקם ותאותם והלא כל דבריו בתחלה אינם אלא עם נעדרי הכסף
 ואין חזרו דבריו עם האנשים האלה אשר אין הכסף נחשב להם למאומה עד
 שהם שוקלים אותם במה שלא יועיל להם וליישב פקוקים אלו יש לומר כפי מה
 שזמנתי בתיב בטס הרב הגדול מהר"י אבוהב ז"ל עם מה שאוסיף נוסף משלי
 וזה במה שיש להקדים ולומר שהאנשים הנאים בשערי העיון והלמוד הם נחלקים
 לשני כתות הכת האחת הם התלמידים הלומדים בחשק ותאוה עד שמתוך כוסף
 בפשם אל הלמוד הם נותנים מידם ממון רב למו שילמד אותם וימלא תאותם
 בידיעתם החכמה והכת השנית הם התלמידים הלומדים כדי לקבל הספקה
 וצבע רצון מאת המחזיקים בידם שהאנשים האלה באשר אין לאל ידם על כן
 הלכו אל למוד החכמה לשתיהיה להם לצור מעוז ולבית מזודות וכזמנו של נביא
 זה היו הלומדים ההמה מיחי עסק תורת ה' תמימה ומתעסקים בחבמו חזונו
 והנה כנגד הכת הראשונה אמר הוי כל צמא לכו למים לומר אתם המשתוקקים
 והצמאים אל החכמה למה לכם להשפיק בילדי נברים וללמוד חכמות חזוניות
 שמאחר שאתם צמאים למי החכמה לכו לכם אל מי התורה התמימה אשר היא
 מים חיים וכו' ולים מן לבנון וכפי המאמר הזה אמר התנא עליו שלום והוי שותה
 בצמא את דבריהם וגם הוסיף עליו תוספת יתר שאת לתשוקת התורה ביותר
 ממאמר הנביא עליו שלום במה שאמר והוי שותה בצמא את דבריהם לומר
 שכל כך תהיה לך תשוקה למו התורה עד שתהיה כדמיון האיש החולה בצמא
 די לו במה שיסתה מן המים שגם אם ישתה פעם ופעמים עדין יהיה פוער פיו
 למלקוח ולא יבטח גם כי יגויח ירדן אל פיהו כן אתה התלמוד הרונה בלמוד
 החכמה תהיה כדמיון האיש הזה שעם שמיעת הישן תתאוה אל שמיעת החדש
 וכענין מה שפירש הרב בעל העקידה ז"ל בפסוק כל אשר דבר ה' נעשה וכשמע

מאמר סעודת מצוה

עמוד עליו ולפי כוונה זאת היא כוונת הכביא ע"ה בפסוק שאנו בו באומרו היו כל
צמח לכו למים ובאמור * וכנגד הכת השנית שהם האנשים הלומדים על
מנת לקבל פרס אמר ואשר אין לו כסף לכו סברו ולאכול כלומר אתם האנשים
אשר אין לכם כסף ואתם רוצים להיות בכל החכמה מה לכם לשתת מי שיחור
טובו לכם לברוך חקירי התקוה ותנו לבבכם לשיהיה עסק למודכם כתרתי
תמימה שהיא בודאי תגחילכם ותשביעכם שבע רצון ובאמורם זל כל המקיים
את התורה מעוני קופו לקיימה מעושר וכמאמר הנביא ע"ה וקווי ה' יחליפו כח
יעלו אבר כנשרים וכו' וכמאמר ר' הנוראי ע"ה בשלהי מסכת קידושין שאמר על
פסוק זה מניח אבי כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל
אומנו שבעו אין עומד לו לא בימי ילדותו אכל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב
אכל תור אינה כן עומד לו בעת ילדותו ונותנו לחרי ותקו בעת זקנותו ילדותו
מהו אומר וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים * בזקנות מהו אומר עוד ינוכו
בשיבה וגמורופי ר"י זל כל אומנות אין להם מתן שכר לאחר זמן אלא שכר
המצוי להם בשעתן אבל תורה מתן שכרה בא מאילנו לאורך ימים ואף לחולה
ולקן שאינו יכול לעסוק בה עכשו אוכל מן הקדומות תאמר עוד יבדון בשיבה
יגמחו צמח ויתייחד שברן לעת שיבתם דשנים ורעננים יהיו וכו' עכ"ל זל וכפי
הכוונה הזאת היו דברי הנביא ע"ה בפסוק שאנו בו באמור ואשר אין לו כסף
לכו סברו ואכולו ובאמור וככל המאמר שנית ואמר ולכו סברו בלא כסף ובלא
מוחר וכו' זל שהכוונה בזה לומר שלפי האמת אין דאו לכם שיהיה עסק
למודיכם על הדרך הזאת ר"ל על מנת לקבל פרס רק יהיה העסק שלכם בה
לשמה שאין לך שכר גדול יותר ממה שהיא מונחת אלכם מורשה קהלת יעקב
כל הרוצה ליעול יבא ויעול והמביאה והמנחילה אמר ראה למדתי אתכם חקים
ומשפטים ודרשו זל כשם שאני בחכם כך אתם בחכם ואחרי זאת מה לכם לכס
עוד שכר על לימודה והוא אומרו ולכו סברו בלא כסף ובלא מחיר וכן וחלכ ר"ל
די לכם שהתורה המשמחת הלב כיון והמאירה את העינים כחלב שעם שיש בה
עקב רב ותועלת גדולה עכ"ל היא מזייה לכם בחנם לא בכסף ולא במחיר *
והיסק שנית ידי נבואתו ואמר למה תשקלו כסף בלא לחם וגומר המאמר הזה
הוא כנגד כ' הכתות הנכבדים להזהירם שלא יהיה עסק לימודם אלא כרת
ה תמימה ולא להשפיק בילדי נכרים אשר לא יועילו כי הבל המה וכנגד אנשי
הכת הלומדת מרוב התשוקה והחפץ עד שכ"כ היא תשוקתם אל למוד החכמה
שיתנו הם מירם אל המלמדים אותם להועיל אמר להם בתוכחות על עמם אשר
יעשו ההסתדרות ההוא על למוד חכמות חיוניות ולא על לימוד תורתו ית' למה
תשקלו כסף בלא לחם והוא מבואר לפי הכונה ש"ל למה שקלתם כסף
בדבר שאינו בותן קיים וחיות לכפשותיכם כלחמה של תורה שהוא לחם אבירים
המקיים קיום באיש בדמיון הלחם הגופני המקיים את הגוף וכו' למעלה

מאמר סעודת מצוה קצא

וכנגד הכתוב הלומדים על מנת לקבל פרס אמר ויגיעכם בלא לשבעה ר"ל
למה אתם מוגעים עצמכם בדבר שאין בודי למלאת לכם רזונכם ולהשלים
תאוותכם ולתת לכם שכר רזון. והשלים דכריו כנגד הכ' כתית הו' ואמר שמעו
שמעו אלי ואכלו טוב ותתענגו בדשן נפשכם שכנגד מאי דבליק מניה שהיא הכת
הרובה לחיות בכל החכמה אמר שמעו שמעו אלי ואכלו טוב ר"ל שמעו שמעו אלי
ולא לחכמות חיצוניות ואכלו טוב הארץ וכמאמר ר' הוראי דלעיל. וכנגד
הכת האחר העולה למעלה ראש אמר ותתענגו בדשן נפשכם למה שלומדים הוא
להשגת האושר הנפשי ואמר להם שלא ישיגו מבוקשם לא בתורת ית' וכמאמר
דוד ע"ה תורת ה' תמימה משיבת נפש וכמו שפירשו מהר" אברהם ק' חדידא ז"ל
שמלת תמימה היא חזרת למטה ולא נמשכת למעלה והכוונה לומר שתורת ה'
היא המשיבת נפש תמימה ושלמה למקום שחזכה ממנו ולהיות מתענגת בו
בסוד אלהיה כאשר היתה בראשונה. ולפי כוונה זאת אמר הנביא ע"ה בפסוק
זה שאנו בו ותתענגו בדשן נפשכם זהו מובא לפי הכוונה. הנה
מואנו ראוי שהלחם הנפשי הוא כדמוקן הלחם הגופני ושלפי האמת המזון
האמתי הוא לחם התורה ומימיה שבו יהיה הקיום האישי ומה גם עתה כשיהיו
שניהם במציאות בפעם א' וזה במה שתהיה הסעודה הגופנית מכוונת על
התורה ועל העבודה והשמחה בנית' או יתענגו שיהיה כאחד טובים גוף ונשמה
כי כוונה יהיה משתמש האדם בכל כחות נפשו לצד תכלית אחת והוא הש"י במה
שישם אותו לנגד כל פעולותיו ותמועותיו ומחיותיו וכמו שהאריך בזה מורה
ארקנו ז"ל בספר ב' אומה פרקים הקודמים למסכת אבות ובהק' אותי פרק כתב וז"ל
זכור הוהיר הנביא עליו העמין ג"כ ואמר בכל דרכיך דעהו ופרטו חול' ואפילו
לדבר עבירה ד' שישם לפועל הה"א תכלית והוא האמת אע"פ שיש בו עבירה
מזד אחד. וכבר הללו החכמים ז"ל זה העמין כלו בקצרה במלות מעטות מורות
על כל זה העמין הוראה ש' ימה יואד עד שאתה בשתכחן קוצר המלו' איך ספרו
זה העמין הגדול העמוס כלו אשר חיברו בו חכמים ולא השלימוהו תרע שכאמר
בכח אלהי בלא הפק והוא מאמרם בנאותיהם וכל מעשיך יהיו לשום שמים
עכ"ל ז"ל. ולפי הכוונה הו"א יהיה פי' הפסוק שהביא ממנו ז"ל הראיה מדבריהם
באומרו בכל דרכיך דעהו אפילו לדבר עבירה לומר שגם בדרכיך הידועים לך
ולדרכיך באפילה ושמה ותענוג ושמחה בכלם דעהו ית' כלומר שיהיה התכלית
בהם אלמות' ואו הוא ית' אשר אר' דמותיך במה שלא תמשך באותם דברים לידו
הרגל עבירה ק' כי הוא ית' יסויע על ירך למה שבאת לטוהר ולסיס כל מגמת
דרכיך ג' ית' והסויע הוא במה שהוא ית' אשר אורחותיך גם כאפילה ושמה
ותענוג ושמחה שתהיה מיושר בהם לדרך בהם בפני הראוי והנאות ולא ינא
מתת ירך דבר שאינו מתוקן וכמו שנמשכו הדברים בעניינם אלו בספר שלחן
ארבעי. ואחר שכתבנו זה באו לדימו דברי מהר"ם אלכילדא ז"ל דבר פי

מאמר סעורת מצוה

אדם חן כי הוא האריך מענית בדרוש הזה ובקוף דבריו כתב וזל כבר מדע
 מהחכם במאמר הכ' מקפר המדות שזריך האדם לאחוז בדרך האמצעי בכל
 מעשיו אשר יעשה ולברוח מן הקצוות וכפרע בענין ההתפתחות שזריך תמיד
 לאחוז בקצה האחרון לרוב נטיית האדם אליה וכמו שהזכיר במאמר הזה ואני
 אומר כי בזה יצדק כפי ענין המעלה האנושית. אמנם לנו לאחזו קהל עדת ישראל
 אין הדבר כן וזה לפי שהדבר המייסד כל מעשינו הוא אית' וכמש' זל וכל מעשיך
 יהיו לשום שמים והוא הוא אית' השלם המשלים כל הדברים כמו שאנו עתידים
 לבאר במאמר הג' בסד' ולכן נתחייב שגם שנאחזו הדברים בקצה האחרון
 ויהיתרון שהם התענוגים הנה כשנעשה זה לשט' תהיה זאת הפעולה שלמה לא
 חסר' כמו שגור החכם כאן וזש והתענג על ה' כי גם שתהיה זאת הפעולה נכנסת
 בקוב התענוגים שהוא קצה יתרון לא בשביל זה תהיה פעולתו חסרה עליו אית'
 לתת השלימות לכל דבר הנעשה לשמו כמו שנאמר בכל דרכיך דעהו ואזל ואפילו
 לדבר עביו והוא וכו' שיתבאר עוד כה' והיא עצמה כוונת רז' במה שאמרו במענג
 את השבת שהוא מותר במדת ההתפתחות והוא עם כל זה פועל שלם והוא שאמ'
 והתענג על ה' ויתן לך משאלות לך כי מלבד היות הפעולה שלמה כותן לו שכר
 טוב כאמור עכ' עצמו ראש והם פלא למקום הזה. ודבריו אלה כללום רז'
 במאמרם שאמרוהו במדרש חזית על פסוק חכו ממתקים וגומר וזל ר' אחא ור'
 תנחום בר' חייל בשם ר' יוחנן אמרו כתיב ואת שבתותי קדשו במה את מקדשו
 קדשו במאכל ומשתה וכסות נקייה וכו' וכתיב והיה לאות ביני ובייכם לדעת
 כי אני ה' וגומר אפי' ה' כאלו לשלם שכר טוב לכס יש לך חיד מתוק גדול מזה וכך
 במדרש תנחומא דרשו זל הפסוק הזה בפנים שונים וכלם לפי הכוונה הזאת רז'
 שהם זל מורים שעם התענוג הגופני יש לנו שכר טוב ממנו אית' וזה במה שיהיה
 התענוג ההוא נכחו אית' ולפי' כוונה זאת יש לפרש מאמר דוד המלך עה'
 באמרו שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני כל אמוט'. לכן שמח לבי ויגל כבודי
 ואף בשרי ישכון לכבודי. שהכוונה לומר שבמה ששויתי ה' לנגדי תמיד בכל
 עמיני וכל מעשי שהם לשט' אפילו בדברים שהם לצורך גופי בזה ידעתי וידעה
 באמונה כי לעולם מימיני כל אמוט כלומר שלא אמוט מזד הימין לצד השמאל
 והכוונה לומר שלעולם הוא מיומן לצד הימין שנקרא בשם ימין וכמאמרם זל על
 פסוק לב חכם לימינו וגומר וגם זל שהכוונה לומר שבמה ששויתי ה' לנגדי תמיד
 וכאמור ידעתי שאם ח' אתמוטט בקצת פעמים לא תהיה ההתמוטטות כז'
 גדולה כהתמוטטות האיש הנופל לצד ימינו כי הנופל לצד ימין תהיה נפילתו
 והתמוטטותו באופן שלא יוכל לעמוד על עמדו קל מהרה מה שאין כן בנפול לצד
 שמאל שברגע א' יעמוד על עמדו במה שיהיה נעור כזד ימינו והכוונה לומר
 שהמשים אית' ית' נגד פניו בכל עמיניו מובטח לו שלא ימוט וכדאמרן בקמוך
 כפי' והוא יישיר אורחותיך ואם איפשר שימוט בקצת פעמים הכוונה הטובה

מאמר סעודת מצוה קפב

סדרך בה בכל ימיו היא תחזיק במעוז וכי יפול לא יוטל כי הוא ית' קומך כפילתו
 זיקום כוכתו דהשתא בהמתן של דריקים וכו' דריקים עצמן לכט' זה שלם
 מאמרו במשך מדרכו ואת ואמר לכן שמח לכו ויגל כבודי וכו' שהכוונה למר
 שבמה שהלך בזאת הדרך הישרה נמצא מעתה שהוא בשלום וכמישור עם כל
 בחותיו וחלקיו הנפשיים והחמריים במה שהם כלם הולכים ומגמת פניהם קדמת
 קדמוכו של עולם ית' וכחות הנפש בכללם אחד באחד יגשו ורוח הבהמלא תבוא
 ביניהם וכמאמר מורה דקמ' זל בפר' הנו' עמוד עליו כי הוא פלא למקום הזה
 זהה כנגד חלק השכל והצורה אחר לכן שמח לכיל' ששכלו תמיד הוא בשמחה
 והתענגות ודבקות עם קונו' וכנגד החלקים הנפשיים אחר ויגל כבודי
 וכמשול' שהנשמה נקראת בשם כבודי' וכנגד חלקי הגוף שגם הוא יהיה במה
 שיקח חלקו כפי צרכו אחר כשרי יטבון לכטח' כלומר שלא ינטרף להתנגד
 ולהתגור עם השכל כמאמרם זל שאמרו לעילם ירגיו אדם יצהט' על יצה' וזה
 הדורך הדרך הישרה הזאת מוצא עצמו בשלום ובמישור עם כל חלקיו כלם ואינו
 צריך להרגיו וצהט' על יצה' למה ששניהם יחד ידוכו לעבודתו ית' וכבר
 האריך בזה מהרש"ט אקאבן ולה"ה בפקו' מה יפית ומה בעמת אהבה בתענגים
 וכל דרכו אלה כללם שה"ע בפסוק א' והוא אומרו פעולת דריק לחיים תבואת
 דשע לחטאת' שהכוונה בו למר' שהדריק גם בפעולתו החומרית כוונתו היא
 אל החיים הנצחיים שכן הוא משמעת פעולת דריק ש"רל פעולת גופו וחמרו
 ואולם הרשע הוא בהפך שגם בתבואתו שהיא רמו לפעילות הנפשיות שהם
 המקווים מתכלית יצירת האדם בתבואה המקווה מתכלית הסדה הנעבד היא
 לחטא ר"ל שיחטא בתכלית העבודה ההיא במה שתהיה כוונתו גרועה ומפוגלת
 במחשבה דעה המפוגלת פקדשים אבל הדריק ישלים דמון ונצרו גם בפעולת
 יצרו כי יהיו שניהם כא' טיבם כשבת אחים גם יחד יצהט' וצה' ובפ'
 הכוונה הזאת מוצאנו במכומי רז"ל מאמר א' מיוחד אל הדנוש הזה אמרונו
 בדרך רמו לעורר המשכילים לתת לבו אליו להבינו שמתך שכא בדרך חירה
 ומשלי אשר רישומו חקוק ומנייר בשכל והוא אומרם זל בפר' ד' מיתית בך וזל ה'
 שמשון בן מנחם אומר חבל על שמש גדול שאבד מן העולם שאלמלא לא
 נתקלל נחש כל א' וא' ישראל היו מודמין לו שמי נחש' טוכים' א' משגרו לנפון
 וא' משגרו לררום להכיא לו כדל' פון טיבים ומרגליות טוכים ולא עוד אלא
 שמשפילין לו רגועה מתחת ונכומו יא' בו עפר לגנתו ולחזרתו' עד כאן
 לשונו' ופירש רש"י חבל לשון הפקד כלומר הפקד כא לעולם זכו' כדל' פין סס
 אבן טובה עד כאן דבריו וזכרו לזכרה וזהה המאמר הזה גם אם לפי הכראה
 מומנו בתחלה יראה שהוא קשה ההבנה והציוור הלה הוא מובן בקדמת דברנו
 אלה שאנו בהם ואולם כדי להבינו על האמת אקדים לעורר בו הערות
 תחלה באומרו חבל על שמש גדול וכו' שנראה שאינו מתאונן רק על שמש אחד

מאמר סעות מצוה

גדול שאבד וכו' ואחר כך אמר שאלמלא לא נתקלל כתם היו מומים לכל אחד וא' מישראל שני נחשים טובים וכו' כי לא דבר רק הוא לשלם הזה להתחיל דבריו בשמש אחד ולהשלים דבריו באבדן שני שמשים. עוד למה לא נקט השלם המ' אלא צפון ודרום ולא מזרח ומערב הלא דבר הוא. עוד למה לנ' לשלם הזה לייחד במאמרנו בהנדלסוף בייחוד לעצמה ומרגליות טובים בכלל לעצמה היה לו לומר בדרך כלל להביא לו מרגליות טובים כדאי שלא נאמר מאמר זה על זה האופן אלא ככוונה גדולה. עוד יש להתבונן מה היא הכוונה לו באומרו שמשפילין לו רצועה מתחת זכבו וכודאי דבר זה הוא מהצריבין ביחוד. עוד מה היא הכוונה באומרו גם כן ומביא בו עפר לגנתו ולמזרבתו מה הוא הרמז בקרה בעבד הנקרא בשם גנה ומה הוא הרמז במדבר החדש והשמש הנקרא בשם חרבה אין זה כי אם בית העינין וההתבוננות לבוא עד תכונתו ולעמוד על כונתו. ויש לומר שהכוונה בכלל לרש' בן מנסיא במאמרו זה לומר שאלולא סבת חטא אבינו הראשון היה האדם יושב לבטח עם כל חלקיו הנפשיות והחומריות וכדאמרן בפסוק לכן שמח לבי וגו' ולא היה צריך להתרגות כלל עם יוצרו רוצה לומר שיהיה משמש לפני אלהיו גם בהנהגות חומריו באכילה ושתיה ושינה ומשגל ועל הדרך הזכר בפרק הזכר למורה נדקבו זל' והוא אומרו חבל על שמש גדול שאבד מן העולם שדבריו אלה רומזים על השתמשות חלק החומר הנקרא בשם יצר הרע שהיה משמש בו פני אלהיו אשר היא עבודה נכבדת ויקרה אליו ית' ביתר שאת מעבודת חלק הצורה שעל זה הענין עצמו אמרו זל' גדולים דיקי' יותר ממלאכי השרת וכלפי זה אמר השלם הזה שאנו בדבריו חבל על שמש גדול כי גדול הוא לאלהיו כשהיה השתמשותו על גד הנאות וכאמור. ואמר שאלמלא סבת חטא אבינו הראשון כל אחד ואחד מישראל היו מומים לו שני נחשים טובים לנ' שאם לא היתה זוהמת הכחש הקדמוני וקללתו אשר נתקלל להיות איבה בינו ובין האדם לפתותו ולהטויאו וכמו שנאמר לפתה חטאת רובץ היה כל אחד מישראל בעבודת חומריו וגופו נחלק לשני ראשים והוא הרמז שנרמו בשני נחשים שהוא רמו ללשני חלקי יצר הרע אם במועיל רוצה לומר רדיפת המותרות בממונות וכמודומות בכללם וגם בערב בכלל שכל זה הוא ראש אחד הפונה לרהבי' ושני כזב ואם בחלק הכמות המחשכיות והנפשיות באמונות זרות ומחשבות רעות ח' ואמר בעל מאמרנו זה שאלולא וכו' היה לכל אחד מישראל ראוי שיהיו לו שני חלקי השמש הגדול הזכר בראשית אמריו מומים וכוכבים לעבוד עבוד הקדש ולקדם פני יוצרו בהם תמוד כל היום בלי רצוא ושוכב ובל' שום פגול בקדשים הן במעשיו החומריות הן במחשבותיו הנפשיות אשר ל' זה פונים דרכי היצר הרע ובמאמר הכתוב אמר בכל בלבו אין אלהים השחיתו התעיבו עליה אין עושה טוב שהכוונה בו היא על דרך אומרו זל' אין אדם עיבר עבירה עד שניכנס בו רוח טעות היא המחשבות וההרהורים רעים אשר יעלו על רוחו בעשותו העביר' היה

מאמר סעודת מצוה

קצת

ההיא כודאי עד שחשב מחשבות און בלבבו לומר אין רואה ואין שומעהו א' .
 און העלה בלבבו דבר בליעל לאמר לית דין ולית דין וכו' ח' וכינזא מאלו
 הפיגולים באמונה וכפי זה ראיתי מי שפירש מאמרם זל שאמרו הרהורי עבירה
 קשים מעבירה והוא מבואר לפי הכוונה והיא כוונת דוד המלך ע"ה באמרו אמר
 בכל בלבבו וכו' והוא מבואר גם כן לפי הכוונה ואמר השלם בעל מאמרנו שאלול
 מה שקדם מחטא אבינו הראשון היו שני חלקי היצר הרע כלם פנים לעבודתו
 ית' והוא אומרו אחד משגרו לנפון שהוא רמוז חלק החומר בכלל ורדיפ' המיתרות
 ובאמרם זל הרועה להעשיר יצפין ואמרנו זל גם כן שיצר הרע יקרא בשם נפץ
 וכמו שכתב ואת הנפוני ארתיק מעליכם . ואחד משגרו לדרום שהוא רמוז אל
 המחשבות הנפשיות ובאמרם זל הרועה להחכים ידריס . וכן נאמר לבחש
 לימינו וכדאמרן לעיל ולזה אמר להביא לו קדליפין טובים ומרגליות כי שכנגד
 חלק הכחות המחשבויות הפונים לדרום ייחד להם בפרטות הבאת הקדליפין
 שהם אכבים יקרות במאד מאד . וכנגד חלק הכחות החומריות הפונים לנפון
 אמר שהם גם הם יביאו מרגליות טבים שגם פועל החומר בהיותו מכוון כנגד
 פניו ית' ובאמרו לעיל כלו עבודת הקדש יקרא אין בנפתל ועקש . ומה שאמר
 ולא עוד אלא שמפסילין לו רצועה מתחת זנבו וכו' הכוונה בזה לומר שגם בכח
 ערכות המסגל שהוא הענק הגדול שבכחות החומר היו גם כן מתייחדים השני
 נחשים הנזכרים לעבודת המקום בה' וזה אס' בכח פועל החומר . שהיא המכוונה
 בנחש הפונה לנפון . ואס' בכח המחשבה שהיא המכוונה בכח הפונה לדרום
 שיהיו שניה מכווני בפועל הוא לשם שמים שהפועל יהיה לקיום המין והמחשבה
 תהיה לקיום האיש וזה ממש כפי מה שאמרו זל בכל דרכיך דעהו אפילו לדבר
 עבירה וכפי דברי מורה נדקו זל . וענין הרצועה שמפסילין לו מתחת זנבו הוא
 רמוז לעיבוד התאו' וחימתה מההשתלחות באותה הפועל לקצת האחרון . שלה
 אמר מפסילין כי ההפסלה נאמר בדרך הרוחה והשתלשות לכד ואינה נאמרת
 על העוביה וזה השתלחות ומה שאמ' מתחת זנבו לרמוז אל כח תאית המסגל ומה
 שביניהו בשם זכאי יש לומר שכוונתו בזה לרמוז שהתקפת וההעדפה בדרים תאוות
 המסגל הוא חרפה וכו' אל האדם . ויהיה ענין זכאי זה מענין מה שאמרה תורה
 ואת' תהיה לזנב שהוא מלשון חרפה וכו' וכבר אמרו בשם החכם כי חוש המשוש
 הוא חרפה לנו וכדאי שיש להודו' לדבריו כשהוא בא בדרך התקפת וההעדפ'
 ואולם כאשר יהיה כפי הדרך הנזכר בדברי מורה נדקו זל . הוא עטרת תפארה'
 לנו וכו' הוא קיום המין בפועל הבא ממנו וגם קיום האיש במחשבה הטהורה
 שתכוון בו כפי מה שכתוב בקפר שלחן ארבע אשריו ואשרי חלקו ההולך על פי
 מדותיו . ולזאת הכוונה אמר בעל מאמרנו שאנו כו' . ולא עוד אלא שמפסילין לו
 רצועה מתחת זנבו ובאמרו . ומה שאמרו ומוציא בו עפר לחרבתו ולגנתו כוונתו
 לומר שבמה שהפסילו לו רצועה היא על הדרך הנזכר הוא עובד אדמתו וישבע

מאמר סעודת מצוה

לחם בעהב ובעהב רוצה לומר לקיים המין פן יהיה חרב ושמים ולקיום האיש ליטע
 לרגן בעדן מקדם והוא אומרו ומכיל בו עפר לחרבתו ולגנתו ועמין העפר הזה
 אשר יונח ברצועה הנזכר הוא רמוז הפועל עצמו שהוא מעשה החומר הנקרא
 בטס אדמה אשר על כן נקרא אבינו הראשון בטס אדם ואמר שכחותו עפר רז'
 לומר שבאותו פעל הנעשה באותו אופן מהחכימה הנזכרת הוא עובד גנתו
 וחרבתו וכאמור ואמר שלמלא חטא אדם הראשון היה כל אחד מן ישראל זוכה
 לזה ואולם עתה נשאר הדבר לכני עלייה ואשרי האיש הזוכה לכך שיתקן
 הוא מה שעוות אדם הראשון ויחזיר העולם לקדמותו ולכריאתו הראשונה כפי
 בוונתו ית' ומערה כתבארה כוונתנו שכמה שתהיה הנהגת חומר האדם
 כפי הכוונה הרצויה אליו ית' אזי הוא עבודה שלימה ורצויה והמאכל ההוא יקר'
 מוזן הנפש כמו לחם התורה עצמה וכלחם ההוא הנאכל על פי המצוה והתורה
 כל חלק מחלקי האדם זוכה במקחו כי זה כל האדם ומי שיאכל לחמו לכוונת
 עצמו להתענג בתאוות הערב בלא שום כוונה לעבודתו יתבדך חין חלק לצורתו
 באותה אכילה ואיקרי זכחי מתים כדאמרן לעיל והו' טעם מאמר הכתוב כי כל
 שלחנות מלאו קיאו וגו' שהוא מורה על הפקד המאכל והיא כוונתם זל שאמרו עם
 הארץ אקור לאכול בשר למה שהוא עבר גדר הבהמה ואיקרי מאכלו זכחי מת'
 זלאו חיי האדם ואיקרי וכאמר הקדוש רשב"ז בפסוק כילא על הלחם לבדו
 וגו' זל' תא חיו בר נש כד איהו בהאי עלמא ואיהו אזיל בתר עיטא דיליה
 לאתענגא בעינגין ולמיכל ולמשתני ואיהו חשיב דכגמי כך איהו חיי לאו איהו חיי
 בהכי דלית חיים לבד נש בהאי עלמא ולא לעלמא דאתי אלא בההוא לחמא
 בההוא מיכלא בההוא עינגא דאורייתא ודא הוא כי לא על הלחם לבדו יחיה
 האדם הלחם דאיהו לבדו דאיהו חיי חיים הענבים דלא אשתתף בהריוה לחמ'
 דאורייתא ואיקרי לבדו בגין דאתפרש מניה לחמא דאורייתא ואי איהו שתיף
 בהדיה לחמא דאורייתא דאיהו שמייה דקב"ה כמה מלאכן כמה רוחין קדושין
 אשתתפו בהדיה ואיהו יהיב חיון בעלמא דין ובעלמא דאתי דדא הוא דכתיב
 כי על כל מוצא פי ה' חיה האדם פירוט אלן פקודי אורייתא דנפקו מפומיה
 דקב"ה עליה ודאי יחיה האדם חיי אריכין בהאי עלמא ובעלמא דאתי דדא הוא
 דכתי' לעולם לא אשכח פקודין כי כס חיייתי ואחריו דברי הקדוש ע"ה מה צריך
 עוד להוסיף דברים והרצוה דשן נפשו יעמוד על דברי הרב בעל העקידה זל
 במה שכתב בפרשת המין וכן גם תעמוד על קפר שלחן ארבע בכלל ואלה
 דברי החכם האלהי הה"ד שלמה ז' בפירוש ע"ה ככפ' מלות הנפש זל אך חוש הט'
 זאם הוא במעלה פחותה מכל החיים דרך הנהגת השימוש בו מעלה מכלן
 מפני שלא יוכל הגוף לעמוד וולתו ודרך הנהגת שימוש הוא שיחכים אותו מן
 האקור ויתירו אל המותר ויצביד עצמו בכח השכל על התאור לתהיל מה שיראה
 בו ממשלת שכלו על תאוותו במאכל ואשתה עכ"ל זל ואם תתאורכטך לשתות מים

מאמר סעודת מצוה קצד

קדושים מבאר מים חיים להסיר עובדיה וליתווחים לנפשו כי או תרע מעלת הסעודה אשר תהיה כפי ראויה וכפי הכוונה הטעורה ותוכל לקרותה בפה מלא זה השולחן אשר לפניו וזאת גם עתה בימי פורייא חלין שהם מוריעים אותנו וכלתו ית' והשגחתו עלינו לטיה ולכן קבלו עליהם חנשי הדור ההוא אשר ראו את יסועתה אשר עשה להם לטמוח ביסועתו ית' ולהרבות באכילה ושתיה ולשלוח ממת חיים לרעהו כל אחד ואחד כי ה' הטובה עליו וכלבד שתהיה הכוונה לשם שמים ולא ליהורא ולתפארת עצמו וכמו שמוציא משלח ר' יהודה הנשיא עליו השלום לרבי אבשיא אטמא דעיגלא תליתא ותלתא גרבי דקמרא ושלח ליה איהו קיימת כמו רבינו ומשלוח מנות חיים לרעהו שיש לשלוח ולומר מה היא הכוונה לנו עליו השלום בתשובתו ואת קיימת כמו וכו' הלא זה מודע וניכר לעין כל שרבינו עליו השלום קיים מנות ומשלוח מנות וכו' באותה תשורה הנכבד' ועד גם כן קשה אומרו קיימת כמו שהיה לו לומר קיימת רבינו ומשלוח מנות וכו' ולמה לו לומר עוד כמו' ואולם כמה שאמרנו באו דבריו ע"ה בכוחים וישרים וזה למה שהוא עליו השלום מרוב ענות וקדישתו ראה בעצמו שאינו ראוי להקראת רע וחבר לרבי יהודה הנשיא עליו השלום עד שיטלח לו הממות לקיים מה שנאמר ומשלוח מנות חיים לרעהו ואף אם תמצא לומר שהוא ראוי לזה עם כל זה אינו הוא מהנסיכים הראויים לאותה תשורה שהיתה על אותו אופן ולזה שלח לו לאמר ממעשה דרבינו נראה שכוונתו שלימה לפני המקום ברוך הוא אם במה ששלח אותה תשורה הנכבדת הראויה להתכבד בה לפני מלכים ואם במה ששלח חלין אשר אין יחס וערך בינו לבינו שזה מורה ומוכיח שמעשה זה הוא לשם שמים ולא לכוונה אחרת והוא אומרו קיימת כמו רבינו וכו' והוא מבואר לפי הכוונה ולמה שהיתה ע"ה כוונתו רזויה וטהורה בקייה מכל קיב וחללה חייבו עצמם להרבות במוני מאכלים ערבים כדי לאכול מהם יותר מדאי וכהיה דאמר אביי כי נפקי מבי מר הוה שבענא ובי מטאי להתם ר"ל לבי מרי בר מר קריב לי שתין צעי דשיתין מיני קדרה ואכלי בהו שתין פלגין ונעא דביסולא כתרף קרי ליה ללו קדר ובעאי למכסוי' לנעא כתרף ומי הוא זה ואיזהו האיש שיעלה כלבבו דבר בליעל לאח' שהיה מרי בר מר מרבה במוני מאכלות חלו להנאת נופו ולמלאת בטנו ולתענוג חמרו גם אביי ע"ה שאכל ריבוי האכילה ההיא ללא שבעה עד שלא שלו בבטנו שהיה לזוה מרוב תאותו אל הערב לחכו ושהיה מתפאה בזה בדרך הגרגרים והבלענים רק האיש ה' ר'א ה' ידע כי כוונתו ל' היתה לעבודתו ית' וסבל אותם מערנים היו עשיים בכוונה נכונה מהם כקרבן אשה ריח ניחח לה' וגם כי הדברים הם כפשוטם לפי האמת ואולי כוכל לומר שנאמרו בדרך רמז לגבי קעודת הככס והוא שאח' אביי ע"ה ש'אשר יצא מישיבת רבו שהוא רבה ע"ה היתה נפשו שבעה כופת נופים ממה שלמד לפני רבו ועבד' כאשר בא לישיבת מרי בר מר אחדי בן

מאמר סעורת מצוח

תק"ד

קריב ליה שתין צעיו וכו' הרמז בזה שהאכילו דברים כוללים מ"ס מסכתות והיינו
 דקאמ' מיני קדרה שכבר זל כינו לדברים השכליים כשם מינו קדרה כאזל משל
 לכת מלך שהריחה זיקי קדרה וכו' ועד מה שפירשו הה"ר שט"ן שט"ז זל כפירושו
 הג' לפרש' ויחי ואמר ע"ה שגם שהיה שבע כמה שאכל מקעדתו של רבה ע"ה עכ"ל
 לרוב מתיקות ונעימות מאכל מרי בר מר קא אכיל משתי' ציעי דקריב ליה שתין
 פלגי וזה מורה על ענותו וקדושתו לומר שלא עמד על כללות דבריו להבינם כלם
 יחד לא החזיק לבד הוא שהבין מדבריו ואכלם והחזיק האחד נשאר לו לתת מאנשי
 החכמה הגדולים ממנו * או איפשר לומר שהרמז באומרו ואכלי בהו שתין פלגי
 לומר שהבדילו מרי בר מר היו כלם בדרך משל ונמשל והיה הוא מבין חלק הנמשל
 על אמתתו כפי ראוי ונורק את החיצוני ואמר שהמאכל האחרון היו קורים לו
 זלי קדר שהוא מאכל ערב ביותר * וע"ל שהרמז בזה לומר שבתלמוד הדרשה
 של מרי בר מר היה דורש במילי דאגדתא ובדברים המשמח' את הלב והערבים
 לשימעם כמו שהיה דרך התנאים והאמורים בקדר גרסתם ואמר שכ"ה היה ערב
 לו אותו מאכל עד שאכל היה צעא כלה ובעא למכסיה לנעא כו' ר"ל שגם שהיו
 אותם אגרות גם הם בדרך משל ונמשל לרוב עריכותם אכלם הוא ור"ל שאכל
 התוך עם החיצון וגם הכלי החצוני שהיה נתון בו המאכל היה רוצה לאכלו
 והכוונה ברמז זה לומר שהיו אותם משלים על צד השלימות כמה ששאר בהם
 ואמרם ע"ה ג' תנאים * הא' כמה שתוכיתם הוא נושא בכבוד בדרושים וקריס'
 והב' כמה שחיצונים גם הוא יש בתועלת ולמוד וכבוד אס' במדות אס' ברעות
 ועד מה שאמר ש' ע"ה תפוחי זהב במשכיות בכף ג' גומה וכפי מה שפירשנו מורה
 בדקנו ע"ה * והג' כמה שהמאמר בכללו המקבץ את המשל והנמשל יש בו תועלת
 ולימוד להבין ממנו האדם ציור הדברי והכחם להקדים המוקדם ולאחר המאוחר
 ולפי התנאי הזה אמר ובעאי למכסיה לנעא וכו' ומה טוב ומה נעים לומר שמרי
 בר מר ע"ה בקערה ההיא המשמחת אהים ואנשיה עשה ממש שתין מיני קדרה
 ואולי כוון בהם שהם כנגד ק' מסכתות וגם כנגד מה שרמזו בדברי שלמה הע"ה
 באומרו ששים המה מלכות וכן ג"כ כנגד מה שרמזו באומרו הנה מטתן של שלמה
 ששים גבורי כביב לה וכפי מה שכאז מדרשי רז"ל על פסוקי' לו ועשה זה בקערת
 קזזה של פורים למה שהקערה ההיא היא שמחה על קיום התורה והעמדת
 הדת ובודאי הוא שהיו מעטרין אותו שלחן כד"ת על כל מין ומין מאותם מאכלים
 כל דומה לדומהו יקרב שהמתוק מהם היו מעטרים אותו בדברי אגדה שהם
 ערכים ומתוקים והמאכלים החריפים והמתוקלים היו מעטרים אותם בדרך
 הנקתר ובדברים המחודדים שחריפין טעם שכל והבן * והמאכל האחרון הנקרא
 זלי קדרה * ה' ומעטרים אותו בדברים כוללים אשר הם שלחים פרדס רמונים
 ויהיה זה בדרך מה שז"ל על ה' ואנשינום שלא פקדו מעל שלחנם לא ננו ולא
 חזרת לא כימות החמה ולא כימות הגשמים * אראיתי מי שפירש בזה שהוא

מֵאֵמֶר סְעוּדַת מִצוּה קִצָּה

דְּמוּן אֱלֹהֵי נְבִלָה כַחֲוֹת וְאֵל הַנְּכֹתֵר כְּצִמּוֹן • וְכִפִּי זֶה טוֹב וְיִשָּׁר הוּא שִׁכְבֵּעוּדֹת
מִצוֹת פְּרִוּסִים אֲשֶׁר הוּא שְׂמַחָה עַל קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַדַּת יֵשׁ לָנוּ לְאִישׁ הַיּוֹרָא אֶת ה'
שִׁידְרִיךְ הַדְרִיךְ הוֹאֵת רָלִי שִׁיכּוּיִן כְּדִיכּוּי הַמִּינִים וְהַמַּעֲדָכִים שִׁימּוּיִן לְסְעוּדַתּוֹ וְאֶת
שׁוֹיֵהִיָּה כָּל מִיִּן וּמוּיִן עֲשׂוּי כִּנְגַד חֶלֶק מַחֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַמְתּוֹק בְּמַתְקוֹ וְהַחֲרִיף
בְּחֲרִיפּוֹתָי וּבַעַת הַקּוֹבֵץ עַל הַקְּעוּדָה יֵהִיוּ מַעֲטָרוּיִן בְּדַלְתָּ כָּל דְּוֹמָה לְדְוֹמָהוּ כִּי אִזּוֹ
כָּל חֶלֶק מַחֲלָקֵי הָאֲדָרִם יִקְבַּל הַנֶּאֱחָתוֹ וְתוֹעֲלָתוֹ וְיִבְזֶה יֵהִיִּי לְאִמּוֹ לְחֶסֶם אֲבִירִים לְחֶמָּא
דְּחַיִּי לֹא לְחֶסֶם הַעֲצָכִים ס' בִּי כֵּן מַצִּינּוּ לְטַהֲרָהּ שְׂבָדֵר עֲמִינִי תוֹרַתְנָה הַקְּדוּשָׁה
בְּדֶרֶךְ הַשְּׁלַחֵן הָעֵרוּךְ כְּכֹל מַכְלֵל כָּל וְכִפִּי מִדְרַשׁ דְּרָזֵל וְהוּא אִמּוֹרוֹ חֲכָמוֹת בְּנֵתָה
שִׁיתָה וְגוֹמֵר וְאִזּוֹ • בְּמַדְדָּשׁ • וְיִקְרָא רַבָּה פֶּר שְׂמִינִי כִּר קִקְרָא פֶּתֵר קִרְיָה
בְּתֵרָה חֲכָמוֹת בְּנֵתָה כִּיתָה וְהַתּוֹרָה הַהִדְּ כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה וְגוֹמֵר חֲזָכָה עַמּוּדִיָּה
ז' אִלּוּ ז' הַפְּרִי תוֹרָה וְלֹא ה' הֵן כִּר קִקְרָא עֲבִיד מְרִישִׁיָּה דְּוִיגְדֵר עַד וְיֵהִי כְּכּוֹעֵב
הָאֲרֹן חֲדָי • מְוִיֵּהִי עַד וּבְנַחָה חֲדָי • וְעַד קִיפִיָּה חֲדָי • הַרְיִז' • טַבְּחָה אִלּוּ
הַעוֹנָשִׁים מִקְּבָה יוֹנֵה אֲלוּ קִלְקוּיִן וְחִמּוּרִיִן וְגוֹרוֹת שׁוֹוֹת • אֶף עֲרַבָּה שְׁלֹאֲנָה אִלּוּ
הָעֲרַבִּיִן • שְׁלַחָה נְעוּרֹתֶיהָ תִקְרָא אִלּוּ יִשְׂרָאֵל וְכִי וְאֲשֶׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁרֵי אִישִׁים
מִקְּלוֹת כְּלָבָבוֹ לְכוּיִן כְּכֹל קְעוּדוֹתָיו כֵּן • וְכֹשׁ אִם תְּהִיָּה הַקְּעוּדָה קְעוּדֹת מִצוּה
שְׂכָל מִיִּן וּמוּיִן מִמְּאֲבָלוֹ הוּא כִּנְגַד חֶלֶק מַחֲלָקֵי הַתּוֹרָה וְהַאֲנָשִׁים שְׁלָמִים וְכִי־דִכִּים
אֲשֶׁר הַנְּכָה אִיתָם הַשִּׁי בְּדֶרֶךְ אֲמַת יִגְדִילוּ לַעֲשׂוֹת בְּדֶרֶךְ דְּוֹמָא עֲלִיוֹנָה עַל פִּי
מִדְרַשִּׁי דְּכִי שְׂמַעוּן בִּן יוֹסֵאֵי עַל מִי הַשְּׁלוֹם וְכִפִּי מַה שְּׂקִידֵר הַחֲכָם הַאֲלֵהִי מִהֲרָא
אֲלֵךְ אֲבָץ עַל מִי הַשְּׁלוֹם בְּשִׁירוֹתָי הַנְּעִימִים הַמִּיּוֹקְדִים עַל שְׁלֹשׁ קְעוּדוֹת שְׁלֵשׁ שִׁכְתָּה
זְבוּהָ לֹא יִמְשֵׁךְ אַחֲרֵי יִצְרוּתָשֶׁק ט תְּאוּבָה וְלֹא שְׂתֵרֵר עֲלֵיוֹ כַּח הַחוּמָר וְלֹא יִקְרָא
אִישׁ אֲדָמָה אֲכַל יִקְרָא אִישׁ אֱלֹהִים • כִּפִּי הַתְּלִית אֲשֶׁר אֲלֵנוּ כְּכֹרָא •
זְכַרְאִיתָא • בְּמַדְדָּשׁ בְּר' פֶּלֶא אֲמַר ר' בְּרַכִּיָּה חֲכִיב מְרַעָה מִנְּחָ נֹחַ מַעִיקְרָא
נְקִרָא אִישׁ גְּרִיָּק וְאֲחִיב נְקִרָא אִישׁ אֲדָמָה אֲכַל מְרַעָה בְּתַחֲלָה נְקִרָא אִישׁ מַצִּינֵי
וְאֲחִיב נְקִרָא אִישׁ אֱלֹהִים • וַיִּטַּע כְּרֶם בְּשַׁעֲרֵה שְׁפִיָּה נֹחַ הוֹלֵךְ לִיטַע כְּרֶם אִיפְגַע
טִידָא שְׂמִדָּן אֲמַר לִיָּה שִׁמְכִי עִמָּךְ אֲלֵךְ אֲזוּדֵהֵךְ בְּךְ לֵלֵךְ תִּשְׁעִיל לְחוֹלְקֵינְךָא עֲלֵיךְ
בְּחוֹלְקֵינְךָא פִּנְעַנְךָ כֵּךְ • עַל כָּל זֵל • וְהַכּוֹנֵה לִמְרָה שְׁהֵאִישׁ הַשְּׁלֵם הַמְּשַׁחַר
פִּנְיָ וְנִצְרָה לְהַדְּבַק בּוֹ וְלֵהִי וְתוֹקְרָה בְּשִׁיּוֹ הוּא גְּרִיָּק שִׁי עֲבַד חוּמְרוֹ לְטַכְלוֹ וְיֵהִיָּה כָּל
הַיּוֹם הוֹלֵךְ וּמוֹסֵף בְּמִישַׁעַת תְּאוּבָתּוֹ עַד שִׁיבָא מְגִדֵר הָאֲדָרִם וְיֵהִיָּה כְּאַחַד מִנְּכָא
הַמְרוּם בְּמְרוּם כְּמוֹ שְׂמִינֵי בְּמְרַעָה שְׂכַתְחָלָה הִיָּה כְּתַתָּא אֲמַצִּינֵי אֲדָרִם עַד
שְׂכַמְתָּ יִתְרוֹ דְּוֹנְהוּ לְאִישׁ מַצִּינֵי וְלְכַוּף נְקִרָא אִישׁ הַאֲלֵהִים כְּמַה שְּׂגַשְׂמוֹ חֶלֶף
הַלְךָ לֹו עַד שְׁהִיָּה מוֹרָא כְּמַלְאָךְ אֱלֹהִים וְכְמוֹ שְׂאֲמַר וַיִּרְאוּ מַגִּשְׁתָּ אֲלֵהוּ וְעַל כֵּן
נְקִרָא אִישׁ אֱלֹהִים וְאִלּוּם הַרְדוּף אַחֲרֵי הַתְּאוּבָתּוֹ הַגְּשָׁמּוֹת זְבַפְרָטָ • כִּי־תִּתִּי בְּכּוֹס
שִׁמְיָה הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר מִכָּח שְׂכָלוֹ יִרְוֶה אֶף אִם תְּהִיָּה לְגוֹהֲבָה טוֹבָה וּמוֹגֵי טוֹב
מִכּוֹן אֵל הַשְּׁלִימוֹת הִנֵּה כְּמַה שְׁיֵהִיָּה הוֹלֵךְ עַל פִּי מְדוּתָה הַחוּמָר הוּא חוּמָם בְּשִׁי
וּמַסְקִיָּה אֶת הַכְּתוּבָה הַטּוֹבָה • וְכְמוֹ שְׂמִצִּינֵי בְּנַח שְׂכַתְחָלָה נְקִרָא גְּרִיָּק לְפִי הַכְּתוּבָה

מאמר סעודת מצוה

הצדק

השלימות שהיתה לנו וכאשר נטה לנו אחרי שרירות תאוות החמירית אשר השם
הוא ב' שנקנה לנו בתחלה ונקרא איש אדמה למה שגם כח שכלו החזירי החזיר
לחזור והוא יזה שהשלים המאמר שבשעה שבא נח לטעם ברם וכו' ס"ל שהסד
הזה אשר פגע בו הוא יצה"ר אם הוא מלאך משחית כדעת רז"ל או אם הוא כח
החומר כדברי מורה נדב"ק וז"ל ולכן אמר ששמו שמדון כי כן הוא שמו הראוי לו
לפי שליחותו שהוא שליח להשמיד ולאבד ואמר לו שהוא סותף עמו בחותו מעשה
דנטיעת הברס שבדאי הנוטעו והרודף אחריו שותפו של עמלק הוא וחבר לאיש
משחית והזהיר אותו שלא יהיה הולך ומוהיף בתאוה ההיא עד שיבכה לחלקו
ד"ל שיקוור הוא עצמו יצה"ר וזה כמה שיהיה הוא מוקית זמדיח לאחרים וממשיך
אותם אחר כבלות דעתו המשובשת ואמר לו שאם יעשה כן הוא עצמו תהיה
בו ידו ראשונה לפגוע בו וימות בלא עתו והכיכבה לומר שרדיפת המותרות
והתאוות הכלביות הם עצמם ממימים את האדם וכמאמר שה"ע"ר תאות עצל
היא תמיתנו וגומר וכאמר ערב לאיש לחם שקר ואחר ומלא פיהו תנץ וכו' אמר
בינופת טעופה שפתי זרה וגומר ואחריה מרה כלענה וגומר וכאז"ל הוא שטן
הוא יצה"ר הוא מלאך המות יורד ומשטין ועולה ומוקטרג וכו' ועל כן ראוי לכל בעל
שכל להגביר תלק צורתו על חומריו וכל הנהגות חומריו יהיו כפי הכוונה הראויה
לעבודתו ית' כדברי מורה נדב"קו כפר' הכוזב לעיל שכזה יהיו אורחותיו אורח
דתיקים כאלו כגון הולך ואור עד שיקרא איש אהים וכשיראה בעצמו שנתגברה
עליו כח התאוה ומתליכה בקרבו אם התשוקה א' המותרות יתן אל לבו שהאל
המהווה כל הווה אדון גבולות מעלה ומטה הוא רואהו ושומעהו וכמאמר התנא
ע"ה דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת שהכוונה להאי תנא ע"ה באומרו
עין רואה ואוזן שומעת כלשון הווה לומר שהוא ית' משגיח ועיניו פקוחות על כל
דרכי בני אדם משעת עליית המחשבה בלב האדם לעשות מעשהו אם להטיב אם
להרע עד גמר המעשה שבדאי הוא הכותן אל לבו דברים אלו בעת התגברות
התאוה עלי' צלואו יבנע וצרו הערל והטמא ואם אכן הוא נמוח ואם ברזל הוא
מתפוצץ וזהו מה שכווננו אליו ז"ל בדרך חידה ורמוז במאמר רבה בר' נחמני
שאמר אי שתעלה נחתתי ימא האי גלא דמטבע ספינתין נפק מיניה נזיתא
דנכח חורתי ולית לן אלנותא דחקיק עליהו אה"ה אשר אה"ה יהיה נכחות
ורמיק להו בגויה זמיה הוא נח' הרמוז הנפלא אשר רמזו ז"ל בדבריהם
אלה לומר שהשלימים נקראים בשם נחתתי ימא למה שהם צוללים כים זה העולם
וכמאמר דה"ע זה היום גדול וגומר ובעל הכי"כ עו' אמ' העול' ים וועף רב מזולה
נכב' וזכך גב' נקרא אנחתתי ימא למה שהם צוללים כים החכמות ומה שאמר
הא"גלא דמטבע ספינתין רמזו הזה רמזהו כנגד היצה"ר אשר תשקתו היא
להחטיא את האדם בדומה לפינה הדורכת בתוך הים כי זה האדם העובר
אורחות ימים וכב' בקטור' ומה שאמר נכפא מיניה נזיתא דנורא חורתי רמזו

הזה הוא רומן לאש ה'נזהר הדולקת באדם הנלכח אחרי יצרו וכמעשה דרש
עמרם דאמר מרא כי עמרם כו וכדברי ש"ע שאל אל תראוני שאני שחרות
שזכתי השמש וגו' שהוא רומן לכח ה'נזהר והוא אמרו בני חמי נחזרו בו שהוא
רומן אל כחות החומר והתאוה ומה שאמר אית לן אליתא דחקיק עליהו זכו
הרמז הזה הוא רומן אל מטה ישע שיש ביד השלמים הנקראים בחותי ימא ופני
היא התורה הנקראת מטה עזו מקל תפארה שחקיקים עליה שמותיו יתברך
וכאמרם ז"ל כל התורה כלה שמותיו של הקב"ה וגם כי דבריהם אלה הם קובצים
בכנפיהם למעלה וכדרך סכת ארונו הרמזין ז"ל בהקדמותו לתורה ז"ל שגם
כוונו ז"ל לומר שבכל כיפרי התורה הם גודעים גבורותיו ומעשיו ות ועל כן ראוי
לקרות לכל אות ואות מאותיו התורה שמו ית' למה שהאותי והספורי ההמה הם
מודיעים שמו ית' וכבר אמרו חכמי הטבע שכל יצירה ויצירה מיצירותיו ית' ראוי
לקרותה בשמו ית' וכן אמרו העולם כלו מלא בשמו ית' ומה טוב ומה נעים הדבר
הזה לשתפו עם מה שכתבונו בפי' ממוקם אחר עמוד עלינו והכיחה לומר שבכח
התעוררות התורה בלבנו וכידיעתו ממוכה שהוא ית' אלהי אשר אלהי ושאלו
אדון נבואות מעלה ומטה ויכוין בלבנו ממה שנקרא ית' נבואות הוא על שם ישראל
עם קדוש הנקראים נבואותיו למה שהם תכלית אליו ביצירת העולמות פי' כאשר
יעלה הדבר הזה על לבנו לא ימרה את פי' אהיו וישבו אליו ית' כלל שלם ויכניע
בה תאות יצ"הר העולה על לבנו ומיד יהיה נח הגל ההוא המטביע אותו במנוולו
שאלו הים הוועף ורב המצולה והמסקיף בעד אשכנזי השכל בין יבין סהרמו אשר
רמזו בו כירת אלו השמות הקדושים החקוקים באלוותא דאית בידיהו דנחותי
ימא שהם קודם השפעה והטובה הבאה לעולם דרך ה'נזהר היוצא מעדן להשקו'
את הגן טובה וכניע כח יצ"הר ולא יהיה כועט בטובה ולא ימטין אחר התאוה
דיהיו כל ההנהגותיו החומריות רוחניות נפשיות קדש לה' אשה ריח ניחח וכל שכן
בסעודה של מצוה שמתוך כך יוכה לסעודה העליונה ושום ישיש בה' תגיל נפש
באלהיו יהיה טבחן הטובים ויבנו המוקד ושלחנו הערוך בשלחן אשר לפני ה'
סוף דבר הכל נשמע את האלהים יראו את מצותיו שמור כי זה כל האדם ואם
אשמיאל אף תימין העלה על לבך דבר מלכנו ארונו מורה צדקנו שכתב פי'
מה' ז"ל ונריך למי שיכחד להיות אדם באמת לא בהמה בתואר אדם ותמונתו
שישים השתדלותו לחמד כל נרכי החומר ממאכל ומשתה ומשגל וכו' עד מה שאי
אפשר מבלעדו ממאכל ומשתה וכו' עד כבר ידעת מאסם סעודה שאינה של
מצוה ושהחכידו' בר פנחסן יאיר לא חכלו כלל עם אדם וכו' עד ואמנם היין דית
כדין המזון בכונה אף הקב"ה על השתייה הימנה כרת ראוי שתהיה חלף יתד
חרפה מהתקבן אנשים עדומים מגולי העדה בפנים ומת' וישים כיום בבית א' כו'
ואתה האיש הירא אתה' עמוד על הפרק ההוא ובין תבין את אשר לפניך כי
תשכ ללחוס את מוסל ושמת קבין כל יעך אש בעל נפש אתה ואם פגע בך מכוול

מאמר סעות מצוה

זה משכחהו לאותו פרק אם אכן הוא נמוח וכו' ובפרק מ' מהחלק הכ' כתב זל
 בחינה אחת לידע ממנה הנביא הכא בדברי הנבואה אם הוא נביא האמת
 והגדק או אם הוא איש התפאר במאמרים ההמה וגנבם מוולתו והבחינה היא
 לבחון בשלמות האיש ההוא ולחקור ולדרוש בפעולותיו ולהתקבל כמדועו
 והגדול שבמופתיו הוא הנחת התענוגים הגופניים וכוונתם שזאת היא תחלת אנשי
 החכמה והנביאים עה ולכן יש על האדם כמה שהוא אדם למעט ככה התא ה
 וכו' עכ"ל זל' ואם הדברים האלה הם קשים ביותר בהתקלמם הם קלים וכוונתם
 למי שנתן לב אליהם שהוא ית' יחויק במעוהו כאלו הבא ליערד מקייעין אותו סב
 ולעבדים ית' חן ועוד אלו המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה שנאמר
 והתקדשתם והייתם קדושים והכונה לו שהוא ית' יקייע על ידו ומציאנו דרך
 רצון עד שיהיה קדוש וטהור ועכ"ל היא ית' ית' לו שכר פעולתו כאלו הכל היה
 ממונו הוא עצמו וזרועו הושיעה לו שזהו ממונו ית' חסד גדול כדרכו בכל הכריאה
 בכללה שהיא על צד החסד והוא מאמר דהע"ה וכן ה' חסד כי אתה תשלם לאיש
 במעשהו שהכונה לו שבמה שאתה משלם גמול טוב לעובדים זה ממך הוא חסד
 גמור לפי שאתה הוא העורר והקומם והתמוך ומינס לעשות הטוב ההוא
 בהזמנתך שהזמנת להם כפי מה שיאותל הוצאת הטוב ההוא לפועל ועכ"ל אתה
 מעלה עליהם כאלו הפועל ההוא כלו לא היה ולא ככרא חלם מהם עצמם וכן
 גכ' על זאת הכונה עצמה אמ' דהע"ה ואהי תמים עמו ואשתמר מעוני וישב ה' ל
 כדקי כבורי לנגד עיניו שהכונה לו' שלא היה תמימותו ושלמותו אלא עמור ל'
 באמצעות וכתמיכותו ית' וכן גכ' מה שגשמתני מעוני הוא כפי מעמונו ית' והוא
 אומרו ואשתמר מעוני ש"ל שגשמתני מעוני באמצעותו ית' שזהו משמעו
 ואשתמר שהוא פועל יוצא על ידי אחרים ואמר כנגד שתי התלוקות אם לחיוב
 אם לשלילה שבנגד החיוב במעשה היושר אם וישב ה' ל' כדקי ר' לכתן לי גמול
 כאלו הגדק שעשיתי היה דקי ממני לעצמי וכנגד השלילה במעשה הרע אמר
 כבורי לנגד עיניו ר' מה שגשמתני כפי מתמוך במעשה הרע עד שהייתי וך וכר
 ישיב לי כאלו אני אני הוא הע"ה הכל בלי קיוע ממונו ית' ואמר לנגד עיניו יר' ל
 באלו היה בורי וזכותי ממונו לעצמי והוא לא קייעמי שום קיוע רק הוא ציפה
 נמיט כמה שאני עושה לכר ואילם כפי האמת הכל הוא ממונו ית' וכעורו וכפי
 הכוונה הזאת אמר התנא ע"ה על האנשים השלמי המשתכלים בזכות הרבים
 שזכות אבותם מקייעתם ואחס מעלה אני עליכם שכר הרבה כלו עשיתם והוא
 מכואר לפי הכוונה והוא ית' יעורו על דבר כבוד שמו ויפתח לנו שערי ארצה
 כתורתו יטע בלבנו אהבתו ויראתו וטובו הצפון לירואיו ונחלנו ועם הגדקי'

באלו תם ונשלם

ואני מחלה פני כל תלמיד להיותו קורא במאמר הזה פעם בפעם ולסכת
 כשמת הקדושים החקוקים על אלותא דנחותי וימא לכל הבא לקרבה למלאכה
 זאת מלאכת הדיוט שלא יעתק דרוש א' מהדרושים הקודמים כראש הספר
 לעצמו ולא מאמר זה האחרון לעצמו אלא בהעתקת הספר בלו בכללנו וחספן
 ה' בידינו יצלח אמן ואמן

אמר

הכותב כימים השא קרובים וקמוכים הגיעוני פירושים למגלה
 זאת שונים מגאונים ואיתנים מהם בחיים עריכה יאריך הש"י
 ב' ימי חייהם ומהם באו לבית מוחותא' וכדורר החיים נרורה נשמתא'
 כמוסר ממות הלוי' וכפר לקח טוב' וספר מאמה מדכי וספר יד המלך
 וראיתי בהם כמה עניינים קרובים לדרכנו אשר דרכנו בה ומקמות שהם ממש
 כפי דרכנו ושמתני לאשר כונתי לדבריהם אשר הם דברי חללים חיים ואולם
 פחד פחדתי פן יחשדני שומע לאמר שלאחר אשר ראיתי דבריהם נתעטפתי
 בעליהם ולקחתי אמרתם כלי העלאת שמותם על מה שהוא שלהם דחס ליה
 לזרעא דאבא הרשב"ץ למעבד הכי והנה בשמים עדי ושהדי במרומי' הוא יודע
 דרכי ונתיבותי שאני אני הוא היודע ערכי שהוא הפחות שבכרכין ועימי ראוי
 גלמי שאין זה מקומי להחשיב את עצמו כאחד מקטני תלמידי הרבנים
 המחברים הזכרים ולא הכי אפי' עד הלום אלא הכוונה שהיא
 לשם שמים כדי להתעס' בדברי תורה כדאמרן בהקדמנו
 והנני מודה בהודאה גמורה כי רוח קדשם עברה
 עלינו ותגדרנו לערות על ידנו מוערת
 אחרתם הטוהרה מעט הדבש

היה ודי כזה כי הודאת

בעל דין כמאה

עדים דמיא'

כנ"ך ואע" כרדמוך

תוט' לנ"ך כנ"ל

חתינת המחבר

משתדל בתוספת אומץ לעשות מלאכת ה'
 כרוך הוא דרוכה וברה ונקיה עליו תבוא
 ברכת טוב והיה כגן רטוב וכמינח מים
 אשר לא יכזבו זימיו ועם הפי יהיה המקר'
 כתוב בהלכתו בתוספת מזיכוד והדר כמא
 דאת אמר זה שלי ואמרו כפי דרשתם זל
 התנח' לפניו במנות וכו' ואין לך מנוה רבה
 וענומה יותר מואת להיות תורת ה' תמימה
 כתובה על הכר יפה כלפניה ברה כחמה
 זה הטוב יעזב לטובים המטיבים ומיפיים
 ומהדרים לתורת ה' הכעיה מה ומאמתה המטכותם שלמה אבן וכל הקדם
 למלאכת הש"י כרוך הוא להעלו' החכמה הזה לבית הקדשים ולהביאו לאור העול'
 ידוע ידוע כי הוא מרבה תורה מרבה חיים ככל הארנות האלה לעשו' לחיים
 שלמים נשאים ורמים גאוים ואיתנים אשר בארצות המערב להשתדל בתורה
 ולהוציא פעלם מחשכה לאורה כדקנאת קופרים תרבה חכמה שיחוקל וחומה
 בעצמם אם לנעיר תלמודיה כך כל שכן לכבוד תורת אשר חכמה להם במלאכה
 אלהים והם באופני' בארץ וכפי הכוונה השלמה יהיה השכר מואת זקוד עלמות
 בתבונה וכדעת זכר חכמה שהיא ית' ידע שאין כל בוונתי ואגמתי אלא לזה זכור
 יזכור אותה לזי לטובה לתת אותי לרחמים גדולים בעימי אשרי היל יהא שיהיה
 רבי פעלים להשלים כונתי ולהוציא לאור מחשבתי זשלוס רב טעע יקרב

וכרי

להיות הוד והדר למלאכת השם יתברך ולהתכוין במנותיו
 בכוונה גדולה אמרתי להעלות בספר השירה הנעימה
 יפה וברה כחמה שיסד הגאון דבינו יצחק ג' יאית עליו השלום
 לקרותה כיום הפוריק דם מקרא מגלה ולהתנע'
 בה כנעימות נצח בשעת קעודת
 מנה להרכות בו
 יתבר' גילה
 ושמוחה
 וחדוה זהכרישה שפירש עליה אבא' הוה
 מרי זל בימי קטנותו וזה לשון
 השירה המוכרת
 להגאון המו'
 כלסון ארמית:

שיר נאה ומשובה

קצה

יום פוריא יומא רגן • כל בר ליפגר ממלתיה •
 חמרא חיילא חכי גנ • לעול חניט גו כלתיה •
צ כחד ליטן סבת למאן • טוב יתינ מן עקתא •
 עידן המן יתן זכן • לקטול קטול ולכותא •
ח וי חורמאן לנא דמן • ושקל מן מלכא עוקתא •
 לופין בלסן בלסן קמן • אעדי מכיה ית עוקתיה •
 וככותיה אגין עלן • דבר כסלם כל אומתיה :

יום פוריא

ח שחן וכבי תורי יקר • עם פקיוני סבו לכון •
 שתין זעין ונלי קדר • לא יתבקר חד מוכון •
 ריש כל אכונן אנא חמר • ושתו ורוו עם טפלכון •
 ודלא כיריה אריקטוון • שדרו ליה ולאנתתיה •
 אף כל בר נש נח שירכן • גומר ליתער משנתיה •

יום פוריא

ק לון אבור קדמת דנא • ליהודאי איתי כדא •
 כד חס בר קיש לבני ענא • אייתי עמיה ית אטרא •
 דוכרן טב לאלה קנא • די למקטליה אושיט ידא •
 יהוא קלווא אוליד כנא • אפיק כובא מורעתיה •
 נורא אכליה והוה תנן • תקיף גלי ית בהתתיה •

יום פוריא

בארזי כולא ליה ויאן • מאחי טבח ורכו יקר •
 אתויה כמה דרכון • אף שלטניה עם דר ודר •
 נעיר חקרא עם רכרבן • עביד טיבו עם כל בשר •
 להוון מודן ומברכן • ליה כל אינט פיס חכמתיה •
 אברא די ליה כל תוטבחן • זן כל עמיה מברכתיה •

יום פוריא

זוה לשון כמאמר אבא מארי זלזה ככרישתו כימי קטנותו

לפי

שכיום הפורים נהגו לקרות פומון זה שייקר הר"ב זל בלשון ארמית
ראיתי לפרטוש התלמידים המתחילים כמוני היום גם שהוא מבואר
לחכמים ומגבירי חילים

המשורר

הזה ע"ה רשם שמו הכרא בראשי בתי הפומון והתחיל
ואמר יום פוריא זומא דבן רוצה לומר זה היום שהוא יום
הפורים שנקרא כן על שם הפור כמו שנאמר על כן קראו לימים האלה פורים
וגו' כל בר ליפגרי רוצה לומר כל בר ישראל וגם ירצה לומר כל בן אליו יתכ'
שכבר הוא מודע שעם ישראל קראם יח' בני בכורי ולכן אמר המשורר זל בדרך
קתמא כל בר' ליפגרי וכו' ליפגרי הוא מלשון המקרא כמו שנאמר בשמואל
ע"ה מלתים איש אשר פגרו ותרגם יוכתן ע"ה דאיתמעו וכו' גם הר"ק זל פירשו
ששבתו מהלך מפני חלישתם וכן הוא גם כן לשון ביטול בלשון ארמית ודומה
לן האר' דאמרינן במכתבת שבת ימא דמכגרי רבנן פירוש יום שהיו מתחלשים
ויגעים ומתבטלים ומגרתם וכנגד המאמר הזה עצמו אמר המשורר זל ליפגרי
וכו' וכן בפרק שמי דייני גורות אמרינן רב חייה בר אבא מקווי רדקי דר"ל הוה
אפגרי תלתא יומי ולא אחא ופירש רש"י זל בטל' מומ' היה רוצה לומר מעניינו
וממעשיו והכוונה שיתבטל ממלאכתו ואע"ד יום טוב לא קבילו עלייהו מכל
מקום כבר אמרו זל העוסה בו מלאכה אינו רואה קימן ברכה' וגם יש לומר
שהכוונה לומר שכפי תורה ביום פורים יתגטלו ממלתייהו שהם דברי תורה
ויבואו לשמחת הפורים ולשמוע מקרא מגלה' אמר חייא רוצה לומר יין חי
בלי מוצה כדי שיבוא לידי שכרות לקיים מאמרו זל מזה לבקומי בפורי' ופי'
דש"י זל לבקומי להשתכר' אבי גגן בפרק הנוקין גרסינן דהוה גהיגי כי הוה
מתילד להו ינוקא שתלי אירא ינוקתא ושתלי תריית וכי הוה מנסיב הוה קייני
להוועבדי בהו גננא ופרש"י זל חופה ותרגם רב יוסף ע"ה כחתן יוצא מחופתו
כחתא דנפיק מגננא והכוונה לומר ש שתה יין טוב בשמח' לכב בקעור' מנות
פורים כתיך חופתו עם כן וואשתו' וגם יסבול לומר שישתה היין עם הפירות
המשוכחים של הגנות שתרגום תבואה אבא והשדה נקרא בלשון המקרא גם
בלשון ארמית גננא' וגם יסבול לומר שישתה הישתה היין חי בתוך השדות
לקיים מה שנאמר לכה דודי כנא השדה וגו' צבחר ליסן' פירוש מיעט שבח
אליו ית' כדאמרינן בבראשית רבה פרשת ל"ה על פסיק השוכט כל הארץ וגומר
ואי לית את מותיר צבחר לית עלמא רוצה לומר מעט' וכן באיכה רבתי זוה
אחפיינום והו מוכלין יתיה צבחר צבחר שירצה לומר מעט מעט' וכן ת'
הלל עוד מעט מועד הלל עוד צבחר' וירצה לומר תנו מעט בלשונכם שבח
למאן שזיב יתין' וגם יש לומר שהכוונה לומר שמעט השבח אליו יתבר' הוא הוא

פירוש השור

קצט

השבח הגדול וכמו שנאמר לך דומיה תהלה וְהַשִּׁבְחָה הַגְּדוֹלָה הִיא שְׁלֵנוּ דומיה תהלה הוא למי ששויב יתן מן עקתא ואומתי היתה ההללה הוּאת עידן הימן יתן זכן כמו שנאמר אס על המלך טוב וכו' ועשרת אלפים ככרי כסף וגומר והקנייה שקנה אותנו היא לקטל קטול ולכותא כמו שכל' להשמיר להרוג ולאכד וכו' חוי חורמאן לנא דמאן ר' להמן הרשע שהוא צפעוני לנו זרה וארכ את נפשותנו עד שהמלך הקיד את טבעתו מעל ידו ונתנה אלנו לכתוב בטוב בעיניו ולחתום וכו' מאורת צפעוני ת' כ' ע' ועל עיני חוי חורמאן ואשר לא זרה ת' אליו השלום ודלא כמן וכו' לופון כלשן כלשן כמן תרגם אנקלוב עליו השלום כמעט שכב וכו' אלופון שכב וכו' כלשן הוא מרדכי עליו השלום כמו שנאמר בעזרא מרדכי כלשן ובמנחות פירשו הטעם לפי שהיה מהכסה דרין היודעים בשבעים לשון דאין פנה דרין שומעת מן המתרגמן כלשן כמן רונה לומר כלשון הקים אותנו וזה היה במה שהבין לשון הערביים וכו' ויהיה קמן כמו אוקמן רונה לומר שהקים אותנו מנפילתנו ואמר קמן ולא אמר אוקמן לפי שדחק אותו השיר שהוא קוגר כל הדלתות בית דים יזובה אערי מניה ית' ל' את עוקתה בו וכוכותיה אנן עלן וכו' דבר בשלם וכו' והוא מבואר אשחן וכי תרי יקר וכו' פקוק הוא בעזרא ופירושו המפרשים וכוונם לברכה שהם מיגי בהמות בריאים עם פסיוני סבו לכון תרגום שלו פסיוני וכירושלמי דפאה אמרינן יש שהוא מאכל לאכיו פסיוני וכו' עם שתין צעי צלי קדר צעי כלים שמביאין בהם התכשיל לפני האוכלים צלי קדר הוא הכשר המתכשל בקדרה בלי מים וכן כאלערי קודין לו ש' קדר והלשון הזה מוקד ממאמרם ז' שאמרו בגמרא מגלה אחר אכיי כי כפיי מבי מר הוה שבענא וכי מטאי להתם קריכו לי שתין צעי בשתין מיני קדרה וכו' והך ביטולא בתרא הוה קרו ליה צלי קדר ובעאי למבטייה לנעא והמנין של ששים הוא דרך גומא וכן בעדות מזה פירשתו אני כזה בדרך רמז דיש כל אקון אנא חמר וכו' זה מבואר ומאמר זה ממאמרם ז' שאמרוהו בגמרא דכתרא ושתנור וכו' מבואר הוא והכונה שאין שמה שלמה אלא כשיהיה האדם אוכל ושמח וחונג עם בטי וכו' ביותו ובטו שאמרה תורה נשמחת בחגך אחיה וכו' ודו פירוש השתכרו שתרגום יין ושכר חמר ומרוי ודלא בידיה ארוסטון וכו' רונה לומר ומי שאין בידו במה לעשות קעורה לכורים כי ארוסטון כלשון ארמית הוא קעורה בה היא דאמרינן בהראשית רכה פרסה עשירית עבדא הוה בערב צומא רבא וכו' ואשתכח תמן חד חייט ואול דיובון חד נון וכו' עד ונסכיה ההוא חייטא באשנה דארוסטון רונה לומר שקנאו כיוקד באהבת הקעורה לערב צומא רבא שנאמר בו ועמיתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכו' וכו' וכו' וכירושלמי אמרינן אמר ר' ברכיה עתיד הקב"ה לעשות ארוסטון לנדיקים וכו' והכונה לומר בימי שאין לו במה לקנות הקעורה שלחו לומה שיספיק לו

ולכני

פירוש השיר

ולכבוד ולכבוד ביתו כפי תקוה וקבלו עליהם ומתנות לאבינונים * אף כל בר נש
 בנ שירכן וכו' ר' ז' לומר כל אדם יהיה בטל ביום זה ושמוח וטוב לב ויוצא
 לעולם בשדנות וזכרמים ויהיה מזמר ומשבח ומתעורר משנת תרדמתו להכיר
 בזקדי המקום עלינו תרגום אנקלוס ע"ה איש שדה נחש ריבן וגם כייש שגורסים
 אותה בדלת נחש ריבן הגירסא האמתית היא נח שירכן בריש והגורדין אותה
 בדלת פירושה גם כן לשון מנוחה והסקט שתרבות יונתן בן עוזאל עליו השלום
 ותשקוט הארץ ודכת ארעא * קלון אגור קדמת דנא וכו' ר' ז' לומר הצווי
 שנכנסוהו שאלו מקודם זה הוא הקבה שהביא על אומת ישראל ככה * קלון
 פירושו צווי כדאמרין בבראשית רבה קטליאמר מלכא הוה רעי חזירי וכו' עד
 ושלח כתבין לטבריה בפאתי שמשא דערובתא ואמר אנא ישיב קלמן דיהויין
 רברבנא דיהודאי קמאי וכו' * ואמר אייתי בדא ר' ז' לומר הצווי שגור
 מקודם זה הביא אל היהודים כמעשה הזה * כד חס בר קיש ללכני ענא ר' ז'
 לומר כאשר חס שאלו בן קיש על מיטבי הגלן ועל אגב וכו' אייתי עמיה ית
 אטרא ר' ז' לומר הביא עמו את הקוק המזכר שהוא אגב אטרא מענין גורן
 האטרא וכתוב ובלועל בקוק מוכד כלהם וכו' והאיש המקנא לאלהיו אשר שלח
 ידו והרגנוכר לטובה ולכרכה שהיא שמואל הכביא עליו השלום * וגם *
 שמת קנא היא מענין קמיה וירל קנה שם טוב וזכר טוב עם האל"ם איש אשר
 להורגו של ירובי אלולא נשאר חיזמן הרבה היה מוליד בני הרבה אשר היו
 בקנאים בעיני אומת ישראל כי בזמן המועט אשר היה חי בתוך המאמר ההוא
 פלואו אוליד בנא כ"ש חס היה נשאר קיים ימים הרבה והיה מרבה בכמים וגם
 * ששמואל נקרא בשם דוכרן טוב בכתמא כמו שנאמר ויהי שמואל הולך וגדל
 וטוב וכו' ופירושו לאלה קנא כפירוש הראשון ומאמר זה מיוקד על פי המדרש
 שדרשו"ל על פקוק איש יהודי וכו' איש ימיני שדרשו"ל בו שהיו אנשי הדור
 ההוא מתרעם על ששאלו קבב בהבאת המן לעולם במה שחס על אגב וכמו
 שדרוש ג"כ * ששאלו הביאו וכתמו בבית הקוהר בא על שפחה אחת וכתעבר
 ממנו ומאותו עבור היה המן בעולם וזהו המן שהשלים ואמר ההוא פלואו אוליד
 בנא אפיך כוכא מורעתיה והוא מבואר כי תנא אש ומנא קונים מתרגמינן
 ותשכח כוכין * ופלואו ג"כ הוא מין קונים וכדאמרין פרק יוס הכפירים הרשעי
 דרמים להם ככל ונשים * וכ"ש * זל קונים ונרא אכליה והיה תנן מבואר הוא ויקבל
 שכוין בשם מורא לשת' הקדרא אש אוכלה כי הוא ית' שכלל אותו באשו הגדולה
 עד שהיה עשן וכמו שנאמר כלו בעשן כלו וכו' תקיף גלי ית בהתתיה * ר"ל
 תקיף שהוא ית' היריב והשליט בעלמו הוא גלה את כשתו וכעבין שנאמר ויאמר
 חרבנא וכו' ופני המן חכו ואלו כוין זל שחרבנא הא אליהו ע"ה כדעת האומר
 כן בגמרא ולכן קראו בשם תקיף שנשאר בקיומו ופירש בהתתיה הוא כשתו
 כדמתרגמינן והחזיק במבוסיו ותקיף בבית בהתתיה ובחולין פרק אלו טרפות

אמרנו מיאמנו בהתתה ופירש רש"י זל בהתתה קלנוני בארי כולא וכו' דלכורא הכל כדכתיב וכו' לו נאה שבת ויקר ופירש מאני וקר דל מימי הטבת והומר אתהו כמה דברין וכו' כדכתיב בדכאל וכו' גטיר חסדא עם קדברין דל עושה חסד לחלפים והוא אומר עם דברין דל ריבוי הדורות עבדי טיבועם כל כשר כדכתיב ויתן לחם לכל בשר כלל להוון וכו' מכואר הוא כל איש פון חכמתיה דלאדם משבת לש"י כפי כחו בי אחר המרבה ואחר הממעיל וכלל כד איבוינו לבו לשמוע תם ונשלם שבת לכורא עולם הידע כי בוינתנו היא רנויה אלנו ולא ליהרא ואין במעשה זה טום גבורה מנויה

אמר

המחבר הבתים האלה המלאים מכל טוב אשר בנו החכמים ותלמידים רשעים ויודים כבתבוב ככאלן להורות כיהם ישמר נורם שמונים ועלנים בתורת אלהיהם ולהורות על מונקם ועונתם וקדושת אבותיהם המולידים בדומים להם לאלה הדורות על מעלת המחבר והספר כי הוא ידע בעקמו שאינו ראוי לכך ודי בזה כי הודאת בעל הדין במאה עדים דמה ומעתה על העלאת הבתים הנזכרים בתפר לא קשיא ולא דמיא

אמר

הנער באלפי יבבית אכנימשה בן החכם במהר"ר זכריה אבן אלעזר ז"ל רומה הוא על כל ברכה ותהלה אשר לנו העושה וממלה אשר מדוב חמלתו וחינתו על חכל נחלתו בית יעקב עמו ולאומו השפיע עליהם מורומו שכל מי שכל משכל העליון עד כי עם ישכ בציון אוחזים בקהרי הדעת והמומה ועלם בקלם החכמה וראשם מוביעה שמומה לחחו כני כסא רם ומתנשא להצתוסף בצלו לחזות כעוץ פ' ולכקר בהיכלו להשפיע ולהופיע עליהם מאור שפעת יפעת התורה וכלל מושבות בני ישראל תהיה אורה כי בצלם ובצללם יהיה לעם חכם ונכון והמשכילים יזהירו וכוהר

ש

מה ישכוב קפאות להביין ולהורות דור אחר דור ודעת פרי שפתם מללן ברור איש מפי איש נכוב ילככ גדולים חקרי לב מקובלים בחכמה וזדעת והמומה והפזנו מעיינות וקראו בשמותם על אדמות אדמת קדש בשווקים וכדחובות ואכל כל פנה להביין אמר ברה"ק יאזרובעו מתניהם ברוח קדשו אשר הופיע עליהם להאיות רוח שפלים קלי הדעת האמללים וכוות יאותו לנבונה וכו לעב אחר ושפת אמת תקון לעד וכל זה וכויתנו

הן

הנה ענדקת תבינה שאף גאזאת בהיותנו בכבוד זה הגלגלת לא השיב

ידו לכופף כנשר על גוזליו ירחף עלינו להשאיר לנו שארית בארץ
ולתת לנו תקוה ואחרית בקרב עמים רבים ולאומים והאיר לנו אור זרוע
לדקוק מחזיק הבדק ובדק עד מקום ש' דימגעת' בחכמה ובתבונה וכדעת
בתיגוי המורה ועמיה שראו יהורא יזקן ויושב כישיבה על היותר טובה ויטע
אשל בבאר מים חיים בעוונותינו ומעצומות ודומות אל בגרונו:

צבי

הוא לכל הארצות ומשביע בלחצות כפס שוקקה ודקה איש חיל
רב פעלים קדש הלולים אבי אבי מארי ורבי רכבי ופרטי עטרת
לראשי אשר הטעמיני מעט הדבש הזה בקנה מטה עמו ושרכיט זהבו ויארורו
עיני מערת דבש וחלב תחת לשוני הלא הוא אדוני וגאוני החכם השלם איש
חיל רב פעלים אשר הביאר היקר והנכבד הזה חכר ברוח אלהים אשר בו
דבר בפיו והגיונו ותורת חסד על לשונו:

חזוק

דבריו וכוונת אמריו דאה ראיתי ולפניו שמשתי ועל ברכיו כל
ימי גדלתי ועל כן ולכן אמרתי הנה באתי במגלת ספר
זה הנותן אמרי ספר מזהיר ומבהיר עיני חכמים באמריו הנעימים כל קחוס
לא עממהו מדברי חכמים שלמים אשר קדמהו לשרתו ולכרך בשמו ולשאלו
בשלמה מלך שהשלום שלו לגדלו ולהללו חף על פי שאין מלה בלשונו כפי מה
שיאות לו עם כל זה כפי כחיו וחיי רוחי אככי לארני אשירה ולפניו מלין
ואחירה אגידה ואדברה וקצת מגבורות תהלות מעלותיו אומרה בהגיון פני

משה ורחשי או יסיר

ואו ספר אמריו ויו מכיקים	ומזהירים כוונה השחקים
ואחרים הם כחרב פיו להבים	ואורה הם מאורי כבדקי
כמו פטיש יפוצץ הסלעים	כמאמרי כמו הרים חוקני
ומראיהם כלפיד אש וכונה	מלאים אור בדיוק הפכו
ערכים הם לכל מבין בסודם	כנופת וכנופי הם מתוקני
וינמיחו פניו תכל שמחות	כשושנה גדלה כעמקים
יקדם איש אלים הוא ושופט	בדק דל ומזיל העשוקי
זרועות הרשעים הן ישכר	להגיל מיריהם גאנקים
ולכ אכיון במליו הן יחוק	יאמץ גם ידי כושל ויקים
בטוב טעם ורעת הנכונה	וכראיות אמתיות וזדקיים
בפלפולים מדויקים כדקא	וכהכי מסתכר הם אדוקי
שכח והם גלמים וידועים	בראש חיות וכרחובי שוקני
בכון לחש בסוד האל וירע	כחק פרה ואף אש הם עמוקני
מקרפי הוא ומורה לי צדקות	מוזקקים עלי לבי חקוקים
שמו מודע בכל חכמה ומדע	עם הולך קצת ארץ רחוקים

שירים

רה

הלא כתר וזר הוא לראש
 דכיריו אשקדה ים יום ואשמור
 ותפוחי זהבו הן במשכיות
 דברו כראי מוצק חוקים
 ומראהם מאד הם מבהיקים
 ראו ספר אמרו זיו מפיקים
 ואלחזו זאת קמתו חבי לפתח לדודי
 הדרי והדרי מפתח פיתח שערי חלונותיו
 וכתלה ושמנו אגדלה
 בעשותי לנו מפתחות מפותחות
 ובראות המשכיל הכבון ה' יה דה כלץ כרו מעלת הקפר כי חילים יגבר ותהי
 עליו רוח השיר ובמתק שפתיו בה דבר

לכס לכופת זוף ודכשו ט-עמו
 ישמח אנוש חכם במתק כ-אמו
 אקתר דבר קתר וסודות כע-לכו
 רקת ואחלמה כחשן רז-קאו
 שבת דבר הרב וכמה כ-עמו
 לא יוכלו עליו והם רב ע-צמו
 תהיו כמו אישים אשר לא ח-כמו
 נמצא לולתי בדורות ק-דמו
 חפץ אל'ים חי מבורך הוא שמו
 אדעו אלתכון בקודות נכ--תמו

ידעי כתב הדת ואכני בין קחו
 וד לנו ותפארת ונחות מאמר
 ובו פשט ודרש ורמו על לבוש
 רקס במאמרים כמו כפך וכ-
 להדברים אם לחוות מהלל
 דקו אבל המה יבעים כאמת
 זקו עדי תזכו במקחו ולא
 אמר קע'דתו דעו בלתו בלי
 הורה לכוונה נכונה כאשר
 לו אשאלה תמיד יוכני ערי

עוד לו כרו על הענין הנו' כמ' אחר

אמרו האם נמצא בזה הקפר
 תי על פני תבל בקרית ספר
 נחשב לנגדו כעני הגופר
 המור וקימון ואשכול כופר
 עם ההדקה על דבר הרופה
 עיככם חזי רואות זאמרי שפר
 רק זאת לבד נקראת מג'לתספר
 כי הן הלא נפל בגומץ חופר
 דים ופני אויבים כמו הכופר
 לכס יהא נחשב לכפס כופר

אכני תבונות ביחרי דרך אמת
 לא ראתה עיני כמותי מהיו
 אם כל זהב אופיר בערכו תערכו
 לגוף הלא מקעד ולכפס כמו
 הנו מפענח דבר איש מר דרור
 טעם הלא נמצא בתוכו כאשר
 למה מגלות רק מגלות נקראו
 בה נראתה אהבה גדולה נפ'לה
 בה הייתה אורה גדולה ליהו
 לכן קחו אותי ואל תתרגלו

גם המשכיל הכבון ה'ך אהרן חנין כר' בראותו גדל' האספר ומעלתו זכי גדלה

למעלה לכן כשא משלנו בסיר דוקמה דוקמה דוקמה

ותהלה: דוקמה דוקמה דוקמה דוקמה דוקמה דוקמה

את מהלל ספר לחוות הן אקו	אטעם בטוב קחרו ומומו אשאה
היה צמחים אל דבר האל שתי	מים בלא כהף ולא בזהב טהא
רמו כשט ודרט וכוד רוקח בכל	מורקח וכל נפש הלא לו תתאה
במצא לאים מבין בכל מדע אשר	דעתו ומני ים מאד הן רחבה
חכם ומכיל הלא עדיף בתו	דת אל ובלש כר כנפת ערבה
ונדיב וכנדיבות לקרבה א מלא	כת אל הלא נפשו ורוחו נדבה
חפי למונתו נחמותו לש	מח ללב דואג ונפש כואכה
נוסים לפרקומו להראות פלג	אות אל אלי עמו כגדל אהכה
יוקן ישועית הוא ויראת א כאל	רותו כמגדל עוז וקריה טגבה
זכרו ולא יעבור לדור דורים עדי	עד כל זמני עולם היותה יוספה
קרבן אמרי במקו פרים שפתי	תינו כשיר תודה להקריב אקריב

תושלבע

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

וכתב לו את משנה התורה

וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם

כילא על הלחם לבדו וימיה האדם

והתקדשתם והייתם קדושים

לך נחה את העם הנה מלאכי ילך לפניך

והיו הכרובים כרשי כנפים

בעשה אדם בגלמו

וישאלו אותו וגו' ויקנאו בו אחיו

והיה כסכתו על כהא ממלכתו

בבקר תאמר מי יתן ערב

איש מזרני הציננו מיד הרועים

לאיש אשר אלה לו אנכי הנה

פקוקים ושמע יתרו

ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך

למען שיחיחותי אלה בקרבך

אף לא אל ארץ וכת חלב ודבש

והי כרדואם מתלקחת

בנים אתם לה' אלהיכם

ודברתי על הנביאים

יהושע

ויכתוב שם על האבנים את משנה תורת משה

טופטים

הכבדים ממקילתם נלחמו עם סקרה

אנכי לה' אנכי אשירה

למה לא הלכת עמי מפיכנסת

וכ' וברוילי הגלעדי היה וקן

מה בככה היום מלך ישראל

אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל

ודוד מכרכר בכל עוון דוד חגור אפור בד

כי מככדי אבכר

כי עשה יעשה ה' בית לאדוני

מלכים מן היום אשר הוצאתי את עמי ישראל ממזרים לא

בחרתי בעיר

ראו נא כטוב לב אמנון

ישעיה אנה ה' מוצרה לרג עים א טקנה

פקוקים שמעו אלי רודפי דקם מכקשי ה' הכיטו אל צור חוצבתם

קית קיט קנג קנו עכ
כח כע כנו מכ כט כג
קט קפה קפא רד רה קנה
ד ט
קלד קלא רג טו עכ
כה עכ
מו סה קו כע
קד קפו כג מט עכ
וכל

מפתחות

וכל בניך למודי ה'	סודות דקו' סגול' סודו
אז תתענג על ה'	סודות סגול' וז' סודו
ועד זקנה אחי הוא ועד זקנה	סודות סגול' סוד קלו' סודו
יעזוב השע' דרכו	סודות סגול' סוד קמה' סודו
שלום שלום לרחוק ולקרוב	סודות סגול' סוד קעט' סודו
לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר	סודות סגול' סוד קפס' סודו
שום אשית בה' תגל בפשי	סודות סגול' סוד קפס' סודו
פרשת כל היום יחרוט החורט	סודות סגול' סוד קפס' סודו
היו כל צמח לכו למים והפקוקים הנמשכים	סודות סגול' סוד קפס' סודו
ירמיה' כה אמר ה' כוראך יעקב	סודות סגול' סוד קפס' סודו
כי כאשר ידבק האור אל מתני אש	סודות סגול' סוד קפס' סודו
כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו כל הפרטה פלה	סודות סגול' סוד קפס' סודו
גדול העצה ורב העלילה	סודות סגול' סוד קפס' סודו
וואתנה לאבי צאן מרעיתי	סודות סגול' סוד קפס' סודו
פני אדפי ופני הכרוב	סודות סגול' סוד קפס' סודו
ואעבור עליך ואראך מתכוססת	סודות סגול' סוד קפס' סודו
הוטע' מי חכם ויבן אלה כי ישרים דרכי ה'	סודות סגול' סוד קפס' סודו
היו החושבים מחשבות און על משכבותם	סודות סגול' סוד קפס' סודו
מיכה והיה שארית יעקב כטל מאת ה' והנמשכים אחריו	סודות סגול' סוד קפס' סודו
צפניה התקטטו וקוטטו פקוקים הבאים אחריו	סודות סגול' סוד קפס' סודו
זכריה כה אמר ה' שובו אלי אמר ה' צבאות	סודות סגול' סוד קפס' סודו
מלאכי זכרו תורת משה עברי	סודות סגול' סוד קפס' סודו
וכדברי רוח הקדש	סודות סגול' סוד קפס' סודו
שיר כגילה וכשמחה כך	סודות סגול' סוד קפס' סודו
כגילה וכשמחה כך	סודות סגול' סוד קפס' סודו
חכו ממתקים וכולו מחמדים	סודות סגול' סוד קפס' סודו
אל תראו בני שאני סחר חורת	סודות סגול' סוד קפס' סודו
רות ועתה בתי אל תראי כל אשר תאמרי אעשה לך	סודות סגול' סוד קפס' סודו
קנינות נפלה עטרת ראשנו	סודות סגול' סוד קפס' סודו
קהלת אל תבהל על פיך והנמשך	סודות סגול' סוד קפס' סודו
טוב שם משמן טוב	סודות סגול' סוד קפס' סודו
החכם עיניו בראשו	סודות סגול' סוד קפס' סודו
ציון טובה היה בפי	סודות סגול' סוד קפס' סודו
תהלים	סודות סגול' סוד קפס' סודו

זה היום עשה ה' נגילה

מאת ה' היתה זאת

ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני

שויתי ה' לנגדי תמיד

לכן שמח לבי ויגל כבודי

אמר נבל כלכו אין אלהים

ולך ה' חקד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו

ואהי תמים עמו ואשתמר מעוני

הודו לה' כי טוב

מושלי טוב גם כלל דעת נפש לא טוב

טוב רש הולך בתמו

ברצוה ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אה

נפש רשע תאיה רע

חיי בשמים לב מרפא

דכות כנות עשו חיל ואת עליית על כלנה

טקר האן והכל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל

כל ערום יעשה ברעת

פלגי מוס לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפון יטמו

כי ישרים דרכי ה' ונרזיקים ילכו בם ופושעים יכטלו בם

לתאוה יבקש נדרף

אנפוחי והב כמשכיות כסף

אבמות בצחה ביתה חזבה עלמודיה שבעה

בזי ה' יתן חכמה מכיו דעת ותבונה

מותהלך בתומו נדין

בכל דרסוף דעהו והוא יישר ארחותיך

אעוב טדי לא מאכונהו שגיאל כח

ה' היספור לו כי אדבר

כי הוא יכאיב ויחבט

או ראה וינסרה

דניאל חזה הוית עד די כרסוון רמיו

ואין איש מתחוק עמדי על אלה כי אם מיכאל שרכם

בעודנא דישמעון קל קרנא מטרונקיתא

לך ה' הנדקה

היום קדוש לה' אלהיכם

בימים ההמה ראיתי כיהודה דורתיים גמות פסנת

נחמה

אזרחי קפדו להלכות

אזרחי סיוולת קפדו וזיזו

אזרחי קפדו עיני

אזרחי וזיזו וזיזו וזיזו וזיזו וזיזו

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

אזרחי קפדו עיני

מפתחות הדרושים

רה

מחנה	דברי הימים	וישא דוד את עיניו וירא את מלאך ה' עומד
נד	ללא לכסלה לחם כואת	
כה	בין היום אשר הוצאתי את עמי מארץ מצרים לא בקרתי בעיר	
כז	וראתי כתור האדם המעלה	
כח	הדרושים	
כט	אחר אשר במעשים האנושים כל עוד שבאים בתקופת עיון להקשטת ומעלה	
ל	על הדברים הדברים הבאים במיעוט עיון וקו' לבאים במקרה	
לא	יחוייב שהדברים האלה ייש אשר הם בהשגחתו	
לב	יתברך יותן להם מעלה לפי תוחלתו	
לד	השגחתו יתכ' בהם	
לז	המורה שכוונת כנוי התור לרמוז על הנכדלים	
לח	אין לאדם יכולת להשיג גבורות דכות כי הם	
לט	כעלמים ולא מיבעיא המפורסמות שבאות הפך	
מ	מהטובע אלא גם העשויים בקודות הטובע	
מא	האומה ישראלית כל עניניהם עלפי השגחתו ית'	
מב	ולא בקרי ובהודמן	
מג	זריך לומר כדברים שהם נראים טובים	
מד	הקב' עושה עמהם חקדים לעת דלא גם בדברים	
מה	שנראה מהם לפי שעה לרעתו של אדם יש בהם	
מו	כמה חקדים לעתיד	
מז	זריך האדם לומ' כל מאי דעבדו משמיא לטוב	
מח	האדם שלא להתאונן על הרעה אם יבא לו	
מט	שמא הוא לטובה	
נ	ישראלית מושגת עולתו ית' כיתר שאת	
נא	דרך כל ודרך פרט	
נב	המעשה נחלק לג' חלקים	
נג	שמים לרום וארץ וכו'	
נד	עניניה האומה הקדושה על פי ההשגחה	
נז	האדון תוכר בפעולתו כב' דברים	
נח	הם על ב' מופים	
נח	נקרא שמו מרדכי	
נז	אם המועדים יתבטלו לעתיד אם לא	
נז	הנכיס אשר כעשו עמנו וגם ההגת כללית	
נז	אינם על יד אנושי ומפת ממגלת אקתר	

מאמר

52

I

כ

א

מאמרים

הח

מאמר	אחר שהמושגחים מהמלך יותר מעולים מהמושגחים מהאמוניים קל וחומר המשפט הזה עם מלך מלכי המלכים הקב"ה
מעלת	ישראל
כי	המלאכים אף אם הם צודות נפרדות מהחומר הנה הם מחולקים כמה שהם זה למטה מזה
כי	הקב"ה מכיב הגלגל העליון בהרחאת הביאור
שהשגחתו	ית' עלינו היא מבלי אמצעים
שהמלאך	העלול הראשון מיוחד לקבלת השפע ומומוהו לך
טעם	בוה אחר זה
אחר	למה נקרא שמו מיכאל
הנקים	טקבלו התורה יעד אותם שיהיו מוכהגים מינו
כי	הנעשים מידו ית' הם למעלה מהטבע
אדם	הכרוכים הנוכרים במרכבה הם מלאכים בצורת
רלבג	אמר שהגלגלים בכללם נקראים כקאו יתברך התנועה
להורות	החלקיית לגלגל ערכות הוא ע"י העלול הראשון
הנקים	דף
אף	שגם אם שרוד המערכה קשה בעיניו יתבר' הוא דואה בכחית הטובה אליו
שהקדוש	שהקדוש ב"ה עושה שני מינים הם אחד נגלה לכל והב נסתר
שהקדוש	אם הטבע מורה הפכד לאומה ישראלית הקדוש ברך הוא משרד הטבע והראה מענין אחר רש
כי	ברוך הוא בכבודו משגיח על ישראל אף שהם במדרגה שפלה
לפי	מרבוי הכמנאים אין ראוי לומר שיש רבוי ח' כקברת אכיקורוק
להורות	ששמים וארץ נבראו לתבלית האדם לזה מתחילה בראם באופן שימשך תועלת לאדם מהם
שהאומה	שמוגדל הפעולות הקודמות לתכלית יודע שלמות התכלית
כי	ישראלית תתייחס בחלקיה וכלליה אל גרמי השמים שהם עמודי עולם
	יתר שאלת לנדיקים לפי שהם בחיריים

כי

א

הח

עינים

ריב

כי	שמים וברז היו קנויים לאברהם	עב	שם
כי	גדר השנאה הוא כשני בני אדם שהטירה שיש באחד	עב	כט
בי	יש קדימתו וקדימת מעלה היא היותר גדולה	עב	ל
כי	טדוד המערכה מורה על החדוש	עב	שם
שיש	לכל דבר ודבר תכלית למה שעליו	עב	לא
טחומר	העליונים וזורתם היתה לתכלית זורת האדם	עב	לכ
כי	חלק החומר לא נכרא חלא לתכלית	עב	לכ
כל	הדבר שהוא חוץ ממקומו הטבעי אין לו מנוחה	עב	שם
האדם	אם זכה למטה הוא כלו חלק אחד	עב	לג
עובדי	ככבי השמים על שני פנים אחד מאמין	עב	לד
	שהם אלוהות	עב	לד
	השני מאמין שהם	עב	לד
	אמצעים	עב	לד
שהקדוש	ברוך הוא בתחילת הבריאה שם	עב	לח
	תנאי עם מעשה בראשית לעשות	עב	לח
	רצונו	עב	לח
הכה	הטבל האנושי בהיותו שלם פועל במערכת	עב	לח
	השמים	עב	לח
שהנשמה	אף היא טכלית מזד השתתפותה	עב	לח
	עם החומר קרוב הוא שיבטל ממנו מה	עב	לח
	שהיה בכחה אם לא שהנדיקים מתגברים	עב	לח
	על יצרה	עב	לח
כי	לא די שהוא יתברך מסדר המערכה חלא	עב	לח
	גם כותן כח ביד חקידיו לשדר	עב	לח
	איתו	עב	לח
חכם	קרויים אדם	עב	לח
מקודות	חכמותי' כיצירת כל המוצאים היה	עב	לח
	האדם השלם מושל בעליונים וגו'ר	עב	לח
	ועקיים	עב	לח

מפתחות

רז

עב	פכ	גדל השגחתו ית' ומקדים רפואה למכה	זכר
עב	פד	הכאת ירו של משה כחיקו כו' ומעשה זרעת דמורים	ענין
עב	גג	מרדכי מחזיק שבע היה	ידיעת
עב	גה	תכלית קיום העולם הוא הנדיק	כי
	גה	מלת איש יאמר על ג' עמיכים	כי
	גח	למה נקראת חקתך ונקראת הדסה	טעם
		נאה בידיעתאם היה לה לאקתר בן אס לאו זיש	חקירה
	קכב	פמ הוראות לכל נד מרזל	
		לאדם שימצא לעצמו דרך לעשות איוו הנלה לעם יש'	כי
	קכה	ולא יעשה אותו הנה הרעה ההיא תלויה בזאורו	
	קלב	נמרץ למשתה אשר עשתה חקתך	טעם
		נאה ומתקבל לקושי העצום שזש במאמר הנחש חף	תירוץ
	קלו	כי אמר אליהם	
עב	טס	שר המשקים נשר האופים	ענין
		נמרץ כינר לטי הטבע אפשר שכלילה ההוא נדרה	טעם
	קמא	שמת המלך אחשורוש	
		דכיבו הקדוש זר' עופי הגלילי שהיו באים לביתם מלילי	קוד
	קנג	שבת ללילי שבת	ש
עב	קס	נאה לעהן עין הרע	טעם
עב	קפ	כל הפעולות אשר יפעל האדם יכחזו מזר תכליתם	כס
	קפכ	ההיות יתהו בג' דרכים בקבה כשכל כפועל	כל
		נאה ומתקבל שענין האכילה שזורזל כבעוד פורים	ענין
עב	קפו	הוא לתכלית נאה ולהדבק בהקבה	ט
		הנלכב זריך הוא לילכב בענין דרישת החכמות	האיש
		בהשקפת ב' דברים אס לקוצר השגתו ואס לעומק	
	קכח	מושב כו'	
עב	קפט	לסון אכילה יצדק בענין החכמה במאמר הרמב"ם	כי
	קנא	הנפש"י הוא כדמיון הלחם הגופני	הלחם
		שתהיה הנהגת חומר האדם כפי הכוונה הרצויה	שכמה
	קנג	אוי היא עבודה שלמה	
		אס חוש הטעם כמעלה פחותה מכל החושים דרך הנהגת	חף
עב	טס	השמוס בו מעולה	
	קנה	כל בעל שכל להגביר השכל על החומר	ראוי
		נאה ומתקבל על הסורה אשר ייקד הגאון דכיבו	פירוש
עב	רנו	אחזקן ג' ג'את זלחה	

עב	שם	אמר ר' קימון רבות עשית לשעבר מכאן ואילך וכו'	מאמר
עב	מז	אלינו משל למך שהיה לו אורולגין	מאמר
עב	שם	כל הדין דין אמת לאמתו כעשה שתף להקב"ה	מאמר
עב	שם	על ג' דברים העולם עומד	מאמר
עב	מיה	ידוע היה בכלל לנרף אותיות	מאמר
עב	שם	מי גדול השומר או הנשמר	מאמר
עב	מו	של חנני שהביע זמן קילובי וכו' יקלסו חבריו	מאמר
עב	שם	מלאך א' ישבעולם שהב"ה גזר גזרה והוא מבטלה	מאמר
עב	שם	עשה רצונו כרצונך	מאמר
עב	מו	ארי בהמה נכבד נזר ודוב שיקק זה - חתשורש	מאמר
עב	מע	ברכות נדיקים זה מררכיו ואסתר	מאמר
עב	כ	אחרי בלותי היתה לנוכו האשה זאת כל זמן	מאמר
עב	כא	שהיא ילדה יש לה וסתות	מאמר
עב	שם	אברהם ושרה טוטטומין היו	מאמר
עב	שם	טוב שמו טוביה שמונהגון לכביאות	מאמר
עב	כב	אמר אדם לאברהם אני גדול כו' אמר אברהם	מאמר
עב	כג	לאדם אני נתעלתי ממך	מאמר
עב	שם	והיה ברכה עד כאן היו הברכות בידו	מאמר
עב	שם	אם תקבלו את התורה מוטב אם לאו וכו'	מאמר
עב	שם	כשחלה ר' אלעזר הגדול ככסו תלמידי חכמי ישראל	מאמר
עב	שם	לכקרו כו' תמיה אני אם ימותו מיתת עצמם	מאמר
עב	שם	בא וראה כמה כחה של תורה שלא דיון לחכמים	מאמר
עב	כד	שהיא עורכת שלחן לפניהם חלא שמוקיף להם	מאמר
עב	שם	חכמה	מאמר
עב	שם	איש יהודי היה כו' מה נפטרך אי ליחוקיה קא	מאמר
עב	כה	חתא ליחוקיה עד בנימין	מאמר
עב	שם	ובחור אותן מכל שבטוי ישראל אמר ר' לוי בראש	מאמר
עב	שם	לו הב"ה ימים ובחר לו א מהם זה יום השבת וזה	מאמר
עב	כה	אמר דוד לא חסיד אני שכל המלכים כו' ואני	מאמר
עב	כו	ידי מלוכלכות כו'	מאמר
עב	כו	החכם במקום שאין כבוד אין קלון	מאמר
עב	שם	לא מרובכם חסד ה' ככם אמה הקב"ה חושקני	מאמר
עב	שם	אני באומה זו שממעטין את עצמם	מאמר
עב	שם	וראיתי כתר האדם המעלה ואיזהו זה מסה הוציא	מאמר
עב	שם	חתי ישראל ממזרים ודודגם כן הוציא את ישראל	מאמר

מאמרים

כז	משעבוד מלכות משה קרע את היסודות	מאמר
כח	תמיר יוסף זה שאומרים מן דוד למור שהוא	מאמר
כט	רגל רביעי במרכבה	מאמר
ל	ויכן מוזכר ג' מוזכרות בנה א' לבנות א'	מאמר
מ	מהרשב"י אמור אל הכהנים תא חזי בשעה דבעת	מאמר
נ	קב"ה למיהב אורייתא לישראל ומין בה	מאמר
נא	אברהם ברפתן של הכל מי בירך את אברהם בול	מאמר
נב	מרדכי בדור ושקול באברהם בדורו מה אברהם	מאמר
נג	מקר את עצמו לכבשן האש	מאמר
נד	מרדכי היה שקול כמטה מה מטה עמד בפרץ	מאמר
נה	והיה כאשר ירים ידיו משה כשמן גדול היה	מאמר
נו	עמלק ומה עשה היה מעמיד בכי אדם	מאמר
נז	בחר לנו אנשים נדיקים אנשים של חכמה	מאמר
נח	עז של אברהם ארבע מאות פראי הוה	מאמר
נט	מוחר אנכי נכב בתפלה על ראש אמי מוזכר זכות	מאמר
ס	אבות הגבעה זכות האמהות	מאמר
סא	ידיו אמונה זה אברהם עד בא זה יצחק ב'	מאמר
סב	משה אל יהושע למה ליהושע תחלה	מאמר
סג	משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה	מאמר
סד	האלהים בירו שיש בו עב' שנות	מאמר
סה	ונשמחה כך כבד אותיות שכתב	מאמר
סו	פרשה פרשה נתנה	מאמר
סז	אינו מוליד אברהם מוליד	מאמר
סח	לך דאחר ביה לעלמא והדר אכרייה	מאמר
סט	מאן דאתי ליד במאדים	מאמר
ק	הקב"ה בכקאו שאם יבא אחד מהאומות להתגייר	מאמר
קא	שיקבלו אותנו ישראל ומכיתו של עמלק לא יקבלו	מאמר
קב	אותו	מאמר
קג	זמן שזרעו של עמלק קיים כאלו כנף מכסה את הפנים	מאמר
קד	ושמור בדבור אחד נאמרו	מאמר
קה	המכוה את המועדות כאלו עובד אלילים	מאמר
קו	השם שלם ואין הכקא שלם	מאמר
קז	עדי כשאתם עדי אכי אל כו כיוצא בדבר זה אלי	מאמר
קח	ואמרו כשאני מודה לו הוא נאם	מאמר
קט	ישראל אף שהם בגלות נקראים בקאו ית' לבי טכנת	מאמר

מפתחות הדרושים

רה

כט	זאה	וְיִשְׂרָאֵל עֹמֵד עִמָּהֶם בְּכִרְהוֹתָם וְיִשְׂרָאֵל עֹמֵד עִמָּהֶם	מאמר
טס		וְהָאֲכֹרֵת מִשֵּׁם מֶלֶךְ וְזוֹ שְׂמִי וְשָׂרִים זֶה הַמֶּלֶךְ וְזוֹ שְׂמִי	כל
ע	זא	תָּחֵן הַעֹשֶׂה בְּתוֹרָה מִתְחַדֵּן הַדָּחֵק תְּפִלְתוֹ כְּשִׁמְעֵת	אס
טס	עב	אֵין קִמַּח אֵין תּוֹרָה	טק
עא	זא	הַחֵן וְהַכֵּל הַיּוֹפִי זֶה דְרוֹן שֶׁל חוֹקִיָּה כּוֹזֵה דְרוֹן שֶׁל מֹשֶׁה	הוא
עב	עב	אֲחֻזְרוֹשׁ ה' הוּא לְעוֹכֵה זֶה לְרַעֲבָה	הידו
עג	זא	בְּסוֹף הָעוֹלָם וּבְסוֹף כְּסוֹף הָעוֹלָם	וטרי
עד	זא	הַמְדִימֹת לְפִיכּוֹר ר' אֲלֵעִזֹר אָמַר לְהִדְחֵן אֲרַכִּיּוֹן כּוֹזֵר שְׂמוּאֵל	בשנת
		כִּרְ נַחֲמֵנִי אָמַר לְבַקִּי לְקִי גְדוּלָה	המקדט
		שֵׁשׁ ר' נַחֲמִיָּה אָמַר בְּשָׁנָה שֵׁשׁ לְכִיטוֹל מִלֵּאכֶת בֵּית	מקום שכלומר ויהי הוא לשון צער
טס	זא	הַמְקַדֵּם	מקום שכלומר שדה הוא עיר
עב	טס	מִקוֹם שֶׁכָּאֵמַר וַיְהִי הוּא לְשׁוֹן צֶעַר	הכ"ה כורט ייחוס טס מדינתו וטס אכרכיא שלט
עה	זא	מִקוֹם שֶׁכָּאֵמַר שְׂדֵה הוּא עִיר	אברהם משתה כו טהיו טס ועבר ואשכול
טס	עב	הַכֵּה כּוֹרֵט יִיחָס טס מְדִינָתוֹ וְטס אֲכַרְכִּיא שֶׁל טס	ר' ינאי אמרי טסה ניקין היה פותח ומראה להם
עו	זא	אֲבִרָהָם מִשְׁתֵּה כּוֹ טְהִיּוֹ טס וְעֵבֶר וְאַשְׁכּוֹל	בכל יום ויום
טס	עב	ר' יֵנְאִי אָמַר י טְסָה נִיקִין הִיָּה פּוֹתֵחַ וּמְרָאֵה לְהֵם	בי גיכוי אחוי ליהון בכל יומא ויומא
עב	עו	בְּכָל יוֹם וַיּוֹם	ההם הוא אחד מן המקומות שמלאכי השרת מדרין
עז	זא	בִּי גִיכּוֹי אַחְוִי לִיְהוֹן בְּכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא	פתקין לפני הקב"ה כו בית המקדש חרב ורשעה
זא	זא	הֵהֶם הוּא אֶחָד מִן הַמְקוֹמוֹת שֶׁמְלֹאכֵי הַשְּׂרָת מְדַרְיִן	יושב ועושה מרויחין
טס	טס	פְּתַקִּין לְפָנֵי הַקְּבִ"ה כּוֹ בֵּית הַמְקַדֵּם חָרַב וְרִשְׁעָה	צפוי והרשות נתנה
טס	עב	יּוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה מְרוּיְחִין	כפשו של אדם חותה לשתות בשל זהכ חלל כוקות
טס	עב	צְפוּי וְהַרְשׁוֹת נְתִינָה	דיוטיתרא
עח	זא	כַּפְּשׁוֹ שֶׁל אָדָם חוֹתֵה לְשִׁתּוֹת בְּשֵׁל זֶהכ חֵלֶל כּוֹקוֹת	שכל אחד ואחד השקיה גין שהוא גדול ממנו
עט	טס	דְּיוֹטִיתְרָא	כרצון איש ואיש גורדכיוהמק
עט	עב	שָׁכַל אֶחָד וְאֶחָד הַשְּׂקִיָּה גִין שֶׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנּוּ	מה נתחייבו שוכאיהם של ישראל כליה
טס	עב	כְּרָצוֹן אִישׁ וְאִישׁ גּוֹרֵד כִּיּוֹהֵמֶק	עשו לפנים וכו
פ	זא	מֵה נִתְחַיְּבוּ שׁוֹכְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלִיָּה	מורע"ה לאלהיו אס המגלה חתומה בטיט
פא	זא	עָשׂוּ לְפָנֵיהֶם וְכוֹ	ושתצו אין גס חלל רבוי מה זה בטשה ניקין אף זה
טס	עב	מִרְעָה לְאֵלֵיהֶם אִס הַמְגַלֵּה חֲתוּמָה בְּטִיט	המלכות אשר למלך כתנה אותן בבית אכפליא
טס	עב	וְשִׁתְּצוּ אֵין גַּס חֵלֶל רַבּוּי מֵה זֶה בְּטִשָּׁה נִיקִין אֵף זֶה	שלהם שאת ימרוך בעלה של אחת מהם
פב	זא	הַמְלִכּוֹת אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ כְּתִנָּה אֹתָן בְּבֵית אֲכַפְלִיא	שעה אמר הכ"ה למלאך הממונה על החמה בותא
פג	זא	שֶׁלָּהֶם שְׂאֵם יִמְרוּךְ בְּעֵלָה שֶׁל אַחַת מֵהֶם	כוו ביתיה חרבוכא חרוב ביתיה
פג	זא	שְׁעָה אָמַר הַכֵּ"ה לְמַלְאָךְ הַמְמוּנָה עַל הַחֲמָה בּוֹתָא	
טס	עב	כּוֹו בֵּיתִיהָ חָרַב כּוֹכָא חָרוּב בֵּיתִיהָ	

אמר	הם מכרכין להב"ה	כד	ר' איבו חני אר"י כפרתן של ישראל בשישראל אובלים כו'
בא	גבריאאל והטיל לה במזון וזכ וכן גם כן אמרו פרחיה	כד	זרעת במזנחה
ויאמר	המלך לחכמים מי היו אמר ר' סימון זה טבעטן של	כו	יששכר
בי	ינא דבר המלכה גובלא דדין הוא זריכא	כו	עב
וכדי	בזיון וקנף חד אמר כדי בזיון זה אל הקנפון הזה	כח	עב
כי	נחד אמר כח"ה דאש"ה דאש"ה דאש"ה דאש"ה	כט	עב
נראין	הוא יכאיב ויחכש בלשון שנטלה מלכות מוסקה	ל	עב
אמר	שאמר לו שמואל ונתנה לרעך כו'	מ	עב
אמר	דברי ר' יהודה נראין דברי ממוכן	נ	עב
בל	ר' ה"א אחשורוש דעת סרוחה היתה בו	ס	עב
ואשתו	ר' כחקה ולא עוד אלא שנעשה שחוק בעולם	סא	עב
הפעם	ערוס יעשה בדעתה דוד מלך ישראל	סב	עב
איש	היהודי לפי שכפרה בע"א	סג	עב
העלוהו	אודה את ה' לכהן שירד אל הגורן נתן לו א' כוד	סד	עב
כל	של מעשר	סה	עב
מה	יהודי וכי לא היה יהודי בשושן אלא הוא	סז	עב
אמר	למעלה רמה בקולם ראש השמימה	סח	עב
אזיהו	מי שנאמר בו היה מתעקן היה זן ומפרנס	סח	עב
לטוב	כפשך אי ליחוסיה חני ליחוסיה וליויל	סז	עב
אתם	הגלה מירושלים אמר רבא שגלה מעצמו	סז	עב
מתהלך	עושה צדקה ככל עתוה המגדל יתוה	סז	עב
לקחה	בית הכסים אמר רבא שהאכילה מאכל יהודים	ק	עב
בעיני	בביתם ואמרתם יתומים היכו וגו' חייבם הגואל	קא	עב
וימליכה	שעומד לכם כמדוי לא יהיה לו אב ואם	קב	עב
את	לפני חזר וגו' לשאול על כתמה ועל דנותה	קג	עב
ואקטר	לו לכת אל תקרי לכת אלא לבית	קד	עב
	כל רואיה בעיני העליונים והתחתונים	קד	עב
	תחת ושתי עד שלא המליכו את אקטר היתה	קד	עב
	איובין של ושתי קיימת	קד	עב
	מאמר מרדכי כו' אמר ר' ירמיה שהיתה מראה דם	קד	עב
	כדה לחכמים	קד	עב
	שמה ולמה יקרא הדקה	קד	עב

לכ

מאמרים

קכא		המלכה פרעה נדה רבנין אמרין הפילה	ותחלחל
קכב		לו לך אל מימיהם של ישראל לא באו לצרה כזאת	אמרה
קכג		כל אשר קרהו אל התך לך אמור לה בן בנו של	את
קכד	שס	קרהו בא עלינו אשר קרך בדרך	אם
קכה		החרש תחרישי אם תשתקי עכשו כו' סופך לשתוק	אם
קכז		לעתיד לבוא	אם
קכח		ביש רון מלך גורשבי' אומר למלך שכנה פלטרין	ויהי
קכט	קכו	אל היס והביא ספינות	וככן
קכא	קכו	אבא אל המלך אשר לא כדת כל יום ויום שבכל	אין
קכב	קכט	יום באונס	ויהי
קכג		הקב"ה מניח לצדיקים בצרה ג' ימים	בכח
קכד	קל	ביום הג' ותלבש אסתר מלכות לבשתה רוח הקדש	גדר
קכה		כו' בית המלך וכמה מתחו אמר ר' ירמיה כ' אמות	ומחר
קכז	שס	היה והעמידו	ד' פתחו
קכח	קלב	חצי המלכות ולא כל המלכות	ובל זה
קכט	קלד	אעשה כדבר המלך מה ראתה לומר מחר אלא	ויעש
קכא	קלו	כל זרעו של עמלק למדים ליפול למחר	אמר לו
קכב		באף וכפלו באף הכחש ושר האופים כו'	כלילה
קכג	קלח	אינו שיה לי מלמד שכל גמיו של אותו רשע	מנין
קכד	קמ	היו חקוקים לו	ד' פעמים
קכה		העץ מאיזה חילן נעשה אותו עץ	ויהי
קכז	שס	הכ"ה לישר אל לא עשיתי לא בשביל אברהם ולא	ויהי
קכח		בשביל יעקב	ויהי
קכט		ההוא נדדה אמר הכ"ה למלאך הממונה על השניה	תביא
קכא	קמא	בני בצרה והרשע הזה ישן	הרשעו
קכב	קמב	לכרכת המון מן התורה	עשה
קכג	שס	כתוב בלילה ההיא וארכעתם היו בליל פסח	
קכד		כחצי הלילה אמר דוד אזכרה נגינתי בלילה אמרה	
קכה	קמג	כ"י נזכרתי את השבדים	
קכז		ביום הג' ותלבש אסתר וגו' ושלחה וקראה להמן	
קכח	שס	בשערה	
קכט	קלו	אמר ר' אליעזר אסתר כרוה הקדש נאמרה	
קכא	שס	ברשות לבס ויאמר המן בלבן	
קכב		בן למרד כי ג' אמר לו מנו מרדכי אמר ליה היהודי	

מאמרים

רי

קלח	אמר ליה טובא מורדכי	ויקח
קמט	המן את הלבוש ואת הקום אתא לגבי דמרדכי ואמר עמוד ולבוש	התחיל
סס	מרדכי מקלס להקבה ואומר ארוממך ה' וגומר ותלמו דיו וכו'	כשעה
קכז	שהזדיק כפטר מן העולם ג' כתיב של מלאכי השרת	שפתותיו
קכח	דובבות כקכד	מוצת
קכט	העומר עמדה להם לישראל בימי גדעון	אין
קל	כמרת הבה מרת בשר ודם בשר ודם מבה באומל ומרפא ברטיה	וישב
קלג	מרדכי גושב לטקן ולתענית	כשעה
קלד	שאמר אחא שרוש להמן מהר קח את הלבוש גומר	אם הוא
קלז	אמר לו הימן אדווי המלך אל תעשה אותי שחוק מורע אותם יה דים שכתוב בהם איתי גוברין	כל האומר
קלח	יהודאין	ויכהילנו
קמא	דבר חכמה אפילו מה אומות דאוי לקראתו חכם להביא את המן מלמד שהביא והו בכהלה	אמרו
קמב	לאלהים מה כורא וגו' אמרו לפעלא טובא ייטר כחך	לכלם
קמג	נתן לאיש חליפות שמלותו אפטר דבר טננטער עליו אותו זדיק כו'	אורה
קמד	וזתורה שמחה זה יום טוב	ישראל
קמע	מתגברים כאריה שגבל בעדרי זאן	ויאמר
קמז	המלך מלמד שבא מלאך וקטרו להם מונטון בעולם	ד' שיצא
קמח	בטלין וימי הקורים אינם בטלים	כל המועדים
קמט	אימתו מוטלת על כל הארץ	מה המלך
קנא	עבירה לשמה ממנה שלא כו'	גדולה
קנב	דרכי ה' משל לב' בני אדם טנלו את פקחיהם	כי ישרים
קנג	יבקש כפרד זה לוט	לתאוה
קנד	ושחטיה לר' זירא	קס רבא
קנה	יודעים כמה לשמוח	אין אנו
קנז	יראה מלתא וטרתי היא	אטו
קנח	סותה כנמא דכריהם	זהו

כל

מפתחות המאמרים

עב	עב	את התורה מעוני	כל המקיים
עב	קנב	ר' יוחנן אמר כתיב ואת שבתותי קדשו כמה את	חכו ממתקים
עב	קנב	מקדשו במאכל	חבל על
עב	קנב	שמש גדול שאחד מן העולם שאלמלא לא נתקלל	היה
עב	קנב	נחש	הרהורי
עב	קנב	אמי ישראל יונא לטוק ומבקש אגודה של ירק	הרונה
עב	קנב	עבירה קטין	בכל
עב	קנב	להעשיר יכפין	מאמר
עב	קנב	דרכיך דעהו ואפילו לדבר עבירה	ד' יהודה
עב	קנב	ברשבי' כי לא על הלחם לכוונתא חו' בר נש כד	חכמות
עב	קנב	איהו כהאי עלמא ואיהו אויל כתר עיטא דיליה	חביב
עב	קנב	הנשיא שלח לר' אושעיא אטמא דעיגלא כו' דר	רבה כר
עב	קנב	כנתה ביתה וזו תורה חנכה עמודיה טבעה אלון'	חס פנע
עב	קנב	כפרי תורה	
עב	קנב	משה מנח נח מעיקרא איש	
עב	קנב	נחמני אמר אשתעו לי נחותי ימא האי גלא	
עב	קנב	דמטבעה ספינתין כפך מיניה זונתא	
עב	קנב	בך ממולזה משכהו לבית המדרש	

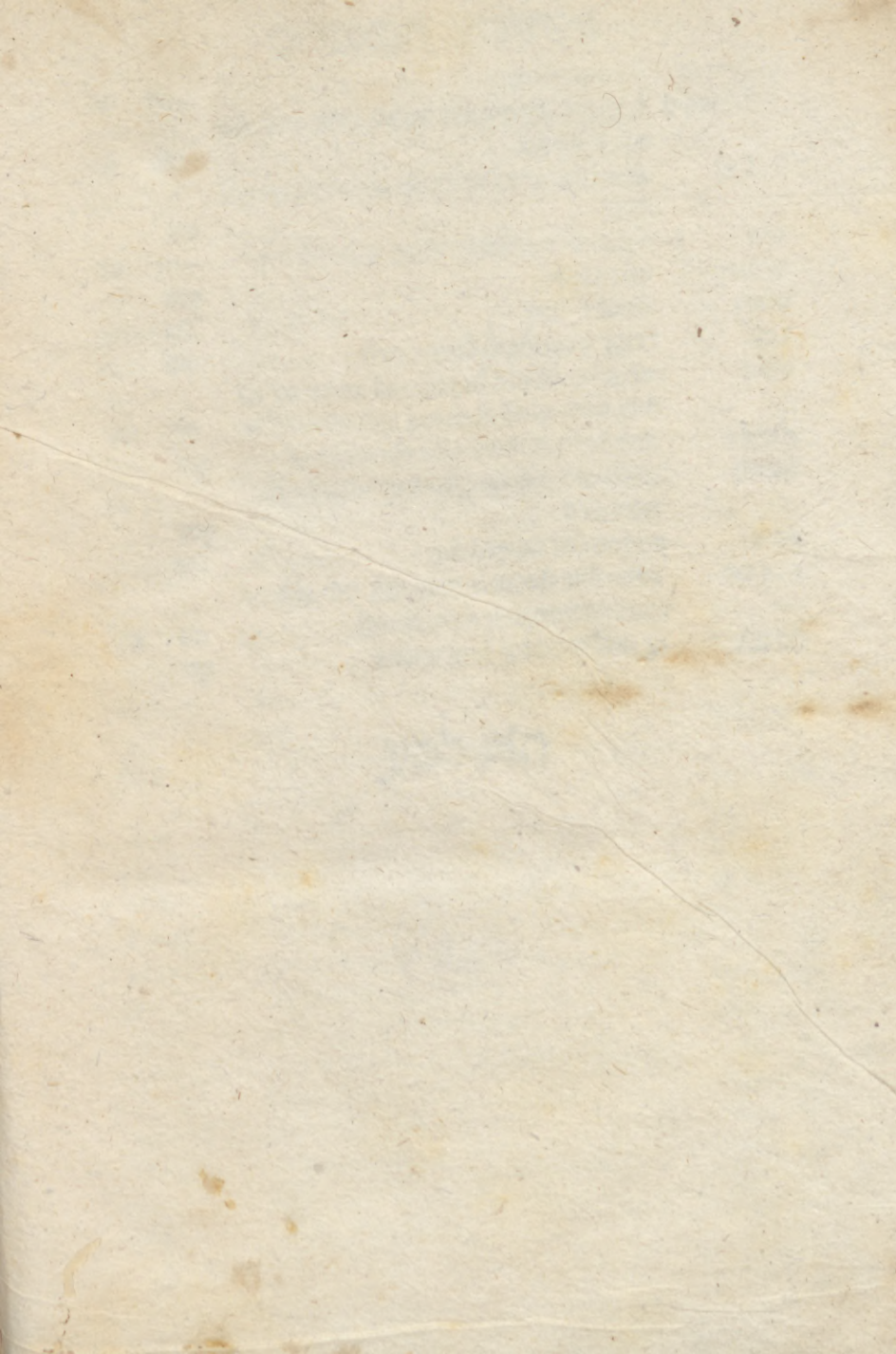
תושלבע

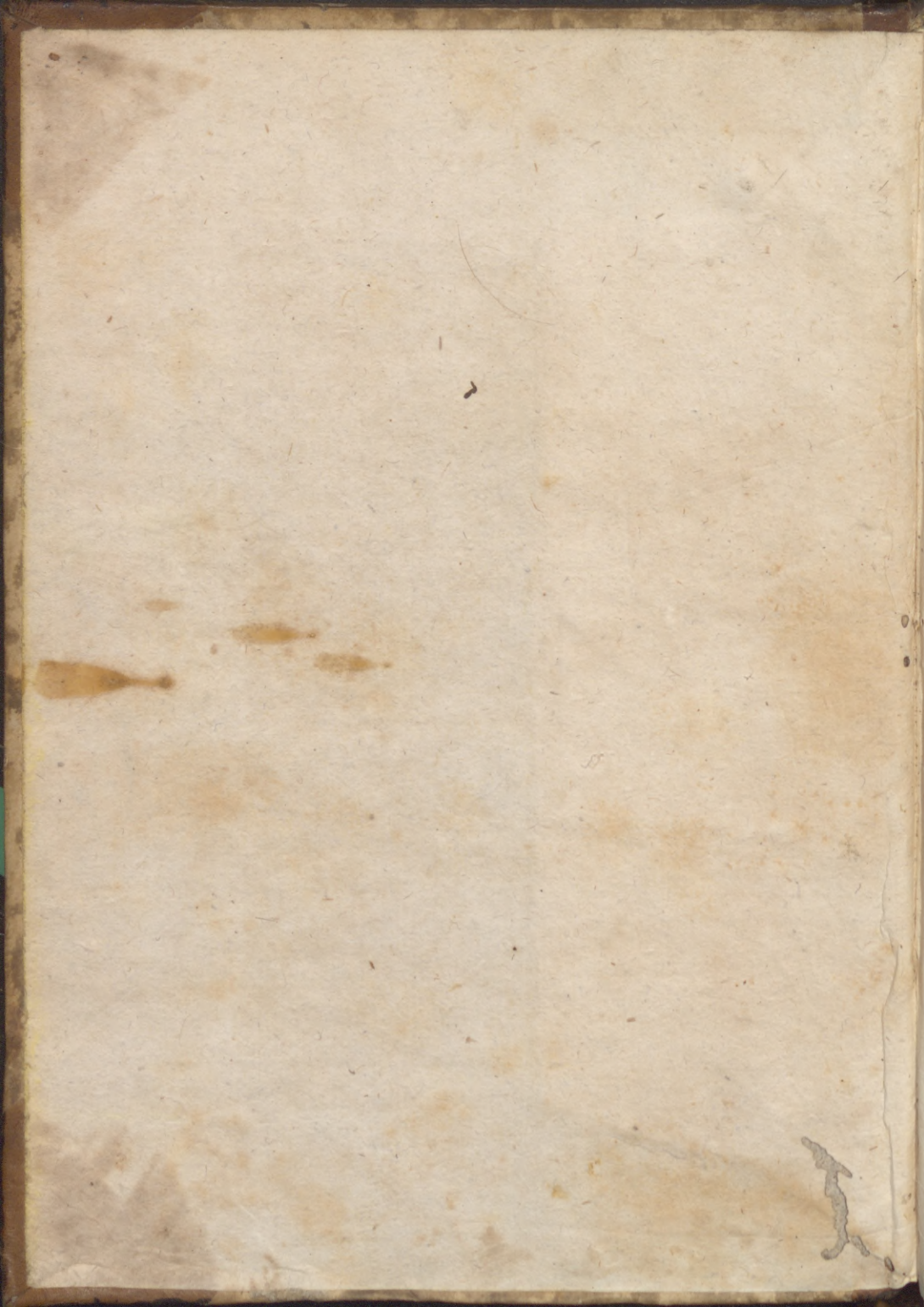
Camillo Zagari

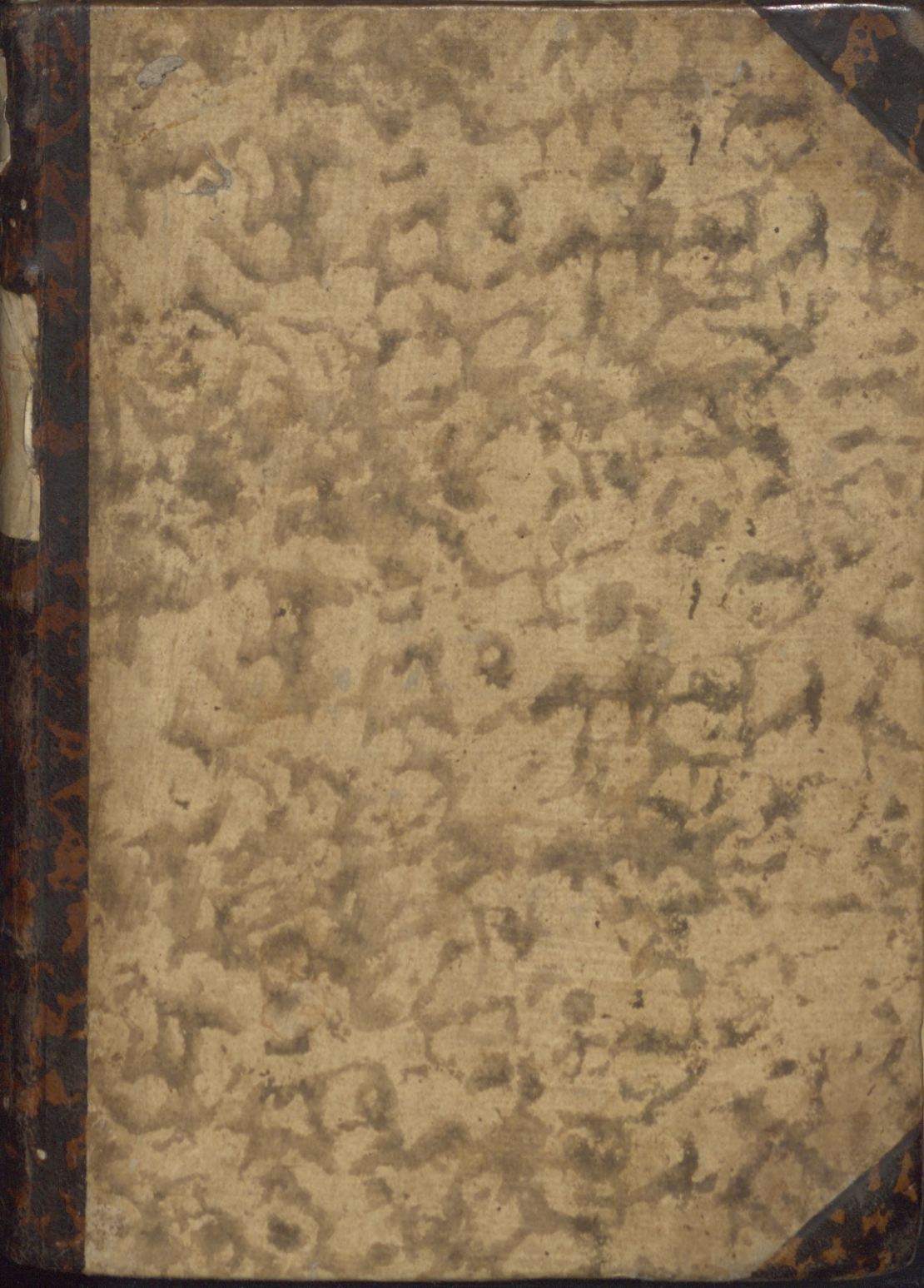

[Faint, mostly illegible text from the reverse side of the page is visible through the paper.]

B

980.

תפארת
כשר אהל